

AELII SPARTIANI DE VITA HADRIANI IMPERATORIS AD DIACLITIA-
 NVM AVGVSTVM.

ORIGO Imperatoris Hadriani uetustior a picentibus; posterior ab hispanensibus: manat: siquidem Hadria ortos maiores suos apud italiā scipionum temporibus resedisse in libris uitæ suæ Hadrianus ipse commemorat. Hadriano pater Aelius Hadrianus cognomento afer fuit: consobrinus Traiani imperatoris. mater Domitia Paulina Gadibus orta. soror Paulina nupta Seruiano. uxor Sabina. Atauus Marillinus qui primus in sua familia senator populi Romani fuit. Natus est Romæ. i. kal. febr. Vespasiano septies & Tito quinquies consulibus; ac decimo ætatis anno patre orbatu. Vlpium Traianum prætorium tunc consobrinum suum qui postea imperium tenuit: & Celium Tacianum equitem Romanum tutores habuit. Imbutusq; impensius græcis studiis ingenio eius sic ad ea declinat: ut a nonnullis græculus diceretur. Quintodecimo anno ad patriam rediit: ac statim militiam iniiit uenando usq; ad præhensionem studiosus. Quare a Traiano abductus a patria & pro filio habitus: nec multo post decemuir litibus iudicandis datus: atq; inde tribunus secundæ adiutricis legionis creatus. Post hoc in inferiorem Mœsiam translatus extremis iâ Domitiani temporibus ibi a mathematico quodam de futuro imperio id dicitur comperisse: quod a patruo magno Aelio Hadriano peritiam cælestium callente predictum esse compererat. Traiano a Nerua adoptato ad gratulationem exercitus missus Germaniam superiorem translatus est. Ex qua festinans ad Traianum ut prius nunciaret excessum Neruæ a Seruiano sororis uiro qui & sumptibus & ære alieno eius prodito Traiani odium in eum mouit: diu detentus: fractoq; cõsulte uehiculo tardatus pedibus iter faciens eiusdem Seruiani beneficio ad Traianũ ante uenit. Fuitq; in amore Traiani: nec tamen ei per pædagogos pueros: quos Traianus impensius diligebat: Gallo fauente defuit. Quo quidem tempore cõfelicitarietur de imperatoris erga se iudicio uirgilanas sortes consuleret.

- 71) Quis procul ille autem ramis insignis oliuæ
- 72) Sacra ferens: nosco crines incanaq; menta
- 73) Regis romani: primam qui legibus urbem
- 74) Fundauit curibus paruis & paupere terra
- 75) Missus in imperium magnum: cui deinde subibit.

Sors excidit quam alii ex simillimis uersibus ei prouenisse dixerunt. Habuit autem præsumptionem imperii mox futuri ex fano quodam Nicefori Iouis manante respõso quod Apollonius Syrus Platonicus libris suis indidit. Deniq; statim suffragante Sura ad amicitiam Traiani pleniorẽ rediit: nepte per sorore Traiani uxore accepta fauente Plotina Traiano leuiter ut Marius Maximus dicit: uolente quæsturã gessit Traiano quater & Articulio consulibus. In qua cum orationem imperatoris in senatu agrestius pronũcians ritus esset: usq; ad summam peritiam & facundiam latinis operam dedit. Post quæsturam acta senatus curauit: atq; ad bellum dacum Traianum familiaris prosecutus est. Quandoquidem indulgisse uino se dicit Traiani moribus obsequentem: atq; ob hoc se Traiano locupletissime muneratum tribunus plebis factus est Candido & quadrato iterum consulibus: in quo magistratu ad perpetuam tribunitiam potestatem omẽ sibi factum asserit: qd penulas amiserit: quibus uti tribuni plebis pluuia tempore solebant. Imperatores autem nunquam. Vnde hodieq; imperatores sine penulis a togatis uidentur. Secunda expeditione dacica Traianus eum primæ legionis Mineruiæ præposuit: secumq; duxit. Quando quidem multa egregia eius facta claruerunt. Quare adamante gemma quam Traianus a Nerua acceperat: donatus ad spem successionis erectus est. Prætor factus est Subsurano bis & Seruiano iterum consulibus: cum festertium iterum uicies ad ludos edendos a Traiano accepit: legatus postea prætorius in pannoniã inferiorem missus Sarmatas compressit: disciplinam militarem tenuit: procuratores latius euagantes coercuit: ob hoc consul est factus. In quo magistratu & a Sura comperit adoptandum se a Traiano esse: ab amicis Traiani contemni desinit ac negligi. Et defuncto quidem Sura Traiani ei familiaritas creuit causa præcipue orationũ quas pro imperatore dictauerat. Vnus Plotinæ quoq; fauore cuius studio etiam legatus

Aelius hadrianus
 Traianus
 Domitia paulina
 Paulina
 Seruianus
 Sabina
 Marillinus
 Vespasianus
 Titus
 Vlpius traianus
 Celius tacianus
 Domiti
 anj
 Nerua
 Gregulus uocabatur hadrianus
 Decemuir
 Sortes uirgilianæ

Apollo
 nius
 Syrus
 Sura
 Plotina
 Marius maximus
 Traianus
 Articulio
 Candidus
 Quadrato
 Subsura
 Penulus
 Seruianus
 Sura
 Plotina

Nicephori in uis templi
 Daci bellũ a traiano gestum
 Cõs.
 Cõs.
 Prima legio minorua

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page, including a large flourish and the name 'Sura'.

expeditionis parthiae tempore destinatus est. Qua quidem tempestate utebatur Hadrianus amicitia **Sosii Papi** & **Pletorii** nepotis ex senatorio ordine. Ex equestri autem **Acciani** tutoris quondam sui: & **Liviani Turbonis** in adoptionis sponsonem uenit. **Palma** & **Celso** inimicis semper suis: & quos postea ipse insecutus est in suspicionem adiectae tyrannidis lapsos: secundo consul fauore **Plotinae** factus totam praesumptionem adoptionis emeruit: corripuisse eum **Traiani** libertos curasse delicatos eisdemq; sepelisse per tempora quibus aula familiarior fuit: opinio multa firmavit. Quinto iduum Augusti legatus Syriae litteras adoptionis accepit: quare & natalem adoptionis celebrari iussit. Tertio iduum earundem quando & natalem imperii statuit celebrandum: excessus ei **Traiani** nunciatus est: frequens sane opinio fuit **Traiano** id animi fuisse: ut **Neratium priscum** non **Hadrianum** successorem relinqueret: multis amicis in hoc consentientibus usq; eo: ut **prisco** aliquando dixerit **Commodo** tibi prouincias: siquid mihi fatale contigerit: & multi quidem dicunt **Traianum** in animo id habuisse: ut exemplo **Alexandri Macedonis** sine certo successore moreretur: multi ad senatum eum orationem uoluisse mittere petiturum: ut siquid ei euenisset principem romanae reip. senatus daret. Additis duntaxat nominibus ex quibus optimum idem senatus eligeret. Nec desunt: qui factione **Plotinae** mortuo iam **Traiano** **Hadrianum** in adoptionem adscitum esse prodiderunt: supposito qui pro **Traiano** fessa uoce loquebatur. Adeptus imperium ad **priscum** se statim morem instituit: & tenendae per orbem terrarum paci operam intendit. Nam deficientibus his nationibus quas **Traianus** subegerat: mauri lacefebant: **sarmatae** bellum inferebant. **Britanni** teneri sub Romana ditione non poterant. **Aegyptus** se ditionibus urgebatur. **Licia** deniq; ac **palestina** rebelles animos efferebant. Quare omnia trans **Euphratem** ac **Tygrim** reliquit. Exemplo ut dicebant: **Catonis**: qui **macedonas** liberos pronunciauit: quia tueri non poterat. **Sarmatos syrim**: quem **Traianus** parthis regem fecerat: quod eum non magni ponderis apud parthos uideret: proximis gentibus regem dedit. Tantum autem statim clementiae studium habuit: ut cum sub primis imperii diebus ab **Actiano** per epistolas esset admonitus: ut & **Bebius Macer** praefectus urbis si reniterentur: eius imperio necaretur. Et **Laberius Maximus** qui suspectus imperio in intula exulabat & **frugi Crassus** neminem laederet. Quamuis **Crassum** postea procurator egressum in insula quali res nouas moliretur: iniussu eius occiderit. Militibus ob auspicia imperii duplicem largitionem dedit. **Lusium** quietum sublatibus mauris quos regebat: quia suspectus imperio fuerat: exarmauit **Martio Turbone** iudaeis compressis ad deprimendum tumultum **Mauritaniae** destinato. Post hoc **Antiochia** digressus est ad inspiciendas reliquias **Traiani** quas **Atrianus**: **Plotia**: & **Mattidia** deferebat. Quibus exceptis & nauis romana dimissis ipse **Antiochiam** regressus praepositoq; **Syriae** **Catilio Seuro** per **Illyricum** Romam uenit: **Traiano** diuinos honores datis ad senatum & quidem accuratissimis litteris postulauit: & cunctis uolentibus meruit ita: ut senatus multa quae **Hadrianus** non postulauerat: in honorem **Traiani** sponte decerneret. Cum ad senatum scriberet: ueniam petiit: quod de imperio suo iudicium senatui non dedisset: salutat scilicet praepropere a militibus imperator: quod esse resp. sine imperatore non posset. Cum triumphum ei senatus qui **Traiano** debitus erat: detulisset recusauit ipse: atq; imaginem **Traiani** curru triumphali uexit: ut optimus imperator ne post mortem quidem triumphum amitteret dignitatem. Patris patriae nomen delatum sibi statim & iterum postea distulit: quod hoc nomen **Augustus** sero meruisset. **Aurum coronarium** Italiae remisit: in prouinciis minuit & quidem difficultatibus aetarii ambitio: ac diligenter expositis. Audito dein tumultu **Sarmatarum** & rex **Alanorum** praemissis exercitibus **Moesiam** petiit. **Martium Turbonem** post **Mauritaniae** praefecturam infulis ornatum **Pannoniae Daciae**q; ad tempus praefecit. Cum rege mox **Alanorum** qui de imminutis stipendiis querebatur: cognito negotio pacem composuit. **Nigrini** insidias quas ille sacrificanti **Hadriano** conscio sibi **lusio** & multis aliis parauerat: cum etiam successorem **Hadrianus** sibi bimet destinasset: euasit. Quare **Palma** **Tracenis**: **Celsus** **Baiis**: **Nigrinus** **Fauentiae**. **Lusius** in itinere senatu iubente inuito **Hadriano**: ut ipse in uita sua dicit: occisi sunt. Vnde statim **Hadrianus** ad refellendam tristissimam de se opinionem: quod occidi passus esset uno tempore quattuor consulares Romam uenit **Dacia** **Turbone** credita titulo aegyptiacae praefecturae quo plus auctoritatis haberet ornato & ad comprimendam de se famam cogiarium duplex praesens populo dedit. Ternis iam per singulos aureis se absente diuisis. In senatu quoq;

Catonis factum nota

Largitio in facu dioces do natiuu uocant

Aureu cononariu

Congrauu populo datum

al. temp. cing.

excusatis quae facta erat: iurauit se nunquam senatorem nisi ex senatus sententia puniturum. Statim cursum fiscalem instituit: ne magistratus hoc onere grauaretur. Ad colligendam autem gratiam nihil praetermittens infinitam pecuniam quae fisco debebatur priuatis debitoribus in urbe atq; Italia. In prouinciis uero etiam ex reliquiis ingentes summas remisit **singraphis** in foro diui **Hadriani** quo magis securitas omnibus roboraretur incensis. **Danatorum** bona in fiscum priuatum redigi uetuit omni summa in aetario publico recepta. Pueris ac puellis quibus etiam **Traianus** alimenta detulerat: incrementum liberalitatis adiecit. Senatoribus qui non uicio suo decoxerat: patrimonium pro liberorum modo senatoriae professionis expleuit: ita ut pleriq; in diem uitae suae dimensum sine dilatione restituerit. Ad honores explendos non solum amicis sed etiam pauperum aliquantis multa largitus est. **Feminas** nonnullas ad sustentandam uitam sumptibus iuuuit. **Gladiatorium** munus per sex dies continuos exhibuit. Et mille feras natali suo edidit. Optimos quoq; de senatu in contubernium imperatoriae maiestatis adsciuuit. **Ludos circenses** praeter natalicios decretos sibi spreuit: & in concione & in senatu saepe dixit: ita se remp. gesturum: ut sciret populi rem esse non propriam. Tertio consules cum ipse ter fuisset: plurimos fecit. Infinitos autem secundi consulatus honore cumulauit. Ipsum autem tertium consulatum & quattuor mensibus tantum egit: & in eo saepe ius dixit. Senatui legitimo cum in urbe uel iuxta urbem esset: semper interfuit. Senatus fastigium in tantum extulit difficile faciens senatores: ut cu **Atutinum** ex praefecto praetorii ornamentis consularibus praeditum faceret senatorem: nihil se amplius habere: quod in eum conferri posset: ostenderit. Equites Romanos nec sine se de senatoribus nec secum iudicare permisit. Erat enim tunc mos: ut cum princeps causas agnosceret: & senatores & equites Romanos in consilium uocaret: sententiam ex omni deliberatione proferret. Execratus est deniq; principes qui munus senatoribus detulissent. **Seruiano** fororis uiro tantum detulit: ut ei uenienti de cubiculo semper occurreret. Tertium consulatum nec secum tamen cum ille bis ante **Hadrianum** fuisset: ne esset secundae sententiae non petenti ac sine precatatione concessit. Inter haec tamen & multas prouincias a **Traiano** acquisitas reliquit: & theatrum quod ille in campo **Martio** posuerat: contra omnium uota destruxit. Et haec quidem eo tristiora uidebantur: quod omnia quae displicere uidisset **Hadrianus** mandata sibi ut faceret decreto a **Traiano** esse simulabat. Cum **Traiani** praefecti sui & quodam tutoris potentia ferre non posset: nisus est eum obtruncare: sed reuocatus est: quia iam quattuor consularium occisorum: quorum quidem necem in **Attiani** consilia refundebat: praemebatur inuidia. Cui cum successorem dare non posset: quia non petebat: id egit: ut peteret atq; ubi primum petiit: in **Turbone** transtulit potestatem. Cum quidem etiam simili alteri praefecto **Septimium** clarum successorem de iit: summotis his a praefectura: quibus debebat imperium: **campaniam** petiit: eiusq; omnia oppida beneficiis & largitionibus subleuauit optimum quoq; amicitias suis iungens. Romae uero praetorium & consulum officia frequentauit: conuiuia amicorum interfuit. Aegros bis ac ter die & nonnullos equites Romanos ac libertinos uisitauit: solatis refouit: consiliis subleuauit: conuiuia suis semper adhibuit. Omnia deniq; ad priuati hominis modum fecit. **Socrui** suae honores praecipuos impendit ludis gladiatoris caeterisq; officiis. Post haec profectus in Gallias omnes **causariis** liberalitatibus subleuauit. Inde in Germaniam transiit paciq; magis quam belli cupidus: militem quae si bellum immineret: exercuit tolerantiae documentis eos imbuens: ipse quoq; inter manipula uitam militarem magistrans cibis etiam castrensibus in propatulo libenter utens: hoc est **larido** caelo: & **posca** exeplo **Scipionis Aemiliani** & **Metelli** & auctoris sui **Traiani**. Multos praenisi nonnullos honoribus donans: ut ferre possent ea: quae asperius iubebat. Siquidem ipse post **Caesarem Octauium** labantem disciplinam incuria superiorum principum retinuit. Ordinatis & officiis & impendiis nunquam passus aliquem a castris iniuste abesse: cum tribunos non fauor militum sed iusticia commedaret: exemplo etiam uirtutis suae caeteros adhortatus: cur etiam uicena milia pedibus armatis ambularet: **tridentia** de castris & **porticus** & **criptas** & **topia** dirueret: uestem humillimam frequenter acciperet: sine auro balteum lumeret: sine gemmis fibulas stringeret: **Capulo** uix eburneo spatam clauderet: aegros milites in hospitibus suis uideret. Locum castris caperet: nulli uitam nisi robusto & bonae famae daret: nec tribunum nisi plena barba faceret: aut eius aetatis quae prudentia & annis tribunatus robur implere: nec patere: ut quicquam tribunum a milite accipere. Delicata omnia

Singraphis Hadriani foru

Decoxerant

Edidit mille feras

Legitimus senatus Ex praefecto praetorii

Atutinum

Seruiano

Septimius clarus

Causarij

Magistrans Scipio Aemiliani Metelli Traiani Posca

Tridentia Porticus Crypte Topia

uite dona batur milites

Conducta militaria

Septicius
clarus
Suetonius
tranquillus
Sabina

Apis repertus post
multos annos

Nemausus

Marius
maximus

Supplicationes

Eleusinia sacra

Agonotheta

Olympi iouis aedes
athensis

Cordroce

Saracmani

Mutilare genitalia

Castus mons

Pelusium

Pompeius tumultus
in pelusio

nia undiq; summoueret. Arma postremo eorum suppellectilemq; corrigeret. De militum eti
am aetatibus iudicabat: nequis aut minor quam uirtus posceret: aut maior quam pateretur
humanitas. In castris contra morem ueterem uerfaretur. Agebatq; ut sibi semper noti essent
& eorum numerus sciretur. Laborabat praeterea: ut conducta militaria diligenter agnosce
ret. Redditus quoq; prouinciales solerter explorans: ut si alicubi quippiam deesset: expleret
Ante omnes tamen enitebatur: ne quid ociosum uel emeret aliquando: uel pasceret. Ergo
conuersis regio more militibus Britanniam petiit: in qua multa correxit: murumq; per
octoginta milia passuum primus duxit: qui barbaros Romanosq; diuideret. Septicio claro
praefecto praetorii & Suetonio tranquillo epistolarum magistro multisq; aliis quos apud sa
binam uxorem iniussu eius familiaris se tunc egerant: quam reuerentia domus aulicae po
stulabat successores dedit. Vxorem etiam ut morosam & asperam dimissurus: ut ipse dice
bat: si priuatus fuisset. Et erat curiosus non solum domus suae sed etiam amicorum ita: ut p
frumentarios occulta omnia exploraret: nec aduerterent amici sciri ab imperatore suam ui
tam prius quam ipse hoc iperator ostenderet. Vnde non iniucundum est rem inserere: ex quo
constet eum de amicis multa didicisse. Nam cum ad quendam scripsisset uxor sua: quod uo
luptatibus detentus & lauacris ad se redire nollet: atq; hoc Hadrianus per frumentarios co
gnouisset: petente illo commeatum: Hadrianus ei lauare & uoluptates exprobrauit. Cui ille
nom & tibi uxor mea quod & mihi scripsit: Et hoc quidam uitiosissimum putant: atq; h uic
adiungunt quae de adulterorum amore ac nuptarum adulteriis: quibus Hadrianus laboras
se dicitur: asserunt iungentes quod ne amicis quidem seruaurent fidem. Compositis in brita
nia rebus transgressus in Galliam Alexandrina seditione turbatus quae nata est ob Apidem
qui cum repertus esset post multos annos: turbas inter populos creauit: apud quem debe
ret locari omnibus studiose certantibus. Per idem tempus in honorem plotinae basilicam
apud nemausum opere mirabili extruxit. Post haec hispanias petiit: & Terracone hyemauit
ubi sumptu suo aedem Augusti restituit. Omnibus hispaniis Terraconam in conuentum uo
catis dilectumq; ioculariter: ut uerba ipsa ponit Marius Maximus: retractatibus italicis uae
hementissime caeteris prudenter caute consuluit. Quo quidem tempore non sine gloria gra
uissimum periculum adiit. Apud Terraconem spatians per uiridaria seruo in se hospitiua
cum gladio furiosus irruente: quem retentum ille ministris accidentibus tradidit: & ubi fu
riosum esse constitit: medicis curandum dedit in nullo omnino commotus. Per ea tempo
ra & alias frequentes in plurimis locis in quibus barbari non fluminibus sed limitibus di
uiduntur stipitibus magnis in modum muralis sepi funditus iactis atq; connexis barbaros
separauit. Germanis regem constituit: motus mauroreum compressit: & a senatu supplicatio
nes emeruit. Bellum parthorum per idem tempus in motu tantum fuit: idq; Hadriani col
loquio repressum est. Post hoc per asiam & insulas ad Achaia nauigauit: & eleusinia sacra
exemplo Herculis Philippiq; suscepit: multa in athenienses contulit: & pro Agonotheta: re
sedit & in Achaia quidem etiam illud obseruatum ferunt: quod cum in iactis multi cult
ros haberent: cum Hadriano nullus armatus ingressus est. Post in Sicilia nauigauit: i qua
aetnam montem conscendit: ut solis ortum uideret arcus specie ut dicitur uarium. Inde ro
mam uenit: atq; ex ea in Affricam transit: ac multum beneficiorum prouinciis affricanis at
tribuit. Nec quisquam fere principum tantum terrarum tam celeriter peragrauit. Denique
cum post Affricam Romam redisset: statim ad orientem profectus per Athenas iter fecit:
atq; opera quae apud Athenienses ceperat: dedicauit: ut iouis olympi aedem & aram sibi: eo
demq; modo per Asiam iter faciens templa sui nominis consecrauit. Deinde a cappadoci
bus seruitia castris profutura suscepit. Tetrarchas & reges ad amicitiam inuitauit. Inuitato
etiam Cordroce rege parthorum remissaq; illi filia quam Traianus ceperat: ac promissa tella
quae eidem capta fuerat. Cumq; ad eum quidam reges uenissent: ita cum his egit: ut eos poe
niteret: qui uenire noluerunt. Causa speciatim saracmani qui eius inuitationem superbe
neglexerit. Et circumiens quide prouincias procuratorum & praesides pro factis supplicio af
fecit ita seuerus: ut accusatores per se crederetur immittere: Antiochenes inter haec ita odio
habuit: ut Syriam a phoenice separare uoluerit: ne tot ciuitatum metropolis Antiochia dice
retur. Mouerunt ea tempestate & iudaei bellum quod uetabatur mutilare genitalia. Sed in
monte Cassio cum uidendi solis ortus gratia nocte ascendisset: imbre orto fulmeni decidis
noctam uictimarum sacrificanti afflauit. Perfugata Arabia pelusium uenit: & Pompeii tumu

lum magnificentius extruxit. Antinuum suum dum per Nilum nauigat: perdidit: quem Antinous
muliebriter fleuit: de quo uaria fama est aliis eum deuotum pro Hadriano asserentibus: ali
is quod & forma eius ostentat & nimia uoluptas Hadriani: & graeci quidem uolente Hadri
ano eum consecrauerunt. Oracula per eum dari asserentes: quae Hadrianus ipse coposuisse
iactatur. Fuit enim poematum & litterarum nimium studiosissimus: arithmeticae: geome
triae: picturae peritissimus. Iam psallendi & cantandi scientiam pra se ferebat. In uoluptati
bus nimius. Nam & de suis dilectis multa uersibus composuit: amatoria carmina scripsit.
Idem armorum peritissimus & rei militaris scientissimus. Gladiatoria quoq; arma tractauit
Idem seuerus: laetus: comis: grauis: lasciuus: cunctator: tenax: liberalis simulator: saeuus: clae
mens: & semper in omnibus uariis. Amicos ditauit & quidem non petentes: cum petenti
bus nihil negaret. Idem tamen facile de amicis quicquid infusurrabatur: audiuit. Atq; ideo
prope cunctos uel amicissimos uel eos quos summis honoribus euexit: postea ut hostium
loco habuit Attianum & nepotem & Septicium clarum. Nam Eudamonem prius consci
um imperii ad egestatem perduxit: Polenum & Marcellum ad mortem uoluntariam coe
git. Heliodorum famosissimis litteris lacepsit. Titianum ut consciu tryannidis & argui
passus est & proscribi. Vmidium Quadratum & Catulum Seuerum & Turbonem grauius
insecutus est. Seruium Iororis uirum nonagesimum iam annum agentem: ne sibi superui
ueret: mori coegit. Liberos deniq; & nonnullos milites insecutus est. Et quanuis esset ora
tione & uersu promptissimus & in omnibus artibus peritissimus: tamen professores omni
um artium semper ut doctior risit: contempsit: obtriuuit. Cum his ipsis professoribus & phi
losophis libris uel carminibus inuicem editis saepe certauit. Et Fauorinus quidem cum uer
bum eius quoddam ab Hadriano repraehensum esset: atq; ille cessisset: arguentibus amicis
quod male cederet Hadriano: de uerbo quod idonei auctores usurpassent: risum iucundissi
mum mouit. Ait enim non recte suaderis familiares: qui non patimini me illum doctiorem
omnibus credere: qui habet triginta legiones. Famae celebris Hadrianus tam cupidus fuit: ut
libros uita suae scriptos a se libertis suis litteratis dederit: iubens: ut eos suis nominibus
publicarent. Nam Phlegontis libri Hadriani esse dicuntur. Catacrianos libros obscuris
simos Antimachum imitando scripsit. Floro poeta scribenti ad se ego nolo Caesar esse: am
bulare per Britannos: scythicas pati pruinas: rescripsit. Ego nolo Florus esse ambulare p ta
bernas latitare per popinas: culices pati rotundos. Amauit praeterea genus dicendi uetustu
controuersias declamauit. Ciceroni Catonem. Virgilio Ennium. Salustio Cecilium praetu
lit. Eademq; iactatione de Homero ac Platone iudicauit. Mathesim sic scire sibi uisus est: ut
fero kalendis ianuariis scripserit: quid ei toto anno posset euenire ita: ut eo anno quo periit
usq; ad illam horam: qua est mortuus: scripserit: quid acturus esset. Sed quanuis esset in re
praehendendis musicis: tragicis: comicis: grammaticis: rhetoribus: oratoribus facilis: tamen
omnes professores & honorauit: & diuites fecit: licet eos quaestibus semper agitauerit.
Et cum ipse auctor esset: ut multi ab eo tristes recederet: dicebat se grauius ferre: si quem tri
stem uideret. In summa familiaritate Epictetum & Heliodorum philosophos: & ne nomi
natim de omnibus dicam: grammaticos rhetores: musicos: geometras: pictores: astrolo
gos habuit pra caeteris: ut multi asserunt eminente Fauorino: doctores qui professioni suae
inhabiles uidebantur: ditatos honoratq; a professione dimisit. Quos in priuata uita inimi
cos habuit: imperator tantum neglexit: ita ut uni quem capitale habuerat: factus imperator
diceret: euafisti. Is quos ad militiam ipse per se uocauit: equos: mulos: uestes: sumptus: & om
nem ornatum semper exhibuit. Saturnalia & sigillaria frequenter amicis inopinantibus
misi: & ipse ab his libenter accepit: & alia inuicem dedit. Ad deprahendas obsonatores
fraudes cum plurimis sumentibus pasceret: fercula de aliis mensis etiam ultimis quibusq;
iussit apponi. Omnes reges muneribus suis uicit. Publice frequenter & cum omnibus lauit
Ex quo ille iocus balnearis innotuit. Nam cum quodam tempore ueteranum quendam no
tum sibi in militia dorsum & caeteram partem corporis uidiisset atterere: percontatus cur
se marmoribus destringendum daret: ubi audiuit: hoc iccirco fieri: quod seruum non habe
ret: & seruis eum donauit & sumptibus. Verum alia die cum plures ienes ad prouocanda li
beralitem principis pariter & se attererent: euocari eos iussit: & alium ab alio inuicem de
fricari. Fuit & pleribus iactantissimus amator. Peregrinationis ita cupidus: ut omnia quae le
gerat de locis orbis terrarum: praesens uellet adducere. Frigora & tempestates ita patienter

Antinous
In omnibus
uarius hadr
ianus
ditauit amice
Attianus
Nepos
Septicius clarus
Eudemo
Polenus
Marcellus
Heliodorus
Titianus
Vmidius quadratus
Catalus seuerus
Turbo
Seruianus
Fauorinus
Phlegon
Florus
Antima
chus
Cicero
Cato
Virgilius
Ennius
Sallustius
Cecilius
Homerus
Plato
Epictetus philosoph
hadriani tempore
Heliodorus
Fauorinus
Saturnali
cia
Sigillaria

+ Catacrianos libros de his meminit &
ammius Marcellinus libro rerum
gestarum

tulit: ut nunquam caput tegetet. Regibus multis plurimum detulit: a plerisque uero etiam
 pacem redemit: nonnullis contemptus est: multis ingentia dedit munera: sed nulli maiora
 quam hiberorum: qui & elephantum & quinquagenariam cohortem post magnifica dedit
 dona: cum a Srasmane ipse quoque ingentia dona accepisset: atque iter hæc auratas quoque chlamy
 des trecentos noxios cum auratis chlamydibus in harenam misit ad eius munera deriden
 da. Cum iudicaret: in consilia habuit non amicos suos aut comites solum sed iuris consul
 tos & præcipue Iulium Celsum: Saluium Iulianum: Neratium Priscum: aliosque: quos tamen
 senatus omnis proballet. Constituit inter cætera: ut in nulla ciuitate domus aliqua transfe
 renda ad aliam urbem ullius materiae causa diruerentur. Liberis proscriptorum duodecimas
 bonorum concessit. Maiestatis crimina non admisit. Ignotorum hæreditates repudiavit: nec
 notorum accepit: si filios haberent. De thesauris ita cauit: ut si quis in suo repperisset: ipse
 potiretur: si quis in alieno: dimidium domino daret. Si quis in publico: cum fisco æqualiter
 partiretur. Seruos a dominis occidi uetuit eosque iussit damnari per iudices: si digni essent. Le
 noni & lanistæ: seruum uel ancillam uendi uetuit causa non præstita. Decoctores bonorum
suorum si suæ auctoritatis essent: catomidiari in amphitheatro & dimitti iussit. Ergastula
 seruorum & liberorum tulit. Lauacra pro sexibus separauit. Si dominus in domo interem
 ptus esset: non de omnibus seruis quæstionem haberi: sed de his qui per uiciniam pote
 rant sentire: præcepit. In ethruria prætura imperator egit. Per latinam oppida dictator & ædi
 lis & duumuir fuit. Apud neapolim Demarchus in patria sua quænalis: & ite Hadriæ quæ
 nalis quasi in alia patria & Athenis Archo fuit. In omnibus pœne urbibus & aliqd ædificauit
 & lusum edidit. Athenis mille ferarum uenationem in stadio exhibuit. Ab urbe nunquam
 ullum uenatorem aut scænicum auocauit. Romæ post cæteras immensissimas uoluptates
 in honorem focrus suæ aromatica populo donauit. In honorem Traiani balsama & crocū
 per gradus theatri fluere iussit: Fabulas omnis generis more antiquo in theatro dedit: Hi
 striones aulicos publicauit. In circo multas feras & sæpe centum leones interfecit. Militares
 pyrricas populo frequenter exhibuit: Gladiatores frequenter spectauit. Cum opera ubique
 infinita fecisset: nunquam ipse nisi in Traiani patris templo nomen suum scripsit. Romæ i
 staurauit pantheum: septa: basilicam Neptuni: sacras ædes plurimas: forum Augusti: lauacra
 Agrippæ: eaque omnia propriis & ueterum nominibus consecrauit. Fecit & sui nominis pon
 tem & sepulchrum iuxta Tyberim: & ædem bonæ deæ transtulit: & colossum stantem atque
 suspensum per Detrium architectum de eo loco in quo nunc templum urbis est ingenti
 uolumine ita: ut operi etiam elephantēs uiginti quattuor exhiberet. Et cum hoc simulacrū
 post Neronis uultum: cui antea dicatum fuerat: soli consecraffet. Aliud tale Apollodoro ar
 chitecto auctore lacere Lunæ molitus est. In colloquiis etiam humillimorum ciuissimus
 fuit: detestans eos qui sibi hanc uoluptatem humanitatis quasi seruantis fastigium princi
 pis inuiderent. Apud Alexandriam in multis multis quæstiones professoribus proposuit: &
 propositas ipse dissoluit. Marius Maximus dicit eum natura crudelem fuisse: & iccirco mul
 ta pie fecisse: quod timeret: ne sibi idem quod Domitiano accidit: eueniret. Et cum titulos
 in operibus non amaret: multas ciuitates hadrianopolis appellauit: ut ipsam Carthaginem
 Athenarum partem: aquarum ductus etiam infinitos hoc nomine nuncupauit. Fisci aduo
 catum primus instituit. Fuit memoriæ ingentis: facultatis immensæ: nam ipse orationes &
 dictauit & ad omnia respondit: ioca eius plurima extant: nam fuit etiam dicaculus. Vnde il
 lud quoque innotuit: quod cum cuidam canescenti quiddam negasset: eidem iterum petenti
 sed infecto capite respondit. Iam hoc patri tuo negaui. Nomina plurimis sine nomenclatore
 reddidit: quæ semel & congesta simul audiuerat: ut nomenclatores sæpius errantes emenda
 uerit. Dixit & ueteranorum nomina quos aliquando dimiserat: libros statim lectos & igno
 tos quidem plurimis memoriter reddidit. Vno tempore scripsit: dictauit: audiuit: & cum ami
 cis fabulatus est. Si potest credi omnes publicas rationes complexus est: ut domum priuatā
 quous paterfamilias diligens non satis nouit. Equos & canes sic amauit: ut eis sepulchra con
 stitueret. Oppidum Hadriano theas in quodam loco quod illic & feliciter esset uenatus: &
 urfam occidisset: aliquando constituit. De iudiciis omnibus semper cuncta scrutando tā
 diu requisit: quam diu uerum inueniret. Libertos suos nec sciri uoluit in publico: nec ali
 quid apud se posse: dicto suo omnibus superioribus principibus uitia imputans libertorum
 damnatis omnibus libertis suis: quicunque se de eo iactauerant. Vnde extat etiam illud seu

Sarasmanes

Iulius celsus

Saluius iulianus

Neratius priscus

iuris
consul
ti

Decoctores bonorum

suorum

Catomidiari

Demarchus

Archo

Histriones aulicos

Publicauit

Pyrricas militares

Pantheum romæ ab ha
driano instauratum

Basilica neptum

Augusti forum

Hadriani pontis

Agrippæ la Agrippæ
uacru

Hadriani sepulchrum

iuxta tyberim quod
nunc castro de
sant angel

Bonæ deæ ædes

Colosus stans

Neronis co Detrium
losus

Museū alexā dorus
drig

Hadriano Maximus
polis

Fisci aduocatus ab hadriano pri
mum institutus

Nomenclator

Hadrianotheas oppidū

imputare

re quidem sed prope ioculari deseruis. Nam cum quodam tempore seruum suum inter du
 os senatores e conspectu ambulare uidisset: misit: qui ei colaphum daret: & diceret noli in
 ter eos ambulare: quorum esse adhuc potes seruus. Inter cibos unice amabat tetrapharma
 chum: quod erat de fasiano: sumine: perna: & crustulo. Fuerunt eius temporibus fames: pesti
 lentia: & terræmotus: quæ omnia quantum potuit procurauit: multisque ciuitatibus uastatis
 per ista subuenit. Fuit etiam Tiberis inundatio per latium: multis ciuitatibus dedit tributa:
 multis remisit. Expeditiones sub eo graues nullæ fuerunt. Bella etiam silentio pœne trans
 acta. A militibus propter curam exercitus nimiam multum amatus est: simul quod in eos li
 beralissimus fuit. Parthos in amicitia semper habuit: quod inde regem retraxit: quem Traia
 nus imposuerat. Armenis regem habere permisit: cum sub Traiano legatum habuissent: a
 Mesopotamiis non exegit tributum quod Trajanus imposuit. Albanos & hiberos amicissi
 mos habuit: quod reges eorum largitionibus prosecutus est cum ad illum uenire contem
 plissent. Reges bactrianorum legatos ad eum amicitia petendæ causa supplices miserunt.
 Tutores sæpissime dedit. Disciplinam ciuilem non aliter tenuit quam militarem. Senatores
 & equites Romanos semper in publico togatos esse iussit: nisi si a cœna reuenterentur. Ipse
 cum in italia esset: semper togatus processit. Ad conuiuium uenientes senatores stans excep
 pit: semperque aut pallio tectus discubuit aut toga submissa. Iudicum sumptus constituit & ad
 antiquum modum redegit. Vehicula cum ingentibus sarcinis urbem ingredi prohibuit: Se
 deri equos in ciuitatibus non siuit. Ante octauam horam in publico neminem nisi ægrum
 lauari passus est. Ab epistolis & a libellis primus equites Romanos habuit. Eos quos paupe
 res & innocentes uidit: sponte ditauit. Quos uero calliditate ditatos etiam odio habuit. Sa
 cra Romana diligentissime curauit: peregrina contempsit. Pontificis maximi officium pere
 git. Causas Romæ atque in prouinciis frequenter audiuit adhibitis consilio suo consulibus
 atque prætoribus ex optimis senatoribus. Fucinum lacum emisit. Quattuor consulares per
 omnem italiam iudices constituit. Quando in Africam uenit ad aduentum eius post quin
 quennium pluit: atque ideo ab africanis dilectus est. Peragratis sane omnibus orbis partibus
 capite nudo & in summis plerumque imbribus atque frigoribus in morbum incidit letalem.
 Factusque de successore sollicitus: primum de Seruiano cogitauit: quem postea ut diximus: Seruian
 mori coegit. Fuscum quod imperium prælagiis & ostentis agitatis speraret: in summa dete
 statione habuit. Pletorium nepotem quem tætopere ante dilexit ut ueniens ad eum ægro
 tantem Hadrianus impune non admitteretur: suspicionibus adductus est. Eodem modo &
Terentium Gentianum & hunc uahementius quod a senatu diligi tunc uidebat. Omnes
 postremo de quorum imperio cogitauit: quasi futuros imperatores detestatus est: & omnē
 quidem uim crudelitatis ingenitæ usque eo repressit: donec in uilla tiburtina profluuio san
 guinis pœne ad exitum uenit. Tunc libere Seruianum quasi affectatorem imperii quod ser
 uis regis scænam misisset: quod in sedili regio iuxta lectum posito sedisset: quod erectus ad
 stationes militum senex nonagenarius processisset: mori coegit. Multis aliis interfectis uel
 aperte uel per insidias. Quandoquidem etiam Sabina uxor non sine fabula ueneni dati ab
 Hadriano defuncta est. Tunc Ceionium Commodum Nigrini generum insidiatoris quon
 dam sibi forma commendatum adoptare constituit. Adoptauit ergo Ceionium Commo
 dum Verum inuitis omnibus: eumque Aelium Verum Cæsarem appellauit. Ob cuius ado
 ptionem ludos circenses dedit: & donatiuum populo ac militibus expendit: quem prætura
 honorauit. Ac statim pannoniis imposuit decreto consulatus consumptibus eundem Com
 modum secundo consulem designauit. Quem cum minus sanum uideret: sæpissime dicta
 uit in caducum parietem nos inclinauimus: & perdidimus quater milies sestertium: quod
 populo & militibus pro adoptione Commodi dedimus. Commotus autem præualitudine
 nec gratias quidem in senatu agere potuit Hadriano de adoptione. Denique accepto largius
 antidoto ingrauescente ualitudine per somnum periit ipsis kalendis Ianuariis. Quare ab
 Hadriano uotorum causa lugeri est uetitus. Et mortuo Aelio Vero Cæsare Hadrianus in
 gruente tristissima ualitudine adoptauit Arrium Antonium qui postea princeps dictus est. Et
 eadem lege: ut ille sibi duos adoptaret Annum Verum & Marcum Antoninum. Hi sunt
 qui postea duo pariter Augusti primi reipub. gubernauerunt. Antoninus quidem Pius iccir
 co appellatus dicitur: quod focerum fessum ætate manu subleuaret. Quauis alii cognome
 to hoc ei dicant inditum: quod multos senatores Hadriano iam scæuienti arripuisset. Alii

Tetraphar
macum
Crustulu

Togatos

Vehicula

Octaua hora
iuuenalis ex
ul ab oct. m.

Fuscus

Seruian

Fuscus

Pletorium

Terentius gentianus

Sabina

Ceionius commodus

Nigrinus

Aelius uerus cesar

Donatiui
populo ac
militibus
nota

Arrius antonius pi

Annius uerus

Marcus antoninus

Pius cum ante
minus dicitu

Attilius seu
Attilius

Insinuaret

Miraculis aduerte
animum

Mortuus
maxim

Ciceroniana
uilla puteolis

Verfus Arming
dicti exire uo
lenti

Participauit

Tiburtina Villa

Lycei

Academia

Pretamii

Comopus

Poecilis portic

Tempe

quod ipsi Hadriano magnos honores post mortem detulisset. Antonini adoptionem pluri mi tunc facta esse doluerunt: speciatim Attilius Seuerus praefectus urbis: qui sibi praeparabat imperium. Qua re prodita successore accepto dignitate priuatus est. Hadrianus autem ultimo uitae taedio iam affectus gladio se transfigi a seruo iussit. Quod cum proditum esset: & in Antonini usque notitiam uenisset: ingressus ad se praefectis & filio rogantibusque: ut aequo animo necessitatem morbi ferret: iratus illis auctorem prodicionis iussit occidi: qui tamen ab Antonino seruatus est. Statimque testamentum scripsit: nec tamen actus reip. praetermisit dicente Antonino parricidam se futurum si Hadrianum adoptatus ipse pateretur occidi: & post testamentum quidem iterum se est conatus occidere: subtracto pugione sauior factus est: petiit & uenenum a medico qui se ipse ne daret occidit. Ea tempestate su peruenit quaedam mulier: quae diceret somnio se monitam: ut insinuaret Hadriano ne se occideret: quo esset bene ualiturus: quod cum non fecisset. esse caecitatem. Iussam tamen iterum Hadriano eadem dicere: atque genua eius osculare receptura uisum si id fecisset. Quod cum in somnio impleisset: oculos recepit cum aqua quae in fano erat: ex quo uenerat: oculos abluisset. Venit & de pannonia quidam natus caecus ad febrientem Hadrianum eumque contigit: quo facto & ipse oculos recepit: & Hadrianum febris reliquit. Quauis Marius Maximus haec per simulationem facta commemoret. Post hoc Hadrianum Baias petiit. Antonino Romae ad imperandum relicto. Vbi cum nihil proficeret: accessit Antonino in conspectu eius apud ipsas Baias periit die sexto iduum Iuliarum. Inuisusque omnibus sepultus est in uilla Ciceroniana puteolis. Sub ipso mortis tempore & Seruianum nonaginta annos agetem ut supra dictum est: ne sibi superuieret: atque ut putabat: imperaret: mori coegit. Et ob leues offensas plurimos iussit occidi: quos Antoninus reseruauit. Et moriens quidem hos uersus fecisse dicitur Animula uagula blandula hospes comesque corporis: Quae nunc abibis in loca pallidula rigida nudula: nec ut soles: dabis iocos. Tales autem nec multo meliores fecit & graecos. Vixit annis. lxxii. mensibus. v. diebus. xvii. Imperauit annis. xxi. mensibus. xi. Statu ra fuit procerus: forma comptus: flexo ad pectinem capillo promissa barba: ut uulnera quae in facie naturalia erant: tegeter: habitudine robusta. Equitauit: ambulauitque plurimum. Armisque & pilo se semper exercuit. Venatu frequentissime leonem manu sua occidit. Venando autem iugulum & costam fregit: Venationem semper cum amicis participauit. In conuiuio tragoe dias: comoe dias: attellanas: sambucas: lectores: poetas pro re semper exhibuit. Tiburtinam Villam mire exedificauit ita: ut in ea & prouinciarum & locorum celeberrima nomina inscriberet: uelut Lycium: academiam: pritanium: canopum: ptilium: tempe uocaret. Et ut nihil praetermitteret: etiam inferos finxit. Signa mortis haec habuit: natali suo ultimo cum Antoninum commendaret: praetexta sponte delapsa caput ei operuit. Anulus in quo imago ipsius sculpta erat: sponte de digito delapsus est. Ante diem natalis eius nescio qui ad senatum hululans uenit. Contra quem Hadrianus ita motus est: quasi de sua morte loqueretur: cum eius uerba nullus agnosceret. Idem cum uellet in senatu dicere: post filii mei mortem: post mortem meam dixit. Somniauit praeterea se a patre potionem soporiferam impetrasse. Item somniauit a leone se oppressum esse. In mortuum eum a multis multa sunt dicta. Acta eius irrita fieri senatus uolebat: nec appellatus est diuus: nisi Antoninus rogasset Templum denique ei pro sepulchro apud puteolos constituit: & quinquennale certamen & flamines & sodales & multa alia quae ad honorem quasi numinis pertinerent. Quare ut supra dictum est: multi putant Antoninum Pium dictum.

Eiusdem Spartiani Aelius Verus ad Dioclicianum.

Diocletianus
augustus
Statio principis

Dioclitiano Augusto Aelius Spartianus suus salutem. In animo mihi est Dioclitiane Auguste tot principum maxime non solum eos qui principum locum in hac statione quam temperas: retentauerunt: ut usque ad diuum Hadrianum feci: sed illos etiam: qui uel Caesarum nomine appellati sunt nec principes aut Augusti fuerunt: uel quolibet alio genere aut in famam aut in spem principatus uenerunt: cognitione numinis tui sternere. Quorum praecipue de Aelio Vero dicendum est: qui primus tantum Caesaris nomen accepit: Adoptione Hadriani familiae principum adscitus. Et quo

niam nimis pauca dicenda sunt nec debet prologus enormior esse quam fabula: de ipso iam loquar.

Ceionius Commodus: qui & Aelius Verus appellatus est: quem sibi Hadrianus uo ingrauescente morbis tristioribus pretius peragrato iam orbe terrarum adoptauit. Nihil habet in sua uita memorabile nisi quod tantum Caesar est appellatus non testamento: ut antea solebat: neque eo modo quo Traianus est adoptatus: sed eo prope genere quo nostris temporibus a uestra clementia Maximianus atque Constantinus Caesares dicti sunt: quasi quidam principum filii uiri & designati Augustae maiestatis Haeredes: & quoniam de Caesarum nomine in huius praecipue uita est aliquid disputandum: qui hoc solum nomen adeptus est. Caesarem uel ab elephanto qui lingua mauroorum caesa dicitur in praelio caeso eum qui primus sic appellatus est: doctissimi uiri & eruditissimi putant dictum: uel quia mortua matre uentre caeso sit natus: uel cum magnis crinibus sit utero parentis effusus: uel quod oculis caecis & ultra humanum morem uiguerit. Certe quaecumque illa felix necessitas fuit. Vnde tam clarum & duraturum aeternitate mundi nomen effloruit. Hic ergo de quo sermo est primum. Lutius Aurelius Verus est dictus: sed ab Hadriano ascitus in Aeliorum familiam: hoc est in Hadriani transcriptus & appellatus est Caesar. Huic pater Ceionius Commodus fuit: quem alii Verum: alii Lutium Aurelium multi Annium prodiderunt: maiores omnes nobilissimi: quorum origo praeterea ex Ethuria fuit uel ex Fauentia. Et de huius quidem familia plenius in uita Luth Aurelii Ceionii Commodi. Veri Antonini filii huiusce: quae sibi adoptare Antoninus iussus est: differemus. Is enim liber debet omnia quae ad stemma generis pertinent: continere: qui habet principem: de quo plura dicenda sunt. Adoptatus autem Aelius Verus ab Hadriano eo tempore quo iam ut superius diximus: parum uigebat: & de successore necessario cogitabat: statimque praetor factus & Pannonis dux ac rector impo situs mox consul creatus. Et quia erat deputatus imperio: iterum consul designatus est. Datum etiam populo congiarium causa eius adoptionis collatumque militibus sestertium ter milies circenses editi neque quicquam praetermissum: quod posset laeticiam publicam frequentare. Tantumque apud Hadrianum principem ualuit: ut praeter adoptionis affectum quo ei uidebatur adiunctus: solus omnia quae cuperet etiam per litteras impetraret. Nec prouinciae quidem cui praepositus erat. defuit. Nam bene gestis rebus uel potius feliciter: & si non summi medii tamen obtinuit ducis famam. Hic tamen ualitudinis adeo miserae fuit: ut Hadrianum statim adoptionis poenituerit: potueritque eum amouere a familia imperatoria. Cum saepe de aliis cogitaret: si forte uixisset. Fertur denique ab his qui Hadriani uitam diligentius in litteras rettulerunt: Hadrianum Veri scisse genituram: & eum quem non multo ad rem publicam regendam probat: ob hoc tantum adoptasse: ut suae satisfaceret uoluptati. Et ut quidam dicunt iurando quod intercessisse inter ipsum ac Verum secretis conditionibus ferebatur. Fuisse enim Hadrianum peritum matheos Marius Maximus usque adeo demonstrat: ut eum dicat cuncta de se scisse sic: ut omnium dierum usque ad horam mortis futuros actus ante perscriberet. Satis praeterea constat eum de Vero saepe dixisse. Ostendent terris hunc tantum fata: neque ultra esse sinent. Quos uersus cum aliquando in hortulo spatians cantitaret: atque adisset unus ex litteratis: quorum Hadrianus speciosa societate gauderet: uelletque addere nimium uobis Romana propago Visa potens superi: propria haec si dona fuissent. Hadrianus dixisse fertur hos uersus: Vita non caput ueri illud addens manibus date lilia plenis. Purpureos sargam flores animamque nepotis. His saltem accumulem donis & fungar inani munere. Cum quidem etiam illud dicitur cum iustione dixisse. Ego mihi diuum adoptaui non filium. Nunc tamen cum eum consolaretur unus de litteratis: qui aderat: ac diceret: quid si non recte constellatio eius collecta est: quem credimus esse uicturum: Hadrianus dixisse fertur. Facile ista dicis tu: qui patrimonii tui non reip. quæris haereditem. Vnde apparet eum habuisse in animo alium deligere atque nunc ultimo uitae suae tempore a reip. submouere: sed eius consiliis iuuuit euentus. Nam cum de prouincia Aelium redisset atque orationem pulcherrimam quae hodie legitur siue per se siue per scrinioque aut dicendi magistrum parasset: qua kalendis ianuariis Hadriano patri gratias ageret. Accepta potione qua se existimaret iuuari: kalendis ipsis ianuariis periit. Iustusque ab Hadriano quia uota interueniebant: non lu geri. Fuit hic uitae laetissimae eruditus in litteris Hadriano ut maliuoli loquuntur acceptior forma quam moribus. In aula diu non fuit: uita priuata & si minus probabilis: minus tamen reprehendenda

Ceionius comodus
Aelius uerus

Maximianus
Constantinus

Ceionius nom
unde deduci

L. Aurelius uerus

Ceionius Commodus

Amnius

Verus

L. Aurelius

Congiarium

Cementura

Vergilius

Scrimorum
magistri

T

iro Aurelio Fulvio Boionio Antonino Pio patrum genus e Gallia traſalpina Nemaufente ſcilicet. Auus Titus Aurelius Fuluius qui per honores diuerſos ad ſecundum conſulatum & prælecturam urbis peruenit: Pater Aurelius Fuluius: qui & ipſe fuit cõſul homo triſtis & æger. Auia materna Bouinia procilla: mater Arria Fatidilla. Auus maternus Arrius Antoninus bis conſul homo ſanctus & qui Neruam miſeratus eſſet: quod imperare cõpiſſet. Soror Vterina Iulia Fadilla. Vitricus Iulius Lupus cõſularis. Socer Annius Verus. Vxor Annia Fauſtina. Filii mares duo. Dux foemina. Gener per maiorem filiam Lamia Syllanus: per minorem Marcus Antoninus fuit. Ipſe Antoninus Pius natus eſt tercio decimo kalendas octobres ſub Domitiano duodecimo & Cornelio Dolabella conſulibus in uilla Laurina educatus Lori in Aurelia: Vbi poſtea palatium extruxit: cuius hodieq; reliquæ manent. Pueritiam egit cū auo paterno mox cum materno omnes ſuos religioſe colens: atq; adeo & conſobrinorū & Vitrici & multorū affinium hæreditate ditatus eſt. Fuit uir forma conſpicuus: ingenio clarus: moribus clæmēs nobilis uultu: & placidus ingenio: ſingularis eloquentia: nitidæ litteraturæ: præcipue ſobrius: diligens agri cultor: mitis: largus: alieni abſtinentis: & omnia hæc cum meſura & ſine iactantia. In cunctis poſtremo laudabilis & qui merito Numæ Pompilio & bonorum ſententia comparatus. Pius cognominatus eſt a ſenatu uel quod ſocerum feſſa iam ætate manu præſente ſenatu leuauerit. Quod quidem non ſatis magnæ pietatis eſt argumentum: cum impius ſit magis: qui iſta non faciat: quam pius: qui debitum reddat. Vel quod eos quos Hadrianus per malam ualitudinem occidi iuſſerat: reſeruaui. Vel quod Hadriano contra omnium ſtudia poſt mortem infinitos atq; immenſos honores decreuit. Vel quod cum ſe Hadrianus interimere uellet: ingenti cuſtodia & diligentia fecit: ne id poſſet admittere. Vel quod uere natura clæmentiffimus & nihil temporibus ſuis aſperum fecit. Idem foenus trientarium hoc eſt minimis uſuris exercuit: ut patrimonio ſuo plurimos adiuuaret. Fuit quaerſtor liberalis: prætor ſplendidus: conſul cum Catilio Seuero. Hic in omni uita priuata in agris frequentiffimè uixit: ſed clarus in locis omnibus fuit. Ab Hadriano inter quatuor conſulares quibus Italia committebatur: electus eſt ad eam partem Italiae regendam: in qua plurimum poſſidebat: ut Hadrianus uiri talis & honori conſuleret & quieti. Huic cum Italiae regeret: imperii omen factum eſt. Nam cum tribunal aſcendiſſet: inter alias acclamationes dictum eſt Auguſte dii te ſeruent. Pro conſulatum Aſiæ ſic egit: ut ſolus auum uinceret. In proconſulatu etiam ſic imperii omen accepit. Nam cum ſacerdos foemina Trallis ex more proconſules ſemper hoc nomine ſalutaret: non dixit Aue proconſul: ſed aue imperator. Ciliciæ etiam de ſimulacro dei ad ſtatuam eius corona tranſlata eſt. Et poſt conſulatum in uiridario taurus marmoris cornibus ramis arboribus accreſcentibus appenſus eſt. Et fulgur cælo ſereno ſine noxa in eius domum uenit. Et in ethruria dolia quæ deſoſſa fuerant: ſupra terram reperta ſunt. Et eius in omni ethruria examen apum repleuit. Et ſomnio ſæpe monitus ſe penitus eius Hadriani ſimulacrum inferere. Proſciſcens ad proconſulatum filiam maiorem amiſit. De huius uxore multa dicta ſunt ob nimiam libertatem & uiuendi facilitatem: quæ iſte cum animi dolore compreſſit. Poſt proconſulatum in conſiliis Hadriani Romæ frequens uixit. De omnibus quibus Hadrianus conſulebat: mitiorem ſententiam ſemper oſtendens. Genus ſane adoptionis tale fertur. Mortuo Aelio uero quem ſibi Hadrianus adoptauerat: & Cæſarem nuncupauerat dies ſenatus habebatur. Eo Arrius Antoninus ſoceri ueſtigia leuans uenit: atq; iccirco ab Hadriano dicitur adoptatus: quæ cauſa ſola eſſe adoptionis nec potuit omnino: nec debuit: maxime cum & ſemper rempu. bene egiffet Antoninus: & in proconſulatu ſe ſanctum grauemq; præbuiſſet. Ergo cum eum Hadrianus adoptare ſe uelle publicafſet: acceptum eſt ſpatium deliberandi utrum arrogari ab Hadriano uellet Adoptionis lex huiusmodi data eſt: ut quemadmodum Antoninus ab Hadriano adoptabatur: ita ſibi ille adoptaret. M. Antoninum fratris uxoris ſuæ filium: & L. Verum Aelii Veri qui ab Hadriano adoptatus fuerat filium qui poſtea Verus Antoninus eſt dictus: Adoptatus eſt. v. kal. martias die i ſenatu gratias agēs qd de ſe ita ſenſiſſet Hadrianus: factuſq; e patri & iperio pcoſulari & in tribunitia pte collega. Huius primū hoc ſerf: qd cū ab uxore argueret quali pag. nescio qd ſuis largiēs dixerit. Stulta poſtea qd ad impiū traſſuimus: & illud qd habuimus a te pdidimus. Cõgiariū militibus ac populo de pprio dedit: & ea q pater pmiferat

Titus aurelius fuluius
boronius antoninus
pius
Titus aurelius fuluius
Aurelius fuluius
Bouinia procilla
Arria fatidilla
Arrius antoninus
Iulia Vterina ſoro
fadilla
Iulius Lupus
Annius uerus
Annia fauſtina
Lamia ſyllanus
M. Antoninus
Domitianus
Cornelius dolobe
Laurina
Pius unde di
ctus
Trientariū
foenus
Antoninus p
Catilius (seuer)
Viridariū
Fulgure ſine
noxa . i . ful
men . nota
Aelius
uerus
Arrius antoninus
M. Antoninus
L. Verus
Aelius uerus
Preclarū di
ctum
Cõgiariū mi
litibus & po
pulo

das ac memor familiae suae: comptus: decorus: pulchritudinis regiae: oris uenerandi: eloquentia celsioris: uersu facilis in repub. etiam non inutilis. Huius uoluptates ab his qui uita eius scripserunt: multae feruntur: equidem non infames sed aliquatenus diffuentes. Nam tetrapharmacum seu potius pentapharmacum quo postea semper Hadrianus est usus: ple dicitur repperisse. Hoc est lumen: fasianum: pauonem: crustulata & aprunam. De quo genere cibi aliter refert Marius Maximus non pentapharmacum: sed tetrapharmacum appellans: ut & nos ipsi in eius uita profecuti sumus. Fertur etiam aliud genus uoluptatis quod Verus inuenerat. Nam lectum eminentibus quattuor anachiteriis fecerat minuto reticulo undiq; inclusum: eumq; foliis rosae quibus demptum esset album replebat. Iacensq; cum cubinis uelamine de liliis facto se tegebat unctus odoribus persicis: iam illa frequentantur a nonnullis: quod & accubationes ac mesas de rosis ac liliis fecerit: & quidem purgatis: quae & si non decora non tamen ad perniciem publicam prompta sunt. Atq; idem Quidius ab aliis relata idem Apitii libros amorum in lecto semper habuisse. Idem Martialem epigrammaticum poetam Virgilium suum dixisse. Iam illa leuiora: quod cursoribus suis exemplo cupidinum alas frequenter apposuit: eosq; uentorum nominibus saepe uocitauit. Boream alium alium Notum & item aquilonem aut Circium caeterisq; nominibus appellans: & inde fesse atq; inhumaniter faciens cursitare. Idem uxori conquerenti de extraneis uoluptatibus dixisse ferf: Patere me per alias exercere cupiditates meas. Vxor enim dignitatis nomen est non uoluptatis. Eius filius est Antoninus Verus qui adoptatus est a Marco. Verus certe cum Marco & cum eodem aequale gessit imperium. Nam ipsi sunt qui primi duo Augusti appellati sunt: & quorum fasti consularibus sic nomina praescribuntur: ut dicantur non duo Antonini & duo Augusti: tantumq; huius rei & nouitas & dignitas ualuit: ut fasti consulares nonnulli ab his sumerent ordinem consulum. Pro eius adoptione infinitam pecuniam populo & militibus Hadrianus dedit. Sed cum eum uideret homo paulo argutior miserrimae ualitudinis ita: ut scutum solidius iactare non posset: dixisse fertur: Ter milies perdidimus quod exercitui populoq; dependimus: siquidem satis in caducum parietem incumbimus: & qui non ipsam rempub. sed nos ipsos sustentare uix possit. Et haec quidem Hadrianus cum praefecto suo locutus est. Quae cum prodidisset praefectus: ac per hoc Aelius Caesar in dies magis magisque sollicitudine utpote desperati hominis aggrauaretur: praefecto suo Hadrianus qui rem prodiderat: successorem dedit uolens uideri quod uerba tristia temperasset: sed nihil profuit. Nam ut diximus Lucius Ceionius Commodus Verus Aelius Caesar. Nam his omnibus nominibus appellatus est: periit: sepultusq; imperatorio funere: neq; quicquam de regia in morte habuit dignitate. Doluit ergo illius mortem ut bonus pater: non ut bonus princeps. Nam cum amici solliciti quaerent: qui adoptari posset: Hadrianus dixisse fertur his etiam uiuente adhuc uero decreuerat: ex quo ostendit aut iudiciū suū aut scientiā futurorū. Post hunc deniq; Hadrianus diu anceps quid faceret: Antoninum adoptauit pium cognomine appellatum: cui conditionem addidit: ut ipse sibi Marcum & Verus Antoninum adoptaret: filiamq; suam uero non Marco daret. Ne diutius uixit grauatus langore ac diuerso genere morborum saepe dicens sanum principem mori debere non debilem. Statuas sane Aelio uero per totum orbem colossas poni iussit: templa etiam in nonnullis urbibus fieri. Deniq; illius merito filium eius Verum nepotem utpote suum qui pereunte Aelio in familia ipsius Hadriani remanserat: adoptandum Antonino Pio cum Marco: ut iam diximus: dedit saepe dicens. Habeat respub. quodcunq; de uero: quod quidem contrarium his quae de adoptionis poenitentia per auctores plurimos intimata sunt. Cum uerus posterior nihil dignum praeter clæmentiam in moribus habuerit: quod imperatoriae familiae lumen afferret. Haec sunt quae de uero Caesare mandanda litteris fuerunt: de quo iccirco non taciui: quia mihi propositum fuit omnes qui uel post Caesarem dictatorem hoc est diuum Iulium uel Caesares uel Augusti uel principes appellati sunt: quicq; in adoptionem uenirent: uel imperatorum filii aut parentes Caesarum nomine consecrati sunt singulis libris exponere mea: satisfaciens conscientiae etiam si multis nulla sit necessitas talia requirendi.

Tetrapharmacus
Pentapharmacus
Crustulata
Apruna
Anachiterijs
Apitius libros de
amoribus scripsit
Ouidius
Apitius
Vxor digni
tatis nome
no uolup
tatis
Antonin
uerus
Marcus

Intimata sunt

Iulii Capitolini Antoninus Pius: ad Dioclitianum Augustum.

Coronarium aurum

Et ad opera Hadriani plurimum contulit & aurum coronarium quod adoptionis suae causa oblatum fuerat: italici totum: medium provincialibus reddidit. Et patri quoad uixit religiosissime paruit. Sed Hadriano apud Baias mortuo: reliquias eius Romam peruenit. Sancte ac reuerenter atque in hortis Domitiae collocavit etiam repugnantibus cunctis inter duos eum rettulit. Vxorem Faustina Augustam appellari a senatu permisit. Pii appellationem recepit. Patri & matri atque auis & fratribus iam mortuis statuas decretas libenter accepit. Circenses natali suo dicatos non respuit. Aliis honoribus refutatis: clypeum Hadriano magnificentissimum posuit: sacerdotem instituit. Factus imperator nulli eorum quos Hadrianus prouexerat: successorem dedit. Fuitque ea constantia: ut septennis & nouenis annis in prouinciis bonos praesides detineret. Per legatos suos plurima bella gessit. Nam & britannos per Lollium urbicum legatum uicit: alio muro Caesipicio summotis barbaris ducto & mauros ad pacem postulandam coegit: & Germanos & Dacos & multas gentes atque Iudaeos rebellantes contudit: per praesides ac legatos. In Achaia etiam atque aegyptum rebelliones repressit. Alanos molientes saepe refranauit: procuratores suos & modeste suscipere tributa iussit: excedentes modum rationem factorum suorum reddere praecipit: nec unquam laetatus est: Iuero: quo prouincialis oppressus est. Contra procuratores suos conquerentes libenter audiuit. His quos Hadrianus damnauerat: in senatu indulgentias petiit dicens etiam ipsum Hadrianum hoc fuisse facturum. Imperatorum fastigium ad summam ciuilitatem deduxit. Vnde plus creuit recusantibus aulicis ministris qui illo nihil per internuncios agente nec terrere poterant homines aliquando: nec ea quae occulta non erant uendere. Senatui tantum detulit imperator: quantum cum priuatus esset deferri sibi ab alio principe adoptauit. Patris patriae nomen delatum a senatu quod primo distulerat: cum ingenti gratiarum actione suscepit. Tertio anno imperii sui Faustina uxorem perdidit: quae a senatu consecrata est: delatis circensibus atque templo & flaminicis & statu aureis atque argenteis cum etiam ipse hoc concesserit: ut imago eius cunctis circensibus poneretur. Statuam auream delatam a senatu positam suscepit. M. Antonium quaestorem consulem petente senatu creauit. Annum Verum qui postea dictus est Antoninus ante tempus quaestorem designauit: neque de prouinciis: neque de ullis actibus quicquam constituit: nisi quod prius ad amicos rettulit: atque ex eorum sententia formas composuit. Visus est sane ab amicis & cum priuatis uestibus & domestica quaedam gerens. Tanta sane diligentia subiectos sibi populos rexit: ut omnia & omnes quasi sua essent: curarent. Prouinciae sub eo cunctae floruerunt: quadruplatores extincti sunt. Publicatio bonorum rarior quam unquam fuit ita: ut unus tantum profcriberetur affectatae tyrannidis reus: hoc est Attilius Titianus senatu puniente: a quo confcios requiri uetuit filio eius ad omnia semper adiuto. Perit & Priscianus reus affectatae tyrannidis sed morte uoluntaria. De qua coniuratione quaeri uetuit. Vixit Antonini Pii talis fuit: ut esset opulenta sine reprehensione: parsimonia sine sordibus: & mensa eius per proprios seruos: proprios aucupes: piscatores & uenatores institueretur: Balneum quo usus fuisset sine mercede populo exhibuit: nec omnino quicquam de uitae priuatae qualitate mutauit. Salaria multis subtraxit: quos ociosos uidebat accipere dicens. Nihil esse sordidius imo crudelius quam si rei publicae arroderent: qui nihil in eam suo labore conferrent. Vnde etiam Mesomedi lyrico salarium imminuit. Rationes omnium prouinciarum apprime sciuit: & uectigalium patrimonium priuatum in filiam contulit. Sed fructus reip. donauit. Species imperatorias superfluas & praedia uendidit: & in suis propriis fundis uixit uarie ac pro temporibus: nec ullas expeditiones obiit: nisi quod ad agros suos profectus est ad campaniam dicens grauem esse prouincialibus comitatum principis etiam nimis parci: & tamen ingenti auctoritate apud omnes gentes fuit: cum in urbe propterea federet: ut undique nuncios medius utpote citius posset accipere. Congiarium populo dedit: militibus donatiuum addidit: Puellas alimentarias in honorem Faustinae faustianas constituit: Opera eius haec extant Romae: Templum Hadriani honori patris dicatum: graeco stadium post incendium restitutum: instauratum amphitheatrum. Sepulchrum Hadriani. Templum Agrippae: pons sublicius: phari restitutio Caesariae portus: portus transfens: portus restitutio: lauacrum ostiense. Antiatium aquae ductus. Templum Iauiniana. Multas etiam ciuitates adiuuauit pecunia: ut opera uel noua facerent uel uetera restituerent. ita: ut & magistratus adiuuarent & senatores urbis ad functiones suas. Haereditates eorum qui filios habebant: repudiauit. Primus constituit: ne poene causa legatum relictum maner

Horti Domitiae

Faustina

Constantia Antonini

nota

Lollius urbicus

Faustinae mortuae honores

Flaminici

Annus uetus

Quadruplatores

Attilius Titianus

Balneum Antonini

Mesomedi lyricus

Congiarium Donatiuum

Alimentariae puellae

Hadriani templum

Graeco stadium

Hadriani amphitheatrum

Hadriani sepulchrum

Agrippae templum

Sublicius pons

Phari restitutio

Caesariae portus

ret. successorem uiuenti bono iudici nulli dedit: nisi orfite praefecto urbi sed petenti. Nam Gaius Maximus praefectus praetorii usque ad uicesimum annum sub eo peruenit uir seuersissimus: Cui Tadius Maximus successit. In cuius demortui locum duos praefectos sustinuit Fabium repentinum & Cornelium Victorinum. Sed Repentinus famosa uoce percussus: quod per concubinam principis ad praefecturam uenisset: usque adeo sub eo nullus percussus est senator: ut etiam paritida confessus in insula deserta poneretur: quia uiuere illi naturae legibus non licebat. Vinirole: & tritici penuriam per aerarii sui damna emendo & gratis populo dando sedauit. Aduersa eius temporibus haec prouenerunt. Fames: de qua diximus: circi ruina: terrae motus: quo rhodorum: & Asiae oppida conciderunt: quae omnia mirifice instaurauit. Et Romae incendium: quod trecentas quadraginta insulas uel domos absumpsit. Et Narbonensis ciuitas & Antiochense oppidum & carthaginense forum arsit. Fuit & inundatio Tiberis. Apparuit & stella crinita. Natus est & biceps puer: & uno partu mulieris quinque pueri aediti sunt. Visus est in Arabia iubatus anguis maior solitis: qui se a cauda medium comedit. Lues etiam in Arabia fuit. Hordeum in Moesia in culminibus arborum natum est. Quattuor praeterea leones mansueti sponte se capiendos in Arabia praebuerunt: Pharaomanes rex ad eum Romam uenit: plusque illi quam Hadriano detulit. Pacorum regem adiuuauit. Parthorum regem ab Armeniorum expugnatione solis litteris reppulit. Abagarum regem ex orientis partibus sola auctoritate deduxit. Causas regales terminauit. Sellam regiam parthorum regi repetenti: quam Traianus ceperat: pernegauit. Rimethalchem in regnum bosporanum audito inter ipsum & curatorem negotio remisit. Olibiopolis contra Tauroscythas in pontum auxilia misit: & Tauroscythas usque ad dandos olibiopolis obsides uicit. Tantum sane auctoritatis apud exterarum gentes nemo habuit: cum semper amauerit pacem eo usque: ut Scipionis sententiam frequentarit: quae ille dicebat malle se unum ciuem seruare quam mille hostes occidere. Menses septembrem atque octobrem Antoninum atque Faustinum appellandos decreuit senatus: sed id Antoninus respuit. Nuptias filiae suae Faustinae cum Marco Antonino eam coniungeret: usque ad donatiuum militum celeberrimas fecit. Verum Antoninum post quaesturam consulem fecit. Cum Apollonium quem calchide acciuerat ad tiberinam domum: in qua habitabat: uocasset: ut ei. M. Antoninum traderet: atque ille dixisset non magister ad discipulum debet uenire sed discipulus ad magistrum: risit eum dicens. Facilius fuit Apollonio a Calchida Romam uenire quam a domo sua in palatium. Cuius auaritiam etiam mercedibus notauit. Inter argumenta pietatis eius & hoc habetur: quod cum Marcus mortuum educatorem suum fletu uocareturque ab aulicis ministris ab ostentatione pietatis ipse dixerit: permitte inquit illi: ut homo sit: neque enim uel philosophia uel imperium tollit affectus. Praefectos suos & locupletauit: & ornamentis consularibus donauit. Si quos repetundarum damnauit: eosque liberis bona paterna restituit. Ea tamen lege ut illi prouincia sibi redderent: quod parentes acceperant. Ad indulgentias pronissimus fuit: edita munera in quibus elephantos & corocetas: & tigrides & rinocerotos & crocodillos etiam atque hippopotamos & omnia ex toto orbe terrarum cum tigridibus exhibuit. Centum etiam leones una missione edidit. Amicis suis in imperio suo non aliter usus est quam priuatus: quia & ipsi nunquam de eo cum libertis suis per sumum aliquid uendiderunt: siquidem libertis suis seuersissime usus est. Amauit histrionum artes: piscando se & uenando multum oblectauit & deambulatione cum amicis atque sermone. Vindemias priuato modo cum amicis agebat. Rhetoribus & philosophis per omnes prouincias & honores & salaria detulit. Oratio nes praerique alienas esse dixerunt: quae sub eius nomine feruntur. Marius Maximus eius proprias fuisse dicit. Conuiuia cum amicis & priuata communicauit & publica: nec ullum sacrificium per uicarium fecit: nisi cum aeger fuit. Cum sibi & filiis honores peteret: omnia quasi priuatus fecit: frequentauit & ipse amicorum suorum conuiuia. Inter alia etiam hoc ciuilitatis eius praecipuum argumentum est: quod cum domum Omuli uisens miransque columnas porphyriticas requisisset unde eas haberet: atque Omulus ei dixisset cum in domum alienam ueneris: & mutus & surdus esto: patienter tulit. Cuius Omuli multa ioca temperanter accepit. Multa de iure sanxit: uisusque est uiris peritis Vindio: Vero: Saluio: Valente: Volusio: Metiono: Vlpio: Marcello: & Iabolenio. Seditioes ubi cumque factas non crudelitate sed modestia & grauitate compressit. Intra urbes sepeliri mortuos uetuit. Sumptuum muneribus gladiatoriis instituit: Vehicularium cursum summa diligentia subleuauit. Omnium quae gel

Orphitus Gaius Maximus Tadius Maximus Fabius repentinus Cornelius Victorinus

Pharaomanes Pacorus Abagarus Rimethalces Olibiopolis Tauroscythae

Faustina Scipionis fecit Vexus Antoninus

Apollonius Locupletauit praefectos suos

Corocetas forte Crocotas Vna missio

Marius Maximus Communicauit

Pulchrum Vmolus Vexus Saluio Valens Volusius Metionius Vlpus Marcellus Iabolenus

Intra urbes sepeliri mortuos uetuit Antoninus Pius

Alpinus caseus

Fortuna aurea in cubiculo principis

Signum tribunum datus

Tiliatitig tabule

Fasciatur

Numa

fit: & in senatu & per edicta rationem reddidit. Perit anno septuagesimo: Sed quasi adole- scens desideratus est. Mors autem eius talis fuisse narratur. Cum alpinum caseum in cena edisset auidius: nocte reiecit: atq; alia die febre commotus est. Tertia die cum se grauari uideret. M. Antonino remp. & filiam presentibus prefectis commendauit. Fortunamq; au ream quæ in cubiculo principum poni solebat: transferri ad eum iussit: signum tribuno æqua nimi: atis dedit: atq; ita conuersus quasi dormiret: spiritum reddidit. Apud lorium alienatus in febre nihil aliud quam de rep. & de his regibus quibus irascebatur: locutus est. Priuatum patrimonium filiae reliquit. Testamento autem omnes suos legatis idoneis profecutus est. Fuit statura eleuata decorus. Sed cum esset longus & senex incuruareturq; tiliatitig tabulis in pectore positis fasciatur: ut rectus incederet. Senex etiam anteq; salutatores uenirent: panem siccum comedit ad sustentandas uires. Fuit uoce rauca & sonora. Cum iucunditate a senatu diuus est appellatus cunctis certatim admittentibus: cum omnes eius pietatem: clæmentiam: ingenium: sanctimoniam laudaret: decreti etiam sunt omnes honores: qui optimis principibus ante delati sunt. Meruit & flaminem & circenses & templum & sodales Antonianos: solusq; omnium prope principum prorsus sine ciuili sanguine & hostili quantum ad se ipsum pertinet: uixit. Et qui rite comparatur Numæ: cuius felicitatem pietatemq; & securitatem cerimonialiq; semper obtinuit.

M. Antonini philosophi eiusdem Iulii Capitolini.

Marco Antonino in omni uita philosophanti uiro & qui sanctitate uitæ omnibus principibus antecellit pater Annius Verus qui in prætura decessit. Auus Annius Verus iterum consul & præfectus urbi assitus i patricios a principibus Vespasiano & Tito censoribus: Patruus Annius Libo consul. Amita Galleria Faustina Augusta: Mater Domitia Caluilla Caluilla Tulli bis contulis filia. Proauus Paternus Annius Verus prætorius ex Succubitano municipio ex hispania factus senator. Proauus maternus Catillius Seuerus bis consul & præfectus urbi. Auia paterna Rupilia Faustina Rupilia Boni consularis filia fuisse. Natus est Marcus Romæ sexto kalendas Maias in mōte Cælio in horis suo iterum & Augure consulibus. Cuius familia in originem recurrens a Numa probatur sanguinem trahere: ut Marius Maximus docet. Item a rege Sallentino Mallennio Datummi filio qui Iopias condidit. Educatus est in eo loco in quo natus est: & in domo aui sui Veri iuxta aedes laterani. Habuit & uxorem natu minorem Anniam Cornificiam. Vxorem Anniam Faustinam consobrinam suam. M. Antoninus principio aui sui nomen habuit: & Catili Seueri materni proauui. Post excessum uero patris ab Hadriano Annius Verissimus uocatus est. Post uirilem autem togam Annius Verus patre mortuo ab auo paterno adoptatus est & educatus. Fuit a prima infantia grauis. At ubi egressus est annos qui nutricum souentur auxilio: magnis præceptoribus traditus ad philosophiæ scita peruenit. Vfus est magistris ad prima elementa Euphorione litteratore & Gemino comædo: musico Androne eodemq; geometra. Quibus omnibus ut disciplinarum auctoribus plurimū detulit. Vfus præterea grammaticis græco Alexandro: quotidianis latinis Trofio: Apro: & Polione & Eutichio Proculo siccenti. Oratoribus uero græco Aninio Macro Caninio Celere & Herode Attico Collatino Frontone Cornelio. Sed multum ex his Frontoni detulit. Cui & Ituram in senatu petiit. Proculum uero usq; ad proconsulatum prouexit. Honoribus in se receptis: philosophiæ operam uahementer dedit & quidem adhuc puer. Nam duodecimum annum ingressus habitum philosophi sumpsit: & deinceps tolerantiam cum studeret in palio & humi cubaret. Vix autem matre agente in strato pelibus lectulo accubaret. Vfus est etiam Commodus magistro: cuius ei affinitas fuerat destinata. Vfus est & Apollonio Calcedonio stoico philosopho. Tantum autem studium in eo philosophiæ fuit: ut assitus iam in imperatoriam dignitatem: tamen ad domum Apollonii discendi cau'a ueniret. Audiuit & Sextum Cheronensem Plutarchi nepotem. Iunium Rusticum. Claudium Maximum & Cinna Catullu stoicos. Peripateticæ uero studiosos audiuit Claudium Seuerum & præcipue Iunium rusticum: quæ & reueritus est & sectatus: qui domi minimaq; pollebat stoicæ disciplinæ peritissimū. Cui quo oia comunicauit publica priuatq; consilia. Cui et ante pfectos præto-

Annus uerus
Annus uerus

Faustina

Succubita
numm
cipiu

Iopias

Laterani
aedes

Siccenti

Herodes
atticus

Consil

Mallemmius
Dassumus
Laterani gdes
Annia Cornificia
Annia Faustina
Annus Verissimus
Euphorio
Germinus

Andro
Alexander
Trofius
Aper
Pollio
Eutychio
Proculus

Annus macer
Caninius Celere
Herodes atticus
Collatinus
Fronto Cornelius
Commodus
Apollonius chalcidomus

Plutarchus
Iunus Rusticus
Claudius maximus
Cinna Catullus
Claudius rusticus Seuerus

Sextus cheronensis philoso. de gopulenis & aliis

rio semper osculum dedit: quem & consulem iterum designauit. Cui post obitum a senatu status postulat. Tantum autem honoris magistris suis detulit: ut imagines eorum aureas in ærario haberet ac sepulchra eorum aditu hostiis floribus semper ornaret. Studuit & iuri audiens Lucium Volusium Metianum: tantumq; operis & laboris studiis impedit: ut corpus afficeret. Atq; in hoc solo puericia eius reprehenderetur. Frequentauit & declamatorum scholas publicas. Amavitq; ex condiscipulis præcipuos senatorii ordinis Seium Fulcianum & Aufidium Victorinum: ex equestri Bebius Longum & Callenum: in quos maxime liberalis fuit. Et ita quidem: ut quos non posset ob qualitatem uitæ reip. præponere locupletatos teneret. Educatus est in Hadriani gremio: qui illum: ut supra diximus: Verissimum nominabat: & qui ei honorem & qui publicis exenniis detulit. Octauo ætatis anno in saliorum collegium rettulit. In saliatu omen accepit imperii coronis omnibus in puluinar ex more iacentibus alia aliis locis hæserunt. Huius uelut manu capiti Martis apta est. Fuit in eo sacerdotio & præsul & uates & magister: & multos inaugurauit: atq; exaugurauit nemine præeunte: quod ipse carmina cuncta didicisset. Virilem togam sumpsit quintodecimo ætatis anno: statimq; ei. L. Ceionii Commodi filia desponsata est ex Hadriani uoluntate. Nec multo post præfectus feriarum latinarum fuit. In quo honore præclarissime se pro magistratibus agentem & in conuiuiis Hadriani principis ostendit. Post hoc patrimonium paternum sorori totum concessit. Cum eum ad diuisionem mater uocaret: responditq; aui bonis se esse contentum addens: ut & mater si uellet: in sororem suam patrimonium conferret: ne inferior esset soror marito. Fuit autem uitæ indulgentia: ut cogeretur nonnunquam uel in uenationes pergere uel in theatrum descendere uel spectaculis interesse. Opera præterea pingendo sub magistro Diogeneto dedit. Amavit pugilantium luctamina: & cursum & aucupatus: & pila lusit apprimis: & uenatus est. Sed ab omnibus his intentionis studium eum philosophiæ abduxit: seriumq; & grauem reddidit: nō tamen prorsus abolita in eo commitate: quam præcipue suis mox amicis atq; etiam minus notis exhibebat: cum frugi esset sine contumacia: uerecundus sine ignauia: sine tristitia grauis. His ita se habentibus cū post obitum. L. Cæsar. Hadrianus successorem imperii quæreret: nec idoneus utpote decem & octo annos agens Marcus haberetur. Amitæ Marci uirum Antoninum Pium Hadrianus ea lege in adoptionem legit: ut sibi Marcum adoptaret. Ita tamen ut & Marcus sibi Lucium Commodum adoptaret. Sane ea die qua adoptatus est Verus in somnis se humeros eburneos habere uidit: scificitat usq; an apti essent oneri ferudo: solito reperit fortiores. Vbi autem comperit se ab Hadriano adoptatum: magis est deterritus q̄ lætatus. Iussusq; Hadriani priuatam domum migrare: inuitus de maternis hortis recessit. Cumq; ab eo domestici quærerent: cur tristis in adoptionem regiani transfret: disputauit: quæ mala in se contineret imperium. Tunc primum pro Annio Aurelius coepit uocari: quod in Aureliani hoc est Antonini adoptionis iura transfret. Octauo decimo ergo ætatis anno adoptatus in secundo consulatu Antonini iam patris sui Hadriano ferente gratia ætatis facta quæstor est designatus: adoptatus in aulicam domum omnibus parentibus suis tantam reuerentiam quantam priuatus exhibuit. Eratq; haud secus rei suæ quam in priuata domo parcus ac diligens proinsti: uo patri uolens agere: dicere: cogitare. Hadriano Baiis absumpto cum Pius ad uehendas eius reliquias esset profectus: relictus Romæ auo busta impleuit. Et gladiatorum quasi priuatus quæstor edidit munus. Post excessum Hadriani statim Pius per uxorem suam Marcum scificitatus est: & cum dissolutis sponsalibus quæ cum. L. Ceionii Commodi filia desponderi uoluerat: impar adhuc ætati esset de habita deliberatione cogitare uelle se dixit: His ita gestis adhuc quæstorem & consulem secum Pius Marcum designauit: & Cæsar appellatio ne donauit. & Seuerum turmis equitum romanorum iam consulem designatum creauit. Et edenti cum collegiis ludos se uirales adsedit: & in tiberinam domum transgredi iussit: & aulico fastigio renitentem ornauit. Et in collegia sacerdotum iubente senatu recepit: secundum etiam consulem designauit: cum ipse quartum pariter inierit: per eadem tempora cum tantis honoribus occuparetur: & cum formandus ad regendum status reip. patris actibus interesset: studia cupidissime frequentauit. Post hæc Faustinam duxit uxorem & suscepta filia tribunicia potestate donatus est: atq; imperio extra urbem proconsulari addito iure quintæ relationis: tantumq; apud Pium ualuit: ut nunq̄ quenquā sine eo facile promoueret. Erat autem in summis obsequiis patris Marcus: quanuis non deesset: qui aliqua aduer-

L. Volusius Metianus

Seius fuscianus
Aufidius Victorinus

Bebius longus
Callenus

Puluinar
Inaugurauit

L. Ceionius Commodus
Inaugurauit
exaugurauit
Virilis toga

Diogenetus

L. Cæsar

L. Commodus

Aurelius uocatus
Antoninus philo
phus

L. Ceionius Commodus

secu
lares

Faustina

Quintæ rela
tionis ius

Valerius Homullus
Lucilla

sum eum infufurrarent: & præ cæteris Valerius Homullus: qui cum Lucillam matrem Marci in uiridario uenerantem simulacrum Apollinis uidisset: infufurravit: illa nunc rogat: ut diem tuum claudas: & filius imperet: quod omnino apud Pium nihil ualuit. Tanta erat Marci probitas & tanta in imperatorio principatu modestia: æstimationis autem tantam curam habuit: ut & procuratores suos puer semper moneret: ne quid arrogantius facerent: & hæreditates delatas reddens proximis aliquando respuerit. Deniq; per uiginti & tres annos in domo patris ita uersatus: ut eius quotidie amor cresceret: nec præter duas noctes per tot annos ab eo māsit diuersis uicibus. Ob hoc Antoninus Pius eum sibi adesse finem uitæ uideret: uocatis amicis & præfectis: ut successorem eum imperii omnibus commendauit atq; firmavit: statimq; signo æquanimitatis tribuno dato fortunam auream quæ in cubiculo solebat esse: ad Marci cubiculum transire iussit. Bonorum maternorum partem Muninio Quadrato Sororis filio quia illa iam mortua erat: tradidit. Post excessum diuī Pii a senatu coactus regimen publicum capere: fratrem sibi participem in imperio designauit: quem L. Aurelium Verum commodum appellauit: Cæsaremq; atq; Augustum dixit: atq; ex eo pariter coeperunt remp. regere. Tuncq; primum Romanum imperium duos Augustos habere coepit licetum cum alio participasset. Antoninum mox ipso nomen recepit: & quasi pater. L. Commodi esset: & Verum eum appellauit addito Antonio nomine: filiamq; suam Lucillam fratri despondit. Ob hanc coniunctionem pueros & puellas nouorum hominum frumentariæ præceptioni ascribi præceperunt. Actis igitur quæ agenda fuerant in senatu pariter castra prætoris petiuerunt: & uicena milia numam singulis ob participatum imperium militibus promiserunt: & cæteris pro rata. Hadriani autem sepulchro corpus patris intulerūt magnifico exequiarum officio: mox iusticio secuto publico quoq; funeris expeditus est ordo. Et laudauere uterq; prostris patre: flaminēq; ei ex affinibus & sodales ex amicissimis aurelianos creauere. Adepti iperiu ita ciuilitate se ambo egerūt: ut lenitate Pii nemo desyderaret. Cum eos Marullus sui tēporis mimographus cauillado ipone pstringeret. Funebre munus patri dederūt. Dabat se Marcus totū & philosophiæ amorē ciuū affectās. Sed interpellauit istā felicitate securitateq; imperatoris prima Tiberis inundatio: quæ sub illis grauissima fuit: quæ res & multa urbis ædificia uexauit: & plurimū animalū interemit: & famē grauissimā peperit. Quæ oīa mala Marcus & Verus sua cura & præsentia tēperauit. Fuit eo tēpore etiā parthicū bellū qd' Vologessus paratū sub Pio Marci & Veri tēpore idixit fugato Atridiano Corneliano: qui Syria tūc administrabat. Imminebat etiam Britannicū bellum: & gathii in Germaniam ac Retiam irruerant: & aduersus britannos quidem Calphurnus agricola missus est: contra Gathos Aufidius Victorinus. Ad parthicum uero bellum senatu consentiente. Verus frater eius missus est. Ipse Romæ remansit: quod res urbana imperatoris præsentiam postulerent. Et Verum quidem Marcus Capuam usq; profecutus amicis comitantibus e senatu ornauit: additis officio omnium principibus. Sed cum Romā redisset Marcus: cognouissetq; Verum apud Canusium ægrotare: ad eum uidentum cōtendit: susceptis in senatu uotis: quæ postea q̄ Romā rediit audita Veri trāsmissione statim reddidit. Et Verus quidem postea quam in Syriam uenit in delitiis apud Antiochiam & Daphen uixit: armitq; se gladiatoris & uenatibus exercuit: cum per legatos bellum parthicum gerens imperator appellatus esset: cum Marcus horis omnibus reip. actibus incubaret: patienterq; delicias fratris & prope inuitas ac uolens ferret. Deniq; omnia quæ ad bellum erant necessaria Romæ posuit & disposuit Marcus & ordinauit. Gestæ sunt res in Armenia prospere per statutū Priscum artaxatis captis. Delatumq; Armeniacum nomē utriq; principum. Quod Marcus per uerecundiam primo recusauit: postea tamen recepit. Profligato autem bello uterq; Parthicus appellatus est. Sed hoc quoq; Marcus delatum nomen repudiauit: quod postea recepit. Patris patriæ autem nomen delatum est fratre absente in eiusdem præsentiam distulit. mediobelli tempore & ciuicam patrum Veri & filiam suam nupturam: commissam sororis suæ eandem locupletatam Brundisium usq; deduxit. Ad eum misit Romā statimq; rediit reuocatus eorum sermonibus: qui dicebant Marcum uelle finiti belli gloriam sibimet uendicare: atq; iccirco in Syriam proficisci. Ad proconsulem scribit: nequis filia suæ iter facienti occurreret: Inter hæc liberales causas ita muniiuit: ut primus iuberet apud præfectos ærarii Saturni unumquenq; ciuium natos liberos profiteri intra tertium diē nomine imposito per prouincias: tabulariorum publicorum usum instituit. Apud quos idem

Gatthi
Antiochia
Daphne

Muninius
Quadratus
L. Aurelius
uerus Commodus
Lucilla

Marullus
mimographus

Vologessus
Atridius
Cornelianus

Calphurnus
agricola
Aufidius
Victorinus

Statutus
Priscus

Ærarii Saturni

de originibus fieret: quod Romæ apud præfectos ærarii: Ut si forte aliquis in prouincia natus causam liberalem diceret: testationes inde ferret: atq; hanc totam legem de assertionibus firmavit. Aliasq; de mēfariis & auctioibus tulit. Senatū multis cognitionibus & maxime ad se pertinentibus iudicem dedit. De statu etiam defunctorum intra quinquennium quæri iussit: neq; quisquam principum amplius senatui detulit. In senatus autem honorificentia multis prætoris & consularibus priuatis decidenda negocia delegauit: quo magis eorum cum exercitio iuris auctoritas cresceret. Multos ex amicis in senatum allegit cum ædilitiis aut prætoris dignitatibus: multis senatoribus uel pauperibus sine crimine dignitates tribunitias edilitiasq; concessit: nec quenquam in ordinem legit: nisi quem ipse bene scisset. Hoc quoque senatoribus detulit: ut quotiens de eorum capite esset iudicandum: secreto pertractaret atque ita in publicum prodiret. Nec pateretur equites Romanos talibus interesse causis. Semper autem cum potuit: interfuit senatui: etiam si nihil esset referendum: si Romæ fuit. Si uero aliquid referre uoluit: etiam de Campania ipse uenit. Comitibus præterea etiam usque ad noctem frequenter interfuit: neque unquam recessit de curia: nisi consul dixisset: nihil uos moramur patres conscripti. Sin autem appellationibus a consule factis iudicem dedit. Iudiciariæ rei singularem diligentiam adhibuit. Fastis dies iudiciarios addidit: ita: ut ducentos triginta dies annuos rebus agendis litibusque disciprandis constitueret. Prætorum tutelarem primus fecit: cum ante tutores a consilibus posicerentur: ut diligentius de tutoribus tractaretur. De curatoribus uero cum ante non nisi ex lege lectoria uel propter lasciuiam uel propter clementiam daretur: ita statuit ut oēs adulti curatores acciperent non redditis causis. Caut & supribus publicis & calumniis quadruplatorum intercessit apposita falsis delatoribus nota. Delationes quibus fiscus augetur: contempsit. De alimentis publicis multa prudenter inuenit. Curatores multis ciuitatibus quo iatus senatorias tenderet dignitates a senatu dedit. Italicis ciuitatibus famis tempore frumentū ex urbe donauit. Omnēq; frumentariæ rei consuluit. Gladiatoria spectacula omnifariam temperauit. Temperauit autem scænicas donationes iubens ut quinos aureos scænici acciperent: ita tamen ut nullus editor decem aureos egrederetur. Vias etiam urbis atq; iterum diligentissime curauit. Rei frumentariæ grauius prouidit. Datis iuridicis italicæ consuluit ad id exemplum: quo Hadrianus consulares uiros reddere iura præceperat. Hispanis exhausit italica allectione contra Traiani præcepta uerecunde consuluit. Leges etiam addidit de uicesima hæreditatum: de tutelis liberorum: de bonis maternis: & item de filiorum successione pro parte materna: utq; senatores peregrini quartam partem in italia possiderent. Dedit præterea curatoribus regionum ac uiarum potestatem: ut uel punirent uel ad præfectum urbi puniendos remitterent eos: qui ultra uectigalia quicq; ab aliquo exegissent. Ius autem magis uetus restituit: quam nouum fecit. Habuit secum præfectos: quorum & auctoritate & periculo semper iura dictauit. Vius autem est Scauola præcipue iuris perito. Cum populo autem non aliter egit: quam est actum sub ciuitate libera. Fuitq; per omnia moderatissimus in hominibus deterrendis a malo. Inuitandis ad bona remunerandis copia indulgentia liberandis. Fecitq; ex malis bonos ex bonis optimos: moderate etiam cauillationes non nullorum ferens. Nam cum quendam Veterasinum famæ detestandæ honorem petentem moneret: ut se ab opinionibus populi uendicaret: & ille contra respondisset multos qui secum in harena pugnasent se prætores uidere: patienter tulit: ac ne in quenquam facile uindicaret prætorē quicq; dū pessime gerat non abdicare se prætura iussit: sed collegæ iurisdictionem mandauit. r ilico in causis compendii nunquam iudicans fuit sane quanuis esset cōstans: erat etiam uerecundus. Posteaq; autem a Syria uictor rediit frater: patris patriæ nomē ambobus decretum est. Cum se Marcus absente Vero erga omnes senatores atq; homines moderatissime gessisset. Corona præterea ciuica oblata est ambobus. Petiitq; L. ut secum Marcus triumpharet. Petiit præterea L. ut filii Marci Cæsares appellarentur. Sed Marcus tanta fuit moderatione: ut cum simul triumphasset: tamen post mortem Lucium tantum Germanicum se uocaret: quod sibi bello proprio pepererat. In triumpho autem liberos Marci utriusq; sexus secum uexerunt. Ita tamen: ut & puellas uirgines ueherent. Ludos etiam ob triumphum decretos spectauerunt habitu triumphali. Inter cætera pietatis eius hæc quoq; moderatio prædicanda est cunabulis. Post puerorum lapsum culcitra subici iussit. Vnde hodieq; recte prætenditur. Dum parthicum bellum geritur: natum est Marcomanicum: qd'

Assertiones
Mensarij
Auctiones

Nihil uos moramur patres conscripti

Tutelaris prætor
Lectoria lex

Quadruplatores
Delationes

Vicesima hæreditatū

Scauola iuris cōsultus

Veterasinus

Marcomanicum

Lectisternia

Caprificus arbor
in campo martio

Paludati

Furius in
Atrium

Apoplexi

Geminas
Agadus

Posidippus

Caspius

diu eorum qui aderant arte suspensum est: ut finito iam orientali bello Marcomani eum agi posset. Et cum famis tempore populo insinuasset de bello: fratre post quinquennium reuerso in senatu egit ambos necessarios dicens bello germanico imperatores. Tantus autem timor belli Marcomanici fuit: ut undique sacerdotes Antoninus acciuerit: peregrinos ritus impleuerit: Romam omni genere lustrauerit. Retardatusque bellica profectio sic celebravit & Romano ritu lectisternia per septem dies. Tanta autem pestilentia fuit: ut uehiculis cadauera sint exportata ferracisque. Tunc autem Antonini leges sepeliendi sepulchrorumque asperima sanxerunt. Quandoquidem cauerunt: ut si quis uellet fabricaret sepulchrum: quod hodieque seruatur: & multa quidem milia pestilentia consumpsit: multosque ex proceribus quoque amplissimis Antoninus statuas collocauit. Tantaque clamentia fuit: ut & sumptu publico uulgaria funera iuberet ex eo fieri: & uano cuidam: qui diripiendae urbis occasionem cum quibusdam consociis requirens de caprifici arbore in campo Martio concionabundus ignem de caelo lapsurum finemque mundum diceret: si ipse lapsus ex arbore in ciconiam uerteretur. Cum statuto tempore decidisset: atque ex sinu ciconiam emisisset perducto ad se atque confesso ueniam daret. Profecti tamen sunt paludati ambo imperatores parthis & marcomannis cuncta turbantibus aliis etiam gentibus quae pulsae a superioribus barbaris fugerant: nisi reciperentur bellum inferentibus. Nec parum profuit ista profectio cum Aquileiam usque uenissent. Nam praerique reges & cum populis suis se retraxerunt: & tumultus auctores interemerunt. Quadi autem amisso rege suo non prius se confirmaturos eum qui erat creatus dicebant: quam id nostris placuisset imperatoribus. Lucius tamen inuitus profectus est. Cum praerique ad legatos imperatorum mitterent delectionis ueniam postulantes. Et Lucius quidem quod admissus esset praefectus praetorio: Furius Victorinus: ut quae pars exercitus interisset: redeundum esse censebant. Marcus autem fingere barbaros existimans & fugam & caetera quae securitatem bellicam ostenderent: ob hoc ne tanti apparatus mole praemeretur: instandum esse dicebat. Denique transcens alpibus longius processerunt: composueruntque omnia: quae ad munimen Italiae atque illyrici pertinebant. Placuit autem urgente Lucio: ut praemissis ad senatum litteris Lucius Romam rediret. Via quoque posteaquam iter ingressi sunt sedens cum fratre in uehiculo Lucius apoplexi arreptus perit. Fuit autem consuetudo Marco: ut in circensium spectaculo legeret: audiretque: ac subscriberet. Ex quo quidem saepe iocis popularibus dicitur lacessitus. Multum sane potuerunt liberti sub Marco & Vero Geminas & Agadus. Tanta autem sanctitatis fuit Marcus: ut Veri uitia & celauerit: & defendit: cui ei uerementissime displicerent: mortuumque eum diuum appellauerit. Amittasque eius & sorores honoribus & salariis decretis subleuauerit: atque prouexerit: sacrisque eum plurimis honorauerit: flaminem & antonianos sodales & omnes honores qui diuis habentur: eidem dedicauit. Nemo est principum quem non grauis fama perstringat usque adeo: ut etiam Marcus in sermone uenerit: quod Verum uel ueneno ita tulerit: ut parte cultri ueneno lita uulnam inciderit uenenatam partem fratri edendam propinans: & sibi innoxiam referuans: uel certe per medicum Posidippum qui ei sanguinem intempestiue dicitur emisisse. Cassius post mortem Veri a Marco detulit. Nam in suos tanta fuit benignitate Marcus: ut cum in omnes propinquos cuncta bonorum ornamenta contulerit tum in filium & Commodum quidem scelestum atque impurum cito nomen Caesaris & mox sacerdotium statimque nomen imperatoris ac triumphis participationem & consulatum. Quo quidem tempore sine imperatoris filio ad triumphalem curram in circo pedes cucurrit. Post Veri obitum Marcus Antoninus solus tempus tenuit multo melior & feracior ad uirtutes quippe qui nullis Veri iana impediretur aut simulatis callidae seueritatis quo ille ingenito uitio laborabat erroribus. Aut his qui praecipue displicebat. M. Antonino iam inde a primo aetatis suae tempore uel institutis mentis prauae uel moribus. Erat enim ipse tantae tranquillitatis: ut uultum nunquam mutauerit maerore uel gaudio philosophiae deditus stoicae: quam & per optimos quoque magistratos acceperat: & undique ipse collegerat. Nam & Hadrianus hunc eundem successorem parauerat: nisi & aetas puerilis obstidisset. Quod quidem apparet ex eo: quod generum Pio hunc eundem delegit: ut ad eum dignum utpote uirum quandocumque romanum perueniret imperium. Ergo prouincias post haec ingenti moderatione ac benignitate tractauit. Contra Germanos res feliciter gessit. Speciale ipse bellum marcomanicum sed quanta nulla unquam memoria fuit: tum uirtute: tum etiam felicitate transiit. Et eo quidem tempore quo

pestilentia grauis multa milia & popularium & militum interemerat: Pannonias ergo Marcomannis: Sarmatis: Vuandalis: simul etiam Quadis extinctis seruitio liberauit. Et Romae cum Commodum quem iam Caesarem fecerat: filio ut diximus suo triumphauit. Cum autem ad hoc bellum omne aerarium exhausisset suum: neque in animum induceret: ut extra ordinem prouincialibus aliquid imperaret: in foro diui Traiani auctorem ornamentorum imperialium fecit. Vendiditque aurea pocula & cristallina & myrina. Vasa etiam regia & ueste uxorem sericam & auratam: gemmasque etiam quas multas in repostorio sanctiore Hadriani reppererat: & per duos quidem menses haec uenditio celebrata est. Tantumque auri redactum: ut reliquias belli Marcomannici ex sententia persecutus postea dederit potestate emporibus: ut si quis uellet: empta redderet atque aurum recipere sciret: liceret. Nec molestus illi fuit: qui uel non reddidit empta uel reddidit. Tunc uiris claribus permisit: ut eodem cultu quo & ipse uel ministris similibus conuiuia exiberent. In munere autem publico tam magnanimus fuit: ut centum leones una missione simul exiberet & sagittis interfectos. Cum igitur in amore omnium imperasset: atque ab aliis modo frater modo pater modo filius: ut cuius aetas sinebat: & diceretur & amaretur. Octauo decimo anno imperii sui sexagesimo & primo uitae diem ultimum clausit. Tantumque illius amor eo die regii funeris claruit: ut nemo illum plangendum censuerit: certis omnibus quod ab aliis conuocatus ad deos redisset. Denique priusque funus conderetur: ut praerique dicunt: quod nunquam antea factum fuerat: neque postea: senatus populisque non diuisis locis sed in una sede propiciam deum dixit. Hic sane uir tantus & talis ac diis uitae & morte coniunctus filium Commodum dereliquit: qui si felix fuisset: filium non reliquisset. Et parum sane fuit: quod illi honores diuinos omnis aetas: omnis sexus: omnis conditio ac dignitas dedit: nisi quod etiam sacrilegus iudicatus est: qui eius imaginem in sua domo non habuit: qui per fortunam uel potuit habere uel debuit. Denique hodieque in multis domibus. M. Antonini statuam consistunt. Inter deos penates nec defuerunt homines qui somniis eum multa praedixisse augurantes futura & uera concinuerunt. Unde etiam templum ei constructum dati sacerdotes Antoniani & sodales & flamines & omnia quae de sacris decreuit antiquitas. Aiunt quidam: quod uerisimile uidetur: Commodum Antoninum successorem illius ac filium non esse de eo natum sed de adulterio. Ac talem fabellam uulgari sermone contextunt. Faustina quondam Pii filiam Marci uxorem cum gladiatores transire uidisset: Vnius ex his amore succensam: cum longa aegritudine laboraret: uiro de amore confessam. Quod cum ad chaldaeos Marcus rettulisset: illorum fuisse consilium: ut occiso gladiatore: sanguine illius sese Faustina subleuaret: atque ita cum uiro concumberet. Quod cum esset factum: solum quidem amorem: natum uero Commodum gladiatorem esse non principem: Qui mille prope pugnas publice populo in spectante gladiatoris imperator exhibuit: ut in uita eius docebitur. Quod quidem uerisimile ex eo habetur: quod tam sancti principis filius his moribus fuit: quibus nullus lanista: nullus scaenicus: nullus harenarius: nullus postremo ex omnium dedecorum ac scelerum colluione concretus. Multi autem ferunt Commodum omnino ex adulterio natum: siquidem Faustinae satis constat: apud Caietam condiciones sibi & nauticas & gladiatorias elegerit: De quo cum diceretur Antonino Marco. ut eam repudiaret: si non occideret: dixisse fertur: Si uxorem dimittimus: reddamus & dotem: Dos autem quid habebatur: nisi imperium quod ille ab hoc uiolente Hadriano adopratus acceperat. Tantum sane ualet boni principis uita: sanctitas: tranquillitas: pietas: ut eius famam nullius proximi decoleret inuidia. Denique Antonino cum suis moribus semper teneret: neque alicuius insurrectione mutaretur: non obsuit gladiator filius: uxor infamis: deus usque etiam nunc habetur: ut uobis ipsi sacratissime imperator Dioclitiane & semper uisum est & uidetur: qui eum inter numina uestra non ut caeteros sed specialiter ueneramini ac saepe dicitis uos uita & clamentia talis esse cupere: qualis fuit Marcus. Etiam si philosophia nec Plato esse possit: si reuerenti uita & quidem haec breuiter & congeste. Sed. M. Antonino haec sunt gesta. Post fratrem primum corpus eius Romam deuectum est & illatum maiorum sepulchris: diuini honores decreti. Deinde cunctis gratias ageret senatui quod fratrem consecrasset: occulte ostendit omnia bellica consilia sua fuisse: quibus superati sunt parthi. Addidit praeterea quaedam: quibus ostendit nunc demum se quasi a principio acturum esse tempus. amoto eo qui remissior uidebatur. Nec aliter senatus accepit: quam Marcus dixerat: ut uideretur gratias agere: quod Verus

Extra ordine

Aurea

Cristallina

Myrrina

Repostorio

Missionem una

Faustina

excessisset uita. Omnibus deinde fororibus & affinis & libertis iuris & honoris & pecuniae plurimum detulit. Erat enim famae suae curiosissimus requirens ad uerum quid quisque de se diceret: emendans quae bene reprehensa uiderentur. Proficiscens ad bellum germanicum filiam suam non decurso luctu tempore grandaeuo equitis romani filio Claudio Pompeiano dedit genere antioicensi nec satis nobili: quem postea bis consulem fecit: cum filia eius augusta esset & Augustae filia. Sed has nuptias & Faustina & ipsa quae dabatur inuita habuerunt. Cum mauri hispanias prope omnes uastarent: res per legatos bene gestae sunt. Et cum per aegyptum bucolicis milites grauiam multa fecissent: per Auidium Cassium retulsi sunt: qui postea tyrannidem arripuit. Sub ipsis profectionis diebus in recessu praenestino agens filium nomine Verum Caesarem execto sub aure tubere septennem amisit: quem non plus quinque diebus luxit. Consolatusque etiam medicos actibus publicis reddidit. Et quia ludi louis optimi maximi erant: interpellari eos publico luctu noluit. Iussitque ut statuae tantummodo filio mortuo decernerentur & imago aurea circensibus per pompam ferenda. Et ut saluarii carmini nomen eius inferretur. Instante sane adhuc pestilentia & deorum cultum diligentissime restituit: & seruos quemadmodum bello punico factum fuerat: ad militiam parauit: quos uoluntarios exemplo uolonum appellauit. Armavit etiam gladiatores: quos obsequentes appellauit latrones. Etiam dalmatiae atque dardaniae milites fecit: Armavit & diocmitas: emit & germanorum auxilia contra germanos. Omni praeterea diligentia parauit regiones ad germanicum & marcomanicum bellum & ne prouincialibus esset molestus: auertionem rerum aulicarum: ut diximus: fecit in foro diui Traiani: in qua praeter uestes & pocula & uasa aurea etiam signa cum tabulis magnorum artificum uendidit. Marcomannos in ipso transitu Danubii deleuit: & praedam prouincialibus reddidit. Gentes omnes ab illyrici limine usque in galliam conspirauerant: ut Marcomanni; Varistae; Hermunduri; & Quadis; Sueui; Sarmatae; Lacringes; & Burei: hi alique cum uictualibus: sicobotes; roxolani; baltarum; alani; peutini; costoboci. Imminerebat & parthicum bellum britannicum. Magna igitur labore etiam suo gentes asperrimas uicit militibus sese imitantibus ducentibus etiam exercitum legatis & praefectis praetorio. Accepitque in deditionem marcomannos plurimos in italiam traductis. Semper sane cum optimatibus non solum bellicas res: sed etiam ciuiles prius quam faceret: aliquid contulit. Denique sententia iustus praecipua semper haec fuit. Aequius est: ut ego tot talium amicorum consilium sequar: quam ut tot tales amici meam unius uoluntatem sequantur. Sane quia durus uidebatur ex philosophiae institutione Marcus ad militariae labores atque ad omnem uitam grauius carpebatur. Sed male loquentium dictis uel litteris uel sermone respondebat. Et multi nobiles bello germanico siue marcomanico in plurimarum gentium interierunt. Quibus omnibus statuas in foro uulpio collocauit. Quare amici frequenter suaserunt: ut a bellis discederet: Romam ueniret: Sed ille contempserat: ac perstitit. Nec prius recessit: quam omnia bella finiret. Prouincias ex proconsularibus consulares aut ex consularibus proconsulares aut praetorias pro belli necessitate fecit. Res etiam in Sequanis turbatae censura & auctoritate repressit. Compositae res in hispania quae per lusitaniam turbatae erant filio Commodum accersito ad limitem togam uirilem dedit: quare congiarium populo diuisit. Et eum ante tempus consularem designauit: Siquis unquam proscriptus est a praefecto urbi: non libenter accepit. Ipse in largitionibus pecuniae publicae parcissimus fuit: quod laudi potius datur quam reprehensioni: sed tamen & bonis uiris pecunias dedit: & oppidis labentibus auxilium tulit. Et tributa uel uectigalia ubi necessitas cogebar: remisit. Absens populi romani uoluptates curari uahementer praecipit per ditissimos editores. Fuit enim populo hic sermo. Cum sustulisset ad bellum gladiatores: quod populum sublati uoluptatibus uellet cogere ad philosophiam: iurasset enim ut ne mercimoniam impederent: tardius pantomimos exhibere non uotis diebus. De amaris pantomimis ab uxore fuit sermo: ut superius diximus. Sed haec omnia per epistolas suas purgauit. Idem Marcus fateri in ciuitatibus ueruit in equis siue uehiculis: lauacra mixta submouit. Mores matronarum composuit diffuentes. Et iuuenum nobilium sacra Serapidis a uulgaritate pelosiae submouit. Fama fuit sane quod sub philosophorum specie quidam tempore uexarent & priuatos: quod ille purgauit. Erat mos iste Antonino: ut omnia crimina minore supplicio quam legibus plecti soleat: punirent. Quauis nonnunquam contra manifestos & grauium criminum reos inexorabilis permaneret. Capitales causas hominum honestorum ipse cogno-

Claudius Pompeianus
mauri hispanias uastabat
Auidius Cassius

Volones a uolendo
immuit ee dictos
Diocmitas

Marcomanni
Varistae
Hermunduri
Quadis
Sueui
Sarmatae
Lacringes
Burei
Sicobotes
Roxolani
Baltarum
Alani
Peutini
Costoboci

Optimates
Ulpium forum

Pelosia uulgaritas
in sacris serapidis

uit & quidem summa aequitate: ita: ut praetorem reprehenderet: qui cito reorum causas audierat. Iuberetque illum iterum cognoscere dignitatis eorum interesse dicens: ut ab eo audiretur: qui pro populo iudicaret. Aequitatem etiam circa captos hostes custodiuit. Infinitos ex gentibus in romano solo collocauit. Fulmen de caelo praecipibus suis contra hostium machinamentum extorsit: Suis pluuia impetrata cum siti laborarent. Voluit Marcomanniam prouinciam. Voluit etiam Sarmatiam facere: & fecisset: nisi Auidius Cassius rebellasset sub eodem in oriente qui imperatorem se appellauit: Ut quidam dicunt: Faustina uolente: quae de mariti ualitudine desperaret. Alii dicunt euentum morte Antonini Cassium imperatorem se appellasse: Cum diuum Marcum appellasset: & Antoninus quidem non est satis mutus. Defectione Cassii: nec eius affectus seni: sed per senatum hostis est iudicatus. Bonaeque eius praescripta per aerarium publicum. Relicto ergo sarmatico marcomannicoque bello contra Cassium profectus est. Romae turbae etiam fuerunt: quasi Cassius absente Antonino aduenteret: Sed Cassius statim interfectus est: caput eius allatum est ad Antoninum. Marcus tamen non exultauit interfectione Cassii: caputque eius humari iussit. Metianum etiam filium Cassii cui Alexandria erat commissa: exercitus occidit. Nam & praefectus praetorio sibi fecerat: qui & occisus est. In conscios defectionis uertit senatum grauius iudicare. Simul petiit ne quis senator tempore principatus sui occideretur: ne eius pollueretur imperium. Eos etiam qui de portati fuerant: reuocari iussit. Cum paucissimi centuriones capite essent puniti. Ignouit & ciuitatibus: quae Cassio consenserant: ignouit Antioicensibus qui multa in Marcum pro Cassio dixerant: quibus & spectacula & conuentus publicos tulerat: & omnium concionum genus contra quos edictum grauissimum misit. Seditiosos autem eos & oratio Marci indicat indita Mario Maximo: quae ille usus est apud amicos. Denique noluit Antiochiam uidere: cum Syriam peteret. Nam nec Cyprum uoluit uidere: ex qua erat Cassius. Fuit Alexandriae clamentia: cum iis agens: postea tamen Antiochiam uidit. Multa egit cum regibus: & pacem communi firmavit sibi occurrentibus cunctis regibus & legatis persarum: omnibus orientalibus prouinciis carissimus fuit. Apud multas etiam philosophiae uestigia reliquit. Apud aegyptios ciuem se egit & philosophum in omnibus studiis: templis: locis. Et cum multa alexandrini in Cassium dixissent fausta: tamen omnibus ignouit: & filiam suam apud eos reliquit. Faustina suam in radicibus montis Tauri in uico Halale exanimatam subiti morbi amisit. Petiit a se natu: ut honores Faustinae ademeret: decernerent. Laudata eadem cum pudicitiae fama grauius laborasset: quae Antoninus uel nesciuit: uel dissimulauit. Nouas puellas Faustianas instituit in honorem uxoris mortuae: Diuam etiam Faustinae a senatu appellatam gratulatus est: quam se cum & in aeternum habuerat: ut matrem castrorum appellaret. Fecit & coloniam uicium in quo obiit Faustina: & aedem illi extruxit. Sed haec postea aedes heliogabari de dicata est. Ipsum Cassium pro clamentia occidi passus est: non occidi iussit: Deportatus est Heliodorus filius Cassii: & alii liberum exilium acceperunt cum bonorum parte. Filii autem Cassii & Aurelius mediam partem acceperunt paterni patrimonii & auro atque argento adiuti. Mulieres autem etiam ornamentis: ita: ut Alexandria filia Cassii & Drunciana generi liberam uagandi potestatem haberet commendari amicae marito. Doluit denique Cassium extinctum dicens uoluisse se sine senatorio sanguine imperium transigere. Orientalibus rebus ordinatis Athenis fuit: & in italia Cereris templum adiit: ut se innocentem probaret: & sacrum solum ingressus est. Reuertens ad italiam nauigio tempestatem grauissimam passus est. Per Brundisium ueniens in italiam togam & ipse suscepit: & milites togatos esse iussit: nec unquam sagati fuerunt sub eo milites. Romam ut uenit triumphauit. Exinde Lauinium profectus est. Commodum deinde sibi collegam in tribuniciam potestatem iunxit: congiarium populo dedit & spectacula mirifica. Dein ciuilia multa correxerat. Gladiatorii muneris sumptus modum fecit: sententia Platonis semper in ore illius fuit: Florere ciuitates: si aut philosophi imperarent: aut imperatores philosopharentur. Filio suo Brutii praefentis filiam iunxit nuptiis celebratis exemplo priuatorum. Quare etiam congiarium dedit populo. Deinde ad conficiendum bellum conuersus in administratione eius belli obiit labentibus iam filii moribus ab instituto suo: triennio bellum postea cum marcomannis: Hermunduribus: sarmatis: quadis etiam egit: & si anno uno superuississet: prouincias ex his fecisset. Ante biduum quam exirasset: admissis amicis dicitur ostendisse sententiam de filio eandem: quam Philippus de Alexandro: cum de hoc male sentiret addens minime se aegre ferre filium suum.

Fulmen de caelo
praecipibus extorsit

Auidius Cassius

Mario Maximus

Halale uicium

Nouas puellas

Heliodorus

Alexandria
Drunciana

Togati milites
Sagati

Brutius praefentis

Philippus
Alexander

perstitem relinquens. Nam iam Commodus turpem se & cruentum ostentabat. Mors autem talis fuit. Cum agrotare coepisset: filium aduocauit: atq; ab eo primum petit: ut belli reliquias non contemneret: ne uideretur tempus prodere: & cum filius ei respondisset cupere se primum sanitatem ut uellet: permisit. Petens tamen: ut expectasset paucos dies aut simul proficisceretur. Deinde abstinuit cibo potuq; mori cupiens: auxitq; morbum. Sexta die tuocatis amicis & ridens res humanas mortem autem contempnes ad amicos dixit. Quid me fletis: & non magis de pestilentia & communi morte cogitatis: & cum illi uellent recedere: ingemiscens ait: Si iam me dimittitis: uale uobis dico uos praecedens. Et cum ab eo quaerere tur: cui filium commendaret: ille respondit uobis: si dignus fuerit: & diis immortalibus. Exercitus cognita mala ualitudine uahementissime dolebant: quia illum uice amauerunt. Septimo die grauatus est: & solum filium admisit: quem statim dimisit: ne in eum morbus transiret: Dimisso filio caput operuit quasi uolens dormire: sed nocte animam efflauit. Fertur filium mori uoluisse: cum eum talem uideret futurum: qualis extitit post eius mortem: ne ut ipse dicebat similis Neroni Caligulae & Domitiano esset. Crimini ei datum est: quod ad uxor uxor promouerit. Tertullus & Vtilius & Orfitum & Moderatum ad uarios honores cum Tertullum etiam prandentem cum uxore deprehenderit: De quo mimus in scaena praesente Antonino dixit: Cum stupidus nomen adulteri uxoris a seruo quaereret: & ille diceret: Tertullus & adhuc stupidus quaereret respondit ille: iam tibi dixi Tertullus dicitur. Et de hoc quidem multa populus: multa etiam alii dixerunt patientiam Antonini incusantes. Ante tempus sane mortis priusquam ad bellum marcomanicum rediret: in capitolio iurauit nullum senatorem se sciente occisum. Cum etiam rebelliones dixerit se seruaturum fuisse: si scisset. Nihil enim magis & timuit & deprecatus est quam avaritiae famam. De qua se multis epistolis purgat. Dederunt & uitio quod ei uictus fuisset nec tam simplex quam uideretur aut quam uel Pius uel Verus fuisset. Dederunt etiam crimini quod aulicam arrogantiam confirmauerit submouendo amicos a societate communi & a conuiuiis: parentibus consecrationem decreuit. Amicos parentum etiam mortuos statuis ornauit. Suffragatoribus non cito credidit: sed semper diu quaesivit quod erat uerum. Enissa est Fabia: ut Faustina mortua in eius matrimonium coiret: sed ille concubinam sibi asciuit Procuratoris uxoris suae filiam: ne tot liberis supelduceret noueram.

Eiusdem Verus ad Dioclitianum Augustum.

SCIO plerisque ita uitam Marci ac Veri litteris atq; historiae dedicasse: ut priorem Verum intimidandum legentibus darent: non imperandi secuti sunt ordinem sed uiuendi. Ego uero quod prior Marcus in imperare coepit deinde Verus: qui superstitite perit. Marco: priorem Marcum dehinc Verum credidi celebrandum. Igitur. L. Ceionius Aelius Commodus. Verus Antoninus: qui ex Hadriani uoluntate Aelius appellatus est ex Antonini coniunctione Verus & Antoninus neq; inter bonos neq; inter malos principes ponitur: quem constat non obruisse uitis nec abundasse uirtutibus. Vixisse deinde non in suo libero principatu sed sub Marco in simili ac pari maiestatis imperio. A cuius secta lasciuia morum & uitae licentioris nimietate dissenfit. Erat enim morum simplicium: & qui adumbrare nihil posset. Huic naturalis pater fuit. L. Aelius Verus: qui ab Hadriano adoptatus primus Caesar est dictus: & in eadem statione constitutus perit. Aui ac proauit & item maiores plurimi consulares. Natus est Lucius Romae in praetura patris sui decimo octauo kalendas Ianuarias die quo & Nero qui rerum potitus est. Origo eius paterna praerag; ex ethruria fuit: materna ex Fauentia. Hac prosapia genitus patre ab Hadriano adoptato in familiam aliam deuenit. Mortuoque patre Caesare in Hadriani familia remansit. A quo Aurelio datus est adoptandus: cum sibi ille Pium filium: Marcum nepotem esse uoluisset posteritati fatis prouidens: & ea quidem lege: ut filiam Pii Verus acciperet: quae data est Marco iccirco: quia hic ad hoc impar uidebatur aetate: ut in Marci uita exposuimus. Duxit autem uxorem Marci filiam Lucillam: edu-

Tertullus
Vtilius
Orfitus
Moderatus

L. Ceionius
Aelius Commodus
uexus
Antoninus

Lucilla

catus est in domo tiberiana. Audiuit Scaurum grammaticum latinum Scauri filium: qui grammaticus Hadriani fuit. Graecos Telephum atq; Phertionem Arpocratonem. Rhetores Apollonium: Celerem Caninum: Herodem atticum: Latinum Cornelium Frontonem. Philosophos Apollonius & Sextum: hos omnes amauit unice: atq; ab his inuicem dilectus est: nec tamen ingeniosus ad litteras. Amauit autem in pueritia uerfus facere: post orationes. & melior quidem orator fuisse dicitur quam poeta. Imo ut uerius dicam peior poeta quam rhetor. Nec desunt: qui dicant eum adiutum ingenio amicorum: atq; ab aliis ei illa ipsa quae liacunque sunt scripta. Si quidem multos disertos & eruditos semper secum habuisse dicitur. Educatores habuit Nicomedem. Fuit uoluptarius & nimis laetus: & omnibus deliciis ludis: iocis decenter apertissimus. Post septimum annum in familiam Aureliam traductus. Marci moribus & auctoritate formatus est. Amauit uenatus: Palestinas: & omnia exercitia iuuentutis. Fuitq; priuatus in domo imperatoria uiginti & tribus annis. Qua die togam uirilem Verus accepit: Antoninus Pius ea occasione qua patris templum dedicabat: populo liberalis fuit: mediisque inter Pium & Marcum idem resedit: cum quaestor populo munus daret. Post quaesturam statim consul est factus cum Sestilio laterano: interiectis annis cum Marco fratre iterum factus est consul. Diu autem & priuatus fuit: & ea honorificentia caruit: qua Marcus ornabatur. Nanque in senatu ante quaesturam sedit. Neq; in itinere cum patre sed cum praefecto praetorii uectus est. Nec aliud ei honorificentiae ad nomen adiunctum est: quam quod Augusti filius appellatus est. Fuit studiosus etiam circensium haud aliter quam gladiatorii muneris: Hic cum tantis deliciarum & luxuriae quateretur erroribus: ab Antonino uidetur ob hoc retentus: quod eum pater ita in adoptionem Pii transire iusserat: ut nepotem appellaret: cui quantum uidetur fidem exhibuit non amorem. Amauit tamen Antoninus Pius simplicitatem ingenii puritantemque uiuendi. Hortatusq; est: ut imitaretur & fratrem. Defuncto Pio Marcus in eum omnia contulit participatu etiam imperatoriae potestatis indulto: sibiq; consortem fecit: cum illi soli senatus detulisset imperium. Dato igitur imperio & indulta tribunicia potestate. Post consulatus etiam honorem delatum Verum uocari praecipit suum in eam transferens nomen: cum ante Commodus uocaretur. Lucius quidem Marco uicem reddens si susciperet obsecutus: ut legatus proconsulari uel praese imperatori iam primum eum Marcus pro ambobus ad milites est locutus: & proconsulis imperio grauius se ad Marci mores egit. Vbi uero in Syriam profectus est: non solum licentia uitae liberioris sed etiam adulteriis & iuuentutis amoribus infamatus est. Si quidem tanta luxuriae fuisse dicitur: ut etiam postea quam de Syria rediit: popinam domi instituerit. Ad quam post conuiuium Marci diuertebat ministratibus sibi omni genere turpium personarum. Fertur & nocte perpeti alea luisse: cum in Syria concepisset id uitium: atq; in tantum uitiorum gaianorum & Neronianorum ac uitellianorum fuisse aemulum: ut uagaretur nocte per tabernas ac lupanaria oblecto capite cucullione uulgari uiatorio: & commiseretur cum tricornibus: committeret rixas dissimulans quis esset: saepeq; afflictum liuida facie redisset. Et in tabernis agnitum cum sese absconderet: iaciebat & nummos in pinas maximos: quibus calices frangeret. Amauit & aurigas Prasino fauens: gladiatorum etiam frequentius pugnas in conuiuium habuit trahens canam in noctem & in thoro conuiuali condormiens: ita: ut leuatus cum stromatibus in cubiculum perferretur. Somni fuit permotici: digestionis facillimae. Sed Marcus haec omnia quasi nesciens dissimulabat rem: pudore illo ne reprehenderet fratrem. Et notissimum eius quidem fertur tale conuiuium in quo primum duodecim accubuisse dicitur. Cum sit notissimum dictum de numero conuiuarum septem conuiuium: nouem uero conuiuium. Donatos autem pueros decoros: qui ministrabant singulis. Donatos etiam structores & lances singulis quibusq; donata & uiua animalia uel cicurum uel ferarum: auium uel quadrupedum: quorum cibi appositi erant. Donatos et calices singulis per singulas portiones murinos & cristallinos alexandinos ac quotiens bibiturum est. Data etiam aurea atq; argentea pocula & gemmata. Coronas quinetiam datas lemniscis aureis interpositis & alieni temporis floribus. Data & uasa aurea cum uigentis ad speciem alabastrorum. Data & uehicula cum mulabus ac mulionibus cum iumentis argenteis: ut ita de conuiuiis redirent. Omne autem conuiuium aestimatum dicitur sexages cetenis milibus sestertiorum. Hoc conuiuium postea quae Marcus audiuit: ingemuisse dicitur & doluisse publicum fatum. Post conuiuium lusum est tessaris usq; ad lucem. Et haec quidem post

Scaurus graecus
Telephus maticus
Phertio
Harpocratio
Apollonius
Celer caninus
Herodes atticus
Cornelius fronto
Apollonius
Sextus
Nicomedes
Verus
Sestilius lateranus
Verus
M. Antoninus
M. Antoninus
M. Antoninus

Popina

Cucullio
uulgari
uiatorio
Tricornibus
Prasino
factionis
amator

Lemnisci
Alabastrorum

cundius senator efferret: dicēs ad fratres suos scripturum esse: si qui forte dubitaret: nec Verus praesens pati posset: subitōq; morbo notis prope ueneni existentibus interisse: Visum ē nonnullis non tamen Marco quod eius fraude putaretur occisus. Quae res simulatum auxit ruiorem. Liberti multum potuerunt apud Verum: ut in uita Marci diximus Geminas & Agaclitus: cui dedit iuito. M. Libonis uxorem. Deniq; nuptiis ab hero celebratis Marcus cōuiuio in Interfuit. Habuit & alios liberos Verus improbos Coedem & Teclerum: ceterosq; quos omnes Marcus post mortem Veri specie honoris abiicit Eulecto retento: qui postea Commodum filium eius occidit. Ad bellum germanicum Marcus quod nollet Lucium sine se uel ad bellum mittere uel in urbe dimittere. Causa luxuriae simul profecti sūt atq; Aquileiam uenerunt: Inuitoq; Lucio alpes transgressi. Cum Verus apud Aquileiam tū tum uectatus conuiuatusq; esset: Marcus autem omnia prospexisset. De quo bello quidem per legatos barbarorum pacem petentium quidem per duces nostros gestum est: in Marci uita plenissime disputatum est. Composito autem bello in Pannonia urgente Lucio Aquileiam rediret quoq; urbanas desiderabat Lucius uoluptates in urbem destinatus est: sed nō longe ab Altino subito in uehiculo morbo quem Apoplexin uocant correptus Lucius depositus e uehiculo detracto sanguine Altinum perductus cum triduo mutus uixisset: apud Altinum periit. Fuit sermo quod & socrum Faustina inuicem incestasset. Et dicitur Faustinae sorcus dolo aspersis ostreis ueneno extinctus esse: iccirco quod consuetudinem quam cū matre habuerat: filiae prodidisset: quis & illa fabula quae in Marci uita posita est: abhorrens a talis uiri uita sit exorta. Cum multi etiam uxori eius flagitium mortis assignent: & iccirco quod Fabiae nimium indulserat Verus. Cuius potentiam uxor Lucii uel Marci ferre nō posset. Tanta sane familiaritas inter Lucium & Fabiam sororem fuit: ut si hoc quoq; usurpauerit rumor: quod inierint consilium ad Marcum e uita tollendum. Idq; cum esset per Agaclitum libertum proditum Marco ante aduentum Lucii Faustina praueiret. Fuit dedecorus corpore: uultu gemmatus: barba prope barbarice demissa procerus: & fronte in supercilia adductiore uenerabilis. Dicitur sane tantum habuisse curam flauentium capillorum: ut capiti auri roramenta respergeret: quo magis coma illuminata flauesceret: lingua impeditior fuit. Alea cupidissimus: uitae semper luxuriosae atq; in pluribus Nero praeter crudelitatem & ludibria. Habuit iter alium luxuriae apparatus calicem cristallinum nomine uolucrem ex eius aequi nomine quem dilexit: humanae potionis modum supergressum uixit annis quadraginta duobus. Imperauit cum fratre annis undecim. Illatumq; eius corpus est Hadriani sepulchro: in quo & Caesar pater eius naturalis sepultus est. Nota est fabula quam Marci non capit uita: quod partem uuluae ueneno illitam cum eam excuisset cultro una parte uenenato Marcus uero porrexit: sed hoc nefas est de Marco putari: quanuis Veri & cogitata & facta mereantur: quod nos non in medio relinquemus: sed totam purgatam confutatamq; respuimus. Cum adhuc post Marcum praeter uestram clementiam Dioclitiane Auguste imperatorem talem nec aduatio uideatur potuisse confingere.

Geminus
Agachytus
M. Libo
Coedes
Tecler
Eulectus

Apoplexis

Fabia
Lucius

Gemmatus
uultu
Roramenta
auri

Diocletianus Augustus

Didius Iulianus Aelii Spartiani ad Dioclitianum Augustum.

Didio Iuliano qui post Pertinacem imperium adeptus est: proauus fuit Salbrius Iulianus bis consul praefectus urbi & iuriconsultus: quod magis eum nobilem fecit. Mater Clara Aemilia. Pater Petronius Didius Seuerus. Fratres Didius Proculus & Nummius Albinus. Auunculus Saluius Iulianus. Auus paternus insubris mediolanensis. Maternus ex Adrumentina colonia. Educatus est apud Domitiam Lucillam matrem Marci imperatoris. Inter uiginti uiros electus est suffragio matris Marci: Quae tor ante annum quam legitima aetas sinebat: designatus est. Aedilitatem suffragio Marci consecutus est. Praetor eiusdem suffragio fuit. Post praeturam legioni praefuit: in Germania uicesimae secundae primigeniae inde bellicam sancte ac diu rexit. Ibi cauchis germaniae populis qui Albinum fluuium accolebant: erumpentibus restitit tumultuariis auxiliis prouincialiu ob quae consulatū meruit testimonio impatoris. Catos etiam debellauit. Inde Dalmatiam regendam accepit: Eamq; a confinibus hostibus uindicauit. Post Germaniam

Salbrius Iulianus
Aemilia
Petronius Didius Seuerus
Didius Proculus
Nummius Albinus
Saluius Iulianus
Domitia Lucilla
Adrumetina colonia
uicesima secunda legio primigenia

parthicum bellum: ad quod eum misisse dicitur Marcus: ne uel in urbe ante oculos omnium peccaret: uel ut parsimoniam peregrinatione addisceret: uel ut timore bellico emendati or rediret: uel ut se imperatorem esse cognosceret. Sed quantum profecerit cum alia uita tū hae quam narrauimus caena monstrauit. Circensium tantam curam habuit: ut frequenter prouincialibus litteras causa circensium & miserit: & acceperit. Deniq; etiam praesens & cū Marco sedens multas a uenetianis est passus iniurias: quod turpissime contra eos faueret. Nam & uolucris equo Prasino aureum simulacrum fecerat: quod secum portabat. Cui quidem passas uuas & nucleos inuicem hordei in praesepe ponebat: quem sagis fucis tinctis cooptum in tibertana ad se adduci iubebat. Cui mortuo sepulchrum in Vaticano fecit. In huius equi gratiam primum coeperunt equi aurei uel brauia postulari. In tanto autē equus ille honore fuit: ut ei a populo parsimanorum saepe modius aureorum postulareretur. Profectum eum ad parthicum bellum Marcus Capuam profectus est. Cūq; inde per omnium uillas se ingurgitaret: morbo implicitus apud Canusium aegrorabat: quo ad eum uisendum frater contendit. Multa in eius uita ignaua & sordida etiam belli tempore deteguntur. Nam cum interfecto legato caesis legionibus syriis defectionem cogitatus oriens uastaretur: ille in Apulia uenabatur. Et apud Corinthum & Athenas inter symphonias & cantica nauigabat. Et per singulas maritimas ciuitates Asiae. Pamphiliae: ciliciae:q; clariores uoluptatibus inmorabatur. Antiochiam postea quam uenit: ipse quidem se luxuria dedit. Duces autem cōfecerunt parthicum bellum Statius priscus & Auidius Cassius & Martius Verus per quadriennium: ita ut Babylonem & Moediam peruenirent: & Armeniam uendicarent. Partum que est ipsi nomen Armenici: Parthici: Moedici: quod etiam Marco romae agentij delatum est. Egit autem per quadriennium Verus hyemem laodociae: aestatem apud Daphnem: reliquam partem Antiochiae: risui fuit omnibus syriis: quorum multa ioca in theatro in eum dicta extant. Vernas in triclinium saturnalibus & diebus festis semper admisit. Ad euphratem tamen impulsu comitum suorum secundo profectus est. Ephesum etiam rediit: ut Lucillam uxorem missam a patre Marco susciperet: & iccirco maxime ne Marcus cum ea in syriam ueniret: ac flagitia eius agnosceret: Nam senatui Marcus dixerat se filiam in Syria ducturum. Confecto sane bello regna regibus prouincias uero comitibus suis regendas dedit. Romam inde ad triumphum inuitus: quod Syria quasi regnum suum relinqueret: rediit: & pariter cum fratre triumphauit susceptis a senatu nominibus: quae in exercitu acceperat. Fertur praeterea ad amicae uulgaris arbitrium in Syria posuisse barbam. Vnde in eum a syris multa sunt dicta. Fuit eius fati: ut in eas prouincias per quas rediit: Romam usq; lucem secum deferre uideretur. Et nata fertur pestilentia in Babylonia: ubi de templo Apollinis ex arcula aurea: quam miles forte inciderat: spiritus pestilens euasit: atq; inde parthos orbemq; complexisse. Et hoc non. L. Veri uitio. sed Cassii a quo contra fidem Seleucia quae ut amicos milites nostros receperat: expugnata est. Quod quidem inter ceteros etiam quadratus belli parthici scriptor inculcatis Seleucenis qui fidem primi ruperant: purgat. Habuit hanc reuerentiam Marci Verus: ut nomina quae sibi delata fuerant: cum fratre communicaret die triumpho: quem pariter celebrarunt. Reuersus a parthico bello minore circa fratrem cultu fuit Verus. Nam & libertis inhonestius indulgit: & multa sine fratre disposuit. His accessit quod quasi reges aliquos ad triumphum adduceret: sic histriones eduxit e Syria quorum praecipuus fuit Maximus: quem Paridis nomine nuncupauit. Villam praeterea extruxit in uia Clodia famosissima: in qua per multos dies & ipse ingenti luxuria debacchatus est cū libertis suis & amicis paribus: quorum praesentia nulla inerat reuerentia. Et Marcum rogauit: qui uenit: ut fratri uenerabilem morum suorum & imitandam ostenderet sanctitudinem: & quinq; diebus in eadem uilla residens cognitionibus continuis operam dedit aut conuiuante fratre aut conuiuia comparante. Habuit Agrippum histrionem: cui cognomen tum erat Memphi: quem & ipsum e Syria uelut trophaeum parthicum adduxerat: que Apollonem nominauit: Adduxerat secum & fidicinas & tibicines & histriones scurrasq; mimarios & praestigiatos & omnia mancipiorum genera: quorum Syria & Alexandria pascebat uoluptate. Prorsus ut uideretur bellum non parthicum sed histrionicum confecisse. Et haec uitae diuersitas atq; alia multa inter Marcum & Verum similitates fecisse nō aperta ueritas indicabat: sed occultus rumor in seuerat. Vege illud praecipuum quod cum Libonem quendam patruelem suum Marcus legatum in Syria misisset: atq; ille se insolentius quam uere

Venetiam. i. fauto
res uenetiae factio
nis

Parsimanorum

Statius priscus
Auidius Cassius
Martius Verus
Lucilla

L. Verus

Quadratus

Clodia
Famosissima

Agrippus Memphi
Apolaustrus

Mimarij
seueri

illyricos timebat. Nigrum uero missio primipilario occidi præceperat timens præcipue syriacos exercitus. Ergo Pescennius niger in illyrico. Septinius Seuerus in Syria cum exercitibus quibus præsidebant: a Iuliano desciuerunt. Sed cum ei nunciatum esset Seuerum desciuisse quem suspectum non habuerat: perturbatus est: ad senatum uenit: imperauitque: ut hostis Seuerus renunciaretur militibus etiam qui Seuerum secuti fuerant: dies præstitutus: ultra quæ si cum Seuero fuissent: hostium numero haberentur. Missi sunt præterea legati a senatu consulares ad milites: qui suaderet: ut Seuerus repudiaretur & is esset imperator: quem senatus elegerat. Inter cæteros legatus est. Vespronius Candidus Vetus consularis olim militibus inuisus ob durum & sordidum imperium. Missus est successor Seuero Valerius Catulinus quasi posset ei succedi: qui militem iam sibi tenebat. Missus præterea Aquilius Centurio notus cædibus senatoriis: qui Seuerum occideret. Ipse autem Iulianus prætorianos in campum deduci iubet: muniri turres: sed milites desides & urbana luxuria dissolutos inuitissimos ad exercituum militare produxit. Ita ut uicarios operis quod unicuique præscribatur mercede conducerent. Et Seuerus quidem ad urbem infesto agmine ueniebat. Sed Didius Iulianus nihil cum exercitu prætoriano proficiebat: quem quotidie populus & magis odebat & ridebat. Et Iulianus sperans lætorem Seueri cum per eum Commodi manus euasisset: ingratus tanto beneficio iussit eum occidi. Iussit etiam Marci manum interfici. Sed dudum hæc egit Iulianus: Seuerus classem rauennatem occupat legati senatus qui Iuliano promiserant operam suam ad Seuerum transferunt. Tullius Crispinus præfectus prætorio contra Seuerum missus: ut classem produceret: repulsus Romam rediit. Hæc cum Iulianus uideret: senatum rogauit: ut uirgines uestales & cæteri sacerdotes cum senatu obuiam exercitui Seueri prodirent: & præsentis infulus rogarent inanem contra barbaros milites paras. Hæc tamen agenti Iuliano Faustus Quintillus consularis augur contradixit: asserens non debere imperare eum: qui armis aduersario non posset resistere: Cui multi senatores conferunt. Quare iratus Didius milites e castris petiit: qui senatum ad obsequium cogeret: aut obruncarent. Sed id consilium displicuit: neque enim dicebat: ut cum senatus hostem Seuerum Iuliani causa iudicasset: eundem Iulianum pateretur infestum. Quare meliore consilio ad senatum uenit: petiitque: ut fieret senatus consultum de participatione imperii. Quod statim factum est. Tunc omen quod sibi Iulianus cum imperium acciperet: fecerat: omnibus uenit in mentem. Nam cum consul designatus de eo sententiam dicens: ita pronunciaisset: Didum Iulianum imperatorem appellandum esse censeo: Iulianus suggestit: adde & Seuerum quod cognomentum aui & proauis sibi Iulianus adsciuerat. Sunt tamen qui dicant nullum fuisse Iuliani consilium de obruncando senatu: cum tanta in eum senatus contulisset. Post senatusconsultum statim Didius Iulianus unum ex præfectis Tullium Crispinum misit. Ipse autem tertium fecit præfectum Veturium Macrinum: ad quem Seuerus litteras miserat ut esset præfectus. Sed pacem simulatam esse tantamque cædem Seueri Tullio Crispino præfecto prætorii: & populus locutus est & Seuerus suspicatus. Denique hostem se Iuliano Seuerus maluit quæ principem consensum militum. Seuerus autem statim & ad plurimos Romam scripsit: & occulte misit edicta quæ proposita sunt. Fuit præterea in Iuliano hæc amentia: ut per magos plerumque faceret: quibus uitaret uel odium populi deleniri uel militum arma compefci. Nani & quasdam non conuenientes romanis sacris hostias immolauerunt: & carmina profana incantauerunt: & ea quæ ad speculum dicunt fieri. In quo pueri præligatis oculis cantando uertice respicere dicuntur: Iulianus fecit. Tuncque puer uidisse dicitur & aduentum Seueri & Iuliani decessionem. Et Crispinus quidem cum occurrisset præcursoribus Seueri Iulio Iaculo auctore a Seuero interemptus est. Deiecta sunt etiam e senatu. Iulianus conuocato senatu quæsitisque sententiis quid facto opus esset: certi nihil comperit a senatu. Sed postea sponte sua gladiatores Capuæ iussit armari per Lollium Titianum & Claudium Pompeianum & Arratinensem ad Participatum euocauit. Quod & gener imperatoris fuisset: & diu militibus præfuisset. Sed hoc ille recusauit senem se & debilem luminibus respondens Transferant & ex umbria milites ad Seuerum: & præmiserat quidem litteras Seuerus: quibus iubebat interfectores pertinacis seruari. Breui autem deserto est ab omnibus Iulianus & remansit in palatio cum uno de præfectis suis Geniali & genero repentino actum est denique: ut Iuliano senatus auctoritate abrogaretur imperium: & abrogatum est. Appellatusque statim Seuerus impator. Cui fingere: quod ueneno se absumpsisset Iulianus. Missi tamen a senatu: quoque cura per militem gregarium in palatio idem Iulianus occisus est. Fidem Cæsarum im-

Pescennius niger
Septimius seuerus

Vespronius Candidus
Valerius Catulinus
Aquilus

Faustus Quintillus

Veturius Macrinus

Orthocomontia

Iulius Iaculus
Lollius Titianus
Claudius Pompeianus
Arratinensis
Genialis
Repentinus

inferiorem rexit. Post hoc culpam alimentorum in Italiam meruit. Tunc factus est reus per quandam Seuerum clarissimum militem coniurationis cum Saluio contra Commodum: Sed a Commodo quia multos iam senatores occiderat & quidem nobiles ac potentes in causis maiestatis: ne tristius grauaretur. Didius liberatus est accusatore damnato. Absolutus iterum ad regendam prouinciam missus est. Bithyniam deinde rexit: sed non ea fama qua cæteras. Fuit consul cum Pertinace & in proconsulatu Africæ eidem successit: & semper ab collega est & successor appellatus maxime eo die cum filiam suam Iulianus despondens affini suo ad Pertinacem uenisset idque intimasset. Dixitque debita reuerentia quia collega & successor in castris appellari uellet. Et Iulianus cum genero ad senatum uenisset: quem indictum acceperat. Cumque clausas ualuas inuenisset: atque illic duos tribunos repperisset. P. Florianum & Vegetium Aprum: coeperunt cohortari tribuni: ut locum arriperet: quibus diceret iam alium imperatorem appellatum. Retinentes eum ad prætoria castra duxerunt. Sed postea quia in castra uentum est: consul Pitiano præfecto urbi focero Pertinacis concionante sibi imperium iudicante. Iulianum e muro ingentia pollicente nullus admitteret. Primum Iulianus monuit prætorianos: ne eum facerent imperatorem: qui Pertinacem uindicaret. Deinde scripsit in tabulis se Commodi memoriam restitutum: atque ita & admissus est: & imperator appellatus rogantibus prætorianis ne Sulpiciano aliquid noceret: quod imperator esse uoluisset. Tunc Iulianus Flauium Generalem & Tullium Crispinum suffragio prætorianorum præf. prætorii fecit. Stipatusque est caterua imperatoria per Maurentium: qui & ante se Sulpiciano coniunxerat. Sane cum uicena quina milia militibus promississet: tricena dedit. Inde habita concione militari uespera in senatum uenit. Totumque se senatui permisit. Factoque senatu consulto imperator est appellatus. Et tribunitiam potestatem ius proconsulare in patricias familias relatus emeruit. Vxor etiam Mallia Scantilla & filia eius Didia Clara Augustæ sunt appellatae. Inde se ad palatium recepit uxore ac filia illuc uocatis trepidis inuitis eo transeuntibus quasi iam imminens exitum præfagirent. Præfectum urbi Cornelium Repentinum generum suum fecit in locum Sulpiciani. Erat interea in odio populi Didius Iulianus ob hoc: quod creditum fuerat emendationem temporum Commodi Pertinacis auctoritate reparandam: Habebaturque ita quasi Iuliani consilio esset Pertinax interemptus. Etiam hi primum qui Iulianum odisse coeperant: disseminarunt: prima statim die Pertinacis cæna despecta luxuriosum parasse conuiuium ostreis & altilibus & piscibus adornatum: quod falsum fuisse constat. Nam Iulianus tantæ parsimonie fuisse perhibetur: ut per triduum porcellum: per triduum leporem diuideret: si quis ei forte misisset. Sæpe autem nulla existente religione holeribus leguminibusque contentus sine carne cænauerit. Deinde neque cænauit prius quam sepultus esset Pertinax: & tristissimus cibum ob eius necem sumptus. Et primam noctem uigiliis continuauit de tanta necessitate sollicitus. Vbi uero primus illuxit: senatum & equestrem ordinem in palatium uenientem admisit: atque unum quemque ut erat ætas: uel patrem uel filium uel parentem affatus blandissime est. Sed populus in rostris atque ante curiam ingentibus eum conuiciis lacessebat sperans deponi ab eo posse imperium: quod milites dederant. Lapidationem quoque facere descendenti cum militibus & senatu in curiam diras imprecati sunt rem diuinam facienti ne litaret: optarunt. Lapides etiam in eum iecerunt. Cum Iulianus manu eos semper placare cuperet. Ingressus autem curiam placide & prudenter uerba fecit. Egredias quod esset adscitus: quod & uxor & filia eius augustorum nomen acceperunt. Patris patriæ quoque nomen recepit. Argenteam statuam respuit: Et senatu in capitolium peragenti populus obstetit: sed ferro & uulneribus & pollicitationibus aureorum quos digytis ostendebat ipse Iulianus: ut fidem faceret summotus atque depulsus est: inde ad circense spectaculum itum est. Sed occupatis indifferenter omnium subselliis populus geminauit conuiuia in Iulianum: Pescennium Nigrum: qui iam imperii sui tempore mitissimus fuit. Populus autem in milites uahementissime inuehebatur qui ob pecuniam Pertinacem occidissent. Multa igitur quæ Commodus statuerat: Pertinax tulerat: ad conciliandum fauorem populi restituit. De ipso Pertinace neque bene equicquam egit. Quod grauissimum plurimis uisum est. Constitit propter metum militum de honore Pertinacis tacitum esse. Et Iulianus quidem neque Britannicos exercitus neque

Seuerus
Saluinus

Consul
Didius
Pertinax

Intimas set
Pitiano

P. Florianus

Vegetius
Aprus

Sulpicianus

Flauius generalis

Tullius Crispinus

Maurentius

Mallia Scantilla

Didia Clara

Sulpicianus

Cornelius Repentinus

Pescennius Niger

Britannicus

Emancipauerat

Lauicoma

Antoninus geminus

Letteratore grecu

Stationis impatoris

Centucelle

Romulus

Cassius

Annaria lex

Autexus

plorans hoc est Seueri filiam suam potitus imperio: dato patrimonio emancipauerat: quod ei cum Augustae nomine statim sublato est. Corpus eius a Seuero uxori Manliae Scantila ac filiae ad sepulchrum est redditum & in proauu monumento translato miliario quinto uia lauicana. Obiecta sane sunt Iuliano haec: quod gulosus fuisset: quod aleator: quod armis gladiatoris exercitus esset: eaq; omnia senex fecerit. Cum antea nunq; adulescens his esset uitius infamatus. Obiecta est etiam superbia cum ille etiam in imperio fuisset humillimus Iuit autem contra humanissimus ad conuiuia: benignissimus ad subscriptiones: moderatissimus ad libertatem. Vixit annis quinquaginta sex mensibus quattuor. Imperauit mensibus duobus diebus quinque: reprehensive in eo praecipue: quod eos quos regere auctoritate sua debuerat: regenda reip. praefules ipse fecisset.

Commodus Antoninus Aelii Lampridii ad Dioclitianum Augustum.

DE Commodi Antonini parentibus in uita Marci Antonini satis est disputatum. Ipse autem natus est apud Lanubium cum fratre Antonino Gemino pridie kalendas septembres patre patruoq; consulibus. Vbi & Auus maternus dicitur natus. Faustina cum esset Commodus cum fratre praegnans uisa est in somnis serpentes parere: sed ex his unum ferociorem. Cu autem peperisset Commodum atq; Antoninum: Antoninus quadrimus est elatus: quem parem astrorum cursu Commodus mathematici promittebant. Mortuo igitur fratre Commodum Marcus & suis praecipis & etiam magnog; atq; optimorum uirorum erudire conatus est. Habuit litteratorem graecum Onesicratem Latinum Capellam Antistium. Orator ei Atticus sanctus fuit. Sed tot disciplinarum magistrum nihil ei profuerunt. Tantum ualet aut ingenii uis aut eorum qui in aula institutores habentur. Nam a prima statim pueritia turpis: improbus: crudelis: libidinosus: ore quoq; pollutus & construpatus fuit. Iam in his artifex quae stationis imperatoriae non erant: ut calices fingeret: saltaret: cantaret: sibilaret. Scurram deniq; & gladiatorem se perfectum ostenderet. Auspicium crudelitatis apud Centumcellas dedit anno aetatis duodecimo. Nam cum tepidus forte laetus esset: balneatorem in fornacem conici iussit quando a praedagogo cui hoc iussu fuerat: ueruecina pellis in fornace consumpta est: ut fidem poene de foetore nidoris imple-ret. Appellatus est autem Caesar puer cum fratre Seuero: quartodecimo aetatis anno in collegium sacerdotis afficitus est. Cooptatus inter tres solos principes iuuentutis cum toga sumpsit: adhuc in praetexta puerili congiarium dedit: atq; ipse in basilica Traiani praesedit. Indutus autem toga est nonarum Iulianarum die: quo in terris Romulus non apparuit: & eo tempore quo Cassius a Marco desciuit. Profectus est commendatus militibus cum patre in Syriam & aegyptum: & cum eo Romana rediit. Post haec uenia legis annariae impetrata consul est factus: & cum patre imperator est appellatus quinto kalendas decembres die Pollione & Apro consulibus: & triumphauit cum patre. Nam & hoc patres decreuerant. Profectus e cum patre & ad Germanicum bellum adhibitos custodes uitae suae honestiores ferre non potuit: pessimos quoq; detinuit. & submotos usq; ad aegritudinem desiderauit: quibus per patris molliciem restitutis popinas & ganeas in palatinis semper diebus fuit. Neq; unq; pepercit uel pudori uel sumptui. Hidonio aleam exercuit. Mulierculas formae scitioris: ut prostibula mancipia perficiem lupanarium & ludibrium pudicitiae contraxit. Imitatus esse propalae: circumforaneos equos curules sibi comparuit. Aurigae habitu currus rexit: gladiatoribus conuixit: aquam gessit: ut lebronum minister: in probis natum magis q; ei loco exin crederet: ad quem fortuna prauexit. Patris ministeria seniora summouit. Amicos senes abiicit Filium Saluii Iuliani qui exercitibus praerat: ob impudicitiam frustra temptauit: atq; exinde Iuliano tetendit insidias. Honestissimos quoq; aut per contumeliam aut per honorem indignissimum abiicit. Appellatus est a mimis quasi obstupratus: eosdemq; ita ut non apparerent: subito deportauit. Bellum etiam quod pater poene cofecerat: legibus hostium additus remisit: ac Romam reuersus est. Romam ut redit: sub auctore suo Autero post se in curru locato: ita triumphauit: ut eum serius ceruice reflexa publice oclaretur: etiam in orchestra hoc idem fecit. Et cum potaret in lucem eluereturq; turibus romani imperii. Vespera etiam per tabernas ac lupanaria uoluit. Misit homines ad prouincias regendas uel criminum locos uel a criminosis commedatos. In senatus odium ita uenit: ut & ipse crudeliter in tanti

ordinis perniciem saeuiret: fieretq; contento crudelis uita Commodi. Quadratum & Luciliam compulsi ad eius interfectionem consilia inire non sine praefecti praetorii Tarruntem paterni consilio. Datum autem est negocium peragenda necis Claudio Pompeiano propinquo: qui ingressus ad Commodum destitit gladio cum facienda potestatem habuisset in hac uerba prorumpens. Hunc tibi pugionem senatus mittit. Detexit facinus fatuus: nec impleuit: multis cum eo participantibus causam. Post haec interfecti sunt Pompeianus primo & quadratus dein Narbana atq; Norbanus & Paralius & mater eius & Lucilla & in exilium exacta. Cum praefecti praetorio uidisset Commodum in tantum odium incidisse: obtentu aucteri cuius potentiam praefecti ferre non poterat: urbane Auterum e ductu a palatio sacrorum causa & redeuntem in hortos suos per frumentarios occiderunt. Id uero grauius q; de se ipso Commodus fuit. Paternum autem & huius caedis auctorem & quantum uidebatur paratae necis Commodi conscium & interuentorem. Ne coniuratio latius puniretur: instigante Tigidio per latiaclau honorem a praefectura administratione submouit. Post paucos dies insimulauit eum coniurationis cum diceret: ob hoc promissam Iuliani filio filiam paterni: ut in Iulianum transferretur imperium. Quare & paternum & Iulianum & Vitruuium secundo paterni familiarissimum qui epistolas imperatorias curarat: interfecit. Domus praeterea Quintiliorum omnis extincta quod sextus Condiciani filius specie mortis ad defectum onem diceretur euasisse: interfecta & Vitrasia Faustina: & Velius Rufus & Cenatius Capito consularis. In exilium autem acti sunt Aemilius iunctus est Attilius Seuerus & consules & in multos alios uarie saeuitum. Post haec Commodus nunquam facile in publicum processit: neq; quicq; sibi nunciari passus: nisi quod Perhennis ante tractasset. Perhennis autem Commodi animum persciens inuenit: quemadmodum ipse potens esset. Nam persuasit Commodus: ut ipse deliciis uacaret. Idem uero Perhennis curis incumberet: quod Commodus laetanter accepit. Hac igitur lege uiuens ipse cum trecentis concubinis: quas ex matronarum meretricumq; delictu ad formae speciem conciliis: recentisq; aliis puberibus exoletis quos aequae ex plebe ac nobilitate nuptusq; forma disceptatrice collegerat: in palatio per conuiuia & balneas bacchabantur. Inter haec habitu uictimarii uictimas immolauit: in arena rudibus inter cubilarios gladiatores pugnauit succentibus aliquando mucronibus. Tunc tamen Perhennis cuncta sibimet uindicauit: quos uoluit: interemit: spoliari plurimos: omnia iura subuertit: praedam omnem in sinum contulit. Ipse autem Commodus Lucillam sororem cum ea promississet: occidit sororibus dein suis ceteris: ut dicitur: constupratis. Consobrinas patris complexibus suis in iuncta uiri etiam & concubinis matris norae imponit & uxoris. Quam deprahensam in adulterio exegit: exactam relegauit: & postea occidit. Ipsas concubinas suas sub oculis suis stuprari iubeat. Nec irruentium in se iuuenum carebat infamia omni parte corporis atq; ore in sexum utrunq; pollutus. Occisus est eo tempore etiam Claudius quasi a latronibus cuius filius cum pugione quondam ad Commodum ingressus est. Multiq; alii senatores sine inditio interempti: sceminae quoq; diuites. Et nonnulli per prouincias a Perhenni ob diuitias insimulate spoliati sunt: uel etiam interempti. His autem quibus deerat ficti criminis appposito obiciebatur quod scribere uoluissent Commodum Haeridem. Eo tempore in Sarmatia res bene gestas per alios duces in filium suum Perhennis referebat. Hic tamen Perhennis qui tantum potuit subito quod bello Britannico militibus equestris loci uiros praefecerat: amotis senatoribus prodita re per legatos exercitus hostis appellatus lacerandusq; militibus est deductus. In cuius potentiae locum Cleandrum ex cubiculariis subrogauit: Multa sane post interfectum Perhennem eiusq; filium quasi a se non gestata rescidit uelut in integrum restituens. Et hanc quidem poenitentiam scelerum ultra triginta dies tenere non potuit: grauiora per Cleandrum faciens quam fecerat per supra dictum Perhennem. Et in potentia quidem Cleander Perhenni successerat. In praefectura uero Niger q; sex tantu horis praef. praet. per horas ac dies Commodus peiora omnia q; fecerat ante faciente. Fuit aut Marcus quartus praef. praet. diebus quinque. Hoz; successores ad arbitrium Cleandri aut reuerti sunt aut occisi. Ad cuius nutu etiam libertini in senatu atq; in patricios lecti sunt. Tuncq; primu uiginti quinque consules in unu annum uanditaeq; oes prouinciae. Omnia Cleander pecunia uanditabat: reuocatos de exilio dignitatibus ornabat: res iudicatas rescindebat. Qui tan: um per stulticiam Commodi potuit: ut Byrrum sororis Commodi uigze reprahendentem nuncianteq; Comodo quae siebant: in suspitione regni affectu traheret: &

Quadratus
Lucilla
Tarruntem
Claudius Pompeianus

Narbana
Norbanus
Paralius
Lucilla

Tigidios
Vitruuius

Quintilius
Sextus
Condicianus

Vitrasia Faustina
Velius Rufus
Cenatius Capito
Aemilius iunctus

Attilius Seuerus
Perhennis

Claudius

Cleander

Niger
Marcus quartus

Viginti quinque: c
sules in unu
annum

occideret. Multis aliis qui Byrrum defendebant pariter interemptis. Præf. etiam Ebuntianus inter hos est interemptus. In cuius locum ipse Cleander cum aliis duobus: quos ipse delegat. Præfectus est factus. Tuncq; primum tres præf. præf. fuere. Inter quos Libertinus qui a pugione appellatus est. Sed & Cleandro dignus tandem uitæ finis impositus. Nam cum insidiis illius Arius Antoninus factis criminibus in tali gratiam quem in proconsulatu Asia damnauerat: esset occisus: nec eam inuidiam populo sæuiente Commodus ferre potuisset: plæbi ad pœnam donatus est. Cum etiam Aiolaustus aliiq; liberti aulici pariter interempti sunt. Cleander inter cætera etiã concubinas eius cõstuprauit: de quibus filios suscepit: qui post eius interitum cum matribus iterempti sunt. In cuius locum Iulianus & Regilius subrogati sunt. Quos & ipsos postea pœnis affectis. His occisis interemit Seruilius & Dulium Syllanos cum suis. Mox Antium lupum & Petronios Mamertinum & Syram filiumq; Mamertium Antonianum ex sorore sua genitum. Et post eos sex simul ex consulibus Allium Fulcum: Celiu Felicem: Luceium Torquatium: Latium Eurupianum: Valerium Bassianum: Pactuleium Magnum cum suis atq; in Asia Sulpitium Crassum proconsulem & Iulium Proculum cum suis. Claudiumq; Lucanum consularem: & consobrinam patris sui Faustianam Anniam in Achaia. Et alios infinitos: destinauerat & alios quattuordecim occidere inuatu semet tradente cum adulterum matris consulem designasset: appellatus est Pius: cum occidisset Perhennem: appellatus est Felix. Inter plurimas cædes multorum ciuium quasi quidam nouus Sylla: idem Commodus ille Pius: ille felix. Finxisse etiam quandam contra coniuurationem dicitur: ut multos occideret. Nec alia ulla fuit defectio præter Alexandri qui postea se & suos intermit: & sororis Lucillæ. Appellatus est Commodus etiam Britannicus ab adulatoribus: cum Britanni etiam imperatorem contra eum deligere uoluerunt. Appellatus est etiam Romanus Hercules: quod feras Lanuuium in amphitheatro occidisset. Erat enim hæc consuetudo: ut domi bestias interficerent. Fuit præterea ea dementia: ut urbem Romam coloniam commodianam uocari uoluerit: Cui furor dicitur inter delinimenta Martiæ iniectus. Voluit etiam in Circo quadrigas agitare. Dalmaticatus in publico processit: atq; ita signum quadrigis emittendis dedit: & eo quidem tempore quo ad senatum rettulit de commodiana faciendâ Roma: non solum senatus hoc libenter accepit per irrisum onem: quantum intelligitur: sed etiam se ipsum Commodianum uocauit. Commodu Hercules & deum appellans. Simulauit se & in Africam iturum: ut sumptum itinerarium exegeret: & exegit: eumq; in conuiuia & aleam conuertit. Motilenum præf. prætorii per ficus ueneno interemit. Accepit statuas in Herculis habitu: eiq; immolatum est ut deo. Multos præterea parauerat interimere: quod per Prauolum quendam proditum est: qui tabulam cubiculo eiecit: in qua occidendorum erant nomina scripta. Sacra Isis coluit: ut & caput raderet & Anubin portaret: bellonæ seruiens uere execare brachium præcepit studio crudelitate. Isiacos uero pineis usq; ad perniciem pectus tundere cogebat: cum Anubin portaret. Capita Isiacorum grauitur obtundebat ore simulacri: claua non solum leones in ueste muliebri & pelle leonina: sed etiam multos homines affixit. Debiles pedibus & eo squi ambulare non possent in gigantum modum formauit: ita: ut ab agentibus de pannis & linteis quasi dracones detegerentur: eosdemq; sagittis confecit. Sacra mithriaca homicidio uero polluit. Cum illic aliquid ad speciem timoris uel dici uel fingi soleat. Etiam puer & gulosus & impudicus fuit: Adoleiscens omne genus infamauit hominum: quod erat secum: Et ab omnibus est infamatus: irridentes se feris obiciebat. Eum etiam qui Tranquilli librum uitam & Caligula. Siquis sane se mori uelle prædixisset: hunc inuitum præcipitari iubebat. In iocis quoq; perniciosus. Nam eum quem uidisset albescentes inter nigros capillos quasi uermiculos habere: sturno appolito qui se uermes sectari crederet: capite suppuratū reddebat. Obtoni oneris pinguem hominem medio uentre disiecit: ut eius intestina subito funderetur. Monopodios & Iulcimos eos qui aut singulos tulisset oculos aut singulos pedes fregisset: appellabat. Multos præterea pallim extinxit: alios quia barbarico habitu occurrerant: alios quia nobiles & speciosi erant. Habuit in deliciis homines appellatos nominibus uerè dorum utriusq; sexus: quos libentius suis oculis applicabat. Habuit & hominem pene prominentem ultra modum animalium: quem onon appellabat: sibi carissimum: quem & di-

Ebuntianus
Arius Antoninus
Aiolaustus
Iulianus
Regilius
Seruilius
Dulius Fulvianus
Antius Lupus
Mamertius
Petronius
Syllanus
Syllanus
Mamertius
Antonius
Allius Fulvianus
Celius Felix
Dalmaticatus
Luceius Torquatus
Latius Eurupianus
Valerius Bassianus
Pactuleius Magnus
Sulpitius Crassus
Iulius Proculus
Claudius Lucanus
Faustina Annia
Alexander
Motilenus
Prauolus
Tranquillus
Iulcimos

rauit: & sacerdotio Herculis ruffici præposuit. Dicitur sæpe preciosissimis cibus humana ster cora miscuisse: nec abstinuisse gustu aliis: ut putabat: irrisis. Duos Gilbos retortos in lace ar gentea sibi sinapi perfusus exhibuit: eosdemq; statim promouit: ac ditauit. Præf. præf. suum Iulianum togatum præfente officio suo in pircinam detrusit. Quem saltare etiam nudum ante concubinas suas iussit quatientem cymbala. Deformato uultu genera leguminum coctorum ad conuiuium propter luxuriæ continuationem reuocauit. Lauabat per diem septies atq; octies: & in ipsis balneis edebat deorum templa pollutus stupris & humano sanguine. Imitatus est & medicum: ut sanguinem hominibus semitteret scalpris feralibus. Menses quoq; in honorem eius pro Augusto Commodum pro Septembri Herculem: pro Octobri inuictum: pro Nouembri Exuperatorium: pro Decembri Amazonium ex signo ipsius aduatores uocabant. Amazonium autem uocatus est ex amore concubinae suae Martiæ: quam pictam in Amazone diligebat: propter quam & ipse Amazonico habitu in Harenam Romanam procedere uoluit. Gladiatorum etiam certamen subiit: & norma gladiatorum recepit eo gaudio: quasi acciperet triumphalia. Ludum semper ingressus est: & quotiens ingrederetur publicis monumētis indi iussit. Pugnaſſe autem dicitur septingentes tricies quiquies nominatus inter Cæsares quartum Iduum octobrium: quas Herculeas postea nominauit Pudente & Pollione consulibus. Appellatus Germanicus idibus Herculeis Maximo & Orphito consulibus. Assumptus est in omnia collegia sacerdotalia sacerdos. xiii. kalendas inuictas Pione & Iuliano consulibus. Profectus in germaniam. xiiii. kalendas Aelias: ut postea nominauit: iisdem consulibus. Togam uirilem accepit cum patre appellatus imperator v. kalendas exuperatorias. Pollione iterum & Apro consulibus. Triuphauit. x. kalendas ianuaris iisdem cõsulibus. Itaq; pfectus. iiii. nonas Commodias. Orphito & Rufio cõsulibus: datus in perpetuum ab exercitu & senatu in domo palatina Commodiana conseruandus. xi. kalendas romanas. Præfente iterum consule tertio. Meditans de profectioe a senatu & populo suo retentus est. Vota pro eo facta sunt nonis Pii Fusciano iterum consule: Inter hæc refer tur in litteras pugnaſſe illum sub patre trecentis sexagies quinques: Item postea tantum palmarum gladiatorum confecisse. Vel uictis retiaris uel occisis ut mille contingeret. Ferrarum autem diuersarum manu sua occidit multa milia. Ita: ut elephatos occideret. Et hæc fecit sæpe spectante populo ro. Fuit autem ualidus ad hæc: alias debilis & infirmus. Vitio etiam inter inguina prominenti ita: ut eius tumorē per sericas uestes populus romanus agnosceret. Versus in eum multi scripti sunt: de quibus etiam in opere suo Marius Maximus gloria tur. Virium ad conficiendas feras tantarum fuit: ut elephantum conto transfigeret: & origis cornu hasta trasmiserit: & singulis ictibus multa milia ferarū ingentiū cõficeret. Impudētia tāta fuit: ut cum muliebri ueste in amphitheatro uel theatro sedens publice sæpissime biberit. Victi sunt sub eo tamen: cum ille sic uiueret: per legatos mauri. Victi daci. Pannoniæ quoq; compositæ in Britannia: in germania & in dacia imperium eius recusantibus puincialibus. Quæ omnia ista per duces sedata sunt. Ipse Commodus in subscribendo tardus & negligens: ita ut libellis una forma multis subscriberet. In epistolis autē plurimis uale tantum scriberet. Agebanturq; omnia per alios: qui etiam condemnationes in sinum uertisse dicuntur. Per hanc autem negligentiam cum & annonam ualtarent hi qui tunc tempore gerebant etiam inopia ingens Romæ exorta est: cum fruges non deessent: & eos quidem qui omnia ualtabant: postea Commodus occidit: atq; proscriptit. Ipse uero sæculum autem Commodianum nomine assimulans uiltatem popoliuit: ex qua maiorem penuriam fecit: multi sub eo & alienam pœnam & suam salutem pecunia redemerunt. Vendidit etiam suppliciorum diuersitates & sepulturas & immunitiones malorū: & alios pro aliis occidit. Vendidit etiam puincias & administrationes: cum hi per quos uandē et: partem acciperent: partem uero Commodus. Vendidit nonnullis & inimicorum suorum cædes. Vendidit sub eo etiam euentus litium liberti. Præfectos Paternum & Perhennem non diu tulit. Ita tamen: ut etiam de his præfectis: quos ipse fecerat: triennium nullus impleteret. Quorū plurimos interfecit uel ueneno uel gladio. Et præfectos urbi eadem felicitate mutauit. Cubicularius cum uideret eum tam facile cubicularios occidere: præuenit eum: & factioni mortis eius inersuit. Spectator gladiatoria sumpsit arma panno purpureo nudos humeros aduelans. Habuit præterea morem ut omnia quæ turpiter: quæ impure: quæ crudeliter: quæ gla-

Gilbos
Iulianus togatus
Marta concubina
Pudens
Pollio
Maximus
Orphitus
Fuscianus
Retiaris
Marius Maximus
Paternus
Perhennis

Comodiam)

diatorie: quæ lenonice faceret: actis urbis indi iuberet: ut Marii Maximi scripta testantur a Commodianum etiam præ. dixit quo sæpissime præfente gladiator pugnavit. Sane cum il si sæpe pugnant ut deo populus fauisset: irrisum se credes populum romanum a militibus classariis: qui uela ducebant: in amphitheatro interim præceperat. Urbem incendi iussit: utpote coloniam suam. Quod factum esset: nisi Lætus præf. præf. Commodum deterruisset. Appellatus est sane inter cætera triumphalia nomina etiam sexcentis uicibus Paulus primus secutorum. Prodigia eius imperio & publice & priuatim hæc facta sunt. Crinita stela apparuit. Vestigia deorum in foro uisa sunt exeuntia. Et ante bellum desertorum cælum arsit: & repentina caligo ac tenebra in circo kalendis ianuariis aborta est & ante lucem. Fuerant etiam incendiariæ aues ac diræ de palatio. Ipse ad Cælium montem in uestilianas ædes migravit negans se in palatio posse dormire. Ianus Geminus sua sponte apertus est: & Anubis simulacrum marmoreum moueri uisum est. Herculis signum æneum sudauit in minuta per plures dies. Bubo etiam supra cubiculum eius depræhensus est tam Romæ quam lanuuii. Ipse autem prodigium non leue sibi fecit. Nam cum in gladiatoris occisi uulnus manu misisset: ad caput sibi deterruisset: & contra consuetudinem penulatos iussit spectatores non rogatos ad munus conuenire: quod funebribus solebat. Ipse in pullis uestimentis præsidens galea eius bis per portam libitinensem elata est. Congiarium dedit populo singulis denarios septingenos uicenos quinos: circa alios omnes parcissimus fuit. Quod luxuriæ sumptibus earum minueret: Circeses multos addidit ex libidine potius quam religione. Et ut dominos factionum dita: et. His incitati licet nimis sero Quintus Aelius Lætus præf. & Martia concubina eius inierunt coniurationem ad occidendum eum. Primum ei uenenum detulerunt quod cum minus operaretur: per athletam cum quo exerceri solebat: eum strangularunt. Fuit forma quidem corporis iusta uultu insubido: ut ebriosi solent: & se. mone in condito. capillo semper fucato: & auri irradiamenti illuminato adurens comam & barbam timore tonsoris Corpus eius ut unco traheretur atq; in Tiberim mitteretur senatus & populus postulauit. Sed postea iussu Pertinacis in monumentum Hadriani translatum est. Opera eius præter lauacrum quod Cleander nomine ipsius fecerat: nulla extant. Sed nomē eius alienis operibus incisum senatus erasit. Nec patris autem sui opera perfecit. Classē africanam instituit: quæ subsidio esset: si forte alexandrina frumenta cessassent. Ridicule etiā cartaginē Alexandriam: Commodianam rogatam appellauit. Cum classē quoq; africanam Commodianam Herculeam appellasset. Ornamenta sane quædam colosso addidit: quæ postea cuncta sublata sunt. Colossi autem caput dempsit: quod Neronis esset: ac suum imposuit: & titulum more solito subscripsit ita: ut illum gladiatorium effeminatum non præmitteret. Hunc tamen Seuerus imperator amantissimus nois sui odio ut uidetur senatus inter deos rettulit flamme addito: quem ipse uiuus sibi parauerat. Herculeo Commodianæ sorores tres superstites reliquit: ut natalis eius celebraretur: Seuerus instituit. Acclamatiōnes senatus post mortem Comodi graues fuerunt: Ut autem sciretur quod iudicium senatus de Comodo fuerit: ipsas acclamatiōnes de M. Maximo indidi. Et sententiā senatus consulti: hosti patriæ honores detrahantur: parricidæ honores detrahantur: parricida trahatur. Hostis patriæ: parricida gladiator in spoliario Janietur. Hostis deorum: carnifex senatus Hostis deorum parricida senatus: hostis deorum: hostis senatus: gladiatorem in spoliario. Qui senatum occidit in spoliario ponatur. Qui senatum occidit: unco trahatur. Qui innocentes occidit: unco trahatur: hostis: parricida uere leuere. Qui sanguini suo non pepercit: unco trahatur. Qui te occisurus fuit: unco trahatur. Nobiscum timuisti: nobiscum periclitatus es: ut salui simus Iuppiter optime maxime serua nobis Pertinacem: fidei prætorianorum feliciter: præto. iis cohortibus feliciter. Exercitibus Romanis feliciter. Pietati senatus feliciter. Parricida trahatur. Rogamus Auguste parricida trahatur. Hoc rogamus parricida trahatur. Exaudi Cæsar. Delatores ad leonem: exaudi Cæsar. Speratum ad leonem. Victoriæ populi Romani feliciter. Fidei militum feliciter. Fidei prætorianorum feliciter. Cohortibus prætoriiis feliciter: Hostis statuas undiq; parricidæ statuas undiq; gladiatoris statuas undiq; gladiatoris & parricidæ statuas detrahantur. Necator ciuium trahatur: parricida ciuium trahatur. Gladiatoris statuas detrahatur. Te saluo salui & securi sumus: uere: uere: modo uere: modo digne: modo uere: modo libere. Nunc securi sumus: delatoribus metum. Ut securi sumus: delatoribus metum: salui simus: delatores de senatu. Delatoribus suste te saluo.

Secutores

Cometes

Prodigia

Ianus geminus

Libitmensis porta

Quintus Aelius Lætus

Martia

Cleander

Colossus neronis

Herculeo Commodianæ

Spoliario

Delatores ad leonem te imperatore. Delatoribus sustem: parricidæ gladiatoris memoria aboleatur: parricidæ gladiatoris statuas detrahantur. Impuri gladiatoris memoria aboleatur: gladiatorem in spoliario. Exaudi Cæsar. Carnifex unco trahatur. Carnifex senatus more maiorum unco trahatur. Sæuior Domitiano: impurius Nerone: sic fecit: sic patiat. Memoria innocentium seruentur: honores innocentium restituas. Rogamus: parricidæ cadauer unco trahatur: gladiatoris cadauer unco trahatur: gladiatoris cadauer in spoliario ponatur. Præroga: præroga: omnes censemus unco trahendum. Qui omnes occidit: unco trahatur. Qui omnem ætatem occidit: unco trahatur. Qui utrunq; sexum occidit: unco trahatur. Qui sanguini suo non pepercit: unco trahatur. Qui uiaua spoliavit: unco trahatur. Qui testamenta deleuit unco trahatur. Qui uiuos spoliavit: unco trahatur. Seruis seruiimus. Qui pretia uitæ exegit: unco trahatur. Qui pretia uitæ exegit: & fidem non seruauit: unco trahatur. Qui senatum uendidit: unco trahatur. Qui filiis abstulit hæreditatem: unco trahatur. Indices de senatu: delatores de senatu: seruorum subornatores de senatu: & tu nobiscum timuisti: omnia scis: bonos & malos nosti: omnia scis: omnia emenda: pro te timuimus. O nos felices te uiro imperante. De parricida refer: refer: perroga: præsentiam tuam rogamus. Innocentes sepulti non sunt. Parricidæ cadauer trahatur. Parricida sepulto seruit. Parricidæ cadauer trahatur. Et cum iussu Pertinacis Liius laurensis procurator patrimonii Fabio Chiloni consuli designato dedisset: per noctem Comodi cadauer sepultum est. Senatus acclamauit: quo auctore sepelirent. Parricida sepultus seruatur: trahatur. Cingius Seuerus dixit iniuste sepultus est. Quia pontifex dico: hoc collegium pontificum dicit: quoniam Lætam percensui. Non conuertar ad necessaria. Censeoq; is qui non nisi ad perniciem ciuium & ad dedecus suum uixit. Ob honorem suum decerni coegit. Abolendas statuas quæ undiq; sunt abolendæ: nomenq; ex omnibus priuatis publicisq; monumentis eradendum. Mensesq; his nominibus nuncupandos: quibus nuncupabantur: cum primum illud malum in republica incubuit.

Pertinax Iulii Capitolini.

P Vblio Heluio Pertinaci pater Libertinus Heluius successus fuit: qui filio nomen & continuatione lignariæ negotiationis quod Pertinaciter eam rem gereret: imposuisse fatetur. Natus est Pertinax in Appennino in Villa Martis: equus pullus ea hora qua natus est: in regulas ascendit: atq; ibi breuiter commoratus decidit: atq; expirauit. Hac re morus pater ad Chaldæum uenit. Qui cum illi futura ingentia prædixisset: stirpem se prædixisse dixit. Puer litteris elementariis & calculo imbutus: datus etiā grammaticis: atq; inde Sulpitio Apollinari. Post quem idem Pertinax grammaticen professus est. Sed cum in ea minus quæritus proficeret: per Lollianum Auitum consularem uirum patris patronum dicendi ordinis dignitatem petiit. Dein præfectus cohortis in Syriam profectus. T. Aurelio imperatore a præfide syriæ: quod sine diplomatis cursum usurpauerat: pedibus ab Antiochia ad legationem suam iter facere coactus est. Bello parthico industria sua promeritus in Britanniam translatus est ac retentus. Post in mæsia rexit alam deinde alimentis diuidendis in uia Aemilia procurauit. Inde classē germanicam rexit. Mater eum usq; in germaniam profecta est: ibiq; obiit. Cuius etiam sepulchrū stare nunc dicitur. Inde ad ducentū sestertiorum stipendium translatus in Daciam susceptusq; a Marco quorundam a partibus remotus est. Et postea per Claudium Pompeianum generum Marci quasi adiutor eius futurus uexillus regendis afficitus est. In quo munere approbatus lectus est in senatu. Postea iterum re bene gesta prodita est factio: quæ illi concinnata fuerat. Marcusq; imperator ut compensaret iniuriam: prætorium eum fecit: & primæ legionis regendæ imposuit. Statimq; Rhætiæ & Noricū ab hostibus uindicauit. Ex quo emente industria studio Marci imperatoris consul est designatus. Extat oratio apud Mariū Maximum laudes eius continens: & omnia uel quæ fecit uel quæ perpeffus est. Et præter illam orationem quam longum fuit connectere sæpissime Pertinax a Marco & in concione militari & in senatu laudatus est. Doluitq; palam Marcus quod senator esset præf. præf. fieri a se non possit. Cassiano motu composito syria ad Danubii tutelam profectus est: Atq;

Liius laurensis
Cingius Seuerus

P. Heluius Pertinax
Heluius successus

Chaldæus
Sulpitius Apollinarius
Lollianus Auitus
T. Aurelius Imperator

Ala
Aemilia uia
Claudius Pompeianus

Marius Maximus

inde Mœsiae utriusque mox Daciae regimen accepit. Bene gestis his provinciis Syriam meruit. Integre se usque ad Syriae regimen Pertinax tenuit. Post excessum uero Marci pecunia studeuit: quare etiam dictis popularibus accessit curiam Romanam post quattuor provincias consulares quia consulatum absens gesserat. Iam diues ingressus est: cum eam senator antea non uidisset. Iussus est praeterea statim a Perhenne in Liguriam secedere in Villam paternam. Nam pater eius tabernam coctiliciam in Liguriam exercuerat. Sed postea in Liguriam uenit: multis agris coemptis tabernam paternam manente forma priore infinitis aedificiis circumdedit. Fuitque illic per triennium: & mercatus est per suos seruos. Occiso sane Perhenne Commodus Pertinaci satisfecit: eumque petiit per litteras: ut ad Britanniam proficisceretur. Profectusque milites ab omni seditione deterruit. Cum illi quencumque imperatorem uellent habere & ipsum specialiter Pertinacem. Tunc Pertinax maliuolentiae notam subiit: quod dictus est insimulasse apud Commodum affectati imperii Antistium Burrum & Arrium Antoninum: & seditiones quidem contra ipse compercutit. In Britanniam uerum ingens periculum adit. Seditione legionis poene occisus certe inter occisos relictus. Quam eadem rem idem Pertinax acerrime uindicauit. Denique postea ueniam legationis petiit dicens sibi ob defensam disciplinam infestas esse legiones: accepto successore alimentorum ei cura mandata est. Deinde proconsul Africae factus est. In quo proconsulatu multas seditiones perpeffus dicitur uaticinationibus earum quae de templo caelesti emergunt. Post hoc praefectus urbi factus: in qua praefectura post Fuscianum hominem Seuerum Pertinax mitissimus & humanissimus fuit. & ipsi Commodum plurimum placuit: quia illi esset iterum: cum Pertinax factus est. Tunc Pertinax interficiendi Commodi conscientiam delatam sibi ab alijs non fugit. Commodus autem interempto Laetus praef. praet. & Electus cubicularius ad eum uenerunt: ut eum confirmarent: atque in castra duxerunt. Illic Pertinax milites allocutus est. Donatium promisit: Ingeri sibi imperium a Laeto & Electro dixit. Fictum est autem quod morbo esset Commodus extinctus: quia & milites ne tentarentur: pertimescebant. Denique a paucis primum est Pertinax imperator appellatus. Factus est autem sexagenario maior imperator. Pri. kal. Ianuarias de castris nocte cum ad senatum uenisset: & cellam curiae iussisset aperiri: neque inueniretur aditus: in templo concordiae resedit. Et cum ad eum Claudius Pompeianus Germanici uenisset: casumque Commodi lachrymasset: eum hortatus est Pertinax: ut imperium sumeret: sed ille recusauit: quia iam imperatorem Pertinacem uidebat. Statim ergo omnis magistratus cum consule ad curiam uenerunt: Ingressumque Pertinacem nocte imperatorem appellauerunt. Ipse autem Pertinax post laudes suas a consulibus dictas: & post uituperationem Commodi acclamationibus senatus ostensam egit gratias senatui & praecipue Laeto praefecto praetorii: quo auctore & Commodus interemptus & ipse imperator est factus. Sed cum Laeto gratias egisset Pertinax: Falco consul dixit. Qualis imperator es futurus: hinc intelligimus: quod Laetum & Martianum ministros scelorum Commodi post te uidemus: Cui Pertinax respondit: Iuuenis es consul nec parendi scis necessitatem. Paruerunt inuitti Commodus: sed ubi habuerunt facultatem: quid semper uoluerint: ostenderunt. Eadem die qua Augustus est appellatus & Flauia Titiana uxor eius Augusta est appellata. His horis quibus ille in capitolium uota soluebat: primus sane omnium ea die qua Augustus est appellatus: etiam patris patriae nomen recepit. Nec non simul etiam imperium proconsulari. Nec non ius quartae relationis: quod omnis loco fuit Pertinaci. Ad palatium ergo Pertinax profectus: quod tunc uacuum erat: quia Commodus in uectilianis occisus est. Petenti si gnium prima die tribuno dedit: Militi munus exprobrans utique in segnitiam temporum superiorum: quod quidem etiam ante in omnibus ducatibus dederat. Exprobrationem autem istam milites non tulerunt: statimque de imperatore mutando cogitarunt. Ea die etiam ad conuiuium magistratus & proceres senatus rogauit. Quam consuetudinem Commodus praetermiserat: sane cum postero kalendarum die statuam Commodi dericerentur genuerunt milites simul: quia signum idem dederat imperator: timebatur autem militia sub se imperatore. Denique tertium nonaginta diem notis ipsis milites Trianum maternum lasciuum senatorum nobilem ducere in castra uoluerunt: ut eum rebus romanis imponerent: sed ille nudus fugit: atque ad Pertinacem in palatium uenit: & post ex urbe decessit. Timore sane Pertinax coactus oia quae Commodus militibus & ueteranis dederat confirmauit. Suscipere se etiam imperium a senatu dixit: quod iam sponte inierat. Quaestione maiestatis penitus tulit cum iureiurando. Reuocauit et

Coctilicia taberna

Antistius Burrus

Arrius Antoninus

Fuscianus

Laetus Allectus

Cella Curiae

Concordia templum

Claudius Pompeianus

Laeto

Falco consul

Laetus

Martianus

Flauia Titiana

Trianus maternus

eos: qui deportati fuerat crimine maiestatis eorum memoria restituta: qui occisi fuerat: Filium eius Pertinacem secutus Caesarem appellauit. Sed Pertinax nec uxoris Augustae appellationem recepit: & de filio dixit cum meruerit: & cum Commodus alectionibus inumeris praetorias miscuisset: senatusconsultum Pertinax fecit: iussitque eos qui praeturas non gesserant: sed alectione accessissent: post eos esse: qui uere praetores fuissent. Sed hinc quoque grande odium sibi multorum commouit. Censuram retractari iussit. Delatores uinctos grauius puniri iussit: & tamen mollius quam priores imperatores. Vnicuique dignitati si delationis crimine incurrerent: poenam statuens. Legem sane tulit: ut testamenta priora non prius essent irrita: quam alia perfecta essent. Ne uero ob hoc fiscus aliquando succederet. Ipseque professus est nullius se aditum hereditate: quae aut adulatione alicuius delata esset aut lite aut perplexa: ut legitimi heredes & necessarii priuarentur. Addiditque senatus consulto haec uerba: Sanctius est. P. C. inopem reprobare: quam ad diuitiarum cumulum per discriminum atque dedecore uestigia peruenire. Donatiua & cogiarum quae Commodus promiserat: soluit. Annonae consultiuissime prouidit. Et cum tanta pecunia aerarii haberet: ut praeter decies sestertium non se inuenisse fateretur coactus est ea exigere: quae Commodus indixerat: contra quam professus fuerat. Denique aggressus cum Lolliano Getiano consularis: quod contra praemissum faceret: necessitatis ratione accepit. Auctionem regis Commodi habuit ita: ut & pueros & concubinas uendi iuberet: exceptis his qui per uim palatio uidebantur inserti. Et de his quos uendi iussit: multi postea reducti ad ministerium oblectauerunt senem: quod palati principes usque ad senatoriam dignitatem peruenerunt. Scurras turpissimorum nomum dedecora perferentes perscripsit: ac uendidit. Cuius nundinationis pecuniam quae ingens fuit: militibus donatio dedit. A libertis etiam ea exegit: quibus Commodus uendite ditati fuerant. Auctione sane regis Commodi in his insignior fuit. Vestis sub tegmine serico aureis filis insignior per tunicas penulasque lacernas & chiroditas dalmatae & cirratas militares purpureasque chlamydes graecanicas atque castrenses & cucullum bardaici. Et toga armaeque gladiatoria gemmis auroque composita & macheras herculaneas & torques gladiatorias uasaeque eluto auro: eboraeque argenteae: citroque composita: atque etiam phandouitroboli & materie eadem & uasa samnitica calfactandae resinae ac picis de bellidis hominibus ac ibiginandis. Nec non uehicula arte fabrice noua perplexis diuisisque rotarum orbibus & exquisitis sedilibus: nunc ad solem declinandum nunc ad spiritus opportunitatem per uertiginem: & alia iter metientia orasque monstrantia & caetera uitiis eius conuenientia reddidit praeterea dominis eos: qui se ex priuatis domibus in aulam contulerant. Conuiuium imperatorum ex immenso ad certum reuocauit modum: sumptus etiam omnes Commodi reddidit. Exemplo autem imperatoris cum ille parcius se ageret: ex omnium continentia uilitas nata est. Nam imperatorum sumptus pulsus non necessariis ad soliti dimidium detraxit. Praemia militantibus posuit. Aes alienum quod primo imperii tempore contraxerat: soluit. Aerarium in suum statum restituit. Ad opera publica certum sumptum constituit. Reformandis suis pecuniam contulit. Stipendia plurimis retro debita exoluit. Obeundis postremo cunctis muneribus fisco parem fecit. Alimenta etiam compendia quae nouem annorum ex instituto Traiani debebantur: obdurata uero recundia sustulit. Auaritiae suspitione priuatus non caruit. Cum apud uada sabatia oppressis foenore possessoribus latius suos teneret fines. Denique ex uersu Lucilliano Grarius Mergus est appellatus. Multi autem eum etiam in provinciis quas consularis gessit: sordide se egisse in litteras rettulere. Nam uacationes & legationes militares dicitur uandidisse. Denique cum parentum minimum esset patrimonium: & nulla hereditas obuenisset: subito diues est factus. Omnibus sane possessiones suas reddidit: quibus Commodus ademerat: sed non sine pretio: senatu legitimo semper exhibuit. Eos qui calumniis appetiti per seruos fuerant: damna tis seruis delatoribus liberauit: in crucem sublatis talibus seruis: aliquos etiam mortuos uindicauit. Insidias parauit ei Falco uolens imperare: de quo conquestus est in senatu: quod quidem senatus credidit. Dum sibi quidam seruus quali fauiae esset filius: qui ex Ceionii Commodi familia palatinam domum ridicule uindicasset: cognitusque iussus est flagellari caesus domino restitui. In cuius uindicta hi qui oderant Pertinacem: occasionem seditionis inuenisse dicuntur. Falconi tamen pepercit & a senatu impunitatem eius petiit. Denique Falco in rebus suis securus uixit: & haerede filio periit. Quamuis multi Falconem nescisse dixerint: imperium sibi parari. Alii etiam seruis qui rationes interuerterant: falsis testimoniis appetitum eum esse dixerunt. Sed Pertinaci factio praeparata est per

Lollianus Getianus

Dalmatae chirodite

Cirratas

Bardaeici cuculli

Herculaneae

Phandouitroboli

Samnitica uasa

In uehiculis sedilia

Sabatia uada

Grarius Mergus

Falco

In uehiculis sedilia

Intimator

Cor in hostia nox
ptum

Caput extorū

Atheneū

Famulitū

Sicilia locus palati

Jouis coenatio

Taufius

Electo

Prominulo uentre

Cardos

Omasi parte

Lumbi gallinacei

Valerian)

Chrestologus

Flauius sul

Citharœdū pitianus

partinacis

uxor amauit

Cornificia

Prodigia

Lætum præf. præf. & eos quos Pertinacis sanctimonia offenderat. Lætum enim poenitue-
rat: quod imperatorem fecerat Pertinacem: iccirco quia eum uelut stultum intimatorem
nonnullarum rerum reprehendebat. Graue præterea militibus uisum quod in causa Fal-
conis multos milites ad unius serui testimonium occidi præceperat. Trecenti igitur de ca-
stris armati ad imperatorias sedes cuneo facto milites uenere. Eadem tamen die immolan-
te Pertinace negatur in hostia cor repertum. Et cum id uellet procurare caput extorū nō
deprehendit. Et tunc quidem omnes milites in castris manebat. Qui cum de castris ad ob-
sequium principis conuenissent: & Pertinax eo die processionem quam ad Atheneum para-
uerat: ut audiret poetam ob sacrificii præfagium distulisset: hi qui ad obsequium uenerant:
redire in castra cœperunt. Sed subito globus ille in palatium peruenit. Neq; aut arceri potu-
it aut imperatori nunciari. Enimuero tantum odium in Pertinacem omnium aulicorum
fuit: ut ad facinus milites hortarentur. Superuenerunt Pertinaci cum ille aulicum famuliti-
um ordinaret. Ingressiq; porticus palatii usq; ad locum qui appellatur Sicilia & Iouis coena-
tio. Hoc cognito Pertinax Lætum præf. præf. ad nos misit. Sed ille declinatis militibus per
porticus egressus ad aperto capite domum se contulit. Verum cum ad interiora prorump-
rent: Pertinax ad eos præcessit: eosq; longa & graui oratione placauit. Sed cum Taufius qui-
dam unus e tungris in iram & in timorem milites loquendo adduxisset: Hastam in pectus
Pertinacis obiecit. Tunc ille precatus louem ultorem: toga caput operuit atq; a cæteris con-
fossus est: & Electus quidem confossis duobus cum eodem periit. Reliqui autem cubicula-
rii palatini: nam suos statim ut imperator factus est: filii emancipatis dederat: diffugerunt.
Multi sane dicunt etiam cubiculum milites irripuisse: atq; illic circa Lectum fugientem Per-
tinacem occidisse. Fuit autem senex uenerabilis immixta barba: reflexo capillo. Habitudo-
nem corporis pinguiore: Ventre prominulo: statura imperatoria: eloquentia mediocri: & magis
blandus q̄ benignus: Nec unq̄ creditus simplex. Et cum uerbis esset affabilis: re erat illi-
beralis ac prope sordidus: ut dimidiatas lactucas & cardos in priuata uita conuiuiis appone-
ret. Et nisi quid missum esset edulium: quot quot essent amici nouem libras carnis per tres
missus ponebat. Si autem plus aliquid missum esset: etiam in alium diem differebat. Cum
semper ad conuiuium multos uocaret. Imperator etiam si sine conuiuiis esset: eadem con-
suetudine coenabat. Amicis si quando de prandio suo mittere uoluit: misit offulas binas
aut omasi partem: aliquando lumbos gallinacos. Fasianum nunq̄ priuato conuiuii come-
dit: aut alicui misit. Cum sine amicis coenaret: adhibebat uxorem suam & Valerianum: qui
cum eodem docuerat: fabulas litteratus haberet. Sane nullum ex his quos Commodus re-
bus agendis imposuerat: mutauit expectans urbis natalem: quod eum die rerum principū
uolebat esse. Atq; ideo etiam in balneis ei Commodiani ministri necem parasse dicuntur.
Imperium & omnia imperialia sic horruit: ut sibi semper ostenderet displicere. Deniq; non
alium se q̄ fuerat: uideri uolebat. Fuit in curia honorificentissimus ita: ut senatum fauente
adoraret. Et quasi præfectus urbi cum omnibus sermonem participaret. Voluit etiam im-
perium deponere: atq; ad priuatam vitam redire. Filios suos in palatio nutrire uoluit. Tam
parcus autem & tam lucri cupidus fuit: ut apud uada sabatia mercaturas exercuerit impe-
rator per homines suos: non aliter q̄ priuatus solebat: nec multum tamen amatus est. Siqui-
dem omnes qui libere fabulas conferebat male Pertinacem loquebantur chrestologum eū
appellantes: qui bene loqueretur: & male faceret. Nam & ciues sui qui ad eum confluerat
iam imperatorem: & nihil de eo meruerant: sic eum appellabant. Munera quoq; lucri libi-
dine libenter accepit. Reliquit filium & filiam superstites. Habuit uxorem Flauii Sulpitiani
filiā: quæ præf. urbi loco suo fecerat. Circa uxoris pudicitiam minus curiosus fuit: cum pa-
lam citharœdum illa diligeret. Ipse præterea Cornificiam infamissime dicitur dilexisse. Li-
bertos aulicos uahementissime compressit. Vnde grande quoque odium contraxit. Si-
gna interitus hæc fuerunt. Ipse ante triduum quam occideretur: in piscina sibi uisus est ui-
dere hominem eum cum gladio infestantem. Et ea die qua occisus est: negabant in oculis
suis pupillas cum imaginibus: quas reddunt spectantibus uisas. Et cum apud lares sacrifi-
caret: carbones uiuacissimi extincti sunt: cum inflamari soleant. Et ut supra dictum est:
cor & caput in hostiis non est repertum. Stellæ etiam iuxta solem per diem uisæ sunt clarif-
simæ ante dies quā obiret. Et ipse omen de Iuliano successore dedisse dicitur. Nam cum ei
Didius Iulianus fratris filium obtulisset: cui respōdebat filiam suam. Adhortatus iuuenem

ad patri obseruationem adiecit. Obserua collegam & successorem meum. Nam ante Iulia-
nus ei & in consulatu collega fuerat. & in proconsulatu successerat. Milites eum & aulici o-
dio habuerunt. Populus mortem eius indignissime tulit: quia uidebat omnia per eum anti-
qua posse restitui. Capiteius conto fixum milites: qui eum occiderant: per urbem in castra
pertulerunt. Reliquiæ eius recuperato capite in sepulchro aui uxoris locatæ sunt. Et Iulia-
nus successor illius corpus eius uelut mentionem uel apud populum uel apud senatum publi-
ce fecit: sed cum ipse quoq; a militibus desertus iam esset: per senatum & populum Pertinax
in deos relatus est. Sub Seuero autem imperatore cum senatus ingens testimonium habuis-
set Pertinax. Funus imaginarium ei & censorium ductum est: & ab ipso Seuero funebri lau-
tione honoratus est. Ipse autem Seuerus amore boni principis a senatu Pertinacis nomen acce-
pit. Filius Pertinacis peciri flamen est factus Martiani sodalis: qui diui Marci sacra cura-
bant Heluiani sunt dicti propter Heluium Pertinacem: circenses & imperii natalis additi:
qui a Seuero postea sublatis sunt: & geniti aliqui manent. Natus autem kalen. Augustas Ve-
ro & Bibulo consulibus. Interfectus est. v. kalen. Apri. Falcone & Claro consulibus. Vixit an-
nis. lx. mensibus. vii. diebus. xxvi. Imperauit mensibus. ii. diebus. xxv. Congiarium dedit popu-
lo denarios centenos. Prætorianis promisit duodena milia nummum: sed dedit sena. Quod
exercitibus promissum est: datum nō est: quia mors eum præuenit. Horruisse autem illum
imperium epistola docet: quæ uitæ illius a Mario Maximo opposita est: quam ego inferi ob-
uicium longitudinem nolui.

Iulianus
Pertinax } Consuls

Verus &
Bibulus } Consuls

Falco
Clarus } Consuls

Auidius Vulcatii Gallicani, V. C.

Vidius Cassius ut quidam uolunt: ex familia Cassiorum fuisse dicitur: p-
marem tamen nouo genitus Auidio Seuero qui ordines duxerat: & post
ad summas dignitates prouenerat. Cuius Quadratus in historiis memi-
nit: & quidem grauiter: cum illum summum uirum & necessarium reip.
asserit. Et apud ipsum Marcum præualidum. Nam iam eo imperante pe-
risse fatali sorte perhibetur. Hic ergo Cassius ex familia: ut diximus: Cal-
siorum: qui in ciuiliu conspirauerant. Oderat tacite principatum: nec
ferre poterat imperatorium nomen. Dicebatq; esse grauius nomen impe-
rii: quod non posset e repu. tolli nisi per alterum imperatorem. Deniq; tentasse in pueritia
dicitur extorquere etiam Pio principatum: sed per patrem uirum sanctum & grauem affe-
ctionem tyrannidis latuisse. Habitum tamen semper ducibus suspectum. Vero autem illū
parasse insidias: ipsius Veri epistola indicat: quam inserui ex epistola Veri. Auidius Cassius
uidus est imperii: quantum & mihi uidetur: & iam inde sub auo meo patre tuo innotuit:
quem uelim obseruari iubeas. Omnia enim nostra displicent: opes non mediocres paratit
teras nostras ridet. Te philosophiam amicum: me luxuriosum morionem uocat. Vide qd
agendum sit: Ego hominem non uidi: sed uide: ne tibi & liberis tuis non bene consulat. Cū
tales inter præcinctos habeas: qualem milites libenter audiunt: libenter uident. Rescriptū
Marci de Auidio Cassio. Epistolam tuam legi & sollicitam potius imperatoriam & non no-
stri temporis. Nam si et diuinitus debetur imperium: non poterimus interficere: etiam si ue-
limus. Scis enim proauit tui dictum. Successorem suum nullus occidit: sin minus: ipse spon-
te sine nostra crudelitate fatales laqueos iciderit. Adde quod non possum reum facere: quē
nullus accusat: & ut ipse dicit: milites amant. Deinde in causis maiestatis hæc natura est: ut
uideantur uim pati etiam quibus probatur. Scis enim ipse quid auus tuus Hadrianus dixe-
rit: misera conditio imperatorum: quibus de affectu tyrannidis nisi occisis non potest cre-
di. Eius autem exemplum ponere quā Domitiani qui hoc primus dixisse fertur: malui. Ty-
rannorum enim etiam bona dicta non habent tantum auctoritatis: quantum debent. Sibi
ergo habeat suos mores: maxime cum bonus dux sit & seuerus & fortis & reip. necessarius
Nam quod dicit liberis meis cauendum esse morte illius: plane liberi mei pereant: si magis
amari merebit Auidius q̄ illi: & si reip. expedit Cassiū uiuere q̄ liberos Marci. Hæc de Cal-
sio Verus: hæc Marcus. Sed nos hominis naturam & mores breuiter explicauimus. Neq;
enim plura de his sciri possunt: quorum uitam illustrare nullus aude: eorum causa qui-

Auidius seuerus
Quadratus

Cassius

Innotuit

Domitianus

Aegyptij milites bucolicis multa grauiam facebant.

bus oppressi fuerit. Addemus autem quemadmodum ad imperium uenerit: & quemadmodum sit occisus: & ubi uictus. Proposui enim Dioclitiane Auguste: omnes qui imperatorum nomen siue iuste siue iniuste habuerunt: in litteras mittere: ut omnes purpuratos augustos cognosceres. Fuit his moribus: ut nunquam trux & asper uideretur. Aliquando mitis & lenis: saepe religiosus. Alias contemptor sacrorum: auidus uini: item abstinens: cibi appetens: & inediae patiens. Veneris cupidus & castitatis amator: nec defuerant: qui illum Catilinam uocarent. Cum & ipse se ita gauderet appellari: addens futurum se Sergium: si dialogistam occidisset: Antoninum hoc nomine significans: qui tantum enituit Philosophia: ut iturus ad bellum marcomanicum timentibus cunctis: ne quid fatale proueniret: rogatus sit non adulatione sed serio: ut praecipua philosophiae aederet: nec ille timuit: sed per ordinem per se ne eos hoc est praecipuum per triduum disputauit. Fuit praeterea disciplinae militaris Auidius Caspius tenax: & qui se Marium dici uellet. Quoniam de seueritate illius dicere coepimus: multa extant crudelitatis potius quam seueritatis eius inditia. Nam primum milites qui aliquid prouincialibus tuissent per uim in illis ipsis locis in quibus peccauerant: in crucem sustulit. Primus etiam id supplicii genus inuenit: ut stipite grandem poneret pedum octoginta & centum id est materiam. Et a summo usque ad imum damnatos ligaret: & ab imo focum apponeret: incensisque aliis alios fumi cruciatu timore etiam necaret: idem denos cathenatos in profluentem mergi iubebat uel in mare. Idem multis desertoribus manus excidit: aliis crura incidit: ac poplites dicens maius exemplum esse uiuentis miserabiliter crininosi quam occisi. Cum exercitum duceret: & inscio ipso manus auxiliaria centurionibus suis auctoribus tria milia farmatarum negligentius agentium in danubii ripis occidissent: & cum praeda ingenti ad eum redissent: sperantibus centurionibus praemium quod perparua manu tantum hostium segniter agentibus tribunis & ignorantibus occidissent: rapi eos iussit: & in crucem tolli: seruilique supplicio affici. Quod exemplum non extabat dicens euenire potuisse: ut essent insidiae: ac periret Romani imperii reuerentia: & cum ingens editio in exercitu orta esset: processit nudus campestri solo tectus & ait percutite inquit me si audetis & corruptae disciplinae facinus addite. Tunc consequentibus cunctis meruit timeri: quia non timuit. Quae res tantum disciplinae romanis addidit: tantum terroris barbaris iniecit: ut pacem annorum centum ab Antonino absente peterent. Siquidem uiderant damnatos Romani ducis iudicio etiam eos: qui contra fas uicerant. De hoc multa grauiam contra militum licentiam facta inueniuntur. Apud Aemylum Parthenianum qui affectores tyrannidis iam inde a ueteribus historiae tradidit. Nam & uirgis caesit in foro: & in mediis castris securi percussit: qui ita meruerunt & manus multis amputauit. Et praeter laridum ac bucelatum atque acerum militem expeditione portare prohibuit. Et si aliquid quippiam repperit luxuriam non leui supplicio affecit. Extat de hoc epistola diui Marci ad praefectum iuuentalis: Auidio Cassio legiones syriacas dedi diffuete luxuria & daphnidis moribus agentes: quas totas excaudantes se repperisse Cesonius Vectilianus scripsit: & puto me non errasse: si quidem & tu notum habes Cassium hominem castitatis seueritatis & disciplinae: neque enim milites regi possunt: nisi uetere disciplina. Scis enim uerum a bono poeta dictum & omnibus frequentatum. Moribus antiquis res stat romana iurisque. Tu tantum fac ad hinc legionibus abunde comeatus. Quos si bene Auidium noui: scio non perituros. Praefecti ad Marcum: Recte consulisti mi domine quod Cassium praefecisti syriacis legionibus. Nihil enim tam expedit: quam homo seuerior graecanicis militibus. Nil sane oes excaudationes oes flores de capite collo: & sinu militi excutiet. Annona militaris ois parata est: neque quicquam deest sub bono duce: non enim multum aut quaeritur aut impeditur: Nec fecerit de se iudicium habitum. Na statim & ad signa edici iussit & programma in parietibus fixit: ut si quis cinclus inueniretur apud Daphne distinctus rediret. Arma militum septima die semper respexit. Vestimenta et calciamenta & ocreas delicias oes de castris submouit: iussitque eos hyeme sub pellibus agere: nisi corrigerent suos mores: & egissent nihil honestius uixissent. Exercitum septimi diei iur oium militum ita: ut sagittas mitteret: & armis iuderent. Dicebat enim. milites esse cum exerceretur athletae uenatores & gladiatores: non exerceri milites quibus minor esset futurus labor: si conluetus esset. Ergo correpta disciplina & in Armenia & in Arabia & in Aegypto res optime gessit. Amatusque est ab oibus orientalibus: & speciatim ab Antiochenis: qui etiam imperio eius consenserunt: ut docet Marius Maximus in uita diui Marci. Nam & cum bu-

Catilina
Sergius

Paranesis
Marius

Aemylus /
parthenianus

Daphnes urbis mores

Cesonius ue
ctilianus

Recte consulisti
mi domine

Programma

Marius ma
ximus

colici milites per Aegyptum grauiam multa facerent. Ab hoc retulsi sunt: ut idem Marius Maximus refert in eo libro: quem secundum de uita Marci & Antonini edidit. Hic imperatorem se in oriente appellauit: ut quidam dicunt: Faustina uolente: quae ualitudini Marci iam diffidebat: & timebat: ne infantes filios tueri sola non posset: atque aliquis existeret: qui capta statione regia infantes de medio tolleret. Alii autem dicit hanc artem adhibuisse militibus & prouincialibus Cassium contra Marci amorem: ut sibi posset consentiri: quo diceret Marcum diem suum obiisse. Nam & diuum eum appellasse dicitur: ut desiderium illius leniret imperatorio animo cum processisset eum: qui sibi aptauerat ornamenta regia: statim praefectum praetorii fecit: qui & ipse occisus est Antonino inuito ab exercitu: qui & Metia num cui erat commissa Alexandria: quique consenserat spe participatus Cassio inuito atque ignorante Antonino interemit: Nec tamen Antoninus grauius est iratus rebellionem cognita: nec in eius liberos aut effectus sauit. Senatus illum hostem appellauit: bonaque eius proscripsit. Quae Antoninus in priuatum ararium congeri noluit. Quare senatu praecipiente in ararium publicum sunt relata. Nec Romae terror defuit: cum quidam Auidium Cassium dicerent absente Antonino: qui nisi a uoluptariis unice amabatur Romam esse uenturum atque urbem tyrannide direpturum: Maxime senatorum causa: qui eum hostem iudicauerant bonis proscripserat: & amor Antonini hoc maxime enituit: quod consensu omnium praeter Antiochenes Auidius interemptus est: quem quidem occidi non iussit sed passus est: cum apud cunctos clarum esset: si potestatis suae fuisset: parsurum illi fuisse. Caput eius ad Antoninum cum delatum esset: ille non exultauit: non elatus est: sed etiam doluit ereptam sibi esse occasionem misericordiae: cum diceret se uiuum illum uoluisse capere: ut illi exprobare beneficia sua: eumque seruaret. Denique cum quidam diceret reprehendendum Antoninum: quod tam mitis esset in hostem suum eiusque liberos & affectus atque omnes quos conscios tyrannidis repperisset: addente illo qui reprehendebat. Quid si ille uicisset: dixisse dicitur. Non sic deos coluimus: nec sic uiuimus: ut ille nos uinceret. Enumeravit deinde omnes principes: qui occisi essent: habuisse causas quibus mererentur occidi: ne queng facile bonum uel uictum a tyranno uel occisum dicens meruisse Neronem debuisse Caligulam. Othonem & Vitellium nec impetrare uoluisse. Nam de Pertinace & Galba paria sentiebat cum diceret in imperatore auariciam esse acerbissimum malum. Denique non Augustum: non Traianum: non Hadrianum: non patrem suum a rebellibus potuisse superari. Cum & multi fuerint & ipsis uti inuitis uel insciis extincti. Ipse autem Antoninus a senatu petiit: ne grauius in conscios defensionis animaduertetur. Eo ipso tempore quo rogauit ne quis senator temporibus suis capitali supplicio afficeretur quod illi maximum amorem conciliauit Denique paucissimis centurionibus punitis deportatos reuocari iussit Antiochenisibus quoque Auido Cassio consenserat: sed & his & aliis ciuitatibus: quae illum iuuerant ignouit. Cum primo Antiochenisibus grauius iratus esset: his spectacula sustulisset: & multa alia ciuitatis ornamenta: quae postea reddidit. Filios Auidii Cassii Antoninus Marcus parte media paterni patrimonii donauit: ita ut filias eius auro argento & gemmis honestaret. Nam & Alexandriae filiae Cassii & genero Druentiano liberam euagandi ubi uellent: potestatem dedit. Vixeruntque non quasi tyanni pignora: sed quasi senatorii ordinis in summa securitate. Cum illis etiam in lite obici fortunam propriam uetisset: domus damnatis aliquibus ob iniuriam qui in eos petulantes fuissent quos quidem amita suae marito commendauit. Siquis autem omnem hanc historiam scire desiderat: legat Marii Maximi secundum librum de uita Marci: in quo ille ea dicit: quae solum Marcus mortuo iam uero egit. Tunc enim Cassius rebellauit: ut probat epistola missa ad Faustinae: cuius hoc exemplum est: Verus mihi de Auidio uerum scripserat: quod cuperet imperare. Auidisse enim te arbitror: quod aerispatores de eo nunciarent. Veni igitur in Albanum: ut tractemus omnia diis uolentibus nil timens: hic autem apparet Faustinae ista nescisse: Cum dicat Marius is amari eam cupiens: quod ea conscia Cassius imperium sumpsisset. Nam & ipsius epistola extat ad Verum: qua urget Marcum: ut in eum grauius uindicet. Exemplum epistolae Faustinae ad Marcum: ipsa in Albanum cras: ut iubes: mox ueniam. Tamen iam hortor: ut si amas liberos tuos: istos rebellionem acerrime prosequaris. Male enim assueuerunt: & duces: & milites: qui nisi opprimentur: oppriment. Item alia epistola eiusdem Faustinae ad Marcum. Mater mea Faustina patrem tuum Prium eiusdem in defectione Celsi sic hortata est: ut

Metianus

Auidius

In impatore auaritia esse acerbissimum malum

Silia
Druentianus

Aerispatores

pietatem primum circa suos seruaret sic circa alienos. Non enim plus est imperator: qui nō cogitat uxorem & filios. Commodus noster uides in qua aetate sit: Pompeianus gener & senior est & peregrinus. Vide quid agas de Auidio Cassio & de eius conscis. Noli parcere hominibus: qui tibi non pepererunt: & nec mihi nec filiis nostris parcerent: si uicissent. Ipsa iter tuum mox consequor: quia Fadilla nostra aegrotabat: in Formianum uenire non potui. Sed si te formiis inuenire non poterō: assequar Capuam: quae ciuitas & meam & filiorū nostrorum aegritudinem poterit adiuuare. Soteridam medicum in formianum ut dimittas rogo: ego autem disitheo nihil credo: qui puellae uirgini curationem nescit adhibere. Signatas mihi litteras Calphurnius dedit: ad quas rescribam: si tardauero per Caciliū senem spationem hominem: ut scis fidelem. Cui uerbo mandabo quid uxor Auidii Cassii & filii & gener de te iactare dicantur. Ex his litteris intelligitur Cassio Faustina consciam non fuisse: quin etiam supplicium eius grauius exegisse: siquidem Antoninum quiescentem & clamentiora cogitantem ad uindictae necessitatem impulit. Cum Antoninus quid rescriberet subdita epistola perdocebit. Tu quidem mea Faustina religiose pro marito & pro nostris liberis agis. Nam relegi epistolam tuam in formiano: qua me hortaris: ut in Auidii conscios uindicem. Ego uero & eius liberis parcam & genero & uxori & ad senatum scribam: ne aut proscriptio grauior sit aut poena crudelior. Non enim quicquam est: quod imperatorē romanum melius commendet gentibus q̄ clamentia. Haec Caesarem deum fecit: Haec Augustum consecrauit. Haec patrem tuum in primis Pii nomine ornauit. Deniq; si ex mea sententia de bello iudicatum esset: nec Auidius esset occisus. Esto igitur secura: dii me tuentur diis pietas mea cordi est. Pompeianum nostrum in annum sequentem consulē dixi. Haec Antoninus ad conjugem. Ad senatum autem qualem orationem miserit: interest scire ex oratione Marci Antonini: habetis igitur patres conscripti pro gratulatione uictoriae generum meum consulē Pompeianum dico. Cuius aetas olim reuerenda fuerat consulatu: nisi uiri fortes interuenissent: quibus reddi debuit: quod a re publica debebatur. Nunc quod ad defectionem Cassianam pertinet uos oro atq; obsecro. P. c. ut censura uestra deposita meam pietatem clamentiamq; seruetis imo uestram: neq; quenquam ullum senatus occidat. Nemo senatorum puniatur: nullius fundatur uiri nobilis sanguis: deportati redeant: proscripti bona recipiant. Vtinam possem multos etiam ab inferis excitare. Non enim unquam placet in imperatore uindicta sui doloris: quae & si iustior fuerit: acrior uidetur. Quare filiis Auidii Cassii & genero & uxori ueniam dabit. Et quid dico ueniam: cum illi nihil fecerint. Viuant igitur securi scientes sub Marco uiuere. Viuant in patrimonio parentum pro parte donato: auro: argento: uestibus fruantur sint diuites sint securi sint uagi & liberi & pro omnium ubiq; populorum circumferant meae: circumferant uestrae pietatis exemplum. Nec magna haec est. p. c. clamentia ueniam proscriptorum liberis & coniugibus dari. Ego uero a uobis peto ut conscios senatorii ordinis & equestris a caede: proscriptio: a timore: ab infamia ab inuidia: & postremo ab omni uendicetis iniuria. Detisq; hoc meis temporibus: ut in causa tyrannidis qui in tumultu cecidit: probetur occisus. Hanc eius clamentiam senatus his acclamationibus profecutus est. Antonine Pie dii te seruent. Antonine clamentis dii te seruent. Antonine clamentis dii te seruent. Tu uoluisti: quod licebat: nos fecimus quod decebat. Commodus imperium iustum rogamus: progeniem tuam roborā. Fac securi sint liberi tui: bonum imperium nulla uis laedit. Commodus Antonino tribunitiam potestatem rogamus: praesentiam tuam rogamus: philosophiae tuae: patientiae tuae: doctrinae tuae: nobilitati tuae: innocentiae tuae. Vincis inimicos: hostes exuperas: dii te tuentur: & reliqua. Vixerunt igitur posteri Auidii Cassii securi: & ad honores admissi sunt. Sed eos Commodus Antoninus post excessum diui patris sui omnes uiuos incendi iussit quasi in factione deprehensos. Haec sunt quae de Cassio Auidio comperimus. Cuius ipsius mores: ut supra diximus: uarij semper fuerunt. Sed ad censuram crudelitatemq; propensiores: qui si obtinuisset imperium: fuisset non modo clamentis: sed bonus: sed utilis & optimus imperator. Nam extat epistola eius ad generum suum iam imperatoris huiusmodi. Misera resp. quae istos diuitiarum cupidos & diuites patitur misera. Marcus homo sane optimus: qui dum clamentis dici cupit: eos patitur uiuere: quorum ipse non probat uitam. Vbi L. Cassius cuius nos frustra tenet nomen: Vbi Marcus ille Cato censorius. Vbi omnis disciplina maiorum quae olim quidem iterum: Nunc uero nec quaeritur. Marcus Antonius philosophatur: & quaerit de clamentis & de animis & de honesto & iusto nec sentit pro republica. Vides multis opus esse gladiis: multis elogiis: ut in antiquum statum publica forma reddatur. Ego uero istis praesidijs prouinciarum: an ego pro consulibus: an ego praesides putem: qui ob hoc sibi a senatu & ab Antonino prouincias datas credunt: ut luxurientur: ut diuites fiant. Audiisti praes. pretorii nostri philosophi ante triduum quam fieret mendicum & pauperem: sed subito diuitem factum: Vnde quae so: nisi de uisceribus reipublicae prouincialiumq; fortunis: Sint sane diuites: sint locupletes: aerarium publicum referent. Tantum du faueant bonis patribus reddant Cassiani reipublicae principatum. Haec epistola eius indicat quam seuerus & quam tristis futurus fuerit imperator.

Fadilla
Soteridas
Disitheos
Calphurnius
Cacilius
Pompeianus
L. Cassius
M. Cato censorius

mētis & de animis & de honesto & iusto nec sentit pro republica. Vides multis opus esse gladiis: multis elogiis: ut in antiquum statum publica forma reddatur. Ego uero istis praesidijs prouinciarum: an ego pro consulibus: an ego praesides putem: qui ob hoc sibi a senatu & ab Antonino prouincias datas credunt: ut luxurientur: ut diuites fiant. Audiisti praes. pretorii nostri philosophi ante triduum quam fieret mendicum & pauperem: sed subito diuitem factum: Vnde quae so: nisi de uisceribus reipublicae prouincialiumq; fortunis: Sint sane diuites: sint locupletes: aerarium publicum referent. Tantum du faueant bonis patribus reddant Cassiani reipublicae principatum. Haec epistola eius indicat quam seuerus & quam tristis futurus fuerit imperator.

Aelii Spartiani Seuerus.

Interfecto Didio Iuliano Seuerus Africa oriundus imperium obtinuit: Cui ciuitas Lepri: pater Geta: maiores equites Romani ante ciuitatem omnibus datam. Mater Fulvia pia patris. M. Agrippa & Seuerus consularis Auus maternus Macer: paternus Fuluius pius fuerit. Plenus est Erucio claro bis & Seuerus consuli bus sexto idus aprilis. In prima pueritia priusquam latinis graecisq; litteris imbueretur: quibus eruditissimus fuit: Nullum alium iter pueros ludum nisi ad iudices exercuit: cum ipse praelatis fascibus ac securibus ordine puerorum circumstante sederet: ac iudicaret. Octauo decimo anno publice acclamauit. Postea studiorum causa Romam uenit. Latum clauum a diuo Marco petiit: & accepit fauente sibi Septimio Seuero affine suo bis iam consulari. Cum Romam uenisset hospitem nactus qui Hadriani uitam imperatoriam eadem hora legeret: quod sibi omen futurae felicitatis arripuit: habuit & aliud omen imperii: Cum rogatus ad coenam imperatoriam palliatus uenisset: qui togatus uenire debuerat. Togam praesidiariam ipsius imperatoris accepit. Eadem nocte somniauit lupae se uerberibus ut Remum inhaerere uel Romulum Sedit: & in sella imperatoria temere a ministro posita: ignarus quod non liceret. Dormienti etiam in stabulo serpens caput cinxit: & sine noxa expergefactis & acclamantibus familiaribus abiit: luuentam plenam furorum nonnunquam criminum habuit. Adulterii causam dixit: absolutusq; est a Iuliano proconsole: cui & in proconsulatu successit: & in consulatu collega fuit: & in imperio item successit. Quae sturam diligenter egit: omnis fortibus natu militari post quaesturam sortem bethicam accepit: atque inde Africam petiit: ut mortuo patre rem domesticam componeret: Sed dum in Africa est pro Bethica Sardinia ei attributa est: quod bethicam mauri populabantur: Acta igitur quaestura sardiniensi legationem proconsulis Africae accepit. In qua legatione cum eum quidam municipum suorum lepritanus praecedentibus fascibus ut antiquum contubernalem ipse plebeius amplexus esset: sustibus eum sub elogio eiusdem praecois cecidit legatum p. r. homo plebeius temere amplecti noli. Ex quo factum est: ut in uehiculo etiam legati sederent qui ante pedibus ambulabant. Tunc in quadam ciuitate africana cum sollicitus mathematicum consuluisset: positaq; hora ingentia uis dissest: astrologus dixit ei. Tuam non alienam pone genituram. Cumque Seuerus iurasset suam esse omnia ei dixit: quae postea facta sunt. Tribunatum plebis Marco imperatore decernente promeruit: eumque seuerissime exertissimeq; egit. Vxorē tunc Martiam duxit: de qua tacuit in historia uitae priuatae. Cui postea in imperio statuas collocauit: praetor designatus a Marco est non in candida sed in competitorum grege anno aetatis trigesimo secundo. Tunc ad hispaniam missus somniauit primo sibi dici: ut templum tarraconense Augusti: quod iam leuabatur: restitueret. Deinde ex altissimi montis uertice orbem terrarum Romamq; despexit: concinentibus prouinciis lyra uoce uel tibia ludos absens edidit. Legionibus quattuor scythicae deinde praepositus est circa massiliam. Post hoc Athēas petiit studiorum sacrorumque causa & operum ac uetustatum: ubi cum iniurias quasdam ab atheniensibus pertulisset: inimicus his factus minuendo eorum priuilegia iam imperator se ultus est. Deinde lugdunensem prouinciam legatus accepit. Cum amissa uxore aliam uellet ducere: genituras sponfarū requirebat: ipse quoque matheos peritissimus & cum audisset esse in syria quandam quae id geniturae haberet: ut regi iungeretur: eandem uxorem petiit Iuliam scilicet: & accepit interuentu amicorum: ex qua statim pater factus est. A gallis obteueritatem & honorificentiam &

Geta
Fulvia pia
M. Agrippa
Seuerus
Macer
Fuluius pius
Erucius clarus
Seuerus
Septimius
Seuerus
Julianus
Seuerus
Martia
Julia
Cōsuls
Cōsuls
Acclamare
declamare
Beticā mauri populabantur
Elogiū
Genitura
Matheos peritissimus seuerus impator

abstinentiam tantum quantum nemo dilectus est. Deinde pannonias pro consulari imperio rexit. Post hoc Siciliam pro consulari in sorte meruit; suscepitque Romae alterum filium in Sicilia quasi de imperio uel uates uel chaldaeos consulisset; reus factus est praese praetorii; quibus audiendus datus fuerat. Iam Commodus in odio ueniente abso- lutus est a damnatore in crucem acto. Consulatum cum Apuleio Rufino primum egit Commodus se inter plurimos designante. Post consulatum anno ferme fuit ociosus, deinde Laeto suffragante exercitui germano praepositus. Proficiscens ad germanos exer- citus hostes patrios comparauit cum antea aedes breuissimas Romae habuisset; & unum fundum. Inuenit etiam in his hortis cum humi iacense sepularetur cum filiis par- ca cena pomaque apposita maior filius qui tunc quinquenniserat cum lusoribus pue- rulis manu largiore diuideret; paterque illum reprehendens dixisset. Parcius diuide- non enim regias opes possides; quinquennis puer respondit; sed possidebo inquit, In ger- maniam profectus ita se in ea legione egit; ut famam nobilitatemque iam ante cumula- ret. Et haec tenus militarem priuatus egit. Dehinc a germanis legionibus ubi auditum est Commodum occisum; Iulianum autem cum odio cunctorum imperare multis hor- tantibus repugnans imperator est appellatus apud Carnutum in diebus augustis. Qui eti- am sesteria quod nemo unquam principum militibus dedit. Deinde firmatis quas post- tergum relinquebat prouincias; Romam iter contendit cedentibus sibi cunctis quacun- que iter fecit; cum iam Illyricani exercitus & gallicani cogentibus ducibus in eius per- ba iurasset; excipiebatur enim ab omnibus quasi ultor Pertinacis. Per idem tempus au- ctore Iuliano Septimius Seuerus a seatu hostis est appellatus; legatis ad exercitum sena- tus uerbis missis qui iuberent; ut ab eo milites senatu praecipiente discederent. Et Seue- rus qui dem cum audisset senatus consentientis auctoritate missos legatos; primo perti- mui; postea id egit corruptis legatis; ut apud exercitum pro se loquerentur; transirent que in eius partes. His compertis Iulianus senatus consultum fecit fieri de participando imperio cum Seuero. Incertum uero id an dolo fecerit; Cum iam ante misisset notos ducum interfectores quosdam; qui Seuerum occiderent; ita ut ad Pescennium Nigrum interficiendum miserat; qui & ipse imperium contra eum susceperat auctoribus syria- cis exercitibus. Verum Seuerus euitatis eorum manibus quos ad se interficiendum Iulia- nus miserat missis ad praetorianos litteris signum uel deferendi uel occidendi Iuliani de- dit. Statimque auditus est. nam & Iulianus occisus est in palatio; & Seuerus Romam inui- tatus ita quod nulli unquam contingit nutu tantum Seuerus uictor est factus armatus, que Romam contendit. Occiso Iuliano cum Seuerus in castris ex tentoriis quasi per ho- sticum ueniens adhuc maneret; centum senatores legatos ad eum senatus misit ad gra- tulandum rogandumque; qui ei occurrerunt inter amne; armatumque circumstantibus armatis salutarunt excussi; ne quid ferri haberent. Et postera die occurrente omni famu- licio aulico septuagenos uicenos a uere legatis dedit; eosdem praemisit facta potestate si qui uellent remanere ac secum Romam redire. Fecit etiam statim praefectum Flauium Iuuenalem; quem etiam Iulianus tertium praef. praet. sibi assumperat. Interim Romae ingens trepidatio militum ciuiumque quod armatus contra eos Seuerus ueniret qui se hostem iudicassent. his accessit; quod comperit Pescennium Nigrum a syriacis legioni- bus imperatorem appellatum; cuius edicta & litteras ad populum uel senatum interce- pit; per eos qui missi fuerant ne uel praeponebantur populo uel legerentur in curia. Eo- dem tempore etiam de Clodio Albino sibi substituendo cogitauit; cui Caesarianum de- cretum aut Commodianum uidebatur imperium. Sed eos ipsos pertimescens de qui- bus recte iudicabat; Heraclitum ad obtinendas britannias; Plautianum ad occupandos Nigri liberos misit. Cum Romam Seuerus uenisset; praetorianos cum subarmalibus inermes sibi iussit occurrere; eosdem sic ad tribunal uocauit armatis undique circun- datis. Ingressus deinde Romam armatus cum armatis militibus capitolium ascendit. Inde palatium eodem habitu perrexit praetatis signis quae praetorianis ademerat sup- nis non erectis. Tota deinde urbe milites in templis; in porticibus; in aedibus palatinis qua- si in stabulis manserunt; Fuitque ingressus Seueri odiosus atque terribilis cum milites inepta diriperet uastationem urbi minantes. Alia die armatis stipatus non solum militi- bus sed etiam amicis in senatum uenit. In curia reddidit ratorem suscepti imperii. Cau- satumque est; quod ad se occidendum Iulianus notos ducum caedibus misisset. Fieri eti- am senatus consultum coegit; ne liceret imperatori in consilio senatu occidere senato- rem. Sed cum in senatu esset; milites per seditionem dena milia poposcerunt a senatu ex-

Seuerus
Apuleius
Rufinus
Letus

Carnutu

Pescennius
Niger

Familicium

Flauius
Iuuenalis

Clodius al-
binus

Heraclitus

Plautianus

plo eorum qui Augustum Octavianum Romam deduxerant; tantum que acceperant; Et cum eos uoluisset comprimere Seuerus; nec potuisset; tamen mitigatos ad dita libera- litate dimisit. Funus deinde censorum Pertinacis imagini duxit; eumque inter diuos sacrauit addito flamme & sodalibus heluianis qui Martiani fuerant; se quoque Perti- nacem uocari iussit quauis postea id nomen aboleri uoluerit; quae in monia amicorum Dehinc alienum dissoluit. Filias suas dotatas maritis Prolio & Etio dedit. Et cum Prolio genero suo praefecturam urbis obtulisset; ille recusauit; dixitque minus sibi ui- deri praefectum esse quam principis generum. Vtrunque autem generum statim con- sulem fecit; utrunque ditauit. Alia die ad senatum uenit; & amicos Iuliani incusatos proscripti ac neci dedit. Causas plurimas audiuit; Accusatos a prouincialibus iudi- ces probatis rebus grauitate puniuit. Rei frumentariae quam minimam reppererat; ita consuluit; ut excedens ipse uita septem annorum canonem pater relinqueret. Ad orien- tis statum confirmandum profectus est; nihil adhuc de Nigro palam dicens. Ad Afri- cam tamen legiones misit; ne per Lybiam atque Aegyptum Niger Africam occuparet; ac pater penuria rei frumentariae perurgeret; Domitium Dextrum in locum Bossi praefecti urbi reliquit; atque intra triginta dies quam Romam uenerat; est profectus. Egres- sus ab urbe ad saxa rubra seditionem ingentem ob locum castrorum metandorum ab exercitu passus est. Occurrit ei & statim Geta frater suus; quem prouinciam sibi credi- tam regere praecipit aliud sperantem Nigri liberos ad se adductos in eo habuit honor- re quo suos. Miserat sane legionem quae graeciam thraciamque praeriperet; ne eas Per- scennius occuparet. Sed iam Byzantium Niger tenebat. Perithum etiam Niger uolens occupare plurimos de exercitu interfecit. Atque ideo hostis cum amyliano est appella- tus. Cumque Seuerum ad participatum uocaret; contempus est. Promisit sane Nigro tutum exilium; si uellet. amyliano autem non ignouit. amylianus dehinc uictus in hel- lesponto a Seueri ducibus Cyzicum primum confugit; atque inde in aliam ciuitatem in qua eorum iussu occisus est. Fusca sunt caedem copiae ab iisdem ducibus etiam Nigri. His auditis ad senatum Seuerus Pertinax quasi confectis rebus litteras misit. deinde co- siliis cum Nigro; eumque apud Cyzicum interemit. Caputque eius pilo circumtulit. Filios Nigri post hoc quos suorum liberorum cultu habuerat; in exilium cum matre misit. Litteras ad senatum de uictoria dedit. Neque quenguam senatorum qui Nigri partium fuerant; praeter unum supplicio affecit. Antiochenis uisitationis fuit; quod & administrantem se in orientem miserant; & Nigrum etiam uictum iuuerant. Denique multa his ademuit. Neapolitanis & Palaestinis uisitationis tulit; quod pro Nigro diu in armis fuerunt. In multos animaduertit praeter ordinem senatorum; qui Nigrum fuerant secuti. Multas etiam ciuitates eiusdem patris iniuriis affecit & damnis. Eos se- natores occidit; qui cum Nigro militauerant ducum uel tribunorum nomine. Deinde circa Arabiam plura gessit parthis etiam in ditionem redactis nec non etiam A diabe- nis. Qui quidem omnes cum Pescennio senserant. Atque ob hoc reuersus triumpho de- lato appellatus est Arabicus; A diabenicus; Parthicus. Sed triumphum respuit; ne uide- tur de ciuili triumphare uictoria. Recusauit & parthicum nomen; ne parthos laceffe- ret. Redeunti sane Romam post bellum ciuile Nigri aliud bellum ciuile Clodii Albi- ni nunciatum est; qui rebellauit in Gallia. Quare postea occisi sunt filii. P. Nigri cum matre; Albinum igitur statim hostem iudicauit; Et eos qui ad illum mollius uel scri- pserunt uel rescripserunt. Et cum iret contra Albinum in itinere apud Viminatum fili- um suum maiorem Bassianum apposito Aurelii Antonini nomine Caesarem appella- uit; ut fratrem suum Getam ab spe imperii; quam ille conceperat; submoueret. Et no- men quidem Antonini idcirco filio apposuit; quod somniauerat Antoninum sibi succes- surum. Unde Getam etiam quidam Antoninum putant dictum; ut & ipse succederet i- imperio. Aliqui putant idcirco illum Antoninum appellatum; quod Seuerus ipse in Mar- ci familiam transire uoluerit. Et primo quidem ab Albinianis Seueri duces uicti sunt; Tunc sollicitus cum consuleret; a Pannonia acis auguribus comperit se uictorem futurum. Aduersarium uero nec in potestatem ueturum nec euasurum; sed iuxta aquam esse pe- riturum. Multi statim amici Albini deserentes uenere; multi duces capti sunt; in quos Seuerus animaduertit. Multis interim uarie gestis in Gallia Primo apud Tinurtium contra Albinum felicissime pugnauit Seuerus. Cum quidem ingens periculum equi ca- su adit ita; ut mortuus istu plumbeae crederetur; ita ut alius iam pene imperator ab ex- ercitu deligeretur. Eo tempore lectis actisque de Clodio Celsino laudando qui Adru-

Prolius
Etius

Domitius dexter
Bosfus

Perithus
Amyli-
anus

Clodius albinus

Viminatum
Bassianus

Tinurtium

Clodius Celsinus

mentinus & affinis Albini erat facta sunt iratus senatui Seuerus quasi hoc Albino senatus praestitisset sed Commodum inter diuos referendum esse censuit, quasi hoc genere se de senatu posset ulcisci: primusque inter milites diuum Commodum pronunciauit: idque ad senatum scripsit addita oratione uictoriae senatog. Deinde qui in bello erant interempti: cadauera dissipari iussit. Deinde Albini corpore allato poenae seminecis caput abscidi iussit: Romamque deferri, idque litteris proscriptus est. Victus est Albinus die. xi. Kalendas martias. Reliquum autem cadauer eius ante domum propriam exponi ac diuidere iussit. Equum praeterea ipse residens supra cadauer Albini egit expauescentem que admonuit: ut effrenatum audacter protereret. Addunt alii quod idem cadauer in Rhodanum abiici praecipit simul etiam uxoris liberorumque eius. Interfectis innumeris Albini partium uiris: inter quos multi principes ciuitatis; multae foeminae illustres fuerunt. Omnium bona publicata sunt aetiarumque auxerunt: cum eis & hispanorum & gallorum proceres multi occisi sunt. Denique militibus tantum stipendiorum quantum nemo principum dedit. Filii etiam suis ex hac proscriptioe tantum reliquit: quantum nullus imperatorum. Cum magnam partem auri per gallias & hispanias, per Italiam imperator iam fecisset. Tuncque primum priuatarum rerum procuratio constituta est. Multi sane post Albinum fidem ei seruantes bello a Seuero superati sunt. Eodem tempore etiam legio arabea defecisse ad Albinum nunciata est. Vtriusque grauius Albinianam defectionem interfectis plurimis genere quoque eius extincto. Iratus populo & senatoribus romam uenit. Commodum in senatu & concione laudauit. Deum appellauit. Infamibus displicuisse dixit: ut appareret eum apertissime furere. Post hoc de sua clementia disseruit: cum crudelissimus fuerit & senatores infra scriptos occiderit. Occidit autem sine causae edictione hos nobiles Mummium. Secundinum Aelium. Claudianum Claudium. Rufum. Vitalium. Victorium: Papium. Faulum. Aelium. Celsum. Iulium Rufum. Lollium profellum. aurunculeium. Cornelianum. Antoninum. Balbum. Postumium. Seuerum. Sergium. Lutratem. Fabium. Paulinum. Nonium. Gratium. Matium. Fabianum. Casperium agrippinum. Ceronum albinum. Claudicum. Supplicianum. Memmum. Rufinum. Casperium Aemilianum. Cocceium Verum. Erucium Clarum. L. Sabinum. Clodium Rufum. Egnatuleium Honoratum. Petronium Iuniorum Pelcennios. Feltum & Veratium: Aurelianum & Materianum & Iulianum & Albinum. Cerellios Macrinum & Faultianum & Iulianum. Herennium nepotem Sulpium canum. Valerium Catulinum. Nouium Rufum. Claudium arabianum Marcum Afellionem. Horum igitur tantorum ac tam illustrium uirorum: multi in his consulares; multi praetorii: omnes certe summi uiri fuere interfecti. Ab afris ut deus habetur. Cincium Seuerum calumniatus est: quod se ueneno appetisset: atque ita interfecit. Narcissum deinde Commodi strangulatorem leonibus obiecit. Multos praeterea obscuro loci homines interemit: praeter quos ius praetii absumpsit. Post haec cum se uellet commedare hominibus: uehicularium munus priuatis ad situm traduxit. Caesar e deinde Bassianum Antoninum a Senatu appellari iussit de creis imperatoris insignibus. Rumore deinde belli parthici extincto patri matri. auo & uxori priori per se statuas collocauit. Plautianum ex amicissimo cognita eius uita ita odio habuit: ut & hostem publicum appellaret: & repositis statutis eius per orbem terrarum graui eum iniuria. Iratus praecipue quod inter propinquorum & affinium Seueri simulacra suam statuam ille posuisset: Palaestinis poenam remisit: quam ob causam Nigri meruerat Postea iterum cum Plaucio in gratiam rediit: & ueluti ouans urbem ingressus capitolium petiit. Quauis & ipsum procedenti tempore occiderit. Getam minori filio togam uirilem dedit. Maiori Plautinam filiam uxorem iunxit. Hi qui hostem publicum Plautianum dixerant: deportati sunt. Ita omnium rerum semper quasi naturali lege mutatio est. Filios deinde consules designauit. Getam fratrem extulit. Profectus dehinc ad bellum parthicum est edito gladiatorio munere & congiario populo dato. Multos inter haec causas uel ueris uel simulatis occidit. Damnabantur autem plerique: cur iocati essent: Alii cur tacuissent. Alii cur pleraque figura dixissent: ut esse imperator uere nominis sui uere pertinax: uere Seuerus. Erat sane in sermone uulgari parthicum bellum affectare Septimium Seuerum gloriae cupiditate non aliqua necessitate deductum. Traiecto denique exercitu a Brundisio continuato itinere uenit in Syriam: Parthosque summouit. Sed postea in Syriam rediit ita ut se pararet: ac bellum parthis inferret. Inter haec Pelcennianas reliquias Plautiano auctore persequebatur. Ita ut nonnullos etiam ex

Multorum senatorum nomina

Cincius Seuerus
Narcissus

Plautina

Plaucianus

amicis suis quasi uitae suae insidiatores appeteret. Multos etiam quasi Chaldaeos aut uates de sua salute consulissent: interemit. praecipue suspectos unum quenque idoneum imperio cum ipse paruulos adhuc filios haberet: idque dici ab his uel crederet uel audiret: qui sibi augurabantur imperium. Denique cum occisi essent nonnulli: Seuerus se excubabat. Et post eorum mortem negabat fieri iussisse: quod factum est. Quod de laeto praecipue Marius Maximus dixit. Cum soror sua Leptiana ad eum uenisset uix latine loquens ac de illa multum imperator erubesceret dato filio eius lato clauo: atque ipsi multis muneribus redire mulierem in patriam praecipit. Et quidem cum filio quibus se uita defunctus est. Aestate igitur iam exeunte parthiam ingressus Theisiphontem pulso rege peruenit & cepit. Hyemali prope tempore quod in illis regionibus metus per Hyemem bella tractatur: cum culparum radicibus milites uiuerent: atque inde morbos aegritudinesque contraherent: quare cum obsistentibus parthis flente quoque per insuetudinem cibi alio militum longius ire non posset: tamen perstitit: & oppidum cepit: & regem fugauit: & plurimos interemit: & parthicum nomen meruit. Ob hoc etiam filium eius Bassianum Antoninum: qui Caesar appellatus iam fuerat annum tertium decimum agentem participem imperii dixerunt milites: Getam quoque minorem filium Caesarem dixerunt eundem Antoninum: ut plerique in litterastradunt appellantes: harum appellationum causa donatium militibus largissimum dedit. Concessa omni praeda oppidi parthici quod milites quaerebant. Inde in Syriam rediit uictor & parthicum deferentibus sibi patribus triumphum iccirco recusauit: quod consistere in curru affectus articulari morbo non posset: filio sane concessit: ut triumpharet. Cui senatus iudaicum triumphum decreuerat: iccirco quod & in Syria res bene gestae fuerant a Seuero. Deinde cum Antiochiam transisset: data uirili toga filio maiori secum eum consulem designauit: & statim in Syria consulatum inierunt. Post hoc dato stiperendio cumulatorem militibus Alexandriam petiit. In itinere palaestinis plurimam iura fundauit. Iudaeos fieri sub graui poena ueruit. Item etiam de christianis sanxit. Deinde Alexandrinis ius uoleutarum dedit: qui sine publico consilio ita ut subregibus ante uiuebant uno iudice contenti: quem Caesar de disset. Multa praeterea hisiura mutauit: iucundam sibi peregrinationem hanc propter religionem dei Serapidis: & propter nouitatem animalium bello eorum fuisse Seuerus ipse postea semper ostendit. Nam & mensas & Memnonem & Pyramides & Labyrinthum diligenter inspexit: & quoniam longum est minora persequi huius magnificae illa quod uictor & occiso Iuliano praetorianas cohortes exauctorauit: Pertinacem contra uoluntatem militum in deos reuertit. Saluii Iuliani decreta iussit aboleri quod non obtinuit. Denique cognomen Pertinacis non tam ex sua uoluntate quam ex morum parsimonia uideretur habuisse. Nam & infinita multorum caede crudelior habitus: & cum quidam ex hostibus eidem se suppliciter obtulisset: dixissetque ille quod facturuseffet: non est mollitus tam prudente dicto interfici eum iussit. Fuit praeterea delendarum cupidus factionum prope a nullo congressu nisi uictor persarum regem Abagarum subegit. Arabas in ditionem accepit. Ad iuuenas uel tributarios coegit. Britanniam quod maximum eius imperii decus est muro per transuersam insulam ducto: uterque ad finem oceani muniuit: Vnde etiam Britannici nomen accepit. Tripolim unde oriundus erat confusus bellicosissimis gentibus securissimam reddidit ac pacem diuturnam: oleum gratuitum & saecundissimum in aeternum donauit. Idem cum implacabilis delictis fuit: tum ad erigendos industrios quosque iudicii singularis philosophiae ac dicendi studiosi fatis deditus. Doctrinae quoque nimis cupidus. Latronum ubique hostis: uitam suam priuatam publicam: que ipse composuit. Ad fidem solum tamen uitium crudelitatis excusans. De hoc senatus ita iudicauit illum aut nasci non debuisse aut mori: quod & nimis crudelis & nimis utilis rei publicae uideretur. Domi tamen minus cautus: qui uxorem Iuliam famosam adulteriis tenuit eam etiam coniurationis. Idem cum pedibus aeger bellum moraretur: idque milites anxie ferrent: eiusque filium Bassianum qui una erat: Augustum fecissent: tolli se atque in tribunal ferri iussit. Adesse deinde omnes tribunos centuriones duces & cohortes: quibus auctoribus id acciderat. Sisti deinde filium qui Augusti nomen acceperat: Cumque anima duerti in omnes auctores facti praeter filium iuberet: rogareturque omnibus ante tribunal profratris: caput manu contingens ait. Tandem sentitis caput imperare non pedes. Huius dictum est cum eum ex humili per litterarum & militiae officia ad imperium plurimis gradibus fortuna duxisset: omnia inquit fui & nihil expedit Perit

Ctesiphon V.

Culporum radices

Uoleutarum ius

Mensas
Memnon
Pyramides
Labyrinthus

Tripolis

Aut nasci non debuisse aut mori simile illud in limes respubli necessarium non nec sine te nec tecum uinere possimus

Numerus mi
litaris

Signu militare
laboremus
Fortuna regio

Septimodiu

Amnius fuscus
Lampridius

ne uix constitit: Post maurum apud uallum missum in Britannia cum ad proximam
mansionem rediret: non solum uictor sed etiam in aeternum pace fundata uolens ani
mo quid ominis sibi occurreret. Ethiops quidam ex numero militari clara inter scur
ras fama & celebratorum semper iocoru cum corona & cupressu facta eidem occurrit:
Quem cum ille iratus remoueri ab oculis praecepisset: & coloris eius stasus omne & co
xisset ille dicitur ioci causa. Totum fuisse: totum uicisti. lam deus esto uictor. Et in ciui
tatem ueniens cum rem diuinam uellet facere: primum ad Bellonae templum ductus
est terrore haruspis rustici. Deinde hostiae furuae sunt applicatae. Quod cum esset a
spernatus: atque ad palatium se reciperet: negligentia ministrorum nigrae hostiae usque
ad limen domus palatinae imperatorem secutae sunt. Sunt per plurimas ciuitates opera
eius insignia. Magnum uero illud in ciuitate eius: quod Romae omnes aedes publicas
quae uitio temporum labeantur: instaurauit: nusquam prope suo nomine ascripto:
seruatis tamen ubique titulis conditorum: moriens septem annorum canonem: ita ut
quotidiana septuaginta quinque milia modiorum expendi possent: reliquit. Olei uero
tantum: ut per quinquennium non solum usibus: sed & totius Italiae: quae oleo egeret:
sufficeret. Vltima uerba eius dicuntur haec fuisse. Turbatam rem publicam ubique ac
cepi: pacatam etiam britannis relinquo: senex & pedibus aeger firmum imperium An
toninis meis relinquens si boni erunt: imbecillum: si mali: iussit deinde signum tribu
no dari. Laboremus quia Pertinax quando in imperium assitus est: signum dederat:
militemus. Fortunam deinde regiam quae comitari principes & in cubiculis poni sole
bat: geminare statuerat: ut sacratissimum simulacrum utriusque relinqueret filiorum:
Sed cum uiderit se perurgeri sub hora mortis iussisse fertur: ut alternis diebus apud fi
lios imperatores in cubiculis fortuna poneretur. Quod Bassianus prius contempsit:
quam faceret patricium. Corpus eius a Britannia Romam usque cum magna prouin
cialium reuerentia susceptum est. Quauis aliqui urnulam auream tantum fuisse di
cant Seueri reliquias continentem. Eandemque Antoninorum sepulchro illatam: cum
Septimius Pertinax Seuerus illic ubi uita functus est: esset incensus: cum septimodiu
faceret: nihil aliud cogitauit: quam ut ex Africa uenientibus suum opus occurreret: &
nisi absente opere per praefectum urbis medium simulacrum eius esset locatum additum
palatinis aedibus id est regium atrium ab ea parte facere uoluisse perhibetur. Quod et
iam post Alexander cum uellet facere ab aruspibus dicitur esse prohibitus cum hoc
sciscitatus non litasset.

Spartiani Pescennius Niger

R Arum atque difficile est: ut quos tyrannos aliorum uictoria fecerit:
bene mittantur in litteras. Atque ideo uix omnia de his plene in mo
numentis atque annalibus habentur. Primum enim quae magna sunt
in eorum honorem ab scriptoribus deprauantur: deinde alia suppri
mantur. Postremo non magna diligentia eorum generatio ac uita re
quiratur. Cum satis sit audaciam eorum & bellum: in quouicti fue
rint: ac poenam proferre. Pescennius ergo Niger: ut alii tradunt: modi
cis parentibus: ut alii nobilibus fuisse dicitur patre Annio Fusco: ma
tre Lampridia: a uo curatore Aquini. Ex qua familia originem ducebat. Quod quidem
dubium etiam nunc habetur. Hic eruditus mediocriter: moribus ferox: a uitiis immo
dicus: uita parcus: libidinis effrenatae. Ad omne genus cupiditatum ordines diu duxit:
multisq; ducatibus peruenit. Ut exercitus syriacos iussu Comodi regeret suffragio ma
xime athleta: qui Commodum strangulauit: ut omnia tunc fiebant. Is posteaq; compe
rit occisum Commodum: lulianum imperatorem appellatum: eundemq; iussu Seueri
& senatus occisum. Albinum etiam in Gallia sumpsisse nomen imperatoris ab exerciti
bus syriacis: quos regebat: appellatus est imperator: ut quidam dicunt: magis in Iuliani odi
um: quam in emulationem Seueri. Huic ob derestatione Iuliani primis imperii diebus
ita Romae factum est a senatoribus duntaxat: qui & Seuerum oderant: ut inter lapidatio
nes execrationesq; oium illi felicitas optaretur: illum principem superbi: & illum Augustu
populus acclamaret. Iulianu autem oderant populares: quod Pertinace milites occidissent
& illu impatore aduersa populi uoluntate appellassent. Deniq; ingetes ob hoc seditiones

eboraci in britannia subactis gentibus quae Britanniae uidebantur infestae: anno Impe
rii. xviii. morbo grauissimo extinctus iam senex reliquit filios duos Antoninum Bassia
num & Getam: cui & ipsi in honorem Marci Antonini nomen iposuit illatus sepulchro
Marci Antonini: quem ex omnibus imperatoribus tantum coluit: ut & Commodum i di
uos referret: & Antonini nomen omnibus deinceps quasi Augusti ascribendum putaret.
Ipsi a senatu agentibus liberisque eius funus amplissimum exhibitum fuit atque inter
diuos est relatus. Opera publica praecipue eius extant Seprizonum & Thermae Seueria
nae. Eius denique etiam ianuae in transyberina regione ad portam nominis sui quarum
forma intercidens statim usum publicum inuidit, iudicium de eo post mortem ma
gnum omnium fuit: maxime quod diu nec a filiis eius boni aliquid reipublicae uenit. Et
postea in uadentibus multis rem publicam res romana praedonibus direpti fuit. Hic tra
men exiguis uestibus usus est: ut uix tunica eius aliquid purpurae haberet: Cum hirta
chlamyde humero ualeret: cibi parcissimus: leguminis patrii auidus: uini aliquando cu
pidus: carnis frequenter ignarus. Ipse decorus: ipse ingens proniussa barba: cano capite &
crispo. Vultu reuerendus: canorus uoce: sed a frum quiddam uel crudelitatis metu. Le
gisse me apud Aelium Maurum Phelegontis Hadriani libertum memini Septimium
Seuerum immoderatissime cum moreretur laetatu: quod duos Antoninos pari impe
rio reipublicae relinqueret exemplo Pii: qui Verum & Marcum Antoninos per adoptio
nem filios reipublicae reliquit. Hoc melius quod ille filios per adoptionem: hic per se
genitos rectores Romanae reipublicae daret: Antoninum scilicet Bassianum quem ex prio
re matrimonio susceperat: & Getam quem de Iulia genuerat. sed illum multum spes fe
sellit. Nam unum patricium: alterum sui mores reipublicae inuiderunt: sanctumque il
lud nomen in nullo diu bene manit. Et reputanti mihi Dioclitiane Auguste neminem
prope magnorum uirorum optimum & utilem filium reliquisse satis claret. Denique
aut sine liberis uiri interierunt: aut tales habuerunt plerique: ut melius fuerit de rebus
humanis sine posteritate discedere. Et ut ordiamur a Romulo: hic nihil liberorum
reliquit: nihil Numa Pompilius: quod utile posset esse reipublicae. Quid Camillus.
Num sui similes liberos habuit: Quid Scipio: Quid Catones: qui magni fuerunt. Jam
uero quid de Homero: Demosthene: Virgilio: Crispo: & Terentio Plauto caeterisque
aliis loquar: Quid de Caesare: Quid de Iulio: cui soli melius fuerat liberos non habe
re: Quid de Augusto: qui nec ad optiuum bonum filium habuit: Cum illi eligendi po
testas fuisset ex omnibus. Falsus est etiam ipse Traianus in suo munice ac nepote deli
gendo. Sed ut omittamus ad optiuos: ne nobis Antonini pius & Marcus numina reipubli
cae occurrant. Veniamus ad genitos: Quid Marco felicis fuisse: si Commodum non
reliquisset haeridem: Quid Seuero Septimio si Bassianum non genuisset: qui statim
in simularum fratrem inuidiarum contra se cogitatum patriciali etiam figmento in
teremit: qui nouerit matrem: quonimo in cuius sinu Getam filium eius occiderat:
uxorem duxit: qui Papinianum iuris asylum: & doctrinae legalis thesaurum quod patri
cidium excusare nolisset: occidit & praefectum suum ne omni per se & per scienti
am suam magno deesset & dignitas. Denique ut alia omittam ex huius moribus fa
ctum puto ut Seuerus tristior uir ad omnia: imo etiam crudelior pius & dignus deo
rum altaribus duceretur. Qui quidem diu imo Salustii orationem qua Micipsa fili
os ad pacem hortatur: Ingrauatus morbo misisse filio dicitur maiori. Idque frustra &
hominem tantum ualitudine. Vixit denique in odio populi diu Antoninus. Nomen
que illud uenerabile diu minus amatum est. Quauis & uestimenta populo dederit:
Vnde Caracallus est dictus: & thermas magnificentissimas fecerit. Extat sane Romae
Seueri porticus gesta eius exprimes a filio quantum plurimi docent structa. Signa mor
tis eius haec fuerunt. Ipse somniauit quattuor aquilis & gemato curru praeuolante ne
scio qua ingenti humana specie ad caelum esse raptum: cumque raperetur octoginta &
nouem numeros explicuisse. Ultra quot annos ne unum quidem annum uixit: nam
ad imperium senex uenit. Cumque positus esset in circulo ingenti aereo diu solus & de
stitutus stetit. Cum uereretur autem ne praecipuus rueret: a loue se uocatum uidit: atque
inter Antoninos locatum: Die circensium cum tres uictoriae more solito esset locata gy
psea cum palmis media: quae ipsius noie ascriptu orbe palmis tenebat: uento ista de po
dio stans decidit: & humi constitit. Eaque Getae nomine inscripta erat: corruit: & omnis
communita est. Illa uero quae Bassiani titulum praeferebat: amissa palma uenti tui bi

Antoninus
Bassianus

Getta

Septimodiu

Seuerianae thermae

Aelius ma
rus
Phelegon

Nullus magnus
uir optimum
reliquit filiu

Romul

Numa

Camillu

Scipio

Catons

Homer

Demosth

Virgili

Crissp

Terenti

Caesar

Tulliu

August

tus

Traianu

Bassianu

Micips

sa

Caracall

Caracallus unde

Gemmatu
currus

Victoris imago

fuerunt. Ad occidendum autem Nigrum primipilarem Iulianus miserat stulte ad eum qui haberet exercitus; & se tueri posset; proinde quasi qualis libet imperator a primipilario posset occidi; Eadem autem clementia etiam Seuero iam principi Iulianus successorum miserat: Denique etiam Aquilium Centurionem notum caedibus ducum miserat: quasi imperator tantum a Centurione posset occidi. Par denique insania fuit; quod cum Seuero ex interdicto de imperio egisse fertur: ut iure uideretur ad principatum peruenisse. Et de Pescennio Nigro iudicium populi ex eo apparuit: quod cum ludoscircenses Iulianus Romae daret; & indifcrete subellia Circi Maximi repleta essent; ingentique iniuria populus affectus esset: per omnes uno consensu Pescennius Niger ad tutelam urbis est expeditus: odio ut diximus Iuliani: & amore occisi Pertinacis. Cum quidem Iulianus dixisset fertur neque Pescennio longum imperium deberi: sed Seuero qui magis esset odio habendus a senatoribus: militibus: prouincialibus: popularibus: quod probauit rei euentus. Et Pescennius quidem Seuero eo tempore quo Lugdunensem prouinciam regebat: amicissimus fuit. Nam ipse missus erat ad comprehendendos desertores: qui innumeri Gallias tunc exabant. In quo officio quod se honeste gessit: iucundissimum fuit Seuero: ita ut de eo ad Commodum Septimius referret afferens necessarium reipublicae uirum: & reuera in re militari uahemens fuit. Nunquam sub eo miles prouinciali lignum oleum: operam extorsit. Ipse a milite nihil accepit: cum tribunatus ageret: nihil accipi passus est. Nam & imperatorum tribunos duos quos constituit: stellaturas accepisse: lapidibus obrui ab auxiliariis iussit. Extat epistola Seueri: quam scribit ad Ragonium Celsum Gallias regentem. Miserum est: ut imitari eius disciplinam militarem non possumus; quem per bellum uicimus; milites tui uagantur: Tribuni medio die lauant: pro tricliniis popinas habent: pro cubiculis meritoria salubant bibunt: cantant: & mensuras conuiuiorum uocant: cum hoc sine mensura potare haec ulla uena paterna disciplinae uiueret: fierent. Emenda igitur primum tribunos: deinde militem quem quandiu timueris: tandiu timebis. Sed scias id de Nigro militem timere non posse: nisi integri fuerint tribuni & duces militum. Haec de Pescennio Seuerus Augustus adhuc milite. M. Antoninus ad Cornelium Balbum. Pescennium mihi laudas. Agnosco: nam & decessor tuus cum manu strenuum uita grauem etiam tum plus quam militem dixit. Itaque nisi litteras recitandas ad signa quibus eum trecentis armenicis & centum sarmathis & mille nostris praesse iussi. Tuum est ostendere hominem non ambitione quod nostris non conuenit moribus: sed uirtute ueniisse ad eum locum: quem auus meus Hadrianus quem Traianus proauus non nisi exploratissimis dabat. De hoc eodem Commodus: Pescennium fortem uirum noui: & ei tribunatus iam duos dedi. Ducatum mox dabo ubi per senectutem Aelius Corduenus rempublicam recusauerit. Haec de eo iudicia omnium fuerunt Sed & Seuerus ipse saepe dixit ignotum se Pescennium nisi perseueraret. A Commodus denique Pescennius consul declaratus Seuero praepositus est. Et quidem irato: quod primipilarius commendantibus consularum Niger mereretur. In uita sua Seuerus dicit se priusquam filii sui id aetatis haberent: ut imperare possent agrotantem id in animo habuisse: ut siquid forte sibi accidisset. Niger Pescennius eidem & Clodius Albinus succederent. Qui ambo Seuero grauissimi hostes extiterant. Unde apparet: quod etiam Seueri de Pescennio iudicium fuerit. Si Seuero credimus: fuit gloriae cupidus Niger: uita fictus: moribus turpis: aetatis prouecta cum imperium inuasit: ex quo cupiditates eius incusat: Proinde quasi Seuerus minor ad imperium uenerit: qui annos suos contrahit: cum decem & octo annis imperauit: & octogesimo nono perit. Sane Seuerus Heraclitum ad obtinendam Bithyniam misit. Fuluium autem ad occupandos adules Nigri filios: nec tamen in senatu quicquam de Nigro Seuerus dixit: cum iam audisset de eius imperio. Ipse autem proficisceretur ad componendum orientis statum. Tantum sane illud fecit proficiscens: ut legationes ad Africam mitteret: ne eam Pescennius occuparet: & famae populum Romanum perurgeret. Et uidebatur autem id facere posse per lybiam aegyptumque uicinas Africae difficulti licet itinere ac navigatione. Et Pescennius quidem ueniente ad orientem Seuero Graeciam: Thracias: Macedoniam interfectis multis industriis uiristenebat ad participatum imperii Seuerum uocans. A quo causa eorum quos occiderat: cum Aemiliano hostis est appellatus. Deinde a ducibus Seueri per Aemilianum pugnant uictus est. Et cum illi tutum exilium promitteret: si ab armis recederet. Perseuerans iterum pugnavit: & uictus est: atque apud Cizicum circa paludem fugiens

Aelius

Stellaturas

Ragonius celsus

Cornelius balbus

Aelius corduenus

Clodius albinus

Heraclitus Fuluius

Cyzicus

fauciatu: & sic ad Seuerum adductus: atque statim mortuus. Huius caput circumlatum pilo Romam missum. Filii occisi: necata uxor: patrimonium publicatum: familia omnis extincta. Sed haec omnia posteaquam de Albini rebellione cognitum est: facta sunt. Nam prius & filios Nigri & matrem in exilium miserat. Sed exaruit secundo ciuili bello: immo iam tertio: & factus est durior. Tunc cum innumeros senatores interemit Seuerus ab aliis Syllae: ab aliis punici: ab aliis Marii nomen accepit. Fuit statura Pescennius prolyxa: forma decorus: capillo in uerticem ad gratiam reflexo: uocis canora: ita: ut in campo loquens per mille passus audiretur: nisi uentus aduersaretur. Oris uerecundi & semper rubidi: ceruice a deo nigra: ut quem admodum multi dicunt: ab ea Nigri nomen accepit. Caetera corporis parte candidus & magis pinguis: uini uisus: cibi parcus: rei uerecundus nisi ad creandos liberos profusus ignarus. Denique etiam sacra quaedam in Gallia quae a castissimis decernuntur: consensu publico celebranda suscepit. Hunc in Commodianis hortis in porticu curua pictum de musibo inter Commodi amicissimos uidemus sacra Iliadis ferentem: quibus Commodus a deo deditus fuit: ut & caput raderet. & Anubim portaret: & omnis parca expleret. Fuit ergo miles optimus: tribunus singularis: dux praecipuus: legatus seuerissimus: consul insignis: uir domi forisque conspicuus: imperator infelix: uisus denique reipublicae sub Seuero homine tetrico esse potuisset: si cum eo esse uoluisset. Sed deceptus est consiliis Seueri Aureliani: qui filias suas eius filiis despondens persistere eum fecit in imperio. Hic tanta fuit auctoritatis: ut ad Marcum primum: deinde ad Commodum scriberet: cum uideret prouincias facili administratione mutari subuerti. Primum ut nulli ante quinque annos suam prouinciam praesidi uel legato uel proconsuli: quod prius deponeret praeem: quam scirent administrare. Deinde ne noui ad regendam remp. accederent: praeter militares administrationes intinuit: ut assessores in quibus prouincias sedissent in his administrarent. Quod postea Seuerus: & deinceps multi tenuerunt: ut probant Pauli & Vlpiani praefecturae: qui Papiniano in consilio fuerunt: ac postea cum unus ad memoriam alter ad libellos paruisset: statim praefecti facti sunt. Huius etiam illud fuit: ut nemo assideret in sua prouincia: nemo administraret nisi Romae romanus hoc est oriundus urbe. Addidit praeterea consularis salaria: ne eos grauarent: quibus assidebant dicens iudicem nec dare debere nec accipere. Hic erga milites tanta fuit censura: ut cum apud aegyptum ab eo limitanei milites uinum peterent: responderit Nilum habetis & uinum quaeritis. Si quidem tanta fuit illius fluminis dulcedo: ut accolae uina non quaerant. Idem tu multauitibus his qui a sarracenis uicti fuerant: & dicentibus uinum non accepimus: pugnaire non possumus. Erubescite inquit: illi qui uos uincunt: aquam bibunt. Idem Palestinae rogantibus: ut eorum censitio leuaretur: iccirco quod esset grauata: respondit uos terras uestras leuari censitione uultis: ego uero etiam aerem uestrum censere uellem. Denique delphici Apollinis uates in motu reipublicae maxime cum nunciaretur tres esse imperatores Seuerum Septimium: Pescennium Nigrum: Clodium Albinum: consularium quem expeditur reipublicae imperare: uerum graecum huiusmodi fuisse dicitur Optimus est Fuscus: bonus a fer: pessimus albus. Ex quo intellectum Fuscum Nigrum appellatum uaticinatione. Seuerum Afrum: Album uero Albinum dictum. Nec defuit aetate curiofita: qua requisitum est: qui esset obtenturus rempublicam. Ad quod ille respondit alium uersum talem. Fundetur sanguis Albi Nigri que minantis. Imperium mundi poena reget urbe profectus. Item cum quaesitum esset: quis illi successurus esset: respondisse itidem graeco uersu dicitur. Cui dederint superi nomen habere Pii. Quod omnino intellectum non est: nisi cum Bassianus Antonini: quod uerum signum Pii fuit nomen accepit. Item cum quaeretur quandiu imperaturus esset: respondisse graeco dicitur: Bis denis italum conscendit nauibus aequor: Si tamen una ratis transiliet pelagus. Ex quo intellectum Seuerum uiginti annos expleturum. Haec sunt Dioclitiane Maxime Augustorum: quae de Pescennio didicimus ex pluribus libris. Non enim facile ut in principio libri diximus: quisquam uitas eorum mittit in libros qui aut principes in republica non fuerunt: aut a senatu appellati non sunt imperatores: aut occisi citius ad famam uenire nequuerunt. Inde quod later Vindex: quod Pisonescitur: quod omnes illi qui aut tantum adoptati sunt: aut a militibus imperatores appellati: ut sub Domitiano Antonius: aut cito interempti uitam cum imperii usurpatione posuerunt. Sequitur nunc: ut de Claudio Albino dicam: qui quasi socius huius habetur: quod & pariter contra Seuerum rebellauerunt: & ab eodem uicti atque occisi sunt.

Albini rebellio

Nigri nome undi accepit pescenni

Comodiam hort

Pictus de musibo

Seuerus Aurelianus

Paulus uipiani Papinianus

Vlpianus

Limitanei milites

Dulcedo aqua milotice

Censitio

Seuerus septimii

Pescenni

niger Clodius albinus

Caueo argenteo
 Aceto in expeditione
 contentos esse
 Zonae nummarie
 Papilione
 Marius
 Annibal
 Marius
 Annibal
 Augustus
 Marius
 Camillus
 Q. Marcius
 Coriolanus
 Vespasianus
 Titus
 Traianus
 Pius
 Marcus
 Scipionis
 Campus Iouis
 Theocoro

De quo ipse neque satis clara extant: quia eadem fortuna illius fuit: quae Pescennii etiam si uita satis dispar. Ac ne quid ex his quae ad Pescennium pertinent: praeterisse uideatur: licet aliis libris cognosci possint. De hoc Seuero Septimio uates dixerunt: quod neque uiuus neque mortuus in potestatem Seueri uerturus esset: sed iuxta aquas illi per eundem esset. Quod quidem dicant ipsum Seuerum de matresi quam callebat: dixisse. Nec abfuit responsis ueritas: cum ille in uetus sit iuxta paludem semiuuius. Hic tanta fuit seueritatis: ut cum milites quosdam in caueo argenteo expeditionis tempore biuere uideret: iussit omne argentum summoueri de usu expeditionali: addito eo: ut ligneis uasis uterentur. Quod quidem illi odium militare concitauit. Dicebat enim posse fieri ut sarcinae militares in potestatem hostium uenirent: ne se barbarae nationes argento nostro gloriosiores facerent: cum alia minus apta hosticam uiderentur ad gloriam. Idem iussit uinum in expeditione neminem bibere: sed aceto uniuersos esse contentos. Idem pistores sequi expeditionem prohibuit: bucellato iubens milites & omnes contentos esse. Idem ob unius gallinaei direptionem decem commanipulones: qui raptum ab uno comederant securi percussit: & fecisset: nisi ab omni exercitu prope usque ad metum seditionis esset rogatus & cum pepercisset: iussit: ut denorum gallinaeorum pretia provinciali redderent decem: qui simul furto conuixerant addito eo: ut tota in expeditione in commanipulatione nemo focum faceret: ne unquam recens coctum cibum sumerent: sed pane ac frigidi uiscerentur appositis speculatoribus qui id curarent. Idem iussit: ne zonas milites ad bellum item aureos uel argenteos nummos portarent: sed publice commendarent recepturi postea praelia quod dederant. Adde liberis eorum & uxoribus haec redibus certe reddendum qui uenisset: ne ad hostes aliquid praedae perueniret si quid forte aduersi fortuna fecisset. Sed haec omnia ut se habuerat Commodi temporum dissolutio aduersa eidem fuere. Denique & si nemo fuit: qui suis temporibus dux seuerior uideretur: ad perniciem illi magis ista fuere quam mortuo. Vbi & inuidia & odium deposita erant: talia exempla ualuerunt. Idem in omni expeditione ante omnes militarem cibum sumpsit ante papilionem: nec sibi unquam uel contra solem uel contra imbres quae sunt tecti suffragium: si miles non habuit: tantum denique belli tempore ratione militibus demonstrata sibi & seruis suis uel contubernaliibus: portauit quantum a militibus ferebatur. Cum seruos suos annona oneraret: ne illi securi ambularent honuisti milites: idque ab exercitu cum suspitio uideretur. Idem in concione iurauit se quam diu in expeditionibus fuisset essetque adhuc futurus: non aliter esse acturum quam militem. Marius ante oculos habentem & duces tales: nec alias fabulas unquam habuit nisi de Annibale: caeterisque talibus. Denique cum imperatori facto quidam paegyri cum recitare uellet. Dixit ei. Scribe laudes Marii uel Annibalis: uel alicuius ducis optime uita functi: & dic quid ille fecerit: ut cum nos imitemur. Nam uiuentes laudare irrisio est maxime imperatores: a quibus speratur: qui timentur: qui praestare publice possunt: qui possunt necare: qui proscribere. Se autem uiuum placere: uelle mortuum etiam laudari. Amauit de principibus Augustum: Vespasianum: Titum: Traianum: Pium: Marcum: reliquos foemineos uel uenenatos uocans: Maximam tamen in historiis Marium: & Camillum: & Qu. Macrinium Coriolanum dilexit. Interrogatus autem quid de Scipionibus sentiret: dixisse fertur felices illos fuisse magis quam fortes: idque probare domesticam uitam & iuuentutem: quae in utroque minus speciosa domi fuisset apud omnes constat: quod si rerum potitus fuisset: omnia correcturus fuisset: quae Seuerus uel non potuit emendare uel noluit. Et quidem sine crudelitate: immo etiam cum lenitate: sed re militari non remissa & inepta atque ridicula: Domus eius hodie Romae uisitur in campo Iouis: quae appellatur Pescenniana: in qua simulacrum eius in thrico constituit. Statim post annum ex thebaico marmore: quod ille ad similitudinem suum factum a rege thebaeorum acceperat. Extat etiam epigramma graecum quod latine hanc habet sententiam. Terror aegyptiaci Niger astat militis ingens: Thebaidos socius aurea saecla uolens: Huc reges: hunc gentes amant: hunc aurea roma. Hic Antoninis carus & imperio. Nigrum nomen habet: nigrum formauimus ipsi: Vt consentiret formae metallo tibi. Quos quidem uersus Seuerus eradi noluit: cum hoc ei & praefecti suggererent: & officiorum magistri ad densi talis fuit: sciant omnes qualem uicerimus. Si talis non fuit: putent omnes nos talem uicisse: immo sic sit: quia fuit talis.

E

X duobus liberis quos Septimius Seuerus reliquit Getam & Bassianum: quorum unum exercitus: alterum pater dixit: Geta hostis est iudicatus. Bassianum autem obrinuisse imperium constat. De cuius maioribus frustra putamus iterandum: cum omnia in Seueri uita satis dicta sint. Huius igitur pueritia blanda: ingeniosa: parentibus affabilis: amicis parentum iucunda: populo accepta: grata senatus: ipse etiam ad amorem conciliandum salutaris fuit: non ille in literis tardus: non in beniuolentis segnis: non tenax in largitate: non lentus in clementia sed sub parentibus uisus. Denique si quando feris obiectos damnatos uidit: fleuit aut oculos auertit: quod populo plus quam amabile fuit. Septem puerum cum collusorem suum puerum ob iudicam religionem grauius uerberatum audisset: neque patrem suum neque patrem pueri uel auctores uerberum diu respexit. Antioche sibus & byzantiis interuentu suo iura uetusta restituit: quibus iratus fuit Seuerus: quod Nigrum iuuerant. Plautini odium crudelitatis causa coepit: quae a parentibus gratia sigillarium acceperat: id uel clientibus uel magistris sponte dona uit. Sed haec puer. Egressus uero puericia se uel patris monitis: seu calliditate ingenij: siue quod se Alexandro Magno Macedoniae & quando putabat: restrictior grauior uultu etiam truculentior factus est profusus: ut eum quem puerum scirent multi esse non crederent. Alexander magnum magnum eiusque gesta semper in ore habuit. Tiberium & Syllam in conuentu praetoribus laudauit. Patri superbius fuit. Fratrem magna eius humilitate despexit. Post patris mortem in castra praetoria pergens apud milites conquestus est: circumueniri se fratris insidiis: atque ita fratrem in palatio fecit occidi. Eius corpus statim cremari praecipit. Dixit praeterea in castris fratrem sibi uenenum parasse: matrem eum irriterentem fuisse. Egitque publice his gratias: qui eum occiderunt. Addidit deique his qui fidelibus erga eum se stipendium. Pars militum apud Albam Getam occisum aegerrime accepit: dicentibus cunctis duobus se fidem promississe liberis Seueri: duobus seruare debere. Clausis quoque portis diu imperator non admissus nisi delinitis animis non solum quae relictis de Geta & criminationibus editis: sed enormitate stipendii militibus: ut solet: placatis: atque inde Romam rediit. Tunc sub ueste senatoria lorica cum armatis militibus curiam ingressus est. Hos in medio iter subsellia duplici ordine collocauit: & sic uerba fecit. Questus est de fratris insidiis in uoluntate & incondite ad illius accusationem: sui uero excusationem: quod quidem nec senatus libenter accepit. Cum ille dixisset fratri se omnia permisisset: fratrem ab insidiis liberasse. Et illum tamen sibi grauissimas insidias fecisse: nec uicem amori reddidisse fraterno. Post hoc relegatis deportatisque redditum in patriam restituit. Inde ad praetorianos processit: & in castris mansit. Altera die Capitolium petiit: eos quos occidere parabat: affabiliter est allocutus. Innitensque Papiniano & Giloni ad palatium rediit. Cum flentem matrem Getae uidisset aliaque mulieres: post necem fratris mulieres occidere conatus est. Sed ob hoc retentus: ne aueretur fratris occisi crudelitas: Laetum ad mortem coegit misso a se ueneno: ipse enim iter suafores Getae mortis primus fuerat: qui & primus interemptus est. Ipse mortem eius saepissime fleuit. Multos qui caedis eius conscii fuerant: interemit: & eum qui imaginem eius honorauit. Post hoc fratrem patrualem Afrum cui prius de partes de coena miserat: iussit occidi. Qui cum se praecipitasset percussorum timore & ad uxorem cruce fracto erepsisset: tamen per ludibrium a percussoribus deprehensus est & occisus. Occidit etiam Pompeianum Marci nepotem ex filia natum & ex Pompeiano cui nupta fuerat Lucilla. Post mortem Veri imperatoris: quem & consulem bis fecerat: & omnibus bellis praeposuerat: quae grauissima tunc fuerunt: & ita quidem ut uideretur a latronibus interemptus. Deinde in conspectu eius Papinianus securi percussus a militibus occisus est quo facto percussori dixit gladio te exequi oportuit meum iussum. Occisus est etiam eius iussu Petronius ante templum Diui Pii: tractaque sunt eorum per plateam cadauera sine aliqua humanitatis reuerentia: Filium autem Papinianum qui ante triduum quaestor opulenter munus ediderat: interemit. iisdem diebus occisi sunt innumeri: qui fratres eius partibus fauerant. Occisi etiam liberti: qui Getae administrauerant: caedes deinde in omnibus locis & in balneis factae: occisique nonnulli etiam coenantes: Inter quos etiam Sammoniacus Serenus: cuius libri plurimi ad doctrinam extant: in summu

Geta
 Bassianus
 Heronius
 Sigillaria
 Alexander magnus
 Tiberius
 Sylla
 Papinianus
 Gilo
 Pompeianus
 Lucilla
 Papinianus
 Petronius
 Papinianus
 Serenus Sammoniacus
 medicus

Serenus Sammoniacus
 medicus

Chilo

discrimen etiam Chilo iterum praefectus & consul uenit: ob hoc quod concordiam in ter fratres suaserat. Et cum idem Chilo sublata ueste senatoria nudis pedibus ab urbe/ nisis raptus esset: Antoninus seditionem compressit. Multas praeterea postea caedes in urbe fecit passim raptis a militibus nonnullis hominibus & occisis quasi seditionem in dicens. Aelium Pertinacem suffectum consulem ob hoc solum quod filius esset imperatoris occidit. Neque cessauit unquam sub diuersis occasionebus eos interficere: qui fratris amici fuissent. Saepe in senatum saepe in populum superbe inuectus est: aut adictis praepositis aut orationibus editis: Syllam se etiam ostendens futurum: his gestis galliam petiit: atque ut primum in eam uenit: Narbonensem proconsulem occidit. Cunctis deinde turbatis qui in gallia res regebant: odium tyrannicum meruit: quanuis aliquando fingeret se benignum: cum esset natura truculentus. Et cum multa contra homines & contra iura ciuitatum fecisset: morbo implicitus grauius laborauit. Circa eos qui eum curabant: crudelissimus fuit: Deinde ad orientem profectionem parans omisso itinere in Dacia resedit circa Reticam non paucos barbaros interemit: militesque suos quasi Syllae milites & cohortatus est: & donauit. Deorum sane se nominibus appellari uetuit: quod Commodus fecerat: cum illi eum quod leonem aliaque feras occidisset Herculem dicerent. Et cum germanos subegisset: Germanicum se appellauit uel ioco uel serio: ut erat stultus & demens: Asserens si lucanos uicisset: Lucanicum se appellandum. Damnati sunt eo tempore: qui urinam in eo loco fecerunt: in quo statuae aut imagines erant principis. Et qui coronas imaginibus eius detraxerunt: ut alias ponerent. Dana nati sunt: & qui remedia quartanis tertianisque collo annexa gestarent: per thracias cum praefecto praetorii iter fecit. Inde cum in Asiam traiceret: naufragii periculum adit antemna fracta ita: ut in scapham cum protectoribus descenderet. Vnde in triremem a praefecto classis receptus euasit: excepit a pros frequenter: contra leonem etiam steterit. Quo etiam missis ad amicos litteris gloriatu est: seque ad Herculis uirtutem accessisse se iactauit: Post hoc ad bellum armeniacum parthicumque conuersus ducem bellicum qui suis competebar moribus: fecit. Inde Alexandriam petiit: in gymnasium populum conuocauit: eumque obiurgauit: legi etiam ualidos ad militiam praecipit: Eos autem quos legerat: occidit exemplo Ptolemaei Euergetis: qui octauus hoc nomine appellatus est. Dato praeterea signo militibus ut hospites suos occiderent: magnam caedem Alexandriae fecit. Dehinc per cadusios & Babylonios ingressus tumultuarie cum parthorum satrapis manum contulit feris etiam bestiis in hostes immisis. Datis ad senatum quasi post uictoriam litteris Parthicus appellatus est. Nam Germanici nomine patre uiuo fuerat consecutus. Deinde cum iterum uellet parthis bellum inferre atque hibernare Hedessae: atque inde carras luni dei gratia uenisset: die natalis sui octauo idus apriles ipsis Megalensibus cum ad requisita naturae discessisset in diuisa Macrino praef. praetorii positus qui post eum inuasit imperium: interemptus est: Conscriti caedis fuerunt Nemesianus: & frater eius Apollinaris: Reanusque qui praef. legionis secundae parthicae militabat: & qui equitibus extra ordinatis praerat non ignorantibus Martio Agrippa qui classi praerat: & praeterea plerisque officialium impulsu Martialis Occisus est autem in medio itinere inter Carras & Hedessam cum leuadae uesticulae gratia ex equo descendisset. Atque inter protectores suos coniuatos caedis ageret. Denique cum illi in equo strator eius leuaret: pugione latus eius confodit. Conclamatumque ab omnibus est: id Martialem fecisse: Et quoniam dei luni fecimus mentionem: sciendum a doctissimis quibusque id memoriae traditum. Atque ita nunc quoque a carrenis praecipue haberi: ut qui lunam foemineo nomine ac sexu putauerit nuncupandam: is addictus mulieribus semper inferuit. At qui uero marem deum esse crediderit: is dominetur uxori. Neque ullas mulieres patiatur insidias. Vnde quanuis graeci uel aegyptii eo genere quo foeminam hominem etiam Lunam deum dicant: Mystice tamen deum dicunt. Scio de Papiniani nece multos ita in litteras retrulisse: ut caedis non adsciuerint causam aliis alia referentibus. Sed ego malui ueritatem opinionum edere: quam de tanti uiri caede reticere. Papinianum amicissimum fuisse imperatori Seuero: & ut aliqui loquuntur affinem etiam per secundam uxorem memoriae traditur: ad hoc praecipue utrunque filium a Seuero commendatum eumque cum Seuero professum sub Scauola: & Seuero in aduocatione fisci successisse. atque ob hoc concordiam fratrum Antoninorum fuisse egisse quin etiam nec occideretur. Cuius iam de insidiis eius Bassianus quereretur: atque ideo una cum his qui fautores fuerat Getae a militibus non solum permittente uerum etiam suadente Antonino occisus. Multi

Ptolemæus euergetes
Edesa
Carræ
Lunus deus
Macrum
Nemesian)
Apollinaris
Reanus
Strator
Martius agrippa
De Luno deo
Martialis
Papinian)
Scauola
Seuerus

dicunt Bassianum occiso fratre illi madaasse: ut & in senatu per se & apud populum factus dilueret: illum autem respondisse: Non tam facile parricidii excusari posse quam fieri. Est etiam haec fabella: quod dictare noluerit oratione: qua inuehendū erat in fratre: ut causa eius melior fieret: qui occideret. Illū autem negantē respondisse aliud est parricidii: aliud accusare innocentem occisum. Sed hoc omnino non conuenit. Nam neque praef. poterat dictare oratione: & constat eum quasi fauorē Getae occisum. Et fertur quidē Papinianus cum raptus a militibus ad palatium traheretur occidendus praediuisasse dicentē stultissimum fore: qui in suū subrogaretur locū: nisi appetitā crudeliter praefecturā uindicaret: quod factū est. Nam Macrinus occidit: ut supra exposuimus: qui cum filio factus i castris imperator filium suū qui Diadumenus uocatus Antoninū uocauit: iccirco quod a praetorianis multū Antoninus desideratus ē. Bassianus uixit annis quadraginta tribus. Imperauit annis sex. Publico funere elatus est: Filium reliquit: qui postea & ipse M. Antoninus heliogabalus est dictus. Ita enim nomen Antoninorum inuoluerat: ut uelli ex animis hominum non posset. Quod oium pectora uelut Augusti nomē obfederat. Fuit male morigeratus & patre duro crudelior. Auidus cibi: uini etiā appetens. suisodiosus: & praeter milites praetorianos oibus castris exosus. Prorsus nihil inter fratres simile. Opera Romae reliquit Thermas nominis sui eximias: quarū cellā soleare architecti negāt posse ulla imitatione qua facta est fieri. Nam & ex aere uel cupro cancelli superpositi esse dicuntur: quibus cameratio tota concedita est: & tantum est spatii: ut id ipsum fieri negant potuisse docti mechanis. Reliquit & porticū patris nomine: quae gesta illius contineret & triumphos & bella: ipse Caracalli nomen accepit a uestimento quod populo dederat demisso usque ad talos: quod ante non fuerat. Vnde hodieque Antoniniana dicuntur Caracallae. Huiusmodi in usu maxime Romanae plebis frequentata. Idē uia nouam muniuit: quae est sub eius thermis Antoninianis scilicet qua pulchrius inter Romanas plateas non facile quicquam inuenias. Sacra Isidis Romae deportauit: & tepla ubique magnifice eidem deae fecit. Sacra etiā maiore reuerentia celebrauit quā antea celebrabatur. In quo quidē mihi mirū uidetur quod eadem modū sacra Isidis primū per hunc Romae uenisse dicantur. Cum Antoninus Commodus ita ea celebrauerit: & ut anubin portaret & pausa sederet: nisi forte iste addidit celebritati non eam prius iuexit. Corpus eius Antoninorum sepulchro illatum est: ut ea sedes reliquias eius acciperet quae nomen addiderat. Intere est scire quemadmodū nouercā suā Iuliam uxore duxisse dicatur. Quae cum esset pulcherrima & quasi per negligentiā se maxima corporis parte nudasset: diuisissetque Antoninus uellē si liceret responderet fertur: si libet licet. An nescis te imperatorem esse: & leges dare non accipere: Quo audito furor inconditus ad effectum criminis roboratus est: nuptialque eas celebrauit. quasi sciret se leges dare: cum uere solus prohibere debuisset: matrem enim: non alio dicēda erat nomine: duxit uxore & ad parricidii iunxit incestum. Si quidē eam matrimonio sociauit: cuius filiū nuper occiderat. Non ab re est etiā diuitum cum quidā in eū addere dictū. Nam cum germani & parthici & arabici & alamanici nomen ascriberet: nam alamanorum gentē deuicerat. Heluius pertinax filius pertinacis dicitur ioco dixisse: adde si placet etiā Geticus maximus: quod Geta occiderat fratrem: & Gotti getae diceretur: quos ille dum ad orietē trāsit tumultuariis plius deuicerat. Occidēdi Getae multa prodigia extiterunt: ut in uita eius exponemus. Nam quāuis prior ille uita excellerit: nos tamen ordinem secuti sumus: ut qui prior natus est: & qui prior imperare coeperat: prior scriberetur. Eo sane tempore quo ab exercitu appellatus ē Augustus uiuo patre quod ille pedibus aeger gubernare non posse uideretur imperium. Contusis animis militum & tribunorum Seuerus dicitur animo uolutasse: ut & hūc occideret: nisi repugnassent praef. eius graues uiri. Aliqui contradicunt praef. uoluisse id fieri: sed Septimium noluisse: ne & seueritas illius crudelitatis nomine inquinaretur. Et cum auctores criminis milites fuerint adolefcentis stultae temeritatis poenas ueret tam grauis supplicii titulo: ut a patre uideretur occisus. Hic ita men oium durissimus: & ut uno cōplectamur uerbo parricidia & incestus patris: matris: fratris inimicus a Macrino qui eum occiderat: timore militum ac maxime praetorianum inter deos relatus est: habet templū hēt salios habet sodales Antoninianos qui Faustinae templū quod ei sub tauri radicibus fundauerat maritus. In quo postea filius huius Heliogabalus Antoninus sibi uel Ioui syrio uel soli incertum id est: templum fecit.

Papiniani mortis causa
Macrinus
Diadumenus
M. Antoninus heliogabalus
Morigeratus
Cella solanus
thermarum
basiani
Cupro uulgo
cobre
Caracallus u
de dictus est
Iulia
Draupetium di
Etum
Facetu
Gotti
Getz
Septimius
Helioabalus
Ioui syrio

Antoninus Geta eiusdem Spartiani.
Cio Constantine Auguste & multos & clementiā tuā quaestionē mouere posse: cur etiā Geta Antoninusa me tradatur. De cuius priusquam uel uita uel nece dicā: differā cur & ipsi Antonino a Seuero praesentis nomē appositū. Neque enim multa in eius uita dici possunt: quae prius rebus humanis exceptus est quam cum fratre teneret ipsū. Septimius Seuerus quodā tēpe cum cōsuluisset ac petiisset: ut sibi indicaretur: quo eēt successore moriturus: i somnis uidit Anto

E

Septenaria Marci
maximi

Sit diuus du no
sit uiuus

Seruus
Vitellij
Julia

Popa .i. uictimorius
Anarbo

Balant
Gruntunt
Minaxiunt
Seuiunt
Rugiunt
Rietant
Baerunt
Coaxant
Himunt
Rugiunt
Rietant
Baerunt
Mugiunt

Iuuenalis

...nū sibi successurū. Quare statim ad milites processit & Bassianū filiū maiore natu. M. Au-
relium Antoninū appellauit. Quod cum fecisset: & paterna cogitatione; uel ut quidā dicūt
a Iulia uxore comonitus; quæ gnara erat somniū; quod minori filio hoc factū ipse interclusif-
set aditum imperandi; etiā Geta minorē filium Antoninum uocari iussit. Itaque semper ab
eo in epistolis familiaribus dictus est Antoninus; cum si forte abesseret; scriberet. Salutate An-
toninos filios & successores meos. Sed nihil ualuit patris matrisue cautio. Nā ei solus ille suc-
cessit; qui primus Antonini nomen accepit. Et hæc de Antonini nomine. Geta autē dictus est
uel a patris nomine uel aui paterni; de cuius uita & moribus in uita Seueri Marius Maximus
primo septenario satis copiose rettulit. Fuit autē Antoninus Geta etiā ob hoc ita dictus; quod
in animo habuit Seuerus; ut omnes deinceps principes quem admodū Augusti; ita etiam An-
tonini dicerentur. Atque amore Marci uel fratris suum semet dicebat; & cuius philosophiam
litterarumque institutionē semper imitatus est. Dicunt aliqui non in Marci honorem tantū
Antonini nomini delatum; cum id Marcus adoptiuus habuerit; sed in eius qui Pius cogno-
minatus. Hadriani scilicet successoris; & quidem ob hoc quod Seuerum ille ad fiscū aduoca-
tionem delegerat ex formula forensi; cum ad tantos processus ei paruisset dati ab Antonino
primi gradus uel honoris auspiciū; simul quod nemo ei uideretur felicior imperator ad cō-
modandum nomen eo principe; cuius proprium nomen iam per quattuor principes cōcur-
risset. De hoc eodē Seuerus gnarus genitura illius; cuius ut plerique a frorum peritissimus
fuit; dixisse fertur. Mirum mihi uidetur Iuuenalis amatissimus Geta noster diuus futurus
cuius nihil imperiale in genitura uideo. Erat enim Iuuenalis præf. eius prætorii; nec eum fe-
fellit. Nam Bassianus cum eum occidisset; ac uereretur tyrannicam ex parricidio notam; au-
diretque posse mitigari facinus; si diuum fratrem appellaret; dixisse fertur: sit diuus; dum
non sit uiuus. Denique eum inter diuos rettulit; atque ideo ut cuiusque redit fama in gratiam
parricidia. Natus est Geta Seuerus & Vitellio consulibus Mediolani; & si aliter alii prodide-
runt. vi. Kal. iunias ex Iulia; quam iccirco Seuerus uxorem duxerat; quod eam in genitura ha-
bere compererat; ut regis uxor esset. Isque priuatus sed iam optimi i rep. loci. Statim ut na-
tus est; nuntiatum est ouum gallinam in aulam peperisse purpureū. Quod cū allatum Bassi-
anus frater eius accepisset; & quasi paruulus applosum ad terrā fregisset; Iulia dixisse fertur
ioco Maledicte parricida fratrem tuum occidisti. Idque ioco dictum; Seuerus altiusq̄ quisq̄
præsentium accepit. A circumstantibus autē postea uelut diuinituseffosum approbarum ē. Fu-
it etiā aliud omen. Nā cum in uilla cuiusdā Antonini plebei hominis agnus natus esset; q̄ uel
lus in fronte purpureum haberet; eadem die atque hora quā Geta natus est; audissetque ille
abaruspice post Seuerum Antoninum imperatorem; ac de se ille auguraretur; sed tamen ta-
le facti timeret indicium; ferro eum adegit; quod & ipsum signo fuit Getam ab Antonino in-
terendum; ut postea satis claruit. Fuit etiā aliud omen ingens postea; ut exitus docuit huius
facinoris; quod euenit. Nam cum infantis Getæ natalē Seuerus cōmendam uellet; hostiam
popa nomine Antoninus percussit; quod tunc nec quæsitum nec animaduersum; post uero i-
tellectum est. Fuit adolescens decorus; moribus asper; sed non ipius; Añarbo retractor; gu-
losus; cupidus ciborum; & uini uarie conditi. Huius illud pueri fertur insigne; quod cū uel-
let partium diuersarū uitros Seuerus occidere; & inter suos dicere hostes uobis eripio; cōsen-
tiretque adeo usque Bassianus; ut eorum etiā liberos si sibi consulere; diceret occidendos
Geta interrogasse fertur quantus esset interficiendorum numerus; cunq̄ dixisset pater; ille
interrogauit; isti habent parentes; habent propinquos; cum responsum esset habere complu-
res; plures ergo in ciuitate tristes erunt q̄ læti; quod uicimus. Et obtinisset eius sententia; ni-
si Plantianus præfectus uel Iuuenalis instituisent spe proscruptionū; ex quibus ditati sunt.
His accedebat Bassiani fratris nimia crudelitas q̄ cū contenderet; & diceret quasi ioco quasi
serio omnes cum liberis occidendos partium diuersarum; Geta ei dixisse dicitur. Tu q̄ nul-
li pacis; potes etiā fratrem occidere. Quod dictum eius tunc nihil post uero pro prælagio fu-
it. Fuit in litteris assequendis & tenax ueterum scriptorum; paternarum etiā sententiarum
memor; fratri semper inuisus; matri amabilior q̄ frater; subbalbe tamē canorus. Vestitus ni-
tidi cupidissimus ita; ut patri doleret; siquid accepit a præsentibus; ad suum contulit cultū
neque quicq̄ cupiam dedit. Post parthicum bellum cū ingenti gloria floreret Bassiano par-
ticipare imperii appellato; Geta quoque Cæsaris & Antonini; ut quidam dicunt; non accepit
Familiare illi fuit has quæstiones grammaticis proponere; ut dicerent singula animalia quo
modo uocem emitterent; uel ut agni ballant; porcelli grunniunt; palumbes minarriunt; arsi
sæuiunt; leones rugiunt; leopardi rictant; elephanti barriunt; ranæ coaxant; equi hinnunt
asini rugiunt; tauri mugiunt; eaque de ueteribus approbare. Sereni Sammonici libros fami-
liarissimos habuit; quos ille ad Antoninum scripsit. Habebat etiā illam consuetudinē; ut
conuiuia & maxime prandia per singulas litteras iuberet scientibus seruis; uelut in quo erat

Serenus Sammonicus

anser a prunā; anas item pullus; perdix; pauus; porcellus; piscis; perna. Et quæ in eam litterā
generā edulium caederent. & item fassianus fartaficus; & talia; quare comes etiam habebatur
in adolescentia. Occiso eo pars militum quæ incorrupta erat; parricidum ægerime accepit
dicentibus cunctis duobus se liberis fidem promississe duobus seruare debere. Clausis que
portis diu non est imperator admissus. Denique nisi querelis de Geta editis & animis militū
delinitis enormibus etiā stipendiis datis Romā Bassianus redire nō potuit. Post hæc denique
& Papinianus & multi alii interempti sunt; qui uel concordia fauerant uel qui partiū Geræ
fauerāt; ita ut utriusque ordinis uiri & in balneum cenantes & in publico percuterentur. Pa-
pinianus ipse securi percussus sit improbante Bassiano quod non gladio res peracta sit. Ven-
tum denique est usque ad seditionem urbanicianorum militum; quos quidem non leui au-
toritate Bassianus compressit tribano eorum ut alii dicunt interfecto; ut alii relegato. Ipse
autem tantum timuit; ut loricam sublato habens clauo etiam curiam sit ingressus; atque ira
rationem facti sui & necis geticæ reddiderit. Quo quidem tempore Heluius Pertinax filius
Pertinacis; qui postea est ab eodem Bassiano interemptus; recitanti fauultum prætorii & dice-
ti Sarmaticus Maximus & Parthicus maximus; dixisse dicitur adde & Geticus Maximus q̄
si Gotticus; quod dictum alius in pectus Bassiani descendit; ut postea nece Pertinacis est ap-
probatum; nec solum Pertinacis; sed & aliorum ut supra dictum est passim & inique. Helui-
um autem etiam suspectum habuit affectatæ tyrannidis; quod esset in amore omnium & fi-
lius Pertinacis imperatoris; quæ res nulli facile priuato satis tuta est. Funus Geræ accuratius
fuisse dicitur; q̄ eius qui fratri uideretur occisus. Illatrusque est maiorū sepulchro hoc est Se-
ueri; quod est in Appia uia euntibus ad portam dextrā specie seprizonii extructum; quod si-
bi ille uiuus ornauerat. Occidere uoluit & matrem Geræ nouercam suam quod fratrem lu-
geret; & mulieres quas post reditum de curia flentes reperit. Fuit præterea eius immanita-
tis Antoninus; ut his præcipue blandiretur; quos ad necem destinabat; ut eius magis blandi-
mentum timeretur; q̄ iracundia. Mirum sane omnibus uidebatur; quod mortem Geræ toti-
ens ipse etiam fleret; quotiens nominis eius mentio fieret; quotiens imago uideretur aut sta-
tua. Varietas autem tanta fuit Antonini Bassiani; imo tanta sitis cædis; ut modo fautores Ge-
tæ; modo inimicos occideret; quos fors obtulisset; quo facto magis Geta desiderabatur.

Aelii Lampridii Antoninus Heliogabalus.

Vitam Heliogabali Antonini impurissimā qui uariis etiam dictus ē; nunq̄
in litteras misisset; nequis fuisse Romanorū principem sciret; nisi ante
Caligulas & Nerones & Vitellios hos idem habuisset imperium; sed cū
eadem terra & uenena ferat & frumentum atque alia salutaria; eadē ser-
pentes; & cicures; compensationem sibi lector diligens faciet; cum legerit
Augustum; Vespasianum; Traianum; Hadrianum; Pium; Marcum. Cō-
tra hos prodigiosos tyrannos simul intelliget romanorū iudicia; quod il-
li & diu imperarent; & exitu naturali functi sunt. Hi uero interfecti; tracti; tyranni etiam ap-
pellati; quorum nec nomina libet dicere; quia occiso Macrino eiusque filio Diadumeno; q̄
pari potestate imperii Antonini etiam nomen acceperat; in Varium Heliogabalum imperiū
collatum est; iccirco quod Bassiani filius diceretur. Fuit autem Heliogabali uel Iouis uel So-
lis sacerdos; atque Antonini sibi nomen ascuerat; uel in argumentum generis; uel quod id no-
men usque adeo carum esse cognouerat gentibus; ut etiam parricidia Bassianus causa nomi-
nis amaretur. Et hic quidem prius dictus est Varius. Post Heliogabalus a sacerdotio dei He-
liogabali; Cui templum Romæ in eo loco constituit; in quo prius ædes Horci fuit; quæ e Sy-
ria secum adduxit. Postremo cum accepit imperium; Antoninus appellatus est. Atque ipse i
Romano imperio altissimus Antoninorum fuit. Hic tantum Symiamiræ matri deditus fuit
ut sine illius uoluntate nihil in rep. faceret. Cum ipsa meretricio more uiuens in aula omnia
turpia exerceret. Antonino autem Caracallo stupro cognita; ita ut hinc uel Varius & Helio-
gabalus uulgo conceptus putaretur. Et aiunt quidem Varii etiam nomen iccirco eidem indi-
tum a cōdiscipulis; quod uario semine de meretrice; utpote conceptus uideretur. Hic fertur
occiso Macrini factione patre; ut dicebatur; Antonino in templum dei Heliogabali confugif
se uelut in asylum; ne interficeretur a Macrino; qui sæuissime cum filio luxurioso & crudeli
exercuit imperium. Sed de nomine hæctenus; quāuis sanctum illud Antoninorum nomē pol-
luerit. Quod tu Constantine sacratissime ita ueneraris; ut Marcum & Pium inter Constanti-
nos Claudiofque uelut maiores tuos aureos formaueris adoptans uirtutes ueterum tuis mo-
ribus congruentes & tibi amicas caras. Sed ut ad Antoninum Varium reuertamur; nactus i-
perium; Romam nuncios misit. Excitatisque omnibus ordinibus omni etiam populo ad no-

Apruna
Fartaficus

Papinianus

Urbanicij
milites

Heluius pertinax filius
pertinacis

Septimij

Macrinus
Diadumenus

Heliogabalus
deus

Symiamira

men Antoninum quod non solum titulo: ut in Diadumeno fuerat: Sed etiam in sanguine red- ditum uidebatur: cum se Antoninum Bassiani filium scripsisset: ingenseius desiderium fa- ctum est. Erat praeterea etiam rumor: qui nobis post tyrannos solet damnari principibus: qui nisi ex summis uirtutibus non permanet. Et quem multi mediocres principes amiserunt. De- nique ubi in senatu lecta sunt ista Helioabali: statim infausta in Antoninum: & dira in Macrinum eiusque filium dicta sunt. Appellatusque Antoninus princeps uolentibus cunctis: & studiose credentibus ut sese habent uota hominum ad credulitatem festinantium: cum quod optant uerum esse desiderant. Sed ubi primum ingressus est urbem omisis his quae in prouincia gerebantur: Helioabalum in palatino monte iuxta aedes imperatorias consecrauit: eique tem- plum fecit studens & matris typum & uestae ignem & palladium & ancylia & omnia Romanis ueneranda in illud transferre templum: & id agens ne quis Romae deus nisi Helioabalus co- leretur. Dicebat praeterea Iudaeorum & Samaritanorum religiones: & Christianam deuotio- nem illuc transferendam: ut omnium culturarum secretum Helioabali sacerdotium tene- ret. Deinde ubi primum diem senatus habuit: matrem suam in senatum rogari iussit. Quae cum uenisset uocata ad consulum subsellia scribendo affuit: id est senatus consulti conficien- di testis: solusque omnium imperatorum fuit: sub quo mulier quasi clarissima loco uiri se- natum ingressa est. Fecit & in colle Quirinali senatulum id est mulierum senatum: in quo ante fuerat conuentus matronalis solennibus duntaxat diebus. Et si unquam aliqua matro- na consularis coniugii ornamentis esset donata: quod ueteres imperatores affinis detulerunt. Et his maxime: quo nobilitatos maritos non habuerant: ne in nobilitate remanent. Sed Symiamira facta sunt senatus consulta ridicula de legibus matronalibus: quae quo uesti- tu uincerent: quae cui crederent: quae ad cuius osculum uenirent: quae pilento: quae equo sa- ginario: quae alino ueheret: quae carpento mulari: quae bouu: quae fellae ueheretur: quae utru- pellicione sea an eborata an argentata & quae aurum uel gemmas in calciamentis haberent. Ergo cum hibernasset Nicomediae atque omnia ferdide ageret: inireturque a uiris & subige- ret: statim milites facti sui puenit quod in Macrinum conspirauerant: ut hunc principem faceret. Atque in consobrinum eiusdem Helioabali Alexandrum quem Caesarem senatus Macrino iterempto appellauerat: inclinauere animos. Quis enim ferre posset principem p- cuncta caua corporis libidinem recipientem: cum ne belluam quidem talem quisquam ferat. Romae denique nihil egit aliud nisi: ut emissarios haberet qui ei bene nasatos perquirent: eosque ad aulam perducerent: ut eorum conditionibus frui posset. Agebat praeterea domi- fabulam Paridis ipse Veneris personam subiens ita: ut subito uestes ad pedes defluerent nu- dusque una manu ad mamam: altera pudendis adhibita iugulareret posterioribus em- tibus in subactorem reiectis & oppositis. Vultum praeterea eodem quo uenus pingitur: me- mate figurabat corpore toto expolitus: cum fructum uitae praecipuum existimans: si deus atque aptus libidini plurimorum uideretur. Vendidit & honores & dignitates & potitates ta p se q per oes seruos ac libidinu ministros. In senatu legit sine discric atatis cesus. Meris pe- cuniae merito militaribus et pposituris & tribunatibus & legatibus & ducibus: ueditis et pcuratoribus & palatinis officiis. Aurigas Protogenem & Cordiu prio i certamie curulis focios post i omni uita & actu ptipices habuit. Multos quoru corpora placuerant de scena & circo & harena in aula traduxit. Herode uero sic amauit: ut eidem inguina oscularetur: quod di- ctu etiam uerecundum est. Floralia sacra se asserens celebrare in uirginem uestalem in cestu admisit. Sacra. p. r. sublati penetralibus profanauit. Ignem perpetuum extinguere uoluit: Nec Romanas tantum extinguere uoluit religiones: sed per orbem terrae unum studens: ut Helioabalus deus unus ubique coleretur: & in penum uestae quod sola uirgines folique po- tifices ad eunt: irrupit pollutus ipse omni contagione morum: cum his qui se polluerant. Et penetrale sacrum est auferre conatus: cunque seriam quasi ueram rapuisset: quamuis uirgo maxima falsam monstrauerat: atque in ea nihil repperisset: applosam fregit: nec tamen quic- quam religioni dempsit: qui plures similes factae dicuntur esse: ne quis ueram unquam pos- sit auferre. Haec cum ita essent: signum tamen quod paladium esse credebat: abstulit. Et au- ro uictum in sui dei templo locauit. Matris etiam deinde sacra accepit: & a deo ebacchatus e- ut typhum eriperet: & alia sacra quae penitus habentur condita: facta uero autem caput inter praecisos phanaticos & genitalia sibi deuinxit: & omnia fecit: quae galli facere solent. Ablatu- que sanctum nomen in penetrale dei sui transtulit. Salambonem etiam omni plactu & iactatio- ne syriaci cultus exhibuit: omen sibi faciens imminetis exitu. Omnes sane deos sui dei mini- strose se aiebat: cum alios eius cubicularios appellaret: alios seruos: alios diuersarum reru- ministros. Lapidem qui diu dicuntur ex proprio templo Dianae Laodiceae ex adyto suo i quo id Orestes posuerat: auferre uoluit. Et Orestem quidem ferunt non unum simulacrum Dia- nae: nec uno in loco posuisse: sed multa in multis: Postea quod se apud tria flumina circa he-

Consularis coniugii ornamenta

Pilento Equo Saginario

Protogenes Cordius Herodes

Floralia sacra

Salumbo

Lapides diui Orestes

pellicea me an of sea

brum ex responso purificauit etiam Orestem condidit ciuitatem: quam saepe cruentari ho- minum sanguine necesse e. Et Orestia quide urbe Hadrius suo nomine uindicari iussit. Eo tempore quo furore ceperat laborare: ex responso cum ei dictum esset: ut in furiosi alicuius domum uel nomen irreperet. Nam ex eo emollita insaniam ferut: per quam multos senato- res occidi iusserat. Quibus seruatis Antoninus Pii nomen meruit: quod eos post ad senatum adduxit: quos omnes iussu principis interfectos credebant. Caedit & humanas hostias lectis ad hoc pueris nobilibus & decoris per omnem Italiam patrimis & matrimis: credo ut maior esset utrique parenti dolor. Omne denique magoru genus a derat illi: operabaturque quot- tidie hortante illo & gratias diis agente quod amicos eorum inuenisset: cum inspiceret exta puerilia & excruciare hostias ad ritum gentilem suum: Cum collatum inisset in populum non nummos uel argenteos uel aureos uel bellaria uel minuta animalia: sed boues optimos & camellos & asinos & ceruos populo diripiendos abiecit: imperatorium id esse dictans. Inse- cutus est famam Macrini crudeliter: sed multo magis Diadumeni quod Antoninus dictus e: Pseudo Antoninum & pseudo philippum eum appellans: simul quod cum luxuriosissimus extitisset: uir fortissimus: optimus: grauius: seuerissimus diceretur. Coegit denique scri- ptos nonnullos de nefanda imo potius non ferenda eius dicta luxuria disputare: ut in uita eius. Lauacrum publicum in aedibus aulicis fecit: simul & palam populo exhibuit: ut ex eo conditiones bene nasatorum hominum colligerent. Idque diligenter curatum est: ut ex tota penitus urbe atque ex nauticis monobolos quaereret: sic eos appellabant: qui uiriliores uide- bantur. Cum Marcomanis bellum inferre uellet: quos Antoninus pulcherrime profligauit: dictum est quibusdam per chaldaeos & magos Antoninum Marcum id egisse: ut marco- mani. p. r. semper deuoti essent atque amici: idque factis carminibus & consecratione: cum quaereret quae illa esset: uel ubi esset: suppressum est. Constabat enim illum ob hoc cosecra- tionem quaerere: ut eam dissiparet spe belli concitadi. Et iccirco maxime quod audierat re- sponsum fuisse ab Antonino bellum Marcomanicum finendum. Cum hic Varius & Helio- gabalus & ludibrium publicum diceretur: nomen autem Antonini pollueret: in quod inua- serat. Prodebatur autem per eos maxime: qui dolebant sibi homines ad exercendas libidi- nes bene nasatos & maioris speculii opponi. Vnde etiam de nece eius cogitari ceperit. Et haec quod dem domi. Sed milites patri pestem illam uelari imperatoris nomine nequiuerunt. Ac pri- mum inter sese deinde per coronas iecere sermones in Alexandrum omnes inclinantes: qui ia- Caesar erat a senatu dictus eo tempore: quo Macrinus huius Antonini: Na uaria una hisera- ua. Vnde Helioabalus Varius dicebatur. Zoticus sub eo tantum ualuit: ut ab omnibus of- ficiorum principibus sic haberetur: quasi domini maritus esset. Erat praeterea idem zoticus qui hoc familiaritatis nomine abutens omnia Helioabali dicta & facta uederet: sumis qua- maxime diuitias enormes sperans cu aliis polliceretur: omnes falleret. Egrediensque ab illo singulos audiret dicens de te hoc locutus sum: de te hoc audiui: de te hoc futurum est: ut sut homines huiusmodi: qui si admissi fuerint ad nimiam familiaritatem principu famam no- solum malorum: sed & honorum principum uendunt. Et qui stulticia uel innocentia impera- torum qui hoc non perspicunt: infami rumigatione poscuntur. Nupit: & coit: ut & pro- nubem haberet: clamaretque concide magre. Et eo quidem tempore quo Zoticus agrotabat quaerebat deinde a philo sophis & grauius uirisan & ipsi in adolescentia perpessi essent: quae ipse pateretur quidem impudensissime: neque enim unquam uerbis pepercit infamibus: cum & digitis impudicicam ostendaret: nec ullus in conuentu & audiente populo esset pu- dor. Fecit libertos praesides: legatos: consules: duces: omnesque dignitates polluit ignobili- tate hominum perditorum. Cu ad uindemias uocasset amicos nobiles: & ad corbes se disse- grauiusimum quenque percuctari ceperit: an promptus esset in Venerem: erubescitibusque senibus exclamabat: erubuit: salua res est: silentium ac ruborem pro consensu ducis. Addidit praeterea ipse quae faceret sine ullius pudoris uelameto. Posteaquam senes uidit erubescere ac tacere: uel quae aetas uel quae dignitas talia refutabat: contulit se ad iuuenes: & ab his coepit oia exquirere: a quibus cu audiret aetati congrua: gaudes coepit: & dicere uere libera uindemia ee qua sic celebraret. Ferut multi ab ipso primu reptu: ut i uindemiaru festiuo multa i dnos iocularia & audiendi dnis dicerentur q ipse coposuerat & graeca maxie. Horu plaraque Marius Ma- ximus dicit in uita ipsius Helioabali. Erant amici improbi & senes quidam & specie philo- sophi: qui caput reticulo componerent: qui improba quaedam pati se dicerent: qui maritos se habere iactarent. Quos quidem finxisse dicunt: ut illi fierent uitiorum imitatione cario- res: Ad praefectura praetorii saltatorem qui histrionicam Romae fecerat: ascruit. Praefectu- uigilum Gordium aurigam fecit: praefectum annonae Claudium censorem ad honores reli- quos promouit. Commendatos sibi pudibulum enormitate membrorum ad uicesimum hae- reditatum mulionem curare iussit. Iussit & cocum: & claustraliu artificu

Orestia ciuitas ab oreste con- dita

Nasatory bene hominu monobolos

Bene nasatos Per coronas recere serm- nes

Pro nubem Concide ma- gre

Erubuit, sal- ua res est

Gordius Auriga

Naria

Cum ingressus esset uel castra uel curiam auiam suam Variam nomine de qua superius dictum est: secum induxit: ut eius auctoritate honestior fieret: quia per se non poterat: nec ante eum: quod iam diximus: senatum mulier ingressa est: ita: ut ad scribendum rogaretur: & sententiam diceret. In conuiuio exoletos maxime iuxta se ponebat. eorumque attrectatione & tactu praecipue gaudebat. Nec quisquam ei magis poculum cum bibisset: dabat. Inter haec mala uitae impudicissima: Alexandrum quem sibi adoptauerat: se amoueri iussit: dicens se poenitere adoptionis: mandauitque ad senatum: ut Caesaris ei nomen abrogaretur. Sed in senatu hoc prodito ingens silentium fuit. Si quidem erat optimus iuuenis. Alexander postea comprobatus genere imperii eius cum ideo displiceret patri: quod impudicus non esset. Erat autem ei dem consobrinus: & ut quidam dicunt: a militibus etiam amabatur: & senatus acceptus erat & equestri ordini. Nec defuit tamen furor usque ad exitum uoti pessimi. Nam ei percussores immisit. Et hoc quidem modo ipse secessit ad hortos spei ueteris quali contra nouum iuuenem uota concipiens relicta in palatio matre & auia & consobrinis iuocis: iussitque: ut trucidaretur iuuenis optimus & reip. necessarius. Misit & ad milites litteras: quibus iussit: ut abrogaretur nomen Caesaris Alexandro. Misit: qui & in castris statuarum eius titulos luto regeret: ut fieri solet de tyrannis. Misit & ad nutritores eius: quibus imperauit sub praemiorum spe atque honorum: ut eum occiderent: quo uellent modo uel in balneis uel ueneno uel ferro. Sed nihil agunt improbi contra innocentes. Nam nulla ui quis adduci potuit: ut tantum facinus impleret: cum in ipsum magis conuersa sint tela: quae parabat aliis ab hisque sit interfectus: quibus alios appetebat. Sed ubi primum lutati sunt tituli statuarum: milites omnes exarserunt. Et pars in palatium pars in hortos: in quibus erat Varius: ire tendunt: ut Alexandrum uindicarent: hominemque impurum eundemque parricidalis animi tandem a rep. depellerent. Et cum in palatium uenissent: Alexandrum cum matre atque auia custoditum diligentissime postea in castra duxerunt. Secuta autem erat illos Symiamira mater Heliogabali pedibus sollicita filio. Inde iterum est in hortos: ubi Varius inuenitur certamen aurigandi parans: expectans tamen intentissime quando ei dem nunciaretur consobrinus occisus. Qui subito militum strepitu exterritus in angulum se condit: obiectuque ueli cubicularis in castra: alios uero ad eos placandos: qui iam in hortos uenissent. Antiochianus igitur ex praefectis unus milites qui in hortos uenerant & sacramenti admonitione exorauit: ne illum occiderent: quia nec multi uenerant: & plerique cum uexillo quod Aristomachus tribunus renouerat: remanserat. Haec in hortis. In castris uero milites praefecto dixerunt se paruos esse Heliogabalo: si & impuros homines & aurigas & histriones a se dimoueret: atque ad bonam frugem rediret. His maxime submotis qui cum omnium dolore apud eum plurimum poterant: & qui omnia eius uendebant uel ueritate uel fumis. Remoti sunt de ni que ab eo Herodes: Cordus: & Murissimus: & duo improbi familiares: qui eum ex stulto stultiore faciebant. Mandatum praeterea a militibus praefectis: ne paterentur illum ita diutius uiuere: & ut Alexander custodiret: ne uel illi aliqua uis afferretur: simul ne Caesar quem piam amicam Augusti uideret: ne ulla fieret imitatio turpitudinis. Sed Heliogabalus & ingenti prece Herodem reposebat impudicissimum hominem: & istidias in dies Caesaris propagabat. Denique Kalendis Ianuariis cum simul tum designati essent consules: noluit cum consobrinis procedere. Ad extremum cum ei auia & mater dicerent imminere milites ad eius exitum nisi concordiam uiderent inter se consobrinorum: sumpta praeterea hora diei sexta processit ad senatum auia sua ad senatum uocata: & ad tellam producta. Deinde in capitolium ad uota concipienda & perficienda solennia ire noluit: omnia per. pr. urbanum facta sunt: quasi consules illi non essent. Nec distulit eadem consobrinis: sed timens ne senatus ad aliquem se inclinaret: si ille consobrinum occidisset: iussit subito senatum urbe decedere. Omnesque etiam quibus aut uehicularum aut ferui deerant: subito proficisci iussi sunt. Cum alii per baiulos alii per fortuita animalia & merce de conducta ueherentur: Sabinum consulare uirum ad quem libros Vlpianus scripsit: quod in urbe remansisset: uocato centurione mollioribus uerbis iussit occidi. Sed centurio aures durior imperari sibi credidit ut urbe pelleretur. Itaque fecit: sic uitium centurionis Sabino saluti fuit. Remouit & Vlpianum iuriscōsultum: ut bonum uirum: & Siluinum uero referuatus. Sed milites & maxie praetoriani uellicientes qui mala in Heliogabalo pararent: uel quod sibi uiderent inuidiam: factaque conspuratione ad liberandam rempublicam: primum consensu genere mortis cum alios uitalibus exemptis necarent: alios ab ima parte perfoderent: ut mors esset uitae consentiens. Post hoc in eum impetus factus est: atque in latrina ad quam confugerat: occisus. Tractus deinde per publicum addita iniuria cadaueri est: ut id in cloacula milites mitterent. Sed quum non cepisset cloacula fortuito per pon-

Spei ueteris horti

Antiochianus
Aristomachus

Herodes
Cordus
Murissimus

Sabinus
Vlpianus
Vlpianus
iuriscōsultus
Siluinus

sem amylium anhe xo pondere ne fluitaret: in tiberim abiectum est: ne unquam sepeliri posset. Tractum est cadauer eius etiam per circi spacia: priusquam in tiberim praecipitaretur. Nomen eius id est Antonini era sum est senatu tubente: remansitque Varii Heliogabali: siquidem illud affectatio retinuerat: cum uult uideri filius Antonini: appellatus est post mortem Tiberinus & tractarius & impurus. Et multa si quando ea erant designanda: quae sub eo facta uidebantur. Solusque omnium principum & tractus est: & in cloacam missus: & in Tiberim praecipitatus. Quod odio communi omnium contigit: a quo spectatim cauere debent imperatores: siquidem nec sepulchra mereantur: qui amorem senatus popul: ac militum non merentur. Opera publica ipsius praeter aedem Heliogabali dei: quem Solem alii: alii Iouem dicunt. Et amphitheatrum instauratio post exustionem: & lauacrum in uico Sulpitio: quod Antoninus Seueri filius coeperat: nulla extant. Et lauacrum quod Antoninus Caracallus dedit: cauerat: & lauando & populum admittendo. Sed porticus defuerant: quae postea ob hoc sub Decio Antonino extructae sunt: & ab Alexandro perfectae. Hic ultimus Antoninorum fuit: quantum cognomine postea Gordianos multi Antoninos putent: qui Antonii dicti sunt non Antonini: Vita: moribus: improbitate ita odibilis: ut eius nomen senatus eraserit: quem nec ego Antoninum uocasse: nisi causa cognitionis: quae cogit plerumque dici ea etiam nomina: quae sunt abolita. Occisa est cum eo & mater Symiamira probrosissima mulier & digna filio. Cuius uita ante omnia post Antoninum Heliogabalum: ne unquam mulier senatum ingrediatur. Vtique inferis eius caput dicaretur: deuouereturque: per quem id esset factum. De huius uita multa in litteras missa sunt obscena: quae digna memoratu non sunt: ea solum prodenda censui: quae ad luxuriam pertinebant: quorum aliqua priuatus: aliqua iam imperator fecisse perhibetur. Cum ipse priuatus diceret se Apicium: imperator uero Nerone: Otho nem: & Vitellium imitari: nam primus omnium priuatorum toros aureis toralibus texit: quia tunc ex Antonini Marci auctoritate id fieri licebat: qui omnem apparatus imperatorum publice uendiderat. Deinde aestiua conuiuia coloribus exhibuit: ut hodie prasinum uitreum: alia die uenetum deinceps exhiberet: semper uarie per dies omnes aethraos. Primus deinde mensas & capsas argenteas habuit. Primus etiam cacabos. Vasa deinde centenaria argentea sculpta: & nonnulla schematibus libidinosis in quibus. Et masticatum & pulentatum: & omnia haec quae nunc luxuria retinet: primus inuenit. Nam rosatum ab aliis acceptum. Pinarum etiam attritione moderatus reddidit. Denique haec genera poculorum ante Heliogabalum non leguntur. Nec erat ei ulla uita nisi exquirere nouas uoluptates. Primus fecit de piscibus istria: primus de ostris & lithostreis: & aliis huiusmodi marinis conchis: & locustis: & camaris: & scyllis. Strauit & triclinia de rosa & lectos & porticus: ac sic per ea deambulauit: idque omni florum genere liliis: uiolis: hyacinthis: & narcissis. Hic non nisi unguento nobili aut croco piscinis infectis natauit. Nec cubuit in accubitis facile: nisi his quae pisum leporinum haberent: aut plumas perdicum subalares saepe culcitra mutans. S. natum nonnunquam ita contempsit: ut mancipia rogata appellaret. P. R. unius fundi cultorem: equestrem ordinem in nullo loco habens: praefectum urbicum saepe post coenam ad potandum uocabat: adhibitis & praefectis praetorio: ita ut si recusarent: magistrorum eorum eos coegerent. Voluit & per singulas urbes lenones praefectos urbi facere. Et ut essent in urbe quattuordecim: & fecisset: si uixisset promotorum omnium turpissimos & ultimae professionis homines. Hic solido argento habuit lectos & triclinares & cubicularis. Comedit saepius ad imitationem Apicii calcanea camelorum: & cristas uuiuis galinaceis demptas: linguas pauonum & lusciniarum: quod qui ederet: epilepsia tutus diceretur. Exhibuit & palatinis ingentes dapes extis mullorum refectas: & cerebellis phenicoptera & perdicum ouis: & cerebellis turdorum: & capitibus psittacorum & fastanorum & pauonum. Barbas sane mullorum tantasi uidebat exhiberi: ut pronascentis apiastris & facelaxibus & foeno graeco exhiberet plenis fabatariis & discis: quod praecipue stupendum est. Canes iocineribus anterum pauit. Habuit leones & leopardos exarmatos in delitiis: quos doctos per mansuetarios subito ad secundam & tertiam mensam iubebat accumbere: ignorantibus cubitis quod exarmati essent ad pauorem & ridiculum excitandum. Misit & uas apamenas in praepia equis suis: & psittacis atque fastanis leones pauit: & alia animalia exhibuit & lumina aprina per dies decem tricena quotidie cum suis bulbis: pisum cum aureis: lentem cum cerauniis: fabam cum electris: & orizam cum albis exhibens uasis. Albas praeterea inuicem pipere piscibus & tuberibus conspernit. Oppressit in tricliniis uersatilibus parasitos suos uiolis & floribus sic: ut animam aliqui efflauerint: cum eripi ad summum non possent: condito piscinas & folia temperauit: & rosato atque abynthio uolugus ad bibendum inuitauit & ipse cum populo tantum bibit: ut in piscina eum bibisse intelligeretur: uiso quod unus bibisset: eunuchos pro aphroditis dedit. Dedit quadrigas: equos stratos: mulos: basternas: & rhedas. Dedit & aureos millenos: & centena pondo argenti. Sortes sane conuuales

Tiberinus
Tractarius
Impurus
Heliogabalus di
qui
Sulpitius uic)

Symiamira

Drez
Deuotiones

Apicius
Nero
Otho
Vitelli)

Toralibus au
reis
Prasinus
Vitreus

Masticatum
Pulentatum
Rosatum

Ipsia
Lithostreis
Camaris
Scyllis

Triclinaris
Cubicularis
Calcanea ca
melorum
Epilepsie
remedium

Apraasteris
Facelaxibus
Foeno graeco
Fabatariis
Discis
Mansuetari

Pisum
Ceraunijs uasis
Triclinia uox
satilia
Solia
Basternas

Leones
Leopardi
Secundari
sa
Tertia
Apameng
uug
Oriza

scriptas in coclearibus habuit tales: ut alius exhiberet decem camelos: alius decem muscas: alius decem libras auri: alius decem plumbi: alius decem strutiones: alius decem oua pulli: na: ut uerae fortes essent. Et fata temptarentur: quod quidem & ludis suis exhibuit. Cum & urfos decem: & decem griles: & decem lactucas: & decem auri libras in sorte habuit. Primusque hunc morem fortis instituit: quem nunc uidemus. Sed uere ad sortem scaenicos uocauit: cum & canes mortuos: & libram bubalae carnis haberet in sorte. Et item centum aureos & mille argenteos: & centum folles aëris: & alia talia: quae populus tam libenter accipit: ut eum postea imperare gratularetur. Fertur in euripis uino plenis nauales circenses exhibuisse. Pallia deo enathio fuisse: & elephantorum quattuor quadrigas in uaticano agitasse dirutis sepulchris: quae obsisterant. Lunxisse etiam camelos quaternos ad currum in circo priuato spectaculo. Serpentes per maris gentis sacerdotibus collegisse fertur: eosque subito ante lucem ut soleret populus ad ludos celebres conuenire effudisse: multosque afflictos mortu et fuga. Vnus est aurea omni tunica: usus et purpurea: usus et de gemmis persica cum grauari se diceret onere uoluptatis. Habuit & in calciamentis gemmas et quidem sculptas quod risum omnibus mouit: quasi possent sculpturae nobilium artificum uideri in gemmis: quae pedibus adhaerebant uoluit uti & diademate gemmato: qui pulchrior fieret: & magis ad foeminarum uultum aptus: quo & usus est domi. Fertur & promississe phoenicem conuiuio: uel pro ea libras auri mille: ut in praetorio eas dimitteret. Marinae aquae columbos exhibuit. In mediterraneis locis maxime eosdem & singulis amicis natantibus dimisit. Et iterum cum piscibus impleuit: montem niuum in uiridario domus aetate fecit ad uectis niuibus: ad mare piscem nunquam comedit: in longissima mari locis omnia marina semper exhibuit: murenarum lactibus & luporum in locis mediterraneis rusticos pauit. Pisces semper quasi in marina aqua cum colore suo coctos conditura ueneta comedit: momentarias de rosato & rosatis piscinas exhibuit: & bibit cum omnibus suis caldaria de nardo exhibens. Idem in lucernis balsamum exhibuit. Idem mulieres nunquam iterauit praeter uxorem. Lupanaria domi amicis clientibus & seruis exhibuit. Idem nunquam minus centum sestertis coenauit: hoc est argenti libris triginta. Aliquando autem tribus milibus sestertis coenauit omnibus supputatis: quae impendit. Coenas uero & Vitellii & Apicii uicit. Pisces ex uiuariis suis bubus traxit per macellum transiens mendicitatem publicam fleuit. Parasitos ad rotam aquariam ligabat: & cum uertigine sub aquas mittebat: rursusque in summum reuoluebat. Eosque ixonios amicos uocauit. Strauit & saxa lacedaemoniis ac porphyriticis plateas in palatio: quas Antoninianas uocauit: quae saxa usque ad nostram memoriam manserunt: sed nuper eruta & execta sunt. Constituerat & columnam unam dare ingentem: ad quam ascenderetur intrinsecus: ita ut in summo Heliogabalum deum collocaret: sed tantum saxum non inuenit: cum id de thebaide afferre cogitaret. Ebrios amicos plerumque claudere & subito nocte leones & leopardos & urfos exarmatos immittebat: ita ut expergefacti in cubiculo eodem leones: urfos: pardos cum luce uel quod est grauius nocte inuenirent. Ex quo plerique exiati sunt. Multis uilioribus amicis folles pro accubitis sterneret: eosque reflabat prandentibus illis: ita ut plerumque subito sub mensis inuenirentur prandentes. Primus denique inuenit symma in terra sternere non lectulis: ut a pedibus utres per pueros ad reflandum spiritum soluèrentur. Inimicis adulteriis ea quae solent simulato fieri: efficit ad uerum iussit. Meretrices a lenonibus cunctis redemit saepe: & manumisit. Cum inter fabulas priuatas sermo esset ortus quanti herniosi esse possent in urbe Roma: iussit oes notari: eosque ad balneas suas exhibere: & cum iisdem lauit nonnullis etiam honestis. Gladiatores ante conuiuium pugnantibus sibi frequenter exhibuit. Strauit sibi triclinium in summo lusorio. Et dum pranderet noxios & uenationes sibi exhibuit. Parasitis in secunda mensa saepe caeam coenam: saepe ligneam: saepe eburneam: aliquando fictilem: nonnunquam etiam uel marmoream uel lapideam exhibuit: ita ut omnia illis exhiberentur uidenda de diuersa materia: quae ipse coenabat. Cum tantum biberet per singula fercula: & manus quasi comedisent: lauarent. Primus Romanorum holoserica ueste usus fertur: cum iam subserica in usu essent: lintheamen lotum nunquam attingit medicos dicens: qui lintheis lotis uteretur. Dalmaticatus in publico post coenam saepe uisus est. Gurgitem Fabium: & Scipionem se appellans: quod cum ea ueste eent: cum qua Fabius & Cornelius parentibus ad corrigendos mores adolescentem in publicum essent producti. Omnes de circo: de theatro: de stadio: et omnibus locis et balneis meretrices collegit in aedes publicas: et apud eas concione habuit quasi militare: dicens eas comilitones. Disputauitque de generibus schematum & uoluptatum. Adhibuit in tali concione postea lenones exoletos undique collectos: & luxuriosissimos pueros & iuuenes. Et cum ad meretrices muliebri ornatu praefisset papilla eiecta exoletos hitu puerosque post concione praenunciavit his quasi militibus ternos aureos donaturos. Peritque ab his: ut a diis peteret: ut alios haberet ipsi comedandos. Locabatur sane ita cum seruis: ut eos iuberet millea pondus sibi aranearum deferre proposito

Marci mansuetorij serpentu

Murenaru lactes & luporu Caldoreia

Lacedaemoniu max mor Porphyreticu max mor

Symma

Herniosi

Holoserica Subserica Lintheame lotu Dalmaticatus

Fabius gurges Scipio Fabius Cornelius

Aranearu pondo

praemio: collegisseque dicitur decem milia pondo aranearum dicens hic intelligendum: quod magna esset Roma. Mittebat parasitis porcellarios salarii annua uasa cum ranis: & scorpiis & cum serpentibus. & huiusmodi monstris: clauderebat in eiusdem uasis infinitum muscarum cum mansuetas eas appellans. Quadrigas circensium in tricliniis & in porticibus sibi semper exhibuit. Pransitans & coenans conuiuas fetes agitare cogens nonnullos honoratos iam imperatori: iubebat sibi & decem milia murium exhiberi: mille mustellas: mille sorices: dulciarios & lactarios tales habuit: ut quaecumque coqui de diuersis edulibus exhiberent: exhibuit parasitis coenas & de uitreis: & nonnunquam tot picta matilia in mensam mittebat his edulibus picta quae apponerentur quod missus esset habiturus: ita ut de acuat de textili pictura exhiberentur: Nonnunquam tamen & tabulae illis pictae exhibebantur ita: ut quasi omnia illis exhiberentur: & tamen fame macerarentur. Miscuit gemmas pomis ac floribus iecit: & per fenestram cibostidem quot exhibuit amicis. Iusserat & canonem. p. r. unius anni meretricibus: lenonibus exoletis intramuranis dari: extramuranis alio promisso: cum eo tempore iuxta prouisionem Seueri & Traiani septem annorum canon fructuarius Romae esset: Canes quaternos ingentes iuxta ad currum: & sic est uectatus intra domum regiam. Idque priuatus in agris suis fecit: processit in publicum & quattuor ceruis iunctis ingentibus. Lunxit sibi & leones matrem magnam se appellans. Lunxit & tigres liberum se uocans. Eodemque habitu agens quo dii pinguntur quos imitabatur. Aegyptios dracunculos Romae habuit & hippopotamos & crocodilum & rhinocerotem: & omnia aegyptia: quae per naturam sui exhiberi poterant. Strutiones & camelos exhibuit in coenis aliquoties dicens praecipuum iudaeis ut ederent. Illud sane mirum uidetur quod dicitur ab eo factum: ut de croco sigma strauerit cum summos uiros rogasset ad prandium peccorum dignitate se dicens coenum exhibere. Traiecit & dierum actus noctibus: & nocturnos diebus aestimans hoc inter instrumenta luxuriae ita: ut de sero de somno surgeret: & salutariter inciperet. mane autem dormire inceperet. Amicis quot die nec quenquam facile in donatum relinquebat: nisi quem frugi quasi perditum repperisset. Habuit gemmata uehricula & aurata contemptis argentatis & eboratis & aëris. Lunxit & quaternas mulieres pulcherrimas & binas ad papillum uel ternas & amplius: & sic uectatus est. Sed plerumque nudus cum illum nudae traherent. Habuit & hanc consuetudinem ut octo caluos rogaret ad coenam: & item octo luficos: & item octo podagrosos: octo surdos: octo nigros: octo longos: & octo pingues cum capiti non possent uno sigmate: ut de his omnibus risu citaret. Donauit & argentum omne conuiuio: quod habuit in conuiuio: & omnem apparatus poculorum: idque saepius idrogatum Romanorum ducum primus publice exhibuit: cum antea militaris mensa esset: quae postea statim Alexander reddidit. Proponere praeterea his quasi themata: ut iura noua dapibus condendis inuenirent: & cuius placuisset commentum: ei dabat maximum praemium: ita ut & sericam uestem donaret: quae tunc & in raritate uidebatur & in honore. Si aliquis autem displicuisset: iubebat: ut semper id comedisset: quando tamen melius inuenisset. Semper saepe aut inter flores sedit: aut inter odores pretiosos. Amabat sibi pretia rerum maiora dici earum rerum: quae mensae parabantur. Ore in conuiuio hanc esse asserens: pinxit se ut copperdinarium: ut plasiarium: ut popinariarium: ut tabernarium: ut lenonem: idque totum domi semper exercuit. Sexcentorum structionum capita una coena multis mensis exhibuit ad edenda cerebella. Exhibuit aliquando & tale conuiuium: ut haberet uiginti & duo fercula ingentium epularum: sed per singula lauarent: & mulieribus uterentur: & ipse & amici cum iure iurando quod efficerent uoluptatem. Celebrauit item tale conuiuium: ut apud amicos singulos singuli missus apparerentur: & cum alter maneret in capitolio: alter in palatio: alter superaggerem: alter in celio: alter transiberim: & ut quisque mansisset: tamen per ordinem in eorum domibus singula fercula ederentur. Ireturque ad omnium domos: sic unum conuiuium uix toto die finitum est. Cum & lauarent per singula fercula: & manus quasi comedisent: ex Sybariticum missum semper habuit ex oleo & garo: quem quo anno sybaritae reppererunt: perierunt. Dicitur & balneas fecisse multis locis: ac semel lauasse: atque statim destruxisse: ne ex usu balneas haberet. Hoc idem de domibus: de praetoriis de zetas fecisse dicitur. Sed & haec nonnulla si dem transeuntia credo esse ficta ab his: qui in gratiam Alexandri Heliogabalum deformat uoluerunt. Fertur & meretricem notissimam & pulcherrimam redemisse centum sestertis eaque intacta uel uirginem coluisse: huic eadem priuato cum quidam diceret non times pauper fieri dixisse dicitur. Quid melius quam ut ipse mihi haeres sim & uxori meae. Habuerat praeterea facultates a multis dimissas gratia: id est filios se nolle dicebat: neque ei frugi contingeret. Odores idicos sine carbonibus ad uaporandas zetas iubebat incendi. Iter priuatus nunquam minus sexaginta uehiculis fecit a uaria reclamatione quod omnia perditurus esset. Impator uero etiam sexcenta uehricula dicitur duxisse asserens decem milibus camelorum praefatum regem iter facere: & Nerone quingentis

Dulciarij Lactarij Dulciarij Lactarij

Como fructuarius Ceruis quattuor iunctis ingentibus Hippopotamus

Ridiculu Sigmate un

Orexis est ed uoru nimium praeciui Cuppedinarij us Septastarij Popinarij Tabernarij Leno Misfus Sybariticu misfu Sybaritiz exunt Domus Praetoria Zetiz Zetas

Orexis

Nasatorum
 Philotru
 De aurosa harena
 Vellama
 Myrrha
 Onychina
 Misus
 Lactariu opus
 Panduri Zauit
 Cucullio mulionie
 Spmthral ueteru
 maloru
 Brothamit
 Blatta
 Ceraunea
 Aurelium
 Claudius
 Dioclitian
 Maximia
 nus
 Licinius
 seuerus
 Alexander
 Maxentius

carrucis iter inisse causa uehicularum. erat lenonum; lenarum meretricum: exoletorum subactorum etiam bene nasatorum multitudo. in balneis semper cum mulieribus fuit ita: ut eas ipse psilotro curaret. Ipse quoque barbam psilotro accurans: quodque pudendum dictu est: eod die quo mulieres accurabantur: & eadem hora rasit uirilia subactoribus suis nouacula manu sua: qua postea barbam fecit: Scobe auri porticum strauit & argenti dolens quod non posset & electri. Idque frequenter quacunq; fecit iter pedibus usque ad equum uel carpentum: ut fit hodie de aurosa harena. Calciammentum nunquam iterauit. anulos etiam negatur iterasse. Pretiosas uestes saepe contulit: uel lanam cepit: & appendit: atque ad eius estimationem ponderis pisces amicus exhibuit. Naues onustas meris in portum magnanimatis hoc esse dicens: Onus uentris auro excepit in myrrinis & onychis minxit. Ideo dixisse fertur: Si habuero haeredem dabo illi tutorem: qui illum haec facere cogat: quae ipse fecit: facturumque sum; Habuit etiam istam consuetudinem: ut coenas sibi exhiberet tales. Vna die non nisi fasianis torum edere. Omnesque missus sola fasianorum carne strueret. Itae alia die de pullis: alia de pisce illo & item illo. Alia de porcis: alia de structionibus: alia de holeribus: alia de pomis: alia de dulciis: alia de opere lactario. Saepe amicos suos cum aethiopiis aniculis in cluit nocturnis mansionibus: & usque ad lucem detinuit: cum pulcherrimas his diceret apparatus. Fecit hoc idem etiam de pueris. & tunc ante philippum ut pote licebat. Ridesbar autem sic non nunquam: ut publice in theatro solus audiretur: ipse cantauit: saltauit ad tibias dixit: tuba cecinit: pandurizauit: organo modulatus est. Fertur & una die ad oes circi & theatri & amphitheatri & omnium urbium locorum meretrices tectus cucullione mulionie conegnosceretur ingressus: Cum tamen omnibus meretricibus sine effectu libidinibus aureos donaret. Addens nemo sciat. Antoninus haec donat. Libidinum genera quaedam iuenit: ut spintrias ueterum malorum uinceret: & omnis apparatus Tiberii & Caligulae & Neronis notat. Et praedictum eidem erat a sacerdotibus syriis biothantatum se futurum. Parauerat igitur funes blatta & ferico & cocco intortos: quibus si necesse esset: laqueo uitam finiret. Parauerat & gladios aureos: quibus se occideret: si aliqua uis urgeret. Parauerat & in cerauneis & iacinthis & in smaragdis uenena: quibus se interimeret: si quid grauius immineret. Fecerat & altissimam turrem substratis aureis gemmatisque ante se tabulis: ex qua se praecipitaret dicens etiam mortem suam pretiosam esse debere: & ad speciem luxuriae ut diceretur nemo sic peris. Sed nihil ista ualuerunt. Nam: ut diximus: & occisus est per scurras: & per plateas tractus est sordidissime per cloacas ductus: & i Tyberim submissus est. Hic finis Antoninorum nomini in rep. fuit scientibus cunctis istum Antoninum tam uita falsum fuisse quam nomine. Mirum fortasse cupiam uideatur Constantine uenerabilis quod haec clades quam rettuli loco principum fuerit: & quidem prope triennio: ita ut nemo inuentus fuerit: qui ista a gubernaculis Romanae maiestatis abduceret. Cum Neroni: Vitellio: Caligulae: caeterisque huiusmodi nunquam tyrannica defuerit. Sed primum omnium ipse ueniam peto: quod haec quae apud diuersos reperiri litteris tradidi. Cum multa improba reuererim: & quae ne dici quidem sine maximo pudore possunt. Ea uero quae dixi praetextu uerborum adhibito quantum potui: texti. Deinde illud quod clementia tua solet dicere credidisse reficiendum imperatorem esse: fortunae est. Nam & minus boni reges fuerunt & pessimi. Agedum uero quod pietas tua solet dicere: ut sint impio digni: quos ad redigendi necessitate uis fatalis adduxerit. Et quoniam hic ultimus Antoninorum fuit: neque postea hoc nomen in rep. loco principum frequentatum est. Etiam illud ad Antoninorum genere dici uolebant: non nomen in illis primum fuit: sed praenomen. Deinde ut praerisque libris inuenio: Antonii dicti sunt non Antonini: haec sunt de Helio gabalo: cuius uitam me inuitum & retractantem ex graecis latinisque collectam scribere: ac tibi afferre uoluisti: cum iam aliorum ante tulerimus. Scribere autem ordiar: quod post sequetur: quorum Alexander optimus & cum uera dicenda assertionem: & annorum tredecim princeps: semestres alii & uix annui & bimi: Aurelianus principus & horum omnium decus auctor tui generis Claudius. De quo uereor ad clementiam tuam scribens uera dicere: ne mali uolis adulatum uidear esse. Sed ab soluar contra liuorem improborum: cum & apud alios clarum esse perspexerim. His iungenda sunt Dioclitianus aurei parens saeculi: & Maximianus: ut uulgo dicitur: ferrei: caeterique ad pietatem tuam. Te uero Auguste uenerabilis multis paginis iisdemque disertioribus illi prosequantur: quibus id felicior natura detulerit: his addendi sunt Licinius Seuerus: Alexander: atque Maxentius. Quorum omnium ius in ditionem tuam deuenit. Sed ita: ut nihil eorum uirtuti derogetur. Non enim ego id faciam: quod praerique scriptores solent: ut de his detraham: qui uicti sunt: cum intelligam gloriae tuae accedere: si omnia de illis quae bona in se habuerunt: uera praedixero.

Diadumenus Antoninus Eiusdem Lampridii.

A

Antonini Diadumeni pueri: quem cum patre Opilio Macrino imperatorem dixit exercitus: occiso Bassiano factione Macriniana nihil habet uita memorabile: nisi quod Antoninus est dictus: & quod ei stupenda omnia sunt facta imperii non diuturni: ut euenit. Nam cum primum innotuit per legiones occisum esse Bassianum: ingens maeror obsedit omnium pectora: quod Antoninum in rep. non haberet: existimatum quod cum eo Romanum esset imperium periturum: id ubi Macrino iam imperatori nuntiatum est: ueritus ne aliquem Antoninorum: quod multi ex affinibus Antonini Pii erant: inter duces exercitus inclinaret: statim concione parari iussit: filiumque suum hunc puerum Antoninum appellauit. Concionis uerba eiusdem. Videtis commilitones & me aetatis a puertate & Diadumenum puerum: quem diu principem: si diu faueat: habebitis. Intellego praeterea desiderium igitur Antoniani nominis apud uos manere: quae quam mihi per conditionem fragilitatis humanae non multum superesse uideatur ad uitam: hunc puerum Antoninum uobis auctoribus nunc cupo diu uobis Antoninum representatum. Acclamatum Macrine imperator diu te seruent Antoninum Diadumene diu te seruent. Antoninum diu uos omnes rogamus: Iuppiter optime maxime Macrino & Antonino uita: tu scis Iuppiter Macrinus uinci non potest: tu scis Iuppiter Macrinus uinci non potest. Antoninum habemus: omnia habemus. Antoninum nobis diu dederunt patrem: Antoninus dignus imperio: Macrinus imperator dixit. Habere igitur commilitones pro imperio aureos ternos: pro Antonini nomine aureos quinos & solitas promotiones: sed geminatas diu faciant ut haec sapienter fiat. Dabimus autem per cuncta quinquennia id quod hodie deputauimus. Post hoc ipse puerulus Diadumenus Antoninus imperator dixit gratias ago uobis commilitones: quod me & imperio donastis & nomine: si quidem dignos & me & patrem meum duxistis: quos imperatores Romanos diceretis: & quibus committeretis remp. Et pater quidem meus curabit: ne desit impio. Ego autem elaborabo: ne desim nomini Antoninorum. Scio enim me Pii me Marci me Veri suscipisse nomen: quibus satius facere perdifficile est. Interim tamen causa imperii causa nominis id omne quod pater & tantum dem promitto honoribus: ut & uenerandus Macrinus pater praesens promissit duplicatis. Herodianus graecus scriptor haec praeteriens Diadumenum tantum Caracallum dicit puerum a militibus nuncupatum: & cum patre occisum. Hac habita concione statim apud Antiochiam moneta Antonini Diadumeni nomine percussa est. Macrinique ad iussum senatus delata est. Missa etiam ad senatum litterae quibus nomen Antonini indicatum est. Quare etiam senatus imperium id libenter dicitur recepisse: quauis alii Antonini Caracalli odio id factum putent. Parauerat sane penulas populo coloris rosei dare Macrinus imperator in honorem Antonini filii sui: quae uocarentur Antonianae: ut Caracallae Bassiani dictae sunt. Afferens melius filium suum penuleum uel penularium dicendum quam Caracallus esset: & dictus Bassianus cognarium etiam praedictum Antoninianum promissit: ut ipsum edictum poterit indicare uerba edicti. Vellem quiritiam praesentes essemus. Antoninus uerster uobis cognarium sui nominis daret: incidere: praeterea & pueros Antoninianos & puellas Antoninianas: quae tam grati nominis gloriam propagarent: & reliqua. His ita gestis signa in castris & uexilla fieri Antoniniana iussit. Fecitque Bassiani simulachra: ex auro atque argento: atque dies septem supplicatio pro Antonini nomine celebrata est. Puer fuit omnium speciosissimus: statura longiuscula: crine flauo: nigris oculis: naso deducto ad omnem decorem: mento composito: ore ad oscula parato: fortis naturaliter: exercitio delitator. Hic ubi primum indumenta coccea & purpurea: caeteraque castrensia imperii insignia accepit quasi sydereus & caelestis emicuit: ut amaretur ab omnibus gratia uenustatis. Haec sunt quae de imperio pueri dicenda putauit. Nunc ueniamus ad omnia imperii: quae cum aliis tum in hoc praecipue sunt stupenda. Die qua natus est: pater eius purpuratus tunc forte procurator iam aetarii maioris inspexit. Et quas claras probauit: in id conclave redigi praecipit: in quo post duas horas Diadumenus natus est. Solent deinde pueri pileo insigniri naturali: quod obstrices rapiunt: & ad uocatis credulis uenturum: si quidem causidici hoc iuuari dicantur: at ille puer pileum non habuit: sed diadema tenue sed ita forte ut rumpi non poruerit uiris inter se dentibus specie neruis agitari ferunt: denique diadematum puerum appellatum. Sed ubi ad oleum aui sui nomine materni Diadumenum uocatum quauis non multum abhorruerat ab illo signum diadematis nomen Diadumenei. In agros patris eius oues purpureas duodecim ferunt natas: quarum una tantum uaria fuerat. Eadem die qua hic natus est aquilam ei constat sensim palumbum regium paruulum attulisse: & posuisse in cunis dormienti: ac recessisse sine noxa. Panthagathi in domo patris eius nudum posuerunt. His diebus quibus ille natus est mathematici accepta genitura eius exclamauerunt & ipsum filium imperatoris esse: & imperatorem mater eius adulterata esset: quod fama retinebat. Hinc eidem aquila pileum in agro ambulanti tulit. Et cum comitum infantis clamor esset factus in monumento regio quod iuxta uillam esset: in qua tunc pater agebat supra statuam regis posuisse: ita ut capiti eius supra

Antoninus diadumeni
 Opilius macrinus

Representatur

Herodianus graecus historicus

Roseus color

Puerorum pileo naturali quod obstrices rapiunt creditur adiuuari aduocati

Purpureae oues

Panthagathus

ret: quod multi ominosum putaret: & morti accommodum. Clarum autē euentus ostendit: Natus est præterea natali Antonini & ea hora & signis prope continentibus quibus & Antoninus Pius: quare dixerunt mathematici & imperatoris illum filium futurum & imperatorē sed non diu. Die qua natus est: quod Antonini esset natalis: mulier quædā propinqua dicitur exclamasse Antoninus uocetur. Sed Macrinum timuisse quod nullus ex eius genere in hoc nomine censeretur: abstinuisseque nomine imperatorio: simul quod iā rumor de uisitatione illius emanasset. Hæc atque alia omnia fuisse multi in litteras rettulerunt. Sed illud præcipue quod cum in cunis esset Diadumenus: & leo ruptis uinculis & quidem ferus effugisset: atque ad in cunabula eius uenisset: puerum delinxit: & inuiolatum reliquit: cum nutrix se in leonem misisset: atque eius morfu affecta periisset: quæ sola forte in areola inuenta erat: in qua infans iacebat. Hæc sunt quæ digna memoratu in Antonino Diadumeno esse uideantur: Cuius uita iunxisset patris gestis: nisi Antoninorum nomen me ad edendā puerilis specialem expositio nem uitæ coegisset. Et fuit quidem tam amabile illis temporibus nomen Antoninorum: ut quieo nomine non niteretur: mereri non uideretur imperiū. Vnde etiam quidam & Seuerū & Pertinacē & Iulianū Antoninorū prænominibus honorandos putant. Vnde postea duos Gordianos patrē & filiū Antoninos cognominatos putent. Sed aliud est cū prænomen adscitur aliud cū ipsum nomen imponitur. Nam Pius uerum nomen Antonini habuit: cognomen Pii Marcus uerum nomen uerissimi habuit. Sed hoc sublato atque abolito non prænomen Antonini: sed nomen accepit. Verus autē Commodi nomen habuit: quo abolito Antonini non prænomen sed nomen accepit. Commodum autem Marcus Antoninum appellauit: atque ita in publicum edidit diem natalis sui. Iam Caracallum Bassianum satis constat uel somnii causa: quod Seuerus uiderat: cum sibi Antoninum successorem prædictum sensisset. Anno demū tertio decimo Antoninum dixit: quando ei etiam imperatoriā addidisse dicitur potestatem Getam uero quem multi Antoninū negant dictum eadem ratione qua Bassianū appellatum satis constat: ut patri Seuero succederet quod minime factum est. Post hoc ipse Diadumenus ut cōmēdaretur exercitui: senatui: populoque Romano: essetque ingens desiderium Bassiani Caracalli. Antoninū appellatū satis constat. Exat epistola Opilii Macrini patris Diadumeni: qua gloriatur nō tā se ad imperiū peruenisse. qui essent secū dū temp. q. quod Antoniniani nominis esset pater factus: quo clarior illis temporibus nō fuerat uel deorū. Quæ epistola priusq̄ interlerā: libet uersus inserere in Commodū dictos: qui se Hercule appellauerat: ut intelligant omnes tam clarum fuisse Antoninorū nomen: ut illi ne deorum nomen cōmōde uideretur adiungi. Versus in Commodum Antoninum dicti: Commodus Herculeum nomen habere cupit: Antoninorum non putat esse bonum. Expers humani iuris & imperii Sperans quin etiam clarius esse deum Quam si sit princeps nominis egregii: Non erit iste deus nec tamen ullus homo: Hi uersus graeco nescio quo cōpositi a malo poeta in latinum translati sunt. Quos ergo iccirco inferendos putauit: ut scirent omnes Antoninos pluris fuisse q̄ deos: ac trium principū amore: quos sapientia bonitas pietas consecrata sit. In Antonino pietas: in Vero bonitas: in Marco sapientia. Redeo nunc ad epistolam Macrini Opilii. Opilius Macrinus Noniæ Cellæ coniugi. Quod boni adeptus sumus mea uxor caret æstimatione: & fortassis de imperio me putes dicere. Non magnum est istud: quod etiam indignis fortuna concessit. Antonini pater factus sum. Antonini mater es facta: o nos beatos: o fortunatam domum: præclaram laudem nunc demum felicis imperii. Dii faxint & bona luno quam colis: ut & ille Antonini meritum effingat: & ego qui sum pater Antonini dignus omnibus uidear. Hæc epistola indicat quantum gloriæ adeptus sibi uideretur: quod uocatus est filius Antoninus. Hic tamen quarto decimo mense imperii ob inuicem patris atque asperum principatum interfectus est cum patre non suo nomine. Quamuis etiam istum ultra ætatem sæuisse in plerisque reperiam: ut docent litteræ ab hoc eodem ad patrem missæ. Nam cum quidam defectionis suspicionem incurrisset: & eos Macrinus sæuissime punisset filio forte absente: atque hic audisset auctores quidem defectionis occisos. quorū tñ unus dux armenia: erat: & itē legatus Asia: atque Arabia: ob antiquā familiaritatem tamen dimissos: his litteris conuenisse patrem dicitur paribus missis etiam ad matrem: quarum exemplum historiae causa inferendum putauit. Patri Augusto filius Augustus. Non fatismi pater uideris in amore nostro tenuisse tuos mores: qui tyrannidis affectatæ conscios referuasti sperans eos uel amiciores tibi futuros si is parceres uel ob antiquam familiaritatem dimittendos. Quod nec debuit fieri: nec potuit. Nam primum omnium iam te exulceratis suspicionibus amare non possunt. Denique crudeliores inimici sunt: qui obli

Vni nome in alijs & nome in alijs cognome & prænomen

Opilius macrinus

Nonia cella

ueteris familiaritatis se inimicissimis tuis iunxerunt. Adde quod exercitus adhuc habent. Si te nulla mouet tatarum gloria rerum: Ascanium surgentem & spes hæredis Iuli Respice: cui regnum Italiae romanaque tellus Debetur. Feriendi sunt isti si uis esse securus. Nam uitio generis humani alij non sint defuturi: cui isti seruantur. Hanc epistolam quidam ipsius: quidam magistri eius Celiani ferunt atri quondam rhetoris. Ex qua apparet quam asper futurus iuuenis: si uixisset. Exat alia epistola ad matrem ab eodem destinata talis. Dominus noster & Augustus nec te amat nec ipsum se: qui inimicos suos seruat. Age igitur: ut Arabianus & Tuscus & Gellius ad palum deligentur: ne si occasio fuerit nos interimant. Et quantum Lollius Urbicus in historia sui temporis dicit: Istæ litteræ per notarium proditæ illi puero multum apud milites obfuisse dicuntur. Nam cum patrem occidissent: quidam hunc seruare uoluerunt: sed extitit cubicularius: qui has epistolas concioni militum legit. Interfectis igitur ambobus: & capitibus pilo circumlatis in Marcum Aurelium Antoninum caritate nominis inclinauit exercitus. Is filius Bassiani Caracalli ferebatur: erat autem templi Heliogabali sacerdos homo omnium impurissimus: & qui fato quodam Romanum deformauerat imperium. De quo quidem quia multa sunt dicenda: loco suo disseram.

Celianus asex rhetor
Arabianus
Tuscus
Gellius
Lollius Urbicus

Opilius Macrinus Iulii Capitolii.

VItæ illorum principum seu tyrannorum siue Cæsarum: qui non diu imperauerunt: in obscuro latent. Iccirco quod neque de priuata eorum uita digna sunt quæ dicantur: cum omnino nescirentur quidem: nisi aspirassent ad imperium. Et de imperio quod non diu tenuerunt: non multa dici possunt. Nos tamen ex diuersis historiis erutam lucem proferemus: & ea quidem quæ memoratu digna erunt. Non enim est quisquam in uita: qui non ad diem quodcunque fecerit: sed eius qui uitas aliorum scribere orditur: officium est digna cognitione perscribere. Et Iunio quidem Cordo studium fuit eorum imperatorum uitas edere: quos obscuriores uidebat: qui non multum profecit. Nam & pauca repperit & indigna memoratu asserens se minima quæque persecutum quasi uel de Traiano: aut Pio: aut Marco sciendum sit: quotiens processerit: quando cibos uariauerit: & quædo uestem mutauerit: & quos quando promouerit: quæ illa omnia exequendo liberos mythistoriis repleuit talia scribendo: cum omnino rerum uilium aut nulla scribenda sint: aut nimis pauca: si tamen ex his mores possint animaduerti: qui reuera sciendi sunt sed ex parte conscribam: ut ex ea cætera colligantur. Occiso ergo Antonino Bassiano Opilius Macrinus præfectus prætorii eius qui antea priuatus cubabat: imperium arripuit. Humili natus loco: & animi atque oris inuerecundi: seque nunc Seuerum nunc Antoninum cum in odio esset omnium & hominum & militum nuncupauit. Statimque ad bellum parthicum profectus: & uidecandi se de militibus seu rumoribus quibus premebatur: ad adolescenti potestatem demit: Quanus senatu eum imperatorem odio Antonini Bassiani libenter acceperit: cum in senatu omnibus una uox esset: quæ uis magisq̄ parricidam: quæ uis magisq̄ incestum: quæ uis magisq̄ impurum: quæ uis magisq̄ interfectorem & senatus & populi. Et mirum omnibus fortasse uideatur: cur Diadumenus filius Macrini Antoninus uoluerit nuncupari: cum auctor recis Antoniniana: fuisse dicatur. De ipso quæ in annales relata sunt: proferam. Vates cælestis apud Carthaginem quæ deo repleta solebat uera canere sub Antonino Pio. Cum sciscitante proco sule de statu ut solebat publico: & de suo imperio futura prædiceret: ubi ad principes uentū est: clara uoce numerari iussit: quotiens diceret Antoninum. Tuncque attentis omnibus Antonini nomen Augusti octauo edidit: Sed credentibus cunctis quod octo annis Antoninus Pius imperaturus esset: & ille transcendisset hunc annorum numerum. Et constitit apud credentes uel tunc uel postea per uatem aliud designatum. Denique ad numeratis oibus qui Antonini appellati sunt: is Antoninorum numerus inuenitur. Eni uero Pius primus: Marcus secundus: Verus tertius: Commodus quartus: Quintus Caracallus: sextus Geta: Septimus Diadumenus: Octauus Heliogabalus Antonini fuere. Nec inter Antoninos referendi sunt duo Gordiani: aut qui prænomen tantū Antoninorum habuerunt: aut etiam Antonii dicti sunt non Antonini: inde est quod se & seuerus Antoninū uocauit: & plurimi fuerunt & Pertinax & Iulianus & idem Macrinus: & ab ipsis Antoninis qui ueri successores Antonini fuerunt: hoc nomen magisq̄ proprium retentū est. Hæc alij: Sed alij iccirco Antoninum Diadumenū a Macrino patre appellatū ferunt: ut suspicio a Macrino interfecti Antonini militibus tolleretur Alii uero tantū desiderium nois huius fuisse dicunt: ut nisi populus & milites Antonini nomen audirent: imperatoriū non putarent. Et de Macrino quidē in senatu multi quando nunciatum est: Varium Heliogabalū imperatorem: cum iam Cæsarem Alexandrū senatus dixi.

Iunius Cordus

mythistorie

Opilius macrinus

set: ea dicta sunt: ut appareat ignobilem sordidum spurcum fuisse: uerba denique Aurelii Victoris cui primo cognomen erat: hæc fuerunt, Macrinum libertinum hominem prostibulum seruilibus officiis occupatum in domo imperatoria uanali fide: uita sordida sub Commodo a Seuero remotum etiam a miserimis officiis: relegatumque in africam ubi ut infamiam damnationis reget lecti operam dedisse: egisse claufulas: declamasse in postremo dixisse, Donatum autem annulis aureis patrocinate sibi Vero liberto suo Festo: aduocatū fisci factum sub Vero Antonino. Sed hæc dubia ponuntur: & alia dicuntur ab aliis: quæ ipsa quoque non racebimus, Nam plerique gladiatoriam pugnam eum exhibuisse dixerunt, Er accepta rudi ad Africam esse uenatorem primo: post etiam tabellionem fuisse: deinceps aduocatū fuisse fisci: ex quo officio ad amplissima quæque peruenit. Deinde cum esset præfectus prætorii collega ablegato Antoninum Caracallum imperatorem suum interemit tanta factione: ut ab eo non uideretur occisus, Nam stratore eius redempto & spe ingenti proposita id egit: ut quasi militaribus insidiis: quod uel ob parricidium uel incestum displiceret: iteremptum diceretur, Statim denique arripuit imperium filio Diadumeno in participatū ascito: quem continuo ut diximus, Antoninum appellari a militibus iussit. Deinde corpus Antonini Romam remisit sepulchris maiorum inferendum, Mandauit collegæ dudum suo præfecto prætorio: ut munus suum curaret: ac præcipue Antoninum honorabiliter sepeliret ducto funere regio: quod sciebat ob uestimenta populo & congiaria data multum Antoninū a plebe dilectum: Accedebat etiam illud: quod militarem motum timebat, Ne eo interueniente suum impediretur imperium quod raptum ierat: sed quasi inuitus acceperat: ut sūt homines: qui ad ea se cogi dicunt: quæ uel sceleribus comparant, Timuit autem etiam collegæ: ne & ipse imperare cuperet sperantibus cunctis quod si unius numeri cōsensus accederet: neque ille recusaret: & omnes cupidissime id facerent odio Macrini uel propter uitam improbam: uel propter ignobilitatem: cum omnes superiores nobiles fuisset imperatores, infulsit præterea in nomen Seueri cum illius nulla cognatione tangeretur: unde iocus extitit, Sic Macrinus est Seuerus: quo modo Diadumenus Antoninus, Stati tamē ad delendū militū motū stipendium & legionariis & prætorianis dedit solito uberius: utpote qui extenuare cuperet imperatoris occisi crimen: profuitque pecunia ut solet: cui innocentia prodesse non poterat, Retentus est enim aliquanto tempore in imperio homo uitiorum omnium: ad senatum dei de litteras misit de morte Antonini diuum illum appellās excusantque se & iurans quod de cæde illius nefecerit, Ita sceleri suo more hominum perditōrū iunxit periurium: a quo incipere decuit hominem improbum: cum ad senatum scriberet, Interest scire cuiusmodi oratio fuerit: qua se excusauit ut & impudentia hominis noscatur: & sacri legum a quo initium sumpsit improbus imperator: capita ex oratione Macrini & Diadumeni imperatorum Vellemus, p. c. & incolum Antonino nostro & reuerti cum triumpho uestram clamentiam uidere tunc demum enim florente rep. & omnes felices essemus: & sub eo principe uiueremus quem nobis Antoninorum loco dii dederant, Verum quia id uenire per tumultum militatē non potuit: nunciamus primum quid de nobis exercitus fecerit: deinde honores diuinos quod primum faciendum est: decernimus ei uiro: in cuius uerba iurauimus: cum exercitus ultorem cædis Bassiani neminem digniorem præfecto eius putauit: cui & ipse utique uindicandam factionem mandasset: si uiuus deprehendere potuisset, Et infra detulerunt ad me imperium: cuius ego, p. c. interim tutelam recepi: tenebo regimen si: & uobis placuerit: quod militibus placuit quibus: iam & stipendium dedi: & omnia imperatorio more iussi, Item infra, Diadumenum filium meum uobis notum & imperio miles donauit & nomine Antoninum uidelicet appellās: ut quo honestetur prius nomine sic etiam regni honore quod uos, p. c. bono faustoque omne approbatis: perimus ne nobis desit Antoninorum nomen: quod maxime diligitis, Item infra, Antonino autem diuinos honores & miles decreuit: & nos decreuimus: & uos, p. c. ut decernatis: cum possimus imperatorio iure præcipere: tamen rogamus dicātes: & duas statuas equestres: pedestres duas habitu militare sedentes: ciuili habitu duas, Item diuo Seuero duas triumphales: quæ omnia, p. c. uos impleri iubebitis nobis religiose pprioribus ambientibus, Lectis igitur in senatu litteris contra opinionem omnium & mortem Antonini scātus gratanter accepit: & Opiliū Macrinū libertatē publicā curaturū sperans, Primū in patricios allegit nouū hominē: & qui paulo ante procurator priuatæ fuisset: eundē cū scriba pontificū esset: quos hodie pontifices minores uocant: pontificē optimū appellauit: Pii nomine decreto, Diu tamen lectis litteris cū omnino nemo crederet de Antonini morte: silentiū fuit Sed postea quæ constitit occisū: senatus in eū uelut in tyrannū inuectus est, Denique statim Macrinus & pro cōsulare imperiū & potestatem tribuniciam detulerunt, Filiū sane suū cū ipse felicitatis nomen recepisset: ut suspitionē occisi a se Antonini remoueret: Antoninū uocauit Diadumenū antea dictū, Quod quidē nomen etiā Varius Heliogabalus qui se Bassiani filiū diceret:

Rudi accepta

Tabellarius

Legionarij

Prætorium

homo sordidissimus: & ex meretrice conceptus idē postea nomen accepit, Denique uersus extant cuiusdā poetæ: quibus ostenditur Antonini nomen cœpisse a Pio: & paulatim per Antoninos usque ad fordes ultimas peruenisse, Si quidem Marcus nomen illud sanctū uitæ generæ auxiliisse uideatur, Verus autem degenerasse, Commodus uero etiam poluisse sacri nominis reuerentiam, lam quid de Caracallo Antonino: quidue de hoc potest dici? Postremo etiā quid de Heliogabalo: qui Antoninorum ultimus in summa impuritate uixisse memoratur Appellatus igitur imperator suscepto bello contra parthos profectus est magno aparatu studens fordes generis & prioris uitæ infamiam uictoriæ magnitudine abolere: Sed consuetu habitu contra parthos defectu legionū quæ ad Variū Heliogabalum confugerant: interemptus est, Sed anno amplius imperauit, Sane cum esset inferior in eo bello quod Antoninus gesserat Artabane grauius necem suorum ciuium uindicante primo Macrinus repugnauit: Postea uero missis legatis petiit pacem: quam libenti animo interfecto Antonino parthos cōcessit, Inde cum se Antiochiam recepisset: ac luxuriæ operam daret iustam causam interficiendi sui præbuit exercitui: ac Bassiani ut purebatur: filium sequenti id est Heliogabalum Bassianum Variū: qui postea & Bassianus & Antoninus appellatus est, Fuit quædam mulier Massa siue Varia ex Emisēa urbe soror Iulianæ uxoris Seueri Pertinacis afri: quæ post mortem Antonini Bassiani ex aulica domo fuerat expulsa per Macrini superbiam: cui quidem omnia concessit Macrinus: quæ diu illa collegerat, Huic erant duæ filiae Symiamira & Mamea: quarum maioribus filius erat Heliogabalus: qui & Bassiani & Antonini nomē accepit, Nam Heliogabalum phœnices uocant, Solem Sed Heliogabalus pulchritudine ac statura & sacerdotio conspicuus erat: ac notus omnibus hominibus: qui ad templum ueniebant militibus præcipue, His Mamea siue Varia dixit Bassianū filium esse Antonini: quod paulatim omnibus militibus innotuit, Erat præterea Mamea ipsa ditissima: ex quo etiam Heliogabalus luxuriosissimus: quæ promittente militibus legiones abductæ sunt a Macrino, Suscepta enim illa noctu in oppidum cum suis nepos eius Antoninus est appellatus imperii delatis insignibus, Hæc ubi sunt Macrino apud Antiochiam posito nunciata: miratus audaciam muliebrem simul etiam contemnens: Iulianum præfectum ad obsidēdos eos cum legionibus misit: Quibus cum Antoninus ostenderetur miro amore in eum omnibus inclinatis: occiso Iuliano præfecto ad eum omnes transferunt: Deinde parte exercitus coniuncta uenit contra Macrinum Antoninus contra se festinantem: commissoque prælio Macrinus est uictus proditione militum eius: & amore Antonini fugiens sane Macrinus cum paucis & filio: in uico quodam bithyniæ occisus est cum Diadumeno, Ablatumque eius caput est: & ad Antoninū platum, Sciendum præterea quod Cæsar fuisse dicatur nō Augustus Diadumenus: puer: quem plerique pari fuisse cum patre imperio tradiderūt: occisus est etiam filius cui hoc solum attulit impium: ut interficeretur a milite, Non enim aliquid dignū in eius uita erat: quod dicatur: præter hoc quod Antoninorum nomini est uelut notus appositus, Fuit tamen in uita imperatoria paulo rigidior & austerior sperans se ante acta omnia posse obliuioni dare: cum ipse seueritatis illius occasionem reprehendendi & lacerandi eius aperiret, Nam & Seuerum se & Pertinacem uoluerat nuncupari, Quæ duo illi asperitatis nomina uidebantur, Et cum illum natus pium ac felicem nūcupasset: felicitatis nomen recepit, Pii habere noluit, Vnde in eum epigramma illatum græci cuiusdam poetæ uidetur extare: quod latine hac sententia continetur: Histrio iam scior turpis: grauis: asper: iniquus: impius: & felix sic simul esse cupit, Ut inquit pius esse uelit tamē esse beatus, Quod natura negat nec recipit ratio, Nā pius & felix potest dici atque uideri, Cui iperū infelix est: erit ille sibi, Hos uersus nescio quis de latinis iuxta eos qui græci erant propositi: in foro posuit, Quibus acceptis Macrinus his uersibus respondisse fertur, Si talē graui retulissent fata poetæ, Qualis latinus Gabalus iste fuit, Nil populus nosset: nil nosset curia magno: Nullus scripsisset carmina terra mihi, His uersibus Macrinus longe peioribus quæ illi latini sunt: respondisse se credidit: Sed non minus risui est habitus: quæ poeta ille: qui de græco latine coactus est scribere, Fuit igitur superbus & sanguinarius & uolens milititer imperare incusans quinetiā superiorū temporū disciplinā: ac solū Seuerū præcæte ris laudans, Nā & in cruce milites tulit: & seruilibus suppliciis semper affecit: & cū seditiones militares pateretur: multos sepius decumauit, Aliquando etiā centesimauit: quod uerbū priū ipsius est: cū se clamentē diceret: quoniam eos centesimaret: qui digni eēt decumatione atque uicesimatione, Longū est eius crudelitates omnes aperire, At tamē unā ostendā non magnam ut ipse credebatur: sed omnibus tyrannicis immanitatibus tristiorē, Cū quidā milites ancillæ hospitit pudorē deprauasse suspecti eēt: atque per quendā frumentariū ille didicisset: adducti eos iussit, Interrogauitque utrū esset factū: quod cū constitisset: duos boues mira magnitudinis uiuos subito aperiri iussit atque his singulos milites inferi capitibus ut secū colloqui possent exertis, Itaque poena hos affecit cū ne adulteris quidē talia apud maiores sui tēporis

Massa
Varia
Symiamira
Mamea

Innotuit

Heliogabali
penultima
corrupta

Centesima
uit

Eudæmonis arabes

Mezentij suppliciu

Rescripta

Si prandisset parcellissimus

eēt cōstituta supplicia. Pugnavit tamen & contra parthos & contra armenos & contra arabes; quos eudæmones uocant: non minus fortiter q̄ feliciter. Tribunū qui excubias deferi passus est: carpentō rotali super adnexū per totū iter uiuū atque exanimē traxit. Reddidit etiā Mezentij suppliciu: quod ille uiuos mortuis illigabat; & ad mortē cogebat longa tabe confectos. Vnde etiā in circo cū fauor publicus in Diadumenū semper fuisset: acclamatū egregius forma iuuenis cui pater haud Mezentius esset: uiuos etiā homines parietibus includit; & struxit. Adulterii reos semper uiuos simul incēdit iunctis corporibus: Seruos qui a dominis fugissent: repositos ad gladiū ludi deputabat. Delatores si nō probarent: capite affecit: si probarent delato pecuniæ præmio infames dimisit. Fuit in iure non incallidus: adeo ut statuisset omnia rescripta ueterū principū tollere: ut iure non rescriptis ageretur. Nefas esse dicens leges uideri Comodi & Caracalli & hominū imperitorū uolūtates: cū Traianus nunquā libellis responderit: ne ad alias causas facta præferretur: quæ ad gratiā composita uiderentur. In annonis tribuēdis largissimus fuit. In auro parcellissimus. In uenerandis uel aulicis tam impius tam pertinax: tam asper: ut serui illum sui nō Macrinū dicerent sed Macellinū; quod macelli specie domus eius cruetaretur sanguine uernularū. Vini cibique auidissimus: non quā usque ad ebrietatem: sed uespertinis horis nam si prandisset uel priuatim parcellissimus: in coena effusissimus. Adhibuit cōuiuio litteratos ut loquens de studiis liberalibus necessario abstineret. Sed eius utilitatem homines antiquā cogitarent: crudelitatem nimiam uiderent. hominē puridulū in imperio ferre non possent & maxime milites: qui multa eius meminerant funestissima & aliquando turpissima inita factione illum occiderūt cum puero suo Diadumenō scilicet Antonino cognomine: de quo dictū est: quod in somniis Antoninus fuisset. Vnde etiā uersus extant huiusmodi. Vidimus in somniis ciues nisi fallor & istud Antoninorū nomen puer illegerebat. Qui patre uenali genitus sed matre pudica: Centū nā mœchus passa est centūque rogauit: Ipse etiā calus mœchus fuit inde maritus: En Pius est Marcus Verus nam nō fuit ille Et isti uersus ex græco translati sunt in latinū. Nā græce sunt disertissimi. Videntur autē mihi ab aliquo poeta ulgari translati esse. Quod cum Macrinus audisset: fecit iam bos: qui non extant: iucundissimi autē fuisse dicuntur: qui quidem perierūt in eo tumultu: i quo ipse occisus est: quādo & omnia eius amilitibus peruersa sunt. Genus mortis: ut diximus tale fuit: cum in Antoninū Helio gabalū exercitus inclinasset: ille fugit: belloque uictus est & occisus in suburbano Bithyniæ suis partim deditis: partim occisus: partim fugatis. Ita Helio gabalus clarus creditus est: quod uideretur patris uindicasse mortē: atque inde in imperium uenit: quod de decorauit uitiis ingentibus. Luxuria: turpitudine: abliguritione: supbia: imanitate: qui & ipse similes exitū uitæ suæ fortitus est. Hæc de Macrinus nobis sunt cognita: multis aliqua uariationibus: ut se habet omnis historia. Quæ de plurimis collecta sunt serenitati tuæ Dioclitiane Auguste detulimus: quia te cupidum ueterum imperatorū esse perspeximus.

Vita Clodii Albini Iulii Capitolini:

VNo eodēque tempore post Pertinacē qui auctore Albino interemptus ē: Iuliana senatu romæ Septimius Seuerus ab exercitu in Syria: Pescennius Niger in oriente: Clodius Albinus in Gallia imperatores appellati sūt. Et Clodius quidem Herodianus dicit Seuerū Cæsare fuisse. Sed cū alterū indignaretur imperare: nec galli ferre possent aut germāi exercitus quod & ipsi suum speciale principem haberent: undique cuncta turbata sunt. Fuit autē Clodius Albinus familia nobili Hadrumentinus tamē ex Africa. Quare sortē illā qua Seuerū laudatū in Pescennii uita diximus: ad se trahebat nolens intelligi pessimus Albinus quōd eodem uersu cōtinebatur: quo & Seueri laus & approbatio Nigri Pescennii. Sed prius quē uel de uita eius uel de morte dixerō: etiā hoc dicēdū est quod eū nobilē fecit. Nā adhūc eundē quōdā Commoduscū eū successorē Albino daret: litteras dederat: quibus iusserat: ut Cæsar esset: exemplū indiidi. Imperator Commodus Clodio Albino. Alias ad te publice de successore atque honore tuo misi: sed hanc familiarē & domesticā oēm ut uides: manu mea scriptā epistolā dirigi: qua tibi do facultatē ut si necessitas fuerit: ad milites prodeas: & tibi cæsareū nomen assumes. Audio enī & Septimiū & Seuerū & Noniū Murcū male de me apud milites loqui: ut sibi parent stationis Augustæ procuratiōnem. Habebis præterea cū id feceris dandi stipendii usque ad tres aureos liberā potestatem: quia & super hoc ad procuratores meos litteras misi: quas ipse signatas excipies signo Amazoniæ. Et cū opus fuerit: rationabilius dabis ne tē no audiant: cū de ærario uolueris imperare. Sane ut ubi insigne aliquod imperiali maiestatis accedat: habebis utēdi coccinei pallii facultatem me præsentē: & ad me. Et cū mecū fueris habiturus & purpura & sine auro: quia ita & pro-

Herodian)

Hadrumentū

Septimius seuerus Nonius murc)

auus meus Verus: qui puer uita functus ē: ab Hadriano: qui eū adoptauit: accepit: His litteris acceptis a Nonio facere id quod iubebat: noluit: timens odiosū Commodū propter mores suos quibus remp. perdidit: & se de decorauit: quando cunque ferendū: ne ipse pariter occideretur. Extrat denique illius concio: quæ cū accepit imperium & quidē Seueri ut quidam uolunt ante firmatū: huius rei memoriā facit: cuius hoc exemplū est. Inuitum me cōmilitones ductum ad imperiū etiā illud probat: quod Commodum donantē me Cæsareiano nomine contempsi: sed & uestræ uoluntati & Seueri Augusti parendū est. Quia credo sub homine optimo & uiro forti posse bene rēp. regi. Nec negari potest. Marius Maximus dicit hunc animum Seueri primū fuisse: ut si quid ei cōtingeret: Pescenniu Nigrum & Clodium Albinum sibi substitueret. Sed postea & filiis iam maiusculis studens & Albinam amori inuidens: sententiam mutasse: atque illos utroque bello oppressisse maxime precibus uxoris adductus. Denique Seuerus eum cōsule designauit: quod utique nisi de optimo uiro non fecisset homo in legendis magistratibus diligens: sed ut ad eum redeā. Fuit ut dixi: Albinus Hadrumentinus oriundus sed nobilis apud suos: & originē a Romanis familiis trahens posthumiorum scilicet & Albinorum Ceioniorum: Quæ familia hodie quoque Constantine Maxime nobilissima est & parte aucta & augenda: quæ per Galienū & Gordianos plurimū creuit. Hic tamē natus late modico patrimonio pertenuit. Parentibus sanctis patre Ceionio Posthumio: matre Aurelia Messalina primus suis parentibus fuit: cū exceptus uero quod contra consuetudinē puerorū qui nascūtur & solēt rubere: esset candidissimus: Albinus est dictus. Quod uerū esse patris epistola ad Aeliū Bassianū tunc proconsulē Africæ data designat affine quātū uidetur eorū ipsorū. Epistola Ceionio Posthumo ad Aeliū Bassianū. Filius mihi natus est vii. Kalendas decembres ita candidus statim toto corpore: ut linteamē quo exceptus est: uinceret. Quare susceptū eum Albinorū familia: quæ mihi tecū communis est: dedi Albinomine imposito. Fac ut remp. & te & nos ut facis diligas. Hic ergo omnē pueritiā in Africa trāsegit eruditus litteris græcis ac latinis mediocriter: quod esset animi iā militaris & supbi. Fertur in scholis sæpissime cantasse inter puerulos. Arma amens capio: nec sat rationis in armis reperens arma amens capio. Huic multa imperii signa cū esset natus: facta dicuntur. Nam & bos albus purpureus ad plenū colorē cornibus natus est: quod mirādū fuit cū cornibus: quæ tamē in tēplo Apollinis cumani ab eodē posita iam tribuno diu fuisse dicuntur: quod cum illis forte de fato tuo tollerent his uersibus eidē dicitur esse responsū: Hic rem Romanā magno turbante tumultu sisset eques. sterneret pœnos gallumque rebellē. Et in Gallia quidē eū multas gentes domuisse constat. Ipse autem suspicabatur de Seueri sibi prædictū: sterneret pœnos quod Septimius Afer esset. Fuit & aliud signum futuri imperii. Nā cū Cæsariana familia hoc speciale habuerit: ut paruuli domus eius iu testudineis alueis lauarentur nato infatulo testudo ingens patri eius munerē piscatoris allata est: quod ille homo litteratus omen accipiēs & testudinē libenter accepit: & eam curari iussit: atque infantulo ad exaltdationes pueriles dicari: nobilitādum etiā hunc sperans. Cum rarum esset aquilas in his locis: uideri in quibus natus est Albinus: septima eius diei hora conuiuio quod celebritati pueri deputabatur: cum ei fierēt nomina: septē aquilæ paruulæ de nidis allatæ sunt: & quasi ad iocū circa cunas pueri cōstitutæ: nec hoc omē pater abnuuit: iussit aquilas ali & diligēter curari. Accessit omen quod cum pueri eius familiae ruffulis fasciis illigarentur: quod forte lotæ atque uadæ essēt ruffulæ fasciolæ: quas mater prægnas parauerat: purpurea matris illigatus est fascia. Vnde illi ioco nutricis etiā prophiriū nomen inditum ē. Hæc atque alia signa imperii futuri fuere. Quæ qui uolet nosse: Aelium Cordium legat: qui friuola super huiusmodi omnibus cuncta persequitur. Adolescentiscitur statim se ad militiam contulit: atque Antennius per Ioliū Serenum & Bebiū Matianum & Ceionium Posthumianum suos affines innotuit: Egit tribunus equites dalmatas: egit & legionem quartanorum & primanorū: bithynicos exercitus eo tēpore quo Auudius rebel labar: fideliter tenuit. Deinde per Commodum ad Galliā trāstus: in qua fuis fugientibus transrhænanis: celebre nomen suum & apud Romanos & apud barbaros fecit. Quibus rebus accensus Commodus Cæsarianum ei nomen obtulit: & dandi stipendii facultatē: & pallii coccini utēdi. Quibus omnibus ille prudenter abstinuit dicēs Commodū quere q̄ aut cum eo pirēt: aut quos cum causa ipse posset occidē. Quæstura gratia illi facta est: qua cōcessa ædilis non amplius quē decē diebus fuit quod ad exercitū festinatē miteretur. Deinde prætura egit sub Commodō famosissimā. Nā eiusdē ludis Commodus & in foro & in theatro pugnas exhibuisse phibetur. Consul a Seueri declaratus est: eo tempore quo illum sibi parauerat Pescennio subrogare: ad imperium uenit. Nam iam grādiōr & maior Pescenio Nigro erat: ut Seuerus ipse in uita sua testatur. Sed uicto Pescenio cum & filius suus imperium seruare cuperet: & uoluntatem senatus maiorē circa Clodium Albinum uideret quod esset uir antiquæ familiae: litteras ad eum per quōsdā summi honoris ac summæ perfe-

Ceromius posthumus Aurelia mesalina

Aelius basianus

Cumanus apolo

Russulge fasciolæ

Aelius cordus histori

Lolius Serenus

Bebius Matianus

Ceionius posthumus

anus Auudius

Etionismisit: quibus hortabatur: ut quoniam occisus esset Pescennius Niger: ipse cum eo fideliter
remp. regeret. Quarum exemplum hoc est Cordius ostendit. Imperator Severus Augustus Clo-
dio Albino Caesari fratri amatissimo & desiderantissimo salutem. Victo Pescennio litteras Ro-
mam dedimus: quas senatus tui amatissimus libenter accepit. Te quaeso: ut eo aio tempore
re & sororem salutem. Infantulo tuo Pescennio praeo munera digna tuo loco tuoque mittens;
Tu uelim exercitus reip. ac nobis retentes mi unanime: mi carissime: mi amatissime. Et has q-
dem lras missis stipatoribus fidelissimis dedit: quibus praecepit: ut epistolam publice darer: po-
stea uero diceret se uelle pleraque occulte suggerere: quae ad res bellicas pertinerent: & ad se-
creta castrorum atque aulicam fidem. Vbi uero in secretum uenisset: quasi mandata dicituri quin
que ualidissimi eum interimeret gladiolis infra uestem latentibus. Nec illorum quidem fides
defuit. Nam cum ad Albinum uenissent: & epistolam dedissent: quae lecta cum dicerent quaedam
secretius suggerenda: & locum semotum ab omnibus arbitris postularent: & cum omnino nemi-
nem pateretur ad porticum longissimam cum Albino progredi: ea specie mandata pderen-
tur. Albinus intellexit insidias. Denique indulgens suspicionibus eos tormetis dedit. Qui diu
primo pnegarunt: sed postea uicti necessitate confessi sunt ea: quae Severus noster praeceperat.
Tunc iam perditis rebus & aptis insidiis: ea quae suspicabatur Albinus clara esse intelligens exer-
citu ingenti collecto: contra Severum atque eius duces uenit: & primo quidem conflictu habito con-
tra duces Seueri potior fuit. Post autem Severus ipse cum id egisset: apud senatum ut hostis iudi-
cetur Albinus contra eum profectus acerrime fortissimeque pugnauit in Gallia non sine uarie-
tate fortunae. Denique cum sollicitus augures consulere: responsum illi est: ut dicit Marius
Maximus uenturum quidem in potestate eius Albinum: sed non uiuum nec mortuum: quod & fa-
ctum est. Nam cum ultimam commisionem accepisset: innumeris suoribus caesis: plurimis fuga-
tis: multis etiam dedit Albinus fugit: & ut multi dicunt: se ipse percussit: ut alii a seruo suo per-
cussus semiuiuus ad Seuerum deductus est. Unde confirmatum est augurium quod fuerat an-
te predictum. Multi praeterea dicunt a militibus: cuius nece a Seuero gratia requirebant. Fuit
Albino unus: ut aliqui dicunt filius. Maximus dicit duo. Quibus primum ueniam dedit. Po-
stea uero eos cum matre percussit: & in pfluentem abiici iussit. Caput eius excisum pilo circum-
tulit. Romamque misit lras ad senatum datis: quibus insultabat quod Albinum tate opere dilexif-
set: ut eius affines & fratrem praecipue ingenti honore tumularent. Iacuisse ante portorium Seueri
Albini corpus per dies plurimos dicitur usque ad fetorem: laniatumque canibus in pfluentem
abiectum est. De moribus eius uaria dicuntur. Et Seuerus quidem ipse haec de eodem loquitur:
ut eum dicat turpem: maliciosum: improbum: inhonestum: cupidum: luxuriosum. Sed haec
belli tempore uel post bellum: quoniam ei iam uelut de hoste credi non poterat. Cum & ipse ad eum
quasi ad amicissimum frequenter miserit litteras: & multi de Albino bene senserint: & Seue-
rus ipse Caesarem suum eundem appellari uoluerit. Et cum de successore cogitaret: hunc pri-
mum habuerit ante oculos. Extant praeterea Marci epistole de hoc eodem: quae testimonium &
uirtutum eius ferant & morum: quarum una inserere ad praefectos datam super eius nomi-
ne absurdum non fuit. Marcus Aurelius Antonius praefectis suis salutem. Albino ex familia
ceioniorum afro quidem homini: sed non multa ex afri habenti: placet ut illi genero duas
cohortes alares regendas dedi. Est homo exercitatus: uita tristis: grauis moribus: puto eum
rebus castrensibus profuturum: certe obfuturum non esse satis noui. Huic salarium duplex
decreui uestem militarem simplicem: sed loci sui stipendium quadruplum. Hunc uos ad
hortamini: ut se reipublicae ostentet habiturus praemium: quod merebitur. Est ea alia epi-
stola: qua idem Marcus Auidius Cassius temporibus de hoc eodem scripsit: cuius exemplum
hoc est. Laudanda est Albini constantia: qui grauer deficientis exercitus tenuit: cum ad
Auidium Cassium confugerent. Et nisi hic fuisset: omnes defecissent. Habemus igitur ui-
rum dignum consulatu: quem sufficiam in locum Cassii Papirii: qui mihi ex animis pro-
pe ianiciatus est. Quod interim a te publicari nolo: ne aut ad ipsum Papirium: aut ad eius
affectos perueniat. Nosque uideamus in locum uiuentis consulem subrogasse: Et istae igitur
epistolae testatur Albinum uirum utilem fuisse. Inducant & illud praecipue: quod ad eas ciuitates
instaurandas: quas Niger attriuerat: pecuniam misit: quo facilius sibi earum accolae conciliaret.
Gulosum eum Cordus quae talia persequitur: in suis uoluminibus fuisse dicit. Et ita quidem: ut po-
morum tamen hauserit: quoniam ratione humana non patitur. Nam & quingentas ficus passarias: quae graeci calli-
strucias uocant: ieiunium comedis se dicit: & ceterum psica capana: & mellones hostienses decem: & uua-
rum laucanarum podo uiginti: & ficedulas centum: & ostrea quodringenta. Vini sane percussus fuisse di-
cit: quod Seuerus negat: quod eum asserit ebrium esse in bello fuisse: cum suis etiam nunquam coenauit: uel pro-
pter uinolentiam: ut dicit Seuerus: uel propter morum acrimoniam: uxori odiosissimus fuit: seruis
iustus: atrox circa militem. Nam saepe & ordinarios ceterumque ubi caeque quilitas non postulabat: in

Cassius papirius

Ficus passarias
Calli strucias
Perfica campana
Mellones hostienses
Laucanarum uuz

cruce sustulit. Verberauit certe uirgis saepissime: neque unquam delictis peccit. In uestitu nitidissimus fuit: in conuiuio sordidissimus: & soli studes copia: mulierarius inter priores amatores ad-
uersae ueneris seip. ignarus & talium persecutor. Agri colendi peritissimus: ita ut etiam georgica conscri-
perit. Mellefias nonnulli eius de eum dicunt: quoniam fama non ignobilis habetur: quis mediocriter scri-
pta sint. A senatu tamen amatus: quoniam nemo principum in odium speciatum Seueri: quae uenemeter ob-
crudelitate oderat senatores. Deique uecto eo plurimi senatores a Seuero interfecti sunt: quae eius
partium uel uere fuerat: uel esse uidebatur. Denique cum apud Lugdunum eundem iter fecisset: statim lras
iugur iussit: ita ut ueniret uel ad quos ipse scripserat: uel quod ad eum rescripserat: oesque illos quo-
rum epistolas recepit: hostes iudicari a senatu fecit: nec his peccit: sed & ipsos iterem: & bona eo-
rum proposita: atque in aerarium publicum rettulit. Extat epistola Seueri: quae ostendit animi sui
missa ad senatum: cuius hoc exemplum est. Nihil mihi gratius potest euenire. p. c. qua ut uestrum
iudicium Albinus haberet potiusquam Seuerus. Ego frumenta reip. detuli: ego multa bella pro-
pre. gessi: ego populo romano tamen olei detuli: quantum rerum natura uix habuit. Ego interfe-
cto Pescennio Nigro uos a malis tyrannicis liberaui. Magna sane mihi reddi distis uicem: ma-
gnam gratiam: unum ex afri & quidem Hadrumentinis fingentem quod de Ceioniorum stemate sa-
guine duceret: usque adeo extulistis: ut eum principem habere uelitis me principem: saluis libe-
ris meis: defuit ne quaeso tanto senatu: quae amare deberetis: qui uos amaret: huius fratrem ho-
noribus extulistis: ab hoc consulatus: ab hoc praeturas: ab hoc speratis cuius uis magistratus in
signia: non eam gratiam mihi redditis: qua maiores uestri contra pisonianam factionem: qua item
pro Traiano: quam nuper contra Auidium Cassium praestiterunt: fictum illum & ad omnia men-
daciorem genera paratum: qui nobilitate quoque mentitus est mihi praeposuitis: qui etiam
audiendus in senatu fuit Statilius Corfulenus: qui honores Albino & eius fratri decernendos
ducebat: cui hoc superstit: ut de me ille decerneret homo nobilis ad triumphum: maior fuit
dolor: quod illum pro litterato laudandum praerique duxistis: cum ille nemis quibusdam anli-
bus occupatus inter mellefias punicas Apulei sui & ludicra litteraria consenseret. Hinc appa-
ret quanta seueritate factionem uel Pescennianam uel Clodianam uindicauerit. Quae quidem
omnia in uita eius posita sunt. Quae qui diligentius scire uelit: legat Marium maximum de
Latinis scriptoribus: de graecis Herodianum: qui ad fidem pleraque dixerunt. Post statura
procerus: capillo renodi & crispo: fronde lata: candore mirabili: & ut praerique putant: ex eo
nomen accepit: uoce multebri & prope ad eunuchorum sonum: motu facili: iracundia gra-
ui: fauore tristissimo: in luxuria uariis. Nam saepe appetens uini: frequenter abstinens. Armo-
rum strenuus proferus ut non male sui temporis Catilina diceretur. Non ab re esse credimus
causas ostendere: quibus amor senatus Clodius Albinus meruerit. Cum britannicos exerci-
tus regeret iussu Commodi: atque illum interemptum adhuc falso comperisset: cum sibi ab iplo
Comodo Cassarianum nomen esset delatum: processit ad miles & hac concione usus est. Si se-
natus. p. c. suum illud uetus haberet imperium: nec in unius potestate restant consisteret:
non ad Vitellios: neque ad Nerones: neque ad Domitianos publica fata uenissent in imperio
consulari. Nostra illa gentes Ceioniorum: Albinorum: Posthumiorum: de quibus patres ue-
stri qui & ipsi ab auis suis audierant: multa didicerunt: & certe Africam romano imperio se-
natus adiunxit. Galliam senatus subegit & hispanias: orientalibus populis senatus dedit leges:
parthos temptauit senatus: & subegit: nisi tam auarum principem romano exercitui fortuna
reip. tunc dedisset. Britannias Caesar subegit certe senator nondum tamen dictator. Hic ipse
Commodus quanto melior fuisset: si timuisset senatum. Et usque ad Neronem quidem se-
natus auctoritas ualuit: qui sordidum & impurum principem damnare non timuit: cum sen-
tentiae in eum dictae sint: qui uita necisque potestatem atque imperium tunc tenebat. Qua-
re commilitones ego Caesarem nomen quod mihi Commodus detulit: nolo: dii faxint: ut
ne alii quidem uelint. Senatus imperet: prouincias diuidat: senatus nos consulea faciat: & quod
dico senatus uos ipsi senatores & patres uestri enim eritis. Haec concio uiuo adhuc Commo-
do Romam delata est: quae Commodum in Albinum exasperauit: statimque successorem
misit Iunium Seuerum unum ex contubernalijs suis. Senatui autem tantum placuit: ut mi-
ris acclamationibus absentem eum ornaret & uiuo Commodum & deinceps interempto: ita ut
nonnulli etiam Pertinace auctores fuerint: ut eum sibi focium adsciceret. Apud Iulianum
de occidendo Pertinace ipsius plurimum auctoritas ualuerit. Ut autem hoc uerum intelligen-
tur: epistolam Commodi ad praef. praet. suos datam inserui: qua de occidendo Iuliano signi-
ficauit suam mentem. Aurelius Commodus Seuerus praefectis salutem: Audisse uos credo
primum factum esse: quod ego in meorum consilio interfectus essem: deinde concionem
Clodii Albini apud milites meos habitam: qui se multum senatui commendat: idque quan-
tum uidemus non frustra. Nam qui principem unum in re pub. negat esse debere: quique as-
serit a senatu oportere totam rem publicam regi: is per senatum sibi petit imperium. Cauete igitur

Mulierarius
Georgica scri-
psit albinus
imperator
Mellefias

Pisoniana fa-
ctio

Statilius cor-
fulenus

Apuleius

Marius maximus lati-

Herodianus graecus

Renodis capi-
tus

diligentissime: iam enim hominem scitis uobis militibus populoque uita dū has litteras cū Pertinax iuuenisset; i Albinus odiū publicauit. Quare Albinus occidēdi Pertinacis Iuliano auctor fuit. Alexander Seuerus Aelii Lampridii.

Infecto Vario Helio Galo: sic enim malumus dicere q̄ Antoninum; quia & nihil Antoninorū pestis illa ostendit; & hoc nomen ex annalibus senatus auctoritate eratum est ad remediū generis humani. Aurelius Alexander urbe Arcena genitus Varii filius Variæ nepos & consobrini ipsius Helio Galo: accepit imperiū: cū ante Cæsar a senatu esset appellatus mortuo scilicet Macrino: Augustumque nomen idē recepit. Ad dōto eo ut & patris patriæ nomen: & ius proconsulare & tribunitiā potestatis & ius quæ relationis deferente senatu uno die assumeret. Et ne præceps ista honorum cōtinuatio uideatur: exponā causas: quibus id & senatus coactus est facere: & ille perpeti. Non enim aut grauitati senatus congruebat oīa simul deferre; aut bono principi raptū ire tot simul dignitates. Militē iam insueuerant sibi imperatores & tumultuario iudicio facere; & itē facile mutare afferentes nōnunq̄ ad defensionē se iccirco fecisse: quod nescissent senatū principē appellasse Nā & Pescennū Nigrum; & Clodium Albinū: & Audum Cassium: & antea Lutium Vindicię: & L. Antoninum; & ipsum Seuerum cū senatus iā Iulianū dixisset principē imperatores fecerant: atque ista res bella ciuilia seuerat: quibus necesse fuit militē cōtra hostē paratū parricidaliter perire. Hac igitur causa festinatū est: ut oīa simul Alexander quasi iā uetus imperator acciperet. Huc accessit nimia & senatus & populi inclinatio post illā cladē: quæ nō solum Antoninorū nomen decolorauit: sed etiā romanū de honestate imperiū. Certatim denique oīa decreta sunt: & nouum genera & pratum. Primus denique oīum cuncta insignia & honorificetia genera simul recepit suffragante sibi meritis Cæsaris noīe; quod iā ante aliquot annos meruerat: & magis suffragante uita & moribus: cum illi magnū cōciliaisset fauorē: quod eū Helio Galus occidere conatus est: nec potuit & militibus repugnāibus & senatu refragante. Atque hæc parua sū: nisi quod dignū se exhibuit: quē senatus seruare: quē saluum milites cuperent: quē oīum bonorum sententia principē diceret. Alexāder igitur cui Mamea mater fuerat: nā & ita dicitur a plerisque; a prima pueritia artibus bonis imbutus tam ciuilibus q̄ militaribus: ne unum quidē diē spē sua trāsire passus est: quo se nō & ad litteras uel ad militiā exerceret. Nā in prima pueritia litteratores habuit Valerium Cordium; & T. Veturium; & Aurelium Philippum libertum patris qui uita eius postea in litteras misit. Grammaticum in patria græcū Nebonē; rhetorē Serapionē; philosophum Stilionē. Romæ grāmaticos Scaurinum Scaurini filium doctorē celeberrimum: rhetores Iulium Fontinū; & Bebium Macrinum; & Iulianū Granianū; cuius hodieque orationes declamatae feruntur. Sed in Latinis nō multū profecit: ut ex eiusdē orationibus apparet: quas in senatu habuit uel in cōcionibus: quas apud milites uel apud populum: nec ualde amauit latinā facundia; sed amauit litteratos homines uāhemeter eos etiā reformidās: ne quid de se asperum scriberēt. Denique eos dignos adesse iubebat singula quæque quæ publice priuatique agebat se ipso docete uolebat ad discere: si forte ipsi non affuissent: eoque patebat: ut si uera essent in litteras mitterent; Dominū se appellari uelut. Epistolam ad se quasi ad priuatum scribi iussit seruato tantum noīe imperatoris Gēmas de calciamētis & uestibus tulit: quibus usus fuerat Helio Galus ueste: ut & pingitur alba usus est: nec aurata penulis togisque cōmunibus. Cum amicis tā familiariter uixit: ut cōmunis esset ei sæpe cōsessus: iret & ad cōuiuia eorum aliquos autē hēret quortidianos etiam nō uocatus: salutare uero quasi unus de senatoribus patente uelo admissionibus remotis aut solis his: qui ministri ad fores fuerant: salutare principem non liceret: quod eos uidere non poterat. Et erat corporis uenustate decorus: ut hodie in picturis & statuis uideamus. Fuit & staturæ militaris robur militis: ualido eius qui uim sui corporis sciret ac semper curaret. Erat præterea cunctis hominibus amabilis: & ab aliis pius appellabatur: ab oībus certe sandus & utilis reip. Huic fors in tēplo Prænestinae ueste talis extitit: cum illi Helio Galus insidiaretur. Si qua fata aspera rumpas. Tunc Marcellus eris. Alexandri nomen accepit: quod in tēplo dicato apud Arcenā urbē Alexandro Magno natus esset: cum casu illuc die festo Alexāderi mater cum uxore patris solēnitatis implendæ causa: cui rei argumētum est: quod eadem die natalem habet Mamea Alexāder: quo ille magnus excessit e uita. Delatum sibi Antonini nomen a senatu recusauit: cum hic magis affinitate Caracalli iungeretur: q̄ ille Helio Galus subditus. Si quidem ut Marius Maximus dixit in uita Seueri nobilem orientis muerem Seuerus: cuius hanc genituram esse compererat: ut uxor imperatoris esset adhuc priuatus & nō magni satis loci duxit uxorē. Ex qua affinitate hic Alexāder fuit: cui uere p matrem suā consobrini Varius Helio Galus fuit. Recusauit & Magni nomen: quod ei quasi Alexā

Arcena. V. Varius Variæ

1. Vindex

1. Antoninus

Alexander mameæ filius

Mamea

Valerius Cordus

T. Veturium

Aurelius Philippum

Nebo

Serapio

Stilio

Scaurim

Admissionibus

Iulius fratris

trium

Bebium Macrinum

Prænestinae

crinus

Iulianus

Arcena

grammiam

dro est oblatū senatus iudicio. Interest retexere orationē: quā nomen Antonini & Magni delatum sibi a senatu recusauit: quā priusquā præferam: etiā acclamationes senatus: quibus id decretū est ex actis urbis ad pridie nonas martias. Cū senatus frequens in curiā hoc est in adem Concordiæ templū inauguratū cōuenisset. Rogatusque esset Aurelius Alexander Cæsar Augustus: ut cōcineret: ac primo recusasset: quod sciret de honoribus suis agendū: deinde postea uenisset: acclamarū Auguste innocens dii te seruent. Alexander impator dii te seruent. Dii te nobis dederunt. Dii te conseruent. Dii te ex manibus impuri eripuerunt. Dii te perpetuent. Impurum tyrannū & tu pepestus impurū & obscenū & tu uidere doluisti. Dii illum eradicauerunt. Dii te seruent. Infamis imperator rite damnatus. Felices nos imperio tuo: felicem remp. Infamis unco tractus est ad exēplū timoris: Luxurius impator iure punitus est. Cōtaminator honorū iure punitus est. Dii imortales Alexādro uita: iudicia deorū hinc apparerent. Et cū egisset gratias Alexander: acclamatū est Antonine Alexander dii te seruent. Antonine Aureli dii te seruent. Antonine Pie dii te seruent. Antonini nomē suscipias rogamus. Præsta bonis imperatoribus: ut Antoninus dicaris. Nomen Antoninorū tu purifica. Quod ille infamauit tu purifica. Redde in integrum nomen Antoninorū. Sanguis Antoninorū se cognoscet. Iniuriā Marcū tu uindica. Iniuriā Veri tu uindica. Iniuriā Bassiani tu uindica. Peror Cōmodo solus Helio Galus: nec impator: nec Antoninus: nec ciuis: nec senator: nec nobilis: nec Romanus. In te salus: in te uita ut uiuere delecter. Antoninorū Alexādro uita ut uiuere delecter: & Antoninus uocatur. Antoninorū rempla Antoninus dedit. Parthos & Persas Antoninus uincat. Sacrum nomen sacratus accipiat. Sacrum nomen castus accipiat. Antonini nomen ut agnoscant Antoninorū honorē: dii cōseruent in te omnia: per te omnia Antonini habeas. Et post acclamationes Aurelius Alexander Cæsar Augustus. Gratias uobis. p. c. nō nunc primū: sed & de Cæsare nomine & de uita seruata & Augusti nomine addito: & de pontificatu maximo & de tribunitia potestate & proconsulari imperio. Quæ oīa nouo exemplo uno die in me contulisti. Et cū diceret: acclamatū. hæc suscepisti: Antonini nomē suscipi mereatur: senatus nomen Antonini reddatur. Tempora Antoninorū Antoninus cōsecreret. Aurelius Alexāder Augustus: ne quæso. p. c. ne me ad hanc certaminis necessitatē uocetis: ut ego cogar tanto nomini satifacere: cum etiā hoc ipsum nomen licet peregrinū: tamen grauiore uideatur. Hæc enim nomina insignia onerosa sunt. Quis enim Ciceronē diceret mutū: quis indoctū Varro nem: quis impiū Metellū? Et ut hoc dii auertant: quis nō æquitatē nomina ferat digerentem in clari simā spem dignitatū. Itē acclamatā quæ supra. Itē imperator dixit. Antoninorū uel iam numen potius q̄ fuerit meminit uestra clamētia: si pietatē: quid Pio sanctius: si doctrinā quid Marco prudentius: si innocentia: quid Vero simplicius: si fortitudine: quid Bassiano fortis: Nam tūc Cōmodi meminisse nolo: si hoc tēpore deterior se fuit: quod cū illis moribus Antonini nomen obtinuit. Dia dumenus autē nec tēpus habuit nec atātē: & arte patris hoc nomen incurrit. Item acclamatū ut supra. Item impator dixit. Nuper certe. p. meministis: cum ille oīum non solū bipedū: sed etiā quadrupedū spurcissimus Antonini nomen præferret: & in turpitudine atque luxuria Nerones: Vitellios: & Cōmodos uinceret: qui gemitus omniū fuerint: cum per populū & honestorū coronas una uox esset hunc in te Antoninū dici per hanc pestē Helio Galus actum uiolari nomen: & cū diceret acclamatū est. Dii mala prohibeant. Hæc te imperante non timemus: de his te duce securi sumus. Vicisti uitra: uicisti crimina: uicisti dedecora. Antonini nomen ornauisti: certi sumus: bene præsumimus: nos te & a pueritia probauimus: & nunc probamus. Item impator. Neque ego. p. c. iccirco timeo istud uenerabile omnibus nomen accipere: quod uerear ne in hæc uita delabatur uita: aut quod nos nominis pudeat: sed primū displicet alienæ familiæ nomen assumere: deinde quod grauari me credo: & cum hæc diceret: acclamatū est ut supra. Item dixit. Si enim Antonini nomen accipio: possum & Traiani: possum & Titi: possum & Vespasiani: & cū diceret acclamatū ē. Quomodo Augustus sic & Antoninus. Tūc impator. Video patres cōscripti quid uos moueat ad hoc nobis nomen addendū Augustus primus: primus est huius auctor imperii: & in eius omnes uelut quadā doptione aut iure hæreditario succedimus: Antonini ipsius Augusti dicti sūt. Antoninus idem sapius Marcū & itē Verū iure doptionis uocauit. Cōmodo autē hæreditariū fuit: susceptū Dia dumenos: affectatū in Bassiano: ridiculū in Aurelio. Et cū diceret: acclamatū est. Alexander Auguste dii te seruent uerecū dia tuæ: prudentiæ tuæ: innocētia tuæ: castitati tuæ: hinc intelligimus qualis futurus sis: hinc probamus: tu facies: ut senatus bene principes ligat. Tu facis optimū esse iudicium senatus. Alexāder Auguste dii te seruent. Tempora Antoninorū Alexāder Augustus dedit. Cæsar noster: Augustus noster: impator noster dii te seruent. Vincas: ualeas: multis annis imperes. Alexāder impator dixit. Intelligo. p. c. me obtinuisse: quod uolui: & in acceptū refero plurimas gratias sed agens & habēs senis ore:

Curia. i. Ad concordia

Cicero Varro Metellus

Presumim

ut hoc nomen quod in imperiū detulimus tale sit: ut ab aliis desideretur: & bonis uestræ pietatis iudiciis offeratur. Post hæc acclamatum est magne Alexander dii te seruent. Si Antonini nomen repudiasti: Magni prænomen suscipe. Magne Alexander dii te seruent: & cum sæpius dicerent. Alexander Augustus ait facilius fuit. p. c. ut Antoninorum nomen acciperet: aliquid enim uel affinitati deferrem uel consortio nominis imperialis. Magni uero nomen cur accipitur: quid enim iam magnū feci: cum id Alexāder post magna gesta. Pompeius uero post magnos triumphos acceperit. Quiescite igitur. uenerandi patres: & uos ipsi magnifici unum me de uobis esse cenete: quam Magni nomen ingerite. Post hæc acclamatum est: Aureli Alexāder Auguste dii te seruet. Et reliqua ex more: dimisso senatu cum & alia multa eo die essent acta quasi triumphans domū se recepit. Multo clarior uisus est alienis nominibus non receptis: quā si recepisset: atque ex eo constantiā ac plenā grauitatis famam obtinuit. Si quidem unū adulescenti potius senatus totus persuadere non potuit: sed quāuis senātū rogante non potuerit persuaderi: ut uel Antonini uel Magni nomina suscipere: tamen ob ingentem uigorem animi & mirandam singularemque constantiā contra militum insolentiam Seueri nomen a militibus eidem inditum est: quod illi ingentem in præsentia reuerentiā magnam apud posteros gloriā peperit: cum eo accessisset: ut de animi uirtute nomen acceperit: si quidem solus inuentus sit: qui tumultuantes legiones exauctorauerit: ut suo loco ostendatur. In milites autem grauissimè animaduertit: qui forte incurrerunt aliquid: quod uideretur iniustum: ut & ipsum locis suis declarabimus. Omina imperii hæc habuit. Primū quod ea die natus est: qua defunctus uita Magnus Alexander dicitur: deinde quod in templo eius mater enixa est. Tertio quā ipsius nomen accepit: Tum præterea quod ouum purpurei coloris eadem die natum qua ille natus est. Palumbinū anicula quædam matri eius obtulit: ex quo quidem aruspices dixerunt imperatorem quidem illum: sed non diu futurum: & cito ad imperium peruerturū. Tum præterea quod tabula Traiani imperatoris: qua geniali lecto patris iminebat: dum ille in templo pareretur: in lectum eius decidit. His accessit quod nutrix ei olympias data est: quo nomine mater Alexandri appellata ē. Nutritor Philippus prouenit casu unus ex rusticis: quod nomen patri Alexandri Magni fuit. Fertur de primâ natalis toto die apud arcem Cælärem stella primæ magnitudinis uisa: & sol circa domum patris eius fulgido ambitu coronatus cū eius natalem aruspices cōmendarent: dixerunt eum summā rerum tēturū: iccirco quod hostiæ de ea uilla quæ esset Seueri imperatoris ad ductæ essent: & quas in illius honorem colōni parassent. Nata in domo Laurus iuxta perfici arborem intra unum annum perfici arborem uicit. Vnde etiam coniectores dixerunt perfas ab eo esse uincendos. Mater eius pridie quæ pareret: somniauit se puerum dracunculū parere. Pater eadem nocte in somniis uidit alis se Romanæ uictoriæ quæ in senatu ad cælum uehi. Ipse cum uatem consuleret de futuris: hos acceperit dicitur uersus. Adhuc paruulus & primum quidē sortibus Te manet imperium cæli terræque. Intellectum est quod inter diuos etiam referretur. Te manet imperium quod tenet imperium. Ex quo intellectum est. Romani illum imperii principem futurum. Nam ubi est imperium nisi apud romanos: quod tenet imperium. Et hæc quidem de græcis uersibus sūt prodita. Ipse autē cum parentis hortatu animū a philosophiā & musica quæ alias artes trauderetur: Virgili sortibus huiusmodi illustratus est: Excudent alii spirantia mollis æra Credo equidem uiuos ducent de marmore uultus. Orabunt causas melius cælique meatus. Describent radio: & surgentia sydera ducent. Tu regere imperio populos romane memento. Hæc tibi erunt artes: pacique imponere morem. Parcere subiectis & debellare superbos. Fuerunt multa alia signa quibus principem humani generis esse constaret. Nihil ardor oculorum & diutius intuentibus grauis: & diuinitatis frequentissima in rerum memoria singularis: quā nemo nicoacholius ferebat ad iuram. Et cum puer ad imperium peruenerit: se cuncta cum matre: ut & illa uideretur pariter imperare mulier sancta sed auara & auri atque argenti cupida. Vbi ergo Augustum agere cœpit imperium: primū remouit iudices oēs a rep. & a ministeriis atque muneribus: quos ipse ille Heliogabalus ex genere hoium turpissimo puererat. Deinde senatū & equestre ordinē purgauit. Ipsas deinde tribus: & eos qui militariibus uirtutibus prærogatiuis purgauit. Et palatium suū comitatūque oēm abiectis ex aulico ministerio cūctis obscenis & ifambibus: nec quæquā passus est eē in palatinis: nisi necessariū hoīem iure iurādo deinde cōstrinxit: ne quæ ascriptū id est uagatū hēret: ne annonis rep. grauaret dicēs malū papillū eē impatorē: quæ ex uisceribus puincialium hoies nō necessarios nec reip. utiles pasceret: fures iudicare iussit. In ciuitatibus uel in nunquā uideri: & si eēnt: nisi deportari p rectores puinciarū. Annonā militū diligēter inspexit tribunos qui stellaturas militibus aliquid tulissent: capitali pœna affecti. Occiso Heliogabalo ubi primū fecisset & tēplare reliqua deferenda. In iocis Alexāder dulcissimus fuit: i fabulis amabilis: i cōuiuuiis comis ita: ut quisque posceret: quæ dūellet. Ad aurū colligēdū attētus: ad seruādū cautus: ad iueniēdū sollicitus: sed sine

Alexander magnus
Traianus
Genialis lectus
Olympias
Philippus

Nicoacholius emendo
nisi Acholius. De Acholius
lio uitaru scriptore
charta sequenti

Papillus

conuulq̄ excidio. Syrum se dici uolebat: sed a maioribus Romanum. Et stēma generis depinxerat: quo ostendebatur genus eius a Metellis descendere. Rhetoribus: grāmaticis: medicis artu spiciibus: mathematicis: mechanicis: architectis salaria instituit. Et auditoria decreuit: & discipulos cum annonis pauperum filios modo ingenuos dari iussit. Etiam in prouinciis oratoribus forensibus multū detulit: plerisque etiam annonas dedit: quos constitisset gratis agere. Leges in annos firmauit: easque etiam ipse diligentissime seruauit. Theatralia spectacula sæpe obiit. Theatrum Marcelli reficere uoluit: multis ciuitatibus: quæ post terræmotus deformes erant: sumptus ad instaurationem operum & publicorum & priuatorum pecuniam ex uectigalibus dedit. In templis sane nunquā præter quattuor aut quinque argenti libras: auri negutulam quidem: aut bracteolam posuit susurrans uersum Persii: In sanctis quid facit aurum? Expeditiones bellicas habuit: de quibus ordine suo edisseram. Primum tamen eius cōsuetudinem dicam de rebus uel tacendis uel prodendis. Tacebantur secreta bellorum: itine rum autem dies publice proponebantur: ita: ut edictum penderet ante menses duos: in quo scriptum esset illa die: illa hora ab urbe sum exiturus. Et si diu uoluerint: in prima mansione mansurus. Deinde per ordinem mansiones: deinde statuæ: deinde ubi annona esset accipienda. Et id quidem eo usque quandiu ad fines barbaricos uenirentur. Et iam enim inde tacebatur: & omnes ambulabant: ita ne dispositionem Romanam barbari scirent: Certum est autē eum nunquā id quod proposuerat: fecellit: cum diceret: Nolle ab aulicis suas uendi dispositiones: quod factum fuerat sub Heliogabalo cum ab eunuchis omnia uenderentur. Quod genus hominum iccirco secreta omnia in aula esse cupiunt: ut soli aliquid scire uideantur. Et habent unde uel gratiam uel pecuniam requirant. Et quia de publicanis dispositionibus mentio cōtingit: ubi aliquos uoluisse uel rhetores prouinciis dare: uel præpositos facere uel procuratores: id est rationales ordinare. Nomina eorum proponebat hortans populū: ut si quis quid haberet criminis probaret manifestis rebus: si non probasset: subiret pœnam capitis: Dicebatque graue esse cum id christiani & iudæi facerent in prædicandis sacerdotibus qui ordinandi sunt: non fieri in prouinciarum rectoribus: quibus & fortunæ hominum committerentur & capita. Assessores salaria instituit: quauis sæpe dixerit eos esse promouendos: qui per se remp. gerere possent non per assessores: addens militares habere suas administrationes habere litteratos. Et ideo unumquēque hoc agere debere: quod nosset thesauros repertos his qui reppererant donauit: & si multi essent: addidit his eos quos in suis habebat officiis: cogitabat secū & descriptū habebat: cui quid præstitisset: & si quos sciret uel nihil petisset uel non multum: unde sumptus suos augerent: uocabat eos: & dicebat. Quid est cur nihil petis? an me tibi uis fieri debitorem: perēne priuatus de me queraris. Dabat autem hæc in beneficiis: quæ famam eius non læderent bona punitorum. Sed nunquā cum auro: argento: uel gemmis nam id omne in ærarium reponebat. Dabat præposituras locorum ciuiliū non militū: dabat eas administrationes: quæ ad procuraciones pertinerent. Rationales cito mutabat: ita ut nemo nisi annum compleret: eosque si boni essent: oderant malum necessarium uocans. Præfides uero proconsules & legatos nunquā fecit ad beneficium sed ad iudicium uel suum uel senatus. Milites expeditionis tempore sic disposuit: ut in mansionibus annonas acciperent: nec portarent cibaria decem & septem ut solent dierum nisi in barbarico: quauis & illic multis eosdem atque camelis adiuuerit: dicens milites le magis seruare quam seipsum: quod salus publica in his esset. Aegrotantes ipse uisitauit per tentoria: milites etiam ultimos & carpentis uexit: oibus a diuuit. Et si forte grauius laborassent: per ciuitates & agros patribus familiaribus hominibus & sanctioribus matronis eo distribuere: reddens impendia: quæ fecissent: si uel conualuissent illi: seu perissent. Cum quidā Quinius Camillus senator antiquæ familiæ delicatissimus rebellare uoluisset tyranni dem affectans: eique nunciatum esset: ac statim perbatum: ad palatium eum rogauit: eique gratias egit: quod curam reip. quæ recusantibus bonis imponeretur: sponte reciperet. Deinde ad senatum pcessit: & timentem ætate consciētiae tabe confectum participem imperii appellauit. In palatium recepit: conuiuio adhibuit: ornamentis imperialibus & melioribusque ipse utebatur: affecti. Et cū expeditio barbarica esset nūciata uel ipsum si uellet ire: uel ut secū proficisceretur: hortatus est. Et cū ipse pedes iter faceret: illum inuitauit ad laborem: quem post quinque milia cunctantē equo sedere iussit: Cūque post duas mansiones equo etiam fatigatus eēt: carpēto iposuit. Hoc quoque seu timore seu uere respuētē abdicantē q̄tiam iperitū & mori paratū dimisit. Cōmēdatūque militibus a quibus Alexāder unice amabatur: tutū ad uillas suas ire pcepit: i quibus diu uiuit. sed post iussu iperatoris occisus ē: quā ille militariseēt & a militibus amatus. Scio uulgū hanc rem quā cōtexui Traiani putare: sed neque in uita eius id Marius Maximus ita exposuit: neque Fabius Marcellinus: neque Aurelius Verus: neque Statius Valēs quōm eius uitam i lras miserūt Contra autem & Septimius & Acholius & Encolpius uita scriptores cæterique de hoc talia

Arcena fixa
urbs
Marcelli the
atru
Persij
Bracteola

Quinius Camillus

Fabius Marcellinus
Aurelius uerus
Statius ualens
Septimius
Acholius
Encolpius

prædicarunt: quod ideo addidi: ne quis vulgi magis famam sequeretur quam historiam: quæ rumore utique vulgi uerior reperitur honores iuris gladii nunquam uendi passus est di...

Dexippus historicus
Popinarij Martiani
Argyraspidas
Chrysoaspidas
Phalangarum
Vlpianus
Prandi præteritu
Quod tibi no uis alteri ne feceris
Herodianus
Pulchru
Apparitors

se instituunt. Hoc ego diutius feram: & non eos capitali dedam supplicio? Tumultus post hoc ortus est: atque iterum qui in concione estis uocem in bello contra hostem non contra imperatorem uestrum necessariam certe campi doctores uestri hanc uos docuerunt: contra farmathas & germanos ac pfas emittere non contra eum: qui accepta a prouincijs libus annonam: qui uestre...

Daphne. Vrbs
Artaxerxes
Cataphractarum qui & Clibanarum
Interamnam in mesopotamia
Ille uincit qui milites regit
Herodiani improbatum fides
Furius celsus
Varius macrinus
Junius palmatus
Vlpianus Laurentz tabellæ

Iuris consulti Alexander

Encolpius

Septimius Arabinus

Eleusinia sacra

Nota

rique; atque ita referru ad se pceptu: leges de iure populi & fisci moderatas & infinitas sanxi neque ullam constitutionem sacrauit sine uiginti iuris peritis & doctissimis: ac sapientibus uiris: nisi denique disertissimis non minus quinquaginta: ut non minus in consilio essent sententia quam senatus consultu conficeret; & id quidem ita: ut iretur per sententias singulorum: ac scriberetur quod quisque dixisset; dato tamen spatium ad disquirendu cogitanduque priusquam dicerent: ne incogitanti dicere cogeretur de rebus ingentibus. Fuit preterea illi consuetudo: ut si de iure aut de negotio tractaret: solos doctos & ditos adhiberet. Si uero de re militari milites ueteres & senes benemeritos & locorum peritos ac bellorum & castrorum & oem litteratos & maxime eos qui historiis norant; requirent quid in talibus causis quale in disceptatione uerfabatur; ueteres ipse ratores uel Romani uel exterarum gentium fecissent. Referebat Encolpius: quo ille familiarissimo usus est; illi uero unquam furem iudice uidisset; paratum habuisse digitum: ut illi oculum erueret. Tantum odium eum tenebat: eorum: de quibus apud se pbatum esset; quod fures fuissent. Addit Septimus qui uita eius non mediocriter executus est: tanti stomachi fuisse Alexandrum in eos iudices: qui furtorum fama laborassent; etiam si dantati non essent: ut si eos casu aliquo uideret commotione a stomachi cholera euomeret toto uultu inardescere: ita ut nihil posset loqui. Nam cum quidam Septimius Arabinus famosus crimine furtorum & sub Heliogabalo iam liberatus iter senatore principem salutatum uenisset: exclamauit o maria: o Iuppiter: o dii immortales. Arabinus non solum uiuit: uerum etiam in senatum uenit; fortassis etiam de me spatium fatuum: tam stultum esse me iudicat. Salutabatur autem nomine hoc. Aue Alexander. Si quis caput flexisset: aut blaudus aliquis dixisset: uti adulator; uel abictebatur: si loci eius qualitas pateretur: uel ridebatur ingenti cachino: si eius dignitas grauiori subiaceret non posset iniuriarum. Salutatio confisum obtulit oibus senatoribus: atque adeo nisi honestos & bone fame homines ad salutationem non admisit. Iussitque que admodum in eleusinis facris dicitur: ut nemo ingrediatur: nisi qui se innocentem nouit. Per pconem edixit: ut nemo salutaret principem: qui se fure esse nosset: ne aliquando detectus capitali supplicio subderetur. Ipse adorari se uetuit: cum iam coepisset Heliogabalus adorari regum more pforum. Erat preterea hac illius sententia solos fures de paupertate conqueri: dum uolunt scelera uitae suae tegere. Idem addebat sententiam de furibus notam: & graece quidem quae latine hoc significat. Qui multa rapuerit: pauca suffragatoribus dederit: saluus erit. Quae graece talis est.

praef. praet. sibi ex tenatus auctoritate constituit praef. ubi a senatu accepit: alterum praef. praet. fecit: qui ne fieret; etiam fugerat dicens inuitos non ambientes in remp. collocados; senatore nunquam sine oium senatorum qui aderant consilio fecit: ita ut per sententias oium crearetur: testimonio dicerent summi iuri: ac si fessis uel testes uel hi qui sententias dicebant. Postea in ultimum reuerentur locum ciuium condonatione adhibita quasi falsi rei approbati sine ullius indulgentiae proposito. Idem senatores non nisi ad summorum in palatio uirorum suffragium fecit dicens magnum uirum esse oportere qui faceret senatore. Idem libertinos nunquam in equestre locum redegit afferens seminarium senatorum equestre locum esse. Moderationis stata fuit: ut nemo unquam ab eius latere submoueretur: ut oibus se blandu affabilem que pberet: ut amicos non solum primi ac secundi loci: sed etiam inferiores agrotantes uiferet: ut sibi ab oibus libere quae sentiebant dici cuperet: & cum dictum esset: audiret. Et cum audisset: ita ut resposcebat emendaret: atque corrigeret. Sin minus bene factum esset; aliquid etiam ipse conuinceret; idque in factum & sine amaritudine pectoris consensus oibus semper offerret; praeter eos quos furtorum densior fama pstrinxerat: de absentibus semper requireret. Denique cum ei obicerent nimirum amicitiam & Mamea mater & uxor Memia Sulpicii consularis uiri filia Catuli neptis; & saepe diceret molliorem sibi patrem & contemptibilem imperii fecisti: ille respondit. Sed fecurriorem atque diuturniore. Dies denique nunquam transit; quin non aliquid mansuetum; ciuile: piuum faceret; sed ita: ut aeternum non euerteret. Condonationes raras esse iussit. Et quae factae fuerant non indulsit. Vectigalia ciuitatibus ad proprias fabricas deputauit. Foenus publicum trientarium exercuit: ita ut pauperibus plerisque sine usuris pecunias dederit ad agros emendos reddendas de fructibus praef. praet. suis senatoriam addidit dignitatem: ut uiri clarissimi & essent; & dicerentur: quod antea uel raro fuerat: uel oio non fuerat eo usque: ut si quis imperatorem successorem praef. praet. dare uellet: latius ei dem per libertum immmitteret: ut in multorum uita Marius Maximus dixit: Alexander autem iccirco senatores esse uoluit praef. praet. ne quis non senator de Romano senatore iudicaret. Milites suos sic ubique sciuit: ut in cubiculo haberet breues & numerum & tempora militantium; semperque cum solus esset & rationes eorum & numerum & dignitates & stipendia recenseret: ut esset ad oia instruendissimus. Denique cum inter militares aliquid ageretur: multorum dicebat & nomina. De pmouendis etiam sibi annotabat: & legebat cuncta pietacia; & sic faciebat diebus etiam pariter annotatis: & quae

Memmia Sulpicia Catulus

Trientarium foenus exercuit alexander

Marius Maximus

Practia

& qualis esset insinuante promotus: comeatum populi Romani sic adiuit: ut cum frumeta Heliogabalus euerteret: uicem de propria pecunia loco suo reponeret. Negociatoribus ut Romam uolentes concurrerent: maximam immunitatem dedit. Oleum quod Seuerus populo dederat: quodque Heliogabalus iminuerat: turpissimis hominibus praefecturam annona tribuendo integrum restituit. Ius conferendi rationes quod ipse uoluerat: hic oibus reddidit: mechanica opera Romae plurima instituit. Iudaeis priuilegia reseruauit. Christianos esse passus est. Potificibus tamen detulit: & quindeci uirum atque auguribus: ut quasdam causas sacrorum a se finitas iterari & aliter discingi pateretur. Praefides puinciarum: quos uere non factionibus laudari coperit: & in itineribus secum semper in ueliculo habuit: & muneribus adiuit dicens & fures a repellendos ac pauperandos: & integros esse redimendos atque ditandos. Cum edulitate. P. R. ab eo peteret: interrogauit per Curionem quam speciem caram putarent. Illi continuo exclamauerunt carnem bubulam atque porcina: Tunc ille non quidem edulitatem proposuit: sed iussit ne quis summat occideret: ne quis lactantem; ne quis uaccam; ne quis damalionem: tantumque intra biennium uel per annum porcinae carnis fuit & bubula: ut cum fuisse ommunalis libra: ad duos unquemque utriusque carnis libra redigeretur. Causas militum contra tribunos sic audiuit: ut si aliquis repperisset tribunorum in crimine profecti qualitate sine indulgentiae proposito puniret. De omnibus hominibus per fideles homines suos semper quaesuit. Et per eos quos nemo nosset hoc ageret: cum diceret oes praeda corrumpi posse. Seruos suos semper cum seruili ueste habuit: liberos cum ingenuorum. Eunuchos de ministerio suo abiecit: & uxori: ut seruos seruire iussit. Et cum Heliogabalus mancipium eunuchorum fuisset: ad certum numerum eos redexit: nec quicquam in palatio curasset: nisi balneas foeminarum: cum plerisque eunuchos rationibus & pcurationibus proposuisset Heliogabalus. Hic illis & ueteres sustulit dignitates. Idem tertium genus hominum eunuchos esse dicebat: nec uidendum: nec in usu habendum a uiris: sed uix a foeminis nobilibus. Qui de eo sumum uendiderat: & a quodam militari centum aureos acceperat: in crucem tolli iussit: per eam uiam qua esset seruis suis ad suburbana impatoria iter frequentissimum: puincias: gestorias: psidales plurimas fecit. Proconsulares ex senatus uoluntate ordinauit. Balnea mixta Romae exhiberi phibuit: quod quidem iam ante phibitum Heliogabalo fieri permiserat. Lenorum uestigal & meretricum & exoletorum in sacrum agrarium inferri uetuit: sed sumpris publicis ad instaurationem theatri: circi: amphitheatri & aetarii deputauit. Habuit in aia ut exoletos uetare: quod postea Philippus fecit: sed ueritus est ne phibens publicum decus in priuatis cupiditates conuerteret: cum homines illicita magis poscant: phibitaque furore persequantur. Brachiarorum: linteonum: uitrariorum: pallionum: plaustrariorum: argentariorum: aurificum: & caeterarum artium uestigal pulcherimum instituit: ex eoque iussit thermas & quas ipse fundauerat & superiores populi usibus exhiberi: si uas etiam in thermis publicis deputauit. Addidit & oleum luminibus thermarum: cum antea non ante aurora pateret: & ante solis occasum clauderentur. Huius imperium incruentum quidam litteris tradiderunt: quod non est. Nam & Seuerus est appellatus a militibus ob austeritatem: & in aia uersionibus asp in quibus da fuit. Opera ueterum principum restaurauit: ipse noua multa constituit. In his thermas nois sui iuxta eas quae Neronianae fuerunt aqua inducta: quae Alexandrina nunc dicitur nemus thermis suis de priuatis aedibus suis quas emerat: diruptis aedificiis fecit. Oceani solium primus inter principes appellauit: cum Traianus id non fecisset: sed diebus tota deputasset. Antonini Caracalli thermas ad ditis fortionibus praefecit: & ornauit. Alexandrinum opus marmoris de duobus marmoribus hoc e porphyretico & lacedaemonio primus instituit in palatio exornatis. Hoc genere marmorum in statuas colossas in urbe multas locauit artificibus undique coquisit. Alexandri habitu numeros plurimos fugrauit. Et quidem electros aliquantos: sed plurimos tamen aureos. A mulieribus famosis matrem & uxorem suam salutari uetuit. Conciones in urbe multas habuit more ueterum tribunorum & consulum. Congiarium populo ter dedit donatum militibus: ter carnem populo addidit. Usuras foeneratorum contraxit ad trientes: pensiones etiam pauperibus consulens senatores si foenerarentur usuras accipere primo uetuit: nisi aliquid muneris ca acciperent. Postea tamen iussit: ut semisses acciperent donum: munus tamen sustulit. Statuas summorum uirorum in foro Traiani collocauit undique translatas. Paulum & Vlpianum in magno honore habuit: quos praefectos ab Heliogabalo alii dicunt factos: alii ab ipso. Nam & consiliarius Alexandri & magister scrini Vlpianus fuisse phibetur: qui tamen ambo assessores Papiniani fuisse dicuntur. Basilicam Alexandrinam instituerat inter campum Martium & septem agrippiana in lato pedum centum in longo pedum mille: ita ut tora colonis penderet: quam efficere non potuit morte praeventus. Ilim & Serapium decem ter ornauit additis signis & deliacis & oibus mysticis. In matrem Mameam unice pius fuit: ita ut Romae in palatio faceret dietas nois Mameae: quas ipse uulgus hodie ad Mameam

Christianos ei passus - Alexander

Damalhone

Fumum uendiderat

Aetarii sacrum

Philippus

*Bracharia
Linteones
Vitrarij
Palliones
Plaustrarij
Argentarij
Aurifices*

*Alexandri na aqua
Oceani solium*

Mameae la

Porphyreti cu marm

Paulus Vlpianus

Traiani for

Basilica alexandrina

Aegyptiam septa

Dietas

Dietas

uocat. Et in Baiano palatiū cum stagno: quod Mameanoie hodieque ceteretur. Fecit & alia in Baiano opera magna in honorem affinium suorum: & stagna stupenda admissio mari pontes quos Traianus fecera restituit pene in omnibus locis. Aliquos etiam nouos fecit: sed instauratis nomen Traiani referuauit. In animo habuit omnibus officiis genus uestitū propriū dare: & omnibus dignitatibus: ut a uestitu dignosceretur. Et omnibus seruis: ut in populo possent agnosci: ne quis seditiosus esset: simul ne serui ingenuis misceretur. Sed hoc Vlpiano Pauloque displicuit dicentibus plurimarū rixarū fore: si faciles eēt hoīes ad iniurias. Tum satis esse constituit: ut equites Romani a senatoribus clauis qualitate discernerentur. Penulis intra urbem frigus causa ut fenestrae uterentur: permisit: cum id uestimēti genus semper itinerarium aut pluuia fuisset. Matronas tamen intra urbem penulis uti ueluit: in itinere permisit. Facundia fuit graeca magis q̄ latina: nec uersu iuuentus. Et ad musicam pronus: matheos peritus. Et ita quidem: ut ex eius iussu mathematici publice proposuerit Romae acti sint progressi: ut docerent. Haruspicina quoque peritissimus fuit: orneoscopus magnus ut & uascones & hispanorum & Pannoniorum augures uicerit. Geometriam fecit: pinxit mirre: cantauit nobiliter: sed nunq̄ alio cōscio nisi pueris suis testibus. Vitas principum bonorū uersibus scripsit. Lyra: tibia: organo cecinit. Tuba etiam: quod quidē imperator nunq̄ ostendit. Palestes primus fuit: in armis magnus: adeo ut multa bella & gloriose gesserit. Consulatum ter in itinē ordinariū: ac primo nundinio sibi alios semper succedit. Seuerissimus iudex contra fures: appellans eos dem quotidianorum scelerum reos: & damnans acerrime ac solos hostes inimicosque reip̄. uocans. Eum notarium qui falsum causae breuem in consilio imperatorio rettulisset: incisus digitorum neruis: ita ut nunq̄ posset scribere deportauit. Cū quidam ex honoratis uitae sordidae & aliquando furtorū reus per ambitionem nimiam admilitiam aspirasset: iccirco quod per reges amicos ambierat: admittus statim in furto praesentibus patronis detectus est: iussusque a regibus audiri dānatus est reprobata. Et cum quareteretur a regibus quid apud eos paterentur fures: illi responderunt. Crucē. Ad eorū rīsum in crucē sublatus ē: ita & patris auctoribus dānatus abitor est: & Alexandri quā p̄cipue tuebatur seruata clamētia ē. Statuas colossas uel pedestres nudas uel eq̄stres diuisi p̄toribus in foro diuisi Neruae: q̄d trāsitorū dī: locauit oībus cū titulis & colūnis aereis: q̄ gestorū ordinē cōtinerent exemplo Augusti: qui summorum uitorum statuas in foro suo marmore collocauit ad ditis gestus. Volebat uideri originem de romanorum gente trahere: quia eum pudebat syru dici: maxime quod quidam tempore festo: ut solent Anthienses: agyptii: alexandri: laecellitatus erat conuiciolis: & syrum archisynagogum eum uocantes & archierum. Anteq̄ de bellisetis & expeditionibus & uictoriis loquar: de uita quotidiana & domestica pauca disseram. Vt uiuendi eidem hic fuit: primum ut si facultas esset: id est si non cum uxore cubuisset: matutinis horis in latio suo in quo & diuos principes sed oprimos electos & aīas sanctiores: in quibus & Apollonius: & quantum scriptor suorum temporū dicit: Christum: Abraham: & Orpheum: & huiusce deos habebat: ad maiorum effigies rem diuinam faciebat. Si id nō poterat pro loci qualitate uel uestebatur: uel piscabatur: uel deambulabat: uel uenabatur. Dehinc si hora permitteret: actibus publicis post multam operam dabat: iccirco quod & res bellicae & res ciuiles: ut superius dictum est per amicos tractabantur: sed sanctos & fideles: & nunq̄ uenales: & tractatae firmabantur: nisi quid noui etiam ipsi placeret. Sane si necessitas cogere: ante lucem actibus operam dabat: & in longam horam producebat: neque unq̄ tedia uit aut morosus: aut iratus sefedit: fronte semper pari & laetus ad omnia. Erat enim ingēns prudentia: & cui nemo posset imponere: Et quem si aliquis urbane tēptare uoluit: itellectus rulit poenas. Post actus publicos seu bellicos seu ciuiles lectioni graecae operam maiorem dabat de republica libros Platonis legens. Latina cum legeret: non alia magis legebat: q̄ de officiis Ciceronis & de rep. Nonnunq̄ & oratores & poetas: in quibus Serenum Ammonicum quē ipse nouerat & dilexerat: & Horatium. Legit & uitam Alexandri: quem praecipue imitatus est: & si in eo condēnabat ebrietatem & crudelitatem in amicos: quis utrūque defendatur a bonis scriptoribus: quibus saepius ille credebatur. Post lectionē operam palaestrae aut pheristerio: aut cursui: aut luctaminibus mollioribus dabat. Atque inde unctus lauabatur: ita ut caldarii uel nunq̄ uel raro piscinis semper uteretur: in eaque una hora prope maneret. Biberet etiam frigidam claudiam ieiunus ad unum prope sextarium. Egressus balneas multum lactis & panis sumebat: oua deinde mulsit: atque his refectus aliquando praedium inibat: aliquando cibum usque ad coenam differebat: prandit tamen saepius. Vt usque est Hadriani te trapharmacofre quenter: de quo in libris suis Marius Maximus loquitur: cum Hadriani dixerit uitam. Post meridiana hora subscriptioni & lectioni epistolarum semper dedit operam: ita ut ab epistolis libellis & a memoria semp̄ assisterent. Nonnunq̄ etiam si stare per ualitudinem non possent: se derent: relegendis cuncta librarijs: & his qui scrinium gerebant:

Penula ad que usum
Orneoscopus
Vascones hispaniae
Alexandri
Alexander seuerus
imperator uitas bonorum principum uersibus composuit
Nundinio
Nexus fori quod & trāsitoriu
Laciu
Apolloni
Christus
Abraham
Orpheus
Plato
Serenus ammonicus
Spheristerio
Horatius
Claudia aqua
Prandit
Tetrapharmacon
Hadrianus

ita ut Alexander sua manu adderet: si quod esset addendum: sed ex eius sententia q̄ disertior habebatur. Post epistolas omnes amicos simul admisit: cum omnibus pariter est locutus: neque unq̄ solum quēq̄ nisi p̄fectum suum uidit. Et quidē Vlpianum & assessores semper suos causa iusticiae singularis. Cum autē alterum adhibuit: & Vlpianum rogari iussit. Virgiliū autē Platonem poetarū uocabat: eiusque imaginē cum Ciceronis simulacro in secundo Iarario habuit: ubi & Achillis & magnorum uitorum. Alexandrum uero Magnum inter optimos & diuos in Iarario maiore consecrauit. Iniuriam nulli unquam amicorum comitumue fecit: nec magistris quidem aut principibus officiorum. Praefectis autem semper deuitulit assensum qui mereatur iniuriam pari ab imperatore damnandum esse nō dimittendum. Si unquam alicui praesentium successorem dedit: semper illud addidit: gratias tibi agit resp̄. eumque muneratus est ita: ut priuatus pro loco suo posset honeste uiuere. His quidem muneribus: agris: bobus: equis: frumento: ferro impendit ad faciendam domum marmoribus adornandam & operis quas ratio fabrica requirebat. Aurum & argentum raro cuiq̄ nisi militi diuisit: nefas esse dicens: ut dispendator publicus in delectationes suas & stiorum conuerteret id: quod prouinciales dedissent. Aurum negociatorium & coronarium Romae remisit. Fecit Romae curatores urbis quattuordecim: sed ex cōsulibus ueros quos audire negocia urbana cum p̄fecto urbis iussit: ita ut omnes aut magna pars adessent: cum acta fierent. Corpora omnium constituit uinariorū: lupinariorū: caligariorū: & oīo omniū artium. Hisque ex sese defensores dedit: & iussit quid ad quos iudices pertineret. Scenicis nunq̄ aurū: nunq̄ argentum: uix pecuniā donauit. Pretiosas uestes quas Hellogabalus dederat: ēstulit. Milites quos ostentationales uocant: non pretiosos sed speciosos claris uestibus ornabat: nec multū insignia aut ad apparatus regium auri & serici deputabat: dicens imperiū in uirtute esse nō in decore. Clamydes hyrtas Seueri & tunicas a femas uel macrocheras ex purpura nō magna ad usum reuocauit suum. In conuiuio aurū nescit: pocula mediocria sed nitida semper hūit ducentarū librarum argēti pondus ministerium eius nunq̄ transtulit. Nanos & nanas & moriones: & uocales exoletos: & omnia acrosmata & pantomimos populo donauit: qui aut usui non erant: singulis ciuitatibus putauit alēdos singulos: ne grauaentur specie mendicorū. Eunucho quos Hellogabalus & in cōsiliis turpibus habebat & pmouebat: donauit amicis ad dito elogio: ut si nō redissent ad bonos mores: eosdem liceret occidi sine auctoritate iudicii. Muheres infames: quarum infinitū numerum dephēderat: publicari iussit: exoletis omnibus deportatis: aliquibus etiā nuufrago meritis: cum quibus illa clades consuetudinem habuerat funestissimam. Auratam uestē ministrorum uel in publico conuiuio nullus habuit. Cū inter suos conuiuaretur: aut Vlpianū aut doctos hoīes adhibebat: ut haberet fabulas litteratas: quibus se recreari dicebat: & pasci. Habebat cum priuatim conuiuaretur & librū in mēsa & legebat: sed graeca magis. Latinos autē poetas lectitabat: publico cōuiuio ea simplicitate egit: qua priuata: nisi cum numerus accubantiū crescebat & multitudo conuiuarum: qua ille offēdebatur dicens se in theatro & circo manducare. Oratores & poetas nō sibi panegyricos dicentes: quod exēplo Nigri Pescennii stultum dicebat: sed aut orationes recitantes: aut facta ueterū: quos ante rettuli: libenter audiuit: libentius nō: si quis ei recitauit Alexandri magni laudes: aut meliorum retro principū: aut magnorum urbis Romae uitorum. Ad Ethez neum audiendorum & graecorū & latinorum rhetorum uel poetarū causa frequenter profertur. Audiuit autē etiam forenses oratores causas recitantes: quas uel apud ipsum: uel apud p̄fectos urbis egerant. Agoni praesedit: & maxime herculeo i honorem Magni Alexandri. Solus post meridiem uel matutinis horis iccirco nunq̄ aliquos uidebat: q̄d emēritos de se multa cognouerat. Speciatim Verconium Turinū: quem cum familiarem habuisset: ille oīa uel fingendo sic uendiderat: ut Alexandri q̄stulisti hoīs: & quem ille i potestate hēret: & cui multa persuaderet: infamaret imperiū. Sicque omnibus persuaserat: quod ad nutum suum oīa faceret. Denique hac illum arte deprehendit: ut quēdā immitteret: qui a se quiddam publice peteret: ab illo aut occulto quasi p̄sidium postularer: ut p̄ eo Alexandro secreto suggereret. Quod cum factum esset: & Turinus suffragium promississet: dixissetque se quaedam imperatori dixisse cum nihil dixisset: sed in eo pendere: ut adhuc impetraret euentum uendens: cumque iterum iussisset Alexander interpellari: & Turinus quasi agens aliud nutibus annuisset: neque tamen interim quicq̄ dixisset: impetratū autem esset quod petebatur. Turinusque ab illo qui meruerat fumi uenditor ingentia praemia percepisset: accusari cum Alexander iussit: probatusque per testes oībus & quibus praesentibus quid accepisset: & quibus audientibus q̄d promississet: in foro trāsitorio ad stipitem illum ligari praecipit & fumo apposito quem ex stipulis atque humidis lignis fieri iusserat: necauit p̄cone dicente: Fumo punitur: qui uendit idit fumū. Ac ne in una tm̄ causa uideretur crudelior fuisse: quaesiuit diligētissime anteq̄ eum dānaret: & inuenit Turinum saepe & in causis ab utraque parte accepisse: cū euen

Vlpianus
Achillis
Lorenciu
Muneratus
Vinariorū
Lupinariorū
Caligariorū
Hirtes Chlamydes
A fema Chlamydes
Macrochera
Elogio
Atheneu
Verconius turinus
Fumi uenditor
Fumo punitur qui uendit fumū

tus uenderet: & ab omnibus qui aut praeposuras aut puincias acceperant. Spectacula frequenter cum summa donandi parsimonia: dicens & scaenicos & uenatores & aurigas sic alēdos: quasi seruos nostros aut uenatores: aut muliones: aut uoluptarios: conuiuium neque opimū neque nimis parcum: sed nitoris summi fuit: ita tamen ut pura mantilia mitterentur. Sepius cocco clauata: aurata uero nunquam cum haec haberet Heliogabalus iam cepisset: & ante ut qui dam praedicant: Hadrianus habuisset: Vnus conuiuii diurnus hic fuit. Vini ad totum diem sextarii triginta: panis mundi pondus triginta: panis sequentis ad donandum pondus quinquaginta. Nam semper de manu sua ministris conuiuui & panem & partes aut holerum: aut carnis aut leguminum dabat senili prorsus maturitate patrem familias agens. Erant decreta & carnis diuersae pondus triginta: erant & gallinae ouae: adhibebatur & anser diebus festis. Kalendis autem ianuariis & hilariis matris deum & ludis apollinaribus & louis epulo & saturnalibus & huiusmodi festis diebus fasianus: ita ut aliquando & duo ponerentur additis gallinaceis duobus: leporem quotidie habuit. Venationem frequentē sed eā cum amicis diuidebat: & his maxime: quos sciebat per se non habere. Nec diuitibus quicquam talium munerum misit: sed ab his semper accepit: habuit quotidie ex nullis sine pondere sextarios quattuor: cum pipere duo: & ne sit longum omnia inferere: quae Gargilius Martialis eius temporibus scriptor singulatim persecutus est: omnia illi ad modum & rationem sunt praebita. Pomis uāhementer indulgit: ita ut secunda mensa illi saepius poneretur: unde et iocus extitit. Non secundam mensam Alexandrum habere: sed secundum. Ipse cibo plurimo reficiebatur: uino neque parca: neque copiose: affatim tamen. Friga semper pura usus: & aestate uino cum rosa condito Heliogabali tenuerat. Et quoniam de lepulculis facta est mentio: quod ille leporem quotidie haberet: iocustus poeticus emerit: iccirco quod multi septem diebus pulchros esse dicunt eos: qui lepore comederint: ut Martialis coci epigramma significat: quod contra quandam Gelliam scripsit huiusmodi. Cum leporem mittis semper mihi Gellia mandas Septem formosus Marce diebus eris. Si uerum dicis: si uerum Gellia madas Edisti nunquam Gellia tu leporem. Sed hos uerus Martialis in eam: quae deformis esset composuit. Poeta uero temporum Alexandri haec in eum dixit. Pulchrum quod uides esse nostrum regem. Quem syrum detulit ppago: uenatus fecit: & lepus comesus. Ideoque continuum capit leporem. Hos uerus cum ad eum quidam ex amicis detulisset: respondisse ille dicitur graecis uersibus in hanc sententiam. Pulchrum quod putas esse regem uulgau miserande de fabella: si uerum putas esse: non irascor: tantum comedas uelim lepulculos: ut fias animi malis repulsi pulcher: nec inuideas liuore mentis: Cum amicos militares habuisset: ut usum Traiani quem ille post secundam mensam potandi usque ad quinque pocula instituerat referuaret: unum tantum poculum amicis exhibebat in honorem Alexandri Magni: id autem breuius nisi si quis quod licebat maius habere possitula sset. Vnus Veneris in eo moderatus fuit. Exoletorum ita expers: ut quem admodum supra diximus: legem de his auferendis ferre uoluerit. Horrea in omnibus regionibus publicis addidit: quae forte non habebant. Nam hodieque multa dicuntur Alexandri. Fecit & domos pulcherrimas: easdemque amicis suis maxime integris uisris donauit. Vectigalia publica in id contraxit: ut qui decem aureos sub Heliogabalo praestiterat: tertiam partem auri praestarent: hoc est tricesimam partem. Tuncque primum semisses aureorum formati sunt. Tunc et cum ad tertiam partem auri uectigal decidisset: tremisses dicente Alexandro etiam quartarios futuros: quod minus non posset. Quos quidem iam formatos in moneta detinuit: expectans ut si uectigal contrahere potuisset: & eosdem ederet. Sed cum non potuisset per publicas necessitates: consilari eos iussit. Et tremisses tamen solidosque formari: formas binarias: ternarias & quarternarias & denarias etiam: atque amplius usque ad libras quoque & centenas. Quas Heliogabalus inuenerat resoluī praecipit: neque in usu cuiusquam uersari: atque ex eo his materiae nomen inditum est: cum diceret plus largiendi hanc esse imperatori causam: si cum multis solidos minores dare possit dans decem uel amplius: una forma triginta & quinquaginta & centum dare cogere tur. Vestes sericas ipse raras habuit: holosericas nunquam induit: subsericam nunquam donauit. Diuitiis nullis inuidit. Pauperes iuuat: honoratos quos pauperes uere non per luxuriam aut simulationem uidit: semper multis commodis auxit agris: seruis: animalibus: gregibus: ferramentis rusticis. In thesauris uestem nunquam nisi annum esse passus est: eamque statim expendi iussit. Omnem uestem quam donauit ipse prospexit: Omne aurum: omne argentum: idque frequententer appendit. Donauit & ocreas & brachas & calciamenta inter uestimenta militaria. Purpurae clarissimae non ad usum suū sed ad matronarum si quae aut possent: aut uellent: certe ad uendendum grauissimū exactor fuit: ita ut alexandrina purpura hodieque dicatur: quae uulgo probiana dicitur: iccirco quod Aurelius Probus Bassus praepositus id genus muricis repperisset. Vnus est ipse clamyde coccinea saepe. In urbe tamen semper togatus fuit: & in Italiae urbibus. Praetextam & pictam

Clauata cocco

Pe

Gargilius Martialis

Holosericas
Subsericas

Alexandrina purpura
quae & Probiana purpura

Baphia Aurelius prob

etiam nunquam nisi consul accepit. Et eam quidem: quam de louis templo sumptam alii quoque accipiebant aut praetores aut consules. Accipit praetextā etiam cum sacra faceret: sed loco pontificis Maximi non imperatoris: boni lintheaminis appetitor fuit: & quidem puri dicens si linthei iccirco sunt: ut nihil asperum habeant: qui d opus est purpura: in lineae aurum autē mitti etiam demeritū iudicabat cum asperitati adderetur rigor. Falceis semper usus est. Brachas albas habuit non coccineas: ut prius solebant. Gemarum quod fuit uen didit & aurum in aetarium contulit dicens gemmas uiris usui non esse. Matronas autē regias contentas esse debere uno reticulo atque in auribus & baccato monili & corona cum qua sacrificiū facerent: & unico pallio auro sparso: & cyclade quae sex uncis auri plus non haberet. Prorsus censuram suis temporibus de propriis moribus gessit. Imitati sunt eum magni uiri & uxor eius matronae pernobiles. Aulicum ministerium in id contraxit: ut essent tot homines in singulis officiis: quorū necessitas postularer. Ita ut annonas non dignitatē acciperent fullones: & uestitores & pictores & pincernae omnes castrenses ministri quem admodum pestis illa instituerat: sed annonas singulas uix binas: & cum argentū in ministerio plus ducentis libris non haberet nec plures ministros: argentū & ministros antea quando poscebat: accipiebat ab amicis: quod hodieque fit si praestatur a praefectis absente imperatore. Voluptates scaenicas in conuiuio nunquam habuit: sed summa illi oblectatio fuit ut catuli cum porcellulis uideret: aut perdicēs inter se pugnarent: aut aues paruulae sursum & deorsum uolitarent. Habuit sane in palatio unum genus uoluptatis: quo maxime delectatus est: & quo sollicitudines publicas subleuaret. Nam auaria instituerat pauonum: fasianorum: gallinaceorum: anatum: perdicū etiā: hisque uāhementer oblectabatur maxime palumborum: quos habuisse ad uiginti milia dicitur: & ne eorum pastus grauariet annonā: seruos habuit uectigales: qui eos ex ouis ac pullicenis ac pipionibus alerent. Thermis & suis & ueterum frequenter cum populo usus est. Et aestate maxime balneari ueste ad palatium reuertens hoc solum imperatorū habens quod lacernā coccineā accipiebat: curforem nunquam nisi seruum suū dicens ingenuum currere nisi in sacro certamine non debere: Cocos: piscatores: fullones: & balneatores non nisi seruos suos habuit. Ita ut si quis deesset: emerit. Medicus sub eo unus palatinus salarium accepit: caeterique omnes usque ad sex fuerunt: qui annonas binas aut ternas accipiebant: ita ut mundas singulas consequeretur alias alter. Iudices cum promoueret exemplo ueterum: ut & Cicero docet: & argento & necesse fariis instruebat: ita ut praefides prouinciarū acciperent argenti pondus uinea: philasenas multos: binos: equos binos: uestes forenses binas domesticas singulas balneares singulas: aureos centenos: coccos singulos. Et si uxores non haberent: singulas concubinas quod sine his esse non possent: reddituri deposita administratione: mulas: mulos: equos: muliones: & coccos: caetera si bi habituri si bene egissent in quadruplum reddituri: si male praeter condemnationem: aut peculatus aut repetundarum leges innumeras sanxit. Carrucas Romae & rhedas senatoribus omnibus ut argentatas haberent: permisit: interesse Romanae dignitatis putans ut his tantae urbis senatores uterentur. Consules quoscumque uel ordinarios uel suspectos creauit: ex senatus sententia nominauit sumptum eorum contrahens: & nundina uetera Sardiniae instituit uel dies uel tempora. Quaestores candidatos ex sua pecunia iussit munera populo dare: sed ita ut post quaesturam praeturas acciperent: & inde prouincias regerent: aetarios uero instituit qui de area fisci ederent munera ea demque parciora. Habuit in animo ut munera per totum annum dispergeret: ut per triginta dies munus populo daretur. Sed cur id non faceret: in occulto habetur: Capitolium septimo quoque die cum in urbe esset: ascendit: templa frequentauit. Christo templum facere uoluit: eumque inter deos recipere. Quod & Hadrianus cogitasse fertur: qui templa in omnibus ciuitatibus sine simulachris iussit fieri: quae hodie iccirco quia non habent numina: dicuntur Hadriani: quae ille ad hoc parasse dicebatur: sed prohibitus est ab his qui consules sacra repperat oēs christianos futuros: si id optato euenisset: templa reliqua deserenda. Oibus nobis eā adornatus. His uero uel bene gesserat: consularia ornamenta decreta sunt additis etiam sacerdotiis & agrorum possessionibus iis qui erant pauperes & aetio iam graues. Captiuos diuersarum nationum amicis donauit: si aetas puerilis aut iuuenilis permisit. Si qui tamen regii aut nobiliores fuerint eos militiae non tamen magnae deputauit. Sola quae de hostibus capta sunt: limitaneis ducibus & militibus donauit: ita ut eorum essent: si haeres eorum militarent: nec unquam ad priuatos pertinerent: dicens attentius eos militaturos: si etiam sua rura defenderet. Addidit sane his: & animalia & seruos: ut possent colere: quod acceperant: ne per inopiam hominum: uel per senectutem possidentium desererent rura uicina barbariae: quod turpissimum ille ducebat. Post haec cum ingentis amore apud populum & senatum uiueret: & sperantibus uictoriam cunctis: & inuitis eum dimittentibus ad germanicum bellum profectus est. Deducentibus cunctis per centum & quinquaginta milia. Erat autem grauissimū reip. atque ipsi: quod germanorum uastationibus gallia di

Praetexta
Toga picta e templo
louis sumpta

Falceis
Brachas
Cyclas
Fullones
Vestitores
Pictores
Pincernae
Perdicū
pugna
Pullicem
Pipiones
Curfores

Cicero

Forenses uestes
Domesticae
Balneares
Carrucae
Rheda
Quaestores
candidati

Christo tempore
facere uoluit
quod & Hadrianus
cogitauit
Limitaneos
duces

mani generis: tot aliarū prouinciarū reperiantur improbi: impuri: crudeles: abiectioni: iniusti
libidinosi. lam primū possum de bonorū uitorū respondere sententia: potuisse natura quæ
ubique una mater est: bonū principē nasci. Deinde timore: quod pessimus esset occisus: hunc
optimū factū: sed quia uerū est suggerendū: clementiæ ac pietati tuæ lecta referabo. Notū
est illud pietati tuæ quod in Mario Maximo legisti: meliorē esse temp. & prope tutiorē i qua
princeps malus est: ea in qua sunt amici principis mali. Siquidē unus malus potest a plurimis
bonis corrigi. Multi autē mali non possunt ab uno quis bono ulla ratione superari. Et id qui
dem ab homulio ipsi Traiano dictū est cum ille diceret Domitianū pessimum fuisse: amicos
autē bonos habuisse: atque idē illū magis odio fuisse qui temp. peioris uitæ hominibus cō-
mēdauerat: quia melius est unum malū pati: q̄ multos. Et ut ad rem redeam, Alexander qui
dem & ipse optimus fuit. Nam hoc nemo uult nisi bōus: & optimæ matris cōsilius usus ē: ac ta-
men amicos sanctos & uenerabiles habuit: non maliciosos: non furaces: non factiosos: non cal-
lidos: non ad malum cōsentientes: non bonorū inimicos: non libidiniosos: non crudeles: nō cir-
cūuentores sui: non irrisores: nō qui illum quasi fatuū circūdūcerent. Sed sanctos: uenerabi-
les: cōuenientes: religiosos: amantes principis sui: & qui de illo nec ipsi rīderēt: nec risui esse uel-
lent: qui nihil uenderent: nihil mentirentur: nihil fingerēt: nunq̄ deciperent existimationem
principis sui: sed amarent. Huic accidit: quod eunuchos nec in consiliis nec in ministeriis ha-
buit. Qui soli principes perdunt: dum eos more gentiū: aut regum perfarū uolunt uiuere: q̄
eos a populo etiā amicissimū principē mouent: qui interruncū sunt: aliud quā respōderetur
sæpe referentes: claudentes principē suum: & agentes ante omnia ne quid sciat: qui cum em-
pri sint & prauī fuerint: quid tamen possunt boni sapere? Erat denique eius ipsius sententia.
Ego de præfectorū & consularū & senatorū capitibus mancipia ære empta iudicare non patiar.
Scio imperator Constantine quo periculo ista dicantur apud imperatorē: qui talibus seruit:
sed salua rep. posteaq̄ intellexisti: quid mali clades ista habeant. Et quæ admodū picipes
circūueniāt: & tu eos eo loci habes: ut nec chlamyde uti iusseris: sed de necessitatibus dome-
sticis delegaris: iam illud in signe quod solum intra palatiū præter præfectū & Vlpianū qui
dem neminē uidit. Nec dedit alicui facultatē uel fumorum uendendorū de se uel sibi de ali-
is male loquendi maxime occiso Turino: qui illū quali fatuū & uacōr dē sæpe uendiderat
His accessit quod amicos & parētes Alexander si malos repperit: aut puniuit: aut si uetus uel
amicitia uel necessitudo non siuit puniri: dimisit a se dicens: his carior est mihi tota resp. Et
ut scias qui uiri in eius consilio fuerint, Fabius Fabinus Sabini insignis uiri filius Cato tempo-
ris sui: Domitius Vlpianus iuris peritissimus: Aelius Gordianus Gordiani imperatoris ipsa
rep: uiri insignis: Iustus Paulus iuris peritissimus: Claudius Venacorus orator amplissimus: Po-
ponius legum peritissimus: Alphenus: Africanus: Florentinus: Martianus: Callistratus: Her-
mogenes: Venuleius: Tryphonius: Metianus: Celsus: Proculus: Modestinus. Hi oes iuris pro-
fessores discipuli fuerunt splendidissimi: Papiniani: & Alexandri imperatoris familiares & fo-
cii: ut scribit Acolius: & Marius Maximus Catius Seuerus cognatus eius uir oium doctissi-
mus: Aelius Serentianus oium uir sanctissimus. Quintilius Caius Marcellus: quo meliorem
ne historiæ quide continent. His tot atque aliis talibus uiris: quid mali potuit cogitari uel fie-
ri cum ad bonum sentirent: Et eos quide malorū cohors depulerat qui circūueniāt Alexan-
dri primis diebus: sed prudentia iuuenis his malis occisus atque depulsis amicitia ista san-
cta conualuit. Hi sunt qui bonum principem suum fecerant. Et item amici mali qui Roma-
nos pessimos etiam posteris tradiderunt suis uitiis laborantes.

Marius maximus

Homulius

Interruncū

Vlpianus

Turin) Fumorum ue-
dendorū

Fabius Sabinus

Sabinus

Aelius gordianus

Julius paulus

Claudius benard)

Papinianus

Acolius

Marius maximus

Catilius Seuerus

Aelius Serentian)

Quintilius

Caius marcellus

Tatius Cyrellus hist-
ricus

Micea

Ababa

Procer

NE fastidiosū esset clamētia tuæ Constantine Maxime singulos quosque
picipes uel principū liberos p libros singulos legere: adhibui moderatio-
nem qua in unū uolumen duos Maximinos patrē filiūque congererem:
Seruauī deinceps hunc ordinē: quē pietas tua etiā ab Tatīo Cyrillo clarif-
simo uiro: qui græca in latinū uertit: seruari uoluit: quod quidē nō i uno
tū libro: sed ē in plurimis deinceps referuabo. Exceptis magnis impato-
ribus: quorū res gestæ plures: atque clariore lōgiore defyderant textum
Maximinus senior sub Alexandro ipatore enituit. Militare autē sub Seuero cepit: hic de uico
Thraciæ uicino barbaris barbaro ē patre & matre genitus: quorū alter e Gothia: alter ex ala-
nis genitus ē phibetur. Et patri qdē nomē Micea: matri Ababa fuisse dicitur: sed hæc noīa
Maximinus primis tēporibus ipse pdidit. Postea uero ubi ad impium uenit: oculi præce-
pit: ne utroque parente barbaro genitus imperator esse uideretur. Et in prima quidem pueri-
tia fuit pastor: nonnunquam procer qui latronibus insidiaretur: & suos ab incursionibus uin-
dicaret. Prima stipēdia equestria huic fuere. Erat enī magnitudine corporis cōspiciuus: uirtu-
te iter omnes milites clarus: forma uirili decorus: ferus moribus: asper: supbus contemptor

Domitius Vlpianus	Hermogenes	Model- tinus	Iuris consulti alexandri ep
Julius Paulus	Venuleius		
Pomponius	Tryphonius		
Alphenus	Metianus		
Africanus	Celsus		
Florentinus	Proculus		
Martianus			
Callistratus			

ripiebatur. Pudorēque augebat: qd uictis iā parthis ea natio iminebat resp. ceruicibus: quæ
semper etiā minusculis impatoriibus subiecta uidebatur. Magnisigitur itineribus latis mili-
tibus contendit. Sed cum ibi quoque seditionas legiones cōperisset abiici eas præcepit. Verū
gallicanæ mētes: ut sese habent duræ ac retrogradæ: & sæpe imperatoribus graues: seuerita-
tē hoīs nimīā & longe maiorē post Heliogabalū non tulerunt. Denique agentē eum cum pau-
cis in Britannia: ut alii uolunt in Gallia in uico cui Sicilia nomen est: nō ex oium sententia: sed
latrocinatiū modo quidā milites & hi præcipue qui Heliogabali præmiis effloruerant: eum
cum Seuerū principē pati non possent: occiderunt. Multi dicunt a Maximino in missos tyrones
qui ei ad exercendū dati fuerāt: eū occidisse. Multi aliter. A militibus tamen cōstat: cū in iu-
riose quasi in puerū eundē & matrē eius auarā & cupidā multa dixissent. Imperauit anis tre-
decim: diebus nouē. Vixit annis, xxix. mensibus, iiii. diebus septem. Egit oīa ex cōsilio matris
cū q̄ occisus est. Omnia mortis hæc fuerunt. Cū natalē diē cōmēdaret: hostia cruenta effu-
git: & ut se ciuilitate gerebat: ac permixtus populo erat: alba eius uestem cum qua constiterat:
cruentauit. Laurus in palatio cuiusdā ciuitatis a qua pficiscēbatur ad bellū ingens & anti qua
tota subito decidit. Arbores fici tres quæ ficus eas ferret: quibus Alexandrinarū nomen est: su-
bito ante illius tentoriū deciderūt: cū tentoria impatoria his adnexa essent. Mulier Dryas eū
ti exclamauit gallico sermōe: Vadas: nec uictoriā spes: ne te militi tuo credas. Tribunal ascē-
dit: ut cōcionaretur: & faustum aliquid diceret. Ita cōepit. Occiso imperatore Heliogabalo
hoc tamē omni fuit: quod iturus ad bellū milites alloqui minus faulta oratione cōprepra-
rat. Sed hec oīa uāhementissime cōtempit. Profectusque ad bellū in loco supradicto ita oc-
cisus est. Pranderat forte publico: ut solebat conuiuio: id est apertis papilonibus cibo militari
accepto: neque enim aliud a discubentibus militibus in tentoriis est repertū. Et cum dormi-
ret post conuiuū hora diei fere septima. Vnū ex germanis qui scurrarū officii sustinebat: i-
gressus dormientibus cunctis solo tñ imperatore interuigilante uisus est: cui Alexander quid
est hic inquit contubernalis? Num aliquid de hostibus nuncias? At ille metu perterritus & spe-
rans nō posse euadere: quod in tētoriū principis irruisset: ad cōtubernales suos uenit: eosque
ad durum principē interimendū exhortatus est: qui subito plures armatæque ingressi iner-
mes & oblitentes cōtruncauerunt: ipsumque plurimis ictibus cōfoderunt. Aliqui dicunt oīo
nihil dictum sed tñ a militibus clamarū. Exi: recede: atque ita obruncatū iuuenē optimum
Sed oīs apparatus militaris: qui postea est ductus in Germania a Maximo: Alexandri fuit & po-
tentissimus quidē per armenios & ofdroēnos & parthos & oīs generis hoīm. Contempsisse
Alexandri mortē cū ferocitas mentis qua militē semper attriuit: tum etiam illa declarant.
Thrasibulus mathematicus illi amicissimus fuit: qui cum ei dixisset necessitatē esse: ut gla-
dio barbarico periret. Primo lætatus est: quod sibi mortē bellicā & imperatoriā crederet im-
minere. Deinde disputaui: ostenditque optimos quosque uiolenta morte cōsumptos. Cum
diceret ipsum Alexandri: cuius nomen teneret: Pōpeium: Cæsarē: Demosthenē: Tullium:
& ceteros insignes uiros nō quieta morte opperisse. Tantūque animi habuit: ut putaret se di-
scōparandū: si in bello periret: sed res eū sefellit. Nā & gladio barbarico & scurræ barbari
manu: uerum non in bello sed belli tēpore perit. Mortē eius milites & qui exauctorati ab eo
quondā fuerant: grauissime tulerunt: atque auctores cædistruci darunt. Populus uero roma-
nus: senatusque omnis cum prouincialibus cunctis neque tristius unq̄ neque asperius accepe-
runt: simul quod successoris asperitas atque rusticitas Maximini: utpote hominis militaris:
cui cum filio post eum imperiū delatū est: grauiorē fati necessitatē uidebatur ostende re. Ser-
natuseum in deos rettulit. Cenotaphium in Gallia: Romæ sepulchrum amplissimū meruit.
Dati sūt & sodales: q̄ Alexandri appellati sunt: ad dita & festiuitas matris noīe atque ipsius
quæ hodieque Romæ religiosissime celebraretur natali eius die. Causa occidendi eius ab ali-
is hæc fuisse perhibetur: quod mater eius relicto bello germanico orientē ad iactantiā sui uel-
let redire: atque ob hoc esset iratus exercitus: sed hæc ab amatoribus Maximini ficta sunt: q̄
uideri noluerunt imperatorē optimum ab amico suo interfectum cōtra iura Romana atque
diuina. Hactenus imperium. p. r. cum principē habuit: qui diutius imperaret. Post eum cer-
tati irruētibus: & alius semestribus: alius annis: plerisque p biēniū ad sumū p triēniū iperāt
bus usque ad eos picipes qui latius impiū tetēderūt. Aurelianū dico: & deiceps: de qbus si ui-
ta suppedita uerit: ea quæ cōpta fuerit: publicabimus. Reprehēsa sunt in Alexandro hæc qd
syrus esse nolebat: qd aurū amabar: qd suspiciosissimus erat: qd uectigalia multa iueniebat:
qd se magnū Alexandri uideri uolebat: qd nimis seuerus i milites erat: qd uectigalia multa iueniebat:
qd se magnū Alexandri uideri uolebat: qd nimis seuerus i milites erat: qd uectigalia multa iueniebat:
qd se magnū Alexandri uideri uolebat: qd nimis seuerus i milites erat: qd uectigalia multa iueniebat:

Gallicanæ montes du-
re ac retrograde
sicilia uicus gallic

Alexandrine ficus
Dryas

Thrasibul)

Alexander

Pompeius

Cæsar

Demosthe-
nes

Tullius

Cenotaphiū

Acolius scri-
pto itineri
alexandri

Armillæ
Torques
Balteoli

Admisit equum

Comparaxi et 1.
cum eo comi
tere

Amphora capitolina

sæpe tamen iustus. Innotescendi sub Seuerio imperatore prima hæc fuit causa. Natali Getæ filii minoris Seuerus militares dabat ludos propofitis præmiis argenteis id est armillis; torq- bus; & balteolis. Hic a dolescens & semibarbarus & uix adhuc latina lingua prope threica im- peratorem publice petiit; ut sibi daret licentiam contendendi cum iis; qui iam non mediocri loco militarent. Magnitudinem corporis Seuerus miratus primum eum cum lyxis compo- suit sed fortissimis; quibus nec disciplinam militarem corrumpere. Tunc Maximinus sede- cim lyxas uno sudore deuicit; sed eci acceptis præmiis munusculis non militaribus iussusque militare. Tertia forte die cum processisset Seuerus ad campum in turba exultantem more barbarico Maximinum uidit; iussitque statim tribuno; ut eum coereret; ac Romanam di- sciplinam imbueret. Tunc ille ubi de se intellexit imperatorē locutum suspicatus barbarus; & notum se esse principi & inter multos conspicuum ad pedes imperatoris equitantis accessit. Tum uolens Seuerus explorare quantus in currendo esset; equum admisit multis circuitio- nibus; & cum senex imperator laborasset; neque ille accurrendo per multa spatia desisset; ait ei; quid uis Threicisse; nunquid delectat luctari post cursum? Tum quantum libet; inquit im- perator. Post hoc ex equo Seuerus descendit; & recentissimos quosque ac fortissimos milites ei comparari iussit. Tum ille more solito septē fortissimos uno sudore uicit; solusque oium a Seuerio post argentea præmia torque aureo donatus est; iussusque inter stipatores corporis sui semper in aula consistere. Hinc igitur factus conspicuus inter milites clarus amari a tribu- nis; a commilitonibus suscipi; impetrare ab imperatore quod uellet; locis etiā militariæ a Seue- ro adiutus cū eēt adolecēs; lōgitudine autē corporis & uastitate & forma atque oculorū magni- tudine & candore inter omnes excelleret. Bibisse autē illum sæpe in die uini capitolinam am- phoram constat; comedisse & quadraginta libras carnis. Vt autē Cordus dicit etiam sexagin- ta; quod satis constat; holeribus semper abstinuit; a frigidis prope semper; nisi cum illi potan- di necessitas esset. Sudores sæpe suos excipiebat; & in calices uel in uasculum mittebat ita; ut duos uel tres sextarios sui sudoris ostenderet. Hic diu sub Antonino Caracillo ordines duxit centuriatos; & cæteras militares dignitates sæpe tractauit sub Macrino; quod eum qui impe- ratoris sui filium occiderat; uerementer odisset; a militia desit; & in Thracia in uico ubi- gēitus fuerat; possessiōes comparauit ac semper cum Gotthis cōmercia exercuit. Amatus est autem unice a getis quasi eorum ciuis. Alant quicunque ad ripam uenerunt amicum eum do- nis uicissim recurrentibus approbant. Sed occiso Macrino cum filio suo; ubi Helioabalū quasi Antonini filium imperatorē comperit iam maturæ ætatis ad eum uenit; petiitque; ut quod auus eius Seuerus iudicii circa se habuerit; & ipse haberet apud impurum hoīem uale- re nihil potuit. Nam dicitur cum eo iocatus esse Helioabalus turpissime dicens Maximine fedecim & uiginti & triginta milites diceris aliquando lassasse; potestricies cum muliere per- ficere. Tū ille ubi uidit infamē principē sic exosum; a militia discessit; & tamen retentus est per amicos Helioabali; ne hoc quoque illius famæ accederet; quod uirū temporis sui fortis- simum; & quē alii Hercule; alii Achillem; alii Aiace uocabant; a suo exercitu dimoueret. Fuit igitur Maximinus sub homine impurissimo tantum honore præditus tribunatus; sed nunquā ad manum eius accessit; nunquā illum salutaruit; per totum triennū huc atque illuc dis- currens modo agris; modo ocio; modo fictis langoribus occupatus est. Vbi uero Maximinus comperit Alexandrum principē nominatum Romā contendit; quem Alexander miro cum gaudio; mira congratulatione suscepit; ut in senatu uerba faceret talia. Maximinus. p. c. Tri- bunus; cui ego latum clauum addidi; ad me confugit; qui sub impura illa bellua militare nō potuit; qui apud diuum parentem meum Seuerū tantus fuit; quantū illum fama comperitis. Statim denique illū tribunum legionis quartæ ex tyronibus; quā ipse cōposuerat; dedit; & eū in hæc uerba prouexit. Veteres milites tibi Maximine mi carissime atque amantiissime iccir- co non credidi; quod ueritus sum; ne uitia eorum sub aliis inolescentia emendare non posses. Habes Tyrones ad tuos mores; ad tuam uirtutē; ad tuum laborē; eos fac militia addiscere; ut mihi multos Maximinos reip. optabiles solue efficias. Accepta igitur legione statim eam exercere cœpit. Quinta quaque die iubebat milites decurrere; in se simulata bellorū age- re; gladios; loricas; galeas; scuta; tūicas; & oia arma illorū quotidie circūspicere; calciamenta quinetiā ipse pspiciebat prius. Vt autē se parem militibus pberet; sed cū eū quā tribuni rephē derēt dicētes. Quid tibi laboras; cū eius loci iā sis; ut ducatu possis accipere; dixisse fertur. Ego uero quo maior fuero; tātō plus laborabo. Exercebat cū militibus ipse luctantia; quos senos & septenos iā grādæ uas ad terrā psterne. Denique iuidētibz cūctis cū quā Tribunus sup- bior magni corporis uirtutis notæ; atque ideo ferocior ei dixisset; nō magnā rē facis; si Tribūus tuos milites uincis; ille ait; uisne cōgrediamur; Cūque ad uerfarius adnuisset; ueniētē cōtra se palma ipectus pcutitū supinū reiecit; & continuo dixit date aliū sed tribunū. Erat pterea; ut refert Cordus; magnitudie tāta; ut octo pedes digito uideretur egressus pollice ita uasto;

ut uxoris dextrocherio uteretur pro annulo. Iam illa prope in uulgi ore sunt posita; quæ ama- xas manibus attraheret; rhedam honustam solus moueret; equo si pugnum dedisset; dentes solueret; si calcem crura frangeret; lapides topheios fricaret. Arbore teneiores scinderet. Alti denique eum Crotoniatem Milonem; alii Herculem; Antæum alii uocant. His rebus cō- spicuum utrum Alexander magnorum meritorū iudex in suam perniciē omni exercitui præ- fecit gaudentibus cunctis ubique tribunis; ducibus; & militibus. Denique totum eius exerci- tum qui sub Helioabalo magna ex parte torpuerat; ad suam militariē disciplinam retraxit. Quod Alexandro ut diximus; optimo quidem imperatori sed tamen cuius ætas ab initio cō- remni potuerit; grauis simū fuit; nam cum in Gallia esset; & nō longe ab urbe quadam castra posuisset; subito immisissimilitibus; ut quidam dicunt; ab ipso ut alii a tribunis barbaris Ale- xander ad matrē fugiens in re rempusest Maximino iam imperatore appellato. Et causam quæ- dem Alexandri interimendi alii aliā fuisse dicunt. Quidam enim Mammeā dicunt auctore fuisse; ut filius deserto bello germanico orientē peteret; atque ideo milites in seditionem pro- rupisse. Quidam quod ille mimis seuerus esset; & uoluisset ita in gallia legiones exauctora- re; ut exauctorauerat in oriente. Sed occiso Alexandro Maximinus primū e corpore militari & nō dū senator sine decreto senatus Augustus ab exercitu appellatus est filio; sibi in parti- cipatū dato; de quo pauca quæ nobis sunt cognita mox dicemus. Maximinus autē ea fuit fem- per astutia; ut milites non uirtute regeret; sed etiā præmiis & lucris sui amantiissimos redde- ret. Nunquā annonā cuiuspiam tulit. Nunquā fuit qui sine exercitu miles faber aut alterius rei; ut plærique sunt; artifex esset. Solis uenationibus legiones frequenter exercens. Sed iter has uirtutes tam crudelis fuit; ut illum alii Cycloper; alii Bufiridem; alii Chironē; nōnulli Pha- larim; multi Typhonem uel Gigem uocarent. Senatus eum tantū timuit; ut uota in tēplis pu- blice priuatimque mulieres etiā cum suis liberis facerēt; ne ille unquā urbē romā uideret. Audi- ebat enim alios in crucē sublato; alios animalibus nuper occisis iclusos; alios feris obiectos; alios fustibus elisos; atque omnia hæc sine delectu dignitatis; cum uideretur disciplinā uelle regere militariē; cuius exēplo ciuilia etiam corrigere uoluit; quod non conuenit principi; qui uelit diligi. Erat enim ei persuaasum; nisi crudelitate imperium non teneri. Simul & uereba- tur; ne propter humilitatem generis barbarica nouitate contemneretur. Meminerat præter- rea se Romæ etiam a seruis nobilium contemptum esse; ita ut ne a procuratoribus quidē eo rum uideretur. Et ut se habent stultæ opiniones; tales eos contra sperabat futuros cum iam im- perator esset; tantum ualeat conscientia degeneris animi. Nam ignobilitatis tegēdæ causa om- nes conscios generis sui interemit. Nonnullos etiam amicos qui ei sæpe misericordia pauper- tatis causa plæraque donauerant. Neque enim fuit crudelius animal in terris. Omnia sic i ui- ribus suis ponens quasi non posset occidi. Denique cum immortalē se prope crederet ob- magnitudinem corporis uirtutisque munus; quidam in theatro præfente illo dicitur uersus græcos dixisse; quorum hæc erat latina sententia. Et qui ab uno nō potest occidi a multis occi- diditur. Elephas grādū is; & occiditur; leo fortis est; & occiditur. Tigris fortis est; & occiditur. Caue multos si singulos non times. Et hæc imperatore ipso præfente iam dicta sunt. Sed cū Maximinus interrogaret amicos; quid minus curra dixisset; dictum est ei; quod antiquos uersus cantaret contra homines asperos scriptos; & ille ut erat thrax & barbarus credidit. No- bilem circa se neminem passus est. Prorsus ut Spartaci aut Athenionis exemplo imperabat. Præterea omnes Alexandri ministros uariis modis interemit. Dispositionibus eius inuidit. Et dum suspectos habet amicos ac ministros eius; crudelior factus est. Cum esset ita moratus; ut ferarum more uiueret; tristior & immanior factus est factione Magni cuiusdam consularis ui- ri contra se parata; qui cum multis militibus & centurionibus ad eum confodiēdum consiliū inierant; cum in se imperium transferre cuperet. Et genus factionis fuit tale; cum ponte iun- cto in Germanos transire Maximinus uellet; placuerat ut contrarii cum eo transirent. Pons postea solueretur; ille in barbarico solo circumuentus occideretur; imperium Magnus arripe- ret. Nam omnia bella cœperat agere & quidem fortissime; statim ut factus imperator peni- tus utpote rei militaris uolens existimationem de se habitam tenere; & ante omnes Alexandri gloriam; quem ipse occiderat; uincere; quare imperator etiam in exercitio quotidie milites detinebat. Eratque in armis ipse Magnus exercitio & corpore multa semper ostendens; & istā quidem factionem Maximinus ipse finxisse perhibetur; ut materiam crudelitatis augeret. Denique sine iudicio sine accusatione sine delatore sine defensione omnes interemit; omniū bōa sustulit; ut plus quattuor milibus hoīum occisis se satiare nō potuit. Fuit etiā sub eodem factio de sciscitibus sagittariis os droenis ab eodē ob amore Alexandri & desyderiū; quæ a Ma- ximino apud eos occisū eē cōstabat; nec aliqd psuaderi potuerat. Denique et ipsi Ticū unum ex suis sibi ducē atque impatorē fecerūt; quæ Maximinus priuatū iā dimiserat; quæ quidē & purpura circū dederūt; regioque apparatu ornatū; & quī sui milites obsepierūt & iuitū quē

Dextrocherio
topheios lapp
des

Cyclops
Bufiris
Scyro
Phalaris
Typho
Gyges

Spartacus
Athenio
Magnus
moratus

Osdroe
Ticus

Sed hic Ticus dormiens domi suae ab uno ex amicis suis interfectus est: qui sibi doluit illum esse praepositum Macedonio nomine: qui eum Maximino prodidit: qui que caput eius ad imperatorem detulit. Sed Maximinus primo ei gratias egit: postea tamen ut proditorem odio habuit: & occidit. His rebus in dies immanior fiebat ferarum more: quae uulneratae magis exulcerantur. Post haec transit in germaniam cum omni exercitu & mauris & odroenis & parthis & omnibus quos secum Alexander ducebat ad bellum. Et ob hoc maxime orientalia secum trahebat auxilia: quod nulli magis contra germanos: quam expediti sagittarii ualerent. Mirandum autem apparatus belli Alexander habuit: cui Maximinus multa dicitur addidisse. Ingressus igitur germaniam transrhenanam per trecenta uel quadringenta milia barbarici soli uicos incendit: greges abegit: praedas sustulit: barbarorum plurimos interemit: militum diuitem reduxit: cepit innumeros: & nisi germani per amnes & paludes & siluas confugissent: omnem germaniam in Romanam ditionem redegisset: ipse praeterea manu sua multa faciebat: cum etiam paludem ingressus circumuentus est a germanis: nisi cum equo suo inhaerentes liberaissent. Habuit enim hoc barbaricae temeritatis: ut putaret imperatorem etiam sua semper debere. Denique quasi aulae quoddam praedium in palude fecit plurimosque illic interemit. Victa igitur Germania: litteras Romam ad senatum & populum misit se dictantem conscriptas: quarum sententia haec fuit. Non possumus tantum patres conscripti loqui: quantum fecimus per quadraginta milia germanorum uicos incendimus: greges abduximus: captiuos abstraximus: armatos occidimus: in palude pugnauius. Peruenissemus ad siluas: nisi si altitudo paludum nos transire non permisisset. Aelius Cordus dicit hanc omnino ipsius orationem fuisse: quod credibile est. Quid enim in hac est: quod non posset barbarus miles: qui pari sententia & ad populum scripsit sed maiore reuerentia iccirco quod senatum oderat a quo se contemni multum credebat. Iussit praeterea tabulas pingi: ita ut erat bellum ipsum gestum: & ante curiam proponi: ut facta eius pictura loqueretur. Quas quidem tabulas post mortem eius senatus & deponi iussit & exuri. Fuerunt & alia sub eo bella plurima: ex quibus semper primus uictor reuertit & cum ingentibus spoliis atque captiuis. Extat oratio eiusdem milia ad senatum: cuius hoc exemplum est. Breui tempore, p. c. tot bella gessi: quot nemo uerorum: tantum praedae in Romanum solum attuli: quantum sperari non potuit. Tantum captiuorum adduxi: ut uix sola Romana sufficiant: reliqua orationis uerba non sunt ad rem necessaria. Pacata Germania Syrmium uenit Sarmathis: inferre bellum parans: atque animo concupiens usque ad oceanum septentrionales partes in Romanam ditionem redigere: quod fecisset: si uixisset: ut Herodianus dicit graecus scriptor: qui ei quantum uidemus: in odium Alexandri plurimum fauit. Sed cum Romani eius crudelitatem ferre non possent: quod delatoreseuocarere: accusatore immittere: crimina fingeret: innocentes occideret: damnaret omnes quicumque in iudicium uenissent: ex ditissimis hominibus pauperimos faceret. Nec aliunde nisi malo alieno pecuniam quaereret. Deinde sine delicto consulares uiros & duces multos interimeret. Alios sicis uehiculis exhiberet alios in custodia detineret. Nihil denique praetermitteret: quod ad crudelitatem uideretur operari: contra cum defectionem pararent: nec solum Romani: sed quia & in milites sauebat: exercitus qui in Africa erat subita & ingenti seditione Gordianum senem uirum grauissimum: qui erat proconsul: imperatorem fecerunt: cuius factionis hic ordo fuit. Erat fiscus procurator in Libya: qui omnes Maximini studio spoliauerat: hic per rusticanam plebem deinde & quosdam milites interemptus est per eos qui rationalem in honorem Maximini defendebant. Sed cum uiderent auctores caedis eius actionibus remediis sibi subueniendum esse: Gordianum proconsulem uirum: ut diximus: uenerabilem: natu grandiore: omni uirtutum genere florentem: ab Alexandro ex senatus consulto in Africam missum reclamantem: & se terrae affligentem opertum purpura imperare coegerunt: instantes cum gladiis & cum omni genere telorum. Et primo quidem iuitus Gordianus purpuram sumpserat. Postea uero cum uidit neque filio neque familiae suae tutum esse uolens suscepit imperium: & appellatus ab omnibus afris Augustus cum filio apud oppidum Tisdrum. Inde per carthaginem uenit cum pompa regali & protectoribus & fascibus laurea: unde Romam ad senatum litteras misit: quae occiso Valeriano duce militum praetorianorum in odium Maximini gratanter acceptae sunt. Appellati etiam Gordianus senex & Gordianus iuuenis a senatu Augusti. Interfecti deinde omnes delatores: omnes accusatores: omnes amici Maximini occisi sunt. Interfectus est Sabinus praefectus urbis percussus in populo. Vbi haec gesta sunt senatus magis timens Maximinum aperte ac libere hostes appellat Maximinum & eius filium. Litteras deinde mittit ad omnes prouincias: ut communi saluti libertatique subueniant: quae audita sunt ab omnibus. Denique ubique amici & administratores & duces: tribuni & milites Maximini interfecti sunt. Paucae ciuitates fidem hosti publico seruauerunt: quae proditis his qui missi ad eos fuerant: ad Maximinum cito per indices detulerunt. Litterae

Aelius Cordus

Herodianus

Gordianus senex
imperator creatus

Tisdrum oppidum

Valerianus

Sabinus

rarum senatus exemplum hoc fuit. Senatus populusque Romanus per Gordianos principes a tristissima bellua liberari coeptus: proconsulibus: praefidis: legatis: ducibus: tribunibus: magistratibus ac singulis ciuitatibus & municipiis & oppidis & uicis & castellis salutem: quam nunc primum recipere coepit: dicit. Dis fauentibus Gordianum proconsulem uirum sanctissimum & grauissimum senatorem principem meruimus: Augustum appellauimus. Nec solum illum sed etiam in subsidium rei publicae obtinenda: & ad scelera defendenda: & ad illam belluam Maximinum atque illius amicos ubique fuerint persequendos. Anobis etiam Maximinus cum filio suo hostis est iudicatus. Senatus consulti autem hoc fuit exemplum: cum uentum esset in aedem castorum. vi. Kalendas iunias acceptas litteras Iulius Syllanus consul Africae Gordiani imperatoris patris patriae proconsulis recitauit. Inuitum me, p. c. iuuenes quibus Africa tuenda commissa est: ad imperium uocarunt. Sed inuitu uestri necessitate libens sustineo. Vestrum est aestimare: quid uelit. Nam ego usque ad senatus iudicium incertus & uariis fluctuabo. Lectis litteris statim senatus acclamauit. Gordiane Auguste dii te feruent: felix imperes: tu nos liberaisti: saluus imperes: tu nos liberaisti: per te salua res, omnes tibi gratias agimus. Item consul rettulit, p. c. De Maximinis quid placet? Responsum est: hostes: hostes. Qui eos occiderit: praemium merebitur. Item consul dixit: de amicis Maximini quid uideretur. Acclamatum est: hostes: hostes: quos occiderit: praemium merebitur. Ita acclamatum est: inimicus senatus in crucem tollatur. Hostis senatus ubique feriatur: inimici senatus uiui exurantur. Gordiani Augusti dii uos seruet. Ambo feliciter agatis: ambo feliciter imperetis. Nepoti Gordiani praetura decernimus: nepoti Gordiani consulatum spondemus. Nepos Gordiani Caesar appellatur. Tertius Gordianus praetura accipiat. Vbi hoc senatus consultum Maximinus accepit: homo natura ferus sic exarsit: ut non hominem sed belluam putares. Iaciebat se in parietes: nonnunquam sternebat. Exclamabat incondite arripiebat gladium: quasi senatum posset occidere: conscindebat uestem regiam: alios uerberibus afficiebat: & nisi de medio recessisset: ut quidam sunt auctores: oculos filio adolescentulo sustulisset. Causa autem iracundiae contra filium haec fuit. Quod eum Romam ire iusserat: cum primum imperator factus est: & ille patris nimio amore ne glexerat: putabat autem quod si ille Romam fuisset: nihil aufurus esset senatus. Ardente igitur Maximinum iracundia amici intra cubiculum receperunt. Sed cum furorem suum tenere non posset: ut obliuionem cogitationis acciperet uino se primo die obruisse dicitur eo usque: ut quid gestum esset: ignoraret. Alia die admissis amicis qui eum uidere non poterant: sed tacebant: & qui factum senatus tacite laudabant: consilium habuit: quid facto opus esset: sed concilio ad concionem processit: in qua concione multa in afros: multa in Gordianum: plura in senatum dixit: cohortatusque milites ad communes iniurias uindicandas: concio denique omnis militaris fuit: cuius hoc exemplum est. Comilitones rem notam uobis proferimus. Afri fidem fregerunt: quid dicam fregerunt: nam quando tenuerunt? Gordianus senex debilis & morti uicinus sumpsit imperium. Sanctissimi autem, p. c. illi qui & Romulum & Caesarem occiderunt: me hostem iudicauerunt: cum pro his pugnarem: & ipsis uincerem: nec solum me: sed etiam uos: & omnes qui mecum sunt: quos & senatus acceptissimos: & sibi aduersissimos esse credebant. Quare factum est: ut diximus: ut Gordianum adolescentulum principem peterent: qui statim factus est. Nec prius permisi sunt ad palatium stipatis armatis ire: quam nepotem Gordiani Caesaris nomine nuncuparent. Vario tempore cum etiam de Isauria sentiunt & Gordianos patrem ac filium Augustos uocarent. Ergo si uires estis: si uires habetis: eamus contra senatum: & afros quorum oium bona uos habebitis. Dato igitur stipendio & quidem ingenti: Romam uersus cum exercitu proficisci coepit. Sed Gordianus in Africa primum a Capeliano quodam agitari coepit: cui mauros regenti successorem dederat. Contra quem filium iuuenem cum misisset: acerrima pugna interfecto filio ipse laqueo uitam finiuit sciens & in Maximino multum esse roboris: & in Afris nihil uirium multum quinimo perfidiae. Tunc Capelianus uictor pro Maximino omnes Gordiani partium motu partium in Africa interemit: atque proscripsit. Nec cuiquam peperit prorsus: ut ex animo Maximini uideretur haec facere. Ciuitates denique subuertit: fana diripuit: donaria militibus diuisit: plebem & principes & ciuitatem condidit. Ipse praeterea militum animos sibi conciliabat proluens ad imperium: si Maximinus perisset. Haec ubi Romam nuntiata sunt: senatus Maximini & naturalem & iam necessariam crudelitatem timens mortis duobus Gordianis Maximum Pupienum ex praefectis urbi: & qui plurimas dignitates praecipue gessisset ignobilis genere sed uirtutibus clarum: & Clodium Balbinum moribus delicatioris imperatores creauit. Quibus a populo Augustis appellatis: per milites & eundem populum etiam paruulus nepos Gordiani Caesar est dictus. Tribus igitur imperatoribus contra Maximinum fulta resp. est. Horum tamen maximus uita feuerior: prudentia grauior: uirtute constantior. Denique ipsi contra Maximinum & senatus & Balbinus bellum crediderunt. Profecto igitur ad bellum Maximo contra Maximinum: Balbinus Romae bellis intestinis & domesticis seditionibus urgebatur: occisus praeterea

Castorum edes

Iulius Syllanus
Senatus consul
ti exempli

Capelianus
Gordianorum
mors

Maximus Pupienus
Clodius Balbinus
Tres simul
imperatores

Gallicanus eipue per populū Gallicano & Moecenate; qui quidē populusa praetorianis laniatus est: cum Balbinus resistere ditionibus non satis posset; denique magna pars urbis incensa est. Et recreatus quidē imperator fuerat Maximinus audita morte Gordiani; atque eius filii Capeliani uictoria. Verū ubi aliud senatusconsultū accepit; quo Maximus & Balbinus & Gordianus imperatores appellati sunt; intellexit senatus odia esse perpetua; & se uere hostē oīum iudicio haberi. Acrior denique Italiā ingressus est. Vbi cū cōperisset Maximū contra se missum uāhemētius fāuens quadrato agmine hemonā uenit. Sed prouincialium oīum consiliū hoc fuit; ut sublati omnibus quae uictū praeberē possent; intra ciuitates se reciperent; ut Maximinus cum exercitu fame urgeretur; denique ubi primū castra in campo posuit; neque quicq̄ cōmeatus reperiret; incensus contra eum exercitus suus; quod fame in Italia laborasset; in qua post alpes recreari se posse credebat; murmurare primū cōepit; deinde etiā aliqua libere dicere. Hāc cum uellet uindicare; multū exarsit exercitus; & odium tacitū in tempus distulit; quod loco suo statim prodidit. Plærique sane dicunt ipsam hemonā uacua & deserta inuenta esse a Maximino stulte latante; quod quasi ciuitas tota cecisset. Post hoc Aquileiā uenit; quae cōtra eum armatis circa muros dispositis portas clausit; nec oppugnatione defuit Menophilo & Crispino consularibus uiris auctoribus. Cum igitur frustra obsideret Aquileiā Maximinus; legatos in eādē urbē misit. Quibus populus pene consenserat; nisi Menophilus cum collega restitisset dicens etiā deum Bellemum per aruspices spondidisse Maximinū esse uincendum. Vnde etiā postea Maximini milites iactasse dicuntur Apollinē contra se pugnasse debere; nec illā Maximī Pupieni; aut senatus; sed deorū fuisse uictoriam. Quod quidē iccirco ab his fictum esse dicunt; quod erubescerebant armati sic pene ab inermibus uicti. Ponte itaque cupis facto Maximinus fluuium trāsiuit; & de proximo aquileiā obsidere cōcepit. Ingens autē oppugnatione & discrimen tunc fuit; cum se ciues sulfure & flammis ceterisque huiusmodi propugnacula militibus defenderent; quorū alii nudabantur armis; aliorū uestes incendebantur; aliorū oculi extinguebantur; diruebantur etiā machinamenta. Inter hāc Maximinus cū filio suo adolescente quem Caesarem appellauerat; circumire muros quantum a teli iactu satis tutus esse posset; nunc suos uerbis; nunc oppidanos rogare. Verum nihil profecit. Nam multa & in eum crudelitatis causa & in filium qui speciosissimus erat; probra congesta sunt. Quare Maximinus sperans suorum ignauia bellum trahi; duces suos interemit; eo tempore quo minime oportebat. Vnde sibi milites etiā iratiores reddidit. Huc accedebat; quod deficiebatur cōmeatibus quia senatus ad omnes prouincias & portuum custodes litteras dederat ne aliqd cōmeatuū i Maximini potestate ueniret. Miserat praeterea per omnes ciuitates praetorios & quaestorios uiros; qui ubique custodias agerent; & omnia contra Maximinū defenderent; effectum denique est ut obsessi angustias obsidens ipse pateretur. Nunciabatur inter hāc orbem terrarū consensisse in odium Maximini. Quare timentes milites quorum affectus in albo monte erant; medio forte die cum a praelio quiesceretur; & Maximinum & filium eius quiescentes in tentorio positos occiderunt. Eorumque capita praefixa cunctis aquilegeniis demonstrauerunt. In oppido igitur uicino statim Maximini statuā atque imagines depositae sunt; & eius praef. praet. occisus est cum amicis clarioribus. Missa etiam Romam capita sunt eorum. Hic finis Maximinorum fuit dignus crudelitatis patris indignus bonitate filii. Quibus mortuis ingens laetitia prouincialium dolor grauissimus barbarorum. Sed milites interfectis publicis hostibus recepti sunt ab oppidanis rogātes. Et primum ita; ut ante imagines Maximini & Balbini & Gordiani adorarent; cum omnes dicerent priores Gordianos in deos relatos. Post hoc ingens Aquilegia commeatus castra quae laborabant fame praetorii traductus est; fessisque militibus alia die in concionem uentum est; & omnes in Maximini & Balbini uerba iurarunt; Gordianos priores duos appellantes. Dicit uix potest quāta laetitia fuerit; cum Romam per Italiā caput Maximini fertur occurrentibus cunctis ad gaudium publicum. Et Maximus quidem quem multi Pupienum putant apud Rauennam bellum parabat per germanorum auxilia; qui ubi comperit consensisse exercitum sibi & collegis suis; occisos autem esse Maximinos; statim dimissis germanorum auxiliis; quae sibi contra hostem parauerat. Romam laureatas litteras misit; quae in urbem ingentem laeticiam fecerunt; ita ut omnes per aras & templa & sacella & loca religiosa gratias agerent. Balbinus autem homo timidior natura; & qui cum Maximini nomen audiret; etiā tremere; hecatomben fecit; ius sitque per omnes ciuitates pari supplicari sacrificio. Deinde Maximus Romam uenit; senatūque ingressus actis sibi gratis concionem habuit; atque inde in palatium cum Balbino & Gordiano uictores se receperunt. Interest scire quale senatusconsultum fuerit; uel qui dies urbis; cum est nunciatus interemptus Maximinus. Iam primum is nunciatus qui ex aquilegeniis urbe Romam missus fuerat; tanto impetu mutatis animalibus cucurrit; ut quarta die Romam ueniret. Cum apud Rauennam Maximum reliquisset; & forte dies ludorum esset; cum subito

Hemona

Hemona

Menophilus
Crispinus

Bellenus deo

Cupis ponte facto

Maximinorum mors

sedente Balbino & Gordiano theatrum nunciis ingressus est atque anteq̄ aliquid indicaretur omnis populus exclamauit. Maximinus occisus est; ita ut nunciis praeventus & imperatores qui aderant gaudium publicū nutu & consensu indicauerūt. Soluta igitur spectaculo omnes statim ad suas religiones conuolauerunt; atque inde ad senatum principē populusa ad concionē cucurrerunt. Senatusconsultum hoc fuit; recitatis in senatu per Balbinum Augustum litteris acclamauit senatus. Hostes populi Romani dii persequuntur. Iuppiter optime tibi gratias; Apollo uenerabilis tibi gratias; Maxime Auguste tibi gratias; Balbine Auguste tibi gratias; Tibi gratias Gordiane Auguste. Diuis Gordianis templa decernimus. Maximini nomen oīum erasum; nunc animis eradendum; hostis publici caput in profluentem abiciatur; corpus eius nemo sepeliat. Qui senatui mortē minatus est; Qui senatui uincula minatus est; ut debebat; interemptus. Sanctissimi imperatores gratias uobis agimus Maximine Balbine. Gordiane dii uos seruent. Victores hostium omnes desideramus; praesentiam Maximini omnes desideramus. Balbine Auguste dii te seruent. Praesentem annum consules uos ornentis; in loco Maximini Gordianus sufficiatur. Post rogatus sententiam Cuspidius Celerinus haec uerba habuit. p. c. erafo nomine Maximiorum; appellatisque diuis Gordianis uictoriae causa principibus nostris Maximo; Balbino; & Gordiano statuas cum elephantis decernimus; currus triumphales decernimus; statuas equestres decernimus; trophaea decernimus. Post haec misso senatu supplicationes per totam urbem decretae. Victores principes in palatium se receperunt; de quorum uita in alio libro deinceps dicemus. Maximinus iunior de cuius genere supius dictū ipse pulchritudinis fuit tāta; ut passim amatus sit a puacioribus foeminis. Nonnullae et optauerunt de eo concipere. Proceritatis uidebatur posse illius esse; ut ad staturam paternā perueniret. Si quidē anno uigesimo & primo perit in ipso flore iuuentutis; ut aliqui autē dicunt octa uo decimo litteris & graecis & latinis imbutus ad primā disciplinam. Nam usus est magistro graeco litteratore Fabilio; cuius epigrammata graeca multa extant; maxime in imaginibus ipsius uispueri; qui uersus graecos fecit ex illis latinis Virgilio cum ipsum puerū describeret: Quae li ubi oceani profusus lucifer unda Extulit os sacru caelo tenebrasque resoluit: Talis erat iuuenis primo sub nomine clarus. Grammatico latino usus est Philemone; Iurisperito Modestiano; oratore Titiano filio Titiani seniore; qui prouinciarū libros pulcherrimos scripsit; & qui dictus est simia temporis sui; quod cuncta imitatus esset. Habuit & graecū rhetorē Eugamiū sui temporis clarum. Desponsata illi erat lunia Fadilla proneptis Antonini; quā postea accepit Toxorius eiusdem familiae senator; qui perit post praeturā; cuius etiam poemata extant. Manerunt autē apud eam arrae regiae; quae tales fuerunt; ut Iunius Cordus loquitur; ex iis; qui harum rerū perscrutatores fuisse dicuntur; monolumen de albis nouē; reticulū de praenisi undecim; dextrocherium cum costula de hyacinthis quattuor; pter uestes auratas & oēs regias caeteraque insignia sponsaliorū. Adolescens autē ipse Maximinus superbiae fuit insolentissimae; ita ut etiam cū pater suus homo crudelissimus plerisque honoratis assurgeret; ille resideret. Vitae laetioris; uini parcissimus; cibi uidus maxie siluestris ita; ut non nisi aprunam; anates; grues; & omnia captiua ederet. Infamabant eum ob nimiam pulchritudinē amici Maximi & Balbini & Gordiani & maxime senatores; qui specie illā uel diuinitus lapsam in corruptam esse noluerunt. Denique illo tempore quo circū Aquilegiā muros circūueniēs cum patre de ditionē urbis petebat; nihil aliud ei q̄ spurciciis obiecta est; quae longe ab illius fuit uita. Vestibus tā accuratus fuit; ut nulla mulier nitidior eēt in mundo. Amicis paternis mane tantū obsecutus est; sed ut donaret ac largiretur. Nam in salutatioibus superbissimus erat; & manum porrigebat; & genua sibi osculari patiebatur; nonnunq̄ etiā pedes; quod nunq̄ passus est senior Maximinus; qui dicebat dii prohibeant; ut quisq̄ ingenuorū pedibus meis osculum figat. Et quoniā ad Maximinas reuertimur res iucūdae preter unda non sunt. Nā cum esset Maximinus pedum; ut diximus octo & prope semis; calciamentū eius id est campagum regium quidā in luco; qui est inter Aquilegiā & Arciam posuerunt; quod constat pedē maius fuisse hois uestigio atque mensura. Vnde etiā uulgo tractum est cū de longis & ineptis hominibus diceretur Caliga Maximini. Quod iccirco indidit; nequis Cordum legeret me pter misisse crederet aliquid; quod ad rem pertineret. Sed redeam ad filium. De hoc adolescente Alexander Aurelius ad matrem suā scribit Mameam cupiensei sororē suam Theocliā dare; i haec uerba. Mi mater si Maximinus senior dux noster & quidē optimus non aliquid in se barbarum contineret; iam ego Maximino iuniori Theocliā tuā dedissem. Sed timeo ne soror mea graecis munditiis erudita; barbarū focerum ferre nō possit; quāuis ipse adolescens & pulcher & scholasticus; & ad graecas munditias eruditus esse uideatur. Haec quidem cogitō; sed te ramen consulo; Maximinū Maximini filium generū uel is an Messallā ex familia nobili oratorē potentissimū; eundēque doctissimū; & nisi fallor in rebus bellicis si applicetur; fore tē futurum. Haec Alexander de Maximino; de quo nos nihil amplius habemus; quod dicere

Cuspidius Celerinus

De Maximini uimore

Fablius
Virgilius
Philemo
Modestianus
Titianus

Eugamius
Iunia Fadilla
Toxorius
Iunius Cordus

Monolumen
Reticulū
Dextrocherium
Apruna

Campagū

Cordus
Theoclia

Caligamini

Messalla

mus. Sane nequid premissum esse uideatur: etiā epistolā in di di patris Maximini imperato-
 ris iam facti; qui dicit iccirco; se etiā filium suum appellasse imperatorē; ut uideret uel in pi-
 ctura uel in ueritate qualis esset iunior Maximinus in p̄tura. Fuit autē talis epistola. Ego cū
 propter affectum quē pater filio debet; Maximinū meum imperatorē appellari permisi; tū
 etiā ut populus Romanus & senatus ille antiquus iuraret se nunquā pulchriorem imperatorem
 habuisse. Visus est autē idem adolescens & aurea lorica exemplo Ptolemæorū; usus est & ar-
 gentea. Visus & clipeo gemato inaurato & hasta inaurata. Fecit & spatia argenteas; fecit etiam
 aurcas; & omnino quicquid eius pulchritudinē posset iuuare. Fecit & galeas gematas; fecit &
 bucculas. Hæc sunt quæ de puero sciri & dici decuit. Reliqua qui uolent nosse de rebus uenere
 is & amatoris; quibus cum Cordus aspergit eundē legant. Nos enim hoc loco finem libri faci-
 mus ad alia ut iubetur; uelut publico iure properantes. Omina sane imperii hæc fuerunt.
 Serpens dormienti caput circumdedit. Postea ubi eodē uitiis intra annū ingentes uuas purpu-
 reas attulit; & miræ magnitudinis facta est. Scutum eius sub sole arsit. Lanceola sic fixa ē sul-
 mine; ut tota etiā per ferrum scinderetur; & duas partes faceret; quando dixerunt aruspices
 duos imperatores nō diuturnos ex uno domo iisdem nominibus futuros. Lorica patris eius
 non ut solet ferrugine; sed tota porpuro colore infecta a plurimis uisa est. Filio autē hæc fue-
 runt; cum grāmatico daretur; quædā parens sua libros Homericos omnes purpureos dedit
 aureis litteris scriptos; ipse puerulus cū ad cœnā ab Alexandro esset rogatus in patris honorē
 quod ei deesset uestis cœnatoria; ipsius Alexandri accepit. Cū infans subito esset per publicū
 ueniente uehiculo Antonini Caracalli; quod uacuum erat; cōscendit; & sedit; & uix agre que a
 mulionibus carrucariis deturbatus est. Nec defuerunt; qui cauendū infantē dicerent Cara-
 callo. Tum ille dixit. Lōge est; ut mihi succedat iste. Erat enim illo tēpore inter ignobiles &
 nimis paruus. Mortis omnia hæc fuerunt. Venienti contra Maximū & Balbinū Maximino
 cū filio mulier q̄dam passis crinibus occurrit lugubri habitu; & exclamauit. Maximini; Ma-
 ximini; Maximini; neque quicquā amplius dixit; & mortua est; ut debarat enim dicere uoluis-
 se succurrere. Canes circum tentoriū eius in secūda mansione ultra duodecim uularūt; & anti-
 mam quasi flendo posuerūt; ac prima luce mortui sunt. Deprehensi lupi urbē quingenti si-
 mul ingressi sunt in eam urbē; in qua se Maximinus contulerat. Plerique dicūt Hemonam;
 alii Archimeā; certe quæ deserta a ciuibus uenienti Maximino patuit. Longū est omnia per-
 sequi; quæ qui scire desideratis uelim; ut sæpe dixi; legat Cordū; qui hæc omnia usque ad
 fabellam scripsit. Sepulchra eorū nulla extāt; in profluentem enim cadauera eorū missa sūt;
 & capita eorū in campo martio insultate populo exusta scribit Aelius Sabinus quod premit-
 tendum non fuit; tantā pulchritudinem oris fuisse in filio; ut etiam caput eius mortui iam ni-
 grum; iam fordens; iam macerarum defluente tabo uelut umbra pulcherrimus uideretur
 Denique cum caput Maximini pilo circumferretur; & ex hoc ingens gaudiū esset; prope par-
 mator erat; quod & filii caput pariter portaretur. Addit Desippus tantū odiū fuisse Maxi-
 mini; ut interfectis Gordianis uiginti uiros sēatus creauerit; quos opponeret Maximino; i qui-
 bus fuerunt Balbinus & Maximus; quos contra eum principes fecerunt. Idem addidit in cō-
 spectu Maximini iam deserti a militibus Anolinū & p̄fectum p̄torio ipsius & filiū eius occi-
 sum. Nec defunt historici; qui dicunt ipsū Maximinū ubi desertus ē; & ubi filiū iteremptū
 ante oculos suos uidit manu sua se interfecisse; nequid ei muliebri contingeret. Prætereundū
 ne illud quidē est quod tanta fide aquilegenses contra Maximinū pro senatu fuerunt; ut fu-
 nes de capillis mulierū facerent; cum deessent nerui ad sagittas emittendas; quod aliquando
 Romæ dicitur factū. Vnde in honorē matronarū templū Veneri Caluæ senatus dicitur. Sa-
 ne quod nullo in loco tacendū est; cū & Desippus & Arrianus & multi alii græci scripserunt
 Maximū & Balbinū imperatores cōtra Maximinū factos; Maximū autem cum exercitu mis-
 sum; & apud Rauennā bellum parasse. Aquileiā autē nisi uictorem non uidisse. Latini scripto-
 res non Maximū sed Pupienū contra Maximinū apud Aquileiā pugnasse dixerunt; eundem
 que uicisse; qui error unde natus sit; scire non possum; nisi forte idem est Pupienus; qui & Ma-
 ximus. Quod ideo testatum posui; nequis me hoc nescisse crederet; quod re uera magnū stu-
 pore ac miraculum creat.

Iulii Capitolini Liber de rebus gestis Gordianorū

F

Verat quidem consiliū Venerabilis Auguste ut singulos quosque impera-
 tores exemplo multorū libris singulis ad tuā clementiā destinare. Nam
 id multos fecisse uel ipse uiderā; uel lectioe conceperā; sed improbiū ui-
 sum est uel pietatē tuā multitudine detinere librorū; uel meū laborē plu-
 rimis uoluminibus occupare. Quare tres Gordianos hoc libro contexui
 cōsulens & meo labori & lectioi tuæ; ne cogereis plurios codices uoluē-

Bucculas

Comes Latraverit

Hemona
Archimea

Aelius Sabi-
nus

Desippus

Anolinus

Veneris Caluæ templū

Desippus

Arrianus

do unam tamen pene historiā lectitare. Sed ne ego qui longitudinē librorū fugi multitudine
 nemque uerborū in eam incurrisse uidear; quā me urbane declinare confingo; iam reaggre-
 diar. Gordiani nō ut quidā imperiti scriptores loquūtur: duo; sed tres fuerūt. Idque docete
 Arriano scriptore græcæ historiæ docente; item Desippo græco auctore; potuerunt addi. Arrianus
 re. Qui etiam si breuiter ad fidem tamen oia persecuti sunt. Horū Gordianus senior id est
 primus natus ex patre Metio Marullo; matre Vibia Gordiana. Originē paternā ex græcorū
 genere habuit; maternā ex Traiani imperatoris; patre; auo; proauo cōsulibus. Socero; proso-
 cero; & item alio profocero; & duobus obococis consulibus. Ipse consul ditissimus ac potentis-
 simus Romæ pompeianā domū possidens in prouinciis tantū terrarū habens; quantum nemo
 priuatus. Ipse consulatū quem egerat cū Alexandro ad procōsulatū africæ missus est ex sena-
 tus consulto. Sed priusq̄ de imperio eius loquar; dicā pauca de moribus. Adolescens cum eēt
 Gordianus de quo sermo est poemata scripsit; quæ omnia extant; & quidē cūctā illa quæ Ci-
 cero ex Demetrio & Aratum & Balchionas & uxoriū & Nilum; quæ quidem ad hoc scripsit;
 ut Cicerōis poemata nimis antiqua uiderētur; scripsit prærea quæiam dmodū Virgilius ænei-
 dos; & Statius Achilleidos; & multi alii Eliados; ita etiā ille Antoninidos; hoc est Antoninū
 pium & Antoninū Marcum uersibus disertissimis libris triginta uitam illorū & bella & pu-
 blice priuatimque gesta perscribēs. Et hæc quidē puerulus. Postea uero ubi adoleuit in Athe-
 neo controuersus declamauit audientibus etiā imperatoribus suis. Quæsturā magnificentis-
 sime gessit; adilitatis suæ tempore duodecim populi Romani munera id est per singulos mē-
 ses singula de suo exhibuit ita; ut gladiatorū nonnūq̄ quinquagena paria exhiberet; nōnūq̄
 minus cētens quingenis. Feras libycas una die cētū exhibuit. Vrsos una die mille. Extat silua
 eius memorabilis; quæ picta est in domo rostrata C.N. Pompeii; quæ ipsius & patris eius & p-
 auis fuit; quā Philippi temporibus uester ficus inualuit. In qua pictura etiā nūc cōtinētur cer-
 ui palmati dūcenti mixtis britannis. Et qui feri triginta; oues uero centū; Alces decem; tauri
 cypriaci centū structiones mauri minati trecenti. Onagri triginta; Apri centum quinquagin-
 ta; lices ducenti; Dāmæ ducentæ. Hæc autem omnia populo rapienda concessit die mune-
 ris quod sextum eēbat; p̄turam nobilem gessit post iurisdictionē. Consulatum primum inuit
 cum Antonino Caracallo; secundū cum Alexandro; Filios duos habuit unum cōsularem; q-
 cū ipso Augustus appellatus est; qui iuxta Carthaginē in africa bello assūptus est; & filiā Me-
 tiam Faustinam; quæ nupta est Iunio Balbo consulari uiro. In cōsularibus clarior fuit sui tem-
 poris consulibus; ita ut ei Antoninus inuideret modo prætextas eius; modo latum; modo cir-
 censes ultra imperatoriū mirans modum. Palmatam tunicam & togam pictam primus Ro-
 manorū priuatus suam propriam habuit; cū ante imperatores etiam de capitolio acciperet
 uel de palatio. Equos siculos cētum; cappadoces cētum permittentibus imperatoribus factio-
 nibus diuisit. Et per hæc populo satis carus qui semper talibus cōmouetur; Cordus dicit. In
 omnibus ciuitatibus Campania; ethruria; Vmbriæ; flaminia; piceni de proprio illum per
 quattuorū ludos canicos & iuuenalia edidisse. Scripsit & laudes soluta oratione omnium
 Antotoninorū; qui ante eū fuerūt. Tantum autem Antoninos dilexit; ut sibi quoque; ut mul-
 ti dicunt Antonini; ut plerique autem asserunt. Antonini nomen acrisperit. Iam illud satis
 cōstat; quod filium Gordianum nomine Antonini signo illustrauit; cum apud p̄fectum æra-
 rii more Romano professus filium publicis actis eius nomen insereret. Post consulatum pro-
 consul Africæ factus est; & adnitētibus cunctis; qui Alexandri imperiū etiam in Africa clarū
 per proconsulis dignitatem haberat que esse uoluerunt; extat epistola ipsius Alexandri; qua
 senatui gratias agit; quod Gordianum ad africam proconsulem destinauerit; cuius hoc exē-
 plum est. Neque gratius mihi quicquā. P. C. neque dulcius potuisti efficere; q̄ ut Antoninum
 Gordianum proconsulem ad Africam mitteretis uirum nobilem; & magnanimum; disertū;
 iustum; continentē; bonum; & reliqua. Ex quo apparet; quantus uir eo tempore Gordianus
 fuerit; amatus est ab afriis ita; ut nemo antea proconsulum; ita ut eum alii Scipionē; Catonē
 alii; Multi Murtium ac Rutilium aut Lællium dicerent. Extat eorum acclamatio; quæ a Iu-
 nio in litteris relata est. Nam cum quadam diē factum imperatorum legeret; ut a proconsu-
 libus Scipionibusque cœpisset; acclamatū est. Nouo Scipioni; uero Scipioni Gordiano proco-
 sulis. Hæc & alia frequenter audiuit. Et erat quidem longitudine Romana; canicie decora; &
 pompali uultu; ruber magis quam candidus; facie bene lata; oculis; ore; fronte uerendus.
 Corporis qualitate subcastulus. Moribus ita moderatus; ut nihil possis dicere; quod ille aut
 cupide aut immodeste aut nimie fecerit. Affectus suos unice dilexit filium & nepotem ultra
 morem; filiam & neptem religiose focero suo Annio Seuero tatum detulit; ut in familia eius
 quasi filium migrasse se crederet; nunquā cum eo lauerit; nunquā illo præscnte federit. Ante præ-
 turam consul cum esset; aut in domo eius semper mansit. Aut si in pompeiana domo ad illū
 uel mane uel sero processit; Vini parcus; cibi parcissimus; uestitu nitidus; lauandi cupidus;

Arrianus

Desippus

Metius marullus

Vibia gordiana

Obococ

Ciceronis poemata

Atheneū

Can. Pompeius domū
rostratam habuit

Philippus

Palmati
cerui

Metia

Equiferi

Alces

Junius

Cypriaci

tauri

Palmata ti-
garrica

Toga picta

Iuuenalia

Alexander

Scipro

Cato

Murtius

Rutilius

Lælius

sta ut & quarto & quinto in die lauret astate; in hyeme secundo. Somni plurimi ita: ut in tri-
clinis si forte apud amicos ederet; etiam sine pudore dormiret: quod uidebatur facere per
naturam non per ebrietatē atque luxuriē. Sed boni mores nihil ei profuerunt: hic enim uita
uenerabilis cum Platone semper cum Aristotele cum Tullio cum Virgilio; ceterisque ueteri-
bus agens: alium quā merebatur exitum: passus est. Nam cum temporibus Maximini hominis se-
ui atque truculenti pro consul Africam regeret: iam ex consulibus sibi met legato a senatu da-
to. Cūque quidam rationalis acrius contra plurimos a frorum saeuiret quā Maximinus ipse pa-
reretur pro scribēs plurimos: interficiēs multos. Et sibi ultro procurationem omnia uindicās
retusus deinde pro consule atque legato: cum nobilibus & consularibus uiris ipse minaretur
cumque afri tam insolentes iniurias ferre nequiret: primū ipsū rationalem adiunctis sibi pla-
risque militibus occiderunt. Occiso deinde eo cum iam orbis terrarū odio contra Maxi-
minum arderet: cœperunt cogitare quemadmodū inter Maximinos & rusticos uel afros ortae
inimicitiae placarentur. Tunc quidā Mauritius nomine potens apud afros decurio iuxta Tyf-
drum nobilissime post hanc orationem apud plebem uel urbanam uel rusticam in agro suo ue-
lut concionabundus esse locutus. Gratias habeo diis immortalibus ciues: quod occasionem de-
derunt & quidem necessarium prouidendi nobis contra hoiem furiosissimū Maximinum:
Nos enim qui procuratorem eius moribus & uitae consimilem occidimus: nisi factio imperato-
re salui esse non possumus: quo circa si placent: quoniam non longe est nobilissimus uir pro con-
sul cum filio consulari legato: quorum utriusque mortem pestis illa est minata sublata de ue-
xillis purpura: imperatores eos dicimus: adhibitisque insignibus Romano iure firmabimus
Tunc acclamatū est: æquum est: iustū est. Gordiane Auguste dii te feruent: feliciter impera-
tor es: cum filio imperes. His actis prope uentū est ad oppidū Tyfdrum: inuentusque senex
uenerabilis post iurisdictionem iacens in lecto: qui circumfusus purpura humi se abiecit: ac re-
tractans eleuatus est. Et cū aliud facere nihil posset: cuitandi periculi gratia: quod Maximini
necessario fautoribus dubie iminebat: imperatorē se appellari passus est. Erat autē iam
octogenarius & plurimis prouinciis: ut diximus: ante præfuerat: populo Romano ita cōmen-
datus suis actibus erat: ut toto dignus uideretur imperio. Alii quēdā occiso iuene Gordiano filio
suo quod Gordianus antea nescierat: sed ubi rem cōperit: iam mortis uicinus & filio magis ti-
mens: maluit honestas causas habere moriēdi: quā dedit uinculis & carceri Maximini. Appel-
lato igitur Gordiano imperatore iuuenes qui auctores huius facinoris erant: statuas Maxi-
mini deiecerunt: imagines perfrēgerunt: nomen publicitus eraserunt. Ipsum etiā Gordianū
africanū appellauerunt. Addunt quidam africani cognomen Gordiano iocirco inditum
non quod in africa imperare cœpisset: sed quod de Scipionum familia originem traheret. In
plurimis autem libris inuenio & hunc Gordianum & filium eius pariter imperatores appel-
latos: & Antoninos cognominatos. Alii uero Antonios. Post hec Carthaginem uentum cum
pompa regali & fascibus laureatis filiusque legatus patris exemplo Scipionum: ut Desippus
græcæ historiae auctor est: gladii potestate succinctus est. Missa deinceps legatio Romam est
cum litteris Gordianorum hæc quæ gesta fuerant in Africa indicans quæ per Valerianum
principem senatus: qui postea imperauit: grante accepta est. Missæ sunt & ad amicos nobi-
les litteræ: ut homines potentes & rem probarent: & amiciores fierent ex amicis. Sed tanta gra-
tulatione factos contra Maximinum imperatores senatus accepit: ut nō solū gesta hæc proba-
rent: sed etiam uiginti uiros eligerent: inter quos erat Maximus: siue Pupienus: & Clodius
Balbinus: qui ambo imperatores sunt creati: postea quā Gordiani duo in africa intercepti
sunt. Illos sane uiginti senatus ad hoc creauerat: ut diuideret his italicas regiones contra Ma-
ximinum pro Gordianis tuendas. Tunc legiones a Maximino Romam uenerunt abolitionē
præteritorum spondentes. Sed uicit Gordianorum legatio: quæ bona omnia pollicebatur:
ita ut eidem crederetur: & ingens militibus stipendium populo agros atque cōgaria promi-
sa usque adeo autem magis Gordianis quam Maximinis est creditum: ut Vitalianus quidam
qui prætorianis militibus præerat per audacissimos quæstorem & milites iussu senatus occi-
derunt: quod se antea crudeliter egerat: & tunc eius magis immanitas timebatur amica & fa-
miliaris moribus Maximini: de cuius morte hæc fabella fertur. Fictæ sunt litteræ Maxi-
mini signatæ quasi eius de annulo: & missi cū quæstore milites: qui eas ferrent addentes quædam
præter litteras secreto esse dicenda. Longam igitur porticum petiuerunt: & cum ille ea quæ
sibi erant secreto dicenda: perquireret hortantibus: ut prius signum inspiceret epistolæ: dum
considerat interceptus est. Persuasum deinde est militibus iussu Maximini Vitalianum in-
teremptum: peractisque rebus in castris Gordianorum & litteræ & uultus sunt propositi. In-
terest: ut senatusconsultum quo Gordiani imperatores appellati sunt: & Maximinus hostis
litteris propagentur: non legitimo sed indicto senatus die consul iam domi conuentus cum

Plato

Aristoteles

Tullius

Virgilius

Rationalis

Mauriti)

Tysdrū

Tysdrū oppidu

Desipp)

Maximus

pupien)

Clodius

balbin)

Vitalian)

procuratoribus: ad liberos & tribunis plebis: uenit in curiam præfecti urbis: cui nescio quid redoluerat
& qui publicas litteras non acceperat: a conuentu se abstinuit. Sed profuit: nam consul ante soli-
tas acclamationes prius quā aliquid in Maximinum feliciter diceretur ait. P. c. Gordiani duo
pariter & filius: ambo ex consulibus: unus uester pro consul: alter uester legatus magno afro-
rum consilio imperatores sunt appellati. Gratias igitur agamus ydritanæ iuuentuti: gratias car-
thaginensi populo semper deuoto ab imani nos bellua: ab illa fera iudicauerunt. Quid ti-
mide auditis: quid circumspicitis: quid cunctamini: hoc est quod semper optastis: hostis est
Maximinus: dii faciant: ut esse iam desinat. Et Gordiani senis felicitatem atque prudentiam
iuuenis: uirtutem atque constantiam læti experiamur. Post hæc litteras legit gordianorum
ad senatum & ad se missas. Tunc clamauit senatus. Dii uobis gratias. Liberati ab hostibus su-
mus: si penitus liberemur: Maximinum hostem omnes iudicamus. Maximinum cum filio diis
inferis deuouemus. Gordianos Augustos appellamus. Gordianos principes agnoscimus. Im-
peratores de senatu dii conseruent: imperatores nobiles uictores uideamus: imperatores nōs Ro-
ma uideat: hostes publicos quod occiderit: primū merebitur. Dicit Iunius Cordus istud senatus
consultum fuisse: quod quale sit aut quare sic appellatum: breuiter exponam: omnino exem-
plum senatusconsulti tacitū nō aliud est hodie: quod uestra clamētia conuocatis ad interi-
ora maioribus ea disponit: quæ non sunt uobis publicanda: de quibus adiuuare etiam sole-
tis: ne quis ante rem cōpletam quicquid uel audiat uel intelligat. Hunc autē apud ueteres neces-
sitates publice reppererūt: ut si forte aliqua uis ab hostibus imineret: quæ uel cogeret humi-
lia captare cōsilia: uel aliqua constituere: quæ nō prius oporteret dici: quæ effici: uel si nollet
ad amicos aliqua permanere: senatusconsultum tacitū fieret: ita ut non scriberet: nō ferui publi-
ci: non censuales illis actibus interessent: senatores exciperent: senatores oīum officia censuali-
um scribarumque cōplerent: ne quid forte pderetur. Factum est ergo senatusconsultum ta-
citurum: ne res ad Maximinum perueneret. Sed statim ille ut se habent hominum mentes: eorum
duntaxat: qui erubescunt per se ea non agnosci quæ sciunt: & qui humiles se putant: si cōmis-
sa non pderent: oīa cōperit Maximinus: ita ut exemplum senatusconsulti taciti acciperet: quod
nunquā antea fuerat factitatum. Extat denique eius epistola ad præfectum urbis talis. Senatuscō-
sultum tacitum nōrum illorum principum legi: quod tu præfectus urbi factum esse fortasse
non nosti. Nam nec interfuisti: cuius exemplū ad te misi: ut scires quō romanam rem p-
regeres. Enarrari autē non potest: quæ cōmotio fuerit Maximini: cum audiuit contra se Africam
descriuisse. Nam senatus auctoritate percepta incurrebat in parietes: uestem scindere: gladi-
um arripere: quasi omnes posset occidere: præfusus furere uidebatur. Præfectus urbi acceptis
litteris acrioribus: populum & milites allocutus est: dicēs Maximinū iam occisum. Ex quo
maius fuit gaudium: statimque deiectæ sunt statuæ atque imagines: qui hostis fuerat iudi-
catus. Vfus est sane senatus pendente bello potestate qua debuit. Nam delatores: calūniatores: p-
curatores: & oēm illam faciem maximiniana tyranni dis occidi senatus iussit. Atque parum fu-
it: quod senatus iudicauerat: illud populi iudicium fuit: quod occisi tracti sunt: & in cloacā
missi. Tunc & præfectus urbi Sabinus consularis uir fuisse percussus occisus: & in publico dereli-
ctus est. Hæc ubi comperit Maximinus: statim cohortatus est milites hoc genere concionis.
Sacra comilitones: immo etiam mei consecranei: & quorum mecum plerique uere milita-
tis: dū nos a Germania Romanam defendimus maiestatem: dum nos Illyricum a barbaris uin-
dicamus: afri fidem punicam præstiterunt. Nam duos nobis Gordianos: quorum alter senio
ita affectus est: ut nō possit assurgere: Alter ita luxuriæ perditus: ut debilitatem habeat pro
senectute: imperatores fecerūt. Et ne hoc parum est: sed factum a frorum nobilis ille senatus
agnouit: & pro quorum liberis arma portamus: hic cōtra nos uiginti uiros statuerunt: & oēs
uelut contra hostes sententias protulerunt. Qui nimmo agite ut uiros decet: properādum
est ad urbem. Nam & uiginti uiri consulares contra nos lecti sunt: quibus resistendum est no-
bis fortiter agentibus: uobis feliciter dimicantibus. Lentas militum mentes & suorum ala-
cres animos hac concione Maximinus sæpe cognouit. Denique statim ad filium scripsit: qui
longe post sequebatur: ut acceleraret: ne quid contra eum se absente milites cogitarent: litte-
rarum exemplum tale Iunius Cordus dicit. Refert ad te stipator meus Tycannius: quæ gesta
cognoui uel in Africa: uel Romæ: refert quæ sint militum mentes: quæto quantum potes
properes: neque ut soler: militaris turba plus faciat. Quid uerear ex eo audies: quem ad te
misi. Dum hæc aguntur in Africa contra duos Gordianos: Capellianus quidam Gordiano &
in priuata uita semper aduersus & ab ipso imperatore iam cum matros Maximini iussu re-
geret: ueteranus dimissus cū lectis mauris & tumultuaria manu accepto Gordiano successo-
re Carthaginē petit: atque oēs fide punica carthaginensium populos inclinauit. Gordianus tū
fortunam belli experiri cupiēs: filium tuum iam natu grauiorem quadraginta & sex annos agē

Tysdrū

Maximinu
dij's miseris
deuouem)

Iunius
cordus

Censuales

Tycannius

Capellianus

Punica fide:

Gordiani iunioris mors

Gordiani senioris mors

Fabia Ore stilla

Antomus

Serenus Samonicus

Priamus multorum filiorum

Dexippus

Genitura

Virg

tem: quem tunc legati loco: ut diximus habuerat: contra Capelianum & Maximianum misit uirum: de cuius moribus suo loco dicemus. Sed cum in re militari & Capelianus esset audacior: & Gordianus iunior non tam exercitus quippe: quod nobilitatis deliciis tardabatur: pugna commissa uincitur: & in eodem bello interficitur. Fertur autem tanta multitudo Gordiani partium in bello cecidisse: ut cum diu quaesitum sit corpus Gordiani iunioris: non potuerit inueniri. Fuit praeterea ingens: quae raro in Africa est tempestas: quae Gordiani exercitum ante bellum ita dissipauit: ut minus idonei milites praestiterent: atque ita facilis esset Capeliani uictoria. Haec ubi comperit senior Gordianus: cum in Africa nihil praestidit: & Maximiano multum temporis & fides punica perurgeret: & acerrime Capelianus instaret. Lucius deinde mentem: atque animum fatigaret: laqueo uitam finiuit. Hic exitus duorum Gordianorum fuit: quos ambos senatus Augustos appellauit: & postea inter diuos rettulit. Imperauerunt anno unio: mensibus sex. Gordianus iunior hic Gordiani senis proconsulis Africae filius: qui cum patre & ab Afris & a senatu Augustus appellatus est. Litteris & moribus clarus fuit praeter nobilitatem: quam ut nonnulli ab Antoninis: ut plurimi ab Antoniis duxit. Siquidem argumento ad probandam generis qualitatem alii hoc esse dixerunt: quod Africanus Gordianus senior appellatus cognomine Scipionum: quod domum pompeianam in urbe habuit: quod Antoninorum cognomine semper est nuncupatus: quod Antonium filium suum ipse significari uoluit in senatu: quae singula uidentur familias designare. Sed ego Iunium Cordum sequor: qui dicit ex omnibus his familiis Gordianorum coaluisse nobilitatem. Idem igitur natus patri primus Fabia Orestilla Antonii proneptus: unde Caesarum quoque familiam contingere uidebatur. Et primis diebus sui natalis Antoninus est appellatus. Mox in senatu Antonini nomen est editum uulgo. Deinde Gordianus haberi coepit: in studiis grauius opinionis fuit: forma conspicuus: memoriae singularis: bonitatis insignis: a deo ut semper in scholis si quis per erorum uerberaretur: ille lachrymas non teneret. Sereno Samonico: qui patris eius amicissimus: sibi autem praceptor fuit: nimis acceptus & carus uisus: quae deo ut omnes libros Sereni Samonici patris sui: quae censuebantur ad sexaginta & duo milia: qui Gordiano minori moriens ille reliqueret: quod eum ad caelum tulit. Siquidem tanta bibliothecae & copia splendore donatus in famam hominum litterarum decore puenit. Quaesturam Helio Gabalo auctore promeruit: ideo quod luxurioso imperatori lasciuia iuuenis: non tamen luxuriosa neque infamis praedicata est. Praetura Alexandro auctore urbanam tenuit: in qua tanta iurisdictionis gratia fuit: ut statim consulatum patris missus legatus est: obsecutus atque illic ea quae superius dicta sunt: contigerunt. Fuit uini cupidior: semper tamen undecunq; conditi nunc rosae nunc mastice: nunc ablinthii: ceterisque rebus: quibus gula maxime delectaretur. Cibi parca: ita ut intra punctum temporis uel prandium si pranderet: uel coenam finiret. Mulierum cupidissimus: huiusmodi concubinas uiginti & duas fertur. Ex quibus uobis ternos & quaternos filios reliquit. Appellatusque est sui temporis Priamus: quem uulgo iocantes: quod esset natura praecipua: Priapum: non Priamum saepe uocarent. Vixit in deliciis in hortis: in balneis: in summa claritate cito esse moriturum. Vita sua nec tamen fortitudine a bonis unquam degenerauit: semperque inter illusterrimos fuit: ciuibus nec reip. ad consolationem defuit. Denique etiam senatus libentissime illum Augustum appellauit: atque in eo spem publicam posuit. Vestitu cultuque rursus: seruis & oibus suis carus. Cordus dicit uxorem eum nunquam habere uoluisse. Contra de Maximo puerulus adeptus est imperium. Cum senior Gordianus mathematicum aliquando consulere de genitura huius: respondisse ille dicitur: hunc & filium imperatoris: & ipsum imperatorem futurum. Et cum senior Gordianus rideret: ostendisse constellationem mathematicam ferunt: & de libris ueteribus dictasse: ita ut probaret se uera dixisse. Qui quidem & senatui dixit. Quae omnia postea Gordianus senior in Africa iam imperator: & quoniam nihil timebat: narrasse phibetur: de morte quinetiam sua filiique: & de genere mortis dixisse. Cantabar praeterea uerlus senex: cum Gordianum filium uideret hos sapissime. Ostendit terris hunc tamen fata: neque ultra esse sinent: nimium uobis romana praepago Visa potes super: propria haec si dona fuisset Extant dicta & soluta oratione & uerlibus Gordiani iunioris: quae hodie ab eius affinis frequenter tantur. Non magna: non minima: sed media & quae appareat esse hominis ingeniosum: sed luxuriantis & suum discernentis ingenium. Pomorum & holerum uicissimissimus fuit: in reliquo ciborum genere parcissimus semper pomorum aliquid recentium deuoraret: frigidarium percipidus. Nec facile peractat nisi frigidas & plurimas bibit. Et erat corporis uastus: quare magis ad frigidam urgebatur. Haec de Gordiano iunioris digna memoratu coeperimus: non enim nos talia dicere uoluimus

quod Junius Cordus ridicule ac stulte composuit de uoluptatibus domesticis ceterisque isimis rebus: quod qui uelit scire ipsum legat Gordium: qui dicit & quos seruos habuerit unusquisque principum: & quos amicos: & quos penulas: quosue clamides: quorum etiam scientia nulli potest. Siquidem ea debeant in historia poni ab historiographis: quae aut fugienda sunt aut sequenda. Sane quod praetermittendum esse non celsi: quae mirabile uisum est lectu apud Vulcatium Terentianum: quod ipse historiae sui temporis scripsit. In litteras misit Vulcatius Terentianus Gordianum seniorem Augusti uultum sic representasse: ut & uocem & morem & staturam eius de ostenta re uideretur. Filium uero Pompeio simillimum uisum: quibus Pompeius obesi corporis fuisse de negatur. Nepotem autem eius etiam nunc uidemus imagines Scipionis Asiatici rettulisse: quod pro sua administratione tacendum esse non credidi. Gordianus tertius post mortem duorum Gordianorum senatus trepidus & Maximinum uacillanter timens ex uiginti uiris: quos ad remp. tuendam delegerat: Pupienum siue Maximum & Clodium Balbinum Augustos appellauit ambos ex consulibus. Tunc populus & milites Gordianum puulum annos agentem: ut plures afferunt undecim: ut nonnulli tres decem: ut Junius Cordus dicit sex decem: non uiginti & secundo anno eum perisse asserit: petierunt: ut Caesar appellaretur: raptusque ad senatum: atque inde in concione positus in dextera imperatoris sedes: Caesar est appellatus. Hic natus est: ut plures afferunt ex filia Gordiani: ut unus aut duo: nam amplius inuenire non potui: ex filio qui in Africa periit. Gordianus scilicet Caesar factus apud matrem educatus est. Et cum extinctis Maximinis Maximus et Balbinus militari seditione interempti essent: qui biennio imperauerat: Gordianus a dolens & Caesar eatenus fuerat: a militibus & populo & senatu & oibus gentibus ingenti amore: ingenti studio & gratia: Augustus est appellatus. Amabatur autem merito aui & auunculi siue patris: quod ambo pro senatu & pro populo: contra Maximinum arma sumpserunt: & militari uel morte uel necessitate perierunt. Post haec ueterani ad curiam uenerunt: ut discerent quid actum esset. Ex quibus duo ingressi capitulum cum illic senatus ageretur ante ipsam aram Gallicano ex consulibus & Moenenate ex duobus interempti sunt: atque bellum intestinum ortum est: cum essent armati et senatores ignorantibus ueteranis: quod Gordianus a dolens solus teneret imperium. Desippus quidem asseruerat ex filio Gordiani tertium Gordianum esse natum: & postea quod constitit apud ueteranos quoque solum Gordianum imperare inter populum: & milites: ac ueteranos pax roborata est: & hic finis belli intestini fuit: cum esset delatus Gordiano puero consulatum. Sed iudicium non diu imperatori Gordiani hoc fuit: quod eclipsis solis facta est: ut nox crederetur: neque sine luminibus accessis quicquam possit. Post haec tamen uoluptatibus & deliciis pro. ro. uacauit: ut ea quae fuerant asperae gesta mitigaret. Venusto & Sabino consulibus in Africa contra Gordianum tertium duce Sabino: quem Gordianus per praesidem Mauritaniae obsecrum a coiuuatis ita oppressit: ut ad eum tradendum Carthaginem omnes uenirent: & crimina confitentibus & ueniam sceleribus postulantibus. Finis igitur sollicitudine in Africa Gordiano iam iterum & Pompeiano consulibus bellum per se cum natum est: quoniam & adolecens Gordianus priusquam ad bellum proficere: & duxit uxorem filiam Misitheii doctissimi uiri: quem causa eloquentiae dignum paratela sua putauit: & praefectum statim fecit: post quod non puerile iam & contemptibile uidebatur imperium. Siquidem & optimi soceri consilia diuauerunt: & ipse pro pietate aliquantulum saperet: nec praesones ac ministros aulicos matris uel ignorantiae conuenientia uiderentur. Extat denique & soceri eius ad eum epistola & ipsius Gordiani ad socerum: qua intelligitur eius sculm emendatius ac diligentius socero adiuuante perfectum: quarum exemplum hoc est. Domino filio: & Augusto Misitheus socer & praefectus. Euasit nos grauem temporum maculam qua praesones & per illos qui amici tibi uidebantur: erant autem uacillantes inimici: omnia uendebantur uoluptati: & ex eo magis quod tibi gratior emendatio est: ut si qua uitia fuerunt tua: non fuisse satis consterni fili uenerabilis: neque enim quisquam ferre non potuit datae eunuchis suffragantibus militum praesones: negatum laboribus praemium: aut interemptos aut liberatos pro libidine atque mercede: quos non decebat: uacuum ararium per eos: qui quotidie in diuissime frequentabant initas factiones: ut tu decipereris: cum iter se de bonis pessimis quique haberent ante consilia tibi met suggerenda bonos pellerent: detestandos insinuant: omnes postremo tuas fabulas uenderent. Diu igitur gratias: quod uolente in te ipso emendata res publica est. Delectat sane boni esse principis socerum: & eius qui omnia requirat: & omnia uelit scire: & qui pepulerit homines: per quos antea uelut in auctione positus mundi natus est. Item Gordiani ad ipsum. Imperator Gordianus Augustus Misitheo patri & praefecto. Nisi dii omnipotentes romanum tuerentur imperium: etiam nunc per emptos praesones uelut in hasta positi uenderentur. Denique nunc demum intelligo neque feliciore praetorianis cohortibus praesones debuisse: neque Serapioni quartam legionem credendam fuisse. Et ut omnia dinumerarem multa non esse facienda: quae feci: sed disgratias: quod te insinu

Junius cordus ridicul

stultus & loquax

Vulcatius Terentianus

Augustus

Pompeius

Gordianus tertius

Junius cordus

Dexippus

Eclipsis maxima

Venustus

Sabinus

Sabinianus

Gordianus

Pompeianus

Misitheus

Hundinatus

Serapio

Gaudiam
Reuered
Montan

Tremotus maximo
gordiani tempore

Coss. < Praetextat
Atticus

Janus geminus optus
indici erat
di belli

Carras
Nisibi

Attaminaret

Antiochenſia cruceſ

Nitibis

Cteſpſo

Philippus

Nilitanea

onſſ
Priamus
Pappus
Philippus

ante qui nihil uendis didici ea: quae in cluſus ſcire non poteram. Quid enim facerem? quod
ad mauros uenderet: & conſilio cum Gaudiano & Reuerendo & Montano habito uel lauda
ret aliquos uel uituperaret. Et illorum conſentiu quaſi teſtium quod dixerat approbarem mi
pater. Verum audias uel imifer eſt imperator: apud quem uera recitentur: qui cu ipſe pu
blice ambulare non poſſit: neceſſe eſt ut audiat: & uel audita uel a plurimis roborata confir
met. His epiſtoliſ intellectū eſt adoleſcentē ſoceri cōſiliis emendatū atque correptū. Et Mi
ſitheus quidem epiſtola grācam qdam fuiſſe dicunt: ſed in hanc ſententiam. Tantum autē ua
luit eius grauitas & ſanctimonia: ut ex obſcuriſſimo præter nobilitatē geſtis etiam Gordia
num clarum principem fecerit. Fuit terramotus eouſque grauis iperante Gordiano: ut ci
uitates etiam terræ hiatu cum populis deperirent: ob quæ ſacrificia per totā urbem totum
que orbem terrarū ingentia celebrata ſunt. Et Cordus qdem dicit inſpectis librif ſibyllinis
celebratiſque omnibus q illic iuſta uidebatur: mundanum malum eſſe ſedatū ſedato terræ
motu. Praetextato & Attico conſulibus Gordianus aperto Iano gemino quod lignum erat in
dicti belli: profectus eſt contra perſas cum exercitu igenti & tanto auro: ut uel auxiliis uel mi
litibus facile perſas uincere poſſet. Fecit iter in Meſiam: atque in ipſo procinctu quicqd ho
ſtium in thraciis fuit: deleuit: fugauit: expulit: atque ſubmouit. Inde per Syriā in Antiochia
uenit: quæ a perſis iam tenebatur. Illic frequentibus præliis pugnauit & uicit: Sapore perſa
rum rege ſubmoto. Et poſt Artaxerxem Antiochiam recepit: Carras & Niſibi: quæ omnia
ſub perſarum imperio erant. Rex ſane perſarum tantum Gordianum principem timuit: ut
cum inſtructus eſſet: & ſuis copiis & noſtris: tamen ciuitatibus ipſe præſidia ſpōte deduceret:
eafque integras ſuis ciuitatibus redderet: ita ut nihil quod ad eorum fortunas pertineret: at
taminaret. Sed hæc omnia per Miſitheum ſoceram Gordiani: eū demque præfectum geſta
ſunt. Effectum demque eſt: ut perſæ qui iam in Italia timebantur: in regnum ſuum pugnan
te Gordiano redirent: totumque orientem romana reſpublica detineret. Extat oratio Gor
diani ad ſenatum: qua de rebus geſtis ſcribens Miſitheo præfecto ſuo & ſocero ingentes gratias
agit: cuius partem in didi: ut ex eo uera cognoſceres. Poſt hæc patres conſcripti: q dū iter agi
mus geſta ſunt: quæ ubique ſingulis digna ſunt actitata etiam: perſas ut breui multa conne
ctam ab Antiochenſium crucibus: quas iam nexas perſico ferro gerebant: & reges perſarum:
& leges amouimus. Carras deinde cæterasque urbes imperio romano reddidimus. Nitibin
uſque peruenimus: & ſi dii fauerint: Teſiphona uſque uenimus. Valet tantum Miſitheus p
fectus & parens noſter: cuius ductu & diſpoſitione & hæc tranſegimus: & reliqua tranſigemus
Veſtrum eſt igitur ſupplicatiōes decernere: nos diis cōmendare: Miſitheo gratias agere. His
in ſenatu lectis: quadrigæ elephantorum Gordiano decretae ſunt: ut pote qui perſas uiciſſet
ut triūpho pſico triūpharet. Miſitheo autē qdragita ex equorū & triūpaliſ curruſ & titulus
huiusmodi. Miſitheo eminētī uiro: parētī principū: ptori totius urbis: tutōri ſcipi. ſenatus
populuſque romanus uicē reddidit. Sed iſta felicitas longior eſſe non potuit. Nam Miſitheus
q tum plærque dicitur: artibus Philippi qui poſt eum præfectus ptori eſt factus: ut alii morbo
extinctus eſt hære de romana rep. ut quicquid eius fuerat: uectigalibus urbis accederet. Cu
ius uiri tanta in rep. diſpoſitio fuit: ut nulla eſſet unq ciuitas militanea potior: & q poſſet ex
ercitum po. ro. ac principem ferre: quæ totius anni in aceto: frumētō & lardo atque hordeo
& paleis condita non haberet: minores uero urbes alia triginta dierum: alia quadragita: nō
nullæ duorum menſium: q minimum quindeci dierum. Idem cum eſſet præfectus: arma mili
tum ſemper inſpexit. Nullum ſenem militare paſſus eſt: nullum puerum annonas accipere.
Caſtra omnia ſoſtato circuibat: noctibus etiam plærūque uigilias frequentabat. Amabatur
que ab omnibus: quod ſic & remp. amaret & principem. Tribuni eum & duces uſque adeo ti
muerunt & amaerunt: ut neque uellent peccare: neque ulla ex parte peccarent. Philippus
eum propter plærque uehementer timuiſſe fertur: atque ob hoc p medicos iſidiāſ eius ui
ræ paraſſe. & qdem hoc genere cū effuſione alui Miſitheus laboraret: atque a medicis ſiſten
di uentris gratia poculū iuberetur accipere: mutatis q fuerant parata: id fertur datū: quo ma
gis ſolueretur: atque ita exaiaſe eſt. Quo mortuo a Priano & Pappo cōſulibus i eius locum
preſectus ptorii factus eſt Philippus arabs humiſi genere natus: ſed ſupbus: q ſe in nouitate at
que enormitate fortunæ nō tenuit: ita ut ſtati Gordiano q eum in locū parētis adſcuerat: iſi
diāſ p milites faceret. Quæ tales fuerūt: Miſitheus tm q tum diximus huerat conditorū: ut
uacillare diſpoſitio romana nō poſſet. Verū artibus Philippi primū naues frumētariae ſūt
diano in ſeſtos milites ſtatim reddidit: non intelligentes artibus Philippi iuuenē eſſe deceprū
Sed Philippus etiam hoc addidit: ut rumore per milites ſpargeret: adoleſcentē eſſe Gordia
num imperium non poſſe regere: meliuf eſſe illum imperare: qui militem gubernaret: qui
remp. ſciret. Corrupti præterea etiam principes: effectumque: ut palam Philippus ad impe

rium poſceretur. Amici gordiani primū uehementiſſime reſiſtebant. Sed cum milites fa
me uincerentur: imperium Philippo mandatum eſt: iuſſumque a militibus: ut quaſi tutor
eius Philippus cum eodem gordiano pariter imperaret. Suſcepto igitur imperio cum & Phi
lippuſe contra gordianum ſuperbiſſime ageret: & ille ſe imperatorem atque imperatorum
prolem & uirum nobiliſſimæ familie recognoſceret: nec ferre poſſet improbitatem homi
nis ignobilis apud duces & milites aſtare præfecto Metio gordiano affini ſuo in tribunali p
ceſſit: ſperans poſſe imperium Philippo abrogari. Sed hac conqueſtione nihil egit: cum illū
incaſſet: quod immemor beneficiorum eius ſibi minus gratus exiſteret. Et cum milites ro
gaſſet: cum aperte duces amiſſet: factione Philippi minor apd omnes fuit. Denique cum ſe
uideret minore haberi: petiit ut æquale ſaltem inter eos eſſet imperium: nec impetrauit.
Dehinc petiit: ut loco Caſariſ haberetur: nec id obtinuit. Petiit etiam: ut præfecti loco eēt
Philippo: quod & ipſum negatum eſt. Vltimæ preces fuerunt: ut eum Philippus p duce ha
beret: & pateretur uiuere. Ad quod quidem pene conſenſerat Philippus ipſe tacitus: ſed
omnia per amicos agens nutibus atque conſiliis. Verum cum ſecum ipſe cogitaret amorem
populi romani: & ſenatus circa Gordianum & totius Africae ac Syriæ totiuſque orbis Roma
ni cum & nobilis eſſet & ſenatus ac filius imperatorum: & bellis grauibus totam rep. libe
raſſet: poſſe fieri: ut ſiſta quando cunque militum uoluntate Gordiano redderetur imperi
um recens: cum in Gordianum iræ militum famis cauſa uehementes eſſent: clamantem an
te conſpectum duci iuſſit ac ſpoliari & occidi. Quod cum primum dilatum eſſet: poſt ut iuſ
ſit impletum eſt. Ita Philippus impi non iure obrinuit imperium. Imperauit Gordianus an
nis ſex. Et dum hæc agerentur: Argunthiſ ſcytharum rex finitimorum regna uafſtabat: ma
xime quod compererat Miſitheum perſis: cuius conſilio reſpublica fuerat gubernata. Phi
lippus autem ne a crudelitate nāciſci uideretur imperium: Romā litteras miſit: quibus ſcri
pſit. Gordianum morbo periſſe: ſequē a cunctis militibus electum. Nec deſuit: ut ſenatus de
his rebus: quas non nouerat falleretur. Appellato igitur principe Philippo & Auguſto nūcu
pato Gordianum adoleſcentem iter deos rettulit. Fuit iuuenis lætus: pulcher: amabilis: gra
tus omnibus: in uita iucundus: in litteris nobilis: proſuſ ut nihil præter ætatem deſſet im
perio. Amatus eſt a populo & ſenatu & militibus ante Philippi factionem: ita ut nemo princi
pum. Cordus dicit omnes milites eum filium appellatſe: ab omni ſenatu filiū dictum: oēm
populum deliciaſ ſuas Gordianum dixiſſe. Denique Philippus cum eum inter ſeciſſet: ne
que imagines eius tolleret: neque ſtatuas deponeret: neque nomē abraderet: ſed diuum ſem
per appellans etiam apud ipſos milites cum quibus factionem fecerat: ſerio animo & peregrini
na calliditate ueneratus eſt. Domus Gordianorum etiam nunc extat: quam iſte Gordianus
pulcherrime exornauit. Et uilla eorum uia præneſtina ducentas columnas uno ſtilo habens:
quarum quinquaginta chriſtæ: claudianæ quinquaginta: iynades quinquaginta: numidi
cæ pari meſura ſunt. In qua baſilicæ cætenariæ tres. Cætera huius operi conuenientia: & ther
mæ quales præter urbem ut tūc nuſquam in orbe terrarum. Familia Gordiani hoc ſenatus
decreuit: ut a tutelis atque legationibus & a publicis neceſſitatibus niſi ſi uellent poſteri eius:
ſemper uacarent. Opera Gordiani Romæ nulla extant: præter quædam nymphia & balne
as. Sed balneæ priuatiſ hominibus fuerunt: & ab eo in uſum priuatorum exornatae ſunt. Inſtr
tuerat porticum in campo martio ſub colle pedum mille: ita ut ab altera parte: qua mille pe
dum porticus fieret: atque iter eaſ pariter & ſpatium pedum quingentorum: cuius ſpatii hic
atque inde uiri darii eſſent lauro myrto: & buxo frequentata. Medium uero lichoftratū bre
uibus columnis altrinſecus poſitis & figillis per pedes mille: quod eſſet deambulatoriū: ita
ut in capite baſilicæ eſſet pedum quingentorum. Cogitauerat præterea cū Miſitheo: ut poſt
baſilicam thermas æſtuas ſui nominis faceret: ita ut hyemales in principio porticum pone
rer: ſuo uſui eſſent uel uiridaria uel porticus. Sed hæc omnia nunc priuatorum & poſſeſſio
nibus & hortis & ædificiis occupata ſunt. Fuerunt ſub Gordiano Romæ elephāti triginta &
duo: quorum ipſe duodecim miſerat: Alexander decem. Alces decem. Tigres decem. Leonis
manſueti ſexaginta. Leopardi manſueti triginta. Belbi: deſt hienæ decem: gladiſorum ſiſca
lium paria mille. Hyppotamis ex renocere unus. Arcoleontes decem. Camelopardali decem.
Onagri uiginti. Eg ſerū qdraginta: & cætera huiusmodi aialia innumera & diuerſa: q oia Philip
pus ludis ſæcularibus uel dedit uel occidit. Haſa aut oēs ſeras manſuetas & præterea efferatas
parabat ad triūphū perſicū: quod uotum publicum nihil ualuit. Nā oia hæc Philippus
exhibuit ſæcularibus ludis & muneribus atque circēſibus: cū milleſimū ab urbe cōdita annū
in cōſulatu ſuo & filii ſui celebrauit: qd de Caſare mēoriae traditū eſt. Hoc etiā de Gordia
no Corduſe ueniſſe pſcribit. Nā oēs qcunque illū gladio appetuerūt: q nouē fuiſſe dicūtur
poſtea interēpti a Philippi ſua manu fuiſſe: & iſ de qbus illū pcuſſerat iteremiſſe
dicūtur. Triū igit Gordianorū hæc fuit uita: qui oēs Auguſti appellati ſunt: duobus i Afri

Metius gordianus

Philippus m
ator creatur

Ducentas colu
mmas uno ſtilo
habens

Chriſtes colu
ne

Symades

Humidice

Nymphia

Lichoftrato

Belbi .i. hienæ

Arcoleontes
Camelopardal
es
Equiferi

hyppo
potam
& rhino
ceru
urus

ca'interemptis perfidis finibus; Gordiano sepulchrū milites apud Circenū castrum fecerūt in finibus perfidis titulum huiusmodi ad dentes & græcis & latinis; & perlicis & iudaicis; & ægyptiacis litteris; ut ab omnibus legeretur. Diuo Gordiano uictori perfarū; uictori gotthorum; uictori farmatiarum; depulsoi romanarum seditionum; uictori germanorū; sed nō uictori Philipporum; quod ideo uidebatur additum; quia in campis Philippis ab Alanis tu multuario prælio uictus abscesserat. Simul etiam quod a Philippis uidebatur occisus. Quē titulum euertisse Licinius dicitur eo tempore; quo est nactus imperium; cum se uellet uide ri a Philippis originem trahere. Quæ omnia Cōstantine maxime iccirco sum secutus; neq; tuæ cognitioni deesset; quod dignum scientia uideretur.

Licini)

Maximus & Balbinus eiusdem Iulii Capitolini.

Inreemptis in Africa Gordiano seniore cū filio; cū Maximinus ad urbē furens ueniret; ut quod Gordiani Augusti appellati fuerāt; uindicaret; se natus pertrepidus in aedem Concordiæ se primo kalen. iunias concurrir: ludis apollinariibus remedium contra furorē hominis improbissimi requirrens. Cum igitur duo cōsulares & eminentes quidē uiri Maximus & Balbinus; quorum Maximus a plerisque i historia reticetur; & loco eius Pupieni nomen infertur; cum & Dexippus & Arapianus Maximum & Balbinum dicant electos contra Maximinū post Gordianos; quorum alter bonitate; uirtute alter ac feueritate clari habebantur; ingressi essent curiā ac præcipue timorē Maximini aduētum ferrent; ostenderentque referente consule de aliis rebus qui primam sententiā erat dicturus; sic orsus est. Minora nos sollicitant; & prope aniles res feruentissimo tēpore tractamus in curia. Quid enim opus est de restitutiōe templorū; de Basilicæ ornatu; de thermis titianis; de exædificatione amphitheatri agere; cum imineat Maximus; quem hostem mecū ante dixi xistis. Gordiani duo in quibus p̄sidium fuerat; interēpti sunt; neque in præsentem illum sit auxilium; quo respirare possimus. Agite igitur. p. c. principes dicite; quid moramini? ne dū singillatim p̄timefcitis; in timore potiusq; in uirtute opprimamini. Post hæc tacentibus cūctis; cum Maximus qui & natu grandior erat; & meritis; & uirtute ac feueritate clarior dicere sententiam cœpisset; qua ostenderet duos principes esse faciendos. Veetius Sabinus ex familia Vlpiorum rogato consule; ut sibi dicere atque interfari liceret; sic orsus ē. Scio. p. c. hanc rebus nouis iesse oportere constantiā; ut rapienda sint consilia non quaerenda; Verbis quinetiā plurimis abstinentum sit; atque sententiis ubi res perurgunt; ceruices suas quisque respiciat; uxorem ac liberos cogiter; auitas patriasque fortunas quibus omnibus iminet Maximinus natura furiosus; truculentus; imanis. Causa uero ut sibi uideatur satis iusta; truculentior ille quadrato agmine castris ubique positis ad urbem tendit. Vos sedendo & consultando diem teritis; longa oratione opus non est; faciendus est impator; imo faciendi sunt principes. Vnus qui res domesticas; alter qui bellicascuret. Vnus qui in urbe residet; alter qui obuiam cum exercitu latronibus pergat. Ego principes dico; uos firmate si placet; si minus meliores ostendite. Maximum igitur atque Balbinum; quorum unus in re militari tantus est; ut nobilitatem generis splendore uirtutis allexerit. Alter ita clarus nobilitate est; ut & morum leuitate reipub. sit necessarius & uitæ sanctimonia; quam a prima ætate in studiis semp ac litteris tenuit. Habetis sententiam. p. c. mihi fortasse periculosiorē q̄ uobis; sed nec uobis satis tutam; si non aut alios aut hos principes feceritis. Post hæc acclamatum est uno consensu. Aequū est; iustum est. Sententiā Sabini oēs consentimus. Maxime & Balbine Augusti dii uos feruent; dii uos principes fecerunt; dii uos conferuent. Vos senatum a latronibus uindicatē; uobis bellū contra latrones mandamus. Hostis publicus Maximinus cum filio pereat; hostem publicū uos persequimini. Felices uos iudicio senatus; felicē tempus; uestro ip̄erio. Quod uobis senatus detulit; fortiter agite; quod uobis senatus detulit libenter accipite. His atque aliis acclamati onibus imperatores facti sunt Maximus atque Balbinus. Egressi igitur a senatu; primum capitolium ascenderunt; ac rem diuinam fecerunt. Sed dum in capitolio rem diuinam faciūt; populus ro. imperio Maximi contradixit; timebant enim feueritatem eius hoies uulgares; Quare factum est; ut gordianum adolescentulū principem peterent; qui statim factus est; nec prius permisi sunt ad palatium stipatis armif ire; q̄ nepotem gordiani Cæsaris nomine nuncuparent. Deinde ad rostra populū conuocauit. Vbi cum orationem de senatus sententiā; & de sua electione habuissent. po. r. cum militibus qui forte conuenerant; acclamauit Gordianum Cæsarem omnes rogamus. Hic ne poserat gordiani ex filia; ut quidā; uel ut alii ex filio; qui est in Africa occisus; annum agens ætatis quartum decimum; ut plerique dicunt qui statim raptus est; & nouo genere senatus cōsulti cum eadem die senatus consultum factū

Senatus in Aedē concordie

Dexippus

Arapianus

Titianæ thermæ

Veetius Sabinus

Vlpianus

Ulpiorum familia

esset; inductus in curiam Cæsar est appellatus. Prima igitur relatio principum fuit; ut duo Gordiani diui appellarentur. Aliqui autem unum putat appellatum seniorē uidelicet. Sed ego libris; quos Iunius Cordus affatim scripsit; legisse memini ambos in deos relatos. Siquidem senior laqueo uitam finiuit; iunior aut in bello consumptus est. Qui utique maiorem meretur reuerentiā; quod eum bella rapuerit. Post has igitur relationes p̄fectura urbis i Sabinum collocata est; utrum grauem & Maximus moribus cōgruentem; p̄toriana in Pinarium Valentem. Sed priusq; de actibus eorum loquar; placet aliqua dicere de moribus atque genere non eo modo; quo Iunius Cordus est p̄secutus oia; sed illo quo Suetonius Tranquillus & Valerius Marcellus; quis Curius Fortunatus; q̄ oēm hanc historia pericripserit; plura consergerit. Cordus uero tam multa; ut etiam pleraque & minus honesta pericripserit. Maximo pater fuit Maximus unus e plebe; ut nōnulli dicunt. Pater ferrarius; ut alii ueredarius; uehicularius fabricator; hunc suscepit ex uxore Prima noie. Cui fratres quattuor uiri fuerunt & quattuor puellæ; qui oēs in pubertate interierunt. Nato Maximo carnem bubulā; & quidem multam aquila in cellā eorum picisse fertur; quæ angusto patebat impluuiō; eam denique cum iaceret; nec quisq; attingere auderet religionis timore; iterum sustulisse & in p̄ximum facellum; quod erat louis p̄stiti detulisse. Id eo tēpore nihil uisum est omnis haberi; sed non sine causa factum probauit imperium. Pueritiam oēm in domo patris Pinarii fecit; quem statim ad p̄fecturam p̄torii subuexit; ubi factus est imperator. Operā grammatice; rhetorice non multam dedit. Siquidem semper uirtuti & militari feueritati studuit. Attamen militaris tribunus fuit; & multos egit numeros; & postea p̄turam sumptu pescenninæ Marcellinæ; quæ illum loco filii susceperat & aluerat. Inde p̄consulatum Bithyniæ egit; & deinceps græciæ; ac tertio Narbone; missus p̄terea legatus farmathas in illyrico contulit; atque idē tractatus ad Rhenu rē cōtra germāos satis feliciter gessit. Post hæc p̄fectus urbis prudētissimus ac igeniosissimus; & feuerissimus approbatus ē. Quare ueluti senatus ei hoies; qd nō licebat; nouæ familiæ imperium tñ detulit confessis oibus eo tempore in senatu aptiorem non esse; qui deberet principis nomen accipere. Et qm̄ etiam minora plerique desiderant. Fuit cibi auarus; uini parcissimus; ad rem ueneriā nimis rarus; domi forisque semper feuerus; ita ut & tristis cognomen acciperet. Vultu grauissimus & retortidus; statura p̄cerus; corporis qualitate sanissimus; moribus aspernabilis; attamen iustus; neque unq; usque ad exitum negotiorū uel inhumanus; uel inclamens. Rogatus semper ignouit; nec iratus est; nisi ubi eum irasci decuit Factionibus se nunq; p̄buit; iudicii tenax fuit; neque aliis potiusq; sibi credidit. Quare & a senatu multum dilectus est; & a populo timori habitus; siquidem sciebat populus eius cenforiam p̄fecturam; quam uidebat posse in ip̄erio uæhementius conualescere. Balbinus nobilissimus & iterum consul rector puinciarum infinitarum. Nam & in Asiam & Africā & Bithyniā & Galathiam & Pontum & Thracias & Gallias ciuilibus administrationibus rexerat; ducto nonnunq; exercitu; sed rebus bellicis minor fuerat q̄ ciuilibus. Attamen bonitate; nimia sanctitate; ac uerecundia ingentē sibi amorem conciliauerat. Familiæ uetustissimæ ut ipse dicebat; a Balbo Cornelio Theophane originem ducens; qui per. G. Pompeium ciuitatē meruerat; cum esset suæ patriæ nobilissimus; demque historiæ scriptor. Statura æque procerus; corporis qualitate cōspicuis; in uoluptatibus nimius; quem quidem adiuuabat diuitiarum abundantia; nam erat a maioribus diues; & multa hæreditatibus per se ipse collegerat. Eloquentia clarus; poemata inter sui temporis poetas plurima fecit; p̄cipiti usu; uini; cibi; rei ueneriæ auidus; uestitu cultus; nec quicq; defuit; quod illum populo non cōmendabilem redderet. Amabilis etiam senatus fuit. Hæc de utriusque uita cōperimus. Denique nonnulli quæ admodū Catonē & Cæsare Salustius comparat; ita hūc quoque comparandū putāt; ut alterum feuerum; clamentem alterum; bonum illum; istum constantem. Illum nihil largientē hunc affluentem copiis omnibus dicerēt. Hæc de moribus atque genere. Decretis ergo omnibus imperatoris honoribus atque insignibus; percepta tribunitia potestate iure proconsulari; pontificatu maximo; patriæ etiam & patriæ nomine meruerunt imperium. His gestis; celebratissime sacris datis ludis scænicis; ludisque circensibus gladiatorio etiam munere; Maximus susceptis uotis in capitolio ad bellum contra Maximinum missus est cum exercitu ingentē p̄torianis Romæ manentibus. Vnde autem mos tractus sit; ut proficiscentes ad bellum ip̄eratores; munus gladiatoriu & uenatus darēt; breuiter dicendū est. Multi dicunt ap̄ ueteres hanc deuotionē contra hostes factā; ut ciuium sanguine litato specie pugnarum se nemefis; i deus uis quædam fortunæ satiare. Alii hoc litteris tradunt; quod uerissimulius credo Tituros ad bellum romanos debuisse pugnas uidere; & uulnera & ferrum; & nudas inter se cohortes; ne dimicantes in bello armatos hostes timerent; aut uulnera & sanguinem perhorrescerent. Et maximo quidem ad bellum profecto Romæ p̄toriani remanserunt. Inter quos & populū tanta seditio fuit; ut ad bellum irestinum ueniretur. Urbis Romæ pars maxima

Iunius cordus

Sabinus

Pinarus Valens

Suetonius tranquillus

Valerius marcellus

Curius fortunatissimus

Cordus

Veredarius

Pinarus

Pescennina marcellina

Retortidus

Balbus Cornelius theophanes historicus

G. Pompeius

De more duci proficiscetium ad bellū not Nemefis

incenderetur: templa fœdarentur: omnes plateæ cruore polluerentur: cum Albinus homo senior seditionem sedare non posset. Nam & in publicum processit: manus singulis quibus que tenuit: & pene ictum lapidis passus est. Alii dicunt etiam fuisse percussum esse: neque fuisse tumultum: nisi infantem Gordianum purpuratum ad populum longissimi hominis collo superpositum produxisset. Quo uiso populus & milites usque a deo placati sunt: ut amore illius in concordiam redirent. Neque unquam quisquam in illa ætate sic amatus est merito aui & aunculi: seu patris ut quidam dicunt: qui pro populo Romano contra Maximinum in Africa uitam finierant. Tantum apud romanos memoria bonarum rerum ualeat. Maximo igitur ad bellum profecto: senatus per omnes regiones consulares prætorios: quæstorios: ædilitios tribunitios etiam uiros misit: ita ut unaquæque ciuitas frumentum: arma: & propugnacula: & muros pararet: ut per singulas urbes Maximinus fatigaretur. Iustum tunc tamen: ut omnia ex agris in ciuitate colligerentur: ne quid hostis publicus inueniret. Scripsum est præterea ad omnes prouincias missis frumentariis: iustumque ut quicumque Maximinum iuisset: in hostium numero duceretur. Inter hæc Romæ iterum seditiones inter populum & milites ortæ sunt: Et cum mille edicta Albinus proponeret: nec audiretur: ueterani se in castra prætoria contulerunt cum ipsis prætorianis: quos cepit populus obsidere: nec unquam ad amicitiam essent redacti nisi fistulas aquarias populus incidisset: in urbe autem prius dictum esset milites pacatos uenire: & regulæ de rebus factæ sunt: & omnia: quæ domibus erant uasa proiecta. Atque ideo maior pars ciuitatis perijt & multorum diuitiæ. Nam latrones se militibus miscuerunt ad uastanda ea: quæ norant: ubi repperirent. Cum hæc Romæ gererentur: Maximus siue Pupienus apud Rauennam bellum parabat ingenti apparatu: timens uahementissime Maximinum: de quo sæpissime dicebat se non contra hominẽ: sed contra cycloperum bellum gerere. Et Maximinus qui dem apud Aquilegiã ita uictus est: ut a suis occideretur: caputque eius & filii perlatum est Rauennam: quod a Maximo Romam transmissum est. Non tacenda hoc loco deuotio est Aquilegensium pro Romanis: qui etiã crines mulierum pro neruis ad sagittas emittendas totum dicitur. Tantum sane lætitiæ fuit in Balbino: qui plustimebat: ut hecatombem faceret. Statim Maximini caput allatum. Hecatombe autem tale sacrificium est. Centum aræ uno in loco ce: spitiæ extruuntur: & ad eas centum sues: centum oues mactantur. Nam si imperatorum sacrificium sit centum leones: centum aquilæ: & cætera huiusmodi aialia centena ferunt. Quod quidem etiã græci quondã fecisse dicuntur: cum pestilentia laborarent: & a multis imperatoribus id celebratum constet. His igitur peractis: Balbinus cum summa gratulatione Maximum redeuntem e Rauenna cum exercitu integro & copiis expectabat. Siquidem Maximinus ab oppidanis Aquilegensibus: & paucis qui illic erant militibus a Crispino & Melephilo consularibus: qui a senatu missi fuerant: uictus est. Ipse autem Maximinus Aquilegiã cetero accesserat: ut oia tuta & integra usque ad alpes relinqueret. Ac si quæ essent barbarorum: qui Maximum fauerant reliquias: compesceret. Missi sunt denique ad eum legati senatores uiginti: quorum nomina sunt apud Cordum: in his consulares quattuor: prætorii octo: quæstorii cum coronis & senatus consultum: in quo ei statua aurata equestres decernebantur. Ex quo quidem Balbinus subiratus est: dicens Maximum minus quam laborasse: cum ipse domi tanta bella compressisset: ille autem otiosus apud Rauennam resedisset. Sed tantum ualuit bellum Maximo qui profectus est contra Maximinum: ut etiam uictoria decerneretur: quam impletam ille nesciuit. Exercitu igitur suscepto Maximini: ad urbem cum ingenti pompa & multitudine Maximus ad urbem uenit mærentibus militibus: quod eum imperatorem: quem ipsi delegerant: perdidderant: & eos habebant: quos senatus legerat. Nec dissimulari poterat mæror: qui apparebat in frontibus singulorum: etiam quidem nec uerbis abstinerebatur: quibus Maximus & apud milites sæpe dixisset obliuionem præteritorum esse debere: & stipendia magna donasset: & auxilia in ea loca quæ delegerant: dimisisset. Sed animi militum semel imbuti odio: refranari nequeunt. Denique cum audisset senatus acclamationes: quæ milites tægeret: acriter contra Maximum & Balbinum extiterunt secum quotidie cogitantes quos imperatores facere deberent. Senatus consultum autem: quo moti sunt: hæc forma est. Cum ingredienti urbem Maximo Balbinus & Gordianus & senatus & populus romanus obuiam processisset acclamationes primum publicæ fuerunt: quæ milites contringerent. Inde in senatum itum est: ubi post illa: quæ communia solent esse festa: dictum est. Sapienter electi principes sic agunt: per imperitos electi principes sic pereunt: cum constaret a militibus factum esse Maximinum Balbinum autem & Maximum a senatoribus. His auditis milites grauius sauire cœperunt in senatu: præcipue qui sibi triumphare de milibus uidebatur. Et Balbinus quidem cum Maximo urbem cum magna moderatione gaudente senatu & populo Romano regebant: senatui plurimum deferrebat: leges optimas condebant: moderate causas audiebant: res bellicas pulcherrime disponebant: & cum iam paratum esset: ut contra parthos Maximus pro-

Aquilegensium beneuolentia in romanos
Hecatombe quomodo fiebat

Crispinus Melephilus

ficisceretur. Balbinus contra germanos: puer autem Gordianus Romæ remaneret. Milites occasione quaerentes occidendorum principum cum primo iuene uix possent: quia germani stipabant Maximum atque Balbinum: quotidie ingrauescebant. Et erant quidem discordiæ inter Balbinum & Maximum: sed tacite & quæ intelligerentur: potius quiderentur. Cum Balbinus Maximum quasi ignobilem conteneret: Maximus Balbinum quasi debilem calcaret. Quare occasio militibus data est intelligentibus facile discordes imperatores posse interfici. Ludis denique scænicis cum multi & milites & aulici occupati essent: & in palatio soli cum germanis principes remansissent: ipse in eos fecerunt. Turbantibus igitur militibus cum primum nunciatum est Maximo turbam illam: tempestatemque uix euadere posse: nisi ad germanos mitteretur. Et forte in alia parte palatii germani cum Balbino essent: mittit ad Balbinum Maximus petens: ut ei præsidium mitteret. Sed ille suspicatus: quod contra se eos peteret: quem postulabat: monarchiam primum frustratus est. Denique usque ad litæ peruentum est: in hac ramentatione illis contententibus milites superuenerunt: atque ambo eos nudatos uestibus regalibus de palatio cum iniuriis prodixerunt: & per mediã ciuitatem ad castra raptare uoluerunt magna ex parte laniatos. Sed ubi cõpererunt germanos ad defensionem illorum superuenire: ambo occiderunt: & in itinere medio reliquerunt. Inter hæc Gordianus Cæsar sublatu a militibus iperator est appellatus: id est Augustus: quia non erat alius in presenti insultantibus militibus senatui & populo: qui se statim in castra receperunt. Germani sane nec sine causa pugnantem occisissim imperatoribus suis extra urbem ubi suos habebat: se contulerunt. Huc finem habuerunt boni iperatores indignum uita & moribus suis. Nam neque Maximo siue Pupieno fortius: neque Balbino benignius fuit quicquam: quod re ipsa intelligi potest. Neque enim cum esset potestas: malos senatus eligeret. Huc accedit: quod multis honoribus ac potestatibus explorati sunt: cum alter bis consul & præfectus: alter consul & præfectus ad iperium longæui peruenissent amabiles senatui & populo etiã: quia Maximinum iam leuiter primis secebant. Hæc sunt: quæ de Maximo ex Herodiano græco scriptore magna ex parte collegimus. Sed multi non Maximo uerum a Pupieno iperatore uictum apud Aquilegiã Maximinum esse dixerunt: & ipsum cum Balbino esse occisum: ita ut Maximi nomen prætereant. Tanta est autem historicorum inter se errantium iperitia uel usurpatio: ut multi eundem Maximum quæ Pupienum uelint dici: cum Herodianus uitæ suæ temporum scriptor: Maximum dicat non Pupienum: cum & Desippus græcorum scriptor Maximum & Balbinum iperatores dicat factos contra Maximinum post Gordianum duos: & a Maximo uictum Maximinum non a Pupieno. His accedit alia scriptorum iperitia: qui præfectum prætorii fuisse Gordianum paritulum dicunt: ignorantibus multis collo sæpe uictum: ut militibus ostenderetur. Imperarunt autem Maximus & Balbinus anno uno: cum Maximinus imperasset cum filio: ut quidam dicunt per triennium: ut alii per biennium. Nec reticendum est: quod Maximus cum & sibi & Balbino deferretur iudicio senatus imperium: Balbino dixisse fertur: ut Herodianus dicit. Quid tu Balbine & ego merebimur: quem hanc tam immanem belluam exitio dederimus? Cumque Balbinus dixisset: senatus populique Romani feruentissimum amorem & orbis terrarum: dixisse fertur Maximus. Vereor ne militum odium sentiamus & mortem. Domus Balbini etiã nunc Romæ ostenditur in Carinis magna & potens: & ab eius familia hucusque possessa. Maximus quem Pupienum plerique putant: summæ extenuitatis sed uirtutis amplissimæ fuit: & scythici belli principium fuit & Histricæ excidium eo tempore. Ut autem Desippus dicit: Histricæ ciuitatis: Desippus Balbinum satis laudat: & dicit forti animo militibus occurrisse: atque ita interfectum: ut mortem non timeret: quem in omnibus disciplinis instructum fuisse dicit. Maximus uero negat eiusmodi uirum fuisse: qualẽ græci plerique dixerunt. Addidit præterea contra Maximinum aquilegensium odium fuisse: ut de criminibus mulierum suarum arcibus ne uos facerent: atque ita sagittas emitterent. Desippus & Herodianus: qui horum principum historiam persecuti sunt: Maximum & Balbinum fuisse principes dicunt: delectosa senatu contra Maximinum post interitum duorum Gordianorum in Africa: cum quibus etiã puer tertius Gordianus electus est. Sed apud Latinos scriptores plerisque Maximus nomen non inuenio: & cum Balbino Pupienum imperatorem reperio: usque a deo ut idem Pupienus cum Maximo apud Aquilegiã pugnassee dicatur commemoratis historicis afferentibus ne Maximus quidem contra Maximinum pugnassee doceatur: sed resedisse apud Rauennam: atque illic paratam audisse uictoriam: ut mihi uideatur idem esse Pupienus: qui Maximus dicitur. Quare etiam gratulatoriam epistolam subdidit: quæ scripta est a consule sui temporis de Pupieno & Balbino: in qua lætatur redditam ab his post latrones improbos esse reipublicam. Pupieno & Balbino Augustus Claudius Iulianus. Cum primum Iouis optimi Maximi & deorum immortalium: senatusque iudicio & consensu generis humani suscepisse uos reipublicam a nefarii latronis scelere seruandam reddendamque romanis legibus dñi sanctissimi

Herodianus

Desippus

Herodianus

Cæsarum rom

Desippus

Desippus

Desippus

Herodianus

Claudius Iulianus

Celsus Aelii
anus

& inuictissimi Augusti; quanquam nondum ex uestris litteris; sed tamen ex spiritu quod ad me
V.C. Celsus Aelianus collega transmisserat comperissem; gratulatus sum urbi Romae, cuius
ad salutem estis electi; gratulatus senatui; cuius pro iudicio quod in uos habuit reddidistis
pristinam dignitatem; gratulatus Italiae; quam cum maxima ab hostibus uastatione de sen-
distis; gratulatus provinciis; quas inexplēbilis auaricia tyrannorum laceratas ad spem salutis
reduxistis. Denique de legionibus ipsis & auxiliis; quae ubique terrarum iam uultus uestros
adorant; quid de deposito de decore pristino nunc in uestro nomine dignam Romanam principa-
tus speciem receperunt. Quo circa nulla uox fortis; nulla oratio tam felix; nullum ingenium
tam fecundum unquam fuerit; quod possit publicam felicitatem digne exprimere; quae
quanta & cuiusmodi sunt; iam in ipso exordio principatus uestri cognoscere potuimus; qui
leges Romanas aequitatemque abolitam & clementiam; quae iam nulla erat; & uitam; & mo-
res & libertatem & spem successionum atque heredum reduxistis. Haec enumerare diffi-
cile est; nedum prosequi consentanea dicendi dignitate. Nam quod nobis uita per uos redita
est; quam dimissis passim per provincias carnificibus sic elatus latro surrexit; ut se ordini pro-
fiteretur iratum; quomodo dicam aut prosequar praesertim cum mediocritas mea non modo pu-
blicam felicitatem; sed ne peculiare quidem gaudium animi mei possit exprimere; cum eos Augu-
stos & principes generis humani uideam; quorum antehac perpetuo cultu mores & modestiam
meam tanquam ueteribus censoribus meis cupere probata; & haec esse confidam in priorum princi-
pum testimoniis uestris. Tamen ut grauioribus iudiciis gloriarer; diu praesentem; praestabuntque
hanc urbi Romanae felicitatem. Nam cum ad uos respicio; nihil aliud optare possum; quam quod
apud deos dicitur uictor Carthaginis precatus; ut scilicet in eo statu rempublicam seruetur;
in quo tunc esset; quod nullus melior inueniretur. Ita ego precor ut in eo statu uobis repu-
blicam seruent; in quo eam uos ad huc nutantem collocauistis. Haec epistola probat Pupienum
eundem esse; qui a plerisque Maximus dicitur nomine paterno; & si qui de per haec tempora
apud graecos non facile Pupienus; apud Latinos non facile Maximus inueniatur. Et ea quae sunt
gesta contra Maximinum mox a Pupieno; modo a Maximo acta dicantur. Sed Fortunatiano cre-
damus; qui dicit Pupienum Maximum dictum nomine suo; cognoscere uero paterno; ut omnium stupore
legentibus aboliti uideantur.

Victoris carthaginis
preces

Fortuna
tiamus

Treuelii Pollionis Valerianus pater & filius.

Valerius

Valerianus imperator nobilis genere patre Valerio cetero antea; & per digni-
tatum oes gradus suis tribus ad maximum in terris culme ascendens; cuius
paucos septuaginta uita lauabilis in ea conscenderat gloria; ut post oes
honores & magistratus insigniter gestos; imperator fieret; non ut solet tu-
multuario populi concursu; non militum strepitu; sed iure meritorum; &
quasi ex totius orbis una sententia. Denique si data esset oibus potestas pro-
mendi arbitrii quem imperatorem uellent; alter non esset electus. Et ut scia-
tur; quanta uis in Valeriano meritorum fuit publicorum; ponam senatus consulta; quibus ani-
ma duertunt oes; quid de illo semper amplissimus ordo iudicauerit. Duobus Decis consuli-
bus sexto kalendas nouembres die cum ob imperatorias litteras in aede castorum senatus haberetur
ireturque per sententias singulorum; cui deberet censura deferri. Nam id Decii posuerant in
senatus amplissimi potestate; ubi primum praetor edixit. Quid uobis uideretur patres conscri-
pti de censore deligendo; atque eum qui erat princeps; tunc senatus sententiam rogasset ab-
sente Valeriano iam ille in procinctu suo cum Decio tunc agebat; omnes una uoce dixerunt;
interrupto more dicendae sententiae Valeriani uita censura est. Ille de omnibus iudicet; qui
est omnibus melior. Ille de senatu iudicet; qui nullum habet crimen. Ille de uita nostra sen-
tentiam ferat; cui nihil potest obici. Valerianus a prima pueritia censor fuit; Valerianus in
tota uita sua fuit censor. Prudens senator; modestus senator; grauis senator. Amicus bonorum;
inimicus tyrannorum; hostis criminum; hostis uitiorum; hunc censorem omnes accepimus;
hunc imitari omnes uolumus. Primus genere; nobilis sanguine; emendatus uita; doctrina cla-
rus; moribus singularis; exemplum antiquitatis. Quae cum essent saepius dicta; addiderunt
omnes; atque ita discessum est. Hoc senatus consultum ubi Decius accepit; omnes aulicos con-
uocauit; ipsum etiam Valerianum praecipit rogari; atque in conuentu summorum uirorum
tanto senatus consulto. Felicem te inquit Valerianum totius senatus sententia; immo annis
atque pectoribus totius orbis humani suscipe censuram; quam tibi detulit Romana res publi-
ca; quam solus mereris iudicaturus de moribus nostris. Tu aestimabis; qui manere in curia de-
beant; tu equestrem ordinem in antiquum statum rediges; tu censibus modum pones; tu ue-
ctigalia firmabis; diu des statum; respublicas recensabis. Tibi legum scribendarum auctoritas

Castorum
aedes

Decij consules

dabitur. Tibi de ordinibus multum iudicandum est; tu arma respicies; tu de nostro palatio
tu de iudiciis; tu de praefectis eminentissimis iudicabis. Excepto denique praefecto urbis
Romae; exceptis consulibus ordinariis & sacrorum rege; ac maxima uirgine uestalium; si ta-
men incorrupta permanebit; de omnibus sententis feres. Laborabunt autem etiam illi; ut
tibi placeant; de quibus non potes iudicare; haec Decius. Sed Valeriano sententia huiusmo-
di fuit. Quae sanctissime imperator; ne ad hanc me necessitate alliges; ut ego iudicem de po-
pulo; de militibus; de senatu; de omni penitus orbe iudicibus & tribunis ac duobus. Haec sunt
propter quae Augustum nomen tenetis; apud uos censura defecit; non potest hoc implere priua-
tus. Veniam igitur eius honoris peto; cui uita impar est confidenda; cui tempora sic repugnant; ut
censuram hominum natura non quaerat. Poterunt multa & alia senatus consulti iudicia principum
de Valeriano proferre; nisi ex uobis plerisque nota essent; ut puderet altius uirum extolle-
re; qui tali quadam necessitate superatus est. Victus est enim a Sapore rege perfarum; dum
ductu cuiusdam sui ducis; cui summam omnium bellicarum rerum agendarum commiserat
seu fraude; seu aduersa fortuna; in ea esset loca deductus; ubi nec uigor; nec disciplina quin
caperetur militaris quicquam ualere potuit. Captus igitur in ditione Saporis peruenit; quem
cum gloriosa uictoria successu minus honorifice quam deceret elatus superbo & elato animo
detineret; seque rursus Romanorum rege; ne uili & abiecto mancipio loqueretur; litteras ab
amicis regibus; qui & ei contra Valerianum fauerant; plerasque missas accepit; quarum se-
riem Iulius refert. Sapor rex regum. Sed solus si scire posse aliquando Romanos penitus uin-
ci gauderem tibi de uictoria; quam perfers. Sed quia uel fato uel uirtute gens illa plurimum
potest; uide ne quod senem imperatorem cepisti; & id quidem fraude male tibi cedat; poste-
riusque tuis cogita quantas gentes Romani ex hostibus suas fecerint; a quibus saepe uicti sunt
Audiuimus certe; quod galli eos uicerint; & ingentem illam ciuitatem inciderint. Certe Gal-
lii Romanis seruiunt. Quid Africi eos non uicerunt; certe seruiunt Romanis; de longioribus
exemplis & fortasse interioribus nihil dico. Mithridates ponticus totam Asiam tenuit; certe ut
ctus est; certe Asia Romanorum est. Si meum consilium requiris; utere occasione pacis; & Valeri-
anum suis redde; ego gratulor felicitati tuae; si tamen illa uti tu scias. Valerius rex Cadusio-
rum sic scripsit. Remissa mihi auxilia integra & incolumia gratanter accepi; & captum Valeri-
anum principem principum non satis gratulor; magis gratulor si redderetur. Romani enim
grauiores tunc sunt; quando uincuntur. Age igitur; ut prudentem decet; nec fortuna te inflam-
met; quae multos decepit; Valerianus & filium imperatorem habet; & nepotem Caesarem; &
quid habet & oem orbem illum Romanum; qui contra te totus insurget. Redde igitur Vale-
rianum; & fac cum Romanis pacem; nobis etiam ob gentes poticas profutura. Artabes rex
Armeniorum talem ad Sapore epistolam misit. In partem gloriae uenio; sed uereor ne non tam
uiceris; quam bella seueris. Valerianum & filium repetit & nepos; sed duces Romani; & ois Gallia
& omnis Africa; & omnis Hispania; & omnis Italia; & omnes gentes; quae sunt in Illyrico atque
in Oriente; & in Ponto; quae cum Romanis consentiunt; aut Romanorum sunt. Vnum ergo se-
nem cepisti; & oes gentes orbis terrarum infestissimas tibi fecisti; fortassis & nobis; qui auxili-
lia misimus; qui uicini sumus; qui semper uobis inter uos pugnantibus laboramus. Bactriani
& Iberi & Albani & Thauroroscythae Saporis litteras non receperunt; sed ad Romanos duces
scripserunt auxilia pollicentes ad Valerianum de captiuitate liberandum. Sed Valeriano apud
perfas consensere. Odenatus Palmiranus collecto exercitu rem Romanam prope in pristinum
statum reddidit. Cepit regis thesauros; cepit etiam quas thesauris cariores habent reges par-
thici concubinas. Quare magis reformidas Romanos duces Sapor timore Balistae atque Ode-
nati in regnum suum ocius se recepit. Atque hic inter finis belli fuit prisca. Haec sunt digna
cognitu de Valeriano. Nunc ad Valerianum minorem reuertar. Valerianus minor alia quam Gal-
lienus matre genitus; forma conspicuus; uerecondia probabilis; eruditione proetate clarus;
moribus periuicundus; atque a fratris dissolutione seiunctus; a praesente Caesar est appel-
latus a fratre; ut Celestinus dicit. Augustus; nihil habet praedicabile in uita; nisi quod est nobili-
ter natus; educatus optime; & miserabiliter interemptus. Et quoniam scio errare plerisque; quod Vale-
riani imperatoris titulo in sepulchro legentes; illius Valeriani redditum putant corpus; quod a per-
sis est captus. Ne ullus error obrepat; mittendum in Iris censui. Hunc Valerianum circa Mediola-
num sepultum addito titulo. Claudii iussu Valerianus imperator. Non puto plus aliquid uel de
maiore Valeriano; uel de iuniore requirendum. Et quoniam uereor ne modum uoluminis transeam; si
Gallienum Valeriani filium; de quo iam nobis multus sermo fuit; uel Saloninum filium et Gallieni;
quod & Gallienus dictus est; in libro adiunctus ad aliud uolumen transeam. Semper enim me uo-
bis dedidi & fama; cui negare nihil debeo; neque possum.

Sapor

Mithridates

Valerius Cadusij

Artabes rex

Odenatus palmirani

Celestinus

Gallienus ualeriani
Saloninus

Odenatus
 Gallienus
 Volusianus
 Macrianus
 Balista
 Piso
 Valens
 Aureolus
 Domitius
 Aemilianus
 Theodotus
 Posthumus
 Corinthus
 Media dicta
 Sententia pulcherrima & uerisimum oraculum
 Gallienus
 Faustinus

C Apto Valeriano; eni uero unde incipienda est Gallieni uita: nisi ab eo p̄cipue malo; quo eius uita de p̄ssa est. Nutate rep. cum Odenatus iam orientis cepisset iperium: & Gallienus cōp̄ta p̄ris captiuitate gauderet: urgebatur exercitus: murmurabāt duces: erat ingēs oīum m̄oror: qđ iperator romanus in perfide feruuliter teneretur. Gallieno igit̄ & Volufiano consulibus; Macrianus & Balista in unū coeunt; exercitus reliq̄as conuocat: & cum romanū in orientē nutatē imperiū: quem faceret iperatorē requirunt. Gallieno tā negligētē se agētē: ut eius ne mētio quidē apđ exercitū fieret. Denique cū pluries eius rei cā cōuenissent: placuit ut Macrianū cum filiis suis iperatores dicerēt: ac rēp. defendendā capefferēt. Sic igitur iperium delatū est Macriano: & cā Macrianū iperandi cum filiis h̄c fuerunt. Primum qđ nemo eo tpe sapiētior ducum hēbatur nemo ad res gerendas aptior. Deinde ditissimus: & q̄ priuatis posset fortunā publicā explorare dispēdia. Huc accedebat: qđ liberi eius fortissimi iuuenes tota mētē in bellū ruebant: ut eēt legionibus exēplo ad oīa militaria. Macrianus ergo undique collectis exercitijs: Orientis p̄tes petiit: atque ut posset late sibi delatū defendere & tueri impiū: bellum sic instruit: atque copias sic parauit: ut esset oīum circumspectus: quæ contra eam poterant cogitari. Idem Macrianus Pisonem unum ex nobilibus p̄cipibus senatus ad Achaia m̄ destinauit ob hoc: ut Valentem qui illic proconsulari iperio rēp. gubernabat; opprimeret. Sed Valens cōp̄erto qđ Piso cōtra se ueniret; suspulit ipsum. Piso igit̄ in Thessalia se recepit. Vbi missa ualētē militibus cōpluribus interfectus est. Ip̄e quoque impator appellatus cognomēto Thessalicus. Hæc Macrianus retrēto in Oriētē uno ex filiis; pacatis tñ rebus Asia primū uenit: deinde Illyricū petiit; in Illyrico cum Aureolo iperatore q̄ cōtra Gallienum iperium sūp̄erat; duce Domitiano noīe manū cōseruit unum ex filiis secum h̄ns & triginta milia militum dūcēs. Sed uictus est Macrianus cū filio Macriano noīe; de ditusque oīs exercitus Aureolo iperatori. Turbata interi rep. totoque penitus orbe terrarū; ubi Odenatus cōp̄erit Macrianum cum filio interēptum; regnare Aureolū Gallienum remissius ingerere festinauit ad alterum filū Macriani: cum exercitus hoc daret fortuna capiendū. Sed hi q̄ erāt cū filio Macriani q̄to noīe cōsentientes Odenato auctore p̄fecto Macriani Balista iuuenē occiderunt: missoque p̄ murum corpore: Odenato se oēs affati dederunt. Totius p̄pe igit̄ Orientis factus est Odenatus iperator: cum Illyricū teneret Aureolus. Romā Gallienus idē Balista multos emiscenos ad quos cōfugerēt Macriani milites cum q̄to & thesaurorū custodē interfecit: ita ut ciuitas pene deleretur. Odenatus iter hac q̄li Gallieni p̄res ageret; cuncta eidē nunciari ex ueritate faciebat. Sed Gallienus cognito qđ Macrianus cū suis liberis eēt occisus: q̄si se curus rerū; ac p̄re iā recepto libidini & uoluptati se dedit. Ludos circētes ludosque scanicos: ludos gymnicos: ludariā ēt uenationē & ludos gladiatorios dedit. Populūque q̄si uictorialibus diebus ad festiuitatē ac plausum uocauit: & cū plerique p̄ris eius captiuitatē m̄erent: ille specie decoris qđ p̄ eius uirtutis studio deceptus uideretur: supra modū lætatus ē. Cōstabat autē censurā parētis eum ferre nō potuisse: uotiuūque illi fuisse qđ iminentē ceruicibus suis grauitatē p̄riam non hēret. Per idē tps̄ Aemilianus apđ Aegyptū sumpulit iperium occupatis horreismulta oppida malo famis p̄sit. Sed hunc dux Gallieni Theodotus cōfiliū hito cepit: atque iperatori Gallieno uiuū trāsmisit. Aegyptus. n. data Aemiliano strangy milites seuitū est ribus cum Gallienus in luxuria & iprobitate p̄sisteret. Cūque ludibrijs & hellsuatiōni uacaret: neque rēp. gereret: q̄ cum pueri fingunt p̄ ludibria ptātes. Galli qbus insitū est eē leues ac degenerates a ciuitate romana & luxuriosos p̄cipes ferre nō pōsse. Posthumū ad iperitū uocarent: exercitijsque cōsentientibus: quo occupatū impatorem libidinis q̄rebatur: contra hæc Theodotus exercitum duxit. Cūque urbē in qua erat Posthumus obsidere coepisset: decernentibus gallis; Gallienus muros circumiētēs sagitta ictus est. Nā per annos septē Posthumus ip̄auit: & Gallias ab oībus circūfluentibus barbaris ualidissime uidicauit. His coactus malis gallienus pacē cum Aureolo facit oppugnādi Posthumi studio lōgo bello tracto p̄ diuersas obsidiones ac plia rem mō feliciter: modo ifeliciter gerit. Accesserat p̄reca his malis qđ Scythæ Bithyniā inuaserāt; ciuitatesque deleuerāt. Denique Corinthum; quæ postea Nico media dicta est: incēsam grauer uastauerunt. Denique q̄si cōiuratione totius mundi cōculsis orbis ptibus ēt in Sicilia quasi quoddā seruile bellū exitit latronibus euagātibus; qui uix oppressi sunt. Et hæc oīa Gallieni contēptu fiebāt. Neque. n. quicq̄ est ad audaciā malis ad spem bonorū bonis p̄mptius: q̄ cum uel malus timetur: dissolutus contenitur iperator. Gallieno & Faustino columbus inter tot bellicas clades ēt terra motus fuit: & tenebræ p̄ multos dies. Auditū p̄reca tonitruū terra mugitē nō loue tonātē. Quo motu multæ fabricæ deuortæ sunt cum habitatoribus. Multi terrore mortui: quod quidem malum tristius in Asiae urbibus fuit. Mota ē & Roma; mota et Libya; hiatus terræ plurimis in locis fuerūt; cum aqua falsa in fossis appareret. Maria etiam multas urbes occuparunt. Pax igitur deum quaesita:

inspectis Sibyllæ libris: factumque Ioui salutaris: ut præceptum fuerat sacrificium. Nam & pestilentia tanta extiterat uel Romæ uel in Achaicis urbibus: ut uno die quinque milia hominum pari morbo perirent. Sauiēte fortuna cum hinc terræ motus: inde hiatus soli ex diuersis partibus pestilentia orbem romanū uastaret. Capto Valeriano gallis parte maxima obfessis: cum bellū Odenatus inferret: cum Aureolus perurgeret illyricum: cum Aemilianus aegyptum occupasset: Gotthi & elodius de quo dictum est superius: occupatis thracis Macedonia uastarunt: thessalonica obsederunt: neque usque quies mediocriter salute ostētare uisa ut ē. Quæ oīa cōtempu: ut sapius diximus: Gallieni fiebant hoīs luxuriosissimi. Et si esset securus: ad omne dedecus paratissimi. Pugnatum est in Achaia Macriano duce cōtra cosdē Gotthos. Vnde uicti per Achaos recesserunt. Scythæ autē hoc est pars Gotthog: Asia uastabant. Tunc etiā tēplum dianæ ephesiae dispoliatum & incēsum est: cuius opus est fama i populos fati nota. Pudet numerare iter hæc tēpora cum ista gererētur: quæ sape Gallienus malo generis humani quasi per iocum dixerit. Nā cum ei nūciatum ēt aegyptum descuuisse: dixisse fertur. Quid sine lino aegyptio eē nō possumus? Cum autē uastata Asia & elemētog: cōcursionibus & scythag: incurSIONIBUS cōp̄isset. Quid inq̄ sine aphronitis eē nō possumus? Perdita gallia arrisisse ac dixisse phibetur. Nō sine trabeatis sagis tuta resp. est? Sic deniq; de oibus partibus mundi cum eas omitteret: quasi detrimētis uilium ministeriog: uideretur affici iocabatur. Ac neqd mali deesset Gallieni tēporibus byzantiog: ciuitas clara naualibus bellis: clausitge pōricū p̄ eius dē Gallieni milites: ita oīs uastata ē: ut p̄rius nemo superser. Deniq; nulla uetus familia apud byzantios iuenitur: nisi si aliqs̄ pegrinatiōe uel militia occupatus euasit: qui antiq̄ tarē generis nobilitatēq; rēp̄sentet. Cōtra Posthumum igitur Gallienus cum Aureolo & Claudio duce qui postea imperium obtinuit: p̄cipē generis Cōstātinū Cæsarim nostrū bellum incēter cum multis auxiliis Posthumus iuuaretur: celtis atq; frācis in bellum cum Victoriocēp̄it cum quo iperitū participauerat. Victrix Gallieni pars fuit pluribus plis euetum ratione decursis. Erat enim in Gallieno subitæ uirtutis audacia: nā aliquādo iniurijs grauer mouebatur. Denique ad uindictā byzantiōrū processit: & cum nō putaret recipi se posse muris receptus alia die oēs milites inermes armorū corona circundatos interemit fracto fœdere: quod p̄miserat. Per eadē tempora etiā scythæ in Asia romanorū ducū uirtute ac ductu uastati ad propria recesserunt. Interfectis sane militibus apud byzantiū Gallienus quasi magnum aliqd gessisset Romā cursu rapido cōuolauit. Cōuocatisq; patribus decētia celebravit nouo genere ludorum noua specie pōparum exquisito genere uoluptatū. Tam primū interrogatos patres & equestrem ordinē albatos milites & omni populo p̄reunte seruus etiam prope omnium & mulieribus cū cæreis facibus & lampadis p̄cētibus capitolium petiit. Processerunt etiam altrinfecus centeni albi boues cornibus auro iugatis & dorsualibus fericis discoloribus p̄rafulgentes. Agnæ candētes ab utraque parte ducentæ p̄recesserunt & decē elephanti: qui tūc erāt Romæ. Mille ducenti gladiatores pompabiliter ornati. Cum auratis uestibus matronarū mā fuerat feræ diuersi generis ducentæ ornatu q̄ maximo affectæ. Carpenta cum mimis & omni genere histrionum pugiles faculis non ueritate pugilantes. Cyclopea etiā iuserunt oēs apenarii ita: ut mirāda quæ dā & stupenda mōstraret. Omnes uia ludis itreptique & plauibus psonabant: ipse medius cum p̄icta toga & tunica palmata inter patres: ut diximus omnibus laterdotibus p̄rextatis capitolii petiit. Hæstæ auratæ atrinfecus quingentæ. Vexilla centena: p̄ter ea quæ collegiorū erant dracones & signa tēplorū oīumque legionum ibant. Ibant p̄reca gentes simulatæ: ut Gotthi; Sarmathæ; franci persæ: ita ut nō minus q̄ ducenti globis singulis ducerentur. Hac pompa homo ineptus eludere se credidit populum Romanum: sed ut sunt Romanorū faciæ alius Postumo fauebat: alius Regiliano: alius Aureolo: aut Aemiliano: alius Saturnino. Nā & ipse iam imperare dicebatur. Inter hæc ingens querela de patre quem multum filius relinqueret: & quem externi utrinque uindicauerant. Nec tamen Gallienus ad talia mouebatur obstupefacto uoluptatibus corde: sed ab his qui circū eū erāt: req̄rebat: & quid habemus in pradio: & quæ uoluptates paratæ sunt? Et q̄lis cras erit cœna? q̄lis circenses? sic cōfecto itinere celebratisque hecatōbis ad domū regiā redit: cōiuiisque & epulis depulsis alios dies uoluptatibus publicis deputabat. Præter uđū nō ē haud ignobile facietariū genus. Nā cum rex perlarū quasi captiuorum p̄ pōpā rem ridiculā diceretur: qđ scurræ miscuerunt se psis diligētissime scrutantes oīa: atque unius cuiusque uultum mira inhiatione mirantes. A qbus cum q̄reretur: quid nā agerēt illa sollertia. Illi respōderunt patre p̄cipis quærimus. Quod cum ad Gallienum puenisset: nō pudore: nō mœrore: nō pietate cōmotus ē: scurrasque iussit uiuos exuri. Quod populus factum tristius quā quisq̄ altimat: tulit. Milites uero ita doluerūt: ut nō multo post uicē redderēt. Gallieno & Saturnino cōsulibus Odenatus rex palmirenorum obtinuit totius orientis iperium: ac circo p̄cipue qđ se fortibus factis dignum tantæ maiestatis infulis declarauit. Gallieno aut nullas: aut luxuriosas: aut ineptas & ridicu-

Elochi
 Gothi
 scythæ p̄res
 gotthor
 Aphronitis
 sagis trabe
 atis
 Byzantij eu
 pro
 Aureoli
 Claudij
 Victorinus
 Decemnia
 celebrauit
 Cyclopea lu
 runt
 Apenarij
 Picta toga
 Tunica pal
 mata
 Religiam
 Aemilia
 nus
 Gallienus
 Saturninus
 Odenatus
 Cōf.

Ias res agente. Deniq; statim bellum persis in uindictam Valeriani: quā eius filius negligebat: indixit: Nisibin & Carras statim occupat: tradentibus sese Nisibinis atque Carranis & increpatis Gallienum. Nec defuit tamen reuerentia Odenati circa Gallienum. Nam captos satrapas insultandi prope gratia: & ostentandi sui ad eum misit. Qui cū Romā deducti essent uincente Odenato triumphauit Gallienus nulla mentione patris facta: quē nec inter deos quidem nisi coactus rettulit: cum mortuū audisset sed adhuc uiuentē. Nam de illius morte falso cōpererat. Odenatus autē ad Thesiphontē parthorū multitudine obfedit. Vastatisque circum omnibus locis innumeros hoies interemit. Sed cum satrapæ oēs ex omnibus regionibus illuc defensionis cōs gratia cōuolassent: Fuerūt longa & uaria plia. Longior tamen Romana uictoria. Et cum nihil aliud ageret: nisi ut Valerianū Odenatus liberaret: instabat quottidie ac locorū difficultatibus in alieno solo imperator optimus laborabat. Dum hæc apud peras geruntur: scythæ in Cappadociā peruaserunt illic captis ciuitatibus bello etiā uario diu acies ad bithyniā contulerunt. Quare milites iterū de nouo imperatore faciendo cogitauerunt: quos oēs Gallienus more suo cōplacare: atque in gratiā suā reducere nō posset: occidit. Cum tamen sibi milites dignū principē quærerent: Gallienus apud Athenas Archon erat id est summus magistratus uanitate illa: qua & ciuis ascribi desiderabat: & sacris oibus interesse. Quod neque Hadrianus in summa felicitate: neque Antoninus in adulta fecerat ætate: cū tāto studio græcarū docti sunt litterarū: ut raro aliquibus doctis magnorū arbitrio cesserit uitorū. Ariopagitarū p̄terea cupiebat ingeri numero cōtēpta prope rep. Fuit enī Gallienus quod negari nō potest: oratione: poemate: atque omnibus artibus clarus. Huius est illud epithalamū quod inter centū poetarū p̄cipuū fuit. Nam cū fratruū suoruū filios iungeret: oēs poetæ græci laetique epithalamia dixissent. Idque per dies plurimos ille cum manus sponforū teneret: ut quidā dicunt: septusita dixisse fertur. Ite ait o pueri pariter sudate medullis Omnibus: inter uos nō murmura ueltra columbæ: Brachia nō hederæ: non uincant oscula conchæ. Longum est eius uersus orationesque cōnectere: quibus suo tēpore tam in poetas q̄ in rhetores emicuit. Sed aliud i iperatore quæritur: aliud i oratore uel poeta flagitatur. Laudatur sane eius optimū factū. Nā cōsulata Valeriani fratris sui & Lucilli propinqui ubi cōperit ab Odenato per fas uastatos redactā Nisibin & Carras in potestate romanā oēm Mesopotamiā nostrā denique Thesiphontē esse peruertū: fugisse regē: captos satrapas: plurimos per fas: occisos. Odenatū participato impio Augustū uocauit: eiusq; monetā qua per fas captos traheret cudi iussit: quod & senatus & urbs & ois ætas gratatē accepit. Fuit p̄terea idē ingeniosissimus: cuius ostēdētia cū his scilicet pauca liber ponere. Nā cū taurū i gentē in arenā misisset: exissetq; ad eū feriēdū uenator: neq; per ductū decies potuisset occidere: coronā uenatori misit: mustantibus quoq; cunctis quid rei esset: quod homo inepissimus coronaretur: ille per curionē dici iussit. Taurū toticō nō ferire difficile est. Idē cū quidā gemmas ueras pro uitreis uēdidisset eius uxori: atq; illa re pdita uideri uellet: surripit quasi ad leonē uēditore iussit. Deinde cauea caponē emittit: miratibusq; cūctis re tā ridiculā: per curionē dici iussit. Impositurā fecit: & passus ē. Deinde negociatore dimisit. Occupato tñ Odenato bello persico: & Gallieno rebus ineptissimis ut solebat incubete scythæ nauibus factis Heraclēā peruenerūt: atq; inde cū p̄dā in solū p̄pri uni reuerterūt: quis multi naufragio perierūt nauali bello superati. Per idē tēpus Odenatus insidiis cōsobrini sui interēptus est cū filio Herode: quē & ipsū iperatore appellauerat. Tum Zenobia uxor eius quod paruuli essent filii eius: qui superāt Thermanus & Timolans: ipsa suscepit imperiū: diuq; rexit nō muliebriter neq; more fœmineo: sed nō solū Gallieno quoq; uirago melius iperare potuisset. Verū etiā multis iperatoribus fortius atq; sollertius. Gallieno sane ubi nunciatū Odenatū interēptū: bellū persis ad serā nimis uindictā patris parauit. Collectisq; per Heraclianū ducē militibus sollertis principis regerebat. Qui tñ Heraclianus cū cōtra per fas profectus esset: a palmirenis uictus oēs quos parauerat milites: pdidit. Zenobia palmirenis & orientales plerisq; uiriliter imperante. Inter hæc scythæ per euxinū nauigātes histre ingressi multa graua i solo romano fecerūt. Quibus cōperit Gallienus Cleochanū & Athenū byzātijs instauradis urbibus muniēdisq; p̄fecit. Pugnātūq; est circa p̄tū: & a byzantijs ducibus uicti sunt barbari: Veneriano item ducē nauali bello Gotthi superati sunt: cum ipse Venerianus militari periret morte. Atque inde Cyzicum & Asiam deinceps achaiā omnem uastauerunt: & ab Atheniensibus ducē Desippo scriptore horum tempore uicti sunt. Vnde pulsī per epyrum Achenoniam Boetiam peruagati sunt. Gallienus interea uix excitarus publicis malis Gotthis uagantibus per illyricum occurrit: & fortuito plurimos interemit. Quo comperto scythæ facta carragine per montem gessacem fugere sunt conati. Omnes ide scythas Martianus uaria bellorum fortuna agitauit: quæ omnes scythas ad rebellionem excitarent. Et hæc quidē Heracliani ducis erga rep. deuotio fuit. Verū cū Gallieni tātā iprobitatem ferre nō possent: conuenerunt Martianus & Heraclianus: ut alter eorū iperū caper: &

Archō apud atheniensis .i. summus magistratus
Areopagita
Valerianus
Lucillus
Radiculū
Curio
Herodes
Zenobia
Theremianus
Timolans
Heracianus
Cleochan
Desippo dux
Athenus
Venerianus
Dexippus
Achenonia
Boetia
Carragine
Gessacē montē

Nomisma

Claudius quidē ut suo dicemus loco: uir oium optimus electus est: qui consilio non affuerat essetque apud cunctos reuerentia: ut iuste dignus uideretur imperio: quē ad modū postea cōprobatū est. Is enim Claudius a quo Constantinus uigilissimus Cæsar originē ducit: fuit uel de sociis in appetendo imperio quidā Teronius siue Cecropius dux Dalmatarū: qui eos & urbanissime & prudentissime adiuuit. Sed cū iperū capere uiuo Gallieno non posset: huius modi eū insidijs appetendū esse duxerunt: ut labē improbissimā malis fessā rep. a gubernaculo humani generis dimouerent: ne diutius theatro & circo addita rep. per uoluptatū deperiret illecebras. Insidiarū genus fuit tale. Gallienus ab Aureolo qui principarū inuaserat: dissi-debat: sperans quottidie grauē & intolerabilē tumultuarū imperatoris aduentū. Hoc scientes Martianus & Cecropius subito Gallieno iusserāt nunciari Aureolū iam uenire. Ille igitur militibus congregatis quasi certū processit ad præliū: atque ita missis percussoribus interemptus est. Et quidē Cecropii dalmatarū ducis Gallienus dicitur esse percussus: ut quidā ferūt circa Mediolanū: ubi continuo & frater eius Valerianus est interemptus: quē multi Augustū multi Cæsarē: multi neutrū fuisse dicunt: quod uerissimile non est. Siquidē capto iam Valeriano scriptū inuenimus in fastis Valeriano imperatore consule: quis igitur alius potuit esse Valerianus nisi Gallieni frater? Constat de genere: non satis tamen constat de dignitate: uel ut coeperunt alii loqui de maiestate. Occiso igitur Gallieno seditio ingens militū fuit cū spe p̄dæ ac publicæ uastatiōis ipatorē sibi ut ille: necessariū: fortē: efficacē: ad inuidiā faciēdā dicerent raptū. Quare consiliū principū fuit: ut milites eius quo solent placari genere: sedarentur. Promissis itaque per Martianū aureis uicenis & acceptis: nā præsto erat thesaurorū copia Gallienū tyrannū militari iudicio in fastos publicos rettulerunt. Sic militibus sedatis Claudio uir sanctus ac iure uenerabilis: & bonis omnibus carus: amicus patriæ: amicus legibus: ac ceptus senatui: populo bene cognitus accepit imperiū: hæc uita Gallieni fuit breuiter a me literis intimata: qui natus abdomini & uoluptatibus dies ac noctes uino & stupris perdidit orbē terrarū trīginta prope tyrannos passus est Romanū dehonestantes imperiū: ita ut etiā muliere seo melius imperarent. Ac ne eius præterea turpiter miseranda sollertia: ueris tēpore cubicula de rosis fecit. De pomis castella cōposuit. Vuas triennio seruauit. Hyeme tūma melones exhibuit. Mustū quē ad modū toto anno haberetur: docuit. Ficos uirides & poma ex arboribus recentia semper alienis mensibus præbuit: mantilibus aureis sepe strauit. Gēmata uasa fecit ea dēmate aurea crinibus suis auris scobē asperit: radiatus sepe processit cū chlamyde purpurea gēmatibus fibulis & aureis Romæ uifuse est. Vbi semper togati principes uidebantur: purpurea tunicā auratāque uirilē eādēq; manicatā habuit. Gēmato baltheo usus ē: caligas gēmatas annexit cū cōpages reticulos appellaret: conuiuatus in publico ē. Congariis populū molliuit. Senatui sportulā sedens erogauit. Matronas ad consulatū suū rogauit: iisdē que manū sibi osculantibus quaternos aureos sui nominis dedit. Vbi de Valeriano patre cōperit quod capite esset: id quod philosophorum optimis de filio amisso dixisse fertur: sciebam me genuisse mortale: dixit ille. Sciebam patrē meum esse mortale. Nec defuit Annus Cornicula: qui eum quasi constantem principem falso sua uoce laudaret: petor tamen ille: qui credidit sepe ad tibicinem processit ad organum se recepit: cum processui & recessui cani iuberet. Laui die septimo ætate uel sexto: hyeme secundo uel tertio. Bibi in aureis semper poculis aspernatus uitrum dicens nil eo esse communius. Semper uina uariauit. Neque unquam in uno conuiuio ex uno uino duo pocula bibit. Concubinae in eius triclinijs sepe accubuerunt. Mensam secundam scurrarum & mimorum semper prope habuit. Cum iret ad hortos nominis sui: omnia palatina officia sequebantur. Ibant & præfecti & magistris officiorum omnium adhibebantur conuiujs: & cœnationibus: lauabantur etiam simul cum principe. Admittebantur sepe etiam mulieres cum ipso pulchræ puellæ: cum illis anus deformes: & iocari se dicebat: cum orbem terrarum undique perdidisset. Fuit tamen nimia crudelitatis in milites: nā & terna mila & quaterna militum singulis diebus occidit. Stratum sibi maiorem colosso fieri præcepit solis habitu: sed ea imperfecta periit. Tam magna denique cœperat fieri: ut duplex ad colossum uideretur. Poni autem illam uoluerat in summo æsquiliarum monte: ita ut hastam teneret: per cuius caput infans ad summum posset ascendere. sed & Claudio & Aureliano deinceps stulta res uisa est. Siquidem etiam equos & currum fieri iusserat pro qualitate statuae: atque in acutissima base poni. Porticum flaminiam usque ad pontem miluū & ipse parauerat ducere: ita ut tetra stice fieret: ut autem alii dicunt pentastice: ita ut primus ordo pilas haberet: & ante se cōlumnas cum statuis: secundus & tertius & deinceps diatesaron columnas. Longum est cuncta in litteras mittere: quæ qui uolet scire: legat Palphurnium Suram: qui ephemeridas eius uitæ composuit. Nos ad Saloninum reuertamur.

Eiusdem Saloninus Gallienus.

Claudius
Constantinus
Cecropius
Cecropius
Valerianus
Intimata
Hyeme summa
Sportulas senatui erogauit
Flaminia porticus
Palphurnius
Tetra stice
Pentastice
Diatesaron

Hic Gallieni filius fuit: nepos Valeriani: de quo quippe nihil est quod dignum in litteras mittatur: nisi quod nobilitate natus: educatus regie: occisus deinde non sua sed patris causa. De huius nomine magna est ambiguitas. Nam multi eum Gallienum: multi Saloninum historiae prodiderunt. Et qui Saloninum: iccirco quod apud Salonas natus esset: cognominatum ferunt. Qui autem Gallienum patris nomine cognominatum: & aui Gallieni summi quondam in re publica uiri. Fuit denique haec tenus statua in pede montis Romulei hoc est ante sacram uiam intra templum Faustinae aduentam ad arcum Fabianum: quae haberet inscriptum Gallieno minori Salonino additum: ex quo eius nomen intelligi poterit transisse decennium imperii Gallieni: satis clarum est: quod iccirco addidit: quia multi eum imperii sui anno perisse dixerunt. Fuisse autem & alias rebelliones sub eodem de quibus proprio dicemus loco. Si quidem placuit triginta tyrannos uno uolumine includere: iccirco quod nec multa de his dici possunt: & in Gallieni uita pleraque iam dicta sunt. Et haec quidem de Gallieno hoc interim libro dixisse sufficiat. Nam & multa in Valeriani uita in libro qui de triginta tyrannis inscribendus est: iam loquemur: quae iterari ac saepius dici minus utile uidebatur. Huic accedit: quod quaedam etiam studiose praetermissi: ne eius posteris multis rebus editis laederetur. Scis enim ipse quales homines cum his qui aliqua de maioribus eorum scripserint: quantum gerant bellum: nec ignota esse arbitror quae dixit. **M. Tullius** in Hortensio: quem ad exemplum protrepticum scripsit. Vnum penam tamen quod iucunditatem quandam sed uulgarem habuit: morem tamen nouum fecit. Nam cum cingula sua plerique militantium qui ad conuiuium uenerant: ponerent: hora conuiuii Saloninus puer siue Gallienus his auratos constillatosque baltheos rapuisse perhibetur: & cum esset difficile in aula palatina requirere: quod perisset: ac tacitis militibus uiri detrimenta pertulissent: postea rogati ad conuiuium cincti accubuerunt. Cumque ab his quaereretur: cur non soluerent cingulum? respondisse dicuntur. Salonino deferimus. Atque hinc tractum morem: ut deinceps cum imperatore cincti discubuerent. Negare non possum alium e plerisque uideri huius rei ortum esse morem dicunt militare prandium: quod dictum est prandium: ab eo quod ad bellum milites parata cinctis initum: cui rei argumentum est: quod a discinctis etiam cum imperatore coenatur. Quae iccirco posui: quia digna & memorata uidebantur & cognita. Nunc transeamus ad triginta tyrannos: qui Gallieni temporibus contemptu mali principis extiterunt. De quibus breuiter & pauca dicenda sunt. Neque enim digni sunt eorum plerique: ut uolumen talium hominum saltem nominibus occuparetur. Quauis aliqui non parum in se uirtutis habuisse uideantur: multum etiam reip. profuisse. Tam uariae item opinioniones sunt de Salonini nomine: ut qui feuerius putet dicere a matre sua **Salonina** appellatum esse: quauis perdit dilexit **Piparam** nomine barbaram regis filiam. Gallienus cum suis semper flauo crene condit. De annis autem Gallieni & Valeriani ad imperium pertinentibus a deo incerta traduntur: ut cum quindecim annoseof de imperasse constat id est Gallieni usque ad quintum decimum peruenisset. Valerianus uero sexto sit captus: alii noue annis: alii bis decem annis. Alii etiam Gallienum imperasse in litteras mittant cum constet & decennalia Romae ab eodē celebrata: & post decennalia Gothos ab eo uictos: cum Odenato pace facta: cum Aureolo in ita esse concordia: pugnatum contra Postumum: contra Lollianum. Multa etiam ab eo gesta quae ad uirtutem: plura tamen quae ad dedecus pertinebant. Nam & semper noctibus popinas dicitur frequenter: & cum lenonibus: mimis: scurrisque uixisse.

Scriptis iam pluribus libris non historico nec deserto sed pedestri alloquio ad eam temporum uenimus serie in qua per annos quibus Gallienus & Valerianus reipublica tenuerunt triginta tyranni occupato Valeriano magnis belli perfici necessitatibus extiterunt. Cum Gallienum non solum uiri sed etiam mulieres contempui haberent ut suis locis probabitur. Sed quoniam tanta obscuritas eorum hominum fuit: qui ex diuersis orbis partibus ad imperium conuolabant: ut non multa de his uel dici possint a doctoribus uel requiri. Deinde ab oibus historicis qui graece ac latine scripserunt: ita nonnulli pretereantur: ut eorum nomina frequententur. Postremo cum tam uariae a plerisque super his nonnulla sint prodita: in unum eos libellum cotuli equidem breuē: maxime cum uel in Valerianum uel in Gallienum uita pleraque de his dicta nec repetenda tamen satis constet.

Cyriades primus.
Hic patrem Cyriadem fugiens diues & nobilis cum luxuria sua & moribus perditis sanctum senem grauaret: direpta magna parte auri argenti etiam infinito pondere per fas petit: atque inde **Sapor** regi coniunctus atque sociatus cum hortator belli Romanis inferendi fuisset: Odenatum primum: deinde Saporem ad romanum solum traxit. Anthiochia etiam capta & Caesarea Caesareanum

nomen accepit. Atque inde uocatus Augustus cum omnem orientem uel uirium audacia uel terrore quateret: patrem uero interemisset: quod alii historici negant factum ipse per infidias suorum cum Valerianum iam ad bellum persequi ueniret: occisus est. Neque plus de hoc historiae quicquam mandatum est: quod dignum memoria esse uideatur. Quem clarum perfugium & parricidium & asperam tyranniam & summa luxuries litteris dederunt.

Postumus secundus.
Hic uir in bello fortissimus: in pace constantissimus: in omni uita grauis: usque adeo ut Saloninum filium suum eidem Gallienus in Gallia positum credere: quasi custodi uita: & morum & actuum imperialium institutori. Sed quantum plerique afferunt: quod eius non conuenit moribus: postea fidem fregit: & occiso Salonino sumpsit imperium. Ut autem uerius plerique tradiderunt: cum galli uahementissime Gallienum odissent: puerum autem apud se impere rare ferre non possent: eum qui commissum regebat imperium: imperatorem appellarunt: missisque militibus a adolescentem interfecerunt. Quo interfecto ab omni exercitu & ab omnibus Gallis Postumus gratanter acceptus: talem se praebuit per annos septem: ut Gallias instaurauerit. Cum Gallienus luxuria & popinis uacaret: & amore barbarae mulieris consenseret. Gestum est tamen a Gallieno contra hunc bellum: tunc cum sagitta Gallienus est uulneratus. Siquidem nimius amor erga Postumum omnium erat in Gallianorum gente populorum: quod sub motis omnibus germanicis gentibus Romanum in pristinam securitatem reuocasset imperium. Sed cum se grauissime regeret more illo quo Galli nouarum rerum semper sunt cupidi: Lolliano agente interemptus est. Siquis sane Postumi meritum requirit: iudicium de eo Valeriani ex haec pistola: quam ille ad Gallos misit: intelligit. Transrhenum milites ducem: & Galliam praesidem Postumum fecimus uirum dignissimum seueritate gallos praesente: quo non miles in castris: non iura in foro: non in tribunalibus iures: non in curia dignitas pereat. Qui unicuique proprium & suum seruet. Virum quem ego praeter ceteris stupeo: & qui locum principis mereatur iure: de quo spero quod mihi gratias ageris: quod si me fecerit opinio: quam de illo habeo: sciat is nesci quid genitum repperit: qui possit penitus approbari. Huius filio Postumo nomine tribunatum uocentiorum dedi adolescenti qui se dignum patris moribus redder.

Postumus iunior tertius.
D hoc prope nihil est: quod dicatur: nisi quod a patre appellatus Caesar ac deinceps in eius honore Augustus cum patre dicitur interemptus. Cum Lollianus in locum Postumi subrogatus delatum sibi a Gallis sumpsisset imperium fuit autem: quod solum memoratu dignum est: ita in declamationibus disertus: ut eius controuersia Quintiliano dicantur inserta: quae declamatorum Romanorum generis acutissimum unius capituli lectio prima statim fronte demonstrat. Lollianus quartus.

Huius rebellionem in Gallia Postumus uir omnium fortissimus interemptus est: Cum iam nutante Gallieni luxuria in ueterem statum Romanum reformasset imperium. Fuit quidem etiam fortissimus: sed rebellionis intuitu minor apud Gallos auctoritatem de suis uiribus tenuit. Interemptus autem est a **Victorino** **Victorinae** uel **Victoriae** filio: quae postea mater castrorum appellata est: & Augustae nomine affecta: cum ipsa per se fugiens tanti ponderis molem primum in **Marium**: deinde in **Terricum**: atque eius filium contulisset imperia. Et Lollianus quidem non nihilum reipub. profuit. Nam pleraque Galliae ciuitates nonnulla etiam castra Postumus per septem annos in solo barbarico aedificauerat: quae interfecto Postumo subita irruptione germanorum & direpta fuerant & incensa: statum ueterem reformauit. Deinde a suis militibus quod in labore nimius esset: occisus est. Ita Gallieno per dente reipublica in Gallia primum Postumus: deinde Lollianus: **Victorinus** deinceps: Postremo **Tetricus**. Nam de **Mario** nihil dicimus. Affectatores Romani nominis extiterunt: quos omnes datos diuinitus credo: ne cum illa pestis in audita luxuria impediretur: malis possidendi Romanum solum germanis daretur facultas: qui si eo genere tunc euasissent quo Gothi & persae consentientibus in Romano solo gentibus uenerabile hoc Romani nominis finitum esset imperium. Lollianus autem uita in multis obscura est: ut & ipsius Postumi: sed priuata uirtute eius clara non nobilitatis pondere uixerunt.

Victorinus quintus.

Salong
Romuleus mons

Constillatos baltheos
Cura cum impatore
cincti discubebat

Saloninas
Pipara
Decennalia

Galli nouarum rerum cupidi

Quintilianus declamatoribus Postumi declamationes inserte

Victorinus
Victorina
Victoria
Marius
Tetricus

Sapor

Postumus senior cum uideret multis se Gallieni uiribus peti: atque auxilium non solum militum uerum etiam alterius principis necessarium; Victorinum militaris industriae uirum in principatum uocauit imperii: & cum eodem contra Gallienum conflavit. Cumque adhibitis ingentibus germanorum auxiliis diu bella transisset: uicti sunt. Tunc interfecto etiam Lolliano solus Victorinus in imperio remansit: qui & ipse quod matrimoniis militum & militariu corrumpendis operam daret: a quodam actuario cuius uxor est stuprauerat composita factione Agrippinae percussus Victorino filio Caesare a matre Victorina siue Victoria: quae mater castrorum dicta est: appellato qui & ipse puerulus statim est interemptus: cum apud Agrippinam pater eius esset occisus. De hoc quod fortissimus fuerit & praeter libidine optimus imperator: a multis multa sunt dicta. Sed satis credimus Iulii Atheriani partem libri cuiusdam ponere in quo de Victorino sic loquitur. Victorino qui Gallias post Iunium Postumum rexit: neminem existimo praeterendum. Non in uirtute Traianum non Antoninum in clementia: non grauitate Neruam: non in gubernatione aetario Vespasianum: non in censura totius uitae ac seueritate militari Pertinacem uel Seuerum. Sed omnia haec libido & cupiditas mulierariae uoluptatis sic perdidit: ut nemo audeat uirtutes eius in litteras mittere: quae constat omnium iudicio meruisse puniri. Ergo cum id iudicium de Victorino scriptores habuerint: satis mihi uideor de eius dixisse moribus.

De hoc nihil amplius in litteras est relatum quod nepos Victoriae Victorini filius fuit: & a patre & ab auia sub eadem hora qua Victorinus interemptus Caesar est nuncupatus: ac statim a militibus ita occisus. Extant denique sepulchra circa Agrippinam breui marmore impressa humilia: in quibus unus est inscriptus hic duo Victorini tyranni filii sunt.

Victorino Lolliano: & Postumo interemptis Martius ex fabro ut dicitur ferrario tri duo tantum imperauit. De hoc quid amplius requiratur: ignoro: nisi quod eum insigniore breuissimum fecit imperium. Nam ut consul qui ex meridianis horis consulatum suscepit tenuit a M. Tullio tali aspersus est ioco. Consul habuimus tam seuerum tamque censorium: ut in eius magistratu nemo praederit: nemo coenauerit: neque dormierit: de hoc etiam dici posse uideretur: qui una die factus est imperator: alia die uisus est imperare: tertia interemptus est. Et uir quidem strenuus: ac militaribus usque ad imperium gradibus euectus est: quae praerique Mamurium: nonnulli Vecturium opificem utpote ferrarium nuncuparunt. Sed de hoc nimis multa: de quo illud addidisse satis est. Nullius manus uel ad scribendum uel ad implendum fortiores fuisse: cum in digyris ueros uide rerum habuissent uenas. Nam & carra uenientia digyto salutari reppulisse dicitur: & fortissimi mos quosque uno digyto sic affixisse: ut quasi ligni uel ferri obtusioris ictu percussis dolerent. Multa duorum digytorum allisione contriuit. Occisus est a quodam milite: qui cum eius quondam operarius in fabri officina fuisset contemptus est ab eodem uel cum duxisset uel cum imperium cepisset. Addidisse haec uerba dicitur interemptor: hic est gladius: quem ipse fecisti: huius officio prima talis fuisse dicitur. Scio commilitones posse mihi obici artem pristinam: cuius mihi omnes testes estis. Sed dicat quisque quod uult. Utinam semper ferrum exerceam. Non uino: non fratribus: non mulierculis: non popinis: ut facit Gallienus: indignus patre suo & sui generis nobilitate depereat. Ars mihi obiciatur ferraria: dum me & exterarum gentes ferrum attraxerint: sua claudibus recognoscant in Italia. Denique ut omnia salamina omnisque germania cum caeteris quae adiacent gentibus Romanum populum ferratam putent gentem: ut specialiter in nobis ferrum timeant. Vos tamen cogitatis uel im fecisse uos principem: qui nunquam quicquam scierit tractare nisi ferrum. Quod iccirco dico: quia scio mihi a luxuriosissima illa peste nihil opponi posse: nisi hoc quod gladiatorum armorumque artifex fuerim.

Ingenuus octauus. Vico & Baso consulibus cum Gallienus uino & popinis uacaret: cumque se lenonibus: mimis: & meretricibus dederet: ac bona naturae luxuriae continuatione depraderet. Ingenuus qui Pannonias tunc regebat: a messiacis legionibus imperator est dictus caeteris Pannoniarum uolentibus: neque in quodam melius consultum reip: a militibus uidebatur: quod quod instantibus sarmatis creatus est imperator: qui fessis rebus mederi sua uirtute potuisset. Causa autem ipsi arripienti tunc imperii fuit: ne suspectus esset imperatoribus: quod erat fortissimus: ac reip: necessarius & militibus quod imperantes uahementer mouet: acceptissimus. Sed Gallienus: ut erat neque perditus: ita etiam ubi necessitas coegisset: uelox fortis uahemens crudelis. Denique Ingenuum conflictu habito uicit: eoque occiso in omnes messiacos tam milites quam ciues asperrime saeuit. Nec

Actuarius Agrippina

Julius Atherianus

Agrippina

M. Tullius

Mamurium Vecturium

Digito salutari

Tuscanus Basus

Virtus q: haud leuata tyranno. Valerius Flaccus

quenquam suae crudelitatis exortem reliquit. Vt quae deo asper & truculentus: ut pleraque ciuitates uacuas a uirili sexu relinqueret. Fertur sane idem ingenuus ciuitate capta intrasse domum in qua se pugione transfodit: atque ita uitam finisse: ne in tyranni crudelis potestatem ueniret. Extat sane epistola Gallieni: quam ad Celerem Verianum scripsit: qua eius nimietas crudelitatis ostenditur. Quam ego iccirco interposui: ut omnes intelligerent hominem luxuriosum crudelissimum esse: si necessitas postulet. Gallienus Veriano. Non mihi satisfacies: si tantum crudelissimum esse: si necessitas postulet. Gallienus Veriano. Non mihi satisfacies: si tantum armatos occideris: quos & fors in bellis intermissione nostra occidi possent. Occidendus est qui: cunq; male uoluit: occidendus est qui cunq; maledixit contra me: contra Valeriani filium: contra tot principum patrem & fratrem Ingenuus factus est imperator. Lacera: occide: contide: animum meum intelligere potes: mea mente irascere: qui haec manu mea scripsi.

Celer Verianus

Lacera. Occide concide

Regillianus Nonus. Atti publici fuit: ut Gallieni tempore quicumque potuit: ad imperium prosiliret Regillianus denique in illyrico ducatum gerens imperator est factus auctoribus imperii messis: qui cum Ingenuo fuerant ante superati. In quorum parates grauius Gallienus saeuerat. Hic tamen multa fortiter contra sarmatas gessit: sed auctoribus roxolanis consentientibusque militibus & timore prouincialium ne iterum Gallienus grauiora faceret: interemptus est. Mirabile fortasse uideatur: si quae origo imperii eius fuerit: declaratur. Capitali enim loco regna promeruit. Nam cum milites cum eo quidam coenarent: extitit Valerianus tribunus: qui diceret Regilliani nomen unde credimus dictum: Alius continuo: credimus quod a regno. Tum is qui aderat scholasticus: coepit quasi grammaticaliter declinare: & dicere rex regis regio Regillianus. Milites: ut est hominum genus prouincialium a dea quae cogitant dixerunt. Ergo potest rex esse: item alius ergo potest nos regere: item alius deus tibi nomen posuit. Quid multa? His dictis cum alia die mane processisset: a principibus imperator est saluatus. Ita quod aliis uel audacia uel iudicium detulit: huic iaculari astutia fuit: quod negare non potest uir in militari re semper praebatus: & Gallieno iam ante suspectus: quod dignus uideretur imperio. Gentis Daciae Decibalus: qui ipsius ut fertur affinis. Extat epistola diui Claudii ad hunc priuati: qua Regilliano Illyrici diti gratias agit ob redditum Illyricum: cum omnia Gallieni segnicia deperirent: quam ego repertam in athenis inferendam putauit: fuit enim publica. Claudius Regilliano multam salutem. Felicem tempore quae te talem uirum habere rei castrensis belli ius meruit: felicem Gallienus etiam: si eum uera nemo nec de bonis nec de malis nunciat. Pertulerunt ad me Bonitus & Celsus stipatores principis nostri: qualis apud Scupos in pugnando fueris: quot uno die praeterea & qua celeritate confeceris. Dignus eras triumpho: si antiqua tempora extarent. Sed quid multa? Memor cuiusdam hominis cautius uel in uincas. Arcus sarmaticos & duo saga ad me uelim mittas: sed sibi latorie cum ipse mihi de nostris. Hac epistola ostenditur: quid de Regilliano senserit Claudius: cuius grauius iudicium suis temporibus fuisse non dubium est. Nec a Gallieno quidem uir iste promouit: sed a patre eius Valeriano: ut & Claudius & Macrianus & Ingenuus & Postumus & Aureolus: qui omnes in imperio interempti sunt: cum mererentur imperium. Mirabile autem hoc fuit in Valeriano principe: quod omnes quoscumque duces fecit: postea militum testimonio ad imperium peruenerunt: ut appareat senem imperatorem in deligendis reip. ducibus talem fuisse: qualem Romanam felicitas si continuari fataliter potuisset: sub bono principe requirebat. Et utinam uel illi qui arripuerant imperia: regnare potuissent. Vel eius filius Gallienus in iperio diutius non fuisset: ut libere se in suo statu resp. nostra tenuisset. Sed nimis sibi fortuna indulgendum putauit: quae cum & Valeriano bonos principes tulit. Et Gallienum diutius quam oportebat: reipublicae reseruauit.

Decibalus Diuus Claudii

Bonitus Celsus Scupos

Hic quoque illyricanos exercitus regens in contemptu Gallieni ut omnes eo tempore coactus a militibus sumpsit imperium. Et cum Macrianus cum filio suo Macriano contra Gallienum ueniret cum plurimis exercitus eius coepit: aliquos corruptos si dei suae addixit: & cum factus esset inualidus imperator: cumque Gallienus expugnare uirum forte frustra temptasset: pacem cum eo contra Postumum pugnaturus fecit: quorum pleraque & dicta sunt & dicenda. Hunc eundem Aureolum Claudius interfecto iam Gallieno conflictu habito apud eum ponte interemit: qui nunc pons Aureoli nuncupatur: atque illic ut tyrannum sepulchro humiliter donauit. Extat etiam nunc epigramma graecum in hanc formam. Dona sepulchro uictor post multa tyranni Praeterea iam felix Claudius Aureolum Munere prosequitur mortali & iure superstes: Viuert quem ueller: si pateretur amor Militis egregii uita quae iure negauit Omnibus indignis & magis Aureolo. Ille tamen clarens: qui corporis ultima seruans. Et pontem Aureoli dedicat & tumulum

Aureoli pon

Eloquentie cura no
habere proficitur

Hos ego uersus a quodam grammaticeo translato sita posui: ut fidem seruarem: non quo meli-
us potuerint transferri: sed ut fidelitas historica seruetur: quam ego praeteris custodien-
dam putavi: qui id quod ad eloquentiam pertinet: nihil curo. Rem enim uobis proposui de
serre non uerba: maxime tanta rerum copia: ut triginta tyrannorum simul uitas scribendas
accesserim.

Macrianus Vndecimus.

C Apto Valeriano diu clarissimo principe ciuitatis fortissimo deinde imperato-
re ad postremum omnium infelicissimo: uel quod senex apud perfas consensu-
it: uel quod indigno se posteros dereliquit. Cum Gallienum contemnendum
Balista praefectus Valeriani & Macrianus primus dum intelligeret quaerenti-
bus etiam militibus principem unum in locum concesserunt: quaerentes quid
faciendum esset. Tuncq; constitit Gallieno longe posito Aureolo usurpante i-

Astyanax
meoni)

de hoc nomine
charta sequenti

perium debere aliquem principem fieri: & quidem optimum: ne quispiam tyrannus existeret.
Verba igitur Balistae quantam Maonius Astyanax qui consilio interfuit: asserit haec. Mea
aetas & professio & uoluntas longe ab imperio absumt: & ego quod negare non possum: bonum
principem quaero. Sed quis tandem est: qui Valeriani locum possit implere: nisi talis qualis
tu es O Macriane. Fortis: constans: integer: probatus in rep. & quod maxime ad imperium per-
tinet diues. Arripe igitur locum meritis tuis debitum: me praefecto q; diu uoles: a teris: tu cum
rep. tantum bene agas: ut te romanus orbis factum principem gaudeat. Ad haec Macrianus Fra-
zer Balista imperium prudenti non frustra est. Volo enim reip. subuenire: atq; illam pestem a
legum gubernaculis dimouere: sed non hoc in me aetatis est. Senex sum ad exemplum: equita-
re non possum. Laudandum est mihi frequentius: edendum delicatius: diuitiae me iam dudum
ab usu militiae retraxerunt. Iuuenes aliqui sunt quaerendi: nec unus sed duo uel tres fortissi-
mi: qui ex diuersis partibus orbis romani rep. restituant. Quam Valerianus fatis: Gallienus
uitae suae genere perdidit. Post haec intellexit cum Balista sic agere: ut de filiis suis uide-
tur cogitare: atq; adeo sic aggressus est. Prudentiae tuae reipub. tradimus. Da igitur liberos tu-
os Macrianum & Quietum fortissimos iuuenes olim tribunosa Valeriano factos: qui a Gallie-
no imperante quod boni sunt: salui esse non possunt. Tunc ille ubi electum se esse comperit.

Macrianus
Quietus

Do inquit manus de meo stipendium militi duplex daturus. Tu tantum praefecti mihi studi-
um & annonam in necessariis locis praebere. Iam ego faxim: ut Gallienus fordidissimus foemi-
narum oium duces sui parentis intelligat. Factus est igitur cum Macriano & Quieto duobus fi-
liis cunctis militibus uolentibus imperator. Ac statim contra Gallienum uenire coepit ut cum
que rebus in oriente derelictis. Sed cum qua draginta quinque milia militum secum duceret in
Illyrico uel in thraciarum: extremis congressus cum Aureolo uictus & cum filio interemptus
est. Triginta denique milia militum in Aureoli potestatem concessit. Domitianus autem eum
dem uicit dux Aureoli fortissimus & uahementissimus qui se originem diceret a Domitiano
imperatore trahere: atq; a Domicilla. De Macriano autem nefas mihi uidetur iudicium Va-
leriani praeterire: quod ille in oratione sua quam ad senatum e persidis finibus miserat: posu-
it. Inter caetera ex oratione diui Valeriani. Ergo patres conscripti bellum persicum gerens.
Macriano autem totam reip. credidi quidem a patre militari ille uobis fidelis: ille mihi de
uotus: illum & amat & timet miles. Vtrunq; res exegerit: cum exercitibus agit: nec. p. c. noua
uel inopinata nobis sunt pueri eius uirtus in Italia: adolescentis in Gallia: iuuenis in Thracia:
in Africa iam prouecti senescentis. Denique in illyrico & Dalmatia comprobata est: cum in di-
uersis praeliis ad exemplum fortiter faceret. Huc accedit: quod habet iuuenes filios romano
dignos collegio nostra dignos amicitia: & reliqua.

Domitianus
Domicilla

Macrianus Iunior Duodecimus.

M Vlt de hoc in patris imperio praelibata sunt: qui nunquam imperator factus esset
nisi prudentiae patris eius creditum uideretur. De hoc plane multa miranda di-
cuntur: quae ad fortitudinem pertineant iuuenis aetatis. Sed ad facta aut quam
tum in bellis minus ualet fortitudo. Hic enim uahemens cum prudentissimo
patre cuius merito imperare coeperat: a Domitiano uictus triginta: ut superius
dixi: milibus militum spoliatus est. Matre nobilis: patre tantum forti: & ad bel-
lum parato: atq; ab ultima militia in summum perueniente ducatum & splendore sublimi.

Quietus Tertiusdecimus.

H Ic ut diximus Macriani filius fuit cum patre & fratre Balistae iudicio impera-
tor est factus. Sed ubi comperit Odenatus: qui olim iam orientem tenebat ab
Aureolo Macrianum patrem: qui & cum eius fratre Macriano uictos milites in
eius potestatem concessisset: quasi Gallieni partes uindicaret a dolescentem cum
Balista praefecto dudum interemit. Idem quoque a dolescens grauissimus roma-

no imperio fuit: ut uere Macriani filius Macrianus etiam frater qui duo afflictijs rebus potue-
runt tempu. gerere. Videtur non mihi praeter eundem de Macrianorum familia: quae hodieque
floreat: id dicere: quod speciale semper habuerunt. Alexandrum magnum macedonem uiri in
auro & argento: mulieres & in reticulis & dextrocherijs & in annulis & in omni ornamento
rum genere exculptum semper habuerunt eoque: ut tunicae & limbi & penulae matronales
in familia eius hodieque sunt: quae Alexandri effigiem delicijs uariantibus monstrant. Vide-
mus proxime Cornelium Macrum in eadem familia uig. cum coenam in templo Herculis da-
ret: pateram electrinam quae in medio uultum Alexandri haberet: & in circuitu omnem his-
toriam continere signis breuib. & minutulis pontifici propinare: quam quidem circunfer-
ri ad omnestanti illius uiri cupi diuissimos iussit. Quod iccirco posui: quia dicantur iuari in
omni actu suo: qui Alexandrum expressum uel auro gestitant uel argento.

Odenatus Quartusdecimus.

N I si Odenatus princeps palmyrenorum capto Valeriano fessis Romanae reipub.
uiribus sumpsisset imperium: in oriente res perditae essent. Quare assumpto
nomine primum regali cum uxore Zenobia & filio maiore: cui erat nomen
Herodes minoribus Herenniano & Arimolao collecto exercitu contra perfas
profectus est: Nisi sibi primum & orientis praerique cum omni Mesopotamia in-
potestatem recepit. Deinde ipsum regem uictum fugere coegit. Postremo The-
phonta usque: Saporem & eius liberos persecutus captus concubinis: capta etiam magna praeda:
ad orientem uertit: sperans qui Macrianum qui imperare contra Gallienum coeperat eo interem-
ptum: filium qui etiam interfecit Balista: ut praerique asserunt regnum usurpante: & ne ipse possit
occidi. Composito igitur magna ex parte orientis status a consobriano suo Meonio: qui & ipse
imperium sumperat: interceptus est cum filio suo Herode: qui & ipse post reditum de perside
cui patre imperator est appellatus. Iratum fuisse reipublicae deum credo: qui interfecto Valeri-
ano noluit Odenatum reseruare. Ille plane cum uxore Zenobia non solum orientem quem iam in pri-
stinum reformauerat statum: sed omnes omnino totius orbis partes reformasset. Vir acer in bel-
lis & quantum praerique scriptores loquuntur: uenatu memorabili semper inclutus: qui a pria-
etate capiendis lenonibus & pardis: uelis: caterisque siluestribus animalibus sudore officij
uirilis impedit. Quique semper in siluis ac montibus uixit perferens calorem: pluuias & om-
nia mala quae in se continent uenatoriae uoluptates. Quibus duratus: solem ac puluerem bel-
lis persicis tulit. Non aliter etiam coniuge assueta: quae multorum sententia: fortior marito
fuisse perhibetur. Mulierum omnium nobilissima orientalium foeminarum: & ut Corneli-
us Capitolinus asserit speciosissima.

Herodes quintusdecimus.

N On Zenobia matre sed priore uxore genitus Herodes cum patre accepit impe-
rium: homo omnium delicatissimus & profusus orientalis & graecae luxuria: cui
erant sigillata tentoria & aurati papilionis & omnia persica. Denique ingenio
eius usus Odenatus quicquid concubinarum regalium: quicquid diuitiarum
gemmarumque cepit: eidem tradidit paternae indulgentiae affectione per-
motus. Et erat circa illum Zenobia nouerca animo. Quare comendabilior
patri eum fecerat: neque plura sunt: quae de Herode dicantur.

Meonius sextusdecimus.

H Ic consobrinus Odenati fuit. Nec ulla realia ductus nisi damnabili inuidia i-
peratorem optimum interemit: cum ei nihil aliud obiceret praeter filij He-
rodidis. Dicitur autem primum cum Zenobia consensisse: quae ferre non pote-
rat: ut priuignus eius Herodes priore loco quam filij eius Herennianus & Ti-
molaus principes dicerentur. Sed hic quoque spurcissimus fuit: quare impera-
tor appellatus per errorem breui a militibus pro suae luxuriae meritis interemptus est.

Balista decimus septimus.

D E hoc utrum imperauerit scriptores inter se ambigunt. Multi enim dicunt
Quietum per Odenatum occiso Balistae ueniam datum tamen eum imperasse:
quod nec Gallieno: nec Aureolo: nec Odenato se crederet. Alii asserunt prius
tum cum in agro suo quem apud Daphnidem sibi compararat interemptum.
Multi & sumpsisse illum purpuram: & more romano imperasse: exercitum
xixisse & de se plura promississe dixerunt. Occisum autem per hos quos Aureolus
miserat ad comprehendendum Quietum Macriani filium: quem praedam suam esse dice-
bat. Fuit uir insignis: eruditus ad gerendam reipublicam. In consilijs uahemens: in expediti-
onibus clarus: in prouisione annonaria singularis: Valeriano sic acceptus: ut eum quibusdam
litteris hoc testimonio prosecutus sit. Valerianus Ragonio clario praefecto illyrici & Galliae

Alexander magnus
Dextrocherijs
Cornelius macez
Electrina pa-
tera

Zenobia
Herodes
Herennianus
Timolaus

Meonius. nota pro As-
tyanate historico de
quo charta praecedentis
facta mentio

Cornelius Capitolinus

Herennianus
Timolaus

Daphnis

Ragonius

Si quid in te bonae frugis est quam esse scio parens Clare dispositione me Balistae persequere: hac in forma rempub. uides: nec ut ille provinciales non grauet ut illic equos contineat: ubi sunt pabula: illic annonas militum mander: ubi sunt frumenta. Non provinciales: non possessorum cogat. Illic frumenta ubi non habet dare illi sequum ubi non potes pascere: nec est ulla alia prouisio melior: q̄ ut in locis suis erogentur: quae nascuntur: ne aut uehicularum aut sūptibus rempublicam grauent. Galatia frumentis abundat: referta est thracia: plenum est illyricum. Illic pedites collocentur: quanq̄ in thracia etiam equites sine noxa provincialium hunc mare possint. Multum enim ex campis foeni colligitur: iam ibi laridum: iam caeterae species in his dandae sunt locis: in quibus affatim redundant. Quae omnia sunt Balistae consilia: qui ex quadam prouincia unam tantum speciem praebere iussit: quod ea redū daret: atq; ab ea milites submoueri: id quod publicitusest decretum. Est & alia eius epistola qua gratias Balistae agit: in qua docet sibi praecpta gubernandae reipublicae ab eodē data gaudens quod eius consilio nullum ascriptitium id est uacantem haberet: & tribunum nullum stipitorem qui non uere pugnaret. Hic igitur uir in tentorio suo cubans a quodam gregario milite in Odenati & Gallieni gratiam dicitur interemptus. De quo ipse uera non satis comperi: iccirco quod scriptores temporū de huius praefectura multa: de imperio pauca dixerunt.

Valens decimus octauus.

Piso

Hic uir militaris simul etiam civilium uirtutum gloria pollens proconsulatu Achaiae dato a Gallieno tunc honore gubernabat: quem Macrius uahementer reformidans simul quod in omni genere uitae satis clarum norat: simul quod inimicum sibi esse inuidia uirtutum sciebat. Miso Pisonem nobilissimam tunc & consularis familiae uiro interfici praecipit. Valens diligentissime cauens & prouidens neq; aliter sibi posse subueniri existimans sumpsit imperium: & breui a militibus interemptus est. Fuit & Valens superior: & bene uenit in mentem. Et cū de hoc Valente loquimur: etiam de illo Valente qui superiorum principum temporibus interemptus est: aliquid dicemus. Nam huius Valentis qui sub Gallieno imperauit: auunculus Magnus fuisse perhibetur. Alii tantum auunculum dicunt. Sed par in ambobus fuit fortuna. Nam & cum ille paucis diebus illyrico imperasset: occisus est.

Piso decimus nonus.

Cicero

Hic a Macrino ad interficiendum Valentem missus ubi eum prouidum futurorum imperare cognouit: thessalicam concessit: atq; illic paucis sibi consentientibus sumpsit imperium: Thessalicusque appellatus interemptus est: uir summae sanctitatis & temporibus suis frugi dictus: & qui ex illa Pisonum familia ducere originem diceretur: cui se Cicero nobilitandi causa sociauerat. Hic omnibus principibus acceptissimus fuit. Ipse denique Valens qui ad eum peruenit res misisse perhibetur: dixisse dicitur: non sibi apud deos inferos constare rationem: quod quanuis hostem tamen Pisonem suum iussisset occidi: uirum cuius similem romanae reipublicae non haberet. Senatusconsultum de Pisonem factum ad noscendam eius maiestatem libenter serui. Die septimo Kalendas iulias cum esset nunciatum Pisonem a Valente interemptum: ipsum Valentem a suis occisum Aurelius Fuscus consularis primae sententiae: qui in locū Valeriani successerat: ait: consul consule. Cumq; consulatus esset diuinos inquit honores Pisoni decerno. p. c. Gallienum & Valerianum & Saloninum imperatores nostros esse confido. Neq; enim melior uir quisq; fuit neq; constantior: post quem citius consulatum statuam inter triumphales & curus quadringos Pisoni decreuerunt. Sed statua eius uidetur: quadrigae autem decretae fuerant quasi transferendae ad alium posita: sunt: nec adhuc reddita. Nam in his locis fuerunt posita: in quibus thermæ Dioclitianae sunt exaedificatae tam aeterni nominis quam sacrati.

Aemilianus Vigessimus.

Diocletiani thermæ

L hoc familiare est populo aegyptiorum: ut uel furiosi ac dementes de leuibus quibusq; ad summam reipub. pericula perducantur: saepe illi ob neglectas salutationes locum in balneis non concessum carnem & holera sequestrata: calciamenra feruilia & caetera talia usq; ad summum reip. periculum seditionis: ita ut armarentur contra eos exercitus peruenerunt. Familiari ergo sibi furore cū quadam die cuiusdam feruus curatoris: qui Alexandriam tunc regebat: militare ob hoc caesus esset: quod crepidas suas meliores esse: quam militis diceret: collecta multitudo ad domum Aemilianii ducis auiceps uenit: atq; eum omni seditionum iustramento & furore persecuta est: ictus est lapidibus. Petrus est ferro: nec desit ullum seditionis telum. Quare coactus Aemilianus sumpsit imperium: cū sciret sibi undecunque pereundum. Cōfenserunt ei aegyptiacus exercitus maxime in Gallieni odium: nec eius ad regendam rempub.

uigor defuit. Nam thebaidem totamque aegyptum peragravit: & quatenus potuit barbaro genetes forti auctoritate submouit. Deniq; Alexander uel Alexandrinus. Nam incertū id quoq; habetur: uirtutum merito uocatus est. Et cum contra indos pararet expeditionē misso Theodoro duce Gallieno iubte dedit poenas: siquidem strangulatus in carcere captiuorum ueterum more perhibetur. Tacendum esse non credo quod cum de aegypto loquor: uetus succet sit historia: simul etiam Gallieni factum: qui cum Theodoro uellet imperium proconsulare decernere: a sacerdotibus est prohibitus: qui dixerunt fasces consulares ingredi Alexandriam non licere: cuius rei etiam Ciceronem cum contra Gabinium loquitur: meminisse satis nouimus. Deniq; non extat memoria rei frequentata: quare scire oportet: Haerennium Celsū uestrum parentem consulatum cupit: hoc quod desiderat non licere. Fertur eni apud Mēphin i aurea columna aegyptiis esse litteris scriptum. Tunc demum aegyptum liberam fore: cum in eam uenissent romani fasces & praetexta romanorum: quod apud Proculum grammaticum doctissimum sui temporis uirum cum de peregrinis regionibus loquitur: inuenitur.

Theodotus

Cicero

Haerennius celsus

Proculus grammaticus

Saturninus uigesimus primus.

O ptimus ducum Gallieni tempore: sed a Valeriano dilectus Saturninus fuit: Hic quoque cum dissolutione Gallieni pernoctans in publico ferre non posset: & milites non exemplo imperatoris sui sed suo reget: ab exercitibus sumpsit imperium: uir prudentiae singularis: grauitatis insignis: uitae amabilis uirtuarum barbararum etiam ubique notarum: Hic ea die qua est amictus a militibus peplio imperatoris concione adhibita dixisse fertur. Committōes bonum ducem perdidistis: & malum principem fecistis. Denique cum multa strenue in imperio fecisset: quod esset seuerior & grauior militibus ab iisdem ipsa quibus factus fuerat: interemptus est. Huius insigne est: quod conuiuio discumbere milites: ne inferiora nudarentur: cum sagis iussit: hyeme grauibus: aestate perlucidis.

Conuiuio discumbant milites ne inferiora nudarentur cum sagis

Tetricus senior uigesimus secundus.

I nperfecto Victorino & eius filio mater eius Victoria siue Victorina Tetricum senatorem. pr. praesidatum in Gallia regentem ad imperium portata: quod eius erat: ut pleriq; loquuntur: affinis: Augustum appellari fecit filiumq; eius Caesarem nuncupauit. Et cum multa Tetricus feliciter egisset: diuq; imperasset: ab Aureliano uictus cum militum suorum imprudētia & procacitate ferre non posset: uolens se grauisimo principi & seuerissimo dedit. Versus denique illius fertur: quem statim ad Aurelianū scripserat. Eripe me his inuictis malis. Quare cū Aurelianus nihil simplex neq; mite aut tranquillum facile cogitaret: Senatorē. pr. eundemque consularem: qui iure praesidali omnes gallias rexerat. Per triumphū duxit eodem tempore: quo & Zenobiam Odenati uxorem cum filiis minoribus Odenati Herenniano & Timolao: pudore tamen uictus uir nimium seuerus eum: quem triumphauerat correctionem totius italiae fecit: id est Campaniae: Samni: Lucaniae: Brutorum: Apuliae: Calabriae: Ethruriae: atq; umbriae: piceni: & flaminiae: omnemq; annonariae regionis: ac Tetricum non solum uiuere sed etiam in summa dignitate manere passus est: cum illum saepe collegam nonnunq; cōmilitonem aliquando etiam imperatorem appellaret.

Victoria

Herennianus Timolao

Tetricus junior uigesimus tertius.

H ic puerulus a Victoria Caesar est appellatus: cum illa mater castrorum ab exercitu nuncupata esset: qui & ipse cum patre per triumphum ductus postea oibus senatoriis honoribus functus est illibato patrimonio: quod quidem ad suos posteros misit: ut Gellius Fuscus dicit semper insignis. Narrabat auus meus hūc sibi familiarem fuisse: neq; quenq; illi ab Aureliano aut postea ab aliis principibus esse praesatum. Tetricorum domus hodieque extat in monte celsio inter duos lucos contra Isium Merellinum pulcherrima: in qua Aurelianus pictus est utriusque praetextam tribuens & senatoriam dignitatem accipiens ab his sceptrum coronam ciuicā picturam de mulco. Quam cum dedicasset: Aurelianus ipsum dicuntur duo Tetrici adhibuisse conuiuio.

Gellius fuscus

Isium metellinum

Trebellianus uigesimus quartus.

P udet iam persequi quanti sub Gallieno fuerunt tyranni uitio pestis illitis: siquidem erat in eo luxuria: ut rebelles plurimos mereretur: & ea crudelitas ut iure timeretur. Quare & in Trebellianum factum in Isauria principem ipsis Isauris sibi ducem quaerentibus: quem cum alii archipiratum uocassent: ipse se imperatorem appellauit. Monetā etiam cudi iussit: palatium in arce Isauriae constituit: qui quidē cum se in intima Isauriae loca munitus difficultatibus locorum & montibus contulisset: aliquandiu apud cilicas imperauit. Sed per Gallieni ducē Cau-

Causifoles) filiolem natione aegyptium fratrem Theodoti: qui Aemilianum cepit: ad campum dedu- ctus est uictus & occisus. Neq; ramentum postea Isauri timore ne eos Gallienus sciret: ad aqua- litatem per duci quamuis principum humanitate potuerunt. Deniq; post Trebellianum pro- barbaris habentur: & cum in medio romani nominis solo regio eorum nouo genere custodia- rum quasi limes includitur locis defensa non omnibus. Nam non sunt statura decori: non uir- tute graues: non instructi armis: non consiliis prudentes: sed hoc solo securi: quod ieditis po- siti adiri nequeunt: quos quidem diuus Claudius pene ad hoc perduxerat: ut a suis semotus locisi Cilicia collocaret daturus uni ex amicis suis omnem Isaurorum possessionem: nequid- ea postea rebellionis oriretur.

Diuus Clau- dius

O Herennianus Vigefimus quintus: Denatus moriens duos paruulos reliquit Herennianum & fratrem eius Timo- laum: quorum nomine Zenobia usurpato ibi imperio diutius q; foemina de- cuit rempub. obtinuit paruulos roma imperatoris habitu proferens purpura- tos eosdemque adhibens concionibus: quas illa uiriliter frequenter. Dido ne & Semyramidem & Cleopatram sui generis principem inter cetera praedixit. Sed de eorum exitu incertum est. Multi enim dicunt eos ab Aureliano interemptos: Siqui de Zenobiae posteris etiam nunc Romae inter nobiles manent.

Dido Semiramis Cleopatra Zenobia

Timolaus ad hece- mianum ut scrip- sisse libros rhetoricos credatur hinc natu- est

D E hoc ea putamus digna notatione quae de fratre sunt digna. Vnum tantum est quod cum a fratre separatus: quod tanti fuit ardoris ad studia romana: ut bre- uiter consecutus quae insinuauerat: grammaticus esse dicatur potuisse: quin etiam summum latinorum rhetorem facere.

Viuus pas- sienus

O Ccupatis partibus Gallicanis orientalibus quinetiam ponti thraciarum & illy- ricum Gallienus popinatur: & balneis ac lenonibus reputat uitam: Afri quoque uictore uiuo Passieno procosule Africae: & Fabio Poppiano duce limitis liby- ci Celsum imperatorem appellauerunt populo deae caelestis ornatum. Hic pu- uatus ex tribunis in Africa positus i agris suis uiuebat. Sed ea iusticia & cor- poris magnitudine: ut dignus uideretur imperio. Quare creatus per quandam mulierem Gallienae nomine colobrinam Gallieni septimo die interemptus est: atque ab eo etiam inter- scuros principes uix relatus est. Corpore eius a canibus consumptum est: sic omnibus qui Gal- lienofidem seruauerant perurgentibus & nouo iniuriae genere imago in crucem sublata per- sultante uulgo quasi patibulo ipse Celsus uideretur affixus.

Popinatur

Fabius popponius Celsus Galhena

O Mnis consumptus est pudor siquidem fatigata rep. eousq; peruentum est: ut Gallie- no nequissime agere optima etiam mulieres imperaret. Et quidem peregrina no- mine Zenobia: de qua iam multa dicta sunt: quae se de Cleopatrae Ptolomae oruque gente iactaret: post Odenatum maritum imperiali sagulo per fuso per hu- meros habitu donis ornata diademate etiam accepto nomine filio: Herenniani & Ti- molai diutius q; foemineus sexus patiebatur: imperauit. Siquidem Gallieno ad huc regere rep. regale mulier lupba munus obtinuit: & Claudio bellis gothicis occupato: ut denique ab Aureliano uicta & triumphata coefferet in iura romana. Extat epistola Aurelianae: quae captiuae mulieri testimonium fert. Nam cum a quibusdam reprehenderetur: quod mulierem ueluti attestacione defendit. Audio. p. c. mihi obicit quod non uirile munus ipse uerim Zenobiam tri- phando: ne illi qui me reprehendunt: satis laudaret: si scirent: qualis illa est mulier: q; prudens in consiliis: q; constans in dispositionibus: q; erga milites grauis: q; larga cum necessitate postulet: q; tristis cum seueritas poscat. Possum dicere illius esse: qd Odenatus per fas uicit ac fugato Sapo- re Thestiphone usque puenit. Possum asserere tato apud orientales & aegyptios populos timori mulierem fuisse: ut se non arabes: non saraceni: non armeni commouerent. Ne ego illi uitae coferuasse nisi ea scissem multum romanae reip. profuisse: cum tibi uel liberis tuis orientis seruari ipe ierit. Sibi ergo habeat propria uenena lingua: hi: quibus nihil placet. Nam si uicisse ac triumphasse foemina non e decore: qd de Gallieno loquuntur: i cuius contemptu haec bene rexit impiu. Quid de diuo Claudio sancto ac uenerabili duce: qd ipse gothicis eest expeditionibus occupatis: passus eest dicitur ipare: idq; occulte ac prudenter: ut illa seueritate orientales fines ipse ipse seurus q; stituerat perpetraret: Haec oio idicat qd iudici Aurelianus huerit de Zenobia: cuius ea castitas fuisse dicitur: ut ne uirum suu qd sciret: nisi teptatis coceptioibus. Na cu semel cocubisset ex- pectatis mestruis continebat se: si pgnas eest. Sin minus iteru prate qredis liberis dabat. Viuit i ga- li popa more magis pisco. Adorata e more regu pfaru. Couiuata e ipatoru more romanog. Ad conciones galcata processit cum limbo purpureo gemis dependentibus per ultimam sim-

Triumphasset mulierem

Zenobiae laudes

briam. Media etiam coeli de ueluti fibula muliebri astricta brachio saepe nudo. Fuit uultu subaquo fulci coloris: ocalis supra modum uigentibus nigris: spiritus diuini: uenustatis in- credibilis: tantus candor in dentibus: ut margaritas eam plerique putarent habere: non den- tes. Vox clara & uiriliter: seueritas ubi necessitas postulabat: tyrannorum bonorum principumque metia ubi pietas reqerebat. Larga prudenter: conseruatrix thesauroru ultra foemineu mo- dum. Vsa uehiculocarpentario: raro pilento: equo sapius. Fertur aut uel tria uel quattuor milia frequenter cum pedibus ambulasse. Nata est hispanoru cupiditate: bibit saepe cum ducibus: cum esset alias sobria: bibit etiam cum peris atque armenis: ut eos uinceret. Vsa est ualis aure- is gematis ad conuiuia: cuius & Cleopatra usa est in ministerio. Eunuchos grauioris stans ha- buit. Puellas nimis raras: filios latine loqui iusserat: adeo ut graece uel difficile uel raro lo- querentur. Ipsa latinis sermonibus non usque quaque ignara: sed ut loqueretur pudore cohi- bita: loquebatur & aegyptiace ad pfectum modum. Historiae alexandrinae atque orientalis ita perita: ut eam epithomasse dicatur. Latinam aut graece legerat: cum illam Aurelianus ce- pisset: atque in conspectum suum ductam sic appellasset. Quid o Zenobia ausa es insultare romanis imperatoribus: illa dixit se fertur. Imperatorem te esse cognosco: qui uincis: Gallie- num & Aureolum & ceteros principes non putauit. Victoriamei similem credens in consorti- um regni uenire: si facultas locoru pateretur: optauit. Ducta est igitur triumphu ea specie: ut nihil popabilius po. r. uideretur. lam primum ornata gemis ingentibus: ita ut ornamento rum onere laboraret. Fertur enim mulier fortissima sapissime restitisse: cum diceret se- genarum onera ferre non posse. Vincti erant pterea pedes auro: manus etiam cathenis aureis: nec collo aureum uinculum deerat: quod scura pscus pferbat: huic ab Aureliano concessum est. Ferturq; uixisse cum liberis matronae iam more romano data sibi possessione in Tibur- ti: q; hodieq; Zenobia dicitur non longe ab Hadriani palatio: atq; ab eo loco cui nomen est Conche- Victoria Tricesima.

Cleopatra

N On tam digna reserat: ut etiam Victoria siue Victoria in Isas mitteretur: nisi Galli- eni mores hoc faceret: ut memoria dignae et mulieres ceferentur. Victoria. n. ubi si- liu ac nepote a militibus uidit occisos: Postumum deinde Lollianum: Mariu er que pri- cipem milites nuncuparunt: interemptos: Terricu de quo supius dictu est: ad iperium hortata est: ut uirile semp facinus auderet: insignita e pterea hoc titulo: ut castroru se diceret mrem. Cusi sunt eius nummi: aerei: aurei & argentei: quoru hodieq; forma extat apd treuiros huae qdem non diutius uixit. Nam Terrico iperante: ut plerique loquuntur: occisa. Vt alij asserunt: fatali necessitate consumpta. Haec sunt: quae de triginta tyrannis dicenda uideban- tur: quos ego in unum uolumen iccirco contuli: ne si de singulis singula quaeque narrare: na- scerentur indigne fastidia: & ea quae ferre lector non posset. Nunc ad Claudium principem redeo: de quo speciale mihi uolumen quis breue merito uitae illius uidetur edendu. Addi- to fre singulari uiro: ita ut de familia tam sancta & tam nobili salt pauca referantur. Studiose in medio foeminas posui ad ludibriu Gallieni: quo nihil pdigiosius passa est resp. Romana Duos et nunc tyrannos quasi extra numerum quod Gallieni essent tpibus: additurus unum qui fuit Maximini teporibus: alterum qui Claudii: ut tyrannoru triginta uiri hoc uolumi- ne tenerentur. Quae lo qui expletu iam librum acceperas: boni consulas: atque hoc uolumi- ni tuo uolens addas: quos ego quaedam modum Valentem superiorem huic uolumini sic post- Claudio & Aureliano his qui inter Tacitum & Dioclitianu fuerunt: addere destinaueram. Sed errore meum maior historiae diligentiae tuae eruditionis auertit. Habeo igitur gratia: qd qd titulum meum prudentiae benignitatis impleuit. Nemo in teplo pacis dicitur esse me foeminas in tyrannos cum risu & ioco tyrannas uidelicet & tyrannides: ut ipsi de me solent ia- ctare: posuisse. Habet integrum numeru ex arcanis historiae in meas lras datu. Titus. n. & Ce- sorius: quoru unus ut dixi sub Maximino: alter sub Claudio fuit: q ambo ab illis militibus a qbus purpura uelati fuerat: interempti sunt. Titus.

Zenobiae posse- fio Hadriani pa- latiu Conche

Titus Confori)

Dexippus Herodiamus

D Octe Desippus nec Herodianus tacet: oesq; q talia legeda posteris tradiderunt: Ti- tu tr. maurosu: q a Maximino iter priuatos relictus fuerat: timore uiolente mor- tis: ut alij dicunt: inuitu uero & a militibus coactu: ut plerique asserunt: ipasse. Atque huc itra paucos dies post uindicta defensionem: qua cosularis uir magnus Maximi- no parauerat: a suis militibus interemptu. Impasse at melibus sex. Fuit hic uir de primis er- ga rep. domi forisq; laudabilis: sed iperio paru felix. Alii dicunt ab armenis sagittariis: quos Maximinus Alexandrinus & oderat: & offederat: principem factu. Nec mireris tanta ee uarieta- te de hoie: cuius uix nom agnoscitur. Huius uxore Calphurnia fuit sca & uenerabilis foecia de genere Conforinorum: idest Pisonum. Quam maiores nostri iniuriarum facer dotem inter sa- cratissimas foeminas adorarent. Cuius statuam in templo Veneris adhuc uidimus argoli- cam sed auatam. Haec unioes cleopatranas habuisse perhibetur. Haec lancem centum li- brarum argenti: cuius plerique poetae meminerunt: in qua maiorum eius expressa ostendu

Calphurnia Conforini

Vniones cleopatrae

tur historia. Longius mihi uideor processisse; q̄ res postulabat. Sed quid faciam? scientia natura facilitate uerbosa est. Quare ad Censorinum reuertar hominem nobilem; sed qui nō tam bono q̄ malo reipublica septem diebus dicitur imperasse.

Censorinus.

Censorinus uir plane militaris & antiqua in curia dignitatis bis consul: bis praefectus praetorii: ter praefectus urbi: quarto proconsul: tertio consularis: legatus praetorius secundo: quarto aedilitius. Tertio quaestorius: extra ordinem quoque legatione persica functus: etiam sarmatica. Post omnes tamen honores cum in agro suo degeret: senex atque uno pede claudicans uulnere: quod bello persico Valeriani temporibus acceperat: factus est imperator & scura- rum ioco Claudius appellatus est. Cumque se grauissime gereret: neque a militibus ob disciplinam censoriam fieri posset: ab his ipsa a quibus factus fuerat: interemptus est. Extat eius sepulchrum: in quo grandibus litteris circa Bononiam incisi sunt omnes eius honores: ultimo tamē uersu ascripto. Felix ad omnia: infelicissimus imperator. Extat eius familia Censorinorum nomine frequentata: cuius pars Thracias odio rerum romanarum: pars Bithyniam petiit. Extat etiam domus pulcherrima adiuncta gentibus flauis: quae quondam Titi principis fuisse perhibetur. Habes integrum numerum triginta tyrannorum: qui cum male uobis quidem: sed bono animo caufaberis. Da nunc cui uis libellum nō tam diserte: q̄ fideliter scriptum: Neque ego eloquentiam uideor pollicitus esse sed rem: qui hos libellos quos de uita principum edidi: non scribo sed dicto: & dicto cū ea festinatione: quam si quid uel ipse promiserō uel tu petieris sic perges: ut respirandi non habeam facultatem.

Eiusdem Treuellii Pollionis Diuus Claudius.

Feliciter uentum est ad principē Claudium: qui nobis intuitu Constantii Caesaris cum cura in litteris digerendus est. De quo ego iccirco recūfari nō potui: quod alios tumultuarios uidelicet imperatores ac regulos scripserāo libro quem de triginta tyrannis edidi: qui cleopatram etiam strpem & historia nam & quae nunc est: detinet. Siquidem eo res processit: ut mulierum uita uitascribi Gallieni comparatio effecerit. Neque enī faserat eum tam principem: qui tantam generis prolem: qui bellum gothicum sua uirtute confecit: qui manu publicis cladibus uictor imposuit: qui Gallienum prodigiosum imperatorē: etiā si non auctor consilii fuit: tamen ipse imperaturus bono generis humani a gubernaculis publicis depulit qui si diutius in hac esset comoratus repu. Scipiones bonos & Camillos: oēsque illos ueteres suis uirtutibus: suis consiliis: sua prouidentia reddidisset. Breue illius in imperio fuit tēpus: sed breue fuisse etiam: si q̄tum hoium uita suppetit: tantum uir talis imperare potuisset. Quid enim in illo non mirabile: quid non conspicuum: quid non triumphalibus uetustissimis praefendum? In quo Traiani uirtus: Antonini pietas: Augusti moderatio: & magnorū principum bona sic fuerunt: ut non nihil ab aliis exemplum caperet. Sed etiam si illi non fuissent: hic caeteris reliquisset exemplum. Doctissimi mathematicorum centum uiginti annos homini ad uiuendum datos iudicant: neque amplius cuiq̄ iactitant esse concessum: etiam illud addentes Mosen solum dei: ut iudaeorum libri loquuntur: familiarem centum uiginti quinque annos uixisse. Qui cum quaereretur quod iuuenis interiret: responsū ei ab incerto ferunt numine: neminem pluisse uicturum. Quare etiam si centum & uiginti quinque annos Claudius uixisset: necessariam quidem mortem eius expectādam fuisse: ut Tullius de Scipione loquitur pro Milone stupenda & mirabilis docet uita. Quid enim magnum uir ille domi forisque non habuit? Amauit parentes. Quid mirum? Amauit & fratres. lam potest dignum esse miraculo. Amauit propinquos: res nostris temporibus cōparanda miraculo. In gligenter indulgit. Leges optimas dedit. Talis in rep. fuit: ut eius stirpē ad imperium summi principes eligerent: emendator senatus optaret. In gratiam me quispiā putet Constantii Caesaris loqui: sed testis est & tua cōscientia & uita mea nihil unq̄ cogitasse: dixisse: fecisse gratiam: Claudii principē loquor: cuius uita: pbitas: & oīa quae in rep. gessit: tantā posteris famam dederit: ut senatus po. q. r. nouis cum honoribus post mortē affecerit. Illi clypeus aureus: uel ut grāmatici loquuntur: clypeum aureū senatus totius iudicio in Romana curia collocatum est: ut et nunc uideretur. Expressa thorace uultus eius illi: quod nulli antea po. r. sumptu suo in capitolio an̄ louis optimi maximi templū statuam aureā decem pedū collocauit. Illa totius orbis iudicio in rostris posita est: colūna palmata: statua superfixa: librarū argenti mille quingentarū. Ille uelut futurorū memor: gētes flauias: q̄ & Titi: nolo at dicef Domitiani fuerat: ppugnauit: ille bellū gothicū breui tpre ipleuit. Adulator igit senatus: adulator po. r. adulatrices exterae gentes: adulatrices prouinciae: siquidē oēs ordines: omnis aetas: ois

Eloquentiam cōtemne
re se simulat

Mathematici cētū uiginti annos homini tribuunt

Moses

Moses etas

Tullius

Constantius caesar

Clypeū aureū in nominatiuo dicēdū ce grammaticis nota

Palmata Columna

ciuitas stātuis: uexillis: coronis: fanis: arcubus bonum principē aris ac templis honora uerun Interest eorū qui bonos imitantur principes: & totius orbis humani: interest cognoscere quae de illo uero senatus consulta sint: ut omnes indicium publicae mentis agnoscant. Nam cum esset nunciatum nono Kalendas Aprilis ipso in sacratio matris sanguinis die Claudium imperatorem factum: neque cogi senatus sacrorum celebrandorum causa posset: sumptis togis itum est ad Apollinis templum: ac lectis litteris Claudii principis haec in Claudium dicta sunt. Auguste Claudii dii te nobis praestent. Dictum sexages. Claudii Auguste principē: aut qualis tu es semper optauimus. Dictum quadragies. Claudii Auguste tu frater: tu pater: tu amicus: tu bōs seruator: tu uere princeps. Dictū octagies. Claudii Auguste tu nos ab Aureolo uindica. Dictū quinquies. Claudii Auguste tu nosa Zenobia & a Victoria libera. Dictū septies. Claudii Auguste Terricus nihil fuit. Dictum septies. Qui primum ut factus est imperator: Aureolum qui grauior republica fuerat: quod multum Gallieno placebat: consiliū habito a reipub. gubernaculis depulit tyrannum: quem missis ad populum edictis datis etiam ad senatum orationibus iudicauit. His accedit: quod arrogantem Aureolum & sedus petentem: imperator gratius & seuerus non audiuit responso tali repudiātū. Haec a Gallieno petenda fuerant: qui consentire moribus poterat & timere. Denique iudicio militum apud Mediolanum Aureolus dignum exitum uitae ac moribus suis habuit. Et hunc tamen quidam historici laudare conati sunt: & ridicule quidem. Nam Gallus Antipater acilla honorum & historicorum de honestamentum principum de Aureolo habuit. Venimus ad imperatorem nois sui: ut magna eius uidelicet uirtus ab auro nomen acciperet. At ego scio sapius inter gladiatores bonis propugnatoribus hoc nomen appositum. Habuit proxime tuus libellus numerarius hoc nomine in indice ludorum: sed redeamus ad Claudium. Nam ut superius diximus: illi gotthi qui euaserant eo tpe: quo illos Macrianus est persecutus: quosque Claudius emitti non siuerat: ne quid fieret quod effectum est. Omnes gentes suorum ad Romanas iucitauerint praedas. Denique scytharum diuersi populi: peuci: trutung: auctor gori: uirtung: sigipedes: celtae etiam & eruli praedae cupiditate in Romanum solū in rep. uenerunt: atque illic praera que uastarunt: dum aliis occupatus est Claudius: dumque se ad id bellum quod confecit: imperatorie instituit: ut uideatur facta Romana boni principis occupatione lenata. Sed credo: ut Claudii gloria accresceret: eiusque fieret gloriosior: toto penitus orbe uictoria. Armatarum denique gentiū trecenta uiginti milia tunc fuere. Dicat nunc qui nos adulationis accutat: Claudium minus esse amabilem armatorum trecenta uiginti milia. Quis tandem Xerxes hoc habuit: quae fabella istum numerum affinxit? Quis poeta cōposuit: trecenta uiginti milia armorum fuerunt. Adde seruos: adde familias: adde caraginem & epota flumina: consumptaque siluas. Laborasse denique terrā ipsam: quae tantū barbarici tumoris excerpt. Extat ipsius epistola missa ad senatum legēda ad populum: qua indicat de numero barbarorum: quae talis est. Senatui populoque rom. Claudius princeps: hanc autē ipse dictasse perhibetur. Ego uerba magistri memoriae non requiro. p. c. militantes audite quod uerum est. Trecenta uiginti milia barbarorum in Romanum solum armati uenerunt: haec si uicero: uos uicere reddite meritis: si non uicero scitote me post Gallienum uelle pugnare. Fatigata est tota resp. Pugnauius post Valerianū: post Ingenium: post Regillianum: post Lollianum: post Postumū: post Celsum: post mille alios: qui contēptu Gallieni principis a rep. defecerunt. Non scuta: nō spatā: non pila iam supersunt. Gallias & Hispanias uires reip. Terricus tenet: & oēs sagittarios: q̄d pudet dicere: Zenobia possidet. Quicquid fecerimus: satis grande est. Hos igitur Claudius ingenta illa uirtute superauit. Hos breui tēpore attriuit. De his uix aliquos ad patrium solum redire permisit. Rogo quātum pretium est clypeus in curia tantae uictoriae: quantum una aurea statua: dicit Ennius de Scipione quantum statuam faciet po. r. quantā colūnam: quae res tuas gestas loq̄tur. Postumus dicere Flavium Claudium inimicum in terris principem non columnis: non stātuis: sed famae uiribus adiuuari. Habuerunt praeterea duo milia nauium: duplicem scilicet numerum: qua illum quo tota pariter Graecia ois que Thessalia urbes Asiae quondam expugnare conata est. Sed illud poeticus stilus fingit: hoc uera continet historia. Claudio igitur scriptores adulamur: quod duo milia nauium barbararum: & trecenta uiginti milia armatorū deleuit: oppsit: attriuit: quod carraginē tantam q̄tam numerus hic armatorū sibi imer aptare potuit & parare. Nunc in cēdia fecit: nūc cū oibus familiis Romano seruitio deputauit: ut doceret eius dē epistola: quā ad Iunium Brocchū scripsit illyricum tuentem. Claudius Broccho. Deleuimus recenta uiginti milia gotthorū: duo milia nauium miserimus. Testa sūt flumina scutis: spatias: & laceolis: Oia littora operiuntur. Cāpi ossibus latēt recti: nullū iter purum est: ingens carrago deserata est. Tantū mulierū cepimus: ut binas & ternas mulieres uictor sibi miles possit adiungere Et utinā Gallienum non esset passa respubli. utinā sex cetos tyranos nō trulisset. Saluis mi-

Gallus Antipater

Peuci
Trutung
Austorgoti
Vretingui
Sigipedes
Celtae
Eruli
Carraginē

Ennius de Scipioe

Carraginē

Iunius Brocchus

Diui Claudii
in signis de
gotthis uict
212

litibus quos praelia sustulerunt: saluis legionibus quas Gallienus male uictor occidit: quantum esset ad ditum reipublicae: siquid nunc uerba naufragii publici colligit nostra diligentia ad romanam reipu. Pugnatum est enim apud mesios: & multa praelia fecerunt apud Martinopolim: multi naufragio perierunt: plerique capti reges: captae diuersarum gentium nobiles foeminae: impletae barbaris seruis senibusque cultoribus romanae puincia. Factus miles barbarus & colonus ex gotho. Nec ulla fuit regio: quae gothum seruum triumphali quodam seruitio non haberet. Quid bouum barbarorum nostri uidere maiores: quid outu: quid equarum: quas fama nobilitat celticarum: Hoc totum ad Claudii gloria pertinet. Claudius & securitate reipublicae: & opulentiae nimietate donauit. Pugnatum praeterea est apud Byzantios ipsi qui super fuerant byzantiis fortiter facientibus. Pugnatum apud thesalonicenses: quos Claudio absente obsederant barbari. Pugnatum in diuersis regionibus: & ubique aut ipsius Claudianis uicti sunt: gothi prostrati: ut iam tunc Constantio Caesari nepoti futuro uideatur Claudius securam parare tempus. Et postquam uenit in mentem: exprimentenda est fors quae Claudio data est: Perhibetur eo magis: ut intelligant omnes genus Claudii ad felicitatem reipu. diuinitus constitutum. Nam cum consuleret factus imperator quando in imperatoris esset: fors talis emerit. Tu qui nunc patrias gubernas oras: & mundum regis: arbiter deorum in ueteres tuis nouellis regnabunt. Etenim minores reges facient suos minores. Idem cum in Appenino de se consuleret: responsum huiusmodi accepit. Tertia dum latio regnantem uiderit aetas. Idem cum de posteris suis. His ego nec metas rerum: nec tempora pono. Item cum de fratre Quintillio: quem consortem habere uolebat imperii: responsum est. Ostendit terris hunc tantum fata. Quae iccirco posui: ut sit oibus clarum Constantium diuini generis uirum sanctissimum decerni Caesare: & augustae ipsum familiae esse: & Augustos multos de se daturum: Saluis Dioclitiano & Maximiano Augustis & eius fratre Gallerio. Sed dum haec a diuo Claudio aguntur: Palmyreni ducibus Sabba & Timogene contra aegyptios bellum sumunt: atque ab his aegyptia per uicacia & indefensa pugna diu continuatione uincuntur. Dux tamen aegyptiorum Probatas Timogenis in diu interreptus est. Aegyptii uero oes se romano imperatori dederunt in absentis Claudii uerba iurantes Acinao & Orphito consulibus: auspicio claudiana fauor diuinus adiuuit. Nam cum se hemimontum multitudinem barbararum gentium: quae super fuerant: contulisset: illicita fame ac pestilentia laborauit. Utinam Claudius dedignaretur euincere. Denique finitum est asperim bellum: terroresque romani nois sunt depulsi: Vera dici fides cogit: simul ut sciant hi: qui ad ualores nos existimari cupiunt: id quod historia dici postulat: non tacere. Eo tempore quo parata est plena uictoria: plerique milites Claudii secundis rebus elati: quae sapientium quoque aios fatigant: ita in praedam uersi sunt: ut non cogitarent a paucissimis se posse fatigari: dum occupati aio atque corporibus auertendis praefidius inferuiunt. Denique in ipsa uictoria prope duo milia militum a paucis barbaris: & his qui fugerant: interrepti sunt. Sed ubi hoc coeperit Claudius: oes qui rebelles animos extulerant: conduto uel fortuna uel miles egerat: uirtute boni principis antiquatum est. Nec sola de hoste uictoria: sed etiam uindicta praesumpta est. In quo bello quod gestum est: eorum dalmatarum ingens exercitus uirtus: quod originem ex ea prouincia Claudius uidebatur ostendere: quis alii Dardanum & ab illo troianorum atque ipso Dardano sanguinem dicerent trahere. Fuerunt per ea tempora & apud Cretam scythae: & Cyprum uastare temptarunt: sed ubique morbo exercitu laborante: superati sunt. Finito sane bello gothico: grauissimus morbus increbuit: tunc cum etiam Claudius affectus morbo mortales reliquit: & familiare uirtutibus suis perit caelum. Quoad deos atque ad sidera demigrante: Quintillius frater eiusdem uir sanctus: & sui fratris ut uere dixerim frater: delatum sibi oium iudicio suscepit imperium: non haereditarium: sed merito uirtutum: qui factus esset imperator: etiam si frater Claudii principis non fuisset. Sub hoc barbari qui super fuerant: Antialouastare conati sunt: Nicopolim etiam obtinere. Sed illi puincialium uirtute obruti sunt. Quintillius autem ob breuitatem temporis nihil dignum imperio gerere potuit. Nam septima decima die quod se graue & serium contra milites ostenderat: ac uerum principem pollicebatur: eo genere quo Galba: quo Pertinax interreptus est. Et Desippus quidem Claudium non dicit occisum: sed tamen mortuum. Nec tamen addidit morbo: ut dubium sentire uideatur. Quonia res bellicas diximus: de Claudii genere & familia salte pauca dicenda sunt: ne ea quae scienda sunt praeterire uideamur. Claudius Quintillus: & Crispus fratres fuerunt. Crispus ex familia Claudia ex ea & Eutropio nobilissimo gentis dardanae uiroro Coustantius Caesar est genitus. Fuerunt etiam sorores: quarum una Constantina noie nupta tribuno assyriorum in primis anis defecit. De auis nobis parum cognitum. Varia nam plerique praediderunt. Ipse Claudius insignis morum: grauitate insignis: uita singulari & unica castimonia: uirum parcus: ad cibum promptus: statura procerus: oculis ardentibus: lato & pleno uultu: digi-

Martinopolis
Equus Celticus
Constanti
Quintili
Drochtiam
Maximian
Gallezius
Sabba
Timogen
Acinaus
Orphitus
Iemimo
tium
ecunde res
apertum aios
fatigant sal
ustij sentetia
Claudij impatoris oxi
8o
Dardam
Quintili
Antialo forete Anchi
ali
Dexippus
Claudius
Quintili
Crispus
Eutropi
Constantina

tis usque adeo fortibus: ut saepe equis & mulis ictu pugni dentes excusserit. Fecerat etiam adolefcens in militia: cum ludicro martiali in campo luctamen inter fortissimos quosque monstrarer. Nam iratus ei qui non baltheum sed genitalia sibi contorserat: omnes dentes uno pugno excussit. Quae res indulgentiam meruit pudore uindictae: siquidem tunc Decius imperator: quo praesente fuerat perpetratum: & uirtutem & uerecundiam Claudii publice praedicauit: donatumque armillis & torquibus: a militum congressu secedere praecipit: nequid atrocius quam luctamen exigit: faceret. Ipsi Claudio liberi nulli fuerunt. Quintillus duos reliquit. Crispus ut diximus: filiam. Nunc ad iudicia principum ueniamus: quae illo a diuersis edita sunt: & eatenus quidem ut appareret: quando cum Claudio imperatorem futurum Epistola Valeriani ad Zosimionem procuratorem Syriae. Claudium illyricanae gentis uirum tribunum martiae quae legionem fortissimam dedimus: uirum deuotissimis quibusque ac fortissimis ueterum praefendum. Huic salarium de nostro priuato aerario dabis annuos frumenti modios tria milia: hordei sex milia. Lardi libras duo milia. Vini ueteris sextarios tria milia quingentos. Olei boni sextarios centum quinquaginta: Olei secundi sextarios sexcentos. Salis modios uiginti. Carae pondus centum quinquaginta. Foeni: paleae: aceti: holeris: harbarum quantum satise est. Pellium tentoriarum decurias triginta: mulos annuos sex: equos annuos tres: camellas annuas decem: mulas annuas nouem. Argenti in opere annua pondo quinquaginta: Philipeos nostri uultus annuos centum quinquaginta: & in strenis quadraginta septem: & trientes centum sexaginta. Item in caueo scypho pondo undecim. Item in caueos & scypho & zuma pondo undecim. Tunicas ruffas militares annuas: sagoclamydes annuas duas: Fibulas argenteas inauratas duas. Fibulam auream cum acum cypream unam. Baltheum argenteum inauratum unum: anulum bigemum unum. Vnciale brachiale unum unciarum septem. Torquem librale unum: cassidem inauratam unam. Scuta chryseographata duo: loricam unam quam refundat: Lanceas herculianas duas: aclydes duas: falces duas: falces scenarias quattuor. Cocum quem refundat unum: mulionem quem refundat unum. Mulieres speciosas ex captiuis duas: Albam subserica unam cum purpura gubitana: subarmalem unum cum purpura maura. Notarium quem refundat unum: struotorem quem refundat unum. Accubitalium cypriorum paria duo. Interualas puras duas. Togam quam refundat unum: latum clauum quem refundat unum. Venatores qui obsequantur duo: carpentum unum. Curam praetorii unum. Aquarium unum. Piscatorem unum. Dulciarium unum. Ligni quotidiani pondo mille si est copia: si minus quantum fuerit: & ubi fuerit: coctilium quotidianum batilla quattuor. Balneatorum unum: & ad balneas ligna: si minus lauaretur in publico. Iam caetera quae propter minutias suas scribi nequeunt: pro moderatione praestabis: sed ita: ut nihil ad deretur. Et si alicubi aliquid defuerit: non praestetur: nec in minimo exigatur. Haec autem oia iccirco specialiter non quasi tribuno: sed quasi duci detuli: quia uir talis est: ut ei plura etiam defendenda sint. Item ex epistola eiusdem alia inter caetera ad Albaium Murenam praefectum praetorii. Desine autem conueni: quod adhuc Claudius est tribunus: nec exercitatus ducem loco accipit. Unde etiam senatum & populum conueni iactabas: dux factus est: & dux totius illyrici: haec in potestate Thracias: mycos: dalmatas: pannonios: dacos exercitus: uir ille summus nostro quoque iudicio speret consulatum: si eius animo commodum est: quando uoluerit accipiat: praetorianam accipiat praefectura: Sane scias tantum ei a nobis decretum salarii: quantum habet Aegyptii praefectura: tantum uestium: quantum pro consulatu africano detulimus: tantum aegenti: quantum accipit curator illyrici Medarius: tantum ministeriorum: quantum nos ipsi noscepimus: man data ei dem cura peloponnesium sciens neminem melius oia: quae iniungimus esse curaturum. Huic ex regione Dardania dabis milites ducentos ex cataphractariis: centum ex equitibus: sexaginta ex sagittariis creticis sexaginta: ex tyronibus bene armatos mille. Nam bene illi noui creditur exercitus. Neque in illo quod de uotior: fortior: grauior inuenitur. Item epistola Gallieni: cum nunciatum accepit: quod notoria tua intima Clodium parentem amicum nostrum insinuat sibi falsis praeris que grauius irasci. Quae so igitur mi uenisse si mihi fidem exhibes: ut eum facias a grato & Herenniano placari: nescientiibus hoc militibus accipiant: tu facias. Curandum praeterea est: ne bene hoc scire intelligat: ac uisus censere iudicet: & pro necessitate ultimum consilium capiat. Mihi autem ad eum patere gematas: trilibres duas: Scyphos aureos gematos: trilibres duas: discum corymbiatum argenteum librarum uiginti. Lanceam argenteam papinatam librarum triginta. Patenam argenteam hederata librarum

Zosimone
Marta gnt
legio
Lardi
Russe tunice
Sagoclamydes
Chryseographata
Batilla quotidianum
Albanius murena
Medarius
Decius Mesala
Thermoph
Gratus
Herennianus
Corymbiat discus
Pampinat lancea

Volerataulenticus
 Aegyptij Calices
 Chlamydes ueri lum
 nis limbatz
 Alba subserica
 Paraganole
 Zanche
 Pertiche
 Singiliones dalmate
 ses
 Dardamica Chlamys
 mantuelis
 Bardocuculus
 Cucutia Villosa
 Oraria sarabdena
 Valeriani aurei
 saloniaci trietes
 Hilaria festu
 Ephemerides
 Linteis libris
 Vlpia Bibliotheca
 Contra Treuelli pollio
 um pollione
 tullii Cornelii taci
 tum & alios
 Dacia expensis
 Plato
 Aristot.
 Zeno
 Anachar
 sis
 Callicrates
 tyrius his
 toricus

uiginti & trium. Volerataulenticum argenteam librarum uiginti. Vreos duos auro inclusos: at
 genteos librarum sex: & in uasis minoribus argenti libras uiginti quinque. Calices aegyptios:
 operis diuersi decem. Chlamydes ueri luminis limbatas duas. Vestes diuersas fedecim.
 Aibam subsericam paraganolem triuncem unam, Zanche de nostris pertichas paria tria. Sin
 giliones dalmatentes decem. Chlamydem dardanicam mantuelis unam; penulam illyrici
 anam unam. Bardocuculum unum; cucutia uillosa duo. Oraria sarabdena quattuor. Aure
 os ualerianos centum quinquaginta. Trietes saloniacos trecentos. Habuit & senatus iudicia
 priusq; ad imperium perueniret ingenua. Nam cum esset nunciatum illum cum Macriano
 fortiter contra gentes in illyrico dimicasse: acclamauit senatus. Claudi dux fortissime ha
 beas uirtutibus tuis deuotioni tuae: Claudio statuam oes dicamus. Claudi consul oes cupi
 mus: q; amat rep. sic agit: q; amat principes sic agit. Antiqui milites sic egerunt. Felicem te Claudi
 iudicio principum: felicem te uirtutibus tuis; consulem te praefectum; uiuas Valeriae: ameris a
 principe. Longum est tam multa q; meruit uir ille perscribere. Unum tamen tacere non debeo: quod
 illum & senatus & populus ante imperium & in imperio: & post imperium sic dilexit: ut satis con
 stet neque Traianum; neque Antoninum; neque quemquam alium principem sic amatum;
 Flauii Vopisci Syracusii Diuus Aurelianus.
Hilaribus quibus omnia festa & fieri debere scimus & dici: impletis solennibus
 uehiculo suo me & iudiciali carpento praef. urbis uir illustis; ac praefata reue
 rentia nominandus Iulius Tiberianus accepit; ibi cum animus a causis atque
 a negociis publicis solutus ac liber uacaret: sermonem multum a palatio usq;
 ad hortos Varianos instituit. Et in ipso praecipue de uita praecipuum. Cumque ad
 templum Solis uenisset: ab Aureliano principe consecratum: quod ipse non
 nihil ex eius origine sanguine duceret. Quasi uita me quae uita eius in ista stultitia: Cui ego
 cum nondi sum. Neminem a me latinorum; graecorum aliquos lectitatos: dolore gemitus sui
 uir sanctus per haec uerba profudit. Ergo Therpsitides non in caetera que illa prodigia uetusta
 tis: & nos bene scimus; & posterum frequentabunt diuum Aurelianus clarissimum principem
 seuerissimum imperatorem; per quem totus Romanus orbis est restitutus; posterum ne
 scient; Deus auertat hanc amentiam. Et tamen si bene noui ephemeridas illius uiri scriptas
 habemus etiam bella charactera historico digesta: quae uelim accipias; & per ordinem scribas:
 additis quae ad uitam pertinent. Quae omnia ex libris linteis; in quibus ipse quotidiana sua
 scribi praeparat: pro tua sedulitate condidit. Curabo autem: ut tibi ex uulpia bibliotheca & li
 bri linteis proferantur. Tu uelim Aurelianus ita ut est: quatenus potes; in litteras mittas. Pa
 rum ipse qui me praeparat libros graecos; & omnia mihi necessaria in manum sumpsi: ex
 quibus & quae digna erant memoratu: in unum libellum contuli. Tu uelim meo munere bo
 ni consulas. Et si hoc contentus non fueris; lectites graecos; linteos etiam libros requiras: quos
 uulpia tibi bibliotheca cum uolueris; ministrabit. Et quonia sermo nobis de Treuelli Pollio
 ne: qui a duobus Philippis usque ad diuum Claudium & eius fratrem Quintillum impera
 tores tam claros; q; obscuros memoriae prodidit; in eodem uehiculo fuit; asserente Tiberia
 no: quod Pollio multa incuriose; multa breuiter prodidit; me contra dicente; neminem scri
 ptorum quod ad historiam pertinet; non aliquid esse mentitum prodente quinctia in quo
 Liius; in quo Salustius; in quo Cornelius Tacitus; in quo denique Trogius manifestis testi
 bus conuincerentur: pedibus in sententiam transitum faciens; ac manum porrigens iucundam
 praerea scribere inquit ut licet securus quod uelis; dices habiturus mendaciorum comites; quos
 historica eloquentia miramur auctores. Acne multa & friuola praemis odiosus interea; di
 uus Aurelianus ortus ut plures loquuntur; Sirmii familia obscuriore; ut nonnulli Dacia ripe
 si. Ego autem legisse me memini auctorem; qui eum Messia genitum praedicaret. Et tunc qui
 dem: ut de eorum uirorum gentili solo nesciatur; qui humiliori loco & ipsi praerique solu
 genitale confingunt; ut dent posteritati de locorum splendore fulgorem. Nec tamen magno
 rum principum uiribus summa sciendi est; ubi quisque sit genitus; sed qualis in repu. fuerit.
 An Platonem magis commendat quod Atheniensis fuerat; q; quod unicum sapientiae munus il
 luxerit. An eo minores inueniuntur Aristoteles stygyria: eliateque Zeno; aut Anachar
 scytha; quod in minimis nati sunt uinculis; cum illos ad caelum omnis philosophiae uirtus ex
 tulerit; atque ut ad ordinem redeam. Aurelianus modicis ortus parentibus a prima aetate inge
 nio uiuacissimus; uiribus clarus; nullum unquam diem praermissit quis festum; quis uacantem;
 quo non se pilo & sagittis caeterisque armorum exercebat officii. Matrem qui dem eius Cal
 licrates tyrius; graecorum longe doctissimus scriptor sacerdotum templi Solis; q; i uico in quo
 habitabant parentes; fuisse dicit; Habuisse quinetiam non nihil diuinationis; adeo ut ali
 quando marito suo iurgans ingereret; cum eius & stulticiam increparet & uilitatem; in im
 peratoris patrem; Ex quo constat illam mulierem scisse fatalia. Idem dicit auspicia imperii

Aureliano haec fuisse. Primum pueri eius peluem serpentem plerumque cinxisse: neq; unquam
 occidi potuisse. Postremo ipsam matrem q; hoc uiderat; serpentem quasi familiarem occide
 renoluisse. His accedit: quod ex pallio purpureo; quod soli sui tpsis imperator obtulerat;
 sacerdos mulier crepundia filio fecisse perhibetur. Ad dit et illud: quod uinctu falciola Au
 relianus aquila innoxie de cunis leuauerit; & in aram posuerit; q; iuxta sacellum forte sine
 ignibus erat. Idem auctor est uitulū matri eius natum mirae magnitudinis candidum se purpu
 rantibus maculis: ita ut heret in latere uno aut in alio coronā. Multa superflua in eodem legis
 se memini: quippe qui asseuerat etiā rosas in eiusdem mulieris cortenato Aureliano exisse
 purpureas odoris rosei floris aurei. Fuerunt & postea multa omnia iam militantis futuri: ut res
 monstrauit imperii. Nam ingrediente eo Antiochia in uehiculo quod praer uulnere tunc equo
 sedere non possent; ita palliū purpureū quod in honore eius expansum fuerat decidit; ut hu
 meros eius tegetet. Et cum in equum transire uellet; quia inuidiosum tunc erat uehiculo in
 ciuitate; uti; equus ēe i peratoris applicitus: cui praestimatione insedit. Sed ubi cōperit semet
 ad suum transfuit. Data est ei praerea cum legatus ad persas isser patera; qualis solet i perato
 ribus dari a rege perfarū; in qua insculptus erat sol eo habitu: quo colebatur ab eo templo;
 in quo mater eius fuerat sacerdos. Donatus eidem ēe elephanti praecipuus; quem ille i perato
 ri obtulit: solusque oium priuatus Aurelianus elephanti dñs fuit. Sed ut haec & talia omitta
 mus; fuit decorus; & gratia uiriliter speciosus. Statura praecior; neruis ualidissimis: uini & ci
 bi paulo cupidior; libidinis raris; seueritatis mensa; disciplina singularis; gladii exercendi
 cupidus. Nam cum essent in exercitu duo Aureliani tribuni; hic & alius; qui cum Valeriano
 captus est: huic signum exercitus apposerat manu ad ferrum; ut si forte quaeretur quis Au
 relianus aliquid uel fecisset uel gessisset; suggereretur Aurelianus manu ad ferrum; atque co
 gnosceretur priuatim. Huius multa extant egregia facinora. Nam erumpentes sarmathas in Il
 lyrico cum trecentis praedariis solus attriuit. Refert Theodorus Caesar eorum temporum scri
 ptor Aurelianus manu sua bello sarmatico una die quadraginta & octo interfecisse. Plu
 rimis autem & diuersis diebus ultra nonages quinquaginta. Adeo ut ēe ballistea pueri & salta
 tiunculas Aureliani tales componeret; quibus diebus festis militariter saltitaret; mille; mille;
 mille; mille; mille decolauius. Unus homo mille; mille; mille decolauius. Mille uiuat
 qui mille occidit. Tantum uini hēt nemo; quātum fudit sanguinis. Haec uideo esse perfruiola
 sed quia superscriptus auctor ita eadem ut sunt latina suis scriptis inseruit; tacenda esse non
 credidi. Idem apud Monciacū tribunus legionis sextae gallicanae; francos irruentes cum uaga
 rentur per totam Galliam affixit; ut trecentos ex his captos; septingentis interēptis sub corona
 uendiderit. Unde iterū de eo facta est cantilena; Mille sarmathas; mille francos semel & se
 mel occidimus; mille persas quimus. Hic autem ut supra diximus; militibus ita timori fuit; ut
 sub eo postea q; semel cum ingenti seueritate castris peccata correxit; nemo peccauerit. Solus
 denique oium militū qui ad uulterium cum hospitis uxore comiserat; ita puniuit; ut duarū
 arborum capita inflecteret; quas ad pedes militis deligeret; eas demque subito dimitteret;
 ut scissus ille utrinque pederet. Quae res ingente timorem oibus fecit. Huius epistola milita
 ris est ad uicariū suum data huiusmodi. Si uis tribunus esse; imo si uis uiuere; manus militū
 contine. Nemo pullū alienum rapiat; ouē nemo contingat. Vuam nullus auferat; legete ne
 mo deterat; oleū; sal; lignū nemo exigat; annona sua contentus sit. De pda hostis; non de lachry
 mis puincialium hēant; arma terfa sunt; ferramēta famiata; calciamenta fortia. Vestis noua
 uestem ueterē excludat. Stipendium in baltheo; non in pōpa hēat. Torquem brachialem &
 annulum apponat; equum saginariū suum defricet; captum aial non uēdat; multum centu
 riatum cōiter curet. Alter alteri quasi seruus obsequatur; a medicis gratis curentur. Aruspi
 cibus nihil dent; in hospitibus castē se agāt; qui litē fecerit uapulet. Inueni nuper in Vlpia bibli
 otheca inter linteos libros epistolam diui Valeriani de Aureliano principe scriptā; quam ad
 uerbum ut dicebat; inserui. Valerianus Augustus Antonio Gallo cōsuli. Culpas me familia
 ribus hīs; qd Postumo filium meū Gallienum magis q; Aureliano comiserim; cum utiq; se
 ueriori & puer credēdus fuerit & exercitus; nec tu id diutius iudicabis; si bñ scieris q; sit Au
 relianus seueritatis. Nitius est; multus est; grauis est; & ad nra iam non facit tpa. Testor autē
 oes deos; me ēe timuisse; ne quid ēe erga filium meū seuerius si quid ille fecisset; cum ut ē na
 tura pnus ad ludrica; leuius cogitaret. Haec epistola indicat quantae fuerit seueritatis; ut il
 lum Valerianus ēe timuisse se dicat. Eiusdē Valeriani alia est epistola; q; laudes illius conti
 net; quam ego ex scriniis praefecturae urbanae ptuli. Nā illi Romā ueniēti salaria sui ordinis sūt
 decreta. Ex epistola. Valerianus Augustus Ceionio Albino pte. urbi. Valemus quidē
 singulis quibusque deuotissimis reip. uiris multo maiora de ferre cōpendia; q; eorū dignitas
 postulat; maxime ubi honorē uita cōmendat. Debet. n. qd pter dignitatē pretium esse meri
 torum; sed facit rigor publicus; ut accipe de puinciarum illatōibus ultra ordinis sui gradu

Theodorus historicus

Monciacū

Vlpia biblio
theca
Linteis libri

Ceionius albinus

Palliu p'cofulone
Pretextatoga
Palmata tunica
Toga picta
Subarmale p'fi
du
Eburata sella

lia p'consularia duo; togam p'rextam; tunicam palmata; togam picta; subarmale m p'son du;
sella eburata. Na te consul e hodie designo scripturus ad senatu; ut tibi deputer desipione; de
puret et falces. Hac n. ipator n' solet dare; sed a senatu q'n fit consul accipere. Post hac Vale-
riani dicta; Aurelianus surrexit; atque ad manus accessit agens g'ras militibus uerbis; quae
ppria & ipsa apponenda decreui. Aurelianus dixit. Et ego dne Valerie imperator Augu-
ste ideo cuncta feci; ideo uulnera patienter excepi; ideo & equos & conuatos meos lassauit;
ut mihi g'ras ageret respu. & conscientia mea. At tu plus fecisti; ago ego g'ras bonitati tuae; & ac-
cipio consulatum quem das; deus faciat & deus certus; ut & senatu de me sic iudicer. Agenti-
bus igitur g'ras oibus circumstantibus; Vlpus Crinitus surrexit; atque hac oratione usus est.
Apud maiores n'os Valerie Auguste; quod & familiae meae amicu ac pprium fuit ab opti-
mis quibusque in filioru locu fortissimi uiri semp electi sunt; ut uel senescentes familias uel
foetus matrimonii iam caducos sublituta fecunditatis plis ornaret. Hoc igitur qd' Coc-
ceus Nerua in Traiano adoptado; quod Vlpus Traianus in Hadriano; quod Hadrianus in
Antonino; & caeteri deinceps p'posita suggestione fecerunt; iam in arrogado Aureliano; que
mihi auctariu iudicium tui auctoritate fecisti; censui esse referendu. Iube igitur lege agatur
sitque Aurelianus haeres sacrorum nois & bonoru; totiusque uiri; Vlpio Crinito iam consu-
lari uiro ipse actu Crinite iudice consularis; Longu est cuncta p'rexere. Nam & acta sunt Cri-
nito a Valeriano gratia; & adoptio ut solebat i'pleta. Memini me in quoda libro graeco legis-
se; quod tacendum esse non credidi; mandatum esse Crinito & Valeriano; ut Aurelianus ado-
ptaretur; iccirco praepice; quod pauper esset; sed in hoc medio relinquendu puto; & quoni-
am superius epistolam posui; qua sumptus Aureliano ad consulatum delatus est; quare pose-
rim rem quasi friuolam eloquenda putauit. Vidimus pxime consulatum Furii Placidi tato
ambitu in circo editum; ut no praemia dari aurigis; sed patrimonialia uideretur. Cum daren-
tur tunicae subfericae lineae paranigau dae; dareretur et equi ingemiscenibus frugi hominibus;
Factum est. n. ut iam diuinitatem non hominum consolatus; quia utique si uirtutibus defer-
tur; editoru spoliare no debet. Perierunt casta illa tpa; & magis ambitione populari peritura
sunt. Sed nos ut solemus; hanc quoque rem in medio relinquitur. His igitur tot ac talibus p'-
iudiciis numeribusque fultus Claudianis p'pibus tatus enituit; ut post eum Quintillo quoq;
fratre eius interepto; solus teneret imperiu; Aureliano interfecto; cum quo Gallienus fece-
rat pacem; hoc loco tata est diuersitas historiconu & qdem graecoru; ut alii dicat inuito Clau-
dio ab Aureliano Aureolu inresectum. Alii madante ac uolente; Alii ab imperatore ia Au-
reliano eundem occisum; alii uero ad huc priuato. Sed hac quoq; media reliquitur ab ipsis pete-
da; per quos in l'fas missa sunt. Illud t'n constat o'e cotra meotidas bellum diuum Claudiu
nulli magis q Aureliano credidisse. Extat epistola; qua ego ut soleo fidei ca; imo ut alios an-
nalium scriptores fecisse uideo; inferenda putani. Flauius Claudius Valerio Aureliano suo
salute. Expetit a te munus solitu nra resp. Aggredere; qd moraris? Tuo magisterio milites
uti uolo; tuo ductu tribunos; Gotthi oppugnadi sunt. Gotthia Thraciam mouedi; eoru n.
plarieque Emimotum Europamque uexant; qui te pugnate fugerunt. Oe exercitus thracios;
o'e illirycianos; totumq; limitem in tua parte constituo; solita nobis de uirtute; Tecum erit et
frater Quintillus cum occurrerit. Ego aliis rebus occupatus summam belli illius uirtutibus
tuis credo. Misi sane equos decem; loricas duas; & caetera; quibus munire ad bellum eunt ne-
cessitas cogit. Secundu igitur plus usususpiciis Claudianis temp. in integrum reddidit; atq; ipse
statim; ut supra diximus; consensu oium legionu factus est impator. Equites sane oesan im-
perium sub Claudio Aurelianus gubernauit; cum offensam magf' eorum incurrisset; qd'
temere Claudio no iubete pugnassent. Ite Aurelianus cotra sueuos & sarmathas in d'pibus
uazhemetissime dimicauit; ac florentissimam uictoria rettulit; accepta est sane clades sub Au-
reliano a Marcomanis perorere. Nam du isa frate non curat occurrere subito; hostes erupe-
dumque illos a dorso p'sequi parat; oia circa Mediolanu grauiter euastata sunt. Postea t'n ipi
quoque marcomani supati sunt. In illo aut timore; quo marcomani cuncta uastab'at; ingetes
Romae seditiones motae sunt pauetibus cunctis; ne eade qua sub Gallieno fuerat; pueniret.
Quare cum libri sibyllini noti bnificus publicis inspecti sunt; inuentuq; ut in certis locis sacri-
ficia fierent; q barbari transire no possent. Facta denique sunt ea; quae p'cepta fuerat in diuer-
so caeremoniaru genere; atque ita barbari restiterunt; quos o'es Aurelianus carpti uagates occi-
dit. Liber ipsius senatus consulti forma exponere; quo libros inspic' clarissimoru iussit aucto-
ritas. Die tertio idus lanu. Fuluius Sabinus p'tor urbanus dixit. Referimus ad uos. p. c. ponti-
ficum suggestione; & Aureliani principis l'ras; quibus iubetur; ut inspiciantur fatales libri; q
bus spes belli terminadi sacratio deoru imperio cotinetur. Scitis. n. ipsi quotiescunq; grauior
aliquis extitit motus; eos semp inspectos neq; prius mala publica ee finita; q ex iis sacrificioru p-
cessit auctoritas. Tunc surrexit prima senetia; Vlpus Syllanus; atque ita locutus est. Seroni

Cocceus nerua
Traianus
Vlpus traianus
Hadrianus
Antoninus

Furius placidus
Paranigau da
tunicae

Emimotum

Fuluius Sabinus

Vlpus Syllanus

nemo plus possit. Aurelianus fortissimum uirum ad inspicienda & ordinada castra oia de-
stinauimus; cui tantum a nobis atque ab oi rep. coi totius exercitus confessione debetur; ut di-
gna illo uix aliqua uel nimis magna sint munera. Quid. n. in illo no clarum; quid no Corui-
nis & Scipionibus conferendu? Ille liberator Illyrici; ille Galliaru restitutor; ille dux magni
torius exepi. Et t'n nihil p'terea possum addere tanto uiro ad muneris g'ram; patitur sobria;
& bene gerenda resp. Quare sinceritas tua mi par'es carissime supradicto uiro afficiet qd' diu
Romae fuerit. Panes militares mundos sex deci; panes militares castrales quadraginta. Vini
mensalis sextarios qdraginta; porcellum dimidiu. Gallinae duos; porcina pond' trigin-
ta. Bubulae pond' quadraginta. Olei sextarium unum; & item olei sextariu unum. Liqua-
minis sextariu unum; salis sextarium unum. Harba holerum q'tum satis est. Sane qm ei ali-
quid p'cipue decernendum est qd' diu Romae fuerit; pabula extra ordinem decernes. Ipsi aut ad
sumptus aureos Antonianos diurnos binos; argenteos Philippeos minutulos quinquagenos;
aeris denarios centum; reliqua per p'fectos ararii p'bebuntur. Friuola haec fortassis cupiam
& nimis leuia esse uideantur; sed curiositas nihil recusat. Habuit ergo multos ducatus; plu-
rimos tribunatus. Vicarios ducum & tribunoru diuersis p'pibus p'pe quadraginta; usq; adeo
ut ee Vlpus Crinitus; q se de Traian' g'ne referebat; & fortissimi reuera uiri & Traiani simillimi
qui pictus est cum eode Aureliano in templo Solis. Quem Valerianus Caesaris loco here insti-
tuerat; uicem sumeret; exercitu duceret; limitem reitueret; p'dam militibus daret; thracia
as bobus; equis; mancipiis; captiuus locupletaret; manubias in palatio collocaret. Quingen-
tos seruos; duo milia uaccaru; equas mille; ouium decem milia; caprarum quindecim in priua-
tam uilla Valeriani congereret. Tunc cum Vlpus Crinitus publice apud Byzantium seden-
ti Valeriano in thermis egit gratias dicens; Magnum de se iudicium hitum; quod eidem ui-
cariu Aurelianus dedisset; quare eum statuit arrogare. Interest epistolam nosse Aureliano
scriptas; & ipsam arrogatione. Epistola Valeriani ad Aurelianu. Si ee alius Aureliane iuciu
dissime; qui Vlpus Crinitus uicem posset implere; tecum de eius uirtute ac sedulitate confer-
rem. Nunc tecum requirere potuissem. Suscipe bellu ap'te Nicopolis; ne nobis a gritudine Cri-
niti oblit. Fac quicquid potes. Multa no dico; in tua erit potestate militiae magisterium. Ha-
bes sagittarios lyrae ostreos; armenios sexcentos; arabas centum quinquaginta; saracenos
ducentos; melopotamios auxiliarios quadringentos; habes legionem tertiam felice; & equites
cataphractarios octingentos. Tecum erit Hariomundus; Haldegastus; Hildomundus; Ca-
riouiscus. Comeatus a p'fectis necessarius in oibus castris est constitutus. Tuum est p' uirtu-
tibus tuis atque sollertia illic hyemalia & aestiua disponere. Vbi tibi nihil deicit; quare p-
terea ubi carago sit hostiu; & uere scire q' qualesque sint; ut non uinum aut annona consu-
matur; aut talia iaciantur; in quibus resp. constituta est. Ego de te tantu deo fauente spero
quantum de Traiano si uiueret; posset sperare resp. Neque. n. minor est; in cuius locu fideq;
delegi consulatum cum eode Vlpio Crinito in annum sequentem a die undecimo Kalendas
ianuarias in locum Gallieni & Valeriani sperare te conuenit sumptu publico. Leuanda e. n.
paupertas eorum hoium; qui diu reipu. uiuentes pauperes sunt etiam nullorum magis. His
quoque litteris indicatur q'rus fuerit Aurelianus; & reuera; neque. n. quisq; aliquando ad su-
mam rerum peruenerit; qui non a prima aetate gradibus uirtutis ascenderit. Litterae de con-
sulatu Valerianus Augustus Alio xifidio p'fecto ararii. Aureliano cui consulatu detulimus
ob paupertate; qua ille magnus est; caeteris maior dabis ad editionem circensium aureos anto-
ninianos trecentos; argenteos philippeos minutulos tria milia; in aere sestertium quinquagies
Tunicas multicias uiriles decem; lineas aegyptias uiginti. Mantelia cypria paria duo; tapetia
afra decem; tragula maura decem; porcos centu; oues cetum; conuiuium aut publicum edi-
tubebis senatoribus; equitibus romanis. Hostias maiores duas; minores quattuor. Et quonia
etiam de arrogatione aliqua me dixeram positurum; quae ad tantum principem pertinerent;
quae lone odiosior uerbosiorue ea re uidear; quam si dei causa infereda credidi ex libris Aco-
lii; qui magister admissionu Valeriani principis fuit libro actorum eius nono. Cum conse-
disset Valerianus Augustus in thermis apud Byzantium praesente exercitu; p'sente etiam of-
ficio palatino; assidentibus Memmio Fusco consule ordinario; Bebio Macro p'fecto praetorii;
Quinto uicario praesi de orientis. Assidentibus etiam a parte leua Auulmo Saturnino scy-
thici limitis duce; Murentio ad aegyptum destinato; Iulio Triphone orientalis limitis duce;
& Meceo brundisino praefecto annonae orientis; & Vlpio Crinito duce illyriciani limitis; &
thracii; & Fuluio Boio duce rhetici limitis. Valerianus Augustus dixit. Gratias tibi agit
Aureliane re publica; quod eam gorthorum potestate liberaasti. Abundamus per te praeda;
abundamus gloria & his oibus; quibus romana felicitas crescit. Cape igitur tibi p rebus gestis
tuis coronas mures quattuor; coronas uallares quinque; coronas nauales duas; coronas ciui-
cas duas. Haltas puras decem; uexilla bicolora quattuor. Tunicas ducales rufas quattuor; pal-

Vini mensale

Liquinis sextarius
unus

Antoniam numi

Philippei minutuli
argentei

Thracias

Vlpus Crinitus

Ityrei sagittarij

Hariomundus

Haldegastus

Carago

Hildomundus

Carouiscus

Sententia nota

Alixifidio

Multicie tunice

Mantelia Cypria

Afra Tapetia

Tragula maura

Acolii

Memmius

Fuscus

Bebius Macro

Coronae

Auulmus

Nauales

Murentius

Ciuias

Iulius Tripho

Haltas puras

Mecceus brundisimus

Vexilla bico-

Vlpus Crinitus

lora

Fuluus Boius

Ruffe tunice

mis, p. c. de reip. salute cōsulimus; sero ad fatalia iussa respicimus more languentiū: q ad sū
mos medicos nisi in sūma despatione nō mittunt: p inde quasi pitioribus uiris maior facien
da sit cura: cum oibus moribus occurrī sit melius. Meministis, n. p. c. me i hoc ordine saepe di
xisse iā tum cum primū nunciatum est Marocomanos eripuisse cōsulenda Sibyllae decreta:
utendū Apollinis bñficiis; recusa se uero quosdā & cum ingēti calūnia recusa se; cum ad ulā
do dicerent tantā principis esse uirtutē: ut opus nō sit deos cōsuli: p inde quasi & ipse uir ma
gnus nō deos colat; non de diis immortalibus speret. Quid plura? audiui mus lras; qbus rogauit
opē dei: ut uir fortissimus adiuuaretur. Agite igr pōrifices: quia puri; quia mūdi; quia sancti:
quia uestitu aī que sacris: Cōmodi templū ascendite; sub sella laureata cōstituite; ueteranis
mānibus libros euoluite; rata reip. quae sunt eterna pquirete. Post hęc interrogati pleriq; se
natores sentētiās dixerunt: quas longū est inectere. Deinde aliis manus porrigētib; aliis pe
ditibus in sentētiās eūtib; pleriq; uerbo cōsentientibus; conditū est senatus cōsultum: itū
deinde ad tēplum: inspecti libri; pditi uersus; lustrata urbs; cātata carmina; amburbū cele
bratum; ambarualia pmissa; atque ita solēnitas; quae uidebatur expleta est. Est epistola Au
reliani de libris sibyllinis; nā ipsam quoque indidi ad fidē rerū. Miror uos p̄fēcti tā diu de
apiendis sibyllinis dubitasse libris; p inde q̄si xpianorum ecclesia; non in tēplo deorū oium
tractaretis. Agite igr; & castimonia pontificū ceremoniisque solēnibus iuuate principē neces
sitate publica laborantē. Inspiciātur libri quae faciēda fuerint; celebrētur; quēlibet sumptū
cuiuslibet gētis captos; quaelibet aī alia; regia nō abnuo; sed libēs offero; neque, n. indecorum
est diis iuuatibus uincere; sic ap̄d maiores nōs multa finita sunt bella; sic coepta. Si qd ē sum
ptū dātis ad p̄f. ara; lras decerni iussi; ē p̄tēra uī: auctoritatis arca publica; quā magis re
fertā eē reipio; q̄ cupio. Cū at Aurelianus uellet oibus simul facta exercitus sui cōstipatione
cōcurrere; tanta apud Placentiā clades accepta ē: ut Romanū pene solueretur iperium. Et cā
quidē huius piculi perfidia & calliditas barbarici fuit motus. Nā cū cōgredi apto Marte non
possent; in siluas se dēfissimas cōrulerunt; atque ita nōs uespa incūbente turbarūt. Denique
nisi diuina ope post inspectionē librorum sacrificiorūque curas mōstris quibusdā speciebus
que diuinis ipliciti eēt barbari; Romana uictoria nō fuisset. Finito plio marcomanico; Au
relianus ut erat natura ferocior; plenus irarū Romā petit uindictā cupidus; q̄ seditionum
aspitas suggererat; inciuilius denique usus ipio; uir alias oprimus seditionū auctoribus inte
rēptis; cruētius ea; q̄ mollius fuerāt curāda; cōpescuit; interfecti sunt, n. nōnulli ēt nobiles se
natores cum his leue quiddā; & quod contēni a mitiore principe potuisset; ut unus uel leuis
uel uilis testis obiceret. Quid multa; Magnū illud & qd iam fuerat; & qd nō frustra spera
tum est; infamiae tristioris ictu cōtaminauit iperium; timeri coepit p̄ces oprimus nō ama
ri; cum alii dicerēt pfodiendum talem principē; nō oprandū. Alii bonum quidē medicum;
sed mala rōne curantē. His actis cum uideret posse fieri; ut aliqd tale iterū quale sub Gallie
no euenerat; pueniret; adhibito cōsilio senatus; muros urbis Romae dilatauit. Nect̄n pome
rio addidit eo tpe sed postea. Pomerio aut nemini principū licet addere; nisi ei; qui agri bar
barici aliqua p̄te romanā rēp. locupletauerit. Addidit aut Augustus; addidit Traianus; ad
didit Nero; sub quo pōtus polēniacus; & alpes coticae romano noi tributa. Trāfactis igr quae
ad sectiones atque urbis statū & ciuilia pertinebant; cōtra palmyraenos, i. cōtra Zenobiā; quae
filiorum noie oriētale tenebat iperium; iter flexit. Multa in itinere ac magna bellorū genera
cōfecit. Nā in Thraciis & in Illyrico occurrēs barbaros uicit; Gotthorum quinetā duē Can
nabam siue Cānabaudem cum quinque milibus hoium trās Dānubim interemit. Atque in
de p Byzantium in Bithyniā transitū fecit; eaque nullo certamine obtinuit. Multa eius tam
p̄clara facta q̄ dicta sunt; sed oia libro inectere nec possū fastidii euitatiōe; nec uolumus; sed
ad intelligēdos mores atque uirtutē pauca libāda sunt. Nā cum Thyana uenisset; eamque oc
clusam reppisset; iratus dixisse fertur. Canē in hoc oppido nō relinquam. Tunc & militibus
acrius incūbentibus saepe pdāe; & Heraclamone quodā timore ne inter ceteros occideretur;
p̄fiam suā pdente ciuitas capta est. Sed Aurelianus duo statū p̄cipua qd unū seueritatē osten
deret; alterum lenitatē ex iperatoria mente mōstrauit. Nā & Heraclamone pditorem p̄fiae
suae sapiēs uictor occidit; & cum milites iuxta illud dictū quo canē se relicturum ap̄d Thya
nos negaret; euerfione urbis expolcerēt; r̄ndit iis canē inq̄ negauit in hac urbe me relicturū;
canes oēs occidite. Grande principis dictū; grādus militum uocatum; nā dictum principis;
quo pdā negabatur; ciuitas seruabatur; totus exercitus ita quasi ditaretur; accepit. Epistola
de Heraclamone. Aurelianus Augustus Mallio Chiloni. Occidi passus sum; cuius quasi be
neficio Thyana recepi. Ego uero pditorē amare nō potui; & libētē tuli. Quod eum milites
occiderunt; neque, n. mihi fidem seruare potuisset; qui p̄fiae non pepcit. Solus denique ex oi
bus qui oppugnabatur; cāpis accepit. Diuītē hoīem negare nō possū; sed cuius bona eius li
beris reddidi; ne quis me cā pecuniae locupletē hoīem occidi passum esse; criminaretur. Ca

Alijs manus porrigē
tib; alijs pedibus
m sententias euntib;
Amburbū
Ambarualia pmissa

Ius pomerij augendi

Cannabus
Cannabau
des
Thyana
Heraclamo

Mallius
chilo

pra autem ciuitas est miro modo. Nam cum Heraclamon locum offendisset aggeris natura
li specie tumentē; qua posset Aurelianus cultus ascēdere; ille cōscendit; atque elata purpura
chlamyde intus; foris militibus se ondidit; & ita ciuitas capta est; q̄si totus in muris Aureliani
fuisset exercitus. Taceri nō debet res; quae ad famā uenerabilis uiri p̄tinet. Fertur, n. Aureli
anum Thyana ciuitatis euerfione uere dixisse; uere cogitasse; uerum Apolloniū thyanū
celeberrimae famae auctoritatique sapientē uerem philosophū amicū uirum deorum
ipsum ēt p̄noie frequētiādum recipiētī se in tentoriū ea forma; qua uidetur subito astitisse;
atque hęc latine; ut hō p̄anoniū intelligeret; uerba dixisse. Aureliane si uis uincere; nihil est
quod de ciuium meorū nece cogites. Aureliane si uis iperare; a cruore innocentiū abstine. Au
reliane clāmētē te age; si uis uicere. Norat uultū philosophi uenerabilis Aurelianus; atque
in multis eius imaginē uiderat tēplis. Denique statim attonitus & imaginē & statuas & tem
plum eidē pmisit; atque in meliorē rediit mentē. Hęc ego grauib; uiris cōperi; & iulpiā
bibliotheca libris relegi; & p maiestate Apolloni magis credidi. Quid, n. illo uiro factus;
uenerabilis; antiquus; diuinusque inter hoies fuit; ille mortuus reddidit uita. Ille multa
ultra hoies & fecit & dixit; quae q̄ uelit nōsse; gracos legat libros; qui de eius uita conscrip
ti sunt. Ipse aut si uita suppetat; atque ipsius uiri fauori uis quequa; placuerit; breuiter saltē tā
ti uiri facta in lras mitta; non quo illius uiri gesta munere mei sermōnis indigeāt; sed ut ea; q̄
mirāda sunt; oium uoce p̄dicentur. Recepta Thyana Antiochiā p̄posita oibus ipunitate; bre
ui apud Daphnē certamine obtinuit; atque inde p̄ceptis q̄rum pbatur uenerabilis uiri Apol
loni parēs; humanior atque clāmētior fuit. Pugnātū est post hęc de sūma rerum cōtra Ze
nobiā & Zabam eius locū apud Emessam magno certamine. Cūq; Aureliani equites fatiga
ti iam p̄ne discederēt ac terga darent; subito uinum inis; quod postea pditum hortāte qua
dam diuina forma p̄ pedites ēt equites restituti sūt. Fugata est Zenobia cum Zaba; & plenif
sime p̄ta uictoria. Recepto igr oriētis statu; Emessam uictor Aurelianus ingressus est; ac sta
tim ad tēplum Helio gabalī tetēdit; quasi cōofficio uota soluturus. Verum illic eam formā
numinis reppit; quā in bello sibi fauentē uidit. Quare & illic tēpla fundauit denariis ingēti
bus positis; & Romae Soli tēplum posuit maiore honorificētia consecratū; ut suo dicemus lo
co. Post hęc Palmyrā iter flexit; ut ea oppugnata laborum terminus fieret. Sed it̄tinere a la
tronibus syris male accepto frequēter exercitu multa p̄pessus est; & in obsidione usq; ad ictū
sagittae periclitatus est. Epistola ipsius extat ad Mucaporē missa; in qua de eius belli difficul
tate ultra pudorē impalē fatetur. Romani me nō dicūt bellū cōtra foēiam gereē quasi sola
mecum Zenobia & suis uiribus pugnet; atque hostium; q̄rum si uir a me oppugnādus eēt in
cōscientia & timore longe deteriore; dici non pōt. Quantum hic sagittarū; qui belli appa
tus; q̄tum telorum; q̄tum lapidum; nulla pars muri est; quae non binis & ternis balistis occu
pata sit; ignes ēt tormētis iaciuntur. Quid plura; nō quasi foēia pugnat quasi poenā timens;
sed credo adiuturos romanā remp. deos; qui nunq̄ n̄ris conatibus defuerunt. Denique fuga
tus ac p̄ malis fessus lras ad Zenobiā misit de ditionē illius perens; uitā pmittens; quarū ex
plum indidi. Aurelianus iperator Romani orbis & receptor oriētis; Zenobiā ceterisq; quos
societas tenet bellica. Sp̄tē facere debuistis id; qd̄ meis lris nunc iubetur; de ditionē p̄cipio
ipunitate uitae p̄posita; ita ut illic cōtuis agas uitā; ubi te ex senatus amplissimi sē
rentia collocauero. Gēmas; argentum; aurum; sericū; equos; camelos in ararium ro. cōferas
Palmyraenis suū seruabitur. Hac epistola accepta Zenobia supbius insolentiusque recri
psit; q̄ eius fortuna poscebat; credo ad terrorē. Nā eius quoque epistola exēplum indidi. Ze
nobia regina oriētis Aureliāo Augusto. Nemo adhuc p̄ter te qd̄ poscis; lris petiit. Virtutē fa
ciendū ē q̄cqd in rebus bellicis est gerendum. Deditiōne meam petis; q̄si nescias Cleopatā
reginā p̄ire maluisse; q̄ in q̄libet uiuere dignitate. Nobis psarum auxiliā nō desunt; q̄ta lpe
ramus; p̄ nobis sunt sarraceni; p̄ nobis armeni; latrones syri exercitū tuum Aureliane uicēt
Quod si igr illa uenerit manus; quae undique speratur; pones p̄fecto supcilium; quo nūc mi
hi deditiōne quasi oisariam uictor impas. Hanc epistolā Nicomachus se transfulisse in grā
cum ex lingua syriorum dicit ab ipsa Zenobia dictatā; nā illa supbiōr Aureliāi grāca mis
sa est. His acceptis lris Aurelianus nō erubuit; sed iratus est. Statique collecto exercitu ac du
retur aut incuratū. Nā & auxiliā quae a psis missa fuerāt; interceptit; & alas sarracenas armeni
asque corruptit; atque ad se mō ferociter; mō subtiliter trāstulit. Denique post multa mulie
rem potentissimā uicit. Victa igr Zenobia cū fugeret camelis; quos dromadas uocitant; atq;
ad psas iter tenderet; equibus missis ē capta; atque in Aureliani p̄trem deducta. Victor itaq;
Aurelianus; totiusque iā oriētis possessor cū in uiculis Zenobiā teneret; cū psis; armenis; sar
racenis; supior atque insolētior egit ea; quae rō r̄pis postulabat. Tunc ille uestes quas in tēplo
Solis uidemus confertā gēnis tum psici dracones & thyarā; cum genus purpurae qd̄ postea
L iii

Apollonius tyaneus

Vlpiā bibliotheca

De Miraculis
apolloni
tyanei

Zenobia
Zaba

Edessa

Emessa

Helogabal

Palmyra

Mucapor

Zenobis epist
la ad Aureli
am

Cleopatra

Nicomachus historic

Dromadas
camelos

nec ulla gens detulit: nec romanus orbis uidit: de qua pauca salte libet dicere: Meministis. n. fuisse in templo louis optimi maximi Capitolini palliu breue purpureum lanestre: ad qd' cu matronae atque ipse Aurelianus iungeret purpuras suas: cineris specie decolorari uidebatur caeterae diuini coparatione fulgoris: hoc munus rex pfarum ab indis interioribus sumptum Aureliano dedisse phibetur scribens. Sume purpura qualis apud nos est. Na postea diligentissime & Aurelianus & Probus & p'xime Diocletianus missis diligetissimis cofectoribus: requisierunt tale genus purpurae: nec in inuenire potuerunt. Dicitur. n. sandix indica talē purpuram facere: si curetur. Sed ad incepta redeamus. Ingens tñ strepitus militū fuit oīum Zenobiam ad poenā poscentiū. Sed Aurelianus indignū existimā mulierē interimi occisis plerisque: qbus auctoribus illa bellū mouerat: parauerat: gesserat: triūpho mulierē reseruauit ut populi r. oculis esset ostēti. Graue inter eos q caesi sunt de Loginophi philosopho fuisse phibetur: quo illa magro ufa eē ad graecas lras dicitur. Quē qdem Aurelianus iccirco dicitur occidisse: qd' suprior illa epistola ipius diceretur dictata cōsilio: quis syrius eēt sermone conexta. Pacato igr oriēte: in Europa Aurelianus rediit uictor: atque illic corporū copias afflixit: & cum illum carpū senatus absentē uocasset: mandasse illico fertur. Superst. p. c. ut me ēt carpisculū uocetis. Carpisculum. n. genus calciamēti eē satis notū est: qd' cognomē deforme uidebatur: cū & gotthicus: & sarmathicus: & armenicus: & pthicus: & adiabenicus dice retur. Rarū est: ut syri fidē seruent: imo difficile. Na palmyraeni qui iā uicti atque cōtuli fuerant: Aureliano rebus europēsis occupato nō mediocriter rebellauerunt. Sandarionē. n. quē in p'sidio illic Aurelianus posuerat: cū sexcētis sagittariis occiderunt Achilleo cui dā parenti zenobiae parantes iperium. Verū adeo Aurelianus ut erat paratus ex Europa reuertit: atque urbem quia ita merebatur: euertit. Crude litas denique Aureliani: uel ut quidā dicunt feritas: eatenus extitit: ut epistola eius feratur confessionē imanisissimi furoris ostentans: cuius hoc exēplum est. Aurelianus Augustus Cerronio Basilo. Non oportet ulterius p'gredi militū gladios: iam satis palmyranorum casum atque occisum est. Mulieribus non pepercimus: infāres occidimus: senes iugula uimus: rusticos interemimus: cui terras: cui urbē deinceps reliquimus: Parcendū est his: qui remāserūt. Credimus. n. paucostam multorū supplicis esse correctos. Templum sane Solis: quod apud Palmyrā aquiliferā legionis tertiae: cum uexilli feris & draconario & cornicibus atque liticibus diripuerunt: ad eam formā uolo: quā fuit reddi. Habes trecentas auri libras Zenobiae captulis: babes argenti mille octingēta pōdo: De palmyranorum bonis habes gēmas regias. Ex his oībus fac cohonestari tēplum: mihi & diis imortalibus gratissimum feceris. Ego ad senatū scribam petēs: ut mitti pontificē: qui de dicit rēplum. Hae lrae ut uidemus indicant sariatā eē imanitatem principis duri. Securior denique iterum in Europā rediit: atque illic oēs qui uagabantur hostes nota illa sua uirtute contudit. Interi res per Thracias Europaque oēm Aureliano ingentes agente: Firmus quidā extitit: qui sibi Aegyptū sine insignibus iperii quasi ut esset ciuitas libera: uindicauit. Ad quē continuo Aurelianus reuertit: nec illi defuit felicitas solita. Nam Aegyptū statim recepit: atque ut erat ferox ai: cogitationē ultus uāhemēter irascens: quod adhuc Tetricus Gallias obtineret: occidentē petiit: atque ipso Tetrico exercitum suum p'dente: quod eius scelera ferre non posset: deditas sibi regiones obtinuit. Princeps igr totius orbis Aurelianus pacatis porie tem gallis: atque undique terris: Romā iter flexit. De zenobia & Tetrico: hoc est de oriēte & occidēte triumphū romanis titulis exhibetur. Non ab re est cognoscere qui fuerit Aureliāi triūphus. Fuit. n. speciosissimus: currus regii tres fuerunt. In his unus in Odenati argēto: auro: gēmis operosus atque distinctus. Alter quē rex per farū Aureliano dono dedit. Ipse quoq; pari opere fabricatus. Tertius quem sibi zenobia cōposuerat: sperans se urbem romanā cum eo uisurā: quod illam non sefellit: nam cum eo urbē igressa est uicta & triūphata. Fuit alius currus quattuor ceruis iunctus: qui fuisse dicitur regis gotthorū: quo ut multi memoriae tradiderunt: capitoliu Aurelianus inuectus est: ut illic caederet ceruos: quos cū eodem curru captos uouisse loui optimo maximo ferebatur. Praecesserunt elephāti uiginti: ferae mansuetae libycae palestinae diuerse ducenae: quas statū Aurelianus priuatis donauit: ne fiscum anonis grauaret. Tygrides quattuor: camelopardali: alces: caetera talia p ordine ducta gladiatorū paria octingēta: pter captiuos gentiū barbararū blēmies: exomita: arabes: eudomones: indi: batriani: hiberi: sarraceni: psae cū suis quoq; muneribus. Gotthi:alani: roxolani: sarmathae: franci: sueui: uādali: germani religati manibus captiui praecesserunt. Inter hos ēt palmyraeni qui sup fuerant principes ciuitatis & aegyptii ob rebellionem. Ductae sunt & decem mulieres: quas uirili hitu pugnates iter gotthos cepat: cū multae eēt interēpta: q's de amazonū gne titulus idicabat: plati sunt tituli gentiū noia cōtinentes. Inter haec fuit Tetricus chlamyde coccea: tūca galbia: braccis gallicis ornatus ad ructo sibi filio: quē impatorē i Gallia nūcupauerat. Incedebat ēt zenobia ornata gēmis: cathēis aureis: q's aliis oñtabant: p'ferebātur corōae oī

Purpuree eminentisfi me genus

Longinus philosophi

Carpisculū genus calciamenti

Sandarion Achilles

Aquilifera legio tertia Draconarius Cormicen Liticen

Firmus

Curvus quattuor ceruis iunctus

Triumphū aureliani forma

Camelopardali Roxolani

Galbina tunica

um ciuitatū aureae titulis eminentibus p'dita. Iam populus ipse Rō. iā uexilla collegiorū: atq; castrorum: & cataphractarii milites & opes regiae & omnis exercitus & senatus. Et si aliquādo tristior quod senatores triumphari uidebant: multum pompae addiderant. Denique uix nona hora in capitolium peruenit. Sero autem ad palatium. Sequentibus diebus datae sunt populo uoluptates ludorum scanicorum: ludorum circensium: uenationum: gladiatorū nau machiae. Non p'termittendum uidetur: quod & populus memoria tenet: & fides historica frequentauit Aurelianus eo tempore quo proficisceretur ad orientem bilibres coronas populo promississe: si uictor rediret: & cum aureas populus speraret: neque Aurelianus aut posset: aut uellet: coronas cum fecisse de panibus: qui nunc siliginei uocantur: & singulis quibusque donasse: ita ut siligineum suum quottidie toto auro suo & unūquisq; reciperet: & posteris suis dimitteret. Nam idem Aurelianus & porcinam carnem populo romano distribuit: quae hodieque diuiditur: leges plurimas sanxit: & quidem salutare: sacerdotia composuit: templū solis fundauit: & pontifices roborauit. Decreuit etiam emolumenta architectis & ministris: His gestis ad Gallias profectus uindelicis obfidione barbarica liberauit: deinde ad Illyricū rediit: paratoque magno potius q ingenti exercitu persis: quos eo quoque tempore quo Zenobiam superauit: gloriosissime iam uicerat: bellum indixit. Sed cum iter faceret apud Zenophorium mansionem: quae est inter Heracliam & Byzantium malitia notari sui: & manu Mucapontis interemptus est. Et causa occidendi eius quae fuerit: & quem admodum sit occisus: ne restant lateat: breui edisseram. Aurelianus quod negari non potest se uerus: truculentus: sanguinarius fuit princeps. Hic cum usque eo seueritatem tetendisset: ut & filiam: sororis occideret: non in magna: neque in fatis idonea causa iam primum in odium suorum uenit. Incidit autē se res fataliter agunt ut Mnestheum quendam: quem pronomario secretorum habuerat libertum (ut quidam dicunt) suum infensorem sibi minado redderet: quod nescio quid de quo suspicatum esset Mnestheus: qui sciret Aurelianus neque frustra minari solere: neq; si minoraretur: ignoscere: breue nominū conscripsit mixtis his: quibus Aurelianus uere irascebarur: cum his de quibus nihil asper: cogitabat: addito etiā suo noie: quo magis fidē faceret ingesta sollicitudinis: ac breue legit singulis: quorū noia cōtinebat addens ditposuisse Aurelianus eos oīs occidere: illos uero debere suae uitae si uiri sunt: subuenire. Hi cū exarsissent timore qui merebatur offensam dolorē innocētes cum beneficiis atque officiis Aurelianus uidebatur ingratus: in supradicto loco iter facientē principē subito adorti interemerunt. Hic finis Aureliano fuit principe necessario magis quā bono. Quo interfecto cum esset res proditā: & sepulchre: ingens & templū illi derulerunt hi a quibus interemptus est. Sane Mnestheus postea surreptus ad stipitē bestis obiectus est: quod statuae marmoreae posita in eodem loco utrinq; significant: ubi & in columnis duo Aureliano statuae cōstitutae sunt. Senatus mortem eius grauiter tulit: grauius tamen populo. Ro. qui uulgo dicebat Aureliānū pädagogum esse senatorum: imperauit annis sex minus paucis diebus: ac rebus magnis gestis in rer diuos relatus est quia pertinet ad Aurelianus id qd in historia relatum est: tacere nō debui. Na multi ferunt Quintillum fratrem Claudii: cum in p'sidio Italico esset: audita morte Claudii sumpsisse imperium. Verū postea ubi Aureliānū cōperit imperare a toto exercitu delectum: cūq; cōtra eū concionaretur: nec a militibus audiretur: incisis sibi met uenis die uigesimo imperū sui p'fisse. Quicquid sane scelerum fuit: quicquid male cōscientiae uel etiā funestog: quicquid deniq; factio num Aurelianus toto penitus orbe purgauit: hoc quoq; ad rem p'tinere arbitror Balbati filii noie zenobia non Timolai & Herenniani imperium tenuisse quod tenuit. Fuit sub Aureliano etiā monetariorum bellum felicissimo rationali auctore: quod acerrime seuerissimeq; compefcuit: septem tamen milibus suorum militum interemptis: ut epistola docet missa ad Vlpium Crinitum ter consulē: qui eum ante adoptauerat. Aurelianus Augustus Vlpio patri. Quali fatate quiddā incescit: ut omnia quaecunq; gesserō: omnes motus ingrauescant. Ita etiam seditio intramurana bellum mihi grauissimū peperit: monetarii auctore felicissimo ultimo seruorum: cui procurationem fisci mandaueram: rebelles spiritus extulerunt. Hi cōpressi sunt septem milibus hiberorum ripariensium & castriarum & dacifcorum interemptis. Vnde apparet nullam mihi a diis immortalibus datam sine difficultate uictoriam. Tetricum triumphatum correctorem Lucaniae fecit: filio eius in senatu manente templum Sorilis magnificētissimum constituit: muros urbis Romae sic ampliavit: ut quinquaginta prope milia murorum eius ambitus teneant. Idem quadruplatores ac delatores ingenti seueritate persecutus est: tabulas publicas ad priuatorum seueritatem exuri in foro Traiani semel iussit. Amnestia etiam sub eodem uictorum publicorum decreta est de exemplo atheniensium. Cuius rei etiam Tullius in philippicis meminit. Fures prouinciales repetundarum: ac peccatus reos ultra militarem modum est persecutus: ut eos ingentibus supplicis cruciati: bufoq; puniret. In templo solis multum auri gemmarumq; constituit: cum uastatū Illyricū ac melia

Siliginei panes Siligines coronae

Zenophorium mansio Heraclia Byzantium

Muca por

Mnestheus

Aurelianus princeps necessarius magis qm bonus

Quintili)

Balbatius

Timolau

Herennianus

Zenobia

Vlpius crinitus

Rationalis monetarii bellum

fehcris mus

Riparienses Castriam Dacifci

Tulli)

Muri romae amphiat

Quadruplatores

Amnestia atheniensium

Mesie diuiduntur a
dacia

Falcomius p
bus

Arellius fus
cus

Senatus co
sulti forma

Pompiliana Cincia

Aurelius
gordianus

Aurelianus
tacitus

Aurelianus

Quae res malos prin
cipes faciant

Dioclitiani sententia
nihil esse difficili
qm bene impare

deperditā uideret:provincia trans danubium Dacia a Traiano cōstitutā sublato exercitu: & provincialibus reliquit: desperans eā posse retineri. Abductosque ex ea populos in mesia col-
locauit: appellauitque suā Dacia: quae nunc duas mesias diuidit. Dicitur praeterea huius fuisse
crudelitatis: ut plerisque senatoribus sumpta ingereret factionē coniurationis ac tyrannidis
quo facilius eos posset occidere. Addunt nonnulli filiū sororis non filiā ab eodē interfectū: pla-
rique autē etiā filiā sororis. Quā difficile sit imperatorē in locū boni principis legere & sena-
tus sanctoris grauitas probat: & exercitus prudentis auctoritas. Occiso namque seuerissimo pri-
cipe de imperatore deligendo exercitus rettulit ad senatū: iccirco quā nullum de his faciendū
putabat: qui tam bonū principē occiderant. Verum senatus hanc eandē delectionē in exerci-
tum refudit sciens non libenter iam milites accipere impatores eos: quos senatus elegerit. Deniq;
id tertio factū est: ita ut per sex menses impatorē romanus orbis non habuerit: oēsque iudices
hi permanerent: quos aut senatus aut Aurelianus elegerat: nisi quod proconsul Asiae Falconi-
us probus in locū Arelli Fufci delegit. Non iocundū est ipsas inferere litteras: quas ad senatū
exercitus misit. Felices ac fortes exercitus senatui. p. q. r. Aurelianus impator noster per frau-
dem unius hoīs: & per errorem bonorū ac malorū interemptus est. Hunc inter deos referte sa-
cti & domini. p. c. & de nobis alique dignū uestro iudicio principē mittite. Nos enī de his qui
uel errauerūt: uel male fecerunt impare nobis neminē patimur. Rescriptū est senatus consul-
to. Cum die tertio nonas februarias senatus amplissimus in curiā pompilianā conuenisset: Au-
relius Gordianus cōsul dixit. Referimus ad uos. p. c. si se exercitus felicissimi: quibus recita-
tis Aurelianus Tacitus primā sententiā senator ita locutus est. Hic autē est qui post Aurelianū
sententiā oīum imperator est appellatus. Recto ordine cōsulissent dii imortales. p. c. si boni
principes ferro inuolabiles extitissent: ut longiorē ducerent uitā: neque cōtra eos aliqua esset
potestas his: qui necesse infanda tristissima mēte cōcipiunt. Viueret. n. princeps noster Aureli-
anus: quo neque utilior fuit quisq;. Respirare certe post infelicitatē Valeriani: post Gallieni
mala imperante Claudio coeperat nostra resp. ad eadem reddita fuerat Aureliano toto peni-
tus orbe uincente. Ille nobis gallias dedit: ille Italiā liberauit: ille Vindeliciis iugum barbari-
cae seruitutis amouit. Illo uiuente Illyricum restitutum est: reddita romanis legibus Thraciā:
ille pro pudor orientē scemineo pressum iugo in nostra iura restituit. Ille per fas insulantes
adhuc Valeriani nece fudit: fugauit: oppressit: illū sarraceni: balmies: exomitae: bactriani:
feres: hiberi: Albanii: armenii: populi etiā indorum ueluti praesentē coenae uenerati sunt deū:
Illius donis quae a barbaris gentibus meruit: refertū est capitolium quiddecim milia librarum
auri ex eius liberalitate unum tenet templū: oīa in urbe sana eius micant donis. Quare. p. c.
uel deos ipsos iure conuenio: qui talē principem interire passi sunt: nisi forte secū eum esse ma-
luerunt. Decerno igitur diuinos honores: id quod uos oēs existimo esse facturos. Nam de im-
peratore deligendo ad eundem exercitum censeo esse referendum. Est enim in tali genere se-
tentiae nisi fiat quod dicitur: & electi periculum erit: & eligentis inuidia. Probata est sententiā
Taciti: attamen cum iterum atque iterum mitterent ex senatus consulto. Quod in Taciti uita
dicemus Tacitus factus est imperator. Aurelianus filiam solam reliquit: cuius posterī etiam
nunc Romae sunt. Aurelianus namque proconsul Ciliciae senator optimus sui uere iuris uitaq;
uenerabilis: qui nunc in scilia uitam agit: eius est nepos. Quid hoc esse dicam tam paucos bo-
nos extitisse principes: cum iam tot Caesares fuerint: Nam ab Augusto in Dioclitianum Ma-
ximianumque principes: quae series purpuratorū sit: index publicus tenet. Sed in his optimi
ipse Augustus: Flauius Vespasianus: Titus: Cocceus Nerua: Diuus Traianus: diuus Hadria-
nus: Pius: & Marcus Antonini: Seuerus Afer: Alexander Mamea: diuus Claudius: & diuus Au-
relianus: Valerianus enim cum optimus fuerit: ab omnibus infelix apparuit. Vides quae fo quā
pauci sint principes boni: ut benedictum sit a quodā inimico scurra Claudii huius temporibus
in uno annulo bonos principes posse praescribi: atque depingi. At cōtra quae series malorū: ut enī
omittamus Vitellios: Calligulas: & Neronēs: quis ferat Maximinos & Philippos: atque illā i-
conditae multitudinis facēs: Tameris Decios excerpere debeam: quorum & uita & mors uete-
ribus comparanda est. Et quaeritur quidem quae res malos principes faciat. Iam primum mi-
amice licentia: deinde rerum copia: amici praeterea improbi: satellites detestandi: eunuchi aua-
rissimi: aulici uel stulti uel detestabiles: & quod negari non potest: rerū publicarū ignorātia. Sed
ego a praesente meo audiu Dioclitianū principē iam priuatū dixisse: nihil eē difficilius quā bene impare.
Colligunt se quattuor uel quinque: atque unum consilium ad decipiendum imperatorē capi-
unt. Dicunt quid probandū sit. Imperator qui domi clausus ē: uera non nouit: cogitur hoc tū-
scire: quā illi loquūtur: facit iudices: quos fieri non oportet: amouet a rep. quos debeat obtinere
Quid multa: ut Dioclitianus ipse dicebat bonus: cautus: optimus uenditur imperator. Haec
Dioclitiani uerba sunt: quae iccirco inferui: ut prudentia tua sciret nihil esse difficilius bo-
no principe. Aurelianus quidem multi neque inter bonos neque inter malos principes po-

nunt: iccirco quod ei clementia imperatorū dos prima defuerit. Verconius Herennianus p. Verconius herennianus
prae. Dioclitiani teste Asclepiodoro saepe dicebat Dioclitianū frequenter dixisse: cum Maxi-
miani asperitatē deprehenderet: Aurelianū magis ducē esse debuisse quā principē. Nam eius ni-
mia ferocitas eisdem displicebat. Mirabile fortasse uidetur: quod hoc posterī iudicabunt. Dicebat
piodotus Celsino consiliario suo dixisse perhibetur. Sed de hoc posterī iudicabunt. Dicebat
enim quōdā tempore Aurelianus Gallicanas consuluisse dryadas sciscitantē utrum apud eius
posteros impium permaneret: cum illas respondisse dixit. Nullus clarius i rep. nomen quā Clau-
dii posterorū futurū. Et est quidē iam cōstantius impator eius dē uir sanguinis: cuius puto poste-
ros ad eā gloriā: quae a dryadibus pronuntiata sit peruenire. Quod iccirco ego in Aureliani
uita constitui: quia haec ipsi Aureliano consulenti responsa sunt. Vestigal ex aegypto ubi roma
Aurelianus uitrei chartalini stupae atque anabolicas species eternas cōstituit. Thermas trans
tiberina regione Aurelianus facere parauit hyemales: quod aquae frigidī aeris copia illic de-
esset: forum noisui i hostiensis ad mare fundare coepit. In quo postea prorium publicum con-
stitutum est. Amicos suos honeste ditauit: & modice: ut miserias paupertatis effugerent. Et di-
uitiarum inuidiā patrimonii moderatione uitarent. Vestem holosericae neque ipse in uestia-
rio suo habuit: neque alteri utendā dedit. Et cum ab eo uxor sua peteret: ut unico pallio bratto-
serico uteretur: ille respondit. Absit ut auro fila pensentur: libra. n. auri tunc libra ferri fuit
Habuit i auro: ut aurū neque i cameras: neque in tunicas: neque i pelles: neque in argētū mitteretur: di-
cens plus auri esse in regē natura quā argenti: sed aug. per uarios brattearū filorū & liquationū
usus perire. Argentum autē in suo usu manere. Idem dederat facultē: ut aureis qui uellet &
nasis uerentur & poculis. Dedit praeterea potestatem: ut argētas priuati carrucas haberēt
cum antea arata & eburata uehicularū fuissent. Idem concessit: ut balteas matronae tunicas ha-
berent caeteras uestes: cum antea coloreas habuissent. Et ut fibulas aureas gregarii milites ha-
berent. Idem primus coeessit: cū antea argenteas habuissent: Paragaudas uestes ipse primus
militibus dedit: cū antea non nisi rectis purpureis accepissent & quidē alii monolores: aliis di-
lores: trilores alii: & usque ad pentelores: quales hodie lineae sunt. Panibus urbis Romae uncia
de aegypto uectigali auxit: ut quādā epistola data ad praefectū annonae urbis etiā ipse gloria
tur. Aurelianus Augustus Flabio Arabiano praefecto annonae. Inter caetera quibus diuis fauentibus
romanā temp. iuimus: nihil mihi est magnificentius: quod additamēto unciae omne anno
narū urbicae: genus iuuu: quod ut esset perpetuū nauicularios niliacos apud aegyptum nouos
& Romae annicos posui: quod ut esset perpetuū hac dispositione coeperat Ethruiae p
ti uota cōstituit. Almam cererē consecraui. Nunc tuū est officium Arabiane iucundissime elabo-
rare: ne meae dispositiones in irritū ueniant. Neque enim populo ro. saturo quicquid potest esse lae-
tius. Statuerat tñ & unū gratuitū po. ro. dare: ut quē admodum oleū & panis & porcina gra-
tuita pberentur: sic etiā unū daretur: quod perpetuū hac dispositione coeperat Ethruiae p
Aureliā usque ad alpes maritimas ingentes agri sunt: hīque fertiles ac siluosi. Statuerat igitur do-
minis locog: incultog: qui tñ uellet gratia dare: atque illic familias captiuas constituere: uitibus
montes conferere: atque ex eo opere unum dare: ut nihil reddituū hīscus acciperet: sed totum
populo Ro. concederet. Facta erat ratio dogecuparū nauiiū & operū: sed multi dicunt Aureli-
anum ne id faceret: puentū: alia praef. praet. sui prohibitū: qui dixisse fertur. Si & unum po-
pulo Ro. damus: superest: ut & pullos & anseres demus. Argumento est id uere Aurelianū co-
gitaſse: imo etiā facere disposuisse: uel ex aliqua parte fecisse: quod in porticibus tēpli Solis si-
calia uina ponuntur non gratuita populo eroganda: sed pretio. Sciendū tñ congiaria illum
ter dedisse: donaſse etiā po. ro. tunicas albas manicatas ex diuersis prouinciis: & lineas afraſ:
atque aegyptias puras: ipsumque primū donaſse oraria populo Ro. quibus uteretur popu-
lus ad fauorē. Displicebat ei: cū esset Romae habitare in palatio: ac magis placebat i hortis Sa-
lustii uel in Domitiae uiuere. Miliarem denique porticū in hortis Salustii ornauit: in qua
quotidie & equos & se fatigabat: quamuis esset non bonae ualitudinis: seruos & ministros pecca-
tes corā se caedi iubebat: ut plerique dicunt: causa tenendae seueritatis: ut alii studio crudeli-
tatis. Ancillā suā quae adulteriū cū seruo suo fecerat: capite puniuit. Multos seruos & familia
propria qui peccauerāt legibus audiēdos iudicis publicis dedit. Senatū siue senaculū matro-
nis reddi uoluerat: ita ut primae illic quae sacer dotia senatu auctore meruissent: calceos mul-
los: & caereos: & albos: & he deratios uirioibus tulit: mulieribus reliquit. Cursores eo hitu quo
ipse hēbat: senatoribus coeessit. Cōcubinas ingenuas hēri uetuit. Eunuchorū modū pro sena-
toris pfeſſionibus statuit: iccirco quā ad ingētia pna puenissent. Vasargēti eius nunquā triginta
libras traxit. Conuiuium de assaturis maxime fuit. Vino rufo maxime delectatus est. Medi-
cum ad se cum aegrotaret: nunquam uocauit: sed ipse se inedia praecipue curabat. Vxori & fi-
liae annulū sigillarium quasi priuatus instituit. Seruis suis uestes eadem impator: quas &
priuatis dedit pter duos senes: quibus quasi libertis plurimum detulit: Antistū & Gillonē:

Verconius herennianus
amus
Asclepiodotus
Celsinus
Dryades galli
cong
Vitrei
Chartalini
Anabohes
Holoſerica
uestis
Vestiarū .xx
comara
Brattoſerico
Brattearū
Filorū
Liquationū
Paragaudas
uestes
Monolores
Dilores
Trilores
Pentelores
Dogecuparū
nauiiū
Tunicae albe
manicate
Lineae afrae
Aegyptiae
purae
Oraria
Salustii ho-
ti
Domitiae ho-
ti
Antistii
Gillo
Melanthes p-
ticus
sigillarium
annulus

Aurelianus cum aegrotaret medicū nunqm
uocauit sed ipse se mediā praecipue cu-
rauit

Meritoria

Cornelius Tacitus

Carmina lex

Amariores cibos appetiunt

Opimauit

Suetonius Optatianus

Amg otide multi barbari exuperant

Tullius

Probus

in redditibus festertiu bis millies octingentes. Pecunia qua domi collegerat: in stipendiu militum uertit. Togis & tunicis iisdem est usus quibus priuatus. Meritoria intra urbem stare ueruit: quod quidem diu tenere non potuit. Thermas oes ante lucernam Claudii iussit: nequid per noctem seditionis oriretur. Cornelium Tacitum scriptorem historiae Augustae quod parentem suum eundem diceret: in omnibus bibliothecis collocari iussit: ne lectorem in curia depiret librum per annos singulos decies scribi publicitus in euicosa archis iussit: & in bibliothecis poni: holofericam uestem uiris omnibus interdixit. Domum suam delruam praecipit: atque in eo loco thermas publicas fieri priuato sumptu iussit: columnas centum numidicas pedum uicenu ternu ostentibus donauit. De proprio possessiones quas in mauritania habuit: fartis testis capitolii deputauit. Argentum mensale quod priuatus habuerat: ministeriis conuiuiorum quae in templis fierent: de dicauit. Seruos urbanos omnes manumisit utriusque sexus intra centum tamen ne caninia transire uideretur. Ipse fuit uitae parcissimus: ita ut sextarium uini tota die nunquam porauerit: saepe intra hemina. Conuiuum uero unius gallinae: ita ut synciput adderet: & oia per oibus oleribus affatim ministratis: lactucis impatienter indulsit. Somnum enim se mercari illa sumptus effulsione dicebat: amariores cibos appetiuit. Balneis raro usus est: atque ualidior fuit in senectute. Vitreorum diuersitate atque operositate uahementer est delectatus. Panem nisi siccu nunquam comedit: eundemque sale atque aliis rebus conditum. Fabricarum peritissimus fuit: marmorum cupidus nitoris senatorii: uenationum studiosus. Mensam denique suam nunquam nisi agrestibus opimauit. Fasiana uero nisi suo & suorum natali & diebus festissimis non posuit. Hostias suas se per domum reuocauit: iisdemque suos uesci iussit. Vxor e gemmis uti non est passus. Auocla uatis uestibus idem interdixit. Nam & ipse auctor Aureliano fuisse perhibetur: ut aurum a uestibus & cameris & pellibus submoueret. Multa huius feruntur: sed longum est ea in litteras mittere. Quod si quis oia de hoc uiro cupit scire: legat Suetonium Optatianum: qui eius uita affatim scripsit. Legit sane senex minutulas litteras ad stuporem: nec unquam noctem intermisit: qua non aliquid uel scriberet: uel legeret: praeter posterum Kalendae diem. Nec tacendum est: & frequenter imitandum tantam senatus laeticiam fuisse: quod eligendi principis cura ad ordinem amplissimum reuertisset. Ut & supplicationes decernerentur: & hecatombe pmitteretur singulis. Denique senatores ad suos scriberent: nec ad suos tantum: sed etiam ad externos. Mitterentur praeterea litterae ad prouincias scirent omnes focii: oesque nationes in antiquum statum reddidisse reip. Ac senatum principes legere: imo ipsum senatum principem factum legesa senatu supplicaturos: pacem ac bella senatu auctore tractada: nequid denique deesset cognitioni pleraeque huiusmodi epistolas in fine libri posui: & cum cupiditate & sine fastidio: ut existimo: per legendas. Et prima quidem illi cura imperatoris facti haec fuit: ut oes qui Aurelianum occiderant: interimerent: bonos malosque cum iam ille uindicatus esset. Et quonia a Meotide multi barbari eruperant: hos eosdem consilio atque uiribus: ut eo cooperisset. Ipsa autem Meotide ita segregabat quasi accitu Aureliani ad bellum persicum conuenissent auxilium daturum nostris si necessitas postularer: cum Tullius dicit magnificetius esse dicere quaedam modum ceperit consulatum. At isto uiro magnificum fuit: quod tanta gloria cepit imperium. Gessit autem propter breuitatem temporum nihil magnum. Interemptus est enim insidiis militaribus: ut alii dicunt sexto mense: ut alii morbo interit. Tamen constat factionibus eum oppressum mente atque animo defecisse. Hic idem mensem septembrem Tacitum appellari iussit: iccirco quod eo mense & natus & factus est imperator. Huic frater Florianus imperio successit: de quo pauca ponenda sunt.

Florianus.

Hic frater Taciti germanus fuit: qui post fratrem arripuit imperium non senatus auctoritate sed suo motu quasi haereditarium esset imperium: cum sciret ad iuratum esse in senatu Tacitum: ut cum mori coepisset: non liberos suos: sed optimum aliquem principem faceret. Denique uix duobus mensibus imperium tenuit: & occisus est Taris a militibus: qui Probum audierant imperare: quem ois exercitus legerat. Tantus autem Probus fuit in re militari: ut illum senatus optaret: miles eligeret: ipse populus romanus acclamationibus peteret: fuit etiam Florianus morum fratris imitator: nec tamen usquequaque. Nam effusionem in eo frater frugi reprehendebat: haec ipsa imperandi cupiditas aliis cum moribus ostendit fuisse quam fratrem. Duo igitur principes una extiterunt domo: quorum alter sex mensibus: alter uix duobus imperauerunt quasi quidam interreges inter Aurelianum & Probum post interregnum principes nuncupati: horum statuae fuerunt inter amne duae pedum tricenum ex marmore: quod illic eorum cenotaphia constituta sunt in solo proprio: sed delectae fulmine ita contritae sunt: ut membratum iaceant dissipatae: quo tempore responsum est ab aruspibus quando cunquam ex eorum familia imperatorem romanum futurum seu per sceminam seu per uirum: qui det iudices parthis: ac persis: qui francos: & alamanos sub romanis legibus habeat: qui per oem Africam barbarum non relinquat: qui Ta-

probanis perfidiam imponat: qui ad romanam insulam consulere mittat: qui sarmathis oibus iudicet: qui terram oem quam oceanus ambit captis oibus gentibus suam faciat: postea tamen senatus reddat impiu: & antiquis legibus uiuat ipse uicturus annis centum uiginti & sine haerede moriturus futurum autem eum dixerunt a die fulminis precipitatis statuis & contractis post annos mille. Non magna haec urbanitas aruspicum fuit: qui principem tale post mille annos futurum esse dixerunt: quae si post centum annos predicere: forte possent eorum deprehendi mendacia pollicetes: cum uix remanere talis possit historia. Ego tamen iccirco haec inferenda uolumini credidi: nequis me legens legisse non crederet. Tacitus cogitatum po. ro. intra sex menses uix dedit. Imago eius postea est in Quiritio: in una tabula quincuplex: in qua semel togatus: semel chlamydatas: semel armatus: semel palliatus: semel uenatorio habitu. De qua quidem epigramma Arius uita alludit: ut diceret. Non agnosco senem armatum: non clamydatum inter caetera: sed agnosco togatum. Florianus & Tacitus multi extiterunt: quorum sunt posterum credo mille simum annum expectantes. In quos multa epigrammata quo iocati sunt aruspices impiu pollicetes. Haec sunt: quae de uita Taciti atque Floriani digna memoratu comperiisse memini. Nunc nobis aggrediendus est Probus uir domi forisque conspicuus: uir Aureliano: Traiano: Hadriano: Antoninis. Alexandro: Claudioque praefendus: nisi quia in illa uariatione in hoc oia praecipua tunc fuere: qui post Tacitum oium iudicio bonorum impator est factus: orbemque pacatissimum gubernauit: delectis barbaris gentibus: delectis etiam si Probus tyrannorum: qui eius temporibus extiterunt: de quo dictum est: ut Probus diceretur: etiam si Probus nomen non fuisset. Quae quidem multi ferunt sibyllinis libris fore permixta: qui si diutius fuisset orbis terra barbaris non heret. Haec ego in aliorum uita de Probo iccirco indidi: ne dies: hora momente: ne aliqd sibi uideretur: ne fatali necessitate absumptus Probo iccirco depirer. Nunc quo Claudio uolumine fatissimum arbitraris studio & cupiditate mea. Omina ipsi Tacito haec fuerunt. Fanaticus quidam in templo siluani testis mebris exclamauit tacita purpura: tacita purpura idque septimo. Quod quidem postea omni deputatum est. Vinum quo libaturus Tacitus fuerat in templo Herculis datum subito purpureum factum est. Vitis quae uas aminias albas ferebat eo anno quo ille ipsum meruit: purpurea plurima purpura facta sunt. Mortis omnia haec fuerunt praesepulchrum disrupsi: anuis se apuit: matris umbra se per diem & Tacito & Florianum uelut uiuentis obtulit: nam diuersis praesepulchris nati ferebatur in larario diu oes seu terramotus seu casu aliquo conciderunt. Imago Apollinis: quae a diis colebatur ex summo fastigio in lectulo posita sine hois cuiuspiam manu dephensa est. Sed haec sunt quae a plerisque dicuntur. Nos ad Probum & ad Probi gesta insignia referemur. Et quoniam me permixta aliquas epistolas esse positum: quae creato Tacito principe gaudia senatus ostenderet: his additis sine scribendi facia. Epistolae publicae. Senatus amplissimus curiae carthaginiensi salutem dicit. Quod bonum faustum felix salutemque sit reip. orbique ro. dadi uis im perii: appellandi principis: nuncupandi Augusti ad uos reuertit. Ad nos igitur referre: quae magna iunt. Ois puocatio praefecti urbis erit: quae tamen a consulibus: & ab ordinariis iudicibus emergerit: in quo quidem etiam uestra in antiquum statum reddisse credimus dignitate: siquidem primus hic ordo est: qui recipiendo uim suam suum caeteris seruat. Alia epistola. Senatus amplissimus curiae Treuironum. Ut estis liberi & semper fuistis. Laetari uos credimus: creandi principis iudicium ad senatum rediit: simul etiam praefectura urbanae appellatio uniuersa decreta est. Eodem modo scriptum est Antiochensis: Aquilegensis: Mediolanensis: Alexandrinis. Theffalonicis: Corinthiis: & Atheniensibus. Priuatae autem epistolae haec fuerunt. Autronio lusto patri Autronius Tyferianus salutem. Nunc te pater sancte interesse decuit senatum amplissimum: nunc sententiam dicere cum tamen auctoritatis amplissimi ordinis creuerit: ut reuera in antiquum statum reip. nos principes demus nos facimus ipatores: nos denique nuncupamus augustos. Fac igitur ut coualescas curiae interfuturur antiquae. Nos recepimus ius consulare: redierunt ad praefectum urbis appellationes oium potestatum & oium dignitatum. Item alia. Claudius Sappilianus Cereio Meriano patruo salutem. Optimus pater sancte quod semper optauimus: in antiquum statum senatus reuertit. Nos principes facimus nostri ordinis sunt praetores. Gratias exercitui Romano & uere romano: reddidit nobis: quam semper habuimus praetere. Abite baianos puteolanosque secessus. Da te urbi: da te curiae. Floret Roma: floret tota resp. Impatores damus: principes facimus: possumus & phibere: qui coepimus facere. Dictum sapietia sat est. Longum est oes epistolas contere: quas repperi: quas legi. Tamen illud dico: senatores oes ea esse laetitia elatos: ut domibus suis oes albas hostias caederent: imagines frequenter apiret: alibi sederent: conuiuia sumptuosiora pueniret: at quietate sibi reddita crederent.

Eiusdem Probus.

Certum est quod Salustius Crispinus: quodque M. Cato & Gellius historicae sententiae modo in suas rettulerunt: oes oium uirtutes tatas esse quatas uideri eas uoluerint corum ingenia: qui unius cuiusque facta descriperint. Inde esse quod Alexander magnus macedo cum ad Achillis sepulchrum uenisset: grauer ingemiscens. Felice te inquit iuuenis: qui talis praecone tuarum uirtutum repperisti. Homerum intelligi uolens: qui Achillem tantum in

Siluanum templum

Lararium

Autronius iustus
Autronius Tyferianus

Claudius Sappilianus
Cereius metianus

Albae hostiae

Salustius Crispus
M. Cato
Gellius
Alexander magnus
Alexander
uox ac
sepulchrum
achillis

uirtutum studio finxit: quantum ipse ualebat ingenio. Quorsum hæc pertineant mi Celsæ ne fortassis re gras: cur Probū p̄cipē: cuius impio oriens: occidens: meridies: septētrio: oēs q; orbis partes in torā securitate redactæ sūt: scriptor: inopia iā pene nescimus. Occidit proh pudor tātū uiri & talis historia: qualē nō hñt bella punica: nō terror gallicus: nō moruspoticus: nō hispaniēsis astutia. Sed nō patiar ego ille a quo dudū solus Aurelianus ē expetitus: cuius uita q̄tū potui p̄secutus Tacito Floriāq; iā scriptis nō me ad p̄bi facta cōscendere: si uita suppet: oēs qui supsunt usq; ad Maximianū Dioclitianū dicitur. Neq; ego nūc facultatē eloquētiāq; polliceor sed res gestas: quas perire nō patior. Vfus autē sū: ne in aliquo fallā carissimam mihi familiaritatē tuā: p̄cipue libris ex bibliotheca Vlpia ætate mea thermis Dioclitianis: & itē ex domo tiberina: ususetiā ex registris scribag; porticus p̄phiretica: astisetiā senatus ac populi: & qm̄ me ad colligenda talis uiri gesta ephemeris Turdulū gallicanū iuuit uiri honestissimi ac sincerissimi beneficiū amici senis tacere nō debui. CN. Popeiū tribus fulgētē triūphis belli parthici: belli fertoriani: belli mithridatici: multarūq; reg; gestag; maiestatem sublimē quistādē nosset: nisi eū. M. Tullius: & T. Liuius in lras rettulissent: Paulū Scipionem Africanū: imo Scipios oēs: seu Lucios: seu Natias nō ne tenebræ possideret: ac regerēt nisi cōmēdatores eorū historici nobiles atq; ignobiles extitissent. Lōgū est oīa p̄sequi: quæ ad ad exemplū huiuscemōi etiā nobis tacentibus usurpāda sunt. Illud tñ cōtestatū uolo: me & rem scripsisse: quā si qs uoluerit: honestius eloq; celsiore demōstret: & mihi qdem id ai fuit nō Salustios: Liuios: Tacitos: Trogos: atq; oēs disertissimos imitauer uiros in uita p̄cipū & tēporibus differendis: sed Mariū Maximū: Suetoniū Trāquillū: Fabiū Marcellinū: Gargiliū Martialem: Iuliu Capitolinū: Aeliū Lāpidiū: ceterosq; qui hæc & talia nō tā difertæ que ræ memoriæ tradiderunt: Sum. n. unusex curiosis: qd infinita scire nō possum icēdētibus uobis: qui cū multa sciat: scire multo plura cupiat: & ne diutius ea quæ ad meū cōsilū prinēt loquar: magnū & p̄clag; p̄cipē & qualē historia nra nō nouit: arripia. Probus oriū duse panonia ciuitate syrmieſi: nobiliore m̄re q̄ p̄re: p̄imonio moderato: affinitate nō magna: tā priuatus quā ipator nobilissimis uirtutibus claruit. Probo ut qdā in lras rettulerunt: pater noīe Maximus fuit: qui cū ordines honestissime duxisset: tribuatū adeptus apud ægyptū uita fūctus ē uxore ac filio & filia derelictis. Multi dicunt Probū Claudiu p̄piquū fuisse optimū & sanctissimi p̄cipis: qd qa p unū tñ græcorū relatū ē: nos in medio relinqm̄us. Vñ in dico: qd in Ephemeride legisse me memini: a Claudia sorore Probū sepultum. Adolecēs Probus corpis moribus tā clarus est factus: ut Valeriani iudicio tribunatū p̄pe iberbis acciper. Extat epistola Valeriani ad Gallienū: qua Probū laudat adhuc adolescentē & imitationi oīum p̄ponit. Ex quo apparet neminē unq̄ puenisse ad uirtutū sūmā iā matur: nisi qui puer seminario uirtutū generosiore cōcretus aliqd inclytū designasset. Epistola Valeriani. Valerianū p̄mo habui & oīum bonorū: qui eundē sui noīis uirū dicit: tribunatū in eum cōtulī datis sex cohortibus sarracenis creditis etiā auxiliariibus gallicis cū ea p̄sag; manu: quā nobis Artabassis syrus mācipauit. Te q̄o fili carissime: ut eū iuuenem quē imitari pueris oibus uolo: in tāto habebas honore: q̄tū uirtutes eius & merita p debito mentis splēdore desiderat. Alia epistola de eodem ad p̄f. p̄ræ. cū salario. Valerianus Augustus Muluo gallicano. p̄f. p̄ræ. Miraris fortassis: qd ego iberbē tribunū fecerī cōtracōstitutū diui Hadriani. Sed nō multū miraberis si Probū cogitas adolescentē uere pbū: nunq; n. aliū mihi cum eū cogito: nisi eius nomen occurrat. Quod nisi nomen hēret: potuit h̄re cognomen. Huic igitur dari iubebis: quoniā medocris fortunæ est: ut eius dignitas icrementis iuuetur: tunicas rufulas duas: pallia gallica duo fibulata: ite grulas paragaudias duas: patinā argenteā librarū decē specellatā: aureos anronianos centū: argenteos aurelianos mille: æreos philippeos decē milia. Item in salario diurno bubula p̄do: porcina p̄do sex: caprina p̄do decē: gallinacū p̄ biduū: olei p̄ biduū sextatis est. Hospitia p̄terea eidem: ut tribunis legionū p̄beri iubebis: & hæc qdē epistolis declaratur. Non quātum ex Ephemeride colligi potuit cū bello sarmathico iā tribunus trāsmisso Danubio multa fortiter fecisset: publice in cōcione donatus est hastis puris quattuor: coronis uallaribus duabus: corona ciuica una: uexillis puris quattuor: armillis aureis duabus: torque aureo uno: patera sacrificiali quinquelibri una. Quo qdē tpe Valerū Flaccū adolescentem nobilem parentē Valeriani equadog; liberauit manu: unde illi Valerianus coronā ciuicam detulit. Verba Valeriani pro cōcione habita. Suscipe Probe p̄mia pro rep. suscipe coronam ciuicā pro parente: quo qdē tpe legionem tertiā eidem addidit sub testimonio eiusmodi. Epistola de legiōe tertiā. Res gestæ tuæ Probe: carissime faciūt: ut & ferius tibi tradere maiores exercitus uidear: & cito tñ tradā: recipe in fidem tuā legionem tertiā felicem. quā ego ad huc nulli nisi p̄uēcto iam credidi: mihi autē eo tpe credita est: quo & me canosum: qui crede-

Hispaniensis astutia

Eloquētiā se negligere simulat

Turdulus gallicanū

Can. Popeiū

M. Tullius

T. Liuius

Paul. scripio africanus

Maximus

Suetonius

Fabius maximus

Gargilius Martialis

Iulius Capitolinus

Aelius Lampridius

Maximus

Claudia

Valerianus

Artabassis

Muluo gallicanū

Laridū

Valerius Flaccus

Syrmia

Magnauidius interulas

Quadi

debat: cum gratulatiōe uidit. Sed ego in te nō expecto ætatem: cū & uirtutibus fulgeas: & moribus polleas. Vestes tibi triplices dari iussi. Salariū duplex feci: uexillariū deputaui. Longū est: si per res gestas tātū pcurra uiri: quæ ille sub Valeriano: quæ sub Gallieno: quæ sub Aureliano: & Claudio priuatus fecerit. Quotiens mug; cōscenderit: uallū diripuerit: hostē cominus interemerit: dona p̄cipū emeruerit: temp. in antiquū statū sua uirtute reddiderit: docet Gallieni epistola ad tribunos data: qui fuerit Probus. Gallienus Augustus tribunis exercitū illiricianorū. Etiā si patrem meū fatalis belli p̄fici necessitas tenuit: habeo tñ parētem Aureliū Probū: quo laborāte possim esse securus: qui si affuisset: nunq; ille ne noiandus quidem tyrānus sibi usurpasset imperium. Quare oēs suos cōsiliis eius cupio parere: q & patris iudicio pbatus ē & senatus. Non magnū fortassis iudiciū Gallieni esse uideatur principis: mollioris: sed qd negari nō pōt: ne dissolutus quidem quispiā se nisi in eius fidem tradidit: sibi uirtutes exstimat p̄futuras. Sed esto Gallieni epistola sequestretur. Quid Aureliani iudiciū: qui Probo decimāos fortissimos exercitus sui: & cū quibus ipse ingenia gesserat: tradidit sub huiusmodi testimonio. Aurelianus Augustus Probo salutem dicit. Ve scias: quanti te faciā decimāos meos sume: quos Claudius mihi credidit. Isti. n. sunt: qui quadā felicitatis progatiua p̄fules nisi futuros principes h̄re nō norunt. Ex quo intelledum est Aurelianū in aio hic habuisse: ut sigd sibi scienti prudentique eueniret Probū p̄cipem faceret. Iā Claudii: iā Taciti iudicia de Probo. Longū est in eētere q̄uis feratur in senatu Tacitus dixisse: cū eidem offerretur imperium: debere Probū p̄cipem fieri. Sed ego senatus cōsultum ipsū iueni. Ipse autem Tacitus iperator primā talem ad Probū epistolā dedit. Tacitus Augustus Probo. Me qdem senatus p̄cipem fecit de prudentis exercitus uoluntate. Attamen sciendū tibi est tuis nūc hūmeris magis icubuisse rēp. q & quātus sis: oēs nouimus: scit senatus. Adesto igitur nris necessitatibus tuæ familiæ: asserere ut soles rēp. Nos tibi decreto totius orientis ducatus salariū qm̄cūplex fecimus: ornamenta militaria geminauimus. Cōsulatū in annū p̄ximū nobiscum decreuimus: te enī manet pro uirtutibus tuis capitolina palmata. Ferunt qdā Probo id pro imperii omine fuisse: qd Tacitus scripsit. Te manet capitolina palmata. Sed i hanc sententiā omnibus semp cōsulis scribebatur. Amor militū erga Probū ingens semp fuit. Neq; enim unq; ille passus est peccare militē. Ille quinēt Aurelianū: sæpe a graui crudelitate deduxit. Ille singulos manipulos ad iit: uestes & calciamēta p̄pexit: si qd p̄dæ fuit: ita diuisit: ut sibi nihil p̄ter tela & arma seruaret. Quinetiā cū de p̄dato hic ex Alanis siue ex aliqua alia gente incertū est: reptus esset equus nō decorus: neq; ingens. Qui q̄tū captiui loquebātur: cētū ad diem miliaria currere diceretur: ita ut per dies octo uel decē cōtinuaret: & oēs crederēt. Probū tale aīal sibi met seruaturū. Iā primū dixit: fugit uo militi potius q̄ forti hic equus cōuenit. Dein de in urnā militares iussit nomē suū mittere: ut aliqs eū forte ductus acciper. Et cū essent i exercitu qdā noīe Probi alii quattuor milites: casu euenit: ut primū emergeret: cui Probo nomē existeret: cū ipsius Probi ducis nomē missū nō eēt. Sed cū quattuor illi milites inter se cōtenderent: ac sortē sibi quisq; defenderet: iussit ite rēp. agitari urnā: sed & ite rēp. Probi nomē emerit: cūq; tertio & quarto fecisset: quarto Probi nomē effusū est. Tunc oīs exercitus equū illū Probo duci dicit. Ipsis ē: militibus quoq; noīa exierat: id uolētibus. Pugnauit & cōtra maridas in africa fortissime: eos deniq; uicit: atq; ex libya Carthaginē trās iit: eadēq; a rebellio nibus uidicauit. Pugnauit & singulari certamine cōtra quēdā Aradionē i africa eū dēq; p̄stra uit: & qa fortissimū ac p̄uacissimū uirū uiderat sepulchro igenti honorauit: qd adhuc extat tumulo usq; ad ducētos pedes terræ lato p milites: quos octos eē nūq; passus. Extat apud ægyptū eius opa: quæ p milites struxit in plurimis ciuitatibus. In illo aut tā multa fecit ut uectigal frumentariū solus adiuuerit: p̄ores: tēpla: porticus: basilicas labore multū struxit: ora fluminū multa pate fecit: paludes pleraq; siccauit: atq; in his segetes agrosq; cōstituit. Pugnauit etiā cōtra palmyrenos Odenati & Cleopatraz p̄ribus ægyptū defendētes: prio feliciter: postea temere: ut pene capetur: sed postea resectis uiribus ægyptū & orientis maximā ptē Aureliani ptatē redegit. Cū igitur his tot & tātis uirtutibus eniteret: Tacito assūpto fataliter ac Floriano ipiū arripēte oēs orientales exercitus eundē ipatorē fecerūt: nō inepta neq; inelēgās fabula est scire quē admodū ipiū Probus sup̄perit. Cū ad exercitus nūcius uenisset: tū primū a ius militibus fuit puenire italicos exercitus: ne ite rēp. senatus p̄cipē daret. Sed cū iter milites sermo eēt: qs fieri deberet: & manipulari in capo tribuni eos alloquerētur dicētes regrendū eē principē aliquē fortē: sanctū: uerecūdū: clamētē: probū. Id qd p multos circulos: ut fieri at soler: diceretur q̄si diuionutu undiq; ab q̄ibus acclamatū est. Probe Auguste diu te seruēt: de ide cōcurfus & cēpiticiū tribunal appellatq; ipator ornatus etiā pallio purpureo: qd de statua tēpli oblatū ē: atq; ide ad palatiū reductus in uitis & redactus: & sæpe dicēs. Nō. n. uobis expedit milites: nō me cū bene agitis. Ego. n. uobis blādiri nō possū. Prima eius epistola data ad Capitonē p̄f. p̄r. talis fuit. Impiū nūq; optaui: & iuitus accepi. Deponere mihi rē iudicio.

Decimāos

Palmata capitolina

Aradio

si simā nō licet. Agēda est psona: quā mihi mules imposuit. Te quāso capito uita mecū salua resp. pfruaris annona & cōmēatus: & q̄quid necessariū est: ubiq; milites pares: ego q̄tū in me est: si recte oīa gubernaueris: p̄fectū a te: nō hēo. Itaq; milites cognito qd̄ iparet Probus: qui quasi hāreditariū ipe riu arripuerat; Florianū interemerūt: scientes neminē dignius impare q̄ Probū. Ita ei sine ulla molestia totius orbis ipe riu & militum & senatus iudicio delatū est. Et qm̄ mētionē senatus fecius: sciēdum ē qd̄ ipse ad senatum scripserit qd̄ itē ad eum amplifsimus ordo rescripserit. Ofo Probi pria ad senatū. Recte atq; ordie. p. c. pximo superiore āno factum est: ut ufa clāmētia orbis terraz p̄cipē daret: & qd̄ de uobis q̄ estis mundi p̄cipē pes: & semp fuistis: & in uis posteris eritis. Atq; utinā id Florianus expectare uoluisset. Nec uelut hāreditarium sibi uidicasset impium: uel illum: uel aliū quēpiā maiestas ufa fecisset. Nunc qm̄ ille impium arripuit: nobis a militibus delatum est nomen Augustum uidicatum. Quinetiā in illum a prudētioribus militibus qd̄ fuerat usurpatum: q̄so ut de meis meritis facturus q̄quid iusserit ufa clāmētia. Itē senatus cōsultum die. iiii. nonas februarias iēde cōcordiā. Inter cetera Aelius Scorpionus cōsul dixit. Audistis. p. c. lras Aurelii: Valerii: Probi. De his qd̄ uidetur: Tunc acclamatum ē. Probe Auguste dii te feruēt. Oli dignus & fortis & iustus: bonus ductor: bonus impator. Exēplum militiā: exēplum impiū: dii te feruēt. Affer tor reip. felix ipes. Magf militiae felix ipes: te cū tuis dii custodiāt: & senatus antea te delegit. Aetate Tacito posterior: ceteris prior. Quod ipium suscepisti: gr̄as agimus: tuere nos: tuere rēp. bñ tibi cōmittimus: quosā seruasti. Tu fr̄acicus: tu gotthicus: tu sarmathicus: tu parthicus: tu oīa: & prius fuisti semp dignus ipio: dignus triūphis: felix agas: feliciter ipes. Post hāc Maltus Statianus: q̄pria snā tūcerat: ita locutus ē. Dūs immortalibus gr̄as & p̄ceteris. p. c. loui optio: q̄ nobis p̄cipē talē: q̄ lē semp optabamus: dederūt. Si recte cogitemus nō nobis Aurelianus: nō Alexāder: nō Antonini: nō Traianus: nō Claudius req̄rēdi sūt: oīa i uno p̄cipē cōstituta sūt: rei militaris scia: aius clāmēs: uita uenerabilis: exēplar agēda reip. atq; oīum p̄gatiua uirtutū. Eni uero q̄ mūdi psē: quā ille nō uicēdo didicerit: testes sūt Marmaridā i Afri cā solo uicti: testes fr̄aci in uis strati paludibus: testes germani & Alamāi lōge a Rheni submo ti littoribus. Iā uero qd̄ sarmathas loquor: qd̄ gotthos: qd̄ pthos ac p̄sas atq; oēm p̄oricū tra ctū: ubiq; uigēt p̄bi uirtutis isignia. Lōgū ē dicere quot reges magnaz gēriū fugauerit: quot duces manu sua occiderit: q̄tū armoz sit: quā ipse cepit priuatus: supiores principes quas illi gr̄as egerit. Testes sūt lras publicis isertā monumētis: dii boni quoties ille donis militibus est donatus: quas militū laudes emeruit: Adolesēs tribunatus nō lōge post adolefctiā regem das legiōes accepit. Iuppiter optie maxie: luno regia: tuq; uirtutū p̄sul Minerua: tu orbis cōcordia: & tu Romana uictoria: date hoc senatui. p. q. r. date militibus: date focis: atq; exteris nationibus. Impet: quē admodū militauit. Decerno igitur. p. c. uotis oīum cōcōnētibus nomē celsareū: nomē Augustū: ad do p̄cōsulare impiū: p̄ris p̄ria reuerētā: p̄rificatū maximū: ius tertīa relatiōis: tribunitiā p̄tātē. Post hāc acclamatum est oēs oēs. Accepto igitur hoc senatū scōsul to scdm̄ oīonē p̄misit p̄ribus: ut ex magnoz iudicū appellatōibus ipsi cognoscerēt: p̄cōsul les crearet: legatos cōsulibus darēt: ius p̄riū p̄sidiibus darēt: leges quas Probuse deret: senatus cōsultis p̄p̄ris cōsecraret. Siatī deide si q̄ de interfectoibus Aureliani sup̄fuerāt: uario genere uidicauit. Mollius tñ moderatusq; q̄ prius exercitus & postea Tacitus uidicauerāt. Deide ai aduertit etiā i eos: q̄ Tacito isidias fecerāt. Floriani focus pepcit: qd̄ nō tyrānū aliquē ui debātur fecuri: sed sui p̄cipis isfem. Recepit deide oēs europēses exercitus: qd̄ nō tyrānū aliquē ui debātur fecerāt: & occiderāt. His gestis cū igētī exercitu gallias petir: q̄ oēs occiso Posthumo tur barā fuerāt. Interfecto Aureliano a germanis possessā. Tāta aut illic plia feliciter gessit: ut a barbaris sexagita p̄ gallias nobilissimas recipet ciuitates. Prāda deide oēm: qua illi p̄ter diu nas tñ efferebātur ad gloriā. Et cū iā in nra rīpa: imo p oēs gallias securi uagarētur: celsis ppe quadrigētis militibus: q̄ romanū occupauerāt solū. Reliquas ultranigz fluiū & Albā remouit: tñ his p̄dā barbaricā tulit: q̄tū ipsi Romanis abstulerāt: cōtra urbes Ro. castra i solo barbarico posuit: atq; illic milites collocauit. Agros & horrea & domos & annonā trāsi henanis oī bus fecit his uidelicet: quos in excubis collocauit: necessitatū est unq̄ pugnari: cum quot die ad eū barbaroz capita deferrētur. Iā ad singulos aureos singula: quā diu reguli nouem ex di uersis gentibus uenirent: atq; ad pedes Probi iacerent: q̄bus ille primū obisides ipauit: q̄ statī dati sūt: deide frumentū postremo ēt uaccas atq; oues dicitur iussisse. His acris ut gladiis nō uterentur romanā expectaturi defensionē: si essent ab aliq̄bus uidicādi. Sed uisū est id nō posse fieri: nisi si limes romanus extenderetur: & fieret germania tota puicia. Maxie tñ ipis regi bus cōsententibus in eos uidicātū est: q̄ p̄dā fideliter nō reddiderūt. Accepit p̄terea sedecim milia tyronū: quos oēs p diuerfas puicias sparsit: ita ut numeris uel limitaneis militibus qnq̄ genos: & sexagenos intererret: dicens sentiendū esse nō uidendū: cū auxiliāribus barbaris ro manus iuuatur. Cōpositis igitur rebus in gallia tales ad senatū lras dedit. Ago dūs immortalibus

Concordia

Statianus Mamilius

Posthumus

Niger . fl .
Alba . fl .

summis
limitanei milites

bus gr̄as. p. c. q̄ ufa in me iudicia cōprobarem. Subacta est oīs qua tenditur late germania: no uem reges gentiū diuersaz ad meos pedes imo ad ufos supplices stratiq; iacuerūt. Oēs iā bar bari uobis arāt: uobis iā feruiūt. Et cōtra iteriores gentes militāt. Supplicatiōes iḡ ufo more decernite. Nā & quadrigenta milia hostiū cāsa sūt: & sedeci milia armoz nobis oblata: & se ptuagita urbes nobilissimā captiuitate hostiū uidicatae. Et oēs penitus galliā liberatae: coro nas q̄s mihi obrulerūt oēs Gallia ciuitates aureas ufa. p. c. clāmētia de dicaui. Eas loui optio Maximo ceterisq; diis deabusq; immortalibus uis manibus cōsecrate. Prāda oīs recepta ē: ca pta ēt alia: & qd̄ maior q̄ fuerat ān direpta. Arātur gallicana rura barbaris bobus: & iuga ger manica captiua p̄bent nris colla cultoribus: pascutur ad nram alimonā gētiū pecora diuersa rū: equinū pecus nro iā sacū datur eq̄tatu: frumēto barbarico plena sūt horrea. Quid plu ra: illis sola relinq̄mus: solo nos eoz oīa possidemus. Volueramus. p. c. germaniā nouū p̄si de facere: sed hoc ad pleniora uota distulimus. Quod qd̄ credimus cōferre cū diuā puide tia nros uerbis scēdāt exercitus. Post hāc illyricū petir prius q̄ ueniret rhetias sic pacata: reliqt: ut illic ne suspiciōē qd̄ ullius terroris relinq̄ret. In illyrico sarmathas: ceterasq; gen tes ita cōfudit: ut ppe sine bello cūcta reciper: quā illi diripuerāt. Terēdit deide iter p̄ thra cias: atq; oēs gethicos populos fama rege territos & antiq̄ noīs potētia p̄sios aut in deditiōnem aut i amicitā recepit. His gestis oriētē petir: atq; in itinere potētissimo quodā latrone Palsue rio capto & interfecto oēm isauriā liberauit populis atq; urbibus romanis legibus restituit: bar dixit. Facilius ē ab istis locis latrones arceri: q̄ tolli: ueteranis oīa illa q̄ anguste adētur loca priuata donata: addens: ut eoz filii ab anno octauo decio mares dūtaxat ad militiā mitterē tur: ne ān latrociari q̄ militare discerēt. Pacatis deniq; oibus Pāphiliā p̄tibus ceterarūq; pu ciāz: quā sūt isauriā uicina ad orientē iter flexit: blemias ēt subegit: quoz captiuos Romam trāsmisit: q̄ mirabilē sui uisū stupētē populū romano addidit iuri. Ex quo tñ p̄fecit: ut parthi legatos ad urbes ereptas barbarico seruitio romano addidit iuri. Ex quo tñ p̄fecit: ut parthi legatos ad eū mitterēt: cōsistentes timorē pacēq; poscētes: quos ille sup̄bius acceptos magistrimētes domū remisit. Fertur ēt epistola illius repudiatis donis quā rex pthoz miserat: ad Narfēū talis fuis se. Miror te de oibus: quā nra futura sūt: tā pauca misisse. Habeo interim oīa illa: q̄bus gau des: q̄ si nos hēe cupiamus: scimus quē admodū possidere debeamus. His acceptis lris Narfē us maxie territus ex eo p̄cipue quod Coptē & Prolemaidē cōpita Blemia: qui eas tenuerūt uī dicatas: celsosq; ad internitiōē eos q̄ getibus fuerāt ān terrori. Facta iḡ pace cū p̄s ad thra cias redit: & cētū milia basteriaz in solo romano cōstituit: q̄ oēs fidē seruauerūt. Sed cū & ex aliis gētibus plarozq; pariter trāstulisset id est ex gipedis gauthūnis & blādulis: illi oēs fidē fregerūt. Et occupato bellistrānicis Probo p totū penē orbē p̄ditibus & nauigādo uagati sūt Nec paḡ molestia romana gloria intulerūt: quos qd̄ ille diuersis uicibus uariisq; uictoris opp̄ssit: paucis cū gloria domū redeūtibus qd̄ Probi euasisent manus: hāc Probus cū barba ris gessit. Sed hūit ēt nō leues tyrānicos motus. Nā & Saturninū q̄ oriētis ipiū arripērāt: uari is plioz generibus & nota uirtute sup̄auit. Quo uicto tata in oriente ges fuit: ut quē admodū uulgo loquebātur mures rebelles nullus audiret. Deide cū p̄culus & Bonofus apud Agrippi nā in Gallia ipiū arripuisent: oēsq; sibi in britānias hispanias & bracatae galliā puicias uidi caret: barbaris semet iuuātibus uicit: ac ne gr̄as plura uel de Saturnino uel de Proculo uel de Bonofus suo eodē iserā libro. Pauca de isidē decet: imo ut poscit necessitas locuturus. Vnū sane sciendū est: qd̄ Germani oēs cū ad auxiliū essent rogati a Proculo: Probo potius p̄serui re maluerūt. q̄ cū Bonofus & Proculo esse galis oibus & hispanis ac britānis hīc p̄misit: ut ut res hērent: unūq; cōficerent. Ipse almā motē in illyrico circa syrmū militari manu fossū le cta uice dedit romanis etiā uoluptates: & qd̄ dem insignes delatis etiā congariis triūphū duxit: uenā germanis & blemis oīum gentiū: drūgos usq; ad unq̄genarios hoies ān triūphū duxit: uenā batica aiālia: q̄ta uel ali potuerūt: uel inueniri. Immissi deide p̄s piecta: totusq; circus ad siluā cōsitus speciem gr̄am nobis uiroris obtulit. Immissi deide p̄s aditus structiones mille: mille cerui: mille apri: mille damā: libycā oues ferā: & cetera her bica aiālia: q̄ta uel ali potuerūt: uel inueniri. Immissi deide populares: rapuit q̄sq; qd̄ uolu it. Addidit alia die in āphitheatro una missione centū iubatos leones: qui rugitibus suis toni trua excitabāt: q̄ oēs cōtis ficiis iterempi sūt nō magnū p̄bentes ipectaculū cū occidebantur. Neq; n. erat bestiaz ipetus ille qui esse ab eis egredientibus solet. Occisi sūt p̄terea multi: qui dirigere uolebāt sagittis. Sed ibidem immissi centū leopardi libyci: centū deide syriacā: centū lameaz: & ursi simul trecenti: quaz oīum feraz magnū magis cōstāt ipectaculū fuisse q̄ gra tū. Edita p̄terea gladiatoz paria trecenta a blemis plarisq; pugnātibus: qui p̄ triūphū erant ducti: plarisq; germanis & sarmathis nō nullis etiā latroibus isauris. Quibus pactis bellū p

Palsue riuus

Coptos
Prolemaidē

Narfēus

Blemias

Basteriaz
Gripedi
Gauthūni
Blāduli

Saturninū
Proculus
Bonofus

Alma . M .
Drungi

Leones iu bati

ficū parās cū p Illyricū iter faceret a militibus suis p insidias iteremptus est. Causa occiden- di eius hae fuere. Primū qd nūq̄ militem ociosū est ppeffus. Si qdem multa opa militari ma- nu pfectit: dicens annonā gratuitā militem comedere nō debere. His addit dictū eius graue: si unq̄ eueniat salutare reip. breui milites necessarios nō futuros: qd ille cōperat a io: q hoc dice- bat nōne oēs barbaras nationes subiecerat pedibus: q̄a totū mūdū fecerat iā romanū: breui in- q̄ milites necessarios nō hēbimus: qd est aliud dicere? Romanus iā miles erit: nullus ubiq; re- gnabit: oia possidebimus: secura resp. orbis terrarū nō arma fabricabit: nō anonā pbebit uobis habebūt aratra: equus nascetur ad pacē: nulla erūt bella: nulla captiuitas. Vbiq; pax: ubiq; romanae leges: ubique iudices nfi. Lōgius amore ipatoris opitimi p̄gredior: q̄ pedestris ser- mo desiderat. Quare addā illud qd p̄cipue tāto uiro fatalē p̄perauit necessitatē. Nā cū Syr- miū uenisset: ac solū patriū effocēdari cuperet: & dilatarī ad siccādā quādā paludē multa simul milia militū posuit igentē parās fossā: qua deiectis in altū nauibus loca syrmiensibus p futura siccarerit: ac p̄moti milites cōfugientē eū in turrē ferratā: quā ipse speculā cā & latissī mā exadificauerat: iteremerūt āno ipi sui qnto. Postea tñ ingēs ei sepulchre elatis aggeribus oēs pariter milites fecerūt cū titulo huiusmodi inciso marmori. Hic Probus ipator & uere p- bus situs est uictor oium gentiū barbararū: Victor etiā tyrānorū. Cōferens ego cū aliis impato- ribus p̄cipē Probū oibus ppe romanis ducibus: q̄ fortes: q̄ clamētes: q̄ prudētes: q̄ mirabi- les extiterūt. Intellego hūc uirū parē fuisse: aut si nō repugnat inuidia furiosa meliorē: qnquē nio. n. impii sui p totū orbē terrarū tot bella gessit: & quidē per se: ut mirabile sit quēadmo- dū oibus occurrerit p̄iis: multa manu sua fecit: duces p̄clarissimos instituit. Nā & eius disci- plina Carus: Dioclitianus: Cōstātinus: Asclepiodotus: Anibalianus: Leonides: Cecropius: Pi- sonianus: Herennianus: Gaudiosus: Vrsinianus: Herculinus: Maximianus: & ceteri quos patres hri mirati sūt. Et de q̄bus nonnulli boni p̄cipēs extiterūt: instituti sunt. Cōferat nūc: cui pla- cet: uiginti Traiani Hadrianiq; annos: cōferat ppe toridē Antoninorū. Nā qd de Augusto lo- quat: cuius impit anni uix possunt credi: Malos autē p̄cipēs taceo: ipsa uox Probi clarissima indicat: qd se facere potuisse speret: qui dixit: breui necessarios milites nō futuros. Ille uero cōsciū sui nō barbaros timuit: nō tyrānos. Quare de de felicitas emicuisset: si sub illo p̄cipie milites nō fuissent: Annonā puicialibus daret: nullis stipēdia: de largitionibus nulla errogārē tur: aeternos thesauros hēret romana resp. Nihil expēderetur a p̄cipie: nihil a possessore red- deretur: aureū p̄fecto saeculū p̄mitteret. Nulla futura erāt castra: nusq; lituus audiendus: ar- ma nō erāt fabricada: populus iste militatū: qui nūc bellis ciuilibus rep. uexat: apparet studi- is incubere: erudite artibus nauigare. Adde qd nullus occideretur in bello: diti boni quid tm uos offendit Ro. resp. cui talē p̄cipē substulit? Eāt nūc qui ad ciuilia bella milites parāt i germanorū necē: armēt dexteras fratē: hortētur in patē uulnera liberos & dignitatē Probo derogēt: quā ipatores nfi prudētē & cōsecrandā militibus & orandā tēplis: celebrādā ludis circētibz iudicārūt. Posteri probi uel odio inuidiā uel timore romanā rē fugerūt. Et in Ita- lia circa Veronā ac Benacū & Lariū: atq; in his regionibus larē locauerūt. Sane qd p̄terire non potui cū imago Probi i Veronē sitū ita fulmine ic̄ta eēt: ut eius p̄texta colores mutaret: aru- spices respōderūt huius familiae posteris tātē in senatu claritudinis fore: ut oēs sūmā hono- ribz fūgerēt. Sed adhuc neminē uidimus. Posteri autē aeternitatē uiderēt hīe nō modū Senatus mortē Probi grauisime accepit: aequē populus. Et cū eēt nunciatū: Cag; impare uir- gē bonū quidē: sed lōge a moribus Probi. Carini cā filii eius qui sempessimē uixerat: tā sena- tus q̄ populus inhorruit. Metuebāt. n. unusq; tristiorē p̄cipē: sed magis iprobū metuebāt hāredē. Hāc sūt quae de Probo cognouimus: uel quae digna memoratu existimauimus. Nūc in alio libro & qd breui de Firmo & Saturnino & Bonoso & Proculo dicemus. Non enim di- gnū fuit: ut quadrigae tyrannorum bono principi miscerentur. Post deinde si uita suppetit Carum incipiemus propagare cum liberis.

Carus
Dioclitianus
Constantinus
Asclepiodotus
Anibalianus
Leonides
Cecropius
Pisonianus
Herennianus
Gaudiosus
Vrsinianus
Herculinus
Maximianus

Carus
Carinus

Suetonius

Suetonius
tranquillus anto-
nimū in uindice
tacuit. ergo sue-
tonius plures qm
duodecim ceterorū
uitas scripsit

Mytho sto
vici

Maximus

maximus

Auidius

Maximus

Albinus

Nigax scauri

Maximus maximus

Treuellius pollio

omniū scriptorū uerbosissimus

M. Frōteio: cū ille diceret Firmū: q̄ Aureliāi t̄pibus Aegyptū occupauerat: latrunculū fuit- tenō p̄cipē. Cōtra ego mecūq; Ruffus: Celsus: & Ceionius: Iulianus & Fabius: Sotianus: con- tenderē: dicentes illū & purpuratū & p̄culla moneta Augustū eē uocitatū: cū et nūmos eius Seuerus Arcōtius p̄tulit. De graecis at̄ aegyptiisq; libris cōuicit illū auctoritā i edictis suis eē uocitatū. Et illi qdē aduersum nō cōtendenti hāc sola rō fuit: qd dicebat Aureliānū in edicto suo nō scripsisse: qd tyrānum occidisset: sed qd latrunculū qndā a rep. remouisset p̄inde q̄si digni tāti p̄cipēs nō debuerit tyrānum appellare hoīem tenebrarū: aut nō semp latrones uocitauerunt magni p̄cipēs eos: quos in uadētes purpuras necauerunt. Ipse ego i Au- reliāni uita priusq; de Firmo cuncta cognoscerē: Firmū nō iter purpuratos hū: sed q̄si quē- dam latronē: qd ic̄circo dixi: ne qs me oblitū existimaret mei. Sed ne uolumini qd breuissī- mum p̄misi multa cōnectā: ueniamus ad Firmū. Firmo p̄ria Seleucia fuit: tātē plariq; grae- cog; alterā tradunt ignari eo t̄pore ipso tres fuisse Firmos: quorū unus p̄raf. Aegypti: alter dux limitis Africā: idēq; p̄cōsul. Tertius iste Zenobiā amicus ac socius: q̄ Alexandriā aegyptiorū incitatus furore puasit: & quē Aurelianus solita uirtutū suarū felicitate cōtruit. De huius di- uitiis multa dntur. Nā & uitreis q̄draturis bitumine aliis medicamētis infertis domū itro- duxisse phibetur: & tm hūisse de chartis: ut publice saepe diceret: exercitū se alere posse pa- pyro & glutino. Idē & cū blemis societate maximā tenuit & cū sarracenis: naues quoq; ad in- dos negociarias saepe misit: ipse quoq; dī hūisse duos dētes elephātū pedū denū: e q̄bus Aure- lianus ipse sellā cōstituerat facere additis aliis duobus: in q̄ Iuppiter aureus & gematus sede- ret cū specie p̄textae ponēdus in tēplo Solis ap̄ninis fortibus additus: quē appellari uoluerat Iouē cōsulē uel cōsulē. Sed eos dē dentes postea Carinus mulieri cui dā dono dīta: q̄ le- etum ex his fecit narratur. qa & nūc scitur: & sciri ap̄d posteros nihil p̄derit. Taceo ita do- mum indicā loui optio maximo cōsecratā p̄ deterrimū principē: & ministerium libidinis fa- etum uidetur p̄riū. Fuit tñ Firmus statura igenti: oculis foris eminētibus: capillo crispo: frō- te uulnerata. Vultu nigriore: reliq; p̄te corporis cādidus: sed pilosus atq; h̄spidus: ita ut eum plariq; cyclopē uocārēt. Carne multa uelcebarur: Strucionē ad diē come disse fertur. Vini n̄ multū bibit: aq̄ plurimū: mēte firmus: neruis robustissimus: ita ut triariū uiceret: cuius Varro Aelius meminit. Nā & mēdē suppositā p̄cōtori cōstanter aliis tudentibus p̄tulit: cū ipse reclius ac resupinus & curuatus i manus p̄deret potius q̄ iaceret. Fuit tñ cōtentio cum Aureliāi ducibus ad bibendū: si q̄n eū tēptare uoluisset: Nā qdā Burburus noīe de numero uexillariorū norissius potator: cū ad bibendū eundē puocasset: situlas duas plenas mero du- xit: & toro postea cōuiuio sobrius fuit. Et cū ei Burburus diceret. Quare nō sacces bibisti: re- spōdit ille. Stulte terra nō bibitur. Leuia p̄sequimur: cū maiora dicēda sit. Hic ergo cōtra Au- reliānum sumpsit ipiū ad defendendas p̄tes: q̄ superant Zenobiā. Sed Aureliano de Car- ris redeunte supatus est. Multi dicunt laqueo uitam eum finisse: aliud edictis suis ostendit: Nāq; cum eum uicisset: tale edictū Romae p̄poni iussit. Amātissimo sui po. ro. Aureliāus Au- gustus. f. d. Pacato undiq; gentiū toto qua patet orbe terrarū Firmum ēt latronē aegyptiū bar- baricis motibus astantē & foemine p̄pudii reliquias colligentem ne plurimum loquar: su- gauimus: obse dimus: cruciauius & occidimus. Nihil est romulei quiritēs: quod timere pos- sitis. Canon Aegypti qui suspensus per latronem improbum fuerat: integer ueniret: si uobis cum senatu cōcordia: cum equestri ordine amicitia: cum p̄torianis affectio. Ego efficiam: ne sit aliqua sollicitudo Romana. Vacate ludis. Vacate circensibus. Nos publicae necessitates re- neant. Vos occupent uoluptates. Quare sanctissimi grites & reliqua. Hāc nos de Firmo co- gnouisse scire debuisti: sed digna memoratu. Nā ea q̄ de illo Aurelius Festius libertus Au- reliāi sigillatim f̄tulit: si uis cognoscere: eundē oportet legas: maxime cum dicat Firmum eundē inter crocodillos unctū crocodillo: ad ipibus nataffe: & elephātū rexisse: & hyppo- potamos edisse: & sedentem ingentibus structionibus uectū esse: & q̄si uoluisse. Sed hāc scis qd p̄dest: Cū & Iunius & Salustius taceāt res leues de his: quorū uitas scribēdas arripuerint: nō. n. scimus q̄ les mulos Clodius hūerit: aut mulas. T. Annius Milo: aut utq; tusco equo sede- rit Catilina an sardo. Vel q̄si chlamyde Pōpeius usus fuerit an purpura. Quare finē de Fir- mo faciemus ueniētes ad Saturninū: q̄ cōtra Probū impiū libimet i oriēis p̄tibus iudicauit

M. Fontenus
Ruffus
Celsus
Ceionius
Iulianus
Fabius
Sotianus

De Magnitudi-
ne dentū ele-
phantinorū

Varro Aelius
Burburus

Aurelius festius

Iunius
Salustius
Clodius
T. Annius Milo
Catilina
Pompeius

Galloru
mores
Limes ora-
talis
Aegyptio
mores

De Saturnino.
Saturninus oriū dus fuit gallise gēte hoīum i q̄tissima & auida semp uel faciendi principis uel impii. Huic iter ceteros duces qui uere sūmos uideretur Aurelianus limitis oriēalis duca: u dedit sapiēter p̄cipiēs ne unq; aegyptū uideret. Cogitabat. n. q̄tū uidēs uir prudētissimus gallognam: & uerebatur: ne si p̄turbidā ciuitatē uidisset: quo eū nā ducebat e uocetate quoq; hoīum dūceretur. Sūt. n. aegypti: ut satis nosti uiri uetosi: furi- bū di: iniuriosi: atq; adeo auidi nouae regē: liberi usq; ad catilenas publicas cupientes: uerisifi- catores: epigrāmatarii: mathēatici: aruspices: medici. Nā eis xpiani: samarita: & q̄bus p̄tia sēp tpa cū enormi libtate displiceant. Ac ne qs mihi aegyptiorū irascatur: & meū eē credat:

Phlegon hinc qd in lras rettuli: Hadriani epistolā Romā ex libris Phlegōris liberti eius pditā: ex q penitus aegyptiōz uita detegitur ididi. Hadrianus Augu. Seruiano conf. f. Aegyptū quā mihi laudābas Seruiane carissime torā didici leuē: pendulā: & ad oīa famā mōmēta uolitantē. Illi q Se rapim colunt: xpiani sunt: & deuoti sunt Serapi: q se xpī epōs dicunt. Nemo illic archifynago gus iudaeoz: nemo samarites: nēo xpianoz: pbyter: nō mathematicus: nō aruspex: nō aliptes Ipse ille p̄riarcha cū Aegyptū uenerit: ab aliis Serapidē adorare: ab aliis cogitur Xpm: genus hoīum feditiosissimū: uanissimū: iniuriōsissimū: ciuitas opulēta: diues: foecunda: in q nēo uiuat ociosius. Alii uirg cōflant: ab aliis charra cōficitur: oēs certe lymphiōes cuiusq; artis & uidētur & hnt. Podagrosi qd agāt hnt: caeci qd agant hnt: caeci qd faciāt: ne chyragrici qdē apud eosociosi uiuunt. Vnus illis deus ē: hunc xpiani: hunc iudaei: hunc oēs uenerāt & gē res: & utinā melius eēt morata ciuitas digna pfecto sui pfunditate: q p sui magnitudine tori us Aegypti teneat principatū. Huic ego cūcta cōcessi: uetera priuilegia reddidi: noua sic ad didi: ut p̄nti ḡsas agerent. Deniq; ut primū ide discessi: & i filium meū Verē multa dixerūt: Et de Antonio q dixerunt cōpisse te credo: nihil illis opto: nisi ut suis pullis alatur: quos quē admodū foecundāt: pudet dicere. Calices tibi albos: fortes: diuersi coloris trāsmisi: quos mi hi sacerdos tēpli obrulit tibi & forori meae specialiter dedicatos: quos tu ueli festis diebus cō uiuis adhibeas. Caueas tñ: ne his Africāns n̄ indulgēt utatur. Hęc ergo cogitās de aegypti is Aurelianus iusserat: ne Saturninus Aegyptū uideret & mēte qdē diuina. Nā ut primū aegy ptii magnā ptātem ad se uenisse uiderunt: statū clamauerunt. Saturnine Aug. diu te feruent: & ille qdē negari nō pōt uir sapiens: de Alexādrina ciuitate mox fugit: atq; Palestinā rediit. Ibi tñ cum cogitare cepisset tutum sibi nō eē: si priuatus uiueret: deposita purpura ex simulachro Veneris cum chlamyde uxoria militibus circumstātibus amictus & adornatus ē Auū meū saepe dicentē audiui te interfuisse: cū ille adoraretur. Flebat inq; & dicebat: neces sarium si nō arrogāter dicā: resp. uirg pdidit. Ego certe instaurau Gallias. Ego a mauris pos festam Africā reddidi. Ego Hispanias pacau. Sed qd pdest? oīa hęc affectato semel hono re pierunt. Et cum eum aiarent uel ad uitā uel ad ipium: qā induerunt purpurā: in hęc uer ba differuit. Nescitis amici: qd mali sit ipare. Gladii & appendētibus ceruicibus iminēt: ha stae undiq; undiq; i picula: ipsi cultōdes timētur: ipsi comites formidātur: non cibus p uolu ptate: nō iter p auctoritate: nō bella p iudicio: nō arma p studio. Adde qd oīs aetas in impio reprehēditur. Senex est q sp̄ia: inhabilis uideretur: additur his & furor: iam qd amabile oibus Probum dico: cui me amulū esse cupitis: cui libens credo: & cuius eē dux cupio: in necessita tem mortis me trahitis. Hęc solatiū mortis: solus p̄ire nō potero. **M. Salui dienus** hanc ipius ofonem uere fuisse dicit: & fuit re uera nō pag. litteratus. Nā & in Africa rhetorica opam de dederat: Romā frequentauerat p̄gulas magistras. Et ne lōgius p̄grediar: dicendū est qd p̄cipue ad hunc ptinet. Errare quōsdā scio: & putare hunc eē Saturninū: q Galliei t̄pibus impium occupauit: cum is lōge alius fuit. Et iā Probo pene uolens sit occisus. Fertur aut Pro bus & clementes ad eum lras saepe misisse: & ueniā esse pollicitū: sed milites q cū eo fuerant nō credidisse. Obsessū deniq; i castro quodā ab his quos Probus miserat: inuito Probo eē in gulatū. Longū est scriuola quāq; cōnectere: & odiosum dicere. Quali statura fuerit: quē cor pore: quod core: qd biberit: quid comederit: ab aliis ista dicātur. Quā p̄pe ad exēplum ni hil plūt. Nos ad ea quā sunt dicenda redeamus.

Proculus p̄ia Albingauni fuere positi in alpihus maritimis domi nobiles: sed maio ribus latrociniatibus: atq; adeo pecore ac seruif & his rebus quas adduxerat: satis di ues. Fertur deniq; eo tpe quo sumpsit ipium: duo milia seruoꝝ suoz arma sse. Hu ic uxor uirago: q illū in hanc p̄cipitauit dementiā noīe **Sampsio**: qd ei postea ind i rum ē. Nā antea **Viturgano** iata est. Filius **Herēnianus**: quē & ipm qnquenniū si iplesset: ita eni loq̄batur: dicā sset ipio. Hō qd negari nō pōt optimus idēq; fortissimus: ipse quoq; latro cinis assuetus: q tñ armatā sēp egerit uitā. Nā & multis legiōibus tribunus p̄fuit: & fortia edi dit facta: & qm nimia quāq; iucūda sunt: atq; hnt aliq d grāe: cū leguntur: tacendū nō est: qd & ipse gloriatur in quadā sua epistola: quā ipam melius est ponere: q de ea plurimū dicere: **Proculus Metiano** affini. f. d. Centū ex Sarmat̄ia uirgines cepi. Ex his una nocte decē inui oēs tñ quod in me erat mulieres intra dies qndē reddidi. Gloriatur: ut uides rem ineptā & satis libidinosa: atq; inter fortes hēri credit: si criminū dēstite calefcāt. Hic tñ cū ē post honores militares cū se iprobe libidinose: tñ fortiter reget hortātibus lugdunensibus: q & ab Aureliano grauitē cotūsi uidebatur. Et Probu uahemētissime pertimescebāt: in impe riū uocatus ē ludopene & ioco: ut Onescimus dicit: quod quidē apud nullum alium rep̄ perisse me scio. Nam cum in quodam conuiuio ad latrunculos luderetur: atque ipse decies ipator exisset: quidā non ignobilis scura Aue inquit Auguste. Allataq; lana purpurea hume ris eius iunxit: eumq; adorauit: timor inde conficiō: atq; inde iā exercitus tēptatio & iperit. Non nihilū tñ gallis pfuit. Nā **alamōs** q tunc adhuc germani dicebātur: nō sine gloriae iplē

Lymphones

Nescitis amici qd mali sit imperare

Perqulas magistrales

M. Salui dienus

Sampsio

Viturgano

Herēnianus

Metianus

Alamōs qd dicit q prius germani

dore cōtriuuit: nunq̄ aliter q latrociniadi pugnans mō. Hunc tñ **Probus** fugatum usq; ad ultri mas terras & cupientē in fracoz auxiliū uenire: a qbus origine se trahere ipse dicebat: ipis p̄dentibus frācis: qbus familiare est ridēdo fidē frāgere: uicit: & iterem. Posteri eius ē nūc apud albingaunos agunt: q ioco solent dicere sibi non placere esse uel principes uel latrones. Hęc digna memoratu de **Proculo** didicisse memini. Veniamus ad **Bonofum**: de quo multa minora condidi.

Bonofus domo hispaniēsi fuit oriū dus: origine britānus: Galla tñ matre ut ipse dice bat: rhetoris filius: ut ab aliis cōpi p̄dagogis l̄fariis: puulus p̄rem amisit: atq; a ma tre fortissima educatus l̄fag: nihil didicit. Militauit primū inter ordinarios: dein de inter eqtes: duxit ordines: tribunatus egit: dux militis rhœtici fuit: bibit q̄tum hoīum nemo. De hoc **Aurelianus** saepe dicebat. Nō ut uiuat natus est: sed ut bibat. Quē qui dem diu in honore hūit cā militiā. Nam si qn legati barbaroz undecunq; gentiū uenissent: ipis p̄pinabat: ut eos inebriaret: atq; ab his p uinum cuncta cognosceret. Ipse q̄tumlibet bibif ser: semper securus: & sobrius: & ut **Onesimus** dicit scriptor uitae Probi adhuc in uino pru dentior. Habuit præterea rem mirabilem: ut quantum bibisset: tantum mingeret: neque un quam aut eius pectus: aut uenter: aut uestigia grauarietur. Hic idem cum quodam tempore in **Rheno** romanas luxurias germani incendiissent: timore ne poenas daret: sumpsit impium idque diutius tenuit: q̄ rebatur. Nam longo grauiq; certamine a **Probo** superatus laqueo ut tam finiuit. Tunc qdem iocus extitit. Amphorā pendere nō hoīem. Filios duos reliquit: qui bus abobus **Probus** pepcit. Vxorē quoq; eius in honore hitam: & usq; ad mortē salario p̄frito fuisse. n. dicitur: ut & auus meus dicebat: foēia singularis exēpli & familiae nobilis gētis got thica: quā illi **Aurelianus** uxorē iccirco dederat: ut p̄ eū a gothis cūcta cognosceret. Erat. n. illa uirgo regalis. Extant l̄fā ad senatū Thraciaz scriptae de his nuptiis & donis: quae **Aureli anus Bonofus** dari nuptiaz cā iussit: quas ego inlerui. **Aurelianus Augustus Galloni** auito. f. **Gallo** Superioribus l̄fis scripserat ut optimates gothicas ap̄ **Perinthū** collocaret decretis salariis nō ut singuli acciperent: sed ut septē simul unum cōuiuū herent. Cum. n. diuisae accipiunt & il le pag. sumunt: & resp. plurimum pdit. Nunc tñ quoniā placuit **Bonofus** humilā dari: dabis ei iuxta breue infra scriptū oīa quae p̄cipimus: sumptū ē publico nuptias celebrabis. Breuis nu merus fuit tūcas: palliolatas. hyacinthinas: subsericas: tunicā auro clauatā: subsericā librilē unam: iterulas dilores duas: & reliqua q̄ matronae cōueniunt. Ipsi dabis aureos **philippeos** cē tum: argenteos antoninianos mille: aris sestertium decies. Hęc me legisse teneo de **Bonofus**: & potui quidē hog. uitā prætērire: quos nemo q̄ rebat. Attamen ne qd fidei deesset: ēt de his quae didicere imitanda curau. Sup̄ sunt mihi **Carus**: **Carinus**: & **Humerianus**: nā **Dioclitia nus**: & qui sequuntur maiore stilo dicendi sunt: **Eiusdem Carus**:

Fato temp. regi: eamque nunc ad summum euehi: nunc ad minima retrahi: Probi mors satis pdidit. Nam cum ductā per tpa uariis uel erectā motibus: uel afflictam nunc tēpitate aliqua: nunc felicitate uariata: oīa p̄pe passa esset: quae patitur i uno mortalitas uidebatur. Post diuersitatē maloz iam secura cōtinuata felicitate: mē sura post **Aurelianus** uahemētē principem **Probo** ex sentētia senatus: & populi leges & gi bernacua tēperante. Sed ruina ingens uel naufragii modo: uel incendiū accensis fataliter mi litibus: sublato e medio tali principe: in eam desperationē uotum publicū redēgit: ut time rent oēs **Domitianos**: **Virelios** & **Nerones**. Plus. n. timetur de incertis moribus principis: ma xime in ea rep. quae recentibus cōfossa uulneribus **Valeriani** captiuitatē: **Gallieni** luxuriam: triginta ēt p̄pe tyrannoz: caesa civilium mēbra sibi met uindictantiū perpeffa meruerit. Nā si uolumus abortu urbis repetere quas uarietates sit passa romana resp. inuenimus illā ma gis uel bonis floruisse: uel malis laborasse. Et ut a **Romulo** incipiā uero patre ac parēte resp: quae illius felicitas: qui fundauit: cōstituit: roborauitq; rempu. Atque unus oīum conditorū perfectā urbem reliquit. Quid deinde **Numam** loquar: qui frequentē bellis & grauidā triū phis ciuitatē religione muniuit. Venit igr usq; ad **Tarqni** superbi tpa n̄a resp. sed passa tē pestatem de moribus regis nō sine graui exitio semet ulla est. Adoleuit deinde usq; ad tpra gallicani belli: sed quasi quodā meris naufragio: capta p̄ter arcem urbe: plus pene mali fēsit q̄ tunc boni hūerat. Reddidit se deinde integ: sed eo usq; grauaata est punicis bellis: ac terro re **Pyrrhi**: ut mortalitatis mala p̄cordiorum timore sentiret. Creuit deinde uicta **Carthagi ne** trans maria missis impiis: sed socialibus affecta discordiis: extenuato felicitatis sensu usq; ad **Augustū** bellis ciuilibus cōfecta cōsenuit: per **Augustū** deinde repata: si reparata dici pōt libertate deposita. Tamen urruq; ēt si donum triste fuit: apud exteras gētes effloruit passa deinceps tot **Nerones**: per **Vespasianū** caput extulit. Nec oī ita felicitate laetata: **Domitianū** uulnerata imanitate per **Neruum** atque **Tratanū** usq; ad **Marcū** solito melior. **Comodius** uel cordia & crudelitate lacerata: nullus post hęc p̄ter **Seueri** diligentia usque ad **Alexandrum** **Mameae** sensit bonū. Longū est quae sequuntur uniuersa cōnectere. Ita. n. principe **Valeriano**

Francus famit are fide frange ridende

Aureliani pu chru de bono so nō ut ui uat natus: sed ut biba

Perinthus

Humila

Clauata auro tunica

Subserica libris

Dilores

Philippei

Romulus

Numa

Tarqnius superbi

Pyrrh) Pyrrhus

nō potuit & Gallienū per decē annos passa est. Inuidit Claudio longinū tatem impii amans uarietatū ppe & semp inimica fortunæ iusticia fuit. Et Aurelianus occisus est: & sic Tacitus absumptus: sic Probus cælus: ut appareat nihil tam gratū esse fortunæ: q̄ ut ea quæ sunt i publicis actibus: euentuū uarietate mutetur. Sed quorsum talibus tēporum casibus detineat Veniamus ad Carū medium: ut ita dixerit: uirū inter bonos magis q̄ inter malos principes col locandum: & longe meliorē si Carinum nō reliquisset hæredē. Cari p̄ia sic ambigue a plæ riq; p̄ditur: ut p̄sumpta grauitate dicere nequeā quæ illa uera sit. Onesimus. n. q̄ diligētis/ sime uitā Probi scripsit: dicit Romæ illū & natū & l̄ris eruditū. Sed illyricianis parētibus su isse cōtendit. Sed Fabius Cerilianus q̄ tpa Cari: Carini & Numeriani solertissime p̄secutus est: neq; Romæ: sed Illyrico genitu: neq; Pānoniis: sed panis parētibus asserit natū. In Ephe meriti de quadā legisse me memini Carū mediolanēsem fuisse. Sed auo uiri Aquilegiēscit uitatis insertū: ipse cōnegari nō pōt: ut epistola eius indicat: quā p̄consul ad legatū scripsit Cum eum ad bona hortaretur officia: Romanus uult uideri: Epistola Cari. Carus Manlius Aurelius p̄con. Ciliciæ Iunio legato suo. Maiores n̄si Romani illi principes in legatis creādis hactenā sunt cōsuetudine: ut morum suorū specimē per eos oñderent: q̄bus remp. dirigebāt. Ego uero si ita nō esset: aliter nō fecissem: feci aliter si te iuuāte nō fallor. Fac igr: ut maio ribus n̄sis. i. romanis nō discrepemus uiris. Vides tota epistola maiores tuos romanos illū uel le intelligi. Indicat & ofo eius ad senatū data istā gn̄is p̄rogatiuum. Nā cum primū impator eēt creatus: sic ad senatoriū ordinē scripsit: Inter cætera gaudendū est itaq; p̄. c. qd̄ unus ex ufo ordine: ufi ēt gn̄is imparor est factus. Quare ad nitemini: ne meliores pegrini: q̄ ufi esse uideātur. Hoc quoq; loco satis clarū est illum uoluisse intelligi se esse romanū. i. Roma oriū dum. Hic igr p̄ ciuiles militares gradus: ut tituli statuag; eius indicat ad præf. p̄. a Probo fa ctus: tantū sibi apud milites amoris locauit: ut interfecto Probo tāto principe: solus dignif. simus uideretur impio. Nō me p̄terit suspicatos eē plærosq;: & eos in factos rettulisse Cari fa ctione interēptum Probū: sed neque meritū Probi erga Carū: neque Cari mores id credi pa tiuntur. Simul q̄a Probi mortē & acerrime & cōstantissime uindicauit. Quid at̄ de eo Pro bus senserit: indicat l̄sa de eius honoribus ad senatū data. Probus Augustus amatissimo se natui suo. i. d. Inter cætera felix eēt n̄sa resp. si q̄lis Carus eēt aut plærique ufm plures hērem in actibus collocatos. Quare equestre statuā uiro mox; uetere: si uobis placeat decernendam cēse. Addito eo: ut publico sūptu uel eidē exadificetur domus marmoribus a me delatis. Decet. n. nōstalis integritatē remunerari uiri: & reliq;. Ac ne minima quæque cōnectā: & ea q̄ apd̄ eos poterūt inueniri. Vbi primū accepit i pium: cōsensu oīum militū bellū p̄licum qd̄ Probus parabat aggressus est: liberis Cæsariibus nuncupatis: & ita qd̄ ut Carinū ad Gallias tuēdas cū uiris lectissimis destinaret. Secū uero Numerianū adolefcentē: cū lectissimū: tū ēt disertissimū duceret: & d̄ q̄dem sæpe dixisse se miseg; qd̄ Carinū ad Gallias principem mitteret: neq; illa ætas eēt Numeriani: ut illi gallicanū qd̄ maxie cōstantē principē q̄rit: cre deretur i pium. Sed hæc alias: nā extant iā l̄sa Cari: q̄bus apd̄ præf. suū de Carini moribus quæritur: ut apparet ueg; eē qd̄ Onesimus dicit hūisse in aīo Carū: ut Carino cæsareū abro garet i pium. Sed hæc ut dixi alias in uita Carini dicēda sunt. Nunc ad ordinē reuertāur. Ingenti apparatu & totis uiribus Probi p̄fligato magna ex pte bello sarmathico: qd̄ gerebat cōra p̄sas p̄fectus nullo sibi occurrente Mesopotamiā Carus cepit: & Thesiphontē usq; pue nit. Occupatisq; p̄sis domestica seditiōe ipatoris p̄si nomē emeruit. Veg; cum auidus gloriæ p̄fecto suo maxie iurgate: q̄ & ipsius & filii eius q̄rebat exitiū cupiens ipare longius p̄gressus eēt: ut alii dicūt morbo: & plures fulmine interēptus ē. Negari nō pōt eo tpe quo periit tū fuisse subito tonitruū: ut multi terrore ipso exaīati eē dicatur. Cum igr ægrotaret: atq; in tē torio iaceret: ingēti exorta tēpestare imani coruscatione: imaniōri ut diximus tonitruū: exaīa tus est. Iunius Calphurnius q̄ ad memoriā dictabat talē ad p̄f. urbis sup mortē Cari episto lam dedit: inter cætera cum inq; Carus princeps n̄ ueere carus ægrotaret: & tāti turbinis subi to exorta tēpestas eēt: ut caligarēt oīa: neq; alter alterg; noscere pmitteret uis coruscationum deīde tonitruū in modum fulgur; igniti syderis cōtinuata ūbratio oībus nobis ueritatis sci entia sustulit. Subito. n. cōclamatū ē impatorē mortuū: & post illud p̄cipue tonitg; qd̄ cū cta terruerat. His accessit qd̄ cubicularii dolētes principis mortē incēderunt tētorium. Vñ fama emerit fulmine interēptum eū: quē q̄tum scire possumus ægritudine constat absum ptum. Hæc ego epistolā iccirco ididi: qd̄ plæriq; dicūt uim fati quandā eē ut ro. princeps The siphontē trāire nō possit. Id ecq; Carū fulmine absumptū: qd̄ eos fines trāfgredi cupet: q̄ fa taliter cōstituti sunt. Sed sibi hēat artes suas timiditas calcāda uirtutibus. Licet plane ac li cebit p̄sacratissimum Cæsareū Maximianū p̄sas uincere atq; ultra eos progredi: & futurum reor si a nostris non deferatur. p̄missus numinum fauor bonum principē Carum fuisse: cum multa indicant: tum illud etiam: qd̄ statim est adeptus impium. Sarmathas a deo morte Pro bi feroces: ut inuasuros se non solum Illyricū: sed Thracias quoq; Italiāq; minarentur. Italic

Onesimus
Historicus
Fabius Ceri
lianus. Insto

Carus man
lius aureli
Iunius

Proxogati
ua

Numerianus

Onesimus

Virū de tonitrib)

Iunius Cal
phurnius

inter bella parienti cōtulit: ut paucis diebus pānonias securitate donauerit: occisus far mathag; sedeci milibus: capris diuersi sexus uiginti milibus. Hæc de Carofaris esse credo. Veniamus ad Numerianū: cuius est mētio. qui & patri mirabilior p̄ soceg; suum facta uide tur historia. Et quis Carinus maior atate fuerit: prior ēt Cæsar sit nuncupatus. Tamen ne cesse est: ut prius de Numeriano loquamur: qui p̄ris se cutus ē mortē: post de Carino: quem uir reip. necessarius Augustus Dioclitianus habitis cōstitibus interemit.

De Numeriano.
Numerianus Cari filius moratus egregie & uere dignus impio: eloquentia etiā præ pollens: adeo ut publice declamauerit: feranturq; illius scripta nobilia: declamati onū tñ magis q̄ tulliano accōmodatiōra stilo. Versu aut̄ talis fuisse p̄dicatur: ut oēs poetas sui t̄pis uicerit. Nam & cum Olympionemefiano cōtendit: qui in halicusti ca: cynegetica: & nautica scripsit: quique oībus coloniis illustratus emicuit. Et Au relium Apollināre abog; scriptorem: qui patris eius gesta in l̄sas rettulit: iisdē t̄q; recitauit. Fat editis ueluti radio solis obtexit. Huius ofo fertur ad senatum missa tātum hūisse eloqn tia: ut illi statua nō quasi Cæsari: sed quasi rhetori decerneretur ponēda in bibliotheca. Vlti pia: cui subscriptū est. Numeriano Cæsari oratori t̄pibus suis potentissimo. Hic patri comes fuit bello persico: quo mortuo cum nimio fletu oculos dolere cepisset: quod illum ægritudi nis genus: nimia utpote familiarissima cōfectus angustia incurrisset: & dum lectica portare tur: factione Arrii Apri socii sui: qui inuadere conabatur impium: occisus est. Sed cum per plurimos dies de impatoris salute quereretur a milite: cōcionareturque: Aper iccirco illum uideri non posse: quod oculos inualidos a uento ac sole subtraheret: scetore tñ cadaueris res esse prodita: oēs inuasertunt App; cuius factio laterē nō potuit: eumq; an̄ signa & principia p traxere. Tunchita est ingens cōtio: factum ēt tribunal. Et cū quæreretur quis uindex Nume riani iustissimus fieret: quis daretur reip. bonus princeps: Dioclitianū oēs diuino cōsensu: cui multa iam signa facta dicebantur impii: Augustū appellauerūt. Domesticos tūc regentē uig; insignem: callidū: amantē reip. amantem suorū: & ad oīa quæ t̄ps quæsierat paratum. Consi lu semper alti: nōnunq̄ tamen effrontis sed prudentis: nimia puicacia motus: inquieti pecto ris cōprimētis. Hic cum tribunal conscendisset: atq; Augustus eēt appellatus: & quæreretur quæ admodum Numerianus esset occisus: educto gladio App; præf. præf. ostentans p̄cussit: addens uerbis suis. Hic est auctor necis Numeriani. Sic Aper cōdauit: & deformibus consili is agens dignum moribus suis exitū dedit. Auus meus rettulit se interfuisse concioni: cū Dio clitiani manu esset Aper occisus. Dixisse aut̄ dicebat Dioclitianū percussisse. Gloriare Aper magni Aeneæ dextera cadis. Quod ego miror de hoīe militari: quis plurimos plusq̄ milita res uel græce uel latine uel comicog; usurpare dicta: uel talium poetag;. Ipsi denique comici plærunque sic milites inducunt: ut eos faciant uetera dicta usurpare. Nam & Lepus tute es: & pulpamentū quæris. Luui Andronici dictum est: multa que alia: quæ Plautus Ceciliusque posuerūt. Curio Iulum nō puto neque fati uulgare fabellā de Dioclitiano Augusto ponē hoc conuenientem loco: quæ illi data est ad omen impii. Auus meus mihi rettulit ab ipso Diocli tiano cōpertum. Cum inquit Dioclitianus apud Thungros in Gallia in quadā caupona mo raretur in minoribus adhuc locis militans. Et cum Druiade quadā muliere curatione conui ctus sui quottidiani faceret: atque illa diceret. Dioclitiane nimium auarus: nimium p̄cus es: ioco non serio Dioclitianus respōdisse fertur. Tunc ero largus cum impator fuero. Post qd̄ uerbū Druias dixisse fertur. Dioclitiane iocari noli: nam impator eris: cum Aprū occideris Semper exinde Dioclitianus in aīo habuit impii cupiditatē: idque Maximiano conscio: atq; auo meo: cuius hoc dictū a Druiade ipse rettulerat. Deniq; ut erat altus: risit: & tacuit. Apros tamen in uenationibus ubi fuit facultas: manu sua semp occidit. Denique cū Aurelianus im perium accepisset: cum Probus: cum Tacitus: cum ipse Carus: Dioclitianus dixit. Ego semp apros occido: sed alter semp utitur pulpamento. Iam illud notū est: atque uulgatum: quod cum occidisset Aprum p̄fectum præf. dixisse fertur eundē. Aprū fatalem occidi. Ipsum Dio clitianum idem auus meus dixisse dicebat: nullā aliam fuisse sibi cām occidendi manu sua Aprum: nisi ut impleret Druiadis dictū: & suum firmaret impium. Nō. n. tam crudelem se innotescere cuperet primis maxime diebus impii: nisi illum necessitas ad hanc atrocitatem occisionis attraheret. Dictū est de Caro: dictum ēt de Numeriano: supest nobis de Carino.

De Carino.
Carinus homo oīum contaminatissimus: a dultre frequens: corruptor iuuetutis: pu det dicere quod in l̄sas Onesius rettulit: ipse quoque male ufus genio sexus sui: hic cum Cæsar dectetis sibi Gallias atq; Italia: Illyrico: Hispaniis ac Britāniis & Afri ca relicta sua p̄re: cæsarianum teneret i p̄rium. Sed ea lege: ut oīa faceret: quæ Au gusti faciunt: enormibus læuitis & ingenti foeditate maculauit. Amicos optimos quosque relegit: pessimum quēque elegit: aut tenuit: p̄se. urbi unum ex cæclariis suis fecit.

Olympius nemesianus
scripsit. halicustica.
cynegetica. Nautica
Aurelius apollinaris

Arrius aper

Dioclitianus

Tute lep
& pulp q

Terenti)
Luuius andronic)
Plautus
Cecili)

Druias mu
er

Innotesco

Onesius

Mimi
Pantomimi
Marcu
Galleri
Constanti
Claudius
eusthemus
Neurobates
Thicobates
Psalpistas
Choraule
Pitaulz
Pegmata
Cyclops exhibitus
Junius
messala
Plumameli difficul
tas
Trabatici
Birri
Ineas petitas egyp
to

Quo socius nec cogitari potuit aliqui nec dici. Praefectum pro, quem habebat: occidit. In eius locum Matronianum ueterem conciliator fecit. Vnum ex his notariis: quem stuprorum & libidinum conscius semper atque adiutor habebat: inuito praefectus pcessit. Supbas ad senatum lras dedit: Vulgo urbis Romae quasi populo ro. bona senatus pmisit. Vxores ducendo ac reiticien do noue duxit pulsis praerisque pgnantibus; Mimi; meretricibus; pantomimis; cantoribus; at que lenonibus palatiu impleuit. Fastidium subscribendi tarum hnt: ut ipurum quenda: cu quo semp meridie iocabatur; ad subscribendum poneret; que obiurgabat praerique qd' bñ suam imitaretur manum. Hnt gemas in calceis; nisi gemata fibula usus no est. Baltheu etia saepe gemat: ut regem deniq; illum Illyrici praerique uocitarer. Praefectus nunq' consulis obuia pcessit. Hoibus improbis plurimu detulit; eosque ad conuiuio semp uocauit. Centu libras auium; cetum pisciu; mille diuersae carnis in conuiuio suo frequenter exhibuit. Vni plurimum effudit. Inter poma & melones natauit. Ros in mediolanensibus & triclinia & cubicula strauit. Balneis ita frigidis usus est; ut soler ee celsa suppositoria; frigidariis semp nualibus. Cum hyemis tpe ad quenda locum uenisset; in quo fons erat aqua prepsida ut solet p hyeme naturaliter ea; quae in piscina usus esset; dixisse balneatoribus fertur. Aquam mihi muliebre preparatis; atque hoc eius clarissimum dictum effertur. Audiebat pater eius quae ille face ret; & clamabat. Non est meus. Statuerat denique Constantinum; qui postea Caesar est factus; tunc autem praesidatum Dalmatiae administrabat in locum eius subrogare; quod nemo tunc uir melior uidebatur. Illam uero ut Onesimus dicit occidere. Longum est si de eius luxuria plura uelim dicere. Quicumque ostentat cupit noscere; legat etiam Fuluiu Asprianum usque ad tadium gestoru eius uniuersa dicente. Hic ubi praem fulmine absumptu; fratrem a socero intereptum; Dioclitianum Augustu appellatum coperit; maiora uitia & scelera edidit; quasi ia liber a frenis domesticae pietatis suorū moribus absolutus. Nec eti tñ defuit ad uindicandum sibi imperium uigor metis. Nam contra Dioclitianum multis plis coflitixit Sed ultima pugna apud Marcu comissa uictus occubuit. Hic triu principu finis fuit; Cari; Numeriani & Carini. Post quos Dioclitianu & Maximianu principes dederunt iungentes talibus uiris Gallerium atque Constantium; quorum alter natus est; q accepta ignominiam Valeriani captiuitate deleret; alter q Gallias romanis legibus redderet. Quattuor sane principes mundi; fortes; sapientes; benigni; & admodu liberales unum in rep. sentientes; praerea senatus romani moderati po. amici praete graues; religiosi; & qles principes semp orauimus; quorum uita singulis libris Claudius Eusthemus; q Dioclitiano ab epistolis fuit; scripsit. Quod iccirco dixi; ne qd me tanta rem qreret; maxime cum uel uiroru principum uita no sine rep helione dicatur. Memorabile maxime & Carini & Numeriani hoc hnt impium; qd ludos populo ro. ornatos spectaculis dederunt; quos in palatio circa porticum stabuli pictos uidi mus. Nam & Neurobate q uelut in uentis cothurnatis ferretur; exhibuit; & Thicobate qui p pariete urlo eluso cucurrit; & urfos in circum ageres; & ite centu salpistas uno crepitu concin nentes; & cetum capitaulas; choraulas; cetum et pitaulas; centu pantomimos & gymnicos mille pegmata; praerea cuius flammis caena coflagrauit; quam Dioclitianus postea magnificentior rem reddidit. Mimos praerea undiq; aduocauit. Exhibuit & ludum farmathicu; quo dulci us nihil est. Exhibuit cyclope adornatum & graecis artificibus & gymnics & histrionibus & musicis aurum & argeturum; donata & uestis serica. Sed haec oia nescio qrum ad populu grae heant; nullius sunt momenti apud principes bonos. Dioclitiani deniq; dictum fertur; cum ei qdam ronalis suus editione Cari laudaret; dicēs multu placuisse principes illos ca ludoru theatriu ludorumq; circensiu. Ergo inq' bñ risus est impio suo Carus. Deniq; cu oibus gen tribus aduocatus Dioclitianus daret ludos pccissime usus libertate; dicēs castiores ee oportere ludos spectare censorē. Legat hunc locu Iunius Mesala; que ego libere culpare audeo. Ille. n. patrimoniū suum scaenicis dedit haeredibus; abnegauit mris tunicā; dedit mimae lucernam p sinimio & recte flauie pallio aurato atque purpurato p syrimate tragœdus uteretur. In scriptum est adhuc in choraule pallio tyratino; quo ille uelut ipso nobilitatis exultar. Messala nomē uxoris ia qd lineas petitas Aegypro loquar; qd tyro & sydonia tenuitate perlucidas micantes purpura plumadi difficultate p nobiles; donati sunt a trabaticis birri petiti; donati birri canussini africanæ opes in scaenari prius uisae. Et haec qdem iccirco ego in lras rettuli; qd futuros editores pudore tegeret; ne primonia sua p scriptis legitimis haeredibus mimi; & latronibus deputaret. Habe mi amice meū munus; qd ego ut saepe dixi no eloquentiae ca; sed curiositatis in lumē edidi; id pcpue agens; ut si qs eloquens uellet facta principu referare; materiam non requireret habiturus meos libellos ministros eloquiū; te quae sis contentus; nolque sic uoluisse scribere melius q potuisse contendas.

HELII Spartiani; Iulii Capitolini; Treuelli Polliionis; Helii Lampridij; Volcatii Gallicani; ac Flauii Vopisci de uitis Romanorum imperatorum;
FINIS;

RES ROMANAE ex uoluntate mansuetudinis tuae ab urbe condita ad nostram memoriā quae in negociis uel bellicis uel ciuilibus eminebant; per ordinem temporum breui narratio ne collegi; strictim; additis etiam his; quae in principum uita egregia extiterunt; ut tranqui litatis tuae possit mens diuina laetari; prius se illustrium uirorum facta in administrando im perio secutam; q cognosceret lectionem.

Eutropii historiographi de gestis Romanorum liber primus;

P

RIMVS in Italia; ut quibusdam placet; regnauit Ianus; deinde Saturnus Iouem filium e Graecia fugiens in ciuitate quae ex eius nomine Saturnia dicta est; habitauit; cuius ruinae haecenus cernuntur in finibus Tusciae haud procul ab urbe. Hic Saturnus quia in Italia latuit; ab eius latibra latium appellata est. Ipse enim adhuc rudes populos; domos adificare; terras incolere; plantare uineas docuit; atq; humanis moribus uiuere; cum antea semiferi; glandium tantummodo alimentis uitam sustentarent; qui aut in speluncis; aut frondibus uirgultisq; contextis casulis habitarent. Ipse etia eis nummos a reos primus instituit; pro quibus meritis; ab indocili & rustica multitudine deus est appellatus. Post hunc Picus eius filius; de quo fabulose dicitur quod a quadam famosis sima maga Circe nomine ob contemptum eius amorem; in auem sui nominis sit mutatus; Post hunc filius eius Faunus qui fuit pater Latini; cuius mater creditur latinas litteras reperisse. Quibus regnatis; cl. anni feruntur reuoluti. Regnante tamen Latino; qui latinam linguam correxit; & latinos de suo nomine appellauit; Troia a graecis capta est. Cum apud hebraeos Labdon tertium sui principatus annum ageret; & apud assyrios Tautanes; apud aegyptios Thois regnaret; expletis a mundi principio annis. iiii. m. xviii. Ad uero annis mille cccc. lxxvii. Anatiuitate Abrae. xliiii. Anatiuitate regis assyrioz Nini anis octingētis. xxxv. Anatiuitate Mosi anni. cc. & quinq;. Ante urbem autem conditam annis. ccc. & iiii. Ante primam quoq; olympiadem annis. cccc. & sex. Capta igitur Troia; Aeneas Veneris & Anchisae filius ad Italiam uenit. Anno tertio post Troiae excidium cum Turno Dauni tuscorum regis filio dimicans eum interemit; eiusq; sponsam Lauiniam Latini filiam in coniugem accepit; de cuius etiam nomine Lauinium oppidum; quod constituxerat; appellauit.

Valens
Ianus
Saturnus
Saturnia
Latium
Picus
Circe
Faunus
Latini
Labdo
Tautanes
Thois
Abraa
Nimus
Moses
Aeneas
Iuuenus
Dauni
Lauinia
Ascanius
Siluius posthumus
Julius
Posthumus
Siluius
Aeneas filius
Latinus filius
David
Alba filius
Capetius
Capetius filius
Cypetus filius
Tiberinus
Agrippa filius
Homerus
Remus filius
Auentinus filius
Sidonius
Aza
Heroboa
Amulius
Humitor

Regnauit igitur Aeneas Iatinis annis tribus; quo uita decedere; regnu suscepit Ascanius; qui & Iulius eiusdem Aeneae filius dictus est; quem apud Troia ex Creusa conjugē genuerat; & secum in Italiam ueniens adduxerat. Qui Ascanius derelicto nouercae suae Lauinae regno; Albam longam condidit; & siluium Posthumum fratrem suum Aeneae ex Lauinia filium summa pietate educauit. Deinde Ascanius Iulium filium procreauit; a quo familia Iuliorum exorta est; paruulus; quia necdum regedis ciuibus idoneuserat; Ascanius cum octo & uiginti annis regnasset; Siluium Posthumum fratrem regni reliquit haeredem.

Siluius igitur Posthumus regnauit anis. xxviii. qui Posthumus ideo est appellatus quia post pris mortem e editus. Siluius; quia ruri fuerat educatus; a quo omnes Albanorum reges Siluii sunt uocati. Post quem regnauit Aeneas filius annis. xxxii. Deinde Latinus filius regnauit annis quinquaginta; quo etiam tempore apud hebraeos Dauid regnauit. Post cuius obitum regnauit Alba filius annis. xxxviii. Deinde Epitius eius filius annis. xxiii. Deinde Capetius filius superioris regis filius annis octo & xx. q Capuam in Capania condidit. Item Capetius filius Capis frater annis tredecim. Post quem Tiberinus Capeti filius annis nouem. Ab huius nomine Tiberinus fluuius dictus est; quod in eum decidos extinctus est; qui prius Albulā dicebatur. Successit huic Agrippa filius regnans annis quadraginta; cuius tribus Homerus fuisse in Graecia perhibetur. Deinde Remus filius Agrippae superioris filius regnauit annis decem & nouem. Iste praesidium Albanorum inter montes ubi nunc Roma est posuit; qui ob impietatem fulmine ictus interiit. Post hunc regnauit Auertinus filius annis uiginti & septem; qui fuit Remi superioris regis filius; qui que in eo monte qui nunc pars urbis est; mortuus ac sepultus; & eternum loco uocabulum dedit. Successor ex titit Procas filius eiusdem Auertini filius; qui regnauit annis triginta & tribus. Eo tempore sidonius mensuras & pondera repperit; cum apud hebraeos Aza in Iudaea; & Hieroboam in Hierusalem regnarent. Isti quoq; Amulius succedēs eius; unior filius regnauit annis quadraginta & tribus. Numitor Procae regis maior filius a fratre Amulio regno pulsus; in agro suo uixit. Filia eius ad imedi partus gratia uirgo uestalis electa est. Quae cum septimo partu an

Faufulus
 Accarentia
 Rhea ilia
 Cuandax
 Talafus
 Tarpeia
 Tacius
 Numa
 Ezechias
 Calucy
 Tully
 Manafes
 Ancy
 Prifcus
 Tarqn

Lupanaria
 Nemo romanus
 abfq; pronomine
 Quirinus unde dicitur
 & grutes
 zlitinu fer
 ri inter fe
 excogitavit
 glaucy
 Celius mons
 Byzantium co
 data
 Auentinus adiecty
 Durachiu condita
 udi roma
 ni

no geminos edidisset infantes: iuxta legem in terra uiua defossa est. Verum paruulos prope ripam Tiberis expositos; Fauftulus regii paffor armenti Accarentiam uxorem suam detulit. Quæ ob pulchritudinem & rapacitatem corporis quaestiuo Lupanaria uicinis appellabatur. Vnde & ad nostram usq; memoriam meretricum cellulae lupanaria dicuntur. Pueri cum adoleuissent: collecta pafforum & latronum manu: interfectoq; apud Albamulio: auum Numitorem in regnum restituit.

Romanorum igitur imperium: quo neq; ab exordio ullu fere minus; neq; incrementis toto orbe amplius humana potest memoria recordari: a Romulo exordium habet. Qui Rheæ illæ uestalis uirginis ut præmissum est filius: & quantum putatis est Martis cum Remo fratre uno partu editus est. Is cum inter paffores latrocinia retur. xviii. annos natus: urbem exiguam in Palatino monte constituit. x. Kal. martias. Olympiadis sextæ anno: cccc. xviii. post Troiæ excidium: siue ut placet Orofio. cccc. xvii. Ante sex annos q̄ decem tribus israel a Senacherib rege chaldæorum trãfferrentur in motes mediorum. Condita ergo ciuitate: quam ex nomine suo Romam uocauit: a qua & Romanis nomen indigentibus impunitatē. Quam ob causam multitudinem finitimorū: qui aliquam apud suos ciues offensam contraxerunt: ad se confugientem in ciuitatem accepit. Latini deniq; ruscicq; paffores: etiam transmarini phryges: qui sub Aenea: arcades qui sub Euandro duce influxerant. Ita e uariis quasi elementis congregauit corpus unum: populūq; Romanum effecit. Centum ex senatoribus legit: quorū consilio omnia egit: quos senatores propter senectutem: patres ob similitudine curæ nominauit. Mille etiã pugnatōres delegit: quos a numero milites appellauit. Tum cum uxores ipse & populus non haberent: inuitauit ad spectaculum ludorum uicinas urbis Romæ nationes: atq; earum uirgines rapuit anno ab urbe condita quarto. Tunc una uirginum pulcherrima cunctarum acclamatione rapientium Talafso duci Romuli decernitur. Vñ in nuptiis solēnitatibus Talafso uulgo clamitāt: qd̄ scilicet talis nupta sit: q̄ Thalassum hère mereatur. Comotis itaq; bellis ppter raptarū iniuriã Cecinthes uidelicet Antēnates: Crustumii: Sabini: Fidenates: Ficētes. Hæc oia oppida urbē cingunt. Tunc et Tarpeia uirgo fabinorū clypeis in monte obrata est: q̄ ab eius noie Tarpeius est appellatus: in quo capitoliu est constructum. Pepigere tñ Romani cū fabinis: quorū filias rapuerat amiciterentur. Quo tpe Romani ad confirmandã coniunctionē: noia illoꝝ suis p̄ponebant noibus: & inuicē fabini romanorū. Et ex illo tpe cōsuetudo tenuit: ut nēo Romanus sit absq; pranoie. Propter hanc etiã societate cum fabinorū more Romulus hastã ferret: quæ eorū lingua Quiris appellabatur: Quirinus est dictus. Romani uero siue a quibus. i. hastis: siue a Quirino quiritenoari cœperunt. Remus deniq; a Fabio duce Romuli: non dubiu qd̄ ex fratris uoluntate rastro pastoralis extinctus est. Causa uero eius interitus hæc fuit: qd̄ ad tutelam nouæ urbis uallum nō posse sufficere increpauerit: eiusq; angustias saltu trãsilierit. Romulus uero cum apud paludē capream nusq; cōparuisset: anno regni. xxxviii. ad deostrãsse creditus est: & Quirini noie cōsecratus. Deinde Romæ p̄ cōtinuos dies senatores impauerunt: & his regnantibus unus annus cōpletus est.

Postea Numa Pompilius rex creatus est: cū apud hebræos Ezechias regnaret. Qui bellum nullu qdem gessit: sed non minus ciuitati q̄ Romulus p̄fuit. Nã leges Romanis moresq; constituit: q̄ consuetudine præliorū iam latrones ac semibarbari uidebantur: & annū descripsit in decē menses: q̄ prius sine aliq̄ supputatiōe cōfusus erat: & infinita Romæ secreta ac tēpla constituit: morbo decessit. xli. impi anno. Regnate Numa Glaucus primus ferri inter se glutinu cogitauit.

Hic successit Tullius hostilius: hic primus Romanorū purpura & fascibus est usus. Manasse in iudæa regnate. Hic bella parauit: albanos uicē: q̄ ab urbe Roma duodecimo miliario sunt. Veientes & fidenates: quorū alii septimo miliario ab urbe Romana: alii decimo octauo bello supauit. Urbē ampliauit adiecto Celio monte. Cum: xxxii. annis regnasset fulmine ictus cum domo sua arsit. His tpiibus Byzantiū ciuitas est condita: quæ postea Cōstantinopolis est appellata.

Post hunc Ancus Martius Numæ ex filia nepos suscepit impium. Quo et tpe lostias regnauit apud hebræos. Contra latinos dimicauit. Auentinu montē ciuitati adiecit: & Ianiculū apud hostia ciuitatē supra mare. xvi. miliario ab urbe Roma cōdidit. xxiii. anno impii morbo piit. Hoc tñ regnate Epidanus est cōdita: quæ postea Durachium nojata est.

Deinde regnum Prifcus Tarquinius accepit: hic nūmeꝝ senatorū duplicauit. Circū Romæ edificauit. Ludos Romanos constituit: qui ad nram memoriã p̄manent. Vi

cit etiã fabinos: & non parum agrog sublatum his dem Romæ urbis territorio iunxit. Pri musq; triumphans Romam intrauit. Muros fecit & cloacas. Capitolium inchoauit. xxxvii. impii ano p̄ Ancu Martii filios occisus est: cui regi ipse successerat. Regnate Tarquino: Arion methymnæusa delphino in tēnag dicitur transportatus. Tunc est et Massilia condita. Eodemq; tempore hierusalem a Nabucho donosor rege chaldæorum subuersa est.

Post hunc Seruius Tullius suscepit impium: genitus ex nobili foemina: capriua tamen & ancilla. Regnauitq; annis. xxxiii. Quo regnante Baldasar imperabat chaldæis: sub quo Daniel scripturã mysticam in pariete legit: & interpretatus est. Hic quoq; fabinos subegit. Montes tres: Quirinalē: Viminalē: Aesquilinū urbi adiunxit. Fossas citra murum duxit. Primus oium censum ordinauit: qui adhuc per orbē terrarum incognitus erat. Sub quo Roma oibus in censum delatis habuit capita. lxxxiiii. milia ciuium Romanorū: cum his qui in agris erant. Occisus est scelere generi sui Tarquini filii eius regis: cui ipse successerat: & filia suæ: quam Tarquinius habebat uxorem.

Lvtius deinde Tarquinius Supbus septimus atq; ultimus iuasit imperium. Quo tē pore ad relationem Cyri regis persarum reuersi sunt Hierosolimam iudæi. lxxii milia: cccc. iste primus excogitauit uincula: taureas: fuste: slautumias: carceres: cōpedes: ca: thenas: exilia: metalla. Volscos q̄ gens ad Campaniã cūtibus nō longe ab urbe ē: uicr: Gabi os ciuitatem: Sueffam & Pometiam subegit. Cum tuscis pacem fecit: & tēplum loui in capitolio edificauit. Postea Ardeam oppugnans. in. xviii. miliario ab urbe Roma positam ciuitatem: imperium perdidit. Nam cum filius eius & ipse Tarquinius iunior nobilissimam foeminam Lucretiam Collatini uxore stuprasset: eaq; de iniuria marito & patri & amicis que sta fuisset: in omnium conspectu se occidit: propter quam causam Brutus parens & ipse Tarquinius: Collatinusq; populū concitauit: & Tarquino ademit impium. Mox exercitus queq; eum qui ciuitatem Ardeam cum ipso rege oppugnabat: reliquit: uenientq; ad urbem rex portis clausis exclusus est. Cumq; iperasset annos triginta quinq; cū uxore & liberis suis fugit. Ita Romæ regnatum est per septem reges.

Anno. ccxliiii. cum adhuc Roma ubi plurimum uix usq; ad quintum decimum milia possideret: Tarquini sane temporibus castissima Iudith Olofernem peremit: his demq; temporibus Pythagoras philosophus claruit: qui Samo oriundus Crotone docuit: nouissime Metapontum adit: ibique sepultus est. Hinc consules cœpere pro uno rege duo. Duo hæc causa creati sunt: ut si unus malus esse maluisset: alter eum habens potestatem similem coereret. Et placuit ne imperium longius q̄ annum haberent: ne propter insolentiam potestatis insolentiores redderentur: sed ciuiles semper eēt qui se post annum scirent esse priuandos. Fuerunt igitur anno primo expulsis regibus consules Lucius Iunius Brutus: qui maxime egerat ut Tarquinius pelleretur: & Tarquinius Collatinus maritus Lucretiæ. Sed Tarquino Collatino statim sublata est dignitas. Placuerat enim ne quisquam in urbe remaneret: qui Tarquinius uocaretur. Ergo accepto omni patrimonio suo ex urbe migrauit: & in loco ipsius factus est Lucius Valerius Publicola consul. Commouit tamen bellum urbi Romæ rex Tarquinius: qui fuerat expulsus: & collectis multis gētibus ut in regnum posset restitui dimicauit. In prima pugna Brutus consul & Arons regis Romani Tarquini filius: inuicem se occiderunt. Romani tamen ex ea pugna uictores recesserunt. Brutum Romanæ matronæ defensore pudicitia suæ quasi cōmunem patrem per annum luxerunt. Valerius Publicola Spurium Lucretium: & Tricipitinum collegam sibi fecit Lucretiæ patrem. Quo morbo mortuo iterum Oratium Puluillum collegam sibi sumpsit. Ita primus annus quinq; consules habuit: cum Tarquinius Collatinus ppter nomen urbe cessisset: Brutus in prælio perisset: Spurius Lucretius morbo mortuus esset. Secundo quoq; anno iterum Tarquinius ut reciperetur in regnum: bellum Romanis intulit auxilium ferente Porfena tuscia rege: & Romam p̄cepit: ueruntamen a romanis quoq; uictus est. Tertio anno post reges exactos Tarquinius cum sulcipi non posset in regnum: neq; ei Porfena qui pacem cum romanis fecerat: præstaret auxilium: tusculum se contulit: quæ ciuitas non longe ab urbe est: atque per quattuordecim annos priuati regno cum uxore consenuit. Quarto anno post reges exactos: cum sabini romanis bellum intulissent: uicti sunt: & de his triumphatū est. Quinto anno Lucius Valerius ille Bruti collega: & quater consul fataliter mortuus est a deo pauper: ut collatis a populo nummis sumptum habuerit sepultura. Quem matrōæ sicuti Brutum p̄ annum luxerunt. Nonno anno post reges exactos cū gener tarquini ad iniuriã loceri uindicandam: ingentem collegisset exercitum: noua dignitas Romæ est creata: quæ dictatura

Capitoliu in choatu
 Masilia condita
 Habucho donosor
 Seruius tully
 Baldasar
 Daniel
 Tarquinius superbus
 Cyrus
 Lucretia Collatini uxor
 Judith Olofernis
 Pythagoras
 L. Iunius Brutus
 Tarquini Collatinus
 L. Valerius publicola
 Arons
 Spurius lucretius
 Tricipitinus
 Oratius puluillus
 Porfena
 Dictatura creata

appellatur: maior q̄ consularis. Eodem anno etiam magister equitum factus est: qui dicta-
tori obsequeretur: neque quicquam similis potest dici: q̄ dictatura antiqua huic imperii
potestati: quam nunc tranquillitas nostra habet: maxime cum Augustus quoque Octavianus:
de quo postea dicemus: & ante eum Caius Caesar dictaturæ nomine atque honore regnaue-
runt. Dictator autem Romæ primus fuit **L. Ferrius**: Magister equitum primus **Spurius Cassi-**
us. Sextodecimo anno post reges exactos seditionem populus Romæ fecit: tanquam a senatu
atque consulis premeretur. Tum & ipse sibi tribunos plebis quasi proprios iudices & de-
fensores creauit: per quos contra senatum & consules tutus esse posset. Eodem tempore **Nee-**
mias concedente **Xerxe** persarum rege iudæa uenit: muros urbemq; restituit. Sequenti anno
Volsci cōtra romanos bellum parauerunt: & uicti acie etiam **Coriolos** ciuitatem: quam ha-
bebant optimam perdidērunt. Decimo octauo anno postquam reges electi sunt: expulsus ab
urbe **Quintus Martius dux** romanus qui **Coriolos** ceperat uolscorum ciuitatem: ad ipsos uol-
scos contendit iratus: & auxilia contra romanos accepit: romanos sæpe uicit: usque ad quin-
tum miliarium accessit: oppugnaturus etiam patriam suam legatis qui pacem periebant re-
pudiatis: nisi ad eum mater **Veturia** & uxor **Volumnia** ex urbe uenissent: quarum fletu & p-
catione supatus remouit exercitum. Atq; hic secundus post tarquinū fuit: qui dux contra patri-
am suā eēt. **Caio Flauio** & **Lucio Virginio** consulibus: trecenti nobiles hoies: qui ex **Fabia**
familia erant contra uententes bellum soli susceperunt: promittentes senatui & populo per
se omne certamen implendum. Itaque profecti omnes nobiles: & qui singuli magnos exerci-
tuum duces esse deberent: in prælio conciderunt. Vnus omnino super fuit ex tanta familia:
qui propter ætatem puerilem duci non potuerat ad pugnam. Post hæc cæsus in urbe habitus
est: & inuenta sunt ciuium capita. cxviii. Sequenti tamen anno cum in **Algidio** monte ab urbe
duodecimo ferme miliario romanus obsideretur exercitus: **Lucius Quintus Cincinatus** di-
ctator est factus. Qui agrum quattuor iugerum possidens manibus suis colēbat. Is eū in ope-
re & arans esset inuentus: sudore detorso togam prætextatam accepit: & cæsis hostibus libe-
rauit exercitum: iugumq; boum equis impofuit: uictoriamque quasi sciā tenēs: subiuga-
tos hostes præ se primus egit.

De decemuiris.

Ca. xii.

A Nno, ccc. & altero ab urbe condita imperium consulare cessauit: & pro duobus cō-
sulibus decem facti sunt: qui summam potestatem haberent: ac decemuiri nomi-
nati sunt. Sed cum primo anno bene egissent: secūdo ex his **Appius Claudius Vir-**
gini cuiusdam: qui honestis iam stipendiis contra latinos in monte **Algidio** milita-
bat filiam uirginem corrumpere uoluit: quam pater occidit: ne stuprum a decemuiris susti-
neret: & egressus ad milites mouit tumultum. Sublata est decemuiris potestas: ipsiq; dam-
ni sunt.

De magna pugna populi romani.

Ca. xiii

A Nnotriente simo decimo quinto ab urbe condita **Fidenates** contra Romanos rebel-
lauērunt: auxilium præstabant his **Veientes**: & rex **Veientium Tolūmus**: quæ am-
bæ ciuitates tam uicinæ urbi sunt: ut **Fidenæ** uel **Veientium** decimo octauo milita-
rio absint. Coniunxerunt se his **Volsci**. Sed **Marco Aemilio** dictatore: & **Lucio**
Cincinato magistro equitum uicti etiam regē perdidērunt: **Fidenæ** captæ & exci-
sæ. Post uiginti inde annos **Veientani** rebel lauērunt. Dictator contra ipsos missus est **Furius**
Camillus: qui primum eos uicit acie: mox etiam ciuitatem diu obsidens cepit atiquissimam
Italiae atque ditissimam. Postea cepit & **Faliscos** nō minus nobilem ciuitatem. Sed commo-
ta est ei inuidia: quia prædam male diuisisset: damnatusque ob eam causam: & expulsus est
e ciuitate. Statim **Galli senones** ad urbem uenerunt: & uictos Romanos undecimo miliario
a Roma apud flumen **Alliam** secuti: etiam dimissa **Clusii** **Tuscianæ** ciuitate: quam obsidebāt
cum **Brenno** rege suo Romam uenerunt: & fere Romanum nomen deleuerunt: urbem occu-
pauerunt: neque defendi quicquam nisi **capitolium** potuit. Quod cum diu etiam Romani
fame laborarent: a **Camillo** qui in uicina ciuitate exulabat: **Gallis** superuentum est: grauis-
simeque uicti sunt. Postea tamen accepto etiam auro mille librarum ne **capitolium** obsiderēt
recesserunt. Sed secutus eos **Camillus** ita cecidit: ut & aurum quod his datum fuerat: & oia
quæ acceperant militaria signa reuocaret. Ita tertio triumphans urbem ingressus est: & ap-
pellatus secundus **Romulus**: quasi & ipse patriæ cōditor. Circa hæc tempora ab **Heldra** pu-
tatur historia ueteris testamenti conscripta: **Plato** quoque philosophus his fuisse temporibus
perhibetur.

Eutropij de gestis Romanorum Liber Secundus.

A

Nno. cccl. xv. ab urbe condita: post captam autem primo dignitates mutatae
sunt: & pro duobus consulibus facti tribuni militares consulari potestate. Hic
iam cepit Romana res crescere. Nam **Camillus** eo anno **Volscorum** ciuitatem
quæ per. lxx. annos bellum cum Romanis gesserat: uicit: & **Equorum** urbem
& **sutrinorum**: atq; omnes delētis earundem exercitibus occupauit: & tres li-
mul triumphos egit. **Titus** etiam **Quintus Cincinatus** **Preneftinos** usque ad
urbis Romæ portas cum bello uenerunt: persecutus ad flumen **Alliam** uicit

octo ciuitates: quæ sub ipsis agebant: Romanis adiunxit. Ipsam **Preneftem** aggressus in dedi-
tionem accepit: quæ ab eo omnia gesta sunt uiginti diebus. Triumphusque ipsi decretus. Ve-
rum dignitas tribunorum militarium non diu perseuerauit. Nam post aliquantum nullos
placuit fieri: & quadriennium ita in urbe fluxit: ut potestates sibi maiores non essent: psum-
pterūt: tamen tribuni militares consulari potestate iterum dignitatem: & triennio perseue-
rarunt: rursus consules facti. **Lucio Genutio** & **Quinto Seruilio** consulibus mortuus est **Ca-**
l. Genutius & **Q. Seruilius** > Cōsu
l. Genutius > Cōsu
Q. Seruilius > Cōsu
M. Curtius
J. Quintus
L. Manlius
C. Sulpitius
C. Martius
L. Fuscus
M. Valerius
Coruinus
Alexander magnus
Alexander
condita
Sammites
Alexander epyrotas
Campanie
felicitas
Caeta
Misenus
Baris
Lucrinus
Auernus
Caules
Faleruus
Marficus
Vesunius
Formis
Cumæ
Puteoli
Herculom
um
Pompey
Coruina

Tribuni milita-
res consulari
potestate
J. Quintus Cincinatus

L. Genutius
Q. Seruilius

M. Curtius
J. Quintus
L. Manlius
C. Sulpitius
C. Martius

Legiones

L. Fuscus
M. Valerius

Coruinus

unde

Alexander magnus
Alexander
condita

Sammites

Alexander epyrotas

Campanie
felicitas
Caeta

Misenus
Baris
Lucrinus
Auernus

Caules
Faleruus
Marficus
Vesunius
Formis
Cumæ
Puteoli
Herculom
um
Pompey
Coruina

Corioli

Augustus

C. Caesar

L. Ferrius

Sp. Cassius

Nemias

Xerxes

Q. Martius

dux

Veturia

Volumnia

C. Flauius

L. Virginus

L. Quintus

Cincinatus

Appius

Cladius

Virgini

Tolomus

M. Aemilius

L. Quintus

Cincinatus

Furius

Camillus

Brennus

Heldras

Plato

senones

galli

Allia fl.

Historia

ueteris,

testame

ti ab es

tra conscripta

mu ducti in triumpho a Mamio curio

Pyrrhi medicus

Curius detatj Cornelius Lentulus

Simo Omic f.

C. Fabius Licini C. Clau. Cammia

Ptolemus

Q. Gulo Fabius praetor

P. Sempromius Appius Claudij

M. Attilius Regulus L. Junius Ibo

Appij Claudius

Q. Fabius Hiero

M. Valerius Oetacili

C. Duellig Cn. Cornelij

Liburny

C. Aglij florentino

L. Scipio

L. Manlius Vulso M. Attilius regulus

Amilcar Chyrea

Asdrubales duo

Bagrada fl.

Xanthippus

Ptolemus philadelphus

Cleazarus

M. Aemilius paulus

Seruij fuluij nobiliores

bricius uinctum reduci iussit ad dominum; Pyrrhoq; dici: quae contra caput eius medicus pondisset. Tunc rex admiratus: eum dixisse fertur. Ille est Fabricius qui difficilior ab honestate quam sola cursu suo auerri posset. Tunc rex ad Siciliam profectus est. Fabricius autem uictis Samnitibus & Lucanis triumphauit. Consules deinde Curius Dentatus; & Cornelius Lentulus a duersum Pyrrhum missi sunt. Curius contra eum pugnavit: exercitum eius cecidit: ipsum Tarento fugauit: castra cepit. Ea die caesa sunt hostium. xxiii. milia. Curius in consulari triumphauit. Primus Romam elephantem quatuor duxit. Pyrrhus etiam a Tarento mox recessit: & apud Argos graeciae ciuitatem occisus est. Apud iudaeos hoc tempore pontifex maximus Simon Oniae filius: cui cognomen iusto fuit. Dehinc Tarentini Pyrrhi morte comperta: iterum noua arma aduersus romanos sollicitant. Carthaginensium auxilia per legatos poscunt atq; accipiunt. Carthaginenses a romanis uincuntur: quamuis nondum hostes iudicati: senserunt tamen se posse a romanis superari. Caio Fabio Licinio; Caio Claudio Caput secundum.

Anno urbis conditae. cccclxi. legati Alexandrini a Ptolemeo missi: Romam uenere: & amicitiam quam a romanis petierat: obtinuerunt. Quinto Gulo; Fabio pictore consulibus: bellum picentes commouere: & ab insequentibus consulibus Publio Sempronio; Appio Claudio uicti sunt: & de his triumphatum est. Condita sunt a romanis ciuitates Ariminum in Gallia: & beneuentum in Samnio. Tunc etiam a romanis Corona inuaditur: eo tempore pluribus locis fontibus cruor fluxit. Et de nubibus in spem pluuiae lac descendit. Marco Attilio Regulo. Lucio Iunio Libone consulibus. Salentinis bellum indictum est: capitiq; sunt cum ciuitate simul Brundisium: & de his triumphatum est. C. iiii.

Anno. cccclxxvii. cum iam clarum urbis Romae nomen esset: arma tamen extra Italiam mota non fuerant. Vt igitur cognosceretur quae copiae romanorum essent: census est habitus: tum inuenta sunt ciuium capita. cclxxxii. milia. cccxxxiii. q; a condita urbe nunq; bella cessassent: & contra afros bellum susceptum est. Primum Appio Claudio: Quinto Fabio consulibus in Sicilia contra eos pugnatum est. Et Appius Claudius de afri & regis siciliae Hierone triumphauit. In sequenti anno Valerio Marco & Octacilio consulibus in Sicilia a romanis res magna gestae sunt. Taurominitani catantines & praeterea quinque agnata ciuitates in fidem acceptae. Tertio anno in sicilia contra Hieronem regem siculorum bellum paratum est cum omni nobilitate syracusanorum: pacem a romanis impetrauit: deditq; argenti ducenta talenta. Afri in sicilia uicti sunt: & de his secundo Romae triumphatum est. Quinto anno Punici belli: quod contra afros gerebatur: primum romani Caio Duellio; & Cneo Cornelio Afrina consuli. in mari dimicauerunt paratis nauibus rostratis: quas liburnas uocant. Consul Cornelius fraude deceptus est. Duellius commissio praelio carthaginensium duces Hannonem uicit. xxx. & unam nauem cepit. xiiii. mersit. vii. milia hostium cepit: tria milia occidit neq; ulla uictoria Romanis gratior fuit: quod in uicti terra iam etiam mari plurimum posset. Caio Aquilio Floro; Lucio Scipione consulibus; Scipio Corsicam & Sardiniam uastauit multa milia inde captiuorum adduxit: triumphum egit. Lucio Mallio Vulfone; Marco Attilio Regulo consulibus: bellum in africanam translatum est contra Amilcarem carthaginensium duces in mari pugnatum: uictusq; est. Nam perditis. lxxiii. nauibus retro se cepit. Romani. xxii. miserunt. Sed cum in Africa transissent: prius a clipea Africa ciuitatem in deditionem acceperunt: consules usq; ad Carthaginem processerunt: multisq; uastatis oppidis Mallius uictor Romam rediit: & xxvii. milia captiuorum cum ingentibus spoliis reduxit. Attilius Regulus in Africa remansit. Is contra afros aciem instruxit contra tres carthaginensium duces: Asdrubales duos; & Amilcarem dimicans: uictor fuit. xviii. m. hostium cecidit: quinque milia cum. xviii. elephantis cepit. Inter haec apud fluuium Bragadam Regulus serpentem nauis magnitudinis: qui multos qui ad aquam descenderant: deuorauerat: occidit: cuius corium centum uiginti pedum longitudinem habuit: Romamq; delatum: aliquandiu cunctis miraculo fuit. Tunc uicti carthaginenses pacem a romanis petierunt: quam cum Regulus nollet nisi durissimis conditionibus dare: Afri auxiliu a lacedaemoniis petierunt: & dux adhuc & rex Xanthippus: qui a lacedaemoniis missus illi praefuit bello: cuius & uictor fuit romanorum dux Regulus uictus est ultima pernicie: nam duo milia tantum ex omni romano exercitu refugerunt: quindecim milia cum imperatore Regulo capta sunt. xxx. milia occisa. Xanthippus ilico ex Africa migravit in Graeciam: Regulus ipse in catenas coiectus. Hac tunc Ptolemeus Philadelphus iudaeos: qui in aegypto erant liberos esse permisit. Et uasa Eleazar pontifici Hierosolimo: uotiuam transmittens: diuinas scripturas in graeca uoce ex hebraea lingua p. lxx. iter praestrasse curauit: quam Alexandria bibliotheca huius: quam sibi ex omni graecae copauerat. M. Aemilio Paulo Seruio Fuluio nobiliore consulibus: ambo romani consules ad Africa profecti sunt: cum tricesag nauium classis clipea periret: & ceteri Carthaginenses uenerunt primum Afros nauali certate superat. Aemilius

Caudine furculae

Coff I. Vesturi Sp. Posthumus Pontius

Claudia aqua Appria inia

off P. Cornelius ruffing

Tarentini pyrrhi accersierit

De fiducia leuini ad uerte

Cineas moria

elephantia occisi

cio Papirio seditio est comota: ut pene ipse interficeretur. Postea samnites Romanos Tito Veturio: & Spurio Posthumio consulibus apud Caudinas furculas angustiis locorum conclusos ingenti de decore uicerunt. Quorum dux Pontius in tantum uisus est uictoriae securitate: ut Herennium praem consulendum putaret utrum clausos occideret: an parceret subiugatis. Ut uos tamen de decore seruaret elegit. Nam uniuersum romanum exercitum turpiter captiuum armis etiam uestimentisq; nudatum: tantum singulis uilioribus opprimentisq; uerecundiam corporum tegendam: concessis sub iugo missum: seruitioq; subiectum: longum agere pompae ordinem praeeperunt. Sexcentis autem equitibus romanis in obsequium receptis: onerosos ignominia: caeteris rebus uacuos consules remisit. Sub tali tamen conditione pacis: quae uis facienda Samnitibus placuit. Sed si fidem foederis: quam sibi romani seruati a subiectis uolunt: ipsi subiecti samnitibus seruauissent: hodie aut omnino non essent: aut Samnio dominati seruirent. Post interiecto si quidem anno iubete senatu: cum samnitibus firmata: soluta est. Luciusque Papirius consul aduersus eos directus est: qui a deo tunc apud Romanos bellicosissimus habebatur: ut eum diceret Alexander in Italiam transiit: Romani inter caeteros duces: hunc praecipue eligerent: qui Alexandri imperium sustineret. Congressu itaq; samnites cum Papirio superati sunt. Quorum septem milibus sub iugum missis: Papirius de samnitibus triumphauit. Eo tempore Appius Claudius censor aquam claudiam induxit: & uiam Appiam strauit. Circa haec tempora Laddus apud Hierosolimam pontifex exitit: cuius frater Manasses templum in monte Ganzim construxit. Samnites reparato bello Quintum Fabium Maximum uicerunt: tribus milibus hominum occisis. Postea cum patre ei Fabius Maximus legatus datus fuisset: & samnites uicit: & plurima ipsorum oppida cepit. Deinde Publius Cornelius Rufinus: Marcus Curius dentatus ambo consules contra samnites missi: ingentibus praелиis consecerunt: ita ruinas ipsas urbium diruentes: ut hodie Samnium in ipso Samio requiratur: nec inueniri facile possit. Tunc bellum cum samnitibus per annos. ix. & xl. actum sublatum est: neq; ullus hostis fuit intra Italiam: qui Romanam uirtutem magis fatigauerit. Interiectis aliquot annis iterum se Gallog: copiae contra Romanos iuscis: samnitibusq; iunxerunt. Sed cum Romam tenderent: a Cneo Cornelio Dolobella consule deleta sunt. Eodem tpe Tarentinis qui iam in ultima Italia sunt: bellum indictum est: quia legatis Romanorum iniuria fecissent. Hi Pyrrhum Epyri regem contra Romanos in auxiliu poposcerunt. Qui ex gne Achilles originem trahebat. Is mox ad Italiam uenit. Tumq; primum Romani contra transmarinos hostes dimicauerunt. Missus est contra eos consul Publius Valerius Leuinus: qui cum exploratores Pyrrhi cepisset: iussit eos per castra duci: & ostendit omnem exercitum: tumq; dimitti: ut renunciarent Pyrrho quae cumq; a Romanis agerentur. Comissa mox pugna cum iam ilico Pyrrhus fugeret: elephantosq; auxilio uicit: quos incognitos romani expauerunt: sed nox praelio finem dedit. Leuinus tamen pro noctem fugit. Pyrrhus ex romanis mille ostingentis cepit: & eos summo honore tractauit: & occisos sepeliuit. Quos cum aduerso uulnere: & truci uultu etiam mortuos iacere uideret: tulisse ad caelum manus dicitur cum hac uoce. Se totius orbis dominu esse potuisse: si tales sibi milites contigissent. Post id Pyrrhus uictis sibi Samnitibus: Lucanis. Brutisq; Romam perrexit: omnia ferro igneq; uastauit. Campaniam populatum consul sequebatur: in Campaniam se recepit: legati ad Pyrrhum de redimendis captiuis missi ab eo honorifice suscepti sunt: captiuos sine pretio Romam misit: unum ex legatis Romanorum Fabricium sic admiratus est: cum eum pauper esse cognouisset: ut quarta parte regni promissa sollicitare uoluerit ut ad se transiret. Contemptusq; a Fabricio est: ob quod cum Pyrrhus ingenti romanorum admiratione teneretur: legatum misit: qui pacem cum eis aequis conditionibus peteret: praecipuum uirum Cineam nomine: ita ut Pyrrhus partem Italiae: quam iam armis occupauerat: obtineret. Cineas legatus postera die ingressus Romam fuerat: & eque streum ordinem & senatum propriis nominibus salutauit. Pax tamen quam offerebat displicuit. Remandatum est Pyrrho a senatu: eum cum Romanis nisi ex Italia recessisset: pacem habere non posse. Tunc Romani iusserunt captiuos omnes quos Pyrrhus reddiderat: infames haberi: quod armati capi potuissent: nec ante eos ad ueterem statum reuerti: q; sibi notorum hostium occisorum spolia rettulissent. Ita legatus Pyrrhi reuersus est: a quo cum quaereret Pyrrhus qualem Romam comperisset: Cineas dixit: Regum se patriam uidisse: scilicet illic fore tales omnes: qualis unus Pyrrhus apud Epyros: & reliqua Graeciam putaretur. Missi sunt contra Pyrrhum duces. P. Sulpitius & Decius consules. Certamine commisso Pyrrhus uulneratus est elephantis interfecti. xx. m. caesa hostium: & ex Romanis tantum quinque milia. Pyrrhus Tarentum fugatus. Interiecto anno contra Pyrrhum Fabricius emissus: qui prius inter legatos sollicitari non poterat: quarta parte regni promissa. Tunc cum uicina castra ipse & rex haberent: medicus Pyrrhi nocte ad eum uenit: promittens ueneno se Pyrrhum occisurum: si sibi aliquid polliceretur: quem Fa-

consul centum & quattuor naues hostium demersit: triginta cum pugnatoribus cepit. xv. milia hostium aut occidit aut cepit. Militem suum ingenti praeda ditauit. Er subacta Africa tunc fuisset: nisi quod tanta fames erat: ut diutius exercitus expectare non posset. Consules cum uirici classe redeuntes circa Siciliam naufragium passi sunt: & tanta tempestas fuit: ut ex quadringentis sexaginta nauibus octoginta seruari potuerunt. Neque ullo tempore tanta maritima tempestas audita est. Romani statim ducentas naues reparauerunt: neque in aliquo animus his infractus fuit. Hoc tempore argenteus nummus primum in orbe figuratus est. Cneus Seruius Cneus Sempronius Blefus consules cum ducentis sexaginta nauibus ad Africam profecti sunt: aliquas ciuitates ceperunt praedam ingentem reducentes: naufragium passi sunt circa Palinurum promontorium. Itaque cum continuas calanutes romanis displicerent: decreuit senatus ut a maritimis praeliis recederetur: & tantum sexaginta naues ad praesidium Italiae saluae essent. Lucio Cecilio Metello: Caio Furio Placido consulibus. Metellus in Sicilia Afrorum duce Afrubalem cum, cxxx. elephantis: & magnis copiis uenientem superauit. Apud Panormum, xx. milia hostium occidit: sex & uiginti elephantis cepit: reliquos errantes per numidas: quos in auxilium habebant collegit: & Romam deduxit ingenti pompa cum, cxxx. elephantorum numero omnia itinera compleret. Post haec mala Carthaginenses Regulum duce quem ceperant petierunt: ut Romam proficeretur: & pacem a romanis obtineret: & per mutationem captiuorum faceret. Ille Romam cum uenisset inductus in senatum nihil quasi romanus egit: dixitque ex illa die: qua in potestate Afrorum uenisset: Romanum esse desinisset: itaque & uxorem a complexu remouit: & senatui suasisit: ne pax cum poenis fieret. Illos enim fractos torcasibus spem nullam habere. Tanti non esse: ut tot milia captiuorum propter se unum & senem: & paucos qui ex romanis capti fuerant: redderent. Itaque obtinuit. Nam Afrorum pacem perentes nullus admisit. Ipse Carthaginem rediit: offerentibusque romanis: ut eum Romae tenerent: negauit se in ea urbe mansurum: in qua postquam Afris seruierat dignitatem honesti ciuis habere non posset. Egressus igitur ad Africam: circuncis palpebris ut usque ad mortem cruciatu intolerabili ac dolore uigilaret: demum omnibus supplicis extinctus est. Post Claudio Puchro: & C. Iunio consulibus Claudius contra auspicia pugnauit: & a Carthaginensibus uictus est: nam ex ducetis uiginti nauibus: quas in Adriano adduxit portu cum, xxx. fugit. xx. cum pugnatoribus captae sunt: demersae caeterae: octo milia hominum caesa. xx. milia capta. Alius quoque consul naufragio classem amisit: exercitum tamen saluum habuit: quia uicina littora erant. Anno etiam sequenti classis punica in Italiam transiuit: eiusque plurimas partes longe lateque uastauit. Dum haec agerentur apud Iudaeam primo Eleazarum suscepit Manasses auunculus eius: Caro Luctatio Catullo: Aulo Postumio Allicano consulibus: anno belli punici. xxiii. a Catullo bellum contra Afros commissum est. Profectus est cum trecentis nauibus in Siciliam. Afri contra ipsum quadringentas parauerunt. Nunquam in maritimis copiis sic pugnatum est. Luctatius Catulus nauem aeger ascendit: uulneratus enim in pugna superi ore fuerat. Contra Lilibeum ciuitate Siciliae pugnatum est ingenti uirtute romanum: nam septuaginta tres Carthaginensium naues captae sunt. xxx. demersae. xxxii. milia hostium capta. xiii. occisa. Infinitum auri & argenti pondus in potestate romanorum redactum est. Ex classe romana. xii. naues demersae. Pugnatum est sexto idus matias. Statim Carthaginenses pacem petierunt ut redimi eos captiuos liceret: quos ex Afris romanis tendebant. Senatus iussit sine pretio eos dari: qui in publica custodia essent. Qui autem a priuatis tenerentur: ut pretio donis reddito: Carthaginem redirent: atque id pretium ex fisco magis quam a Carthaginensibus solueretur. Carthaginenses sane sub hac conditione cum romanis pacem fecerunt: ut eis per continuos. xx. annos persoluerent argenti puri tria milia talentorum. His diebus Iudaeorum pontifex Onias Simonis iusti filius clarus habebatur. Tunc etiam Quintus Ennius poeta Tarenti nascitur: qui Romae docuit contentus unus ancillae ministerio. Quintus Luctatius: Aulus Mallius consules creati sunt: bellum Faliscis intulerunt. Quae ciuitas Italiae opulenta quondam fuit: quod ambo consules intra sex dies quae uenerant transegerunt quindecim. m. hostiu caelis: caeteris pace concessa agro tamen ex medietate sublato.

Eutropij historici clarissimi de gestis romanorum liber tertius.
 In toto igitur punico bello: quod per. xxii. annos contractum est: Romani iam clarissima fama noti: legatos ad Ptoleum aegypti regem miserunt auxilia promittentes: quia rex Syriae Antiochus bellum ei intulerat. Ille gratias egit: auxilia non accepit: iam enim fuerat pugna transacta. Eodem tempore potentissimus rex Siciliae Hieron Romam uenerat ad ludos: & ducenta milia modiorum tritici populo dono dedit. Lucio Cornelio Lentulo: Fulvio Flacco consulibus: cum quibus Hieron Romam uenerat etiam contra Ligures intra Italiam bellum gestum est.

Argenteus nummus
 quando primum prorsus
 Cn. Seruilius
 Conf. cepio
 Cn. Sempronius
 Palmurus
 promotus
 blefus
 L. Cecilius
 metellus
 Conf. C. Furius
 placidus
 L. Metellus in triumphum
 quem de corthagine
 bus triumphauit. 130
 elephantos duxit
 Conf. Claudius
 pulcher
 C. Iunius
 Eleazarus
 Manasses
 Conf. C. Luctatius
 catullus
 A. Posthumus
 allicanus
 Conf. Onias
 Simo
 Q. Luctatius
 Au. Manlius
 Ptolemy
 Hieron
 L. Cornelius
 Lentulus
 Fulvius Flaccus

Nam idem consules primi trans Padum Romanas duxere legiones: pugnatum est ibi cum Insubribus & Liguribus: quorum interfecta sunt. xxiii. milia. v. milia capta sunt: & de his triumphatum est. Sequenti anno in Piceno flumen sanguine effluxit: & apud Tuscos caelum ardere uisum est: & Arimini nocte multa luce fulgentes tres simul lunae apparere. Carthaginenses tamen bellum reparare tentabant. Sardineses qui ex conditione pacis romanis parere debebant: ad rebellandum impellentes. Venit tamen legatio Carthaginensium: & pacem impetrauit. Tito Manlio Torquato: Caio Attilio consulibus de Sardis triumphatum est: & pace omnibus locis facta. Romani bellum nullum habuerunt: quod his post Romam conditam semel tantum Numa Pompilio regnante contigerat: Lucius Posthumus Albinus. Cn. Fuluius Centumalus consules: bellum contra Illyricos gesserunt: & multis ciuitatibus captis etiam reges in deditionem acceperunt: ac tamen primum de Illyricis triumphatum est. Aemilio consule ingentes Gallorum copiae Alpes transierunt: sed pro romanis tota Italia consensit. Traditumque Fabio historico ei bello interfuit septingenta milia hominum parata ad id bellum fuisse: sed res per consules tantum prospere gesta est. xl. milia hostium capta sunt: & interfecta septem milia: & triumphus Aemilio decretus. Gallorum siquidem animi feroces sunt: corpora plus quam humana erant sed experimentum deprehensum est: quod uirtus eorum: sicut primo impetu maior quam uero est: ita sequens minor quam foemina rum. Alpina corpora humenti caelo educata habent quod dam simile uibus suis: cum mox calore pugnae statim sudorem emittunt: & leui motu quasi calefaciente sole laxantur. Hi Britomaro duce: non prius posituros se balthea iurauerunt: quam capitolium incendissent: factumque est. Nam uictos eos Aemilius in capitolio discinxit. Et quia dux eorum de Romano milite Marti suo torquem aureum deuotissimè: de ipsis Ariobistinis: reliquorumque Gallorum torquibus: aureum trophaeum loui erexit. Aliquot deinde annis euolutis post contra Gallos intra Italiam pugnatum est: finitumque est bellum Marco Claudio Marcello. Cn. Cornelio Scipione consulibus. Marcellus deinde cum imprudens in manus Gallorum incidisset: omniaque infesta uidisset: neque quo euaere possit haberet: in medium hostium irrupit: quibus inopinata audacia percussis: regem quoque ipsorum Virodorum occidit: atque ubi spes salutis uix fuerat: inde opima rettulit spolia. Postea idem Marcellus cum collega suo Cornelio ingentes copias Gallorum peremit: Mediolanum expugnauit: grandem praedam Romam pertulit: ac triumphans Marcellus: spolia Gallorum stipiti impo sita humeris suis nexit. Minutio Rufo: Publio Cornelio consulibus Histris bellum illatum est: quia latrocinati nauibus Romanorum fuerant: quae frumenta exhibebant: ac multo Romanorum sanguine fuso perdomiti sunt. Hac tempestate Iudaeorum pontifex Simon Onias filius exiit.

De Hannibale.
 Eodem anno bellum punicum secundum romanis illatum est per Hannibalem Carthaginensium ducem filium Amilcaris: qui iam dudum Amilcaris patri ad aras iurauerat: cum adhuc nouem esset annorum: se ut primum posset aduersus Romanos pugnatum. Hannibal ergo Saguntum hispaniae ciuitatem romanis amicam oppugnare aggressus est: annum uicissimum suae aetatis copiis congregatis. cl. milia peditum & uiginti milia militum. Huic romani per legatos denunciauerunt: ut bello abstineret. Is legatos admittere noluit. Romani etiam Carthaginem miserunt: ut mandaretur Hannibali ne bellum contra socios populi Romani gereret: dura responsa a Carthaginensibus data sunt. Saguntini interea fame uicti sunt. Capti ab Hannibale ultimis poenis afficiuntur: quibus hoc ante portenderat triste prodigium. Nam cum pene enixa mulier esset: infans in uterum regressus ciuitatis excidium significauit. Huius tanta cladis auctor Hannibal poscitur: tergiuersantibus poenis: dux legationis romanorum. Quae inquit mora est Fabius. In hoc ego sinu bellum pacemque porto: utrum eligitis: succlamantibus bellum. Igitur inquit accipite: & excusso in media curia toga: gremio non sine horrore quasi plano sinu bellum ferret: effudit. Tum P. Cornelius Scipio: cum exercitu in hispaniam profectus est. Tiberius Sempronius in Siciliam bellum Carthaginensibus indictum est. Hannibal relicto in hispania fratre Afrubale: igne ferro rupes rescindit. Pyreneum transiit: Alpes adhuc in ea parte inuias sibi patefecit. Traditur ad Italiam. lxxx. milia peditum: & uiginti milia equitum: septem & xxx. elephantes adduxisse. Interea multi Ligures & Galli Hannibali se iunxerunt. Sempronius Gracchus cognito ad Italiam Hannibalis aduentu e Sicilia exercitum Ariminum traiecit. Publius Cornelius Scipio Hannibali apud Ticinum primum occurrit. Commisso praelio fugatis suis & omnibus extitit: ipse ab alto Scipione filio admodum iuueni liberatus: faucibus tamen in castra rediit. Pugnatum deinde eodem consule ad Trebiam fluuium. Iterumque romani superati sunt. Sempronius Gracchus & ipse conflixit apud eundem amnem: amissosque exercitu pene solus euasit. In eo tamen bello etiam Hannibal sauciatus est. Tunc se Hannibali multi Itali dederunt: quod postquam in Aetruia pri mouere transiret in summo Apennino tempestate correptus: biduo continuo immobiliter stetit: niuibus

Prodigia
 T. Manlius Torquatus
 C. Attilius
 L. Posthumus Albinus
 Cn. Fuluius Centumalus
 Fabius Historicus
 Britomarus Baltea
 Ariouisto
 M. Claudius Marcellus
 Cn. Cornelius Scipio
 Marcellus
 Virodomarus
 Cornelius
 M. Mutius Rufus
 P. Cornelius
 Simo Onias
 Annibal
 Amilcar
 Saguntus
 Fabius
 P. Cornelius Scipio
 Tiberius Sempronius
 Sempronius Gracchus
 Ticinum
 Trebia

11. Luctatius
 Catullus
 12. Posthumus
 Allicanus

Prodigia

cum exercitu conlusus. Vbi magnus hominum numerus: iumenta q̄ plurima: elephantū pe-
ne omnes frigore perierunt. Diuis etiam tunc prodigijs Romani territi sunt. Nam & solis or-
bis imminui uisus est: & apud Afros palmae in caelo uisae: Sol quoq; cum luna pugnaſſe. Apud
Capenas duae lunae ortae sunt. In ſardinia ſanguinem duo ſcuta fuderunt. Falſis caelum ſon-
di uiſum eſt. Apud Antium cruentae ſpicae in corbem cecidere. Igitur Hannibal ad Tuſciam
ueniens: Flaminiꝝ conſuli occurrit: ipſum Flaminiũ interemit. Romanorū. xxv. m. caeſa ſũt.
vi. m. capta. Caetera diffugerunt. Miſſus aduerſus Hannibalem poſtea a romanis Quirius Fa-
bius Maximus. Is cum differendo pugnam ab impetu fregit. Nam per ſumma montium iuga
& abditos nemorum ſaltus caſtra ponens: Hannibal ſeruorem eluſit: moxq; inuenta occaſio
ne uicit. Viſtoq; Hannibalem fertur de Fabio ſuiſita dixiſſe. Nunquid nō dixi uobis quod mō-
tana haec nubes maxima nos in campo ui tempeſtatis obrueret? C. iiii.

Flaminius
conſul
Q. Fabius
maxim)

Conſul

L. Aemiy
lius paul)

P. Terentius
uancro

Aufidius
fl.

Quingentimo & quadageſimo anno a condita urbe Lutius Aemilius Paulus: Pu-
blius Terentius Varro contra hannibalem mittuntur: Fabioq; ſuccedunt. Qui Fa-
bius amboſ conſules monuit ut hannibalem callidum & impatientem ducem non
aliter uincerent q̄ praelium differendo. Verum cum impatientia Varronis conſulis
P. Terentius contradicente conſule altero id eſt Aemilio Paulo apud uicum qui cannae appellatur: i Apu-
lia pugnatum eſſet: ambo conſules ab hannibale uincuntur. Nam cum comperiſſet hannibal
Aufidum amnem ingentes auras mane perflare: quae arenae & pulueris agerent uertices: ſic
direxit aciem: ut tota uis a tergo ſuis: Romanis in ora & oculos incederet: eaq; de cauſa Roma-
norum exercitū ſtrauit. In ea pugna tria milia afroꝝ perierunt: magna pars de exercitu hanni-
balis fauciat: nullo tamen punico bello Romani grauius accepti ſunt. Perit autem in eo cō-
ſul Aemilius Paulus faucius cū in quodā faxo reſediſſet: offerente ei Lentulo equum quo ſer-
geret: ut cladi ſuper eſſet: noluit: atq; ibi perſedit: donec ab hoſtibus peremptus eſt. Perierunt
autem ibi conſulares: aut praetorii. xx. Senatores capti aut occiſi ſunt. xxx. nobiliores uiri. ccc.
milites. xl. m. equites tria milia & quingenti. Varro conſul cum quingentiſequitibus Veniſ-
um fugit. Nec dubium eſt ultimum diem illum Romani ſtatus futurum fuiſſe: ſi hannibal
mox poſt uictoriam ad peruadendam urbem contendiſſet. Varro Romam rediit: gratiaq;
ei a ſenatu & populo actae ſunt: quod temp. non deſperaiſſet. Non autem uitae cupiditate: ſed
reip. amore ſe ſuper fuiſſe: reliquo aetatis ſuae tempore approbauit. Nam barbam capillumq;
ſummiſit: & poſtea nunq̄ recubans cibum cepit. Honoribus quoq; cum ei deſerrentur a po-
pulo: renunciauit dicens. Felicitioribus magiſtratibus reip. opus eſſe. In omnibus tamē his ma-
gis nemo romanorū pacis mentionem habere dignatus eſt. Serui quod nunq̄ ante manumiſſi:
& milites facti ſunt: & omnes qui cunq; ſceleribus & alieno ſoenore obligati eſſent: liberantur:
& milites facti ſunt: qui numerus peruenit uſq; ad ſex. m. Poſt eam pugnam multae Italiae ci-
uitates: quae romanis paruerunt: ſe ad hannibalem tranſtulerunt. Hannibal romanis obtulit
ut captiuos redimerent: reſpoſumq; eſt a ſenatu. Eoſ ciues nō eſſe neceſſarios: qui cum arma-
ti eſſent: capi potuiſſent. Ille omnes poſtea uariis ſupplicijs interfecit: & tres modios annuloꝝ
aureoꝝ Carthaginem miſit: quos e manibus equitum romanorū: ſenatoꝝ: & militum detra-
xerat. Deinde Sempronio Graccho: Quinto Fabio Maximo conſulibus Claudio Marcel-
lus ex praetore proconſul deſignatus hannibal ſis exercitum praelio fudit: primuſq; poſt rātas
reip. ruinas: ſpem fecit hannibalem poſſe ſuperari. Interea in hispania: ubi frater hannibal
Aſdrubal remanſerat cum magno exercitu: at eam totam Afris ſubigeret: a duobus ſcipioni-
bus romanis ducibus uincitur: perdiſitq; in pugna. xxv. milia hominum. Mituntur ei a Car-
thaginſibus ad reparandas uires. xii. milia peditum. iiii. milia equitum. xx. elephantū. Cē-
terius penula centurio decerni ſibi ultro bellum aduerſum hannibalem petiit: a quo cū octo
milibus militum: quos in acie eduxerat occiſus eſt. Poſt hunc Cneus Fuluius praetor ab han-
nibale uictus amiſſo exercitu uix euaiſit. Anno ab urbe condita. d. iiii. Marcellus Claudius: &
Syracufaſ opulentiffimam urbem Siciliae ſecunda expugnatione cepit: pro quo dicitur idem
conſul fatiſ fleuiſſe pridie q̄ eam caperet pietate motus. Cap. iiii.

Sempronius
gracchus
Q. Fabius
maximus
Claudius
marcellus

Syracufa

Centurius
penula
Cn. Fuluius

Philippus
M. Valerius
Leuimus
T. Manlius Torquatus

Anno quarto poſtq̄ ad Italiam Hannibal uenit Cneum Fuluium proconſulem: un-
decim praeterea tribunos: & xvii. milia militum interfecit. Marcellus conſul cum
Hannibale apud Nolam triduum continuum dimicauit. Primo die pari pugna di-
ceſſu eſt: ſequenti uictus: tertio uictor. viii. milia hoſtium interfecit: ipſum Han-
nibalem cum reliquis fugere in caſtra compulſit. Hannibal multas ciuitates Romanorum per
Apuliam: Calabriam: & Brutios occupauit. Quo tempore rex Macedoniae Philippus ad eũ
legatos miſit promittens auxilia cōtra Romanos ſub hac cōditione ut delectis romanis: ipſe cō-
tra Gracos ab Hannibale auxilia acciperet. Captis igitur legatis Philippi & re cognita Ro-
mani in Macedonia Marcū Valerium & Leuiniũ ire iuſſerunt. In ſardinia Titum Malliũ
Torquatũ proconſules: nam etiam ea ſollicitata ab Hannibale romanos deſeruerat. Ita uno tpe

quattuor locis pugnabatur. In Italia cōtra hānibalē. In hispania cōtra fratrem eius Aſdrubalē
In Macedonia contra Pphilippum: in ſardinia contra ſardos: & alterum Haſdrubalem Car-
thaginenſem. Iſa Tito Mallio proconſule: qui ad ſardiniam miſſus fuerat: uiuus eſt captus:
occiſa cum eo. xii. milia: capti mille quingenti: & a Romanis ſardinia ſubacta. Mallius uictor
captiuos & Haſdrubalem Romam reportauit. Interea etiam Philippus a Leuiniõ in Macedo-
nia uicitur: & in Hispania a ſcipionibus Aſdrubal: & Mago tertius frater Hannibal. C. v.

T. Manlius
Manlius
Philippus
Mago
P. Sulpitius
Cn. Fuluius

Conſul

Decimo anno poſtq̄ Hannibal in Italiam uenerat. P. Sulpicio: Cneo Fuluiõ conſulibus
Hannibal de Campania mouit exercitum: & cum ingenti clade omnium pet-
ſedecim Sueſſanumq; agrum uia latina uſq; ad quartum miliarium urbis acceſ-
ſit: equites eius uſq; ad portas. Mox conſulum metu cum exercitu uenientium Han-
nibal ad Campaniam ſe recepit. In Hispania a fratre Aſdrubale ambo ſcipiones: qui per mul-
tos annos uictores fuerant interficiuntur: exercitus tamen integer manſit. Caſu enim magis
erant q̄ uirtute decepti. Quo tempore etiam a conſule Marcello ſiciliae magna pars capta eſt
quam tenere Afri ceperant: ex nobiliſſima urbe ſyracufa praeda ingens Romam per lata eſt
Leuiniõ in Macedonia cum Philippo & multis Graeciae populis & rege Aſia Attalo amicitia
fecit: & ad ſiciliam profectus eſt. Annonem quendam afrorum ducem apud Agrigentum ci-
uitatem cum ipſo oppido cepit: eumq; Romam cum captiuis nobiliſſimis miſit. xl. ciuitates
in deditioem accepit. xxvi. expugnauit. Ita omniſicilia recepta eſt. Macedonia fracta: ingē-
ri gloria Romam reſreſuſe. Hannibal in Italiam Cneum Fuluium conſulem ſubito aggreſ-
ſus eſt: cum octo milibus hominum interfecit. Interea ad hispanias ubi occiſis duobus ſcipio-
nibus nullus Romanus dux erat: Publius Cornelius Scipio mittitur filius Publii Scipionis: q̄
ibi bellum geſſerat annos natus quattuor & uiginti: Vir Romanorum omnium & ſua aetate &
poſteriori tempore fere primus. Is etenim dum ſenatores ob metum Hannibal ſiciliam re-
linquere deliberarent: cum tribunus militum eſſet: diſtricto gladio id fieri uetuit. Primuſq;
iurans ut patriae deſenſor exiſteret: uniuerſoſ ſimiliter iurare coegit. Romanos ad ſpem uitae
quaſi ab inferis reduxit. Is Carthaginem hispaniae cepit: in qua omne aurum & argentum &
belli apparatus Afri habebant: nobiliſſimoſq; obſides: quos ab hispanis acceperant. Mago
nē etiā fratrem Hannibal ſibi capit: quem Romam cum aliis mittit. Romae ingens laetitia poſt
hunc nunciũ fuit. Scipio hispanorū obſides parētibus reddidit. Deniq; dū quaedā ad illo flo-
re uirgo pulcherrima ab eo cōprehēſa fuiſſet: eā paterna pietate ſeruauit: cōcedens parētibus
ut eā redimeret: ad ſe et puellae ſpoſũ nobiliſſimi generis uig; uenire pſuadens: ei ipſa quaſi pi-
us in matrimoniu genitor tradidit: dotiſq; noie puellae pretiũ q̄ a parētibus eius acceperat:
cōdonauit: pro quibus factis maxime adnēte puellae ſpoſo ei uſq; parētibus: oēs fere hispani
ad eũ tranſierunt. Poſt quae Aſdrubalē hannibal ſis fratrem uictũ fugat: & praedā maximā capit.
Interea in Italia cōſul Publius Fabius Maximus Tarētũ capiti: in qua ingētes copiae hānibal ſis
erant: & ibi etiam ducem Hannibal ſis Cartolonem occidit. xxv. milia captiuoꝝ uendit: praedā
dam militibus diſpartiuit: pecuniam hominum ueditorum ad ſiſcum rettulit. Tum multae
ciuitates Romanorū: quae ad Hannibalem tranſierant: rurſus de Fabio Maximo dederunt:
In ſequenti anno Scipio in Hispania egregias reſegit: & per ſe & per fratrem ſuum Lutium ſci-
pionem. lxx. ciuitates recepit. In Italia tamen male pugauerunt. Nam Claudius Marcellus
ſul ab Hannibale occiſus eſt. Tertio anno poſtq̄ Scipio ad Hispaniam profectus fuerat: rur-
ſus reſ inclytas geſſit. Regem hispanorum magno praelio uictum in amicitiam accepit: & pri-
mus omnium a uicto obſides non popoſcit. Deſperans Hannibal Hispanias contra Scipionem
ducem poſſe retineri: fratrem ſuum Aſdrubalem in Italiam cum omnibus copiis euocauit.
Is ueniens a conſulibus Appio Claudio Nerone: & Luitio Salinatore apud Metaurum fluuiũ
in inſidias compoſitaſ tēdit: ſtrenue tamen pugnaſ occiſus eſt. lvi. milia de eius exercitu
perempta ſunt. v. m. capta. ccccl. iiii. ciuium romanorum inter eos reperta: & reuocata ſunt.
Magnum pondus auri atq; argenti Romam delatum eſt. Hannibal caput ſui fratris Aſdru-
balis ante caſtra proiecit. Quo uiſo ſimul & clade poenorum cognita: anno tertio deci-
mo poſtq̄ Italiam uenerat: refugit in Brutiam. Poſt haec Hannibal diſſidere iam de belli ce-
pente uentu: & romanis ingens animus acceſſit. Itaq; ipſi euocauerunt ex Hispania. P. Corneliu
Scipionem. Is Romam cum ingenti gloria uenit. Per idem tempus Herofolimis pontifex mā-
ximus Onias ſimonis filius claruit. Quinto Cecilio & Luitio Valerio cōſulibus omnes ciuita-
tes quae in Brutis ab Hannibale tenebatur: Romanis ſe tradi derunt. Anno quarto decimo poſt
quam in Italiam Hannibal uenerat. Scipio qui multa bene in Hispania egerat: conſul eſt fa-
ctus: & in Africa miſſus. Cui uiro diuinũ quiddam in eſſe exiſtimabatur: a deo ut putaretur
etiam cum numinibus habere ſermonem. In Africa contra Annonem ducem Afrorum pugna-
uit & exercitum eius interfecit. Secundo praelio caſtra cepit cum. iiii. milibus & quingentiſ mi-
litibus: undecim milibus occiſis: Syphacem Numidiae regem qui ſe afris coniunxerat cepit: &

Marcellus
Attalus
Anno
Cn. Fuluius

P. Fabius maximus
Cortalo
L. Scipio

Tarentu con-
tur

Appius Claudius neri
Luitius Salinator

Omas filius
Simonis
Q. Cecilius
L. Valerius
Anno
Syphax

Conſul

castra eius inuadit. Syphax cum nobilissimis numidis & infinitis spoliis: Romam a Scipione mittitur. Quare audita omnis fere Italia Hannibalem deserit: ipse a Carthagenensibus redire i Africa iubetur: qua Scipio uastabat, Ita anno .xvii. ab Hannibale Italia liberata est: quam flens dicitur reliquisse. Legati Carthagenensium pacem a Scipione petierunt: & ab eo ad festinatum Romam missi sunt. xlv. diebus his induriae datae sunt: quousque Romam ire & regredi possent: & .xxx. milia pondo argenti ab his accepta sunt. Senatus ex arbitrio Scipionis pacem iussit cum Carthagenensibus fieri, Scipio his conditionibus dedit: ne amplius quam .xxx. naues haberent: & quingenta milia pondo argenti darent: captiuos & perfugas redderent. Interim Hannibale ueniente ad Africam pax turbata est: multa hostilia ab Afris facta sunt. Legati tamen eorum ex urbe uenientes a romanis capti sunt: & iubente Scipione dimissi. Hannibal quoque frequentibus praeliis uictus a Scipione petere etiam ipse coepit pacem. Cum itaque uictum esset ad colloquium iisdem conditionibus data est: quibus prius additis quingentis milibus pondo argenti: centum milibus librarum propter nouam perfidiam, Carthagenensibus conditiones displicuerunt: iusserunt Hannibalem pugnare. Infertur a Scipione & Massinissa rege Numidarum: qui amicitiam cum Scipione fecerat Carthagini bellum. Hannibal tres exploratores ad Scipionis castra misit: quos captos Scipio circumduci per castra iussit: ostendique etiam historum exercitum: mox prandium dari & dimitti: ut renuntiarent Hannibali: quae apud Romanos uiderent. Intera praelium ab utroque duce instructum est: quae uix ulla memoria fuit: cum peritissimi uiri copias suas ad bellum educerent. Scipio uictor recedit: pene ipso Hannibale capto qui primum cum multis equitibus: deinde cum uiginti: postremo cum quattuor euasit. Inuenta in castris Hannibalis argenti pondus .xx. milia auri octingenta caetera supellestilia copiosa. Post id certamen pax cum Carthagenensibus facta est: Scipio Romam rediit: & ingenti gloria triumphauit: atque Africanus ex eo appellari coepit. Finem accepit secundum punicum bellum post annum nonum decimum quae ceperat.

Massinissa

T. Quinti Flamini

Demetrii

Nabis

Armenes

in capite in libertate asseriti radebant

L. Furius

Ticinum condita Antioch

P. Cornelii Scipio

consul

Atilius Glabrio

P. Scipio Africanus

consul

T. Sempronius Longus

Cumemia

L. Cornelii Scipio

C. Iulius Cumens

Eutropij uiri clarissimi de gestis romanorum liber quartus. Transacto punico bello secutum est Macedonicum contra Philippum regem. I. & quingentesimo primo anno ab urbe condita. Titus Quintus Flaminus aduersus Philippum regem mittitur: & prospere gessit: & pax ei allata est his legibus: ne graecis ciuitatibus: quas Romani contra eum defenderant: bellum inferret: ut captiuos & transfugas redderet: quingenta solas naues haberet: reliquas Romanis daret: & per annos decies quaterna milia pondo argenti praestaret: & obsidem daret filium suum Demetrium. Titus Quintus Flaminus etiam Lacedaemoniis intulit bellum: & ducem eorum Nabidem uicit: & quibus uoluit conditionibus in fidem accepit: ingenti gloria triumphauit: duxit ante currum nobilissimos obsides Demetrium Philippi filium: & Armenem Nabidis. Romani capti uique sub Hannibale per Graeciam uenditi fuerant uniuersi recepti capitibus rasi sunt ob deterfam seruitutem: currum triumphantis secuti sunt. Eodem tempore in subres Boii: a quibus Ticinum ciuitas condita est: atque Cenomanni contractis uniuiribus cum Amilcare Poenorum duce: qui in Italia remanserat: Cremonam Placentiamque uastantes: difficili bello: a Lucio Furio praetore sunt superati. Consul Marcellus in Aetrua a Boiis oppressus: magnam partem exercitus perdidit. Cui postea Furius alter consul auxilio accessit: atque ita uniuersam Boiorum gentem igni ferroque uastantes: prope modum usque ad nihilum deleuerunt. Transacto bello Macedonico secutum est Syriacum contra Antiochum regem. P. Cornelio Scipione: Atilio Glabrio consulibus. Huic Antiocho Hannibal se iunxerat Carthaginem patriam suam metu ne Romanis traderetur: relinquens. Atilius Glabrio in Achaia bene pugnavit: castra regis Antiochi nocturna pugna capta sunt. Ipse fugatur. Philippo qui contra Antiochum Romanis auxilio fuit filius Demetrius redditus est. Publio Scipione Africano iterum: Tito Sempronio Longo consulibus: apud Mediolanum decem milia Gallorum caesa. Romanorum uero .v. milia occisa sunt. Minutius Liguribus in extremum periculi adductus: & insidiis hostium circumuentus: uix Numidarum equitum industria liberatus est. L. Cornelio Scipione. C. Laelio consulibus: Scipio Africanus fratri suo Cornelio Scipioni consuli legatus contra Antiochum profectus est. Hannibal qui cum Antiocho erat nauali praelio uictus est. Ipse postea Antiochus circa sepulchrum magnesia Asiae ciuitatem a consule Cornelio Scipione ingenti praelio fufus est: auxilio fuit in ea pugna Romanis Eumenes Attali regis frater: qui Eumensiam in Phrygia condidit. Quinq; milia equitum eo certamine ex parte regis occisa sunt. Tunc rex Antiochus pacem petiit: iisdem conditionibus data est a senatu quae uictis: quibus ante offerebatur: ut ex Europa & Asia recederet: atque intra taurum se contineret: decem milia talentorum: & .xx. obsides praerberet. Hannibalem concitatorum praelii dederet. Eumeni regi donatae sunt a senatu omnes Asiae ciuitates: quas Antiochus bello per-

diderat: & Rhodus qui auxilium romanis contra regem Antiochum tulerunt: multae urbes concessae sunt. Scipio Romam rediit: & ingenti gloria triumphauit. Nomen & ipse ad imitari onem fratris Asianus accepit: quia Asiam uicerat: sicuti frater ipsius propter Africam dominum Africanus appellabatur. L. Bebius in Hispaniam proficiscens: a Liguribus circumuentus cum uniuerso exercitu occisus est: unde a deo nenunciari quidem superfuisse constat: ut in terminationem ipsam Romae Massilienses nunciare curauerint. Marcus consul aduersus Ligures profectus: superatusque .iiii. milia militum amisit. Spurio Posthumio Albino: Marco Philippo consulibus: Marcus Fuluius de aetholis triumphauit. Hannibal qui uictus Antiocho ne romanis traderetur ad Prusiam Bithyniae regem fugerat: repetitus etiam ab eo est per Titum Quintum Flaminium: & cum tradendus esset romanis uenenum bibit: & apud Libissam in finibus Nicomediensium sepultus est. Eodem anno Scipio Africanus ab ingrata sibi urbe diu exulans: apud Amitemum morbo periit. Tunc Vulcani insula: quae ante non fuerat: repente in mari est edita. His quoque diebus actum est: quod de Heliodoro Machabeorum narrat historia. Philippo rege Macedoniae mortuo: qui & aduersum Romanos bellum gesserat: & postea Romanis contra Antiochum auxilium tulerat: filius eius Perseus in Macedonia rebellauit: ingentibus copiis ad bellum paratis. Nam adiutores habebat Cotum Thraciae regem Illyrici regem Gentium nomine. Romanis autem in auxilium erant Eumenes Asiae rex Artaxerxes Cappadociae: Antiochus Syriae: Ptolemeus Aegypti: Massinissa Numidiae. Prusias autem rex Bithyniae: quae sororem Persei uxorem haberet: utriusque te aequum praebuit. Dux romanorum P. Lucinius consul contra eum missus est: & a rege graui praelio uictus: neque tamen romani quae superati regi petenti pacem praestare uoluerunt: nisi his conditionibus: ut se & suos senatui: & populo romano dederet. Mox missus contra eum Lucius Aemilius Paulus consul: & illyricum C. Anitius praetor contra Gentium: sed Gentium facile uno praelio uictus: mox se dedit. Marter eius & uxor & duo filii: frater quoque eius simul in potestate romanorum uenerunt: bello ita .xxx. dies perfecto. Ante cognitum est Gentium uictum: quae coeptum bellum nunciaretur. Cum Perseo autem Aemilius Paulus consul tertio nonas septembris dimicauit: uictusque est rex cum .xx. milibus peditum eius occisus. Equitatus cum rege interfugit. Milites quos amiserat: Romanis se dederunt. Rex cum desereretur ab amicis uenit in Pauli potestatem: sed honorem et Aemilius Paulus: non quasi uictus adhibuit. Nam & uolentem ad pedes sibi cadere: non permisit: & iuxta se in cella collocauit. Macedoniis & illyriis haec leges a romanis datae sunt: ut liberi essent: & dimidium eis tributorum praestarent: quae regibus praestitissent. Ut appareret populum romano pro aequitate magis quam auidia dimicare. Itaque in conuentu infinitorum populorum Paulus haec pronunciauit: & legationes multarum gentium: quae ad eum uenerant: magnificentissimo pauit conuiuio: dicens eiusdem esse hominis debere & bello uincere: & conuiuii apparatu elegantem esse. Mox septuaginta ciuitates Epyri quae rebellauerant cepit: praedam militibus distribuit: Romanis ingenti pompa rediit: In naue Persei: quae inusitatae magnitudinis fuisse traditur: a deo ut .xvi. ordines dicatur habuisse remorum. Triumphauit etiam magnificentissime in curru aureo cum duobus filiis suis utroque latere astantibus. Ducti sunt ante currum regis filii: & ipse Perseus quadraginta quinque annos natus. Post eum etiam C. Anitius de illyricis triumphauit. Gentium cum fratre & filiis ante currum ductus est. Ad hoc spectaculum reges multarum gentium Romam uenerant. Inter alios etiam Attalus atque Eumenes Asiae reges: & Prusias Bithyniae magno honore excepti sunt: & permittente senatu dona at tulerunt in capitolio poluerunt. Prusias etiam filium suum Nicomedeum senatui commendauit. Caput secundum.

L. Bebius
Spurius Posthumius
Albinus
M. Philippus
M. Fuluius
Prusias
Heliodorus
Philippus
Perseus
Cotys
Gentius
Axiarates
P. Licinius
L. Aemilius Paulus
C. Anitius
Gentius

Lebyssa
Africanus
Mors
Vulcani
insula

Anno ab urbe condita .d.c. Lucio Licinio: Lucullo Posthumio Altino consulibus: cum omnes Romanos ingens Celtiberorum metus inuasisset: & ex omnibus non esset qui ire in Hispaniam uel miles uel legatus auderet: Publius Scipio qui post Africanus erat: ultro sese militaturum in Hispaniam obtulit: cum tamen in Macedoniam forte iam deputatus esset. Itaque profectus in Hispaniam magnas strages gentium dedit: sapienter etiam militis quae ducis usus officium. Nam & barbarum prouocantem singulariter congressus occidit. Sergius autem Galba praetor a Lusitanis magno praelio uictus est: uniuersoque exercitu amisso ipse cum paucis uix elapsus euasit. In sequenti anno Lucius Minutius in Hispania bene pugnavit. Marcellus postea consul res ibidem prospere gessit. Tertium deinde bellum contra Carthaginem suscipitur. Caput .iii.

Attalus
Cumens
Prusias
L. Licinius
Lucullus Posthumius
Albinus
P. Scipio Africanus
Sergius Galba
L. Minutius
Marcellus
L. Mallius Censorinus
M. Mallius

Co
Co

Iibus passuū habitare iussi sunt. Carthaginenses dolorem ac desperationem contulerūt: aut defensuri ciuitatem: aut cum ipsa sepeliendi. Moxq; sibi duos Asdrubales duces creauerunt: armaq; facere aggressi; postq; aes ferrumq; defecit: aurea; argenteaq; facere coeperunt. Consul Iescum aliquantam muri partem machinis diruissent: a carthaginensibus uicti sunt; atq; repulsi. Quos fugientes Scipio tunc tribunus militum repulso intra muros hoste defendit. Famea dux alius equitatuū carthaginensium præerat. Igitur Scipio tunc Scipionis Africani nepos; tribunus ut dictum est militum ibi militabat; huius apud omnes ingens metus & reuerentia erat. Nam & paratissimus ad dimicandum & consultissimus habebatur. Itaq; per eū multa a consulibus prospere gesta sunt. Neq; quicq; magis Asdrubal uel Famea uitabant; q̄ contra eam romanorū partem committere ubi Scipio dimicabat. Per idem tempus Massinissa rex Numidarum; per annos sexaginta fere amicus populi Ro. anno uitæ suæ. lxxxvii. mortuus est. xliiii. filiis relictis. Scipionem diuiforem inter filios suos esse iussit. Cum igitur clare Scipio nis nomen esset; iuuenis adhuc consul est factus; & cōtra Carthaginem est missus; contra quādum sex continuis diebus noctibusq; pugnaſset; ultima carthaginenses desperatione ad dediti onem traxit; petentes ut quos belli clades reliquos fecisset; saltim seruire liceret; ac primum agmen mulierū; satis miserabile post uiros descendit. Nam fuisse mulierū uiginti quinque; m. uiros; triginta milia traditū est. Rex Asdrubal se ultro dedit. Transfugæ qui Aesculapii tem / plum occupauerant; uoluntario præcipitio dati; igne consumpti sunt. Vxor Asdrubalis se suosq; filios cū fœmineo furore; in medium iecit incendiū. Ipsa autem ciuitas. xvi. diebus contiuisarsit; miserūq; spectaculū suis uictoribus præbuit. Omnium multitudo captiuorū; exceptis paucis principibus uenū data est. Diruta est autem Carthago omni murali lapide in puluere comminuto; cuius fuisse situs huiusmodi dicitur; uiginti duo milia passuū muro amplexa; tota pene mari cingebatur absq; faucibus; qui tribus milibus passuū aperiebantur. Is locus murum triginta pedes latū habuit; saxo quadrato in altitudine cubitorū; quadraginta a saxo cui Birse nomen erat; paulo amplius q̄ duo milia passuū tenebat; ex una parte murus communis urbis & Birse imminens mari; quod mare stagnum dicitur; quoniam obiectu protætæ linguæ strāgulatur. Spolia ibi iuētā; quæ de uariarū ciuitatū excidiis Carthago collegerat; & ornāmēta urbiū ciuitatibus Sicilia; Italia; & Africa reddidit; quæ sua recognoscebat. Ita Carthago se pringentesimo anno postq̄ condita erat; delata est. Ita quarto anno postq̄ coeptū fuit bellum tertiū terminatū est. Scipio nomen quod auus eius acceperat; meruit; scilicet ut propter uir / ritem ei us etiam ipse Africanus iunior uocaretur. Eodem tempore Corinthum tunc toto orbe urbiū longe omniū opulentissimam imperante Mumio consule Metellus prætor deuicit in qua infinitū aurum; argentū; æs; & ferrū in conflagratione incendiū commixtū est. Vnde nouū fluxit metalli genus; ad similitudinem cuius mixturæ usq; hodie æs Corinthiū; uel uasa Corinthia dicuntur. Interim in Macedonia quidam Pseudo Philippus arma mouit; & Romanum prætorum Publiū Panetiū contra se missū ad internitionem uicit. Post eum Quintus Cecilius Metellus dux a romanis contra Pseudo Philippū missus est; & uiginti quinque milia ex militibus eius occisis Macedonia recepit. Ipsum etiam Pseudo Philippū in potestate suam redegit. Corinthi etiam bellum indicitum est nobilissimæ ciuitati Græciæ propter in / iuriam legatorū romanorū; hanc Mumius cepit; & diruit. Tres igitur Romæ simul celeberrimi triūphi fuerunt; Africani ex Africa; ante cuius currum ductus est Asdrubal; Metelli ex Macedonia; cuius currū præcessit Andariscus; qui & Pseudo Philippus dicitur. Mumius ex Corintho ante quem signa ænea & pictæ tabulæ; & alia urbis clarissimæ ornamenta prælata sūt uir; & cū iam se decem milia haberet armatorū; a Tremellio quaestore superatus ē. His diebus Androgynus Romæ uisus; iussu aruspiciū in mare mersus est. Eodem tempore Metellus in celtiberia apud Hispanos res egregias gessit. Successit ei Quintus Pompeius; nec multo post Quintus quoq; Cæpio ad idem bellū missus est; in quod quidē Viriatus contra romanos in Lusitania gerebat. Quo metu Viriatus a suis interfectus est; cū quattuordecim annos Hispanias aduersum romanos mouisset. Pastor primo fuit; mox latronum dux. Postremo tātōs ad bellum populos concitauit; ut assertor contra romanos Hispaniæ putaretur. Huic namq; primus sextus Vetulius prætor occurrit; qui toto exercitu cæso; uix fuga lapsus euasit. Deinde Caiū Plautiū prætorē idem Viriatus multis præliis fractū; fugauit. Post hæc Claudiū Vnima / miū cū omni exercitu superauit. Deinde cū interfectores eius premiū a Scipione consule peterent; responsū est nunq̄ romanis placuisse imperatores a suis militibus interfici. Eo tempore Romæ puer ex ancilla natus est quadrupes; quadrimanus; oculis quattuor; auribus totidē naturam uirilem duplicem habens. In Bononiensi agro fruges in arboribus natæ sunt mense Ianuario. Quintus Pompeius deinde consul a Numantinis; quæ Hispania ciuitas opulentissima fuit; superatus pacem ignobilem fecit. Post eum Caius Hostilius Mancinus consul. Iterū

Scipio Tribunus Famea

Massinissa filios reliquit 44

Asdrubal Carthago euerſa

Byrsa locus

Corinthus euerſa

Tres romæ primi triūphi

Androgynus

- Mumius
- Metellus
- Pseudophilippus
- P. Pompeius
- Q. Cecilius Metellus
- Andariscus
- Pseudopsephes
- Tremellius
- Q. Pompeius
- Q. Cæpio
- Viriatus
- Sextus Vetulius
- C. Plautius
- Claudius Vnimanus
- Q. Pompeius
- C. Hostilius Mancinus

cū Numantinis pacem fecit in famem; quam populus & senatus iussit infringi; atq; ipsum Mancinum hostibus tradi; ut in illo quasi auctore fœderis uindicarent; cū per continuos annos quattuordecim cum solis quattuor milibus. xl. milia romanorū protriuisent. Post tantam igitur ignominiam qua a Numantinis bis romani exercitus fuerant subiugati; Publius Scipio Africanus secundo factus consul; & ad Numantiam missus est. Is primū militem uitiosum & ignauū exercendo magis q̄ puniendo sine aliqua acerbitate correxit. Mox pugna cū Numantinis commissa exercitus romanus oppressus Numantinorū terga conuertit. Sed increpatione & minis obiectantibus se consul; tandem indignatus in hostem rediit; & quem fugiebat; fugere compulit; unde quanuis Scipio lætatur sit; tamen ultra bellū aduersus eos audendum non esse professus est. Itaq; urbem oblidione conclusit; uallo circumdedit. Cumq; diu conclusa fame laborarent; pugnaq; facultatem exposcerent; ut mori eis quasi uiris liceret. Nouissime larga prius portione calefacti; quæ madefactis frugibus confici solent; subito super romanos irruere. Atrox diu certamen; & usq; ad periculū romanorū fuit. Iterūq; romani pugnare se aduersus Numantinos fugiendo probassent; nisi sub Scipione pugnaſſent. Numantini interfectis suis fortissimis bello cedunt; compotitis tamen ordinibus; nec sicut fugientes in urbem reuertuntur. Corpora interfectorū; ad sepulturam oblata accipere noluerunt. Clausaq; urbe cū cetera pariter ferro ueneno atq; igne consumpti sunt. Romani nihil aliud quam securitatem ex his adepti sunt; seq; magis euasisse Numantinos; q̄ uicisse dixerunt. Vnū Numantinū uictoris cathena non tenuit; quicquid suppellectilis fuit; ignis assumpsit. Tunc Scipio Tiresiū quēdam Celticū principem consuluit; qua de causa Numantia aut prius inuicta; aut post euerſa fuisset. Tiresus respondit. Concordia uictoriam; discordia exitum præbuit. Hac tempe / state apud iudæos occiso Iuda Machabeo frater eius Ionathas pontifex habebatur. Tūc etiā claruit apud Brundisium Pacuuius tragœdiarū scriptor. Igitur Scipio multas hispaniæ ciuitates partim cepit; & partim in deditiōnem accepit. Numantiam a solo euerit; reliquam prouinciam in fidem accepit. Eodem tempore Attalus rex Asiae frater Eumenis mortuus est; hæredemq; populum romanū reliquit; Ita imperio romano per testamentū Asia accessit. Mox et Decimus Iunius Brutus de calceis & Lusitanis triūphauit magna gloria. Et post Scipio Africanus de Numantinis secundū triumphū egit. xiiii. anno postq̄ priorem de Africa egerat. Interea in Sicilia bellum est seruile exortū; ac per Fuluiū & Rutilium amplius q̄ uiginti milia tūc seruorū; trucidata sunt Minturnis. ccccl. serui in crucem suspensi sunt apud Sueſſam uero. iiii. milia seruorū; a Quinto Metello; & Cneo Seruilio oppressa narrantur. Motum interim in Asia bellum est ab Aristonico Eumenis filio; qui ex concubina conceptus fuerat. Is Eumenis frater Attali fuerat. Aduersus eum missus est. L. Crassus habens infinita regum auxilia. Nam & bythyniæ rex Nicomedes romanos iuuit; & Mithridates Ponticus; cum quo bellum postea grauissimum fuit; & Ariarates Cappadox; & Polemēnes Paphlagon; uictus est tamen Crassus; & ab hostibus captus est; qui magis mori eligens q̄ a barbaro abduci; uirgam qua equū agebat; Tocolū se tenentis iniicit; moxq; ab eo confossus est; caput enim Aristonico oblatū est; corpus Smyrnæ sepultum est. Postea Perpenna consul romanus; qui successor Crasso ueniebat audita belli fortuna; ad Asiam celerat; & acie uictū Aristonicū apud Stratonicensiū ciuitatem quo confugerat fame ad deditiōnem compulit. Aristonicus iussu senatus Romæ in carcere strangulatus. Triumphari enim de eo non poterat; quia Perpenna apud Pergamū Romam rediens diem obierat. His diebus tanta per totam Africam locustarum multitudo conualuit ut simul fruges & herbas; arborum folia; corticesq; corroderent; quæ repentino uento sublata; in Africano sunt pelago demersæ. Sed cum earū acerbos fluctus per extenta littora pertulissent; pestiferum odorem putrefacta congeries exhalauit. Vnde omniū animantiū auium pecudumq; ac bestiarū; pestis existens uitium corruptionis ampliauit. Qua pestilentia in Numidia. d. cccc. milia hominum; circa Carthaginem uero plusq̄. cc. m. Romanorū; uero militū qui ibi ad præsidium erant. xxx. milia extincta sunt. Lucio Cecilio Metello; & Tito Quinto Flamini consulibus Carthago in Africa iussu senatus reparata est; quæ nunc manet annis duobus; & uiginti euolutis postq̄ a Scipione fuerat euerſa; deducti sunt ciues romani. C. iiii. Nno sexcentesimo uigesimo septimo ab urbe condita Caius Cassius Longinus; & Sextus Domitius Caluinus consules Gallis transalpinis bellum intulerunt & Arbenno / rum tunc nobilissimæ ciuitati atq; eorum regi Viturto; infinitamq; multitudinem iuxta Rhodanum fluuium interfecerunt. Demq; cum Viturtus paucitatem romanorū uix ad escam canibus quos in agmine habebat sufficere posse iactaret; & ipse. clxxx. milia armatorū haberet; conferta pugna a romanis superatus est. Ex cuius exercitu partim in bello; partim submersi cum ponte; quem sibi iunctis nauibus supra Rhodanum extruxerant cl. m. perierunt; præda ex torquibus gallog; ingens sublata est. Viturtus se Domitio deditit; atq; ab eo Romam ductus est; magnaq; gloria consules ambo triumpharunt. Marco Por /

Numantini uicti

Tiresus
Iudas machabeus
Jonathas
Attalus Pacuuius
Eumenis
Decimus iunius brutus

Sueſſa Sueſſa
Q. Metellus
Cn. Seruilius
Aristonicus
L. Crassus
Nicomedes
Mithridates
Polemēnes
Perpenna

L. Cecilius Metellus
T. Quintus Flaminius
C. Cassius Longinus
Sextus Domitius Caluinus
Virtutus

Marius Ma... guine in deditioem accepit. Sed cum Romae mutati consules essent: Marius Marii filius; ac Papius Carbo consulatum accepissent, Sylla contra Marium iuniorē dimicavit; & .xv. milia eius occidit. cccc. de suis perdidit. Sylla deinde cum Campanio Samnitum ducē ex reliquis copiis ad portam collinam signa contulit. lxxx. milia hominum occidit. Mox etiam urbem ingressus tria milia hominum contra fidem datam inermes peremit. Cumq; magna crudelitate a duersus fontes in fontesque saeuiret: Quintus Catulus palam Syllae dixit. Cum quibus tandem uicturi sumus in bello armatos: si in pace inermes occidimus: Sylla dehinc Marium de caprili casa extractum uincire iussit: ductumq; trans tiberim: oculis effossis: membris minutatim fractis uel exactis trucidari. Marium Marii filium Preneeste persecutus obsedit: & ad mortem compulit. Rursum pugnam grauissimam habuit contra Lampanium & Carinatem duces partimarianae ad portam collinam. lxxx. milia hostium in eo praelio contra Syllam fuisse dicuntur: duodecim milia se Syllae dederunt. Caeteri in acie in castris in fuga i fatiabili ira uictoris consumpti sunt. Cn. quoq; Carbo consul alter ab Arimino in Sicilia fugit: & ibi per Cneum Pompeium interfectus est: quem adolescentem Sylla annos unum & uiginti natum cognita eius industria tantis exercitiis praefecerat: ut secundus a Sylla haberetur. Occiso ergo Carbone Siciliam Pompeius recepit: transgressus inde ad Africam Domitium marianae partis ducem: & Ierdam regem Mauritaniae: qui Domitio auxilium ferebat: occidit. Post haec Sylla de Mithridate ingenti gloria triumphauit. Cneus etiam Pompeius qd nulli romanorum tributum erat: quartum & uigesimalium annum agens de Africa triumphauit. Hunc finem habuerunt duo belli funestissima Italica: quod iociale dictum est: & ciuile: quae ambo tractata sunt per annos decem. Consumperunt autem ultra centum quinquaginta milia hominum uiros consulares. xxiii. praetores. vii. aedilicios. lx. senatores fere. c. c. Post haec tamen Sylla mortuo Lepidus marianae partis a duersus Catulum Syllanum ducem confulgens: bellum reparauit: bis tunc acie certatum est. Plurimi romanorum extincti: romanorum ciuitas pro eo quod illuc Scipio Lepidi filius confugisset: expugnata: & capta est. Brutus in cisalpinam Galliam fugiens apud Regium interfectus est. Hoc tempore Hierosolymis Alexandra uxor Alexandri regnabat: ex cuius aetate iudaeos rerum confusio & uariae clades oppressere.

MEUTROPII UIRI CLARISSIMI DE GESTIS ROMANORUM LIBER SEXTUS. ARCO AEMILIO LEPIDO: QUINTO CATULO CONSULIBUS. Cum Sylla rem publicam composuisset: bella noua exarserunt. Vnum in Hispania: aliud in Paphlagonia & Sicilia: Tertium in Macedonia: Quartum in Dalmatia. Na Sertorius qui partium marianarum fuerat timens fortunam eorum: qui in terempti erant: ad bellum commouit Hispanias. Missi sunt contra eum duces Quintus Cecilius: Metellus filius eius: qui Iugurtham regem uicit & Lucius Domitius praetor. A Sertorii ducē Herculeo Domitius occisus est: Metellus uario successu contra Sertorium dimicauit. Postea cum impar pugnae solus Metellus putaretur: Cneus Pompeius ad Hispanias missus est: ita duobus ducibus a duersus Sertorium fortuna uaria saepe pugnauit. Octauo decimo anno per suos occisus est: & finis ei bello datus est: per Cneum Pompeium adolescentem: & Quintum Metellum Pium: atq; omnes prope Hispaniae in ditionem populi romani redactae sunt. Ad Macedoniam missus est Appius Claudius. Post consulatum leuia praelia habuit: contra uarias gentes quae Verodopam prouinciam incolebant: atq; ibi morbo mortuus est. Missus ei successor. Cn. Scribonius Curio intra triennium finem bello dedit. Ad Ciliciam & Pamphiliam missus est post Seruilius ex consularibus uir strenuus. Is Ciliciam subegit. Liciae urbes clarissimas oppugnauit: & cepit. In his Faselidam: Olympum: Coracum Ciliciae regem. Is faurosque aggressus ad deditioem redegit: atq; intra triennium bello finem dedit. Primus omnium romanorum in Isauriam iter fecit. Is reuertens triumphum accepit: & nomen Isaurici meruit. Ac in Illyricum missus est Cneo Cosconio proconsole. Is multam etiam partem Dalmatiae subegit. Salona cepit: & coepo bello Romam post biennium rediit. His dem temporibus consul Marcus Aemilius Lepidus Catulo collega ciuile bellum uoluit commouere. Intra tamen unam aetatem motus eius oppressus est. Ita uno tempore multi simul triumphati fuerunt. Metelli ex Hispania. Pompeii secundus ex hispania: Curionis ex Macedonia. Seruili ex Isauria. Ca. ii.

ANNO URBS CONDITA SEXCENTESIMO SEPTUAGESIMO SEXTO. L. LICINIO LUCULLO: & M. AURELIO CORTA CONSULIBUS MORTUUS E NICOMEDES REX BITHYNIAE: & PRETAMENIU. POPULU ROMAE HERED ECECIT. MITHRIDATES PACE RUPTA BITHYNIA & ASIA RURSUS UOLUIT IUADERE. ADUERFUSEU AMBO CONSULES MISSI NO UNAM HUIERE FORTUNA. CORTA APD CALCEDONE UICTUS AB EO ACIE: ET INTRA OPPIDU COACTUS E & OBSESSUS. SED CU SE INDE MITHRIDATES CYZICU TRASTULISSET: UT CYZICO CA

Conf
M. Aemylii Lepidus
Q. Catulus
Sertorius
Q. Cecilius metellus
L. Domitius
Herculeus
Pompeius
Q. Metellus prius
Appius claudius
Cn. Scribonius curio
Salona
Seruilius
Coracum
Cn. Cosconius
M. Aemylius Lepidus
Catulus
L. Licinius Lucullus
M. Aurelius Cotta
Nicomedes

pto tota Asia inuaderet: Lucullusei alter consul occurrit. Ac dum mithridates in obsidione cyzici comoraretur: ipse eum a tergo obsedit: fameq; consumpsit: & multis plius uicit. Postremo Byzantium: q nunc Constantinopolis est: fugauit: nauali quoq; plio duces eius Lucullus opprefsit. Ita una hyeme & aestate a Lucullo ad centum fere milia hoium regis extincta sunt. Anno urbis Romae. dc. lxxviii. Macedoniam puinciam. M. Licinius Lucullus accepit: cofobrinus eius qui contra Mithridatem bellu gerebat. Et in Italia nouum bellu subito comotum est. Septuaginta. n. & quattuor gladiatores ducibus Parca: Orixo & Oenamao effracto Capuae Iudo fugerunt. Vesubium monte occupauerunt. Vnde erumpentes Clodius pconis: qui eos obsidione cinxerat: castra expugnauerunt: ipsoq; in fugam acto cuncta in pdam auerterunt. Inde per Cosentiam & Metapontu circumducti: ingetia breui agmina collegerunt. Itaq; cum caedibus: incendiis: rapinis: stuprisq; omnia miscerentur: multaq; se matronae ob dolore pudoris uiolati neca fessent: pene non leuius bellum mox q Hannibal mouerunt. Nam multis ducibus: & duobus simul Romanog; consulibus uictis. lx. fere milium armatorog; exercitum cogregauerunt. Vicitq; sunt in Apulia a. M. Licio Crasso proconsole: & post multas calamitates Italiae tertio anno bello huic finis impositus est.

SEXCENTESIMO OCTOGESIMO PRIMO ANNO URBS CONDITA. P. CORNELIO TANTUM DUO GRAUIA BELLA IMPRO ROMANO ERANT: MITHRIDATICUM & MACEDONICU. HAC DUO LUCULLI AGEbant. LUCIUS LUCULLUS & MARCUS LUCULLUS. LUCIUS ERGO LUCULLUS POST PUGNA CYZICENAM: qua uicerat Mithridatem: & naualem: qua duces eius opprefserat: persecutus est eum: & recepta Paphlagonia atq; Bithynia et regnu eius iua sit. Sinope & Misone ciuitates Ponti nobilissimas cepit. Secundo bello apd Gaueran ciuitate: quo ingentes copias ex omni regno adduxerat. Mithridates cum. xxx. milibus terrissima regis: a quinque romanoru militibus uastata essent. Mithridates fugatus: & castra eius direpta: Armenia quoq; minor: quam tenuerat: eidem sublata est. Susceptus tñ est Mithridates post fugam a Tigraue Armeniae rege: q tum ingeti gloria impabat. Persas saepe uicerat. Mesopotamiam occupauerat & Syriam Phoenicis prem. Ergo Lucullus repetens hoste fugatum: et regnum Tigranis: q armenis impabat ingressus est Tigranocertam ciuitate Arziane nobilissimam regni armeni accepit: ipsum regem cu sexcentis milibus libanariis: & centu milibus sagittariog; & armatoru ueniente decem octo militu hnsita uicit: ut magnam prem armenog; deleuerit. Inde Nisibi profectus: eam quoq; ciuitate cum regis fratre cepit. Sed hi quos in Ponto Lucullus reliquerat cum exercitus pre: ut regiones uictas et romanog; tuerentur: negligenter se & auare agentes: occasione irerum Mithridati in Pontum irrumpendi dederunt: atq; ita bellu renouatum est. Lucullo paranti: capta Nisibi contra persas expeditionem successor est missus. Alter autem Lucullus: qui Macedoniam administrabat: Bessis primus Romanorum itulit bellum: atq; eos ingenti plio in Hemo monte supauit: oppidu Viscudania: qd bessis habitabant: eodem die quo aggressus est uicit. Cabule cepit: & usq; ad Danubium penetrauit. Expugnauit etiam gentes: quae rhodopeis montibus circumfusa sunt. Inter caetera dictu audituq; horrida quaedam in captiuos agebant. Ruptis cum poculo opus esset humanorum capitem ossibus cruentis capillatq; adhuc ac per interiores caernas male effuso cerebro oblitis: auide ac sine horrore: tanq; ueris poculis utebantur. Inde multas supra Pontum positas ciuitates aggressus est. Illic Apolloniam uertit: Galatiam: Parthenopolim: Thomos: Histrum: Burzia omnem cepit: belloq; confecto Romam rediit. Ambo tñ triumphauerunt. Lucullus qui contra Mithridatem pugnaerat: maiori gloria cum tantog; regnog; uictor rediisset. Ca. iiii.

CONFECTO BELLO MACEDONICO: MANENTE MITHRIDATICO: QUOD RECEDENTE LUCULLO REX COLLECTIS AUXILIIS REPARAUERAT: BELLUM CRETICUM ORTUM EST. AD ID MISSUS CECILIUS METELLUS INGENTIBUS PRAELIIS INTRA TRIENNIUM OMNEM PROUINCIAM CEPIT: APPELLATUSQUE EST CRETICUS: ATQ; EX INSULA TRIUMPHAUIT. QUO TEMPORE LIBYA QUOQUE ROMANO IMPERIO PER TESTAMENTUM APPIONIS: QUI REX EIUS FUERAT ACCESSIT: IN qua inclytas urbes erant Vernice: Ptolemais & Cyrene. Dum haec aguntur: pyratae omnia mari infestabant: ita ut Romanis toto orbe uictoribus: sola nauigatio tuta non esset. Quare id bellum Cneo Pompeio decretum est: quod intra paucos menses ingenti felicitate & celeritate confecit: mox ei delatum bellum etiam contra regem Mithridatem in Armenia minore nocturno praelio uicit: castra diripuit: quadraginta mille eius occidit: uiginti tantum de exercitu suo perdidit: & duos centuriones Mithridates cum uxore fugit & duobus comitibus. Neque multo post cum in suos saeuiret: & complures amicos suos necnon Exipodiam: Magaraeque filios suos trucidasset: Pharnaces alter filius eius exemplo fratrum territus: exercitum patris ad persequendum se missum conciliauit: & mox aduersum patrem duxit. Mithridates diu ex altissimo muro filium frustra pcatu: ubi inexorabile uidit: ita fertur exclamasse. Quonia inqt Pharnaces mori iubet: uos si estis dii patris: pcor ut qua docunq; hanc uoce ipe

Lucullus
M. Licinius Lucullus
Parca
Orixus
Oenamao
Clodius
M. Licinius Crassus
Ca. iiii.
P. Cornelius
L. Lucullus
M. Lucullus
Sinope
Misos
Gaueran
Tigranis
Tigranocerta V.
Clibanari milites
Vscudania
Cabule
Apollonia
Gallatia
Parthenopolis
Tomi
Istria
Burzia
Dexomice
Ptolemais
Cyrene
Exipodiam
Magara
Pharnaces

audiat a liberis suis. Statim descendens ad uxores: pellices ac filias suas uenenu oibus dedit. Quod cum ipse nouissimus oium haussisset: nec tñ ppter remedia qbus se pmunierat: uene no cõfici posset: Gallum quendã uitigis militẽ inuitauit: eiq; iugulũ pbuit. Hũc finem hũit Mithridates: periit aut apd' Bosphorũ uir ingẽtis industria & consilii: q regnauit annis quadraginta: uixit quinquaginta duos: contra Romanos bellum habuit annis quadraginta. Tigrani deinde Põpeius bellũ intulit: ille se eidẽ dedit: & in castra Põpeii. xvi. miliario ab Araxata uenit: ac dia dema suũ cum p̄cubisset ad genua Põpeii i manibus suis collocauit: qd' ei Põpeius reposuit: honorificeq; eum hitum regni tñ p̄re multauit: & grandis pecunia adẽpta est ei Suri: Phenice: Sophene. Septẽ. m. p̄reera talentorũ auri & argenti. cccc. m. qua populo ro. daret: quia bellũ sine cã Romanis comouisset. Pompeius et mox Albanis bellũ intulit & eorũ regem Herodẽ scilicet prudẽter uicit. Postremo p̄ epulas ac munera rogatus ueniã ei ac pacem dedit. Hiberiã quoq; regem artacem uicit acie: & in ditionẽ accepit. Armeniam minorẽ Deiotaro Galatiã regi donauit: qã socius belli mithridatici fuerat. Attalo & Polemoni Paphlagoniã reddidit. Aristarchũ colchis regem iposuit. Mox iturãos & arabes uicit. Et cum uenisset in Syriam: Seleunam uicinam Anthiochia ciuitatẽ: libertate donauit: quod regem Tigranem non recepisset. Anthiocensibus obsidẽm reddidit: aliquantum agrorũ Damascensibus dedit: quo locus sibi spatiosior fieret: delectatus amoenitate loci & aquarũ abundantia. Inde ad Iudãeam transgressus est. Hierosolimam caput gentis obsedit: non solum natura loci: uerum etiam ingenti muro: fossaq; maxime munitam. Cum alias aliis legioẽs: diu noctuq; succedere sine reque cogeret: uix tertio mense expugnauit. xiii. m. iudæorum occisis: ceteris in fidẽm acceptis: muros ciuitatis euerit: aquarũq; solo imperauit: cuius circuitus quattuor milium passuum dicitur fuisse. Cumq; aliquantos principes iudæorum securi percussisset: Hircanum sacerdotio restituit. Aristobolum captiuum Romam duxit. Hoc bellũ orientis cum. xxii. regibus se gessisse ipse Pompeius narrauit. His gestis in Asiam se recepit: & finem antiquissimo bello dedit. Marco Tullio Cicerone oratore: & Cneo Antonio consuli. Anno seq̄ cetero urbis conditã. lxxxix. L. Sergius Catilina nobilissimĩ gnũs uir: sed ingenii prauissimi ad delẽdam patriam coniuuauit cum quibusdam claris quidem: sed audacibus uiris a Cicerone urbe expulsus est. Socii eius deprehensi in carcere strangulati sunt. Ab Antonio altero consule Catilina ipse uictus plio est: & interfectus. dc. xc. anno urbis conditã. D. Iunio Syllano: & L. Murena cõsulis Metellus de Creta triumphauit. Põpeius de bello pyrrico & mithridatico: nulla unq̄ p̄pa triumpho similis fuit. Ducti sunt an̄ eius curã filii Mithridatis: filii Tigranis: & Aristobolus rex iudæorũ. Per lara ingẽs pecunia: aug. atq; argentũ infinitum. Hoc penultimum per orbem terrarũ graue bellum erat.

Mithridatis mors
Bosphorus
Vitiges
Põpei)
Herodes
Deiotarus
Galatiã rex
Artaces
Deiotarus
Attalus
Polemo
Aristarchus
Hircan)
Aristobolus
M. Tullius
Cn. Antonius
L. Sergius
Catilina
Iunius Syllanus
L. Murena
C. Julius
Cesar
L. Bibulus
Aristobolus
Titurius
Albinus
P. Cassius
Britannis bellũ illatum
a Cesare
Titurius
Arunculeius

Anno urbis conditã. dc. xc. viii. C. Iulius Cesar: q postea impauit cum. L. Bibulo cõsul factus: decreta ei Gallia transalpina & cisalpina & comata. Postea tenatus ad didit & Illyricũ cum legionibus denis. Primo uicit heluetios: q nunc squadri appellantur. Deinde uincẽdo bella grauisima usq; ad Oceanum britannicũ p̄cessit. Expugnauit nanq; in ea heluetios: tulingos: iacoboros: rauracos & boios: ex qbus xlvii. m. perẽpta sunt: cetera effugerunt. Deinde Ariobiscũ regem cui auxiliabatur Arudes: Marcomões: Tribeci: Vangiones: Vrientes: Eduse: & Sueui fugere cõpulit: duasq; uxores eius: totidẽq; filias cepit: oẽmq; exercitũ p. l. m. passuũ infatigabiliter cecidit. Post hoc gentẽ belgarũ: cui adheferant bello uagii cũ. lx. m. armatorũ. Sueuones cũ. l. m. Merui p̄reera: quorũ adeo idomiabentes. Adrapates et ambiani: menappi: caleti: uelocaces: uelomãdi: atuatici: condẽberes: burones: cerosimani: q uno noie germani uocatur: quorũ oium cum his quos supra dixi cclxxii. m. fuisse referuntur. Hi cum repẽte a filius erũpentes: exercitũ Cesaris p̄teritum in gnam uertissent: tandẽ hortatu Cesaris exercitus restitit: eosq; usq; ad internitiõnẽ pene deleuit. Dehinc Titurius Albinus legatus Cesaris a Ibercos: eburiones: Ixoniosq; incredibili caede deleuit. P. Cassius alter legatus ex aqtanis & cãtabris. xxxviii. m. interfecit. Cesar rursus germanos: q Rhenu transferat: & totas Gallias sibi subiicere pabant: bello adortus usq; ad internitiõnẽ cecidit: quorũ feruntur. cccc. xl. m. fuisse. Deinde factõ p̄te rhenu trãgressus sueuos maximã & ferocissimã gentẽ su pauit: quorũ esse centũ pagos multi pdi dere: totãq; Germaniam p̄terruit: mox i Gallia se recepit. Domuit atãnis. ix. fere oẽm Gallia: q inter alpes & flumen Rhodanũ: Rhenu & Oceanũ est: & circuitus patet: ab his trices cẽtena familia passuum. Britãnis mox et bellũ intulit: qbus an̄ eũ nec nomen qdem ro. cognitũ erat: eosq; uictos obsidibus acceptis: stipendiarios fecit. Gallia atã tributũ noie annũ ipauit festitiũ qdringenties. Germãosq; trã Rhenu aggressus imanis simis plis uicit. Inter tot successus ter male pugnauit: apd' arbenos semel p̄ns: & absensa Germania bis. Nam legati eius Titurius & Arunculeius per insidias cãsi sunt.

Ca. vi.

Circa eadem tpa anno urbis conditã. dcxcix. M. Licinius Crassus collega. Cn. Pompeii magni cõsultu secũdo cõtra Parthos missus: & cũ circa Carras cõtra Omõ & auspicia dimicasset: a Surena Orodis regis duce uictus: ad postremũ interfectus est cum filio clarissimo et uicẽ nois & p̄stantissimo iuene. Reliquia exercitus per Cassiũ q̄storem seruatae sunt: q singulari aĩo pditas res tãta uirtute restituit: ut p̄sas rediens trans Euphratẽ crebris plis uinceret. Hinc iam bellũ ciuile successit execrandũ & lachrymabile: quo p̄ter calamitates: q p̄reliis acciderũt: et romani nois fortuna mutata est. Cesar. n. rediẽs Gallia uictor: cepit poscere aliũ cõsultũ: atq; cũ sine dubietate aliq̄ ei de ferretur: contraditũ est a Marcello cõsule: a Bibulo: a Põpeio: a Catone: iussusq; ut demissis exercitibus ad urbẽ rediret: & ex Marcelli cõs. auctõritate ad legiones: q apd' Luceriã erant: Põpeius cũ impio missus ẽ: ppter quã iniuriã Cesar ab Arimino: ubi milites congregatos hẽbat: aduersum p̄riam cũ exercitu uẽit: cõsules cũ Põpeio senatusq; ois: atq; uniuerfa nobilitas ex urbe fugit: & in Graciã trãsiuit: apd' Epygũ: Macedoniã: Achaiã Põpeio duce senatus contra Cesarẽ bellũ parauit: Cesar uacuã urbẽ ingressus dictator se fecit: inde Hispanias petiit: ibi Põpeii exercitus ualidissimos & fortissimos cũ tribus ducibus. L. Afrãio. M. Petreio. M. Barbone supauit. Inde regressus in Graciã trãsiit: aduersum Põpeiu dimicauit. Primũ apd' Durachiũ primo plio uictus est & fugatus: euasit tñ qã nocte interueniente Põpeius seq̄ noluit. Dixitq; Cesar nec Põpeium scire uincere: & illa tñ die se posse supari. Deinde in Thessalia apd' Palepharlam cũ p̄ductis utrinq; ingẽtib; copiis dimicauit. Põpeii acies hũit. xl. m. peditũ: eqtes in sinistro cornu. dc. in dextro. d. p̄reera torius oriẽtis auxilia: totãq; nobilitatẽ inumeros senatores: p̄orios cõsulares: & q magnorũ iam bellorũ uictores fuissent. Cesar in acie sua hũit peditũ non itegra. xxx. m. eqtes mille. Nunq̄ ad huc romanã copiat in unũ neq; maiores neq; melioribus ducibus cõuenerant: totũ terrarũ orbẽ facile subacturã: si cõtra baros duceretur. Pugnatũ tñ est ingẽti cõtentione. Cũq; diu utrinq; dubia forte caderetur: atq; ex alia p̄te Põpeius inter hortandũ diceret. Parcite ciuib; nec tñ facerent: ex alio uero Cesar hoc facere urgeret dicens miles faciẽ feri. Tandẽ ois Põpeii exercitus fugit: castra eius direpta sunt. Ipse fugatus Alexandriã petiuit: ut a rege Aegypti: cui tutor a senatu datus fuerat ppter iuuenilẽ eius etatẽ acciperet auxilia: q fortunã magis q̄ amicitia secutus occidit Põpeium: caput eius & annulũ Cesarĩ misit: quo cõspecto Cesar et lachrymas fudisse dicit: tan ti uiri intues caput: & generi quondã sui. Mox Cesar Alexandriã uenit: p̄i quoq; Ptolemeus in insidias parauit: Cesar uicẽ insiditũ hostiũ pressus scaphã ascendit: q mox p̄dere subleq̄ntrium aggrauata ac merfa p. cc. passus ad nauẽ unã manu clauata: qua chartas tenebat natãdo puenit. Mox nauali certamine pulsatũ: magna facilitate classem regiã aut depressit aut cepit. Alexandrinis perentibus reddidit regẽ monitũ: ut amicitia magis romanã: q arma expiri studeret: q tñ ilico ut liber fuit: bellũ intulit: sed cõtinuo cũ toto exercitu suo & ipse deletus est. Nam. xx. m. hoĩum in eo bello cãsa referuntur. xii. m. cum. lxx. lõgis nauibus dedita: qn genti ex uictoribus cecidisse dñtur. Rex ipse adolescẽs scapha exceptus ut fugeret: multis in silientibus mersus necatusq; est. Corpus eius ad littus deuolutũ in iudicio lorice auree cognitum fuit. Cesar Alexandria potitus: regnũ Cleopatraz dedit Ptolomei forori: cum qua cõfuetudine stupri hũerat: q postea regio comitatu urbẽ ingressa est. Rediẽs inde Cesar Pharnacem Mithridatis magni filiũ: q Põpeio in auxiliũ apd' Thessalia fuerat: rebellantẽ in Põto & in multas populi ro. puincias occupate uicit acie. Postea ad mortẽ coegit. Inde Romam regressus tertio se cõs. fecit cũ. M. Aemilio Lepido: q ei maḡ eqtũ dictatori an̄ annũ fuerat. Inde in Africã p̄fectus est: ubi in insidias nobilitas cũ Iuba Mauritaniz rege bellũ repauerat apd' Capsã. Pugnauit Cã. cũ illis & uicit. Duces at ro. erat. P. Cornelius Scipio ex gne atiq̄ssimo Scipionis africani. Hic et focer magni Pom. fuerat. M. Petreius Varro. M. Portius Cato. L. Cornelius Faustus Syllã dictatoris filius. Cõtra hos cõmittõ plio post multas dimicãões uictor fuit Cesar: Cato: Scipio: Petreius: Iuba ipsi se occiderũt. Faustus Syllã quondã dictatoris filius Pom. genera cesare interfectus ẽ. Post annũ Cesar Romã. iiii. triumphis ingressus ẽ: q̄rto se cõs. fecit. & statũ ad Hispanias p̄fectus: ubi Põpeii filii. Cn. & Sextus ingens bellũ p̄paraerant. Multa plia fuerũt: ultimũ apd' Mũdã ciuitatẽ: i quo adeo Cesar pene uictus ẽ: ut fugiẽtibus suis se uoluerit occidere: ne post tantã militaris rei gloriã in p̄tatẽ adolescentiũ natusanos. lvi. uẽret: deniq; repatis suis uicit: & Sex. põpeii filius maior occisus ẽ: minor fugit. Inde Cesar bellis ciuilibus toto orbe cõpositis Romã rediit: & agere insolẽtius cepit: & cõtra cõsuetudinẽ ro. libertatis. Cũ ergo & honores ex sua uolũtate p̄staret: q ad popolũ atea refererantur: nec senatu ad se uenietũ assurgeret: aliaq; regia & pene tyrãnica faceret: cõiuratu ẽ in eũ a. lx. uel ap̄ plis senatoribus eqtibus ro. p̄cipue fuerũt iter cõiuratos duo Bruti ex eo gne Bruti: q primus Romã cõsul fuerat: & reges expulerat: & Cn. Cassius & Seruilius Casca. Ergo Cesar cũ sena. die qdã iter ceteros uẽisset ad curiã. xxiii. uulnẽribus foissus ẽ: uir quo nullus uq̄

M. Licinius crassus
Surena
Orodes
Cassius
Marcellus
Bibulus
Luceria
Pompeius
Cato
L. Afranius
M. Petreius
M. Barbo
Ptolemeus
Cleopatra
Pharnaces
M. Aemilius Lepidus
Iuba
P. Cornelius Scipio
M. Petreius Varro
M. Portius Cato
L. Cornelius faustus
lex dictatoris f. p
pei gener
Cn. Pompeius
Sex. Pompeius
Bruti
Cn. Cassius
Seruilius Casca

bellis magis enituit. Eius si qdē ductu undecies centū nonaginta & duo. m. hostiū caesa sunt. Nam quātū bellis ciuilibus fuderit: noluit annotare. Signis collatis qngestes dimicauit. M. Marcellū solus uelociter progressus: q. xxxix. uicibus pari mō fuerat pliatas. Adhuc nullus celerius scripsit: nemo uelociter legit: qternas simul epistolas dictauit. Tāta fuit bonitatis: ut quosar mis subegerat: clamētia magis uicerit. Eodē tpe tres simul exorti soles paulati in eundē orbem coierūt. Inter cetera portēta q̄ in toto orbe facta sunt: bos in suburbano Romae ad arantes locutus est: frustra se uergeri. Nō. n. frumēta sed hoīes breui defuturos. Libri. vii. Ca. i.

Anno urbis cōditae. dcc. fere ac nono iterfecto Caesare ciuilia bella repata sunt. Per cussoribus. n. Caesaris senatus fauebat: Sed Antonius cō. prium Caesaris ciuilibus bellis opprimer eos conabatur. Ergo turbata rep. multa A. p. scelera cōmittēs a senatu hostis iudicatur. Missi ad eū psequendū duo con. Pāla & Hircius; & Octauianus adolecēs āno. xvii. natus p̄re Octauius senatore genitus: maternū genus ab Aenea p̄ iuliam familiā sortitus: Caesaris nepos: quē ille testō hāredē reliq̄rat: & nomen suū ferre iusserat. Hic est q̄ postea Aug. est dictus & reg. fortuna potitus. Quare p̄fecti cōtra Antonium tres duces uicerunt eū ap̄ Mutinā: euenit tñ ut uictores con. ambo morerētur. Quare tres exercitus uni Caesarī parauerūt. Fugatus Ant. amisso exercitu cōfugit in Hispanias ad Lepidum: q̄ Caesaris magi eorum fuerat: & tum militū copias grādes hēbat: a quo susceptus ē Mox Lepido opam dāte: Caesar pacē cū Anto. fecit: & q̄si uindicaturus p̄ris sui mortē: a quo p̄testm fuerat adoptatus: Romā cū exercitu p̄fectus: extorsit ut sibi. xx. anno cōsulatus dare tur. Senatū p̄scripsit cū Antonio ac Le. rēp. armis tenere cepit: p̄ hos ē Cicero orator occisus est: multiq; alii nobiles. Interea Brutus & Cassius interfectores Caesaris ingēs bellū mouerunt Erāt. n. p̄ Macedonia & orientē multi exercitus: quos occupauerāt. P̄fecti sunt igi cōtra eos Caesar Octauius Aug. & M. Antonius. Remālerant. n. ad defendendā Italiā Lepidus. Ap̄ Philippos Macedoniae urbē cōtra eos pugnauerunt. Primo plio uictus est Ant. & Caesar perit tñ dux nobilitatis Cassius. Secundo Brutū & infinitā nobilitatē quae cum illis bellū gesserat interfecerunt: Ac sic inter eos diuisa est resp. ut Augustus Hispanias: Gallias & Italiā teneret: Antonius Asiā: Pontum & orientē. Sed in Italia. L. Antonius cōsul bellū ciuile cōmouit. Frater eius q̄ cum Caesare contra Brutū & Cassiū dimicauerat. Is apud Perusiū Tusciae ciuitatem uictus & captus est: neq; occisus. Interim a Sexto Pōpeio. Cn. Pōpei filio ingens bellū in Sicilia cōmotum est: his q̄ super fuerant ex p̄ribus Brutū Cassiūq; ad eū confluētibus: belatum per Caesare Augustum Octauianum: & M. Antonium aduersus Sextum Pompeium pax postremo conuenit. Ca. ii.

Lepido. M. Agrippa in Aq̄tania rem p̄spere gessit: & L. Ventidius Bassus irrumpētes in Syriā Persas tribus plis uicit. Parthorū regis Orodes filium interfecit: eo ip̄o die quo olim Orodes Persarū rex p̄ duces Surenam Crassum occiderat. Hic primus de p̄his iustissimū triumphū Romae egit. Interi Pōpeius pacē rupit: & nauali plio uictus fugiēs ad Asiā iterfectus ē. Antōius q̄ Asiā & orientē tenebat: sp̄udiata sorore Caesaris Augusti Octauiani: Cleopatrá reginam Aegypti duxit uxore. Cōtra p̄las ēt ipse pugnauit: primis eos plis uicit: regre dienstñ fame & pestilentia laborauit. Et cum instaret Parthi fugienti ipse p̄ uictore cessit. His p̄ribus quoq; ingens bellū ciuile cōmouit cogēte uxore Cleopatra regina Aegypti: dum cupiditate muliebri optat ēt urbe regnare: uictus ē ab Augusto nauali pugna clara & illustri apud Accium: qui locus in Epyro est: ex qua fugit in Aegyptū: & desperatis rebus cum oēs ad Augustum trāsirent: & ipse se interemitt. Cleopatra exornata diuersis ornatibus ad Caesare uenit: sperās eum ut ceteros sua specie ad libidinē illiceret: sed ille se intra pudicitia coartās: ad eius concupiscentiā minime inflexus: eā mox custodiri mandauit: quae ea custodia elapsa: in p̄ciofo sepulchro iuxta Antonii suum se collocās: sibi asp̄dem admisit: & ueneno eius extincta est. Aegyptus p̄ Octauianū Augustū impio ro. adiecta est: p̄positusq; eius factus est. Cn. Cornelius Gallus. Hunc primū Aegyptus romanū iudicē hūit. Ita bellis toto orbe cōfectis: Octauianus Aug. Romā rediit. xii. anno postq̄ cōsul fuerat ex eo remp. p. xliiii. annos solus obtinuit. Ante. n. xii. anniscū Antonio & Lepido tenuerat. Deniq; cum de oriente uictor reuerus esset: tum primū Augustus eo qd̄ remp. auxerat: cōsolutatus est: atq; ex tunc summā rerum potestatem: quam Graeci monarchiā uocant: adeptus est. His diebus trans Tiberim de taberna meritoria fons olei ex terra exundauit: ac per totū diem largissimo riuo fluxit: significans ex gentibus gratiam Christi. Tūc etiam circulus ad speciē caelestis arcus circa solē apparuit. Igitur cum quadragesimo secundo anno firmissimā uerissimamq; pacē Caesar cōposuisset: Christus dñs in Bethleē natus est: cuius aduetū pax ista famulata est: Nullo tpe ante Caesarem magis romana res floruit. Nam exceptis ciuilibus bellis: in qbus inuictus fuit: Romano adiecit ip̄io Aegyptū: Cantabriā: Dalmaciā: saepe ante uictā: sed penitus tunc subactā: Pannoniā: Aq̄taniā: Illyricū: Rhetiā: Vindelicos: & Talaffo

Prodigia

Antonius
Pansa
Hircius
Octauius
Lepidus

2 coronis mors

Brutus
Cassius

Siculi bellū

Sextus po
peius

Nicu de uicisitu dine for timor

M. Agrippa
L. Ventidius
Orodes

Aetnae uictoria

Cn. Corne
lius Gallus
poeta

Prodigia

Christi natiuitas

in alpibus: oēs Ponti maritimas ciuitates. In his nobilissimas: Bosphorū & Pōti Cappadociae Vicit aut plus dacos: germanosq; ingētes copias cecidit: ipsos quoq; trans Albē fluuiū submo: uit: q̄ in barbarico lōge ultra Rhenū est. Hoc tñ p̄ Druum priuignum suū administrauit: si cur p̄ Tiberiū priuignū alker: Pāonicum. Quo bello. cccc. m. captiuos ex Germania transfulit: & supra ripā Rheni in Gallia collocauit. Armeniā a parthis recepit: obsides qd̄ nulli an tea: Persae ei dederunt. Reddiderunt ēt signa romana: q̄ Crasso uicto ademerāt. Scythae: & indi: qbus antea romanorū nomen incognitū fuerat: munera legatosq; ad eum miserunt. Galatia quoq; sub hoc puincia facta est: cum antea regnū fuisset: primusq; eam. M. Lolius p̄ p̄tore administrauit. Tanto ē amore apud barbaros fuit: ut reges populi. r. amici in honorē eius cōderent ciuitates: q̄s Caesareas noiaerent: sicut in Mauritania a rege Iuba: & in Palestina a rege Nabatae: quae nunc urbs est clarissima. Multi aut reges ex regnis suis uenerūt: ut ei obsequerentur: & hitu romano togati. s. ad uehiculū uel equum ipsius cucurrerūt. Adeo deniq; turbas: bella: simultates execratus est: ut nisi iustus de cāis nunq̄ gēti cuiq̄ bellū indixerit: iactantisq; ingēniū & leuissimi dicebat ardore triūphandi: & ob laureā coronā. a. folia infructuosa in discrimen p̄ icertos euētus certaminū securitatē ciuium p̄cipitare: neq; impatori bono qcq̄ minus q̄ temeritate congruere: fatisceleriter fieri quicq̄ d̄ cōmode gereretur: armaque nisi maioris emollimētī spe nequaquā mouēda esse: ne cōpendio tenui iactura graui petita uictoria similis sit hamo aureo piscatibus: cuius abrupti amissiq; detrimentū nullo capturae lucro pensari p̄t: auūculi quoq; inuentū arguebat: q̄ milites cōmilitones nouo blādoq; more appellās: dū affectar carior fieri auctore principis emolluerat: deniq; erga ciues clamēter uersatus est. In amicis fidus extitit: quoq; p̄cipui erāt ob taciturnitatē Mecoenas: ob patientiā laboris: mode stiamq; Agrippa. Diligebat p̄trea Virgiliū: Flaccūq; poetas. Rarus qd̄ in recipiēdas amicitias: ad retinēdas cōstantissimus: liberalibus studiis p̄sertim eloq̄ntiā in tñ incumbens: ut nullus ne in p̄cinctu q̄ dem laboretur dies qn legeret: scriberet: declamaret. Auxit ornatūq; Romā adificiis multis: isto gloriās dicto. Urbē lateritiā reppi: relinquo marmoreā. Fuit mitis: gratus: ciuilibus: ailepidi: corpe toto pulcher: sed oculis magnis: quoq; acie clarissimorū siderum mō uibrans libeter accipiebat cedi ab intēdentibus tanq̄ Solis radiis aspectu suo: a cuius facie dū qdam miles oculos auerteret: & interrogaretur ab eo cur ita faceret. rñdit. Quia lumē oculoq; tuorū ferre nō possum. Nec tñ uir tātus uitis caruit. Fuit. n. paulū impatiēs: leuiter iracūdus: occulte inuidus: palā factiosus. Porro aut dñandi supra q̄ existimari p̄t cupidissimus: studiosus alea lufor: cūq; esset cibo ac uino multū deditus: aliq̄tenus uero sōni abstinens: seruiebat tñ libidini usq; ad pb̄q; uulgaris famae. Nā inter. xii. catamitos: totidēq; puellas accubare solitus erat. Abiecta quoq; uxore Scribonia amore alienae cōiugis possessus Liiā quasi marito cōcedente sibi coniunxit: cuius Liiā iam erant filii Tiberius & Druus: Cūq; esset luxuria seruens: erat tñ eiusdem uitii seuerissimus ultor morē hoīum: q̄ in ulciscendis uitis: qbus ipsi uahementer indulgent: acres sunt. Anno. vii. & lxx. ingressus Nolae morbo interit: quanq̄ alii scribant dolo Liiā extinētū metuētis ne quia priuignae filium Agrippā: quem odio nouercali in insulā relegauerat: reduci cōpererat: eo summā rerū adepro: p̄enas pateretur. Igitur mortuū seu necatū multis nouisq; honoribus senatus cēsuit decorandū. Nam p̄ter id qd̄ antea p̄rem p̄tiae dixerat: tēpla tam Romae q̄ urbes celeberrimas ei cōsecrauit: cūctis uulgo iactātibus: utinā aut nō nasceretur: aut nō moreretur uir q̄ non in merito & maxima pte deo similis est putatus. Neq; n. facile ullus eo aut in bellis felicior futit: aut in pace moderatior. xliiii. annis: qbus solus gessit impiū ciuillissime uixit. In cōctos liberalissimus: in amicos fidelissimus: quos tantis euexit honoribus: ut pene aq̄retur fastigio suo. Impauit ānis. lvi. xii. cū Antonio. xliiii. solus: q̄ certe nunq̄ aut reip. ad se potentia traxisset: aut tādiu potiretur: nisi magnis naturae studiisq; bonis abūda sset. Ca. iii.

Anno ab urbe cōdita. dcccl. xvii. rēp. beatissimā Tiberio successorū reliq̄t: qui priuignus ei mox gēte: postremo adoptiuus filius fuerat. Iste qa Claudius Tiberius Nero dicebatur: elegāter a iocularibus Biberius Mero ob uinolentiā noiatusest: fati prudens in armis: fatiq; fortunatus an sumptū impium sub Augusto fuit: ut non imerito reip. dñatus ei cōmitteretur. Inerat ei sciētia lrag multa: eloq̄ clarior: sed ingenio pessimo: trucis: auaro: infidioso: simulās ea se uelle: q̄ nollet: his quasi infensus: qbus consulum cupiebat. His uero quos oderat: quasi beniuolus apparēs. Repētis responsionibus aut cōsiliis melior: q̄ meditatū. Nusquā ipse pugnauit: bella p̄ legatos suos gessit: suos quosdā reges ad se per blāditiā euocatos nunquam remisit. In quibus Archelaum Cappadocem: cuius etiam regnum in prouinciā formam redegit: & maximam ciuitatem appellari nomine suo iussit: quae nunc Caesarea dicitur: cum Magaza antea diceretur. Hic uigefimo tertio imperii anno aetatis septuaginta nouē cū immani furore in fontes noxios suos pariter externosq; puniret: resolutis artibus militiae: Armenia p̄ Parthos: Mesia a Dacis: Pāonia a Sarmathis:

Bosphorus uelbs

Druus
Tiberius

M. Lolius

Propretor

Iuba

Cesarea palestina

Augusti laudes

Mecoenas

Agrippa

Virgilius

Flaccus

Procineta

Scribonia

Liiā

Tiberius

Druus

Biberius nero

Archelaus

Cesarea cappadocia mago

Christi passio

Gallia a finitimis gentibus direpta sunt; ipse ingenti omnium gaudio mortuus est in Capa-
nia: .xiii. regnavit annis; obbit ambiguis signis ueneni. Huius imperio. xv. anno dominus
Ihesus Christus pdicationis suae sumpsit initium: octavo quoque decimo eiusdem anno Ihesus
Christus filius dei pronobis sese morti offerens crucifixus est. Ca. iiii.

Caligula

Successit Tiberio Caius Caesar: cognomento Gallicula Drusi priuigni Augusti fi-
lius: & ipse Tiberii nepos sceleratissimus: & qui etiam Tiberii de decora purgaret
bellum contra germanos suscepit: & ingressus Sueuiam strenue nihil fecit. Stupra
fororibus intulit: ex una etiam natam filiam cognouit: cum aduersum cunctos ingenti
ti auaritia: libidine: crudelitate saeuiret interfectus in palatio est anno aetatis suae:
xxxix. imperii. iiii. mense. x. dieque. viii. Ca. v.

Claudio

Post hunc Claudius fuit patruus Galliculae Drusi: q apud Maguntiam cum filio mo-
numentum habet: cuius Gallicula nepos erat. Hic Mediae imperauit: multa gerens
tranquilla atque moderate: quae da crudeliter & insulse: Britannis intulit bellum:
quos nullus Romanorum post Caium Caesarum attigerat: eaque deuicta per. Cn. Senti-
um: Aulu Plautium illustres & nobiles uiros triumphum celebrare egit: quosdam in-
fulas etiam ultra Britannias in oceano positas: romano imperio addidit: quae appellatur Or-
cades. Filio autem suo Britannici nomen imposuit: tam ciuili sauit circa quosdam amicos exstitit:
ut etiam Plautium nobilem uirum: qui in expeditione britannica multa egregie fecerat: trium-
phantem ipse prosequeretur: & conscendenti capitolium leuius incederet: uixit annos. lxxiii.
imperauit. xiiii. post mortem consecratus est: diuisque appellatus. Ca. vi.

Cn. Senti

Au. Plau-
tius

Dechades

Successit huic Nero nepos Caii Galliculae auunculo suo simillimus: qui Romanum
imperium deformauit & minuit: inusitatae luxuriae sumptuosus: ut qui exemplo
Caii Galliculae in calidis & frigidis se lauaret unguentis retibus aureis piscaretur:
quae blactis funibus extraheret: infinitam senatus partem interfecit: bonis omnibus
hostis fuit. Ad postremum se tanto de decore prostituit: ut saltaret & cantaret in scae-
na: citharedico habitu uel tragico parracidia multa commisit: fratre matreque interfectis: ur-
bem Romam incendit: ut spectaculi eius imaginem cerneret: qualis olim Troia capta arserat.
In re militari nihil oio ausus: Britanniam pene amisit. Nam duo sub hoc nobilissima oppida
capta illic atque euerfa sunt. Armeniam parthi substulerunt: legionesque romanas sub iugum mi-
serunt. Duo tamen regna sub eo puincia factae sunt: Pontus polemoniaca concedente rege
Polemone: & alpes cortiae rege defuncto: propter hoc romanae urbi execrabilis ab oibus
mul destitutus & a senatu hostis iudicatus: cum quaereretur ad poenam: quae poena erat talis
ut nudus per publicum ductus furca capiti eius inserta: uirgis usque ad mortem cederetur: atque ita
precipitaretur saxo: e palatio fugit: & in suburbanis liberti sui quod est inter salariam & numeta-
nam uiam: ad quartum urbis miliarium se inrefecit. Aedificauit Romae thermas: quae an-
te neronianae dictae: nunc alexandrinae appellatur. Obiit. xxxi. aetatis anno: imperii. xiiii. atque
in eo omnis Augusti familia consumpta est. Denique omnibus flagitiis suis etiam hoc addi-
dit: quod sanctos dei apostolos Petrum Paulumque trucidauit. Ca. vii.

Polemoniaca pontus

Cortiae alpes

Neronianae thermae

que postea Alex-
andriae

Galba

Hic Sergius Galba successit antiquae nobilitatis senator: cum. lxxiii. annum age-
ret aetatis: ab hispanis & gallis imperator electus est: mox ab uniuerso exercitu libe-
ter acceptus est: nam priuata eius uita insignis fuerat militaribus & ciuilibus rebus:
saepe consul: saepe proconsul: frequenter dux grauissimi belli. Huius breue fuit im-
perium: & quod bona haberet exordia: nisi ad seueritatem propensior uideretur.
Infidis Ortho occisus est: imperii mense. vii. iugulatus est in foro Romae: sepultusque in hor-
tis suis: qui sunt in Aurelia uia non longe ab urbe Roma. Ca. viii.

Bebriacum

Lucius Ortho occiso Galba inuasit imperium: materno genere nobilior quam paterno:
neutro tamen obscuro: in priuata uita mollis & Neronis familiaris. In imperio docume-
tum sui non potuit ostendere. Nam cum his tribus quibus Ortho Galbam occide-
rat: etiam Vitellius factus esset a germanicis exercitibus imperator: bello commo-
suscepto: cum apud Bebraicum in Italia breui spatio uictus esset: ingentes tamen co-
pias ad bellum haberet: sponte semet occidit patribus militibus: ne tam cito de belli despe-
raret euentu: cum tanti se non esse duxisset: ut propter eum ciuile bellum oriretur: uolunta-
ria morte obiit. xxx. & octavo aetatis anno: nonagesimo & v. imperii die. Ca. ix.

Deinde Vitellius imperio potitus est: familia honorata magis quam nobili. Nam pater
eius non admodum clare natus: tres tamen ordinarios gesserat consulatus. Hic cum mul-
to de decore imperauit: & graui saeuitia nobilitatis praecipue ingluuie & uoracitate.
Quippe cum de die saepe quarto uel quinto feratur epulatus: notissima certe coe-
na memoria mandata est: quam ei Vitellius frater exhibuit: in qua super caeteros
sumptus duo milia piscium: septem milia auium apposita traduntur. Hic cum Neroni similis

esse uellet: atque id a deo praeseferret: ut etiam exequias Neronis: quae humiliter sepultae fue-
rant: honoraret: a Vespasiani ducibus occisus est: interfectus in urbe prius fabino Vespasiani
fratre: quem cum capitolio incendit. Interfectus autem est: & magno de decore tractus per ur-
bem Romam publice nudus: erecta coma: & capite eius subiecto: ad mentum gladio sterco-
re inuoluto: & pectus ab omnibus obuiis appetitum. Postremo iugulatus & in Tiberim pie-
ctus est: etiam communi caruit sepultura. Perit autem aetatis anno septimo & l. imperii men-
se. viii. & die uno. Ca. x.

Sabinus
Vespasianus

Vespasianus huic successit: factus apud Palaestinam princeps obscure quidem natus:
sed optimis uiris comparandus: priuata uita illustis: ut quae Claudio in Germaniam
deinde in Britanniam missus. Trices & biscum hoste conflixit: duas ualidissimas gen-
tes. xx. oppida: insulam Vectam Britanniae proximam impio Romano adiecit. Romae se in
impio moderatissime gessit: pecunia tamen audior fuit: ita ut eam nullis in uisite auferret: quae
cum omni diligentia puisione colligeret. Tamen studiosissime largiebatur: praecipue indigen-
tibus. Nec facile an eum cuiusque principis uel maior est liberalitas comparata uel iustior. Placi-
dissima bonitatis: ut quae maiestatis quoque contra se reos non facile puniret: ultra exilii poenam.
Sub hoc ludaea Roma accessit impio: & Hierosolima quae fuit urbs nobilissima Palaestinae: Acha-
iam: Lytiam: Rhodu: Byzantium: Samnum: quae liberae ante id tempus fuerant. Item Thracia: Ci-
licia: Comagenae: quae sub regibus amicis erant: in puincia forma redegit. Offensae & amicitia
arum in memor fuit. Conuicia a cauidicis & philosophis in se dicta leniter tulit: diligens ta-
men coercitor disciplinae militaris. Hic cum filio Tito de hierosolimis triumphauit. Post haec
cum senatu: populo: postremo cunctis amabilis ac iucundus esset: post uero uentris inunctus e-
in uilla propria circa fabinos: annu agens aetatis. lxxviii. impio: nonum & die septimum: atque in-
ter diuos relatus est. Genitura filiorum ita cognitam huius: ut cum multa conuirationes contra
eum fierent: quas patefactas ingenti dissimulatione contempsit: in senatu dixerit aut filios sibi
succesuros aut neminem. Ca. xi.

Veste insula

Hic filius Titus successit: qui & ipse Vespasianus est dictus: uir oium uirtutum gene-
re mirabilis: adeo ut amor & deliciae humani generis diceretur. Facillimus: bel-
licosissimus: moderatissimus. Causas latine egit: poemata & tragodias graece com-
posuit: in oppugnatione hierosolimorum sub praefecto militans. xii. puugnatore duode-
cim sagittarum: ictibus confixit. Romae tanta ciuilitatis in impio fuit: ut nullum oio puniret. Co-
uictos aduersum se conuirationes ita dimisit: ut in eadem familiaritate: qua antea huerit. Facilita-
tis & liberalitatis tanta fuit: ut cum nulli quicquam negaret: & cum ab amicis reprehederetur: re-
sponderet. Nullum tristem debere ab impatore discedere. Praeterea cum quadam die in coena re-
cordatus fuisset: non ulli illa die se quicquam peritisse: dixerit amicis. Hodie die peridi. Hic Romae
amphitheatrum aedificauit: & v. milia ferarum in dedicatione eius occidit. Per haec inusitato fa-
uore direptus: morbo perit: in ea qua pater uilla: post biennium & menses octo: dies. xx. quae impa-
tor erat factus aetatis anno altero & xl. Tantus luctus eo mortuo publicus fuit: ut oes tanquam in
propria doluerit orbitate: senatus obitu ipsius circa uesperam nunciato nocte irrupit in curiam: & ta-
tasei lau desgrasque coegit: quae nec uiuo unquam egerat: nec postquam inter diuos relatus e-
t. C. xii.

Titus amphithe-
atrum

Domitianus mox accepit impium frater ipsius iunior: Neroni aut Galligula aut Ti-
berio similiores quam praefecto aut fratri suo: primis tamen annis moderatus in impio fuit: mox ad
ingentia uitia progressus: libidine: iracundiae: crudelitatis: auaritiae: tamen se deli fomi-
tem concitauit: ut merita & praefecto & fratris aboleret. Interfecit nobilissimos ex senatu
dominum se & deum primus appellari iussit. Nulla sibi nisi aurea & argenteam statuam in capitolio
passus est poni. Cosobrinos suos interfecit. Supbia quoque in eo exacerabilis fuit. Expeditiones
quattuor huius: una aduersum sarmathas: altera aduersus cathos: duas aduersum dacos. De
dacis cathisque duplicem triumphum egit. De sarmathis solam lauream usurpauit. Multas quidem
calamitates his de bellis passus est. Nam in Sarmathia legio eius cum duce interfecta est: & a dacis
Appius fabinus consularis: & Cornelius Furcus praef. praef. cum magnis exercitibus occisi sunt: Appius
Romae quoque multa opera fecit: in his capitolium & forum traforium diuorum: porticus Iuliam ac
Serapeum & dra dium. Quanta autem in primitiuos sanctos machinatus fuerit: si non semper
opere quod maluisse: tamen consiliis & cogitatione puto non deerunt qui scribent. Et quoniam
infamare plures quaerunt propter procliuatate ad malum: quae bene etiam facta laudare. Qui au-
dax est & presumptuosus siue petens: ut faciat mala: quanquam si aliquantisper boni fecerit: pponde-
rant tamen sua mala coram promptis: ut & audeant quaeque propter am acta sciant differere:
si non in super non scita confingere. Verum cum ob scelera uniuersis exosuse cepisset: interfectus
est suorum conuiratione in palatio anno aetatis. xxxv. impio. xv. Funus eius cum ingenti de deco-
re per uispiliones exportatum & ignobiliter est sepultum.

Appius Sabinus
Cornelius furcus

Eutropij uiri clarissimi de gestis Romanorum liber octauus.

Cōsul ← Vetus Valens

Petroni) secundus

Tarphali Vietohali Terungiti

Decibalus

Seleucia isauria

Plotina

Anno octingentesimo & quinquagesimo ab urbe condita: Vetere & Valente cōsulibus resp. ad prosperrimum statum rediit: bonis principibus ingēti felicitate commissa. Domitiano. n. exitiali tyranno Nerua successit: in priuata uita moderatus & strenuus: nobilitatis mediæ: qui senex admodū opam dante Petronio secūdo p̄fecto præt. Item Petronio interfectore Domitiani: imperator est factus. Acq̄ssimum se & utilissimū præbuit resp. diuina puisione consuluit Traianum adoprādo. Mortuus est Romæ post annū & .iiii. mēses imp̄ij sui ac dies octo: ætatis. lxx. & altero āno: atq̄ inter diuos relatus est. Ca. ii.

Successit ei Vlp̄ius Crinitus Traianus natus ita lice in Hispania: familia antiqua magis q̄ clara. Nam pater eius primū cōsul fuit. Impator aut̄ apud Agrippinā in Gallis factus est: resp. ita administrauit: ut oibus principibus merito p̄feratur: in uilitate ciuitatis & fortitudinis fuit Ro. imp̄ij: qd̄ post Augustū defensum magis fecerat: q̄ nobilitate ampliātū: fines longe lateq̄ diffudit. Vrbes trans Rhenū in Germania reparauit: Daciam Decibalo uictō subegit. puincia trans Danubiū facta: in his agris quos nunc Tarphali: nūc Vietohali & Terungiti hnt. Ea puincia decies cētenamilia passuū in circuitu tenuit. Armenia quam occupauerant parthi recepit: Sarmatho Syria occiso: q̄ eam tenebat: albanis regem dedit. Hiberorum regem & sauromatharum & bosphoroanorum & arabum & ofdroenorum & cholcorū insulam accepit. Cardiuenos: marcomedes occupauit: & Antemusiū magnā Persidis regionē: Seleuciam & Tesiphontē: Babylonem. Messenios uicit ac tenuit usq̄: ad Indię fines: & ad mare rubrū accessit: atq̄ ibi tres puincias fecit: Armeniā: Assyriā: Mesopotamiam cum his gentibus: q̄ ad eam attingunt. Arabiā postea in puincias formam rediguit. In mari rubro classem instituit: ut p̄ eam Indię fines uisitaret. Gloriam militare ciuilitate & moderatiōe supauit. Romæ & p̄ puincias æqualē se oibus exhibens: amicos salutandi cā frequentans: uel agrotātes uel cum festis dies hūisset: cōuiuia cū eis indiscreta uicissim hns sæpe in uel uel in sedens: nullum senatorē lædens: nihil iniustum ad augendum sic cum agens: liberalis in cunctos fuit: publice priuatq̄: ditans oēs: & honoribus augens: quos medicocri familiaritate cognouisset orbē terrarū: ædificans: multas imunitates ciuitatibus tribuens nihil non tranquillū & placidū agens: a deo ut oī eius ætate unus tm̄ senator dēnatus sit: at is tm̄ per senatū ignorante Traiano: ob hoc per orbē terrarū deo pximus nihil non uenerationis meruit & uiuus & mortuus. Inter alia dicta hoc ilius fertur egregiū: amicis. n. culpāribus qd̄ nimis circa omnes cōis esset: rñdit. Talem se imperatorē esse priuatū: quales esse sibi imperator priuatos optasset. Post ingentem sibi gloriā belli domiq̄: quælitam: e perfide rediēs ap̄ Seleuciam Isariæ p̄fluuiō uentris extinctus est. Obiit autem ætatis anno sexagesimo secundo: mense nono: & die quarto: atq̄ inter diuos relatus est. Solus oīum imperatorū intra urbem sepultus est. Ossa eius collocata in urna aurea in foro: quod ædificauit sibi columna ibi posita sunt: cuius altitudo centum. xl. pedes habet. Huius tm̄ memoriæ delatum est: ut usq̄: ad nostram ætatem non aliter in senatu principibus id clamaretur. Ne sis felicior Augustus: melior Traiano: a deo in eo gloria bonitatis obtinuit: ut uel assentantibus uel uere laudantibus occasione magnificentiissimi præster exempli. Ca. iii.

Defuncto Traiano: Helius Hadrianus creatus est princeps sine aliqua quidem uoluntate Traiani: sed operā dante Plotina Traiani uxore. Nam cum Traianus quāq̄ confobrinx suæ filium: uiuens noluerat adoprare. Natus est ipse italice in Hispania: qm̄ Traiani gloriæ inuidens statim puincias tres reliquit: quas Traianus addiderat: id est Assyriam: Mesopotamiam: Armeniam. Reuocauit exercitus: ac finem imperi eē uoluit Euphratem. Idem de Dacia facere conantem amici deterruerūt: ne multi ciues Romani barbaris traderentur. propterea qui a Traianis uicta Dacia: ex toto orbe Romanorū: infinitas eo copias hoīum transtulerat ad agros & urbes colendas. Daciæ enim diuturno bello Decibali res fuerant exhaustæ: pacem tamen omnis imperi suo tpre habuit. Semel tm̄ per p̄sulem dimicauit: orbem Romanum circūiuit: & multa ædificauit. Facundissimus latino sermone: græco eruditissimus fuit: non magnam clæmentie gloriā habuit: diligentissimus tamen circa ærarium & militum disciplinā. Obiit in Campania: maior sexagenario: imperii anno uigesimo. Senatus nolēbat ei tribuere diuinos honores: tamen cū successor illius Titus Aurelius Fuluius Antoninus hoc uæhementer exigeret: & uniuersi senatores palam restiterunt: tandem obtinuit. Ca. iiii.

Ergo Hadriano successit Marcus Antoninus Fuluius Boionius: idem etiam Pius nominatus: genere claro: sed non admodum uetere. Vir insignis: & qui merito Numæ Pompilio conferatur. Ita ut Romulo & Traiano æquetur. Vixit ingenti honestate priuatus in maiori imperio. Nulli acerbus: cūctis benignus. Iure militari: moderata gloria: defendere magis puincias q̄ amplificare studens. Viros æquissimos ad mi-

nistrandam rempublicam quærens: bonis honorem habens: improbos sine aliqua acerbitate detestans. Regibus amicis uenerabilis non minus quam terribilis: a deo ut barbarorū plurimæ nationes depositis armis ad eum controuersias suas litēq̄: deferrent: sententiæq̄: eius parerent. Hic ante imperium ditissimus: opes quidem suas stipendiis militum & circa amicos liberalitatibus minuit. Verum ærarium opulentum reliquit. Pius propter clæmentiam ditus est. Obiit apud Oriū uillam suam militario ab urbe. xii. uitæ anno septuagesimo septimo: imperii uigesimo tertio: atq̄ inter diuos relatus est: & merito consecratus. Ca. v.

Post hunc imperauit. M. Antoninus Verus: haud dubie nobilissimus: quippe cum eius origo paterna a Numa Pompilio: materna a Solentino rege penderet: & cum eo. L. Annius Antoninus Seuerus. Tumq̄: primū romana respublica duobus æquo iure impio administrantibus paruit: cū usq̄: ad eos singulos semper habuisset Augustos. Hi & gñe inter se cōiuncti fuerunt & affinitate. Nā Seuerus nepos Antonius gener Antonini Pii fuit per uxorem Galeriā: & per Faustina iuniore Galeriæ consobrinx suam. Hi bellum contra parthos gesserunt: qui post uictoriā Traiani cum primū rebellauerūt: Seuerus & Antonius ad id p̄fectus est: qui Anthiochiæ & circa Armeniā agens multa per duces suos: & ingentia patrauit. Seleuciam Assyriæ urbē nobilissimam cum quingentis milibus hominum cepit. Parthicū triumphū reuexit: cum frate eodemq̄: locero triūphauit. Obiit tamen in Venetia cum Concordia ciuitate Altinum p̄ficisceretur: & cum fratre in uehiculo federet. Subito sanguine ictus casu morbi: quem græci apoplexim uocant. Vir ingenij parū uirilīs: reuerentia tamen fratris nihil unq̄ atrox ausus. Hic cum obiisset undecimo imperii anno: inter deos relatus est. Ca. vi.

Post eum Antoninus solus rempu. tenuit: quem mirari facilius quisq̄: q̄ laudare posset: a principio uitæ tranquillissimus: a deo ut ab infantia quoq̄: uultū nec ex gaudio nec ex mœrore mutauerit. Philosophiæ deditus stoicæ. Ipe etiā nō solū uitæ moribus: sed et eruditione philosophus. Tantæ admirationis adhuc iuuenis: ut eum successorē parauerit Hadrianus reliquere: adoprato tm̄ Pio Antonino genero eius. Iccirco eē uoluerit: ut hoc ordine ad impium pueniret. Institutus est ad philosophiā per Apollonium Calchedonensem. Ad scientiam litterarū: græcarū: per Cheroneis Plutarchi nepotem. Latinas autem eum litteras Fronto orator nobilissimus docuit. Hic cum oibus Romæ æquo iure egit. Ad nullā insolentiā elatus est imperii fastigio: liberalitatis p̄mptissimæ: puincias ingenti benignitate & moderatione tractauit. Contra germanoseo principe res feliciter gestæ sūt. Bellum unum ipse gessit marcomanicum. Sed quantum nulla memoria fuit: a deo ut punius conferatur. Nam eo grauius est factum: quo uniuersi exercitus romani perierant. Sub eo enim tantus casus pestilentie fuit: ut post uictoriā perficam Romæ ac per Italiam puinciasq̄: maximas hominum partes: militum fere omnes copiarū langore defecerint. Ingenti ergo labore & moderatione cum apud Carmintum iugi triennio perseuerasset: bellum marcomanicum confecit: quod cum Squandri Vandali. Sarmathæ: Sueui: atq̄: omnis barbaria comouit multa milia hominum interfecit: ac pannoniis a seruitio liberatis Romæ rursus cū Commodio Antonino filio suo: quem iam Cæsarem fecerat triūphauit. Ad cuius bellum p̄ptum: cum ærario exhausto largitiones nullas haberet: ne quis idigeret: neq̄: puincialibus aut senatui aliquid uellet auferre. Instrumentū regij cultus: facta in foro diui Traiani sectione distraxit uasa aurea: pocula crystalina & murina. Vxoriam ac suam syricam & auream uestem & multa ornamenta gemmarum: ac per duos continuos menses uenditio habita eē: multumq̄: auri redactum. Post uictoriā tamen emptoribus precia restituit: qui reddere comparata uoluerunt: molestus nulli fuit: qui maluit semel empta retinere. Hic permisit uiris clarioribus: ut conuiuia eodem cultu: quo ipse & ministris similibus exhiberent. In editio ne munerum post uictoriā a deo magnificus fuit: ut centum simul leones exhibuisse tradatur. Cum igitur fortunatam remp. & uirtute & mansuetudine reddidisset: obiit. xviii. imperii anno: uitæ. lxi. & oibus certatim adnitentibus inter diuos relatus est. Ca. vii.

Huius successor. L. Antoninus Cōmodus: qui nihil paternum habuit: nisi quod contra germanos feliciter & ipse pugnauit. Septembrē mensem ad nomen suum transferre conatus est: ut cōmodus diceretur: sed luxuriæ obsecnitate deprauatus: gladiatoris armis sæpissime in ludo: deinceps etiā in amphiteatro cum huiusmōi hominibus dimicauit. Obiit morte subita: a deo ut strangulatus: uel ueneno interfectus putaretur: cum annis. xii. patrem: & octo mensibus imperasset: ex tanta execratione omnium: ut eē hostis humani generis mortuus iudicaretur. Ca. viii.

Hic successit Pertinax grandæuus: & qui cum septuagenariā attingisset ætatem: p̄fecturam urbistum agens: ex senatus cōsulto imperare iussus. Octogesimo die imperii p̄torianorum militum seditione: & luliam scelere occisus est. Ca. ix.

Oriū

Numa
1. Ammius antonin)
Seuerus
Galeria
Faustina

Seleucia
Concordia
Altinum
Apoplexis

Hadrianus
Apollonius chalcedone
Cheroneus plutarchi
Fronto

sectio

Julianus
P ii

Post eum Saluius Iulianus rempublicam inuauit: uir nobilis & iure peritissimus: nepos Saluii Iuliani: qui sub diuo Hadriano perpetuum composuit edictum. Victus a Seuero apud Miluuium potem interfectus in palatio. Vixit mensibus septem postquam coeperat imperare.

Hic imperii romani administrationem Septimus Seuerus accepit: oriundus ex Africa provincia tripolitana: oppido Lepti: solus omnium & ante & postea ex Africa imperator fuit. Hic primum fisci aduocatus: mox militaris tribunus. Per multa deinde ac uaria officia atque honores usque ad administrationem totius reipublice uenit. Pertinacem se appellari noluit: in honorem eius Pertinacis: qui a Iuliano fuit occisus. Parcus ad modum fuit: natura saeuus: bella multa & feliciter gessit. Pescennium nigrum in Aegypto & Syria rebellauerat apud Cyzicum interfectus. Parthos uicit & arabas interiores & azabenos. Arabas quoque superauit: ut et provinciam ibi faceret. In circio Parthicus: Arabicus & Azabenicus dictus est. Multa toto orbe romano reparauit. Sub eo et Clodius Albinus: qui in occidendo Pertinace socius fuerat Iuliano: & Caesarem se in Gallia fecit: uictusque apud Lugdunum: & interfectus est. Seuerus tamen pro bellicam gloria: et ciuilibus studiis clarus fuit & litteris doctus: philosophiae scientiam ad plenum adeptus: nouissimum bellum in Britania habuit: utque receptas provincias omni securitate muniret: uallum per xxxii. passuum milia a mari ad mare deduxit. Decessit Eboracum admodum senex: impio anno. xii. mense. iiii. & iduus appellatus est. Nam filios duos successores reliquit: Bassianum & Getam. Sed Bassiano Antonini nomen a senatu uoluit imponi. Itaque dictus est. M. Aurelius Antoninus: patrique successit. Nam Geta hostis publicus iudicatus: confestim perit.

Marcus igitur Aurelius Antoninus Bassianus: idemque Caracalla mox: fere paternorum fuit: paulo aspior & minax. Opus Romae egregium fecit lauacri: quae Antoninae appellatur. Nihil preterea memorabile. Impatiens libidinis fuit: qui nouercam suam Iuliani uxorem duxerit. Defunctus est in Hofidorena apud Edeffam moliens aduersum Parthos expeditione anno impio. vi. mense secundo uir egressus aetatis quadragessimum tertium annum: funere publico elatus est.

Deinde Opilius Macrinus: qui praef. praet. erat cum filio Diadumeno facti imperatores: nihil memorabile ex temporis breuitate gesserunt. Nam imperium eorum duorum mensium & unius anni fuit: seditione militari ambo pariter occisi sunt. Reatus est post hos Aurelius Antoninus. Hic Antonini Caracallae filius putabatur sacerdos autem templi Heliogaballi erat. Is cum Romam ingenti & militum & senatorum expectatione uenisset: probris se omnibus contaminauit. Impudicissime uixit & obscenissime: biennioque post & octo mensibus interfectus est tumultu militari: & cum eo mater Symiamyra

Successit huic Aurelianus Alexander ab exercitu Caesar: a senatu Augustus nominatus: iuuenis admodum. Suscepitque aduersus Persas bello: xeremque regem gloriosissime uicit. Militarem disciplinam seuerissime rexit. Quaedam tumultuantes legiones in regras exauctorauit. Assessorem habuit uel scribam magistrum Vlpianum iuris conditorem. Romae quoque fauorabilis fuit. Perit in Gallia militari tumultu. xiii. imperii anno: & die octauo. In Matrem matrem suam unice pius.

Eutropii uiri clarissimi de gestis Romanorum liber nonus: 5

Post hunc Maximus ex consortio militari primus ad imperium accessit sola militum uoluntate: cum nulla senatus intercessisset auctoritas: neque ipse senator esset. In bello aduersus germanos feliciter gesto: cum a militibus imperator esset appellatus: a Pupieno Aquilegiae occisus est: deserentibus eum militibus suis: cum filio adhuc puero: cum quo imperauerat triennio & paucis diebus.

Postea tres simul fuerunt Augusti: Pupienus: Balbinus & Gordianus: duo superiorum res obscurissimogenere: Gordianus nobilis: quippe cuius pater senator Gordianus consensu militum cum proconsulatum Africae gereret: Maximiano imperante princeps fuisse electus. Itaque cum Romam uenissent Balbinus & Pupienus: in palatio interfecti sunt: soli Gordiano imperio seruato.

Gordianus admodum puer cum Tranquillam Romae duxisset uxorem: lanum geminum aperuit: & ad orientem profectus Parthis bellum intulit: qui iam molebatur erumpere. Quod quidem mox feliciter gessit: praesensque ingentibus persas affluxit. Rediens haud longe a romanis finibus interfectus est fraude Philippi: qui post eum imperauit. Milites ei tumultum uigesimo militario a Cirgeffo: quod est: nunc

Tranquilla
Philippus

romanorum est Euphrate imminens aedificauit. Exequiis Romam reuexit: ipsum diuum appellauit.

Philippi duo filius ac pater Gordiano occiso imperium inuaserunt: atque exercitu incolumi reducto ad Italiam e Syria profecti sunt. His imperantibus: millesimus annus romanae urbis ingenti ludorum apparatu & spectaculorum celebratus est. Ambo deinde ab exercitu interfecti sunt: senior Philippus Verona: Romae iunior Annis quinque imperauerunt: inter duos tamen relati sunt: ex quibus iunior Philippus adeo seueri animi fuit: ut nullo cuiusquam commento ad ridendum solui potuerit: patrumque ludis saecularibus petulantius cachinantem uultu auersato notauerit.

Post hos Decius e Pannonia inferiori Bubaliae natus imperium sumpsit: bellum ciuile quod in Gallia motum fuerat oppressit: filium suum Caesarem fecit. Romae lauacrum aedificauit. Cum biennio ipse & filius eius imperassent: uterque in barbarico bello interfecti sunt: e quibus senior gurgite paludis immersus est: ita ut nec cadaver eius potuerit inueniri: digno damnatus iudicio: qui persecutione in christianos mouens: inter ceteros beatissimum Laurentium leuitam & martyrem igne excoxit.

Mox imperatores creati sunt Gallus Hostilianus: & Gallus filius Volusianus. Sub his Aemilianus in Moesia res nouas molitus est: ad quem opprimendum cum ambo profecti essent: interamine interfecti sunt non completo biennio. Nihil omnino clarum gesserunt. Sola pestilentia morbis atque aegritudinibus notus eorum principatus fuit.

Aemilianus obscurissime natus: obscurius imperauit: siquidem maurus fuerat: ac tertio mense extinctus est.

Hic Licinius Valerianus in Rhetia & Norico se agens: ab exercitu ipator: & mox Augustus est factus. Galienus quoque Romae a senatu Caesar est appellatus. Horum imperium Romano nomini perniciosum & pene exitabile fuit: ita ut uel infelicitate principum uel ignauia germani Rauennam usque uenirent: Valerianus in Mesopotamia bellum gerens a Sapore persarum rege superatus est. Mox etiam captus apud parthos ignobili seruitute consenuit. Nam quando uixit rex eiusdem provinciae incuruato corpore eius ceruicibus imponens: solitus erat equum conscendere.

Galienus cum adulescens factus esset Augustus: imperium primum feliciter: mox commode: ad ultimum perniciose gessit. Nam iuuenis in Gallia & in Illyrico multa strenue fecit occiso apud Murfiam Ingenuo: qui purpuram sumpserat: & Trebelliano diu placitus & quietus. Mox in omnem lasciuiam dissolutus tenenda rei publicae habenas probrosa ignauia & desperatione laxauit. Alamani exhaustis Gallis in Italiam penetrauerunt: Dacia quae a Traiano ultra Danubium fuerat a diecta: amissa est. Graecia: Macedonia: Pontus: Asia uastata per gothos. Pannonia a sarmathis: quae disque populara est. Germani usque ad Hispanias penetrauerunt. Parthi Mesopotamiam occupata: Syriam sibi ceperunt uindicare.

Cum iam desperatis rebus & deletio imperio romano: Posthumius in Gallia obscurissime natus purpuram sumpsit: & per annos decem ita imperauit: ut cõsumptas pene provincias: ingenti uirtute & moderatione reparauerit: qui seditione militum interfectus est: quod Magunciacum quae aduersum eum rebellauerat: Lolliano res nouas moliente: diripiendam militibus tradere nolisset. Post eum Marius uilissimus opifex purpuram accepit: & secundo die interfectus est.

Victorinus postea Galliarum accepit imperium: uir strenuissimus. Sed cum nimiae libidinis esset: & matrimonia aliena corrumpere: Agrippinae occisus est: Auctoriano quodam machinante dolum imperii sui anno secundo.

Hic successit Tertius senator: qui Aquitaniam honore praesidis administrans: absens a militibus impator electus est: & apud Burgi dalam purpuram sumpsit. Seditiones multas militum pertulit. Sed dum haec in Gallia agerentur: in oriente per Odenatum persae uicti sunt: defensa Syria: recepta Mesopotamia usque ad Thephisontem Odenatus penetrauit. Ita Gallieno rempublicam deserente: romanum imperium in occidente per Posthumium: per Odenatum in oriente seruatum est. Gallienus interea fraude Aureoli ducis sui: Mediolani cum fratre Valeriano occisus est imperii anno nono.

Claudius ei successit a militibus electus: a senatu appellatus Augustus. Hic gothos Illyricum: Macedoniaeque uastantes: ingenti praesidio uicit. Parcus uir atque modestus: & iusti tenax: atque reipublicae gerendae idoneus. Aduersus ducenta milia alamanorum haud procul a lacu Benaco in silua: quae Lugana dicitur dimicans

Agellastus philippus

Laurentius martyr

Sapore

Ingenuus
Trebellianus

Magunciacum

Burdigala

Odenatus
Aureolus

Lugana silua

tantam multitudinem fudit: ut aere pars dimidia superfuisset: qui tamen intra imperium biennium morbo perierit: & diuus appellatus est. Senatus eum ingenti honore decorauit: scilicet ut in curia clypeus ipsi aureus: in capitolio statua aurea poneretur. Ca. xiiii.

Quintilius post eum Claudii frater consensu militum imperator electus est. Vnicuique moderations & ciuilitatis: aequandus fratri uel praeposendus consensu senatus appellatus Augustus: septimo decimo imperii die occisus est. Ca. xv.

Post eum Aurelianus suscepit imperium: Dacia ripensi oriundus: uir in bello potens: animi tamen modicus: & ad crudelitatem perpensoris. Quique Gothos strenuissime uicit: Haud dissimilis fuit magno Alexandro seu Caesari dictatori. Nam Romanum orbem triennio ab inuisoribus recepit. Cum Alexander annis septemdecim per uictorias ingentes ad Indiam peruenerit: & Caius Caesar decimo subegerit gollos a dueros ciues Romanos quadriennio congressus. Iste in Italia tribus praeliis uictor fuit: apud Placentiam iuxta flumen Metaurum: ac fanum Fortunae postremum in ticiensis campis. Huius tempore apud dalmatas Septimius imperator effectus: mox a suis obructur. Iste primus apud romanos diadema capiti innexuit: gemmisque & aurata omni ueste: quod adhuc fere incognitum Romanis moribus usus est. Hic muris ualidioribus & laxioribus urbem sepexit. Templum Soli aedificauit: porcinam carnem usum populo instituit. Superauit in Gallia Tetricum: qui a militibus imperator electus apud catalaunos ipso Tetrico prodente exercitum suum. Cuius assidue seditiones ferre non poterat. Quinetiam per litteras occultas Aurelianus ita fuerat deprecatus: ut inter alia uersu Virgiliano ueretur. Eripe me his inuicte malis: quem Claudius correptorem Lucania prouexit: Aspergens hominem elegantiori ioco sublimius habendum: aliquid Italiae partem quam trans alpem regnaret. Zenobia quoque occiso Odenato marito: qui occidentem tenebat: haud longe ab Antiochia sine gradu proelio cepit. Ingressusque Romam nobilem triumphum quasi rector orientis occidentisque: recepit praecedentibus cursum Tetrico & Zenobia. Hoc imperante etiam in urbe monetarii rebellaerunt. Vicinis pecuniis & felicissimo rationali in restructo: quos Aurelianus uictos ultima crudelitate compescuit: plurimos nobiles capite damnauit. Sauius & sanguinarius ac necessarius magis in quibusdam quam in ullo amabilis imperator. Trux omni tempore etiam filius: fororis interfectus: disciplinae tamen militaris & morum dissolutorum magna ex parte correptor. Prouincia Daciam: quam Traianus ultra Danubium fecerat: intermisit: uastato omni Illyrico & Moesia: desperans eam posse retineri. Abductosque romanos ex urbibus & agris Daciae: in media Moesia collocauit: appellauitque eam Daciam: quae nunc duas Moesias diuidit & est in dextera Danubio in mari fluens: cum antea fuerit in leua. Occiditur serui sui fraude qui ad quosdam milites uiros amicos ipsius nomina pertulit annotata falso: malum eius imitatus: tanquam Aurelianus ipse pararet occidere. Itaque ut praeniretur ab his dem interfectus est in itineris medio: quod inter Constantinopolim & Hieraciam est. Stratae ueteris & locus Cenofrurium appellatur. Mors tamen eius inulta non fuit: meruit quoque inter duos referri. Imperauit annos quinque: menses sex. Ca. xvi.

Tacitus post hunc suscepit imperium: uir egregie morigeratus: & reip. gerendae idoneus. Nihil tamen potuit ostendere: infra .vi. mensem impit morte puentus. Ca. xvii.

Lorianus qui Tacito successerat: duobus mensibus & diebus .xx. in imperio fuit: neque quicquam dignum memoriae egit. Ca. xviii.

Post hunc Probus uir illustri gloria militari: ad administrationem reipublice accessit. Gallias a barbaris occupatas ingenti praeliorum felicitate restituit. Quosdam imperium usurpare conatos: scilicet Saturninum in oriente: Proculum & bonossum Agrippinae cerra minibus oppressit. Vineas: gallos & pannonios habere permisit. Opere militari Almam montem apud Sirmium & Aureum alium montem apud Moesiam superiorem uineas conferuit: & prouincialibus colendas dedit. Hic cum bella innumera gessisset: pace parata dixit in breui milites bene necessarios non futuros. Vir acer: strenuus: iustus: & qui Aurelianus aequare gloria militari: morum tamen ciuilitate superaret. Interfectus tamen e Sirmio tumultu militari in turre ferrata. Impauit annos .vi. menses .iiii. Ca. xviii.

Post hunc Garus est factus Augustus: Narbone natus in Gallia. Is confestim Carinum & Numerianum Caesares fecit: cum quibus regnauit duobus annis. Sed dum bellum aduersum Sarmathas gerit: nunciato persarum tumultu ad orientem profectus res contra persas nobiles gessit: ipsos praelio fudit. Sohonem & Tefiphontem urbes nobilissimas cepit. Et cum castra super Tigridem haberet: ictu diuini fulminis sperrit: Numerianus quoque filius eius: quem secum Caesarem ad persas duxerat adolecens egregie molis: cum oculorum dolore correptus in lecticula ueheretur: impulsore Apro: g succel

for eiuserat: p infidias occisus est: & cum dolo occultaretur ipsius mors: quousque Aper in uadere posset impiu: foetore cadaueris pdita est. Milites. n. q eum sequebatur: foetore comori deductis lecticulae pallis: post aliquot dies mortem eius notam habere potuerunt. Interea Carinus quem Caesarem Parthos proficiscens: Carus in Illyrico: Gallia: Italia reliquerat: omni bus se sceleribus coinquinauit plurimos innoxios fictis criminibus occidit: matrimonia nobilia corrupta. Condiscipulis quoque: q eum in auditorio uerbi fatigatione taxauerunt pnciosus fuit: atque oibus honoribus inuisus non multo post poenas dedit. Na de Perlide uictor exercitus rediens cum Caru Augustu: fulmine: Numerianu Caesare infidias pdidisset. Ca. xviii.

Dadeo ura pterisq: scribae filius: a nonnullis Amili senatoris libertini fuisse creditur. Is primum militibus in concione iurauit. Numerianum suo dolo interfectum. Et cum iuxta eum Aper: qui Numeriano infidias fecerat constitisset: in conspectu exercitus manu Dioclitiani percussus est gladio. Postea Carinum omnium odio & decertatione uiuentem: apud Margum ingenti praelio uicit: proditum a se exercitu suo quem fortio rem habebat. Certe desertum inter Viminacium atque aureum montem ira rerum romanarum potitus: cum tumultum rusticum in Gallia concitasset: & factionis suae saeuae clarum nomen imponeret. Duces autem haberent Amanum & Elianum ad subigendos eos: Maximianum Herculeum Caesarem misit: qui leuibus praeliis agrestes domuit: & partem Galliae reformauit. Per haec tempora etiam Carausius: qui uilissime natus in serenae militiae ordine: famam egregiam fuerat consecutus. Cum apud Bononiam qui tractum bellicae & Armorici pacandum mare accepisset: quod Franci & Saxones infestabant: multis barbaris saepe captis: nec pda integra: aut prouincialibus reddita: aut imperatoribus missa: cum suspicio esse cepisset: consulta ab ea admitti barbaros: ut transeuntes cum praeda exciperet: atque hac occasione ditaret se: a Maximiano iussus occidi purpuram sumpsit: & Britannias occupauit. Itaque cum per omnem orbem terrarum resturbatae essent: & Carausius in Britannis rebellaret: Achileus in aegypto Africam Quinquegentiani infestarent: Narfeus orienti bellum inferret. Dioclitianus Maximianu Herculeu ex Caesare fecit: Augustu Costantiu & Maximianu Caesares. Quoru Constantius per filiam nepos Claudii traditur. Maximianu Galeriu etiam affinitate coniungeret. Constantius priuigna Herculi Theodora accepit: ex qua postea sex liberos Constantini tres fuit. Galerius filia Dioclitiani Valeria primus Constantius huius Helenae Constantini mitem ambo uxores quas habuerat: repudiare copulsi. Cum Carausio tamen cum bella frustra tentata essent contra uirum rei militaris peritissimum: ad postremum pax conuenit. Eum post septennium Alecius socius eius occidit: atque ipse post eum Britannias triennio tenuit. Qui ductu Atclepidoti praefecti praetorio est oppressus. Ita Britanniae decimo anno receptae. Per idem tempus a Constantino Caesare in Gallia pugnatum est circa Lingonas: die una aduersam & secundam fortunam expertus est. Nam cum repente barbaris ingruentibus intra ciuitatem esset coactus tam praecipiti necessitate: ut clausis portis per murum funibus tolleretur: uix qui que horis mediis a duentante exercitu sexaginta fere milia Alamanorum cecidit. Maximianus quoque Augustus bellum in Africa profugauit domitis Quinquegentianis & ad pacem redactis. Dioclitianus obsequium Alexandriae Achileum octauo fere mense superauit: eumque interfecit. Victoria acerbis usus est: totum aegyptum grauius proscriptionibus caedibusque foedauit. Ea tamen occasione ordinauit prouide multa & disposuit: quae ad nostram aetatem manent. Galerius Maximianus primum aduersus Narfeum praelium & secundum habuit inter Callinicum caraque congressus cum inconsulte magis quam ignaue dimicasset: admodum enim parua manu cum copiosissimo hoste commisit: pulsus igitur ad Dioclitianum profectus: cum ei in itinere occurrisset: tanta insolentia a Dioclitiano fertur exceptus: ut per aliquam passuum milia purpura pstradatur ad uehiculum cucurrisset. Moxque tam per Illyricum Moesiamque contractis copiis rursus cum Narfeo Ormisda & Saporis auo in Armenia maiori pugnauit: successu ingenti: nec minore consilio simul & fortitudine. Quippe qui etiam spulatoris munus cum altero aut tertio equite suscepit. Pulso Narfeo castra eius diripuit. Vxores: forores: liberos cepit. Infinitam extrinsecus persarum nobilitatem Gazam persicam copiosissimam: ipsum in ultimi regni solitudine egit. Quare ad Dioclitianum in Mesopotamia cum praesidiis tamen morantem ouans regressus ingenti honore susceptus est. Varia deinceps simul & uiritum bella gesserunt. Carpis & basternis subactis: Sarmatis uictis quorum nationum ingentes captiuorum copias in Romanis finibus locauerunt. Dioclitianus morigeratus callide: fuit sagax praeter ea: & admodum subtilis ingenio: & qui seueritatem suam aliena inuidia uellet implere. Diligentissimus tamen: & solertissimus princeps: & qui imperio Romano primus regiae consuetudinis formam magis: quam Romanae

Metaurus . fl .
Fani fortunae

Catalauni
Tetrico
Virg
Zenobia
Odenato

Cenofrurium

Alma . mons

Dioclitianus
Amilius
Maregus
Viminaciu
Amanus
Aureus mos
Aelianus
Maximianus
Carausius
Achileus
Quinquegentiani
Narfeus
Augustus constantini
Maximianus
Herculeus
Theodora
Valeria
Helena constantini
mater
Alecius
Maximianus Augustus
Achileus
Quinquegentiani
Galerius
Maximianus
Callinicum
Carrae
Ormisda
Sapor
Carpis
Basternae

libertatis inuenerat: adorariq; se iussit: cum ante eum cuncti salutarerent: ornamenta gemmarum uestibus calciamentisque addidit. Nam prius imperii insigne in chlamyde purpurea tantu erat: reliquaq; comunia. **Herculius** autem propalam ferus & incivilis ingenii: asperitate suam etiam uultus horrore significans. Hic naturae suae indulgens **Dioclitiano** in omnibus & senioribus consiliis obsequutus. Cum tamen ingrauescente uoparum se idoneum **Dioclitianus** moderando imperio esse sentiret: auctor **Herculius** fuit in uitam priuatam concederent & stationem tuendae reipublicae uiridioribus iunioribusque mandarent: Cui agere collega obtemperauit. Tamen utraque uno die priuato habitu imperii insigne mutauit. **Nicomediae** **Dioclitianus**: **Herculius** **Mediolani** post triumphum inclutum: quem Romae ex innumeris gentibus pompa ferulorum illustri: qua **Narsei** coniuges: sororesq; & liberi ante currum ducti sunt. Concesserunt tamen **Salonam** unus: alter in **Lycaonia**. **Dioclitianus** priuatus in uilla quae haud procul a **Salonis** est: praeclearo ocio senuit. Qui dum ab **Herculio** atque **Galerio** ad recipiendum imperium rogaretur: tanquam pestem aliquam detestans: in hunc modum respondit. Utinam **Salonae** possitis uifere holera nostris manibus instituta: profecto nunquam istud temptandum iudicaretis. Vixit annos septuaginta tres: ex quibus communi habitu p. pe nouem annis egit. Morie assumptus est: ut satis patuit per formidinem uoluntariam. Qui cum a **Constantino** atque **Licinio** uocatus ad festa nuptiarum per senectam quo minus inter esse ualere: excusauisset: se rescriptis minacibus acceptis: quibus increpabatur quod **Maxentio** fauisset: ac **Maximo** faueret: suspectans necem dedecorofam: uenenum dicitur haussisse in uilitate uirtute ulus: ut solus omnium post conditum romanum imperium ex tanto fastigio sponte ad priuatae uitae statum ciuilitatemq; remearet. Contigit igitur ei quod nulli post natos homines: ut cum priuatus obisset: inter diuostamen referretur.

Eutropij uiri clarissimi de gestis romanorum liber decimus.

His igitur abeuntibus in administrationem reipublicae: **Constantius** & **Galerius Augusti** creati sunt: diuisusque est inter eos ita Romanus orbis: ut **Gallias** **Italiam** **Africam** **Constantius**: **illyricum** **Asiam orientem** **Galerius** obtineret: sumptis duobus Caesaribus: **Constantius** tamen contentus dignitate **Augusti** **Italiae** atque **Africae** administrandae sollicitudine recusauit. Vir egregius & praestantissima ciuilitatis: diuinitis prouicialium ac priuatorum studens: fisci commoda non ad modum affectans: dicentque melius publicas opes a priuatis haberi: quam intra unum claustru referuari. Adeo autem cultus modici: ut feriatis diebus amicis numerosioribus esset epulandum: priuatorum ei argento hostiatum petito trichonia sternerentur. Hic non modo amabilis: sed etiam uenerabilis **Gallis** fuit: praecipue quod **Dioclitiani** suspectam prudentiam: & **Maximiani** sanguinariam temeritatem imperio eius euaserant. Obiit in **Britannia eboraci** principatus anno .xiii. atq; inter diuos relatus est.

Galerius uir & probe moratus & egregius in re militari cum **Italiam** quoq; sinente **Constantino** administrationi suae accessisse sentiret: **Caesares** duos creauit: uidelicet **Maximianum**: quem orienti praefecit: & **Seuerum** cui **Italiam** dedit. Ipse **illyrico** commoratus est. **Constantino** mortuo **Constantinus** ex obscuriori matrimonio eius filius in **Britannia** creatus est imperator: & in locum patris exoptatissimus moderator accessit: **Romae** interea prioriani excitato tumultu **Maxentium** **Herculi** filiu: qui haud procul ab urbe in uilla publica morabatur: **Augustum** nuncupauerunt: quo nuncio **Maximianus** **Herculi** ad spem erectus resumendi fastigii: quod inuitus amiserat: **Romam** aduolauit & **Lucania** quam sedem priuatus elegerat in agris amoenissimis conuolens. **Dioclitianum** quoq; etiam per litteras adhortatus est: ut depositam resumeret potestatem: quas ille irritas habuit. Sed aduersum motum praetorianorum: atq; **Maxentii** **Seuerus** **Caesar** **Romam** missus a **Galerio** cum exercitu uenit: obsidensq; urbem militum suorum scelere defosus est. Auctae **Maxentio** opes confirmatq; imperium: **Seuerus** fugiens **Rauennae** interfectus est. **Herculius** tamen **Maximianus** post haec in concione exercituum filium **Maxentium** denudare conatus seditionem & conuicia militum tulit. Inde ad **Gallias** profectus est: dolo composito tanquam a filio esse expulsus: ut **Constantino** genero iungeretur. **Molien** tamen **Constantinum** reperta occasione interficere: qui in **Gallis** & militu & puicialium uigentia fauore regnabat. **Caes** **Francis** atq; **Alamanis**: captisque eorum regibus: quos et bestius cum magnificu spectaculu inumeris parasset: obiecit. **Detestis** igitur in **Fausta** filia: quae dolu uironuciauerat: p. fugit **Herculius** **Massilia**: ubiq; oppressus. Ex ea .n. nauigare ad filium praeparabat: poenas dedit infaustissimi exitii:

Herculius

Statio tuendae reipublicae

Dioclitianus agricultu re deditus

Constantius Galerius

Eboraci

Maximianus Seuerus Constantinus Maxentius

Fausta

Vir ad omnem asperitatem fauittiamque procliuus: infidus: incommodus: ciuilitatis penitus expers.

Per haec tempora a **Galerio** **Licinio** imperator est factus: **Dacia** oriundus: notus ei antiqua consuetudine: & in bello quod aduersum **Narseum** gesserat: laboribus strenuus: & officiis acceptus. **Mors** **Galerium** confestim secuta est. **Respublica** tum ab his quattuor imperatoribus tenebatur **Constantino** **Maxentio** **Licinio** & **Maximiano** nouis hominibus. **Quinto** tamen **Constantinus** imperii sui anno bellum aduersum **Maxentium** ciuile commouit. **Copias** eius multis plis fudit. Ipsum postremum **Romae** aduersus nobiles omnibus exitiis saeuientem apud **pontem miluium** uicit: **Italia** quae est potius. **Maxentium** suppositum ferunt arte muliebri tenere mariti animum laboratissuspicio gratissimi partus cepti a puero. **Non** multum deinceps in orientem quoq; aduersus **Licinium** **Maximianum** rex nouas molitur: uicinum exitium fortuita apud **Tarsum** morte praenit. **Constantinus** tamen uir ingens & omnia efficere nitens quae animo praeparasset simul principatum totius orbis affectant: **Licinio** bellum intulit: quibus necessitudo illi: & affinitas cum eo esset. **Nam** soror eius **Constantia** nupta **Licinio** erat. **Ac** primo eum in **pannonia** secundo in **genri** apparatu bellum apud **Cibalias** instruentem repentinus oppressit: omnique **Dardania**: **Moesia**: **Macedonia** potius numerosas prouincias occupauit. **Varia** deinceps inter eos bella & pax reconciliata: ruptaq; est. **Postremo** **Licinius** nauali & terrestri praelio uictus: apud **Nicomedia** se dedit & contra religionem sacramenti **Thessalonicae** priuatus occisus est. **Hic** **Licinius** annum dominationis fere post quintum decimum uitae proxime sexagesimum occidit. **Auaricia** cupidine omnium pessimus: neq; alienusa luxu uenereo. **Asper** admodum aut mediocriter impatiens: infestus litteris: quas propter incitiam immodicam uirum ac pestem publicam nominabat: praecipue forentem indultiam. **Agaribus** plane ac rusticantibus quod ab eo genere ortus alitusq; erat: satis utilis ac militiae custos: ad ueterum instituta seuerissimus. **Spadonum** & **aulicorum** omnium uahemens dominator: tineas: foricesq; palatii eos appellans. **Eo** tempore res romana sub uno **Augusto** & tribus **Caesaribus**: quod nuquam alias fuit: cum liberi **constantini** **Galliae** orienti **Italiae**q; praesent. **Verum** insolentia rerum secundarum aliquantulum **Constantinum** ex illa fauorabilis animi docilitate mutauit primum necessitudine persecutus egregium uirum & sororis filium commoda in dolis iuuenem interfecit. **Mox** uxorem post numerosos amicos: **Vir** primo imperii tempore optimis principibus ultimo mediis comparandis. **Innumerae** in eo animi corporisq; uirtutes claruerunt. **Militaris** gloriae appetentissimus: fortuna in bellis prospera fuit. **Verum** ita ut non superaret industria. **Nam** etiam **Gorthos** post ciuile bellum uarie profligauit: pace his ad postremum data: ingentemq; apud barbaras gentes memoriae gratiam collocauit. **Ciuilibus** artibus & studiis liberalibus deditus: affectator iusticiae amoris: quae oem sibi & liberalitate & docilitate quae fuit. **Sicut** in nonnullos amicos dubius: ita in reliquos egregius. **Nihil** occasionu praetermitterens: quo opulentior & clarioreq; eos praestaret. **Multas** leges rogauit: quas da ex bono & a quo plureq; superfluas: nonnullas seueras. **Primum**q; urbem nominis sui ad tantum fastigium uelut molitur est: ut **Romae** aemulam faceret. **Bellum** aduersus **parthos** molens: qui iam **Meopotamiam** fatigabant: uno & trigesimo anno imperii: aetatis sexto & sexagesimo: **Nicomedia** in uilla publica obiit. **Denunciata** morseius etiam per crinitam stellam quae in uilitate magnitudinis aliq; diu fulsit. **Eam** graeci cometa uocant: atq; inter diuos meruit referri. **C.iiii.** **Sucessores** filios tres reliquit: atq; unum fratris filium. **Verum** **dalmaticus** **Caesar** prosperrima indole: neq; patruo absimilis: haud multo post oppressus est facinore militari: & **Constantio** patrueli suo sinente potius quae iubente. **Constantium** porro bellum fratri inferentem: & apud **Aquilegia** inconsultius praesidium aggressum: **Constantii** duces interemerunt. **Ita** respublica ad duos **Augustos** redacta est. **Constantii** imperium strenuum aliquandiu & iustum fuit. **Mox** cum & ualitudine impropera & amicis prauioribus uteretur ad grauia uitia conuersus cum intolerabilis prouincialibus: militibus in iocundus esset: factione **Maxentii** occisus est. **Obiit** haud longe ab **Hispanis**: in castro cui **Helene** castru. **Helene** nomē est: anno imperii septimo decimo aetatis trigesimo: per omne tempus sine graui cru delitate terribilis. **Diuerfa** **Constantii** fortuna fuit: a persis enim multa & grauia perpeffus: saepe captis oppidis: obsessis urbibus: caesis exercitibus: nullumque ei contra **Saporem** regem perfarum prosperum bellum fuit: nisi quod apud **Singarum** haud dubiam uictoriam ferocia militum amiserat: qui pugnam seditione & stollide contra rationem belli die iam praecipiti poposcerunt.

Caput.v. Ost Constantii necem Maxentio Italiam Africam: Gallias obtinere: etiam illyricum nouas res habuit Vetracione ad imperium consensu militum electo: quem grandae uum iam & cunctis amabilem diuturnitate & felicitate militiae ad tuendum illyri

Licini) Narfes) Constantini) Maxentius) Licinius) Maximianus) 9. pm puton

Constantia Cibalia Nicomedia

Nota pro Ber nardino mce balatromi dice

Constantino polis unde dicta

Cometa Dalmaticus cesar Constantius

Helene castru Sapor Singarus

Caput.v. Vetracione

Valens
Gratiani
uolenti
miam
f.
Valentian
gratiani
frater
Grata
Iusta
Galla
Thym
Theodosi
Nitria
Theodosius baptizatus
apud corthagine
Gothoru ex sedibus suis
prima eruptio
Valens a gothis uictus
& crematus
Gothi Arriani
Dominica au
gusta Valen
tis uxor
Argentaria oppidu
gallie
Auxentius
Ambrosii
doctor
Martinus
Hieronym
Tharphali
Theodosi

Anno ab urbe condita millesimo centesimo uigesimo octauo Valenstrigesimus no
nus imperium orientis quattuor annis Valentiano mortuo tenuit. Gratiano Va
lentianum filio in occidentali parte regnante: qui sibi Valentianum fratrem par
uulum admodum socium creauit imperii. Hic enim Valentianus dudum laudat
uuluum admodum socium creauit imperii. Hic enim Valentianus dudum laudat
te uxore sua pulchritudine lustina: sibi eam sociauit in matrimonio: legetq; propter illam co
cessit: ut omnes qui uoluissent impune bina matrimonia suscipere. Nam diu populosas fo
cessit: ut omnes qui uoluissent impune bina matrimonia suscipere. Nam diu populosas fo
dit ex ipsa quattuor filios: Valentianum quem sibi ut praemisimus Gratianus sociauit in re
dit ex ipsa quattuor filios: Valentianum quem sibi ut praemisimus Gratianus sociauit in re
gno: & Gratam lustamq; & Gallam. Valens igitur impietatem quam dudum meditat
gno: & Gratam lustamq; & Gallam. Valens igitur impietatem quam dudum meditat
rat: operibus explens lege data ut monachi militarent: nolentes per tribunos & milites susti
rat: operibus explens lege data ut monachi militarent: nolentes per tribunos & milites susti
bus iussit interfici. Quorum innumera multitudo per uastas tunc aegypti solitudines diffu
bus iussit interfici. Quorum innumera multitudo per uastas tunc aegypti solitudines diffu
sa constat: praecipue quae apud Nitriam martyrii consecuta est palmam: ac per singulas ubiq;
sa constat: praecipue quae apud Nitriam martyrii consecuta est palmam: ac per singulas ubiq;
prouincias a duersis catholicis ecclesiis & rectae fidei populos: diuersa sunt illata incommo
prouincias a duersis catholicis ecclesiis & rectae fidei populos: diuersa sunt illata incommo
da. Interea in Africa partibus Thirmum sese excitatis Maurorum gentibus regem constituens
da. Interea in Africa partibus Thirmum sese excitatis Maurorum gentibus regem constituens
Africam Mauritaniamq; uastauit. Contra quem Theodosius Theodosii qui post imperio p
Africam Mauritaniamq; uastauit. Contra quem Theodosius Theodosii qui post imperio p
fuit. Pater a Valentiano missus: effusas Maurorum gentes multis praелиis fregit. Ipsum quoq;
fuit. Pater a Valentiano missus: effusas Maurorum gentes multis praелиis fregit. Ipsum quoq;
Thirmum afflictum & oppressum ad mortem coegit. Qui postea q; experimentissima prou
Thirmum afflictum & oppressum ad mortem coegit. Qui postea q; experimentissima prou
dentia Africam composuisset: simulante inuidia iussus a Valente interfici: apud Carthagi
dentia Africam composuisset: simulante inuidia iussus a Valente interfici: apud Carthagi
nem baptizari in remissionem peccatorum praeprouit. Ac demum gloriosa morte accubens
nem baptizari in remissionem peccatorum praeprouit. Ac demum gloriosa morte accubens
percuressori iugulum ultro praebuit. Ea tempestate gens Hunnorum diu in accessis seclusa no
percuressori iugulum ultro praebuit. Ea tempestate gens Hunnorum diu in accessis seclusa no
tibus repentina rabie percita exarsit in Gothos: eosq; conturbatos ab antiquis sedibus expu
tibus repentina rabie percita exarsit in Gothos: eosq; conturbatos ab antiquis sedibus expu
lit. Gotthi transito danubio fugientes: a Valente sine ulla foederis pace suscepti sunt. De
lit. Gotthi transito danubio fugientes: a Valente sine ulla foederis pace suscepti sunt. De
inde propter intolerabilem auaritiam Maximi ducis: fame compulsi in arma surgentes: uicto
inde propter intolerabilem auaritiam Maximi ducis: fame compulsi in arma surgentes: uicto
Valentis exercitu sese per Thracias infundere omnia caedibus incendiisq; uastantes. Quibus co
Valentis exercitu sese per Thracias infundere omnia caedibus incendiisq; uastantes. Quibus co
gnitis Valens Antiochia egressus: cum aduersum Gothos exercitum aptaret: fera peccati p
gnitis Valens Antiochia egressus: cum aduersum Gothos exercitum aptaret: fera peccati p
nitentia stimulatus: episcopos caeterosq; sanctos reuocari de exiliis imperauit. Deniq; lachry
nitentia stimulatus: episcopos caeterosq; sanctos reuocari de exiliis imperauit. Deniq; lachry
mabilis: cum Gotthis bello commisso: ad primum Gotthorum imperium: per turbata equitu
mabilis: cum Gotthis bello commisso: ad primum Gotthorum imperium: per turbata equitu
romanorum turmas: nudatos pedites deseruere. Qui mox equitatu hostium septi: ac sagitta
romanorum turmas: nudatos pedites deseruere. Qui mox equitatu hostium septi: ac sagitta
rum nubibus obruti. Insuper cum amentes metu huc illucq; fugitarent: suditis interiere. Ipse
rum nubibus obruti. Insuper cum amentes metu huc illucq; fugitarent: suditis interiere. Ipse
imperator cum sagitta faucibus uersusq; in fugam ob dolorem nimium: saepe equo laberetur:
imperator cum sagitta faucibus uersusq; in fugam ob dolorem nimium: saepe equo laberetur:
atq; in uilissimam casulam deportatus esset: superuenientibus Gotthis igne: supposito con
atq; in uilissimam casulam deportatus esset: superuenientibus Gotthis igne: supposito con
crematus est. Deniq; petentibus Gotthis ut eis episcopos mitteret a quibus fidei rudimenta su
crematus est. Deniq; petentibus Gotthis ut eis episcopos mitteret a quibus fidei rudimenta su
sciperent. Valens doctores ad eos arriani dogmatis misit: sicq; uniuersa illa gens effecta est
sciperent. Valens doctores ad eos arriani dogmatis misit: sicq; uniuersa illa gens effecta est
arriana. Iusto itaq; dei iudicio ab illis igne crematus est: quos ipse perfidiae succenderat igne.
arriana. Iusto itaq; dei iudicio ab illis igne crematus est: quos ipse perfidiae succenderat igne.
Gotthi uero imperatore occiso: iam securi ad urbem properant constantinopolitanam: ubi
Gotthi uero imperatore occiso: iam securi ad urbem properant constantinopolitanam: ubi
adhuc Dominica Augusta Valentis uxor multas pecunias plebi largita ab urbis uastatione ho
adhuc Dominica Augusta Valentis uxor multas pecunias plebi largita ab urbis uastatione ho
stes submouit: regnum cognatis fideliter uiriliterq; seruauit. Cap. iiii.

Anno ab urbe condita millesimo centesimo trigesimo octauo Theodosi
us genitus patre Theodosio: matre Termantia quadragessimus primus im
perator interfecto per Maximum Gratiano: imperium romani orbis ob
tinuit solus: mansitq; in eo annis. xi. cum iam in orientis partibus sex annis
Gratiano uiuente regnasset. Itaq; causis ad bellum civile permotus cum e
duobus Augustis fratribus: unius interfecti ultione: alterius restitutione
procuraret sese aduersum Maximum tyrannum sola fide maior: nam lo
geminor uniuersi apparatus bellici comparatione proripuit. Aquileia tunc Maximus i se de
rat: Andragatius comes eius summam belli administrabat. Qui cum largissimis militum co
pui altitudo consilio omnes alpium & fluminum aditum communiisset. Dum nauali expediti
one incautus hostem praenire parat: & obruere sponte: in super eadem quae obstruxera clau
stra deseruit. Ita Theodosius nemine sentiente alpes intrauit: atq; Aquileiam improuisus ad
ueniens: magnum hostem Maximum ac crucem: & ab immanissimis quoq; germanorum gen
tibus tributa ac dispendia solo terrore nominis exigentem: sine controuersia clausit: cepit: oc
cidit. Hanc Maximi perditionem beatus Martinus ante praedixit. Valentianus recepto Ita
liae potitus iperio e. Andragatius comes cognita Maximi hinc: praecipitem sese enauit in un
das dedit: ac suffocatus est. Theodosius incruentam uictoriam deo procurante suscepit. Vi
ctorem quoq; Maximi filium: quem imperatorem pater Gallis infanti aetate reliquerat: ex
tinxit. Valentianus iunior cum in Gallias transfuisset: ubiq; tranquille rempublicam ageret:
apud Viennam dolo Arbogastis comitis sui strangulatus: atq; ut uoluntariam sibi conscuisse
mortem putaretur: laqueo suspensus est: quo extincto Arbogastes tyrannum creauit Eugeniū
eligens hominem cui titulum imperatoris imponeret: ipse aucturus imperium. Vir barbarus
animo: consilio: manu: audacia: potentiaq; nimius contraxit undiq; innumeras inuictasq; co
pias uel romanorum praefidiis: uel auxiliis barbarorum. Alius potestate: alii cognatione subni
xus. Deniq; extabat genere Francus: cultorq; fordidissimi dolorum. Igitur Eugeniū atque

Pauli Diaconi de gestis romanorum liber duodecimus.

Athanasius

Arcadius theodosii f
Maximus

Gratianus m
ator doctus

Theodosius
Termantia

Maximus
Andragatius

Martinus

Victor

Arbogastes
Eugenius

Q

Arbogaste

Ioannes anachorita

Venti theodosio auxiliantur

Claudianus infidelis

Theodosius a traimo origine traxit

Theodosij mores

Memorable preceptu cuiusda philosophi

De Theodosio & Ambrosio Archiepiscopo notandu

Flaccilla Archadii Honorii Gallia Placida

Arbogastes cum instructa acie alpium transitus teneret. Theodosius expers cibi ac somni orationi incumbens: totam noctem per uigil exegit: cum tamen se esse destitutum a suis sciret; ab hostibus circumseptum nesciret; si ducaliter arma corripens; signoque crucis signatum prelio dedit: ac se in bellum etiam si nemo sequeretur uictor futurus immisit. Nam consultus Ioannes Anachorita eum uictorem spondens. Quem cum Arbitrio hostilium partium comes ignarum circumpositis excepisset infidiis; conuersus mox ad reuerentiam Augusti; eum non solum periculo liberauit; uerum etiam auxilio instruxit. Cumque ad congressionem uentum esset; uahemens turbato uentorum a parte Theodosii in ora hostium ruit; qui ab eius parte spicula missa ualenter hosti infingeret; & hostili manu missa repelleret. Nec mora parua suorum data strage uictori se Theodosio hostilis exercitus prostravit. Eugenius captus; atque interfectus est. Arbogastes sua se manu percussit; premisserat namque prius Theodosius decem milia armorum gothorum; quae ab Arbogaste comite funditus deleta sunt. Quos utique Theodosio perdidisse magis lucrum quam detrimentum fuit. Ad cuius laudem ob insignem uictoriae poeta quidam eximius sed infidelis inter caetera hos uersiculos cecinit. Omnimium dilecte deo tibi militat aether; Et coniurati ueniunt ad classica uenti. Huic ferunt somnio nomen parentes monitos sacrauisse; quod in latinum a deo datum potest intelligi. De hoc etiam oraculo in Asia diuulgatum est. Eum Valenti successurum; cuius nomen Th. o. atq. d. litteris iniarietur. Qua cognitione principii deceptus Theodosius cum sibi imperium deberi praesumeret scelestis cupidinis supplicia perfoluit. Fuit autem Theodosius propagator reip. atque defensor eximius; moribus & corpore Traiano similis; quantum scripta ueterum & picturae docent; a quo & originem traxit. Sic eminens status; membra eadem; per caesaries; os simile absque eo quod illi aliquantulum uellendo steriles genae; neque tamen ingentes oculi erant. Nescio an tanta gratia tantusque flos infantiae; seu tanta dignitas in incessu fuisset. Mens uero prorius similis; a deo ut nihil dici queat; quod non ex libris eius in istum uideatur transferri; clamens animus; misericors; communis; solo habitu differre se a caeteris putans. In omnes honorificus. Verum effusus in bonis simplicitate ingenia aequae diligere. Erudita mirari; sed innoxia largiri. Magno animo; magno amore ciues uel priuato contubernio cognitos; eosque honoribus per cunia; beneficiis caeteris munerare; praesertim quorum erga se uel patrem aspero casu officia comprobasset. Illam tamen quibus Traianus aspersus est uolentiam scilicet & cupidinem triumphandi usque a deo detestabatur; ut bella non mouerit sed iuenerit misteria lasciuia; psaltriasque comestationibus adhiberi lege prohibuit. Consobrinarum nuptias tanquam fororum in dixit; litteris mediocriter doctus; sagax plane; multumque diligens ad noscenda gesta maiorum; execrabatur cum legisset superbiam dominantium praecipue perfidos & ingratos. Irasci sine rebus indignis; sed subito flecti; unde quoque dilatione modica emollebatur interitum se uera praecipua; habuitque a naturae munere; quod Augustus philosophiae doctore. Qui cum uidiisset eum facile commoueri; ne asperum aliquid statueret; monuit ubi irasci cepisset. Quattuor atque uiginti graecas litteras memoria recenseret; ut illa concitata quae momenti est alia traducta parui temporis interiectu languesceret. Melior haud dubie quae est rara uirtutis post auctam annis potentiam regalem; aurumque pondera sublata; atque rannis multis ex suo restituit. Inerat ei cura pietatis eximia. Colere patrum tanquam genitorum fratris mortui. Sororisque liberos habere pro suis. Cognatos; affinesque parentis animo complecti. Elegans laetumque conuiuium dare; nec tamen sumptuosum; miscere colloquia pro personis; studio; dignitatibus; sermone cum grauitate iocundo; blandus pater; concors maritus exercebatur; neque ad illecebras neque ad lassitudinem ambulationibus cum esset otium; animum reficiens. Regebat ualitudinem continentia uescendi. Huius & apud homines mansuetudo; & quanta extiterit apud deum deuotio; hoc uno monstratur exemplo. Nam cum apud Mediolanum missarum fructus solenni ecclesiam uellet intrare; cumque beatus Ambrosius pro quodam facinore nisi publice poeniteret non admissurum se diceret; & prohibitionem humiliter pertulit; & satisfactionem non erubescens indictum ab episcopo poenitentiae modum; deuotus excepit. Huic sociata in coniugio Flaccilla fuit; ex qua Archadium & Honorium genuit; quae defuncta Galliam Valentiniani maioris & Iustinae filiam. Valentiniani quoque iunioris sororem in matrimonium duxit; quae ei Placidam peperit; cui postea de matris nomine Galliae cognomen accessit. Itaque quinquagesimum Theodosius annum agens aetatis in pace apud Mediolanum rebus excessit humanis. Vtraque rempolicam utriusque filius Archadio & Honorio quietam relinquens. Corpus eius eodem anno Constantinopolim translatum atque sepultum est.

Pauli Diaconi de gestis romanorum liber decimus tertius;

A

Nno ad urbe condita millesimo centesimo qua dragesimo nono Archadius Augustus in oriente factus. Honorius frater eius in occidente quadragesimo secundo loco communi imperium diuersis tantum sedibus tenere coeperunt. Quorum pater curam uiris potentissimis mandauerat habere. Id est Rufino orientalis aulae; Stiliconi occidentalis imperii. Vixit que Archadius post patris excessum annis duodecim. In peritque summam Theodosio filio paruo admodum moriens tradidit. Interea Gildo comes Africae cognita Theodosii morte arbitratus minimam in paruulis spem fore: Africae iuri proprio cepit usurpare. Huius frater Mascelzer germani perfidiam phorescens; in Italiam rediit; Gildo duos eius filios; quos pater reliquerat; dolo circumuentos occidit. Ad hunc iam hostem bello insequendum; Mascelzer frater missus est. Mascelzer iam a Theodosio scient quantum uiribus desperatissimis oratio hominis per fidem christi clamem tiam dei impetraret; Caprariam insulam adiit. Inde secum sanctos uiros adducens; cum quibus orationibus ac ieiuniis dies aliquot continuauit & noctes. Ante triduum quoque hosti contiguus fieret; cernit noctu beatum Ambrosium paulo ante defunctum; quando uictoria caperet diem sibi indicantem & locum; ac tertio demum die post noctem orationibus hymnisque peruigilem; cum quinque solummodo milibus aduersus. lxxx. milia hostium pugns; eos dei nutu sine bello in deditioem accepit. Quo uiso auxiliarii Gildonis barbari illico terga dedere. Gildo & ipse fugam arripens ascensam nauis; cum in Africam rediisset; post aliquot dies strangulatus interiit. Sane idem Mascelzer rerum secundarum insolentia tumens ecclesiam dei temerare ausus est; atque ex ea quodam non dubitauit extrahere; secuta mox poena sacrilegum est; nam post aliquantulum temporis ipse punitus est. Interea Rufinus cui orientalis aulae a Theodosio cura commissa est; malo perfidiae deprauatus; cum barbarorum solatis regnum tentaret inuadere; morte iustissima poenas luit. Stilico quoque occidentis tutor imperii immemor collatorum beneficiorum; immemor affinitatis; nam socer extabat Honorii. Regnum & ipse Eucherio filio affectans; ingentia reipublicae intulit mala; nam saepe cum deletere posset barbaros fouit eos; saepe Alaricum cum Gothis suis uicit; saepe conclusit; saepe dimisit; cui quis fuerit exitus; suo melius loco dicitur. Inter haec omnium antiquorum praesentiumque hostium acta longe immanissimus Ragafus rex Gothorum in totam repente inuadit Italiam. Nam fuisse in eius populo plusquam ducenta milia Gothorum ferunt. Hic supra hanc incredibilem multitudinem indomitamque uirtutem barbarus erat & Scythae; qui omnem humani generis sanguinem diis suis propinare deuouerat. Inuadit ilico Romam pauor infinitus; sit omnium paganorum in urbe concursus; declamatur a cunctis; sed haec ideo perpeti quod neglecta fuerunt magnum sacra deorum. Magnis querelis ubique agere; & continuo de repetendis sacris; celebrandisque tractatur; fere in tota urbe blasphemiae ad nomen christi tanquam lues aliqua probris ingrauantur. Conducitur a romanis aduersus Ragafum duo pagani duces Gothorum; Sarus & Viridinus Hunnorum; sed non sinit deus rem suae potentiae infidelium uirtute tueri. Contritus namque diuinitus Ragafus in aspero fefulani montis iugo; tur gente undique timore concluditur. Agminaque quibus angusta dudum uidebatur Italia; latendi spe in unum ac paruum montis uerticem triduntur; quo cum fame & siti conficerentur. Rex Ragafus solus spem fugae sumens; captus a Romanis in uincula conicitur; ac paulisper retentus uita priuarur. Tanta uero multitudo captiuorum Gothorum fuisse fertur; ut in uilissimarum pecudum modum singulis aureis passim greges hominum uenderentur. Interea Alaricus Italiam ingressus cum ab Honorio sedem; qua cum suo exercitu consistere posset experere. Honorius delibato consilio ei Gallias concessit; qui dum ad Gallias pergens ob recuperationem iumentorum apud Polentiam aliquantulum resedisset; Stilico comes in perniciem reip. Gothos per tentans; dum eos in diuis aggrederi cuperet; bellum in summa Saulo pagano duci commisit; qui ipso sacratissimo die paschae Gothis nil tale suspicantibus; super eos irruit; magnaque eorum partem prostrauit. Nam primu perturbati Gothi ac propter religionem cedentes; demum arma corripunt; more solito cohortantur; uictoremque uirtute potiori praesternunt exercitu. Hinc irabiem furoris excitantur; capti iter deserentes; Romam contendunt petere; cuncta per quae ierant; igni ferroque uastantes. Nec mora uenientes urbem capiunt; de uastant; incendunt; dato tamen prius praecipito; ut si quis in sancta loca praecipue sanctorum apostolorum Petri & Pauli basilicas confugissent; hos imprimis inuolatos securosque sine rent; deinde quantum possunt praedae inhiantes & sanguine temperarent. Capta itaque Roma est millesimo centesimo sexagesimo quarto conditionis suae anno; die sane tertia; sponte Gothi urbe discedunt; facto aliquotiarum aedium incendio; sed ne tanto quidem quantum olim a Caesare factum est; Deinde per Capantiam; Lucaniam; Brutiamque simili strage bacchantes Regium peruenere; in Sicilia transfretare cupientes; quo cum transmare ascensis nauibus uellent; perpeffi naufragium plures suorum ami

Archadius Honorius Rufinus Stilico Theodosius Gildo Mascelzer

Rufinus Stilico Eucherius filiorum Alaricus Ragafus gothorum rex

Paganorum

Sarus Viridinus Alaricus

Ragafus r. appero fefu in montis iugo opp. flus

Polentia Stilico Saulus

Pretas gothorum

Capta roma a gothis

Nota sepulchru alari
ei regis
Basentiu ft

Ataulfus
Barcilo
Galla pla
cida
Genferic^{us}
Vualia

Stilicomis
genus

Stilicomis gener ho
norius impator

Stilicomis mors

Gratiam^{us}

Constantin^{us}

Didymus

Viridian^{us}

Constans

Quo tpe gotthi hippa
niam ingressi sunt
Vuandali & alij bar
bari lege infra paulo

Constantin^{us}

Gerontius

Maximus

Iovinus

Sebastian^{us}

Tertull^{us}

Attalus

Hippo regi

Heractius

Sabinus

Augustin^{us}

Valenti
manus

serunt. Alaricus inter hæc dum quid ageret: deliberaret: apud Cosentiam morte subita de
fundus est. Gotthi Basentium annem de alueo suo captiuorum Labore deriuantes: Alaricu
in medio eius alueo cum multis opibus sepeliunt: annemq; meatui proprio reddentes: neq;
locum scire possent: captiuos qui interfuerant extinguunt. Regem deinceps Athaulfum Alarici
affinem Gotthi constituentem Romam redeunt: siquid residui fuit: more locustarum eradunt
auferentes deinde Gallam Placidam Theodosii principis filiam: sororem Honorii: quam
sibi Athaulfus apud forum Cornelii connubio copulauit: quæ multo post reip. comodo fu
it. Nam ad hoc mariti animum acerrimo ingenio subreptisq; blandimentis cum inflexit: ut
ultra a romanis pacem ex peteret: qui ad Gallias proficiscens: apud Barcelonem fraude suæ
occisus est. Post quem Genfericus regnum capiens: dum pacem romanis seruare disponit: &
iple a suis peremptus est. Caput secundum.

D E inde Vualia regnandi iura suscepit: ad hoc electus a Gotthis: ut pacem infringere
ret: ad hoc a deo ordinatus ut confirmaret. Interea comes Stilico Vuandalorum p
fida & dolosa gentis genere editus: Eucherium ut est dictum filium iam a puero
christianor; persecutionem meditantem ut imperio substitueret: ante biennium ro
mana irruptionis gentes copul uiribusq; intolerabiles: hoc est Alamanorum: Sueuor;: Vuan
dalorum: Burgundionum: ultro in arma fuscitauit: etq; pulsare gallias uoluit: ut sub hæc ne
cessitate a genero in filium extorquere possent imperium. Tandem ubi imperatori Honorio;
exercituiq; romano hæc tam ingentia damna patefacta sunt: commoto iustissimo exercitu oc
cisus est Stilico: qui ut unum puce purpuram indueret: totius humani generis sanguinem de
dit. Occisus Eucheriusq; filius eius pauciq; cum hisdem satellites tantaq; molitionum puni
ti sunt. Eodem tempore clarissima loca urbis summis dirupta sunt: quæ inflamari ab ho
stibus nequerunt. Inter hæc apud Britanias Gratianus tyrannus mox creatus occiditur. C. iij.

H VIUS loco Constantinus ex infima militia propter solam spem nois sine merito uirtu
tis eligitur: qui ad Gallias trāsiens saepe a barbaris incerto foedere illusus detrimeto
magis reip. fuit q; augmento. Tunc duo iuuenes locupletes Didimus: & Viridianus
acceptis propriis seruis & uernaculis: sese patriamq; a barbaris & tyranno defen
dere moliti sunt. Aduersum hos Constantinus Constantem filium ex monacho Casarem fa
ctum cum quibusdam foederatis barbaris in Hispanias misit. Constans barbarorum sultus
auxilio: eos primo prælio peremit: quibus barbaris dum claustra pyrenei montis comissa fu
issent: ab eis tota quæ per Gallias bacchabatur ferocitas gentium Hispaniarum prouinciis in
eromissa est. Itaq; post multas strages incendia: & rapinas tandem diuisis sedibus: barbari ad
aratra conuersi romanor; residuos ceperunt: ut socios amicosq; fouere.

Pauli Diaconi liber decimus quartus.

I Gitur imperator Honorius dum uires reip. quotidianis cerneret labefa
ctari in comodis: uig. strennuū & bellicosum Constantinum comitem ad
Gallias cum exercitu misit. Is mox ut Galliam ingressus est: continuo Con
stantiu tyrannu apud arelatē extitit. Constans uero eius filius a Gerontio
suo comite Viennæ peremptus est. In cuius locum Gerontius Maximum
quendā substituens: a militibus suis iugulatus. Maximus dein de purpura
exutus in hispania exulans obiit: ex inde Louinus apud Gallias mox ut af
surrexit: cecidit: Sebastianus tyrannus frater eius continuo creatus occisus ē

Tertullus cōsul: qui se principē in senatu futuz gloriatus est: pari nihilominus exitu periit.
Aratulus gotthis impator effectus est post modum captus a Constantino missusq; Honorio
truncata manu uitæ relictus est: Heraclius quoq; cū Sabinogenero cū tribus milibus ac septi
genti nauibus ex africa Romā tendens. Sed per occursum comitis marini territus: & in sguam
uersus arrepti nauis solus Carthaginē rediit: ubiq; pemptus est. Hos oēs Honorius optima reli
gione magnaq; Cōstanti industria superauit: merito sane: nā his diebus scipiente Honorio: fa
uente Constantio: sopitis apud Africā hæreticis: pax ecclesiis redditur: in qua fulgentissimus
tunc apud Hiponē regiu totiusq; magister ecclesiæ florebat Augustinus. Interea Vualia got
thor; rex dei iudicio territus: Placidā apud se honeste habitā: exigēte Constantio fratri Ho
norio reddidit: pacēq; cū eo datis obfidibus pepigit: seq; pro romais aduersu barbaros q; Hi
spanias inuasertant pugnatuz: spopōdit. Mittūt e cōtrario Vuandalor; Sueuorūq; reges pūci
pi Honorio legationē in his uerbis. Tu cū oibus pacem habe: oium obsides accipe. Nos nobis
cōfligimus: nobis perimus: Vicimus tibi: tuæ erit quæstus reip. si utriq; pereamus. His itaq; tā
tis in comodis deo fauēte sopitis: Honorius Gallā Placidā germanā suā Cōstantio suo comiti
fide integerrimo & igenti uiro iā dudū pmisā magno cunctoz gaudio sociauit: ex quo Valē
tinianū filiū Cōstantius genuit: qui postea reip. imperiū gessit. Hoc in tpe foedus Cōstantius
pepigit firmissimū cū rege gotthor; Vualia tribuens ei ad habitandū Aquitanā Galliar; pro

uincia: eius dēq; prouinciæ quāsdā ciuitates uicinas. Cernēs itaq; Honorius ubiq; se Cōstantii
uirtute & ingenio seu per bella: seu pacis moderatione tueri: eū cunctis a dnitentibus apud Ra
uennā in regni cōfortiū adsciuit: qui nec dum septē mēibus euolutis: ex hac luce subtrahtus ē
His diebus apud Bethleem palestinae beatus Hieronymus expletis nonaginta & octo ui
tae annis ad christum migravit. Sequenti tpe maximus apud Hispanias factione louiniani: q
tunc in re militari primus habebatur tyrānidē arripuit. Nec multo post supati utriq; & capti
ab Honorii exercitu: eidē cū apud Rauennā triēnalia sua pageret: presentantur. Hac tēpe sta
te britāni scotozq; pictonūq; infestationes non ferentes Romā mittunt: ac sui subiectione pro
missa cōtra hostes auxilia flagitant. Quibus statim ab Honorio missa militū legio: magnam
barbaroz multitudinē strauit: ceterosq; britāniæ finibus expulit. Sed mox ut decessere Ro
mani: aduectis ireg nauibus hostes obuia quæq; sibi conculcāt ac deuorāt. Rursumq; aduolat
romani: celsūque hostē trans maria fugant. Hoc tpe dū Vuandali Alanique Hispaniā infesta
rent: Honorius ad eas defendendas Castinū ducē cū exercitu dirigit: qui Castinus p. claz uig
Bonifaciū ac bellicis artibus exercitatu: inepto & iniurioso suo imperio ab expeditionis suæ
societate abuertit. Bonifacius uero piculosum sibi: indignūque ratus eū sequi: quē discordē
supbientēque expertus esset: celeriter se ad portū urbis atque inde ad Africā proripuit. Ma
gnūque post modū reip. detrimentū: totiusque Africæ causa excidii extitit. Castinus uero
tanto collega ob suā intemperantiā priuatus: nihil dignū in Hispaniis gessit. Inter hæc Placi
da Augusta a fratre Honorio pulsa: ad orientē cū Honorio & Valētiniano filio pfecta: a Theo
dosio Augusto Archadii alterius germani sui filio honeste libenterque suscepta est. Honorius
uero postq; cum minore de quo pmissum ē Theodosio Archadii germani sui filio annis q
decim impasset: cū iam antea cū fratre annis ac sub patre duobus regnasset: reip. ut cupierat
pacatā relinquēs: apud urbē Romā uita exemptus est: corpusque eius iuxta beati Petri aposto
li arriū in Maufeolo sepultū est. Huic soboles nulla fuit. Nā duæ Srilicoms filia: id est Maria
& Hermantia: una post alterā ei coniugio sociatæ utraq; dei iudicio inopinata morte præ
uentæ: ex hac luce uirgines migrauerē. Fuit sane Honorius moribus & religioe patri Theodo
sio non ualde ab similis: cuius temporibus quauis multa externa bella surrexerunt: uel nul
lo uel minimo sanguine quieuerunt. Ca. secundum.

E Xempto rebus humanis Honorio: sultus præsidio Castini magistri militū: Ioannes
in uadit iperiu anno ab urbe cōdita mille simo cētē simo septuagesimo septio. Theo
dosius Archadii filius quadragesimus tertius regū romanor; orientale regebat tpe
rium. Qui cōpertus patri sui Honorii funere: mox Valentinianū amita: iuæ Placi
dæ filiū Casarē effectū: cū matre sua Augusta ad recipiendū occidētis dirigit regnū. Quo
tpe Ioannes dū Africā quā Bonifacius obtinebat bellare poscit: ad defensionē sui infirmior fa
ctus est: Deniq; ueniens Placida Augusta & Valētinianus Casar mira cū felicitate cōtinuo op
primūt: regniq; gubernacula uictores arripiunt: quoz tūc milites crudeliter Rauennā depo
pulari sunt: eo quod illius maxime ciues tyrannicæ parti fauissent. Castinū uero magistrū mi
litū dānat exilio: cuius arripuisse factiōe Ioānes tyrannidē credebatur. Data Etio uenia: eo qd
Hunni quos per ipsū Ioānes accepit: eius studio remeasent ad pprta. Valētinianus gigitur con
sensu totius Italiæ iperator efficitur. Itēq; ex decreto Theodosii Augustus appellatur. Dum
hæc geruntur: Achillas nobile oppidū Galliar; a gotthis multa ui oppugnatū est: donec im
nente Etio nō ipuniti ascēderūt. Bonifacius iter hæc apud Africā potētia gloriaq; augebatur.
Mittūtur aduersus eū Marbotius & Galbio: qui dū Bonifaciū obsidere parāt: ab eo intercepti
sunt. Ex inde gēribus quæ utri nauibus neciebāt: dū a cōcertatibus in auxiliū uocātur: mare p
uium factū est. Rursus cōtra Africā tenere: cernēsq; sibi periculum instare: in perniciem reipublicæ effe
uescens: Vuandalorum Alanorumque gentē cū Genferico suo rege ab Hispāis euocatos: Afri
cæ itromisit: qui cū etā pene Africā ferro: flāma: rapinis: crudelissime deuastates: catholicā i
super fidē arriana ipietate subuertere. Sub hoc turbine beatissimus de quo pmissū est: Augu
stinus hipponēsis episcopus ne ciuitatis suæ ruinā cerneret: tertio eius obfidionis mense sex &
septuaginta annis uitæ expletis: ex qbus quadraginta in clericatu seu episcopatu trāsegerat ad
christū prexit. Eodē tpe pace totius orbis ex mirabili cōsensione Bonifacius ab Africā ad Ita
liā per urbē rediit: accepta magistri militū dignitate. Qui cū resistētē sibi Etio prælio supe
rasset: paucis interiectis diebus morbo extinctus est. Etius uero cū deposita dignitate in agro
suo drgeret: ubiq; eū quidā eius amulus repētino incursum opprimere tentasset: pfugit ad urbē
atq; illinc ad Dalmatiā: dein de pannonias ad Hūnos peruenit: quoz amicitias: auxiliozq; usus
pacē principū & ius interpollatæ prætis obtinuit: nec multo post patriatū setiā dignitatē ade
ptus est: post eā igitur quæ pmissa est Africæ cladē: data per Trigetiū ad habitandū Vuādalis
Africæ portione pax eidē necessaria magis q; utilis facta est. His et tēporibus Gundicarium
Qui

Hexonymus
Maximus

Vuandali Alan
Castin^{us} q; hispaniam
infestant
Bonifa
cius

Placida augusta
Honorius
Valentinian^{us}

Maufeolu
Stilicomis du
filie uxō hoz
maria
Hermantia

Ioannis
Theodosi^{us}
Archadius

Etius
Achillas

Etio
Marbotius
Galbio
Sigisualdus

Augustini mores

Trigetius
Gundicari^{us}

Burgundionū regē intra Gallias habitāte Erius patricius bello obtinuit; pacēq; ei supplicanti concessit. Interea gotthi pacis placida perturbant; & pleraq; municipia uicina suis sedibus occupant. Cūq; eēt maxime oppido Narbonēsi infestī: cuiusq; eius lōga obsidione & fame affligerent; adueniēs comes **Littorius** hostes in fugā uertit; & ciuitatē allata frumētī copia a fame liberauit. Dehinc anno sequenti bellū aduersū gotthos hunnis auxiliāribus gestū est. Hac tēpore Genfericus apud Africā intra habitationis suae limites cupiēs catholicā fidē arriana impietate subuertere; quosdā in fōre episcopos eatenus persecutus est: ut eos priuatos iure basilicaru suarū suarū etiā ciuitatibus pelleret cū ipsorū cōstantia nullis superbissimi regis terroribus cederet. His deniq; diebus **Valentinianus** Augustus ad **Theodosiū** principē suū fratruelē Cōstantinopolim pfectus est: filiūq; eius uxore accepit; per idē tēpore pyrretā multas insulas p̄cipue Sicilia populati sūt. Inter hęc **Littorius**: qui secūda ab Eriō patricia p̄tate Hunnis auxiliāribus p̄erat; dū Eriū gloriā sup̄perare appetit; dūq; aruspiciū responsis & dāmonū significationibus fidit; pugnā cū gotthis ip̄ru dēter cōseruit; ac primū qdē magnā hostiū stragē dedit. Post modū uero suis pene oibus trucidatis; ipse a gotthis turpiter captus est. Postremo pax cū eis dē facta est; cū eā Romani post huius lachrymabilis belli p̄niciē humilius q̄ unq̄ antea poposcis sent. Eriō itaq; rebus quae i Gallias cōponebātur in rēto; Genfericus de cuius amicitia nihil metuebatur; Carthaginē dolo pacis inuadit; oēsq; opes eius ex cruciatīs diuerso tormētōq; genere ciuibus in ius suū uertit; nec ab ecclesiis; spoliatione abstinet; quā sacris uasis exinanitas; & sacerdotū administratione priuatas; nō iā diuini cultus loca; sed suorū esse iussit habitacula: in uniuersū captiui populi ordinē saeuus; sed p̄cipue nobilitati & religioni infestus; ut discedendo oīonō posset agnosci hoibus magis an deo bellū intulisset. Igitur Carthago ab **Vuadalis** hoc mō capta ē; annis q̄ngentis octogita & q̄nque euolutis; postq̄ romano cōpat iuri parere. Sequenti de idē anno **Genfericus** ad Sicilia trāsiēs dū magnis eā calamitatibus affligeret; accepto nūcio de **Sebastiano**; q̄ ab **Hispania** ad Africā tendere; celeriter Carthaginē dēdit; ratus p̄culosū sibi ac suis fore; si uir bellandi pitus recipiēdā Carthaginē incubisset. **Ve** ille amicum se magis q̄ hostē uideri uolēs; dū de regis barbari amicitia iprouise p̄sūpsit; infelici morte p̄emptus ē. Post hoc ip̄ator **Theodosius** bellū cōtra **Vuadalos** mouit; **Arriouido** & **Anfila** atq; **Germano** ducibus magna cū classe directis; q̄ lōgis cūctationibus deferētes negociū; Siciliae maris gisoneri q̄ Africa p̄sidio fuere; p̄ hęc t̄pa hūnis thracias & illyricū saua populatione uastātibus exercitus q̄ Siciliae morabatur ad defensionē oriētaliū puīcialiū reuertitur. Sub his fere diebus ita terribili terrēmotu Roma cōcussa ē; ut plurimae eius aedificiaq; corruerint. Britāni itaq; de q̄bus p̄missū est; cū rursus scotōq; p̄ctonūq; incurssiōibus p̄merētur; mittunt Eriō epistolā lachrymis erūnīq; refertā; eiusq; q̄tocius auxiliū efflagitāt; q̄buscūq; Erius in me annuisset; eo qd̄ cōtra uiciniores hostes occupatus existeret; qd̄ Britānōq; strēnue resistēs hostes abigū; qd̄ uero coacti hostibus subiiciūtur; Deniq; subactā **Picti** extremā eiūsdē insulae partē; eā sibi habitationē fecere; nec ultra ex inde hactenus ualuerūt expelli. At uero residui britānōq; dū cōtinuo scotōq; ip̄etus formidarēt; ultra iā de romanorū p̄sidio defidētēs **Anglicorū** gētes cū suo rege **Vertegerno** ad defensionē suae patriae inuitauer; quos amicitiaē societate exceptos; uerfa in cōtrario uice hostes pro adiutoribus ip̄ugnatoresq; sensere. Sequenti deinceps tēpore gēs **anglorū** siue **saxonū** Britāniā tribus lōgis nauibus aduehitur; quorū dū iter p̄speq; domi fama rettulisset; mittitur. Nihilominus exercitus multiplex qui sociatus prioribus; primū hostes p̄pter quos petebatur abigit. Deinde in Britones arma cōuertens; cōficta occasione quasi pro se eis militāribus minus stipēdia p̄parassent; totā ppe insulā ab oriētali eius plaga usq; ad occidētālē incēdio sibi seu gladio subegit. At uero **Theodosius** dū absq; uiginti uno superioribus annis; quos cū **Honorio** patruo regnauerat; septē & uiginti annis ip̄erū gessisset; ex quibus & cum **Valentiniano** genero uiginti quinq; transegit apud **Constantinopolim** morbo consumptus obiit; ibiq; sepultus est.

Pauli Diaconi liber quintus decimus.

ANno ab urbe cōdita milēsimō ducētēsimō quarto defuncto **Theodosio** quārdragēsimō quarto in numero; **Martianus** oriētali aulāe p̄facitur imperator. Ceterū **Valentiniani** tēpore huius uel superioris ip̄atoris curricula ascribūtur. Igitur **Valentinianus** occidui rector ip̄erū; pacis ea tēpore foedera cū **Genferico** uandalogē rege firmauit; certisq; spaciis Africa iter utrosq; diuisa est. **Genfericus** nōdū de regē successu tumidus; ēr apud suos sup̄biret; ualida aduersus eū conspiratio est facta. Quorū molitiōe detrecta diuersis ab eo ex cruciatī p̄iere supplicia. Hōrū si qd̄ fūeribus nō minus uiriū amittit; q̄ si exupatus belli certamine fuisset. Interea rex hūnorū **Attila** dū cum fratre **Blebla** regnum intra Pannonias **Daciā**q; gereret; **Macedoniam** **Mythiam**; & **Achaiā** utraq; etiam **Thracias** inmaniissima rabie deuastaret. **Bleblam** suum germanum; regniq;

confortem peremit; eiusque sibi parere populos compulit; sustulit itaque fortissimarum gentium; quas sibi subiugarat praesidio; ad occidentale demoliedum animum intendit imperium. Erant siquidem subiecti eius dominio rex ille **Gepidarum** famosissimus **Ardaricus**. **Vualamir** etiam gotthorū regnator. Niso ipso cui tunc seruebat rege nobilior fortissima **nihilominus** gentes **Marcomani**; **Sueui**; **Squadi**; p̄terea **Heruli**; **Turtilingi** siue **Rugi** cum p̄p̄riis regulis; aliaq; p̄ter has barbarae nationes aquilonis in finibus comorantes. **Hog** oīum **Attila** supra imperiū; quanq̄ uiriū robore facile se posse adipisci putaret qd̄ cuperet; non minorū cōsiliū astutia; q̄ ut mox fortitudine hoīes aggredi fatagebat; p̄uidens itaq; sagacitate qua callebat; non sibi fore tutū sigothi; q̄ intra Gallias morabatur: romanis auxilio iūgeretur; amicū se gotthis simulans; aduersum romanos se asserit p̄liatūq;. Romanorūq; diuerso quasi amicitias appetens in gotthos eorū uidelicet hostes se pollicetur arma moturū. Agebat itaq; hęc uersuta barbaries quatenus si hos posset a societate diuidere; facilius utrosq; singulari certamine p̄cularet. Quas eius astutias **Erius** nō minor acumine p̄uidens; legatos ad **Theodericū**; q̄ eo tēpore gotthis apud **Tolosam** regnabat; dirigit; q̄ cum eo pacis foedera societate. Annūit iuxta Eriū uotū Romanorū legatis **Theodericus**; iungitq; cum eis non minus sibi prospiciens firmissimū foedus; p̄mittitq; se pariter pugnatūq;. Fuere interea Romanis auxilio **Burgundiones**; **Alami** cum **Sangibano** suo rege; **Franci**; **Saxones**; **Riparij**; **Olibriones**; **Sarmatae**; **Armorici**; **Litici** **Armoritiani**; **Litici** **Armoritiani**; ac penē totius populi occidēs. Quos oēs **Erius** ne ip̄ar **Attila** occurreret; ad belli adscruerat societate. Conueniunt ex utraq; p̄te in campos catalaunicos; q̄ centū in longitudine leugis; & ex latitudine. lxx. leugis; ut gallis mos est metiri; feruntur. **Attila** itaq; primo ip̄etu mox ut Gallias ingressus est; **Gundicariū** **Burgundionū** regem sibi occurrentē p̄triuuit. Deinde cum ad locū certaminis uentū esset; inq̄rit aruspiciē si qd̄ sibi de belli forte uenturū p̄dicaret. Qui arte daemōniaca exta p̄cutū p̄crutans; **Attila** ifausta denunciat; hoc t̄n q̄rūlūcunq; solatiū fore; qd̄ summus de p̄te hostiū i certamine ductor occuberet. **Attila** dum hęc de Eriū interitu; cuius mortē sit ebat denunciari putaret; non dubitauit uel cum suorū p̄ditione bellum cōmittere; dum nō Eriū suis motibus fortiter obstitentem possit extinguere. Cōmittit itaq; pugnā iam in uespere; die uergente; ut si sup̄aretur ab hostibus iminentis se noctis tenebris occultaret. Cōueniunt hinc inde fortissimae nationes conseruntur acies; sit bellū acre nimis & primax; quale uix ulla narratur historia; nec antea p̄liandū ardore queere; q̄ eis nox supueniens pugnandi uoluntate adimeret. Eo siquidem p̄lio **C. lxxx. milia** hoīum caesa referuntur. Tantūq; est sanguinis effusum; ut paruulus q̄ ibidem iabebatur riuulus; imodicus subito torrens effectus; ca dauera secū traheret perēproq;. **Attila** autē de morte Eriū sua suspicio sefellit. Nam incolūmi Eriō; rex ibi gotthorū **Theodericus** occubuit. In quo p̄lio quis neuter cessisset exercitus; cōstat t̄n **Attila** fuisse superatū. Qui cum die altera intra plauticorū munimenta se cōtinens erūpere nō auderet; nec t̄n cessaret turbis & clamore p̄strepere; **Turismūdu** **Theoderici** regis filius dolens de paterno funere; statuit **Attila** obsidione coartare; & eū eiusq; exercitū ad internitionē usq; delere. Tunc **Attila** de uitae fiducia iam desperans ex equatoriis ingentē pyram sellis cōstruxit; ut ibidē se gotthis iminentibus; supposito igne cremaret; ne aut quisq; de eius laetaretur uulnere; aut rex tā tarum gentium in p̄tēm hostiū deueniret. **Erius** uero incaute p̄pendens romanos a gotthis remp̄to **Attila** deprimi; nec deinceps aduersum gotthos si necessitas incuberet; hēret solatium; filio **Theoderici** quasi eius rebus cōsulens p̄suadet; ut domū reuerteretur; regnum paternum arriperet; ne si ab eius inuaderetur germanis; acerbius ei esset cum suis q̄ cum hostibus dimicare. Hoc ille cōsiliū tanq̄ p̄ sua salute platum libēter amplectens domum reuersus est; regnumq; paternū suscepit. Ceterū **Erius** & ob hoc talia machinatus est; ut **Attila** ab eius ip̄essione subduceret. Inscia heu mens hoīum; q̄tum hac puisione detrimentū patriae; dum auertere cupit ingessit. At uero **Attila** cernens se relictum; hostes ad propria remeasse; erectis animis ac spe salutis eleuatus Pannonias repedauit; multoq; potior em exercitum coacervans Italiam furibundus introiit; ac primū **Aquileiam** ciuitatem in ip̄so Italiae sitā principio expugnare aggressus est. Quam cōtinuo triennio obsidens; cū aduersus eam strēnue ciuibus repugnātibus nihil p̄ualeret. Iāq; murmur sui exercitus nō ualentis famis tollerate p̄nuriā audiret; cū die q̄dam ciuitatē circuit; ut ex q̄ eā p̄te facilius posset expugnare inq̄reret; cernit repēte aues in aedificiorū fastigijs nidificare solitas; q̄ ciconiae uocatur; uno ip̄etu ex urbe migrare; foētūq; suos sublatos rostris p̄ rura forifecus deportare. Aspiciē inq̄ ad suos; iā aues futurorū p̄scias pituram reliq̄re ciuitatē. Statiq; adhibitis machinis; tormētisq; horrtatur suos acriter. Expugnat urbē; ac sine mora capit; diripiūtur opes; captiuātur uel trucidantur ciues; residuū direptiōis igni supposito flāma cōsumit. F uerat si qd̄ eā ciuitate foēiāq; nobilissima **Dugna** noīe; forma qd̄ eximia; sed cādore pudicia; āplius decorata; hęc dū hitaculū supra ip̄a urbis moenia hēret; tur̄q; excellā suae domū inueniētē; sub q̄ uatissa flus;

- Ardaricus**
- Vualamir**
- Hog**
- Erius**
- Theodericus**
- Sangibano**
- Grundicarius**
- Turismūdu**
- Dugna**
- Attila**
- Vatissa**
- Gepidae**
- Marcomani**
- Sueui**
- Squadi**
- Heruli**
- Turtilingi**
- Rugi**
- Burgundiones**
- Alami**
- Franci**
- Saxones**
- Riparij**
- Olibriones**
- Sarmatae**
- Armorici**
- Litici**
- Catalaunici**
- Pregium morandū**
- Vatissa fl.**

Littorius

Valentinianus

Theodosius

Genfericus cū **Vuadalis** Carthaginē caput

Sebastianus

Arriouidus

Anfila

Germanus

Erius

Picti

Scoti

Anglicorū gentes

Vertegernus

Angli siue **saxones**

Britones

Britannia ab anglis occupata

Martianus

Attila

Blebla

Memorandum fecimus

Concordia
Altmu
Patauiu
Vincentia

Verona

Brixia

Bergomu

Mediolanu

Ticinu

Aemilia civitates

in vicij & padi confluens

Leo papa

ppa

Honorina

Idioto

Attila mors

Martianu

Altiolorefts ecclesia

Germanu

Saxones

Lupus tra casen)

Pretomes

Etius

Betius

Trafila

Maximu

Leo papa

Genfericus roma profectus eam occupat

atris labebatur fluentis; ne sordidissimis hostibus ludibrium fieret; animaq; pulchritudinem uelut illata libidine uiciaret; mox ut ingressum hostiu captamq; urbem praesentit; e summa se eade turre obuoluto capite in gurgite precipitem dedit. Meruq; amitteda pudicitia memorabili exitu terminauit. Plura pterea eiusdem regionis castella imanis hostis; uel captiuu ratis ciuibus succendit ac diruit. Concordia Altinum siue Parauu uicinas Aquileia ciuitates filius instar demolitionis solo coaequauit. Exinde p uniuersas Venetiae urbes; hoc e Vincetiam; Verona; Brixiam; Bergomu; seu reliquas nullo resistere hui baccharur. Mediolanum Ticinuq; pari sorte diripiunt; ab igne tñ abstinentes & ferro. Deinde Armilia ciuitatibus similiter expoliatis; nouissime eo loco quo Mincius fluuius in Padum confluit; castrametati sunt. Vbi Attila consistens dum utq; adiret Romam; an desisteret a se fluctuaret; non urbi cui infestus erat consules; sed Alaric exemplu pauens; q captae a se urbi non diutius superuixit. Dum ergo has a se tepestates reuolueret; repente illi legatio placidissima a Roma aduenit. Nam p se uir sanctissimus Leo papa eum accessit. Qui cum ad regē barbaru ingressus eēt cuncta ut optauerat obrinens; nō solū Romae; sed totius Italiae salutem reportauit; territus namq; nutu dei Attila fuerat; nec aliud Christi sacerdoti loq uoluit; nisi qd ipse poptabat. Fertur itaq; post discessum pōtificis interrogatū esse Attilā a suis; cur ultra solitū morem tā tam reuerentiā romano pōtifici adhibuerit; quandoq; dem pene ad oia quae sibi ille impasisset obtēperaret. Tunc regem rñdisse; nō se eius q aduenerat personā reueritū esse; sed alium se uirū iuxta eum in hitu sacerdotali adstantē uidisse; forma augusta & canicie uenerabile; illumq; euaginato gladio sibi terribiliter mortē minitantē; nisi cuncta quae ille experebat expleisset. Igr Attila tali mō a sua saeuicia repressus relicta Italia Pannonias repetit; ad quē Honorina Valētiniani principis germana; dum a fratre ob decus pudicitiae districte seruaetur; suum eunuchū dirigit quatenus eam sibi a fratre in matrimoniu extorqueret. Accepto itaq; hoc Attila nuncio; q iam Italiae fines excesterat; nec statim fatigato exercitu regredi poterat. Mandat Valentiniano ipatori; minitās peiora se pxime illatūq; Italiae; nisi mox ei suam germanam cum pre regni debita trāmississet. Qui reuersus ad proprias sedes; supra plures quas hēbat uxores; puellā ualde decorā Idioto nōie sibi in matrimoniu iunxit. Ob cuius nuptias profusa cōuiuia exercēs; dum tñ uini qum nunq antea in semul biberet; cum supinus qesce ret eruptione sanguinis; q ei de naribus solitus erat effluere; suffocatus & extinctus est. Eadē deniq; apd Constantinopolim nocte Martino impatori in somnis dñs apparet; arcū Atti/ lae fractum ondit. Quo scilicet armos genere gens illa fidere in bello maxime solet. Dū hac geruntur; apd Britannia Peiagiana haeres eos assertores britanog; temptant subuertere fidē; qui a gallog; epis auxiliū petentes; ad rectae fidei defensionē sanctissimū uirū Germanum; multisq; iam uirtutibus clarū; alio dorenus ecclesiae epm accipiunt. Et Lupum trācasenū psum atq; apostolicę gratiae usq; qui non minus signog; miraculis q doctrinā uerbis; oēs ad fanae fidei confessionē readuxerat. Ecce aut adhuc ibidem sanctis ep̄s exultētib; ualida saxonum p̄ctonū; manus Britannia a duce hitur. Nihilominus britones mox arma corripiētes hostibus obuia pergunt; cum qbus beatissimus Germanus ep̄s sponte se offerēs una pgit ad p̄lium. Cūq; ipse dux belli añ confectā aciem cōstitisset; itaq; hostes conglobati; p̄p̄usa duēta rent; non tubae clangoribus; nō gladius fidens; iperat solū modo sanctus antistes; ut cū ipse prior in clamaasset; oēs uoce consona eundem rñderent sermonē. Moxq; eleuata magna uoce Alleluya sonauit; eumq; ois exercitus sublato ad sidera clamore Alleluya rñdisset; cūctaq; p̄c̄it cuitum loca resulfassent; cōtinuo tantus hostes pauor inuadit; ut dissoluta acie fugam arripientes; ac si singulog; ceruicibus gladius imineret; tremebundi ad ppria refugerent. Igr quia uirtus temp inuidiā parit; Valentinianus iperator q̄tum res docuit p̄sp̄eros Etii successus; ut p̄missum est; pertimescens; eum simulq; Betiū senatorem nobilissimū gladio pemit. Ita uir bellicosissimus Etius; & quondā Atti/ lae regis potentissimi terror occubuit; cum quo pariter & occidētis iperium saluq; reip; corrui; nec hactenus ultra ualuit releuari. Sed nequaquā Valentiniano mors Etii ipune cessit; nam & ipse anno sequēti a Trafila Etii milite cū. xxx. annis iperium gessisset; cōfossus interiit. Equitibus cum Theodosio focero uiginti quinq; cū Martino quinque imperauit. Mortuo Valentiniano regni iura Maximus apud urbem inuadens; necdum duobus expletis mensibus a Romanis p̄reptus est. Continuo aduectis ex Africa nauibus adest Genfericus cum ualidissimo suae gentis exercitu; fultus in super p̄sidio maurorum cum adhuc Romanae ecclesiae beatus Leo ageret pontificatum. Percussis itaque Romanis tam terribili nuncio; nobilibusque simul aut popularibus ex urbe fugientibus; urbem omni praesidio uacuum Genfericus obtinuit; occurrentes sibi extra portam eodem sancto Leone ep̄o; cuius supplicatio ita eum deo adiuuante liniuit; ut quia omnia pr̄ati eius essent tradita; ab igne tñ & caede abstinerent; atque supplicis. xiiii. interim dies secura & libera scrutatione oibus opibus suis Roma uacuata est. Multaq; milia captiuog; put cuiq; a tate an

secunda

arte placuerunt; cum regina Eudofia; quae Genfericū ad hoc facinus inuitauerat; duabusq; eius filiabus Carthaginē adductae sunt. Capta itaque hoc mō a Genferico Roma est; postq; eam primo Alaricus inuaserat. Sed iam uice expletis ab eo tpe. xliii. annis a conditione sua M. cc. atque octo euolutis. Relicta itaque urbe p Campaniā sese uadali maurique effundētes; cuncta ferro flāmisque cōsumunt; q̄quid supesse pōt diripiunt. Captiuamque nobilissimam ciuitatē ad solū usque adiciunt; captiuant; pdantur. Nolā nihilominus urbem distissimam; aliaque q̄plures pari ruina p̄sternuntur. Neapolim p̄te rea quasque obfirmatē capere non poterat; rebus agrariis exinanitas relinquunt; q̄cunque gladio supfuerant; captiuu ratis iugo subiciuntur. Inter has p̄cellas uir puissimus Paulinus Nolāe urbis ep̄s; postq; q̄cqd hēre potuit; in captiuog; redemptionē expendit; nouissime cū nihil ei aliud nisi ipse f. bi. solūmodo supesset; p cuiusdā uiduae filio maternas non ualens ferre piis uisceribus lachrymas; cum eadē ad Africam pficitas; quo iam hostes descenderat; sese barbaro uiro uiceuicario in seruitiū tradidit; cuius sanctitas; cum apud eandē barbaram gentē dei nutu cognita fuisset; demū cum oibus suis ciuibus ad urbē ppriam remeauit. At uero Genfericus postq; ditatus Italiae opibus ad Africā regressus est; Valentiniani principis natā; quam ab urbe captiuitatis sorte abduxerat; Transmūdo filio suo in matrimoniu copulauit; ex qua Hildericus natus est; q quartus postmodū a Genferico in Vandalis apd Africā regnauit. Recedete ier ab urbe Genferico; romani in sequenti mēse exinanitas reip; ipatorem Auitū pficiunt. Vlti gotthae quoque circa hęc tpa cum rege suo Theoderico theoderici filio transcēdit Pyrenaei iugis; Hispanias inuadunt. At uero Martianus imperator cum apud Constantinopolim. vii. annis regnū administrasset; facta suog; cōspiratione pemptus est.

Pauli diaconi libri. xvi. caput primum:
Anno ab urbe cōdita. M. cc. xi. post Martiani iperatoris iteritum; Leo quintus ac quadagesimus romanog; regū apud urbem Constantinopoli augustali potitus est dignitate; q̄ deinceps sequenti tpe Leonē suum filiū sui iperitii confortem effecit. Exēpto quoq; in Italia humanis rebus Auito; Maiorianus apud Rauennā inuadit ipum; qd cum ppe annis. iiii. obtinuisset; haud pcul a Tertrionensi ciuitate iuxta Hiria flumen occisus est. Statimq; Seuerus apd Rauennā iperator efficitur & Augustus appellatur. Tertio huius iperitii anno Biorgor rex alanog; cum exercitu adueniens; occurrite patritio Ricimere supatus nō longe a Bergamo ciuitate Venetiae; atq; extinctus est. Seuerus cum q̄tuor annis impasset; morte propria apud urbē occubuit. Eodē tpe egresso inopinatē igne magna Constantinopolis a dium strage cremata est. Deinde totius cōsensu militiae post Seueri mortē iura iperitii Antemius suscepit. Sequēti anno Seruandus gallog; p̄fectus impium tenrās inuadere; iussu Antonii principis in exiliū trusus est. Kurfus annali emēto spacio; Romanus patritius ipii iā fraudolēter satagēs arripere dignitatē; p̄cipiente Antemio capite caesus est. His quoq; diebus Genfericus ite; Italia aduētare nauibus cupiēs; a Basilico patritio nauali supatus certamine Carthaginem in giorius repedauit. At uero in orientis p̄tib; Asper patritius Leoni Augusto insidias molit; suum filiū Caesarem effecit. Leo uictorē exercitū statim Sicilia uocans; patritium cum nullo Caesare alioq; eius germano; digno uita multauit excidio. Hoc deniq; ipso in tpe iter Antemium principē; eiusq; geneg; Ricimerem patritiū; q tunc Mediolani positus iperat; Liguria magnus discordia; fomes exortus est; qbus se uir senectute cōspicuis Epiphanius ricimense ep̄s interponens; eos primū ad concordiam reuocauit. Deinde barbarica p̄fidia fecit Ricimer rūpens; erat. n. gotthus p̄sp̄ia; cum manu mox ualida urbē contēdit; atq; apd Antrionis pontē castracōposuit. Diuisa itaq; Roma est; ut qdam fauebant Antemio; qdam uero Ricimeris p̄fidiam sequebantur. Inter hac Olibriusa Leone Augusto missus ad urbē uenit; uiuog; adhuc Antemio regiā a deprus est p̄tatem. Billimer Gallia; rector cognita a duersus Antemiu cōspiratione Ricimeris Antemio ferre p̄sidium cupiēs; Romā p̄perauit. Is cū Ricimere apd Adriam pontē plium cōmittens; cōtinuo ab eo supatus atq; occisus est. Extincto Billimere mox uictor Ricimer urbē inuadēs quarto iam anno agente iura iperitii Antemium gladio trucidauit. Prater famis deniq; morbiq; penuriā; qbus eo tpe Roma affligēbatur; in super ēt grauissime depradata est; & exceptis duabus regionibus; in qbus Ricimer cum suis manebat; caetera oia sunt p̄dato; auiditate uastata; sed non diutius de p̄fidia laetatus est Ricimer. Nā post mēsem tertiu excruciatu lagoribus & ipe interiit. Mortuo Ricimere Olibrius imperator Gundibag; eius nepotem patritium effecit. Olibrius quoq; dum septē menses imperium gessisset; morte propria Romae defunctus est. Cap. ii.

Post huius funus Lucretius domesticus Gundibaro patritio totius ēt uolūtate exercitus apd Rauennā ipator efficitur. Anno deī de seqnti inopinatē nepos p̄ritius cū exercitu ueniens Liciriu regiā exiit p̄tate; eumq; apd Salonas Dalmatiae urbē

Cudoxia
Paulinus nolimus ep̄s
Transmundus
Hildericus
Auitus
Theoderic
Maximian
Leo quintus & q̄drage simus romanog; reg
Leo filius
Seuerus
Biorgor
Ricimer
Antemius
Seruandus
Basilicus
Asper
Epiphanius
Olibrius
Billimer
Adria pon
Gundibarus
Lucretius
Nepos

Vishgott
hispami
occupa
Tertionep
webs
Hiria fl
Repedau

Vuisigothi

Curicus episcopum ordinavit. Eo tpe cum apud tolosam uuisigothorū populis Euricus regnaret: at per Italiae Galliae fines inter nepotē & Euricum Lissitū fomenta creuissent: bellūq; e diuer / lo utriq; ppararent. Interueniente Epiphānio de quo pmissum est: ticiensī epō fœderis inter eos iura firmata sunt. Haud pcul ab his tpiibus theodericus cognomento Strabonriacii filius cum magna ostrogothorū multitudine usq; ad quartū urbīs miliariū armatus aduenit. Nulli tñ romanorū noxius: cōtinuoq; ad Illyricū reuersus extinctus est. Exigit nūc locus dicere: quam ob cām gothorū alii ostrogothae: alii uero uuisigothae sint dicti: opportunitq; est aliquantulū ad superiora tpa regredi: quatenus horū ratio uocabuloz possit exponi. Tē poribus Valentiniani superioris Augusti: cum intra thraciā fines gothorū tunc populi cōmuniter hitarent: bifarie per Alaricum ac Frigidernum diuisi decreuerunt: ut utranq; rempu, id est Frigidernus cum suis orientālē: Alaricus uero cum suo exercitu occidentālē opprimeret. Hi ergo q cum Frigiderno in orientali remanserāt pte: lingua patria ab oriente ostrogothae. i. orientales gothi dicti sunt. Isti uero q occiduas petiere regiōes ab occidēte uuisigothae. i. occidentales gothi sunt appellati. Ille igitur Augustus postq orientale decem & septē annis rexit imperium: diem clausit extremum. Ca. iiii.

Ostrogothi

De gothis em alij uuisigothi alij ostrogothi uocentur quod sint thraces

Zeno

Mortuo Leone Zeno continuo augustalem nactus est dignitatē: Leone itaq; de quo pmissum est: quem pater Leo in regni ascuerat p̄tatem. Mater sua Zenonis impū formidans: occulte clericum fecit. Exigente uāhementer Zenone ut filium p̄deret: pro eo alium forma similē obtulit. Qui Leo deinceps in clericatu ad Iustiniani usq; tpa uixit. Ip̄o quoq; anno Augustulus apud Italiam aduersus nepotē cum exercitu ueniens: effugato eo imperii regimē inuasit. Annali deinceps circulo euoluto cum rege uandaloz Genferico fœdus initum est ab Horeste patritio. Hæc dum apud romanos geruntur: Adouacer cum fortissima heruloz multitudine: fretus in super turtilingoz: siue Scyrorum auxiliis: Italiam ab extremis Pannoniæ finibus properare contendit: qui dum adhuc per noricorū rura exercitū duceret: cognita Seuerini fama Christi dñi serui: q illi tunc debebat in locis: adeo ut sibi benedictionē petitus accessit. Qui dū benedictione pcepta ab eius egredi cellula uellet: & caput ne in superliminari hostii eo qd̄ proceræ eēt statura: amideret inclinasset: a dei uiro futuroz p̄cio mox talia audiuit. Vade nunc ad Italiā: uade Adouacer uilissimis interim aiantium pelibus indutus multiscito plura largiturus. Hæc ille uerba rerum exitu cōprobauit: nam aliquantis postmodū annis totius Italiae in sup & urbis usq; potestate. Ingresso itaq; Italiā Adouacer: statim ei apud Liguriā terminos Orestes patritius occurrit: qui aduersus fortissimā multitudinē nihil se pualere conspiciens: maxime cum eū iam qdam suoz deseruissent: metu trepidus intra Ticinum se munitionis fiducia conclusit. Mox adueniens cum exercitu Adouacer expugnatā fortiter ingreditur ciuitatem: uastantur uniuersa rapinis: sæuit ubiq; gladius: diuina quoq; priuataq; ædificia ignis absumit. Captus demum Horestes ab hostibus Placentiā usq; pducitur: ibiq; gladio detricatur. Exinde per uniuersas dem barbari urbes diffusis: cunctā sine aliqua tarditate Italiā iuri pprio subdidit: multasq; tuuc ciuitates parantes resistere: extinctis hitatoribus ad solū usq; deiicere. Adouacer itaq; p̄speros sibi cernens successus accrescere: statim regiā arripuit p̄tatem. Augustulus qdem qui imperii p̄sumperat dignitatē: cernens uniuersam Italiā Adouaceris uiribus subdi: inopinabili metu p̄teritus: sponte miserabilis purpurā abiiciens cum uix. xi. mēlibus remp. obrinisset: imperialē deposuit maiestātē. Ita Romanorū apud Romam imperiū toto terraz orbe uenerabile: & augustalis illa sublimitas: quæ ab Augusto quondam Octauiano erepta est: cum hoc Augustulo perit. Anno ab urbis conditione. M. cc. xxix. A Caio uero Cæsare: qui primo singularem arripuit principatum anno. cccc. xvi. Ab incarnatione uero domini anno quadringentesimo septuagesimo quinto. Ca. iiii.

Heruli siue Turtilingi q & Scyri

Augustulus

Nepos

Orestes

Adouacer

Seuerin

Romani impij firmis

Igitur deiecto ab augustali dignitate Augustulo: urbē Adouacer ingressus totius Italiae a deptuse est regnū: qd̄ cum annis. xiiii. nullo inq̄erante tenuisset: ab orientis tunc p̄tibus ueniens gothorū rex Theodericus Italiā possessurus itrauit. Sed ut ad liq̄dum ob quam cām uel unde aduenit possit agnosci: necesse est aliquantū p̄d superiora repedare. Vualamir ostrogothorū rex: de quo superiori bello p̄missum est: qd̄ hūnoz regi subiectus extiterit: mox ut Atilla occubuit: ab hūnoz se suoq; dñio auita libertatis memor excussit. Idē quoq; & Gepidaz rex Ardaricus: ceterazq; hūnis subiectæ faciunt natiōes. Hūni uero uolētes Vualamirē euulq; exercitū nō solū se a tuæ ditonis iugo excussisse: sed & ceteris natiōibus: ut similia faceret: intētores fuisse. Mox ut fugitiua mācipia eos in seq̄ntes ad seruitutem pristinā armis aggressi sūt reuocaf. Cōglobatis itaq; suis sup hūnos Vualamir irruit: tātaq; i coscæde grassatus ē: ut de reliquo q sup fuerāt hūni: ostrogothorū arma formidarēt. Leo deniq; impator cū gothis post hæc Illyricū uastātibus: fœdus iniuit At Theodericū Theodimeris filiū ex Arilena concubina genitū: ab Vualamire eius patruo

Vualamir Atilla

epidz

Ardaric

Leo

Theodimer Arilena

obsidem accepit. Occiso deinde Vualamire a syris: Thiodimer eius germanus regia iura suscepit. Diuiso deinceps regno Theodimer orientis: Vindimer uero occidui fortitur impium deuastandum. Sed mox ut Vindimer Italiā ingressus est: rebū excessit humanis: successore Vindimer filium relinquens. Vindimer uero acceptis a Dicerio tunc iperatore muneribus: Gallias cōtendit: seseq; cum parentibus uisigothis iungens: unum populū effecit. Interea dum suauī patrata uictoria Vindimer domū reuertitur: Theodericum filiū a Leone impatore missum gratanter excepit: q Theodericus dum iam octauumdecimū annum ageret: & infcio patre aliquantis secum satellitibus absctis: uicinam sibi farmathaz gentē inuadens: opima ex eoz nauibus patri spolia: p̄damq; copiosam reportauit. Thiodimere itaq; uita decedente: uniuersa adnitentibus ad regni gubernacula theodericus ascendit. Quod factum cum ad Zenonem Augustum perlatū esset: gratanter accepit: eumq; ad se rursus euocatum Constantinopoli magno simul honore & diuitis extulit: intantum ut ēt cōsularibus eum fascibus sublimaret: quæ dignitas post iperialē fastigiū digna est: æneamq; illi equestrē statum amā suum palatiū collocaret. At uero dū huiuscemodi theodericus delitit apud Constatinopolim afflueret: gens illius. i. ostrogothae dum eis per fidei ianctionem p̄das agere more solito non liceret: nec tñ ab iperatore oblata stipendia sufficere possent: cœpere non minimam egestatis penuriam pati. Execrantur fœdus compositum: ut iuperant iutilem pactio nem: mittūtq; continuo ad theodericū: qui dicerent. Quas cum ipse gr̄æ cog. epulis sup flueret: illi inopiæ miseras sustinerent. Hortantur ut si suis sibiq; consulem uelit: citius redeat: quatenus ne cūcta gens pessunderet: & nouas ad hitandum sedes exqrant. His theodericus cognitis: ad Augustū Zenonem confesti accedit: questus isuper: penuriamq; suoz exponit: Italiam sibi dari postulat: ab solutionē afflagitat: adiiciēs qd̄ si iuperare Adouacrem possit: Italiamq; obtinere: ad eius redundaret gloria: a quo directus fuisset: si in bello superatus foret: nihilominus lucris accresceret: quandoq; dem quotidianoz stipendioz exactoribus careret. Talia Zeno audiens contristatus qdem est: eo quod eum nollet admittere. At tamē de liberato consilio reip. utilitati p̄spiciens: eius petitionibus annuit. Italiam ei p̄ pragmaticum tribuens: sacri etiam uelaminis dono confirmauit. Senatum illi populūmq; Ro. cōmendans abire permisit. Egressus igitur Constantinopolim Theodericus ad Ostrogothas reuertitur: hortaturq; continuo: ut q̄ primum parati sint: quatenus possessuri Italiam profiscantur. At tamen prius q̄ ad Italiam aduentaret: Traustilam gepidarum regem insidias sibi mollientē bello superans extinxit. Busamq; burgarorum regem magna simul cum suis agminibus cæde prostrauit. Egressus itaq; a Mytia cum omni ostrogothorum multitudine: uniuersaq; suscepit: per Sirmium pannoniāq; iter faciens: ad Italiam uenit. Ac primum iuxta Sontium flumen: quod non longe ab Aquileia labitur: castra componens: dum uberrimis quæ eo loco habentur pascuis fatigata aliquantulum ex itinere longitudine iumenta reficeret. Ibi mox ei cum grandi suorum exercitu totius adouacer Italiae uiribus occurrit. Quem Theodericus alacriter excipiens magno superatum prælio: postremo in fugam conuertit. Exinde Theodericus monens cum Veronam uenisset: iterum aduersus eum Adouacer non minori q̄ prius belli sese apparatu opponit. Contra quem theodericus haud procul Veronensi urbe confligens: nimia eius exercitum cæde contriuit. Ipsumq; pariter & oēm illius multitudinē dare terga coegit. Qui dum fugæ metu se præcipites in Athesim fluuium mergunt: ex magna parte rapidissimis eius gurgitibus impliciti suffocantur. Theodericus uero dum ipso impetu subsequitur fugientes: Veronam lico pauore ciuibz cōsternatis inuadit. Adouacer autem cum his qui euaserant fugiens: Romam contendit. Sed oberatis continuo portis: exclusus est. Qui cum sibi denegari introitum cerneret: omnia quæ attingere potuit: gladio flammisq; consumpsit. Inde quoq; egrediens: Ranennam ingressus est. Ibiq; quibus se rueri aduersum hostes munitionem p̄parare obstacula cepit. Theodericus itaq; a Verona digrediens Mediolanum peruenit: ubi dum cōsisteret: magna ad eum multitudo militum pluresq; Italiae populi conuenerunt. Sed paucis interiectis diebus: rursus dediti totus exercitus (Tuffa quodam nomine instigante) adouacris se partibus reddidit. Ea res theodericum in tm̄ p̄terruit ut se suumq; exercitum apud ticinensē urbem muniret. Talium rerum uarietates burgū dionum rex Gudubadus aspiciens Liguriā cum ingenti exercitu ingressus: cuncta quæ reip̄ poterat pro uoluntate diripiens: infinitam secum ad Gallias captiuorum multitudinē adduxit. Theodericus itaq; aliquandiu intra munitiones exercitum retinens: demum relictis ibi matre: fororibus: uniuersaq; uulgi multitudine nihil plane dubius de Epiphāni uiri sanctissimi fide: cū expeditis armatoz cuneis ad Odouacris obsidionē tauennā prexit: dūq; eo loco cui Pinerū nomen est: nō pcul ab urbe castra posuisset: p̄ continuum penē triennium Odouacrem obsedit. Qui cum frequenter ex urbe cum suis egrediens eius exercitū inquitaret: nouissime noctu in castra irruens magna theoderici exercitū strage prostrauit. Victus

Vindimer

Dicerius

Theoderic

Zeno

Post impiale fastigiu consular fasces

Traustila

Busa

Sontius .fl.

Theodericus cōstantinopoli egressus roma uenit

Burgari

Sontius .fl.

Adouacer uelut a theoderico

Athesis .fl.

Tuffa

Adouacer

Gudubaldus

Pinetu

quoque post annum suae excessionis. lxxxvi. recepta est. Porro dum Agapitus pontifex qui a Iustiniāno principe pacem Theodato postularer apud Constantinopoli obiisset: Iustinianus Bellisarius patritiū multam p̄liis gloriosum aduersus theodatu dirigit: utque et Italia a gotho: seruitio liberaret. Bellisarius itaque dum aliquantū t̄pis apud Siciliā moram faceret: rex gothoꝝ Theodatus extinctus est. Huius in loco Guitigis successit: q̄ mox ut regnū inuaxit: Rauennā p̄fectus Amalasinū d̄e reginā filiā p̄ uim secum auferēs: sibi matrimonio iunxit. Cōceptas ergo cōtra Theodatu Bellisarius belli uires in Guitigē cōuertit. Egressusque ex Sicilia ad Campaniā Neapolim uenit: quē neapolitani ciues noluerūt excipere. Qui indignatus acriter ad eius dē urbis expugnationē totis se uiribus erexit. Aliquā t̄q; fortiter in pugnā diebus deductis: tandē p̄ uim capiēs ingressus ē. Tātaque nō solū in gothos: q̄ ibi morabatur: sed et in ciues ira defauit: ut nō aetati: nō sexui: postreō nō scismonialibus uel ip̄s ēt sacerdotibus p̄ceret: uiros in conspectū cōiugum miserabili uisu p̄mens: Sup̄stitēs m̄res ac liberos capti uitalis iugo abduxit: cuncta rapinis diripiens. Nec a sacrosanctis ecclesiis expoliandis abstinuit: indeque egrediēs Romā propauit. Quo Romā ingresso gothi qui iurbe morabatur noctu ide egressi: relictiis patribus portis Rauennā fugiūt. Guitigis ut talia cōpit mor aduersus Bellisariū Romā cū ingēti exercitu uenit. Bellisarius nō aprū sibi t̄ps ad bella cōiiciens: iura urbis se moenia clausit eaq; circūsepsit. Gothi urbē obsidētes: uniuersa p̄ circuitū direpti onibus: & incēdis ablumūt: quos cūq; romāos reperiūt: gladio extinguit: cūcta sacra loca de nudātes: ip̄s etiā uenerabiliū martyꝝ sepulchris manus ip̄as inferūt. Cōtinue urbē ip̄gnatur: sed cauta Bellisarii defensatur industria: Præter belli instātiā:angebatur insup Roma famispēnuria. Tāta siq; dē p̄ uniuersū mundū eo anno maxie apud Liguriā fames excreuerat: ut sicut uir scissimus Datus Mediolanēsis antistes rettulit: plæraq; m̄res feliciūm natog; mēbra comederēt. Cūq; pannū cōtinuū gothi Romā obsidissent: demū territi Rauennā redire. Bellisarius uero p̄ficicēs Neapolim: eaq; ut cōpetebat ordinatā relinquēs Romā fgressus est. Statimq; eia Theodora Augusta p̄ceptio allata ē: ut papā Silueriū cōiuctum accusatione falsog; testiū i exilium truderet: eo qd̄ Antimū hareticū cōstātinopolitanum ep̄m reuocare nolisset: qd̄ Bellisarius licet nolēs nihil moratus effecit: Pulsus deniq; papa Siluerius ad Pontiā insulam ē: in q̄ & exulās obiit. Guitigis uero coactor rursus i unū magno gothoꝝ exercitu cum Bellisario cōsiliit: factaq; maxima suog; strage in fugā conuersus est. Quē lohēs magister militū cognomēto Sanguinarius noctu fugientē p̄sequens uiuum comprehendit: Romamq; ad Bellisariū adduxit. Patrata Bellisarius uictoria Cōstātinopolim rediit: secum Guitigis deferēs: quo uiso Iustinianus ualde lætatus est: eumq; non multum post patritiū e fectum: administrationē illi iuxta p̄farg terminos tribuit: ibiq; Guitigis degens uitā finiuit Bellisarius uero dignis euectus honoribus iterato ad Africā aduersus Gutarith mittitur: q̄ Vuandalos rursus sollicitas: apud eos arripuerat regnū. Bellisarius ut Africā attigis Guntarich sub dolo pacis illico pemit: residuosq; uandalog; reipu. iugo substrauit. Victor exinde Bellisarius Romā uenit. Auream crucem centū librag; p̄ciosissimis gemis exornatā: in quas uas uictorias descriperat: beato Petro p̄ manus papæ Vigilij obtulit. His apud Castinum t̄pibus post solitaria uitam lectō degens cōenobio stupendis beatissimus pater Benedictus: nec minus futurorū p̄sciū radiabat uirtutibus. Hac et aetate gens Longobardorū amica tunc populi Ro. apud Pannonias degebat: q̄bus in regni gub̄naculo Audom̄ perat: Iseo t̄pe cum Turisendo Gepidarū rege cōsiliens: per Alboin suum filiū iuuenē strenuum uictoriā nactus ē. Deniq; inter ipsas Alboin sese actus Turismandū turisendi regis filiūm appetentē: alacriter aggressus extinxit: perturbatisq; hac occasione gepid̄is uictoriā peperit. At uero apud urbem Romanā papa Vigilius obeandē: qua & decessor suus cām indignatione Augustæ p̄ Antimum Scribonē ductus Constantinopolim: indeq; in exiliū actus est. Capto iḡ Guitigis: gothi transpadani Chelpidarū sibi regē cōstituunt: q̄ eodem anno pimitur. Cui successit Erariū: & ipse nondū anno expleto iugulatus. Dehinc sibi Baduilā: q̄ & Totila dicebatur ire gnum p̄ficiunt. Moxq; collecto undiq; exercitu uniuersā rursus Italiam inuadūt. Exinde p̄ Campaniā utriq; dei B̄ndicti p̄ris cōenobiū iter faciēs pueniūt: perq; Lucaniā ac brutiorū fines Regiū p̄fiscuntur. Nec mora siculū trāsgressi frerum Siciliā iuadunt. Inde quoque Romam petūt: eaq; obsidionibus circūcludūt. Quæ tantā tunc famispēnuriā p̄pessa ē: ut præ magnitudine iop̄iæ natog; suog; carnes comederēt uellēt. Fessissimiū Ro. nec ualētibus moenia tueri: Totila a porta hostiēsi urbē ingressus est. Qui p̄cere romanis cupiens: p̄ torā noctē clāgere buccinā iubet: quo se a gothoꝝ gladiis aut ecclesiis tuerētur: aut q̄buscunq; locis oculerent. Habitauitq; al: quāto t̄pis cum romanis: q̄ si pater cū filiis. Hanc illi ut uidetur cōiici ai benignitatē: q̄ nimis atrea crudelitatē extiterat beati p̄ris B̄ndicti: quē olim adierat: mo nitio cōtulit. Elapsi sunt ab urbe aliq; numero senatorog; Cōstātinopolim afflicti p̄perant: q̄bus calamitatibus Roma subicēretur: principi narrāt: q̄ statim Narsem eunuchū suum: &

Guitigis

Bellisarius obsidetur romæ a gothis

Matres filios deuorauerunt

Pontia in sula

Longobardi a pannonie

Totila roma capit Hostiēsis porta

- Datus
- Theodora Augusta
- Saluexij papa
- Antim
- Joannes sanguinarius
- Guntarich
- Vigilius papa
- Benedictus pater
- Audom
- Turisend
- Albois
- Turismand
- Antimus
- serzo
- Erari
- Baduila
- q &
- Totila
- Narxes

cubicularium cum manu ualida mittit: ut afflicta Roma quociens subueniat. Is ad Italiā ueniens magno cum gothis certamine cōsiliit. Quibus ad internitionē pene cōsumptis: regē Totilā: q̄ ultra iā. x. annos regnauerat: iter fecit: uniuersaq; Italiā ad reip. iura reduxit. Quia uero restat adhuc: q̄ de Iustiniāno Aug. felicitate dicatur: in seq̄nti deo p̄fule libello p̄mēda tūr Pauli diaconi de gestis romanorum liber decimus octauus & ultimus.

Cum iam ut p̄missum est romanorū defierit apud Italos ipum: plurimāq; gentes irruerent cōtra ipos: ad iusq; p̄transierat: pelatgū hac tēpēstate Iustinianus Augustus romanū eundē felici sorte regebat ipium: q̄ & bella p̄spere gessit: & in cāis cuiuslibet mirificus extitit. Nā p̄ Bellisariū patritiū p̄fas fortiter deuicit: perq; ipm Bellisariū Vuandalorū gente capto corū rege Gelismero usq; ad internitionē deleuit. Africāq; totā post annos. xcy. imperio Ro. restituit: rursusque Bellisariū uiribus gothorū in Italia gente: capto Guitigis eorū rege supauit. Maurusque post hac Africā infestates: eorūque regē Attilā: p̄ Iohannē excōsulem mirabili uirtute p̄strauit: pari ēt mō ut alias gētes belli iure cōpessit: quam ob cām p̄p honorū oium uictorias: ut Alamanicus: Gothicus: Alanicus: Vuadalicus: Africanusque diceretur: hēre hac nomina meruit. Leges et romanorū q̄rum plixitas nimia erat: & inutilis dissonātia mirabili breuitate correxerit. Nam oēs constitutos principū: q̄ utique in multis uoluminibus hēbantur: intra. xii. libros coartauit. Idē quoque uolumē codicē Iustiniāni appellari p̄cepit: rursusque singulorū magistratuum siue iudicū leges: q̄ usque ad duo milia pene libros erāt extēsa: ita I. librorū numerum redegit: eumque codicē digēstorū siue p̄dēstarum uocabulo nuncupauit. Quattuor et institutionum libros: in quibus breuiter uniuersaq; legum textus cōprehenditur: nouiter cōposuit: nouas quoque leges q̄s ipse statuerat in unum uolumē redactas. i. co dicem nouellā nuncupari sanciuit. Extruxit quoq; idē p̄iceps itra Constantinopolim urbē ipi dño q̄ est sapiētia dei patris tēplum: qd̄ ḡ rāco uocabulo agiā sophiā. i. sanctā sapiētiā nominauit. Cuius opus a deo cuncta ædificia excellit: ut in totis terrarū spatii huic simile non possit inueniri. Erat. n. hic princeps fide catholicus: in operibus rectus: in iudiciis iustus: ideoq; oia ei concurrebāt i bonū. Huius t̄pibus Cassiodorus apud urbē Romā tam seculari q̄ diuina scientia claruit: q̄ inter cætera quæ nobilitē tēp̄t: psalmog; occulta p̄cipue potenterissime referauit. Hic primū cōsul: deniq; senator: ad postremū uero mōachus extit. Hoc et t̄pe Dionysius alba in urbe Roma cōstitutus: paschale calculum mirāda argumentatione cōposuit. Tuncq; nihilominus Arator Ro. ecclesiā subdiaconus poeta mirabilis: apostolorum actus uersibus hexametris exarauit. His quoq; diebus beatissimus B̄ndictus p̄r & primus loco: q̄ sublacus dicitur: qui ab urbe Roma. xl. milibus passuum abest: & postea in castro Casini: quod Clag; appellatur: & magnæ uitæ meritis: & apostolicis uirtutibus effuluit. Ca. ii.

Igitur cū circunquaq; Longobardog; uictoriæ p̄sonarēt: Narfes calcularius impialis: q̄ tunc perat Italiā bellum aduersus Totilā gothoꝝ rege p̄parans: cum iam pridem Longobardos fœderatos hēret: legatos ad Alboin dirigit: q̄tenus ei pugnaturo cum gothis auxiliū ministraret. Tunc Alboin electā e suis manum direxit: q̄ ro manis aduersus gothos etas suffragiū ferrent: q̄ per maris adriatici sinū in Italiā transtuecti sociati romanis pugnā inierunt cū gothis. Quibus usq; ad internitionē delētis: pariter cum suo Totila rege onerati multismuneribus uictores ad p̄pria remearunt: omniq; t̄pe quo Longobardi Pannoniā possederunt: Romanæ reip. aduersus amulos adiutores fuerūt. His temporibus Narfes et Bucellino duci bellū intulit: quē Thēdepartus rex francog; cū in Italiā introisset: reuersus ad Gallias cū Anungolio duce ad subiiciendā Italiā reliqrat. Tunc quoq; apud Cōstātinopolim Priscianus Cælaricis grāmaticæ artis: ut ita dixerim p̄funda rimatus ē Qui Bucellinus cū pene totā Italiā direptionibus uastaret: & Thēdepto suo regi de p̄da Italiæ mūnera copiosa cōferret: & cū in Cāpania hyemare disponderet: tandē in loco cui Tanecū nomē est: graui bello a Narfete supatus extinctus ē. Aminghus uero dū Auidin gothorū cōmiti cōtra Narfete rebellatū auxiliū ferre conatus fuisset: utriq; a Narfete supati sunt: Auidi captus Cōstātinopolim exiit. Aminghus uero q̄ ei auxiliū p̄buerat: Narfeti gladio p̄micitur. Tertius uero frācoꝝ dux noie Leutharius bucellini germanus: dū multa p̄da onustus ad p̄riam cupet reuerti: inter Veronā & tridentū: iuxta lacum benacū p̄pria morte defunctus est. Habuit nihilominus Narfes certamē aduersus Sindual brentog; regē: q̄ adhuc de herulorum stirpe remāserat: quos secū in Italiā ueniens solūmodo Odouacer adduxerat. Huic Narfes fideliter sibi primū adharēt: multa b̄nficia cōtulit. Sed nouissime supbe rebellantem & regnare cupientē: bello supatum & captū celsa de trabe suspendit. Eo quoq; t̄pe Narfes patritius p̄ Agisthen maḡm militū: uirq; bellicosū & fortē: uniuersos Italiæ fines obtinuit. Hic Narfes qd̄ primus chartularius fuit: deinde p̄pter uirtutē meritopatriciatu honorē meruit. Erat aut uir piissimus: in religione catholicus: in paupes munificus: in recuperandis

Totila occisus

Bellisarius Gelimerus

Attila Iohannes

Leges a iustimano compisse Codex iustimani Pandectę siue digesto x librorū

Cassiodorus Hagie sophie templu

Dionysius alba Arator

Benedictus sublacus

Narfes calculari

Totila Albois Gothogetz

Narfes

Bucellinus

Thēdepartus

Amingolius Priscianus grāmaticus

Aminghus Tanecū

Auidin

Leutharius

Sindual

Odouacer

Agisthes Chartulari

basilicis studiosus satis: uigiliis & orationibus in tñ studens: ut plus supplicationibus ad eum p-
fufis: q̄ armis bellicis uictoriã obtineret. Inter hæc Iustiniãno principe uita decedente: Iusti-
nianus minor temp. ap̄ Constantinopolim regendã suscepit. His quoq; p̄tribus Narfes pa-
trius: cuius ad oia studium uigilabat: Vitalem ep̄m Altinã ciuitatis: qui añ annos pluri-
mos ad francoꝝ regem cõfugerat: hoc est ad Agothiensem ciuitatẽ tãdem apprehẽsum ap̄
Siciliã exilio dãnauit. Igitur deleta uel sup̄ata Narfes omni gothoꝝ gente: & his quoq; de
quibus diximus: pari mō deuictis: dum multum auri & argenti seu ceterarũ rerum diuiti-
as acquisisset: magnã ab his p̄bus q̄ multa contra hostes eoꝝ laborauerat inuidiã pertulit: &
contra eum Iustino Augusto & eius coniugi Sophiã in hæc uerba suggesterũt dicentes. Quia
expedierat romanos gothis potius seruire: q̄ grãcis: ubi Narfes eunuchus imperat & nos
uicio opprimat: & hoc noster piissimus princeps ignorat. Aut libera nos de manu eius: aut cer-
te & ciuitatẽ Romanã & nos metip̄os gentibus tradimus. Cũq; hæc Narfes audisset: hæc bre-
uiter rettulit uerba. Si male feci cum romanis: male inueniã. Tunc Augustus in tñ aduersus
Narfesem cõmotus est: ut statim in Italiã Longinũ p̄fectum mitteret: q̄ Narfes locũ obtine-
ret. Narfes uero his cognitis ualde p̄muit: & in tñ maxime a Sophia Augusta territus est: ut
regredi ultra Constantinopolim nõ auderet. Cui illa inter cetera: q̄ eunuchus erat hoc fer-
tur mandasse: ut cum puellis in Genetio lanã faceret pensans diuidere. Ad quã uerba Nar-
fes dicitur hæc responsa dedisse. Talem se telam orditurum: qualem ipsa dum uiueret: de-
ponere non posset. Itaq; odio metũq; exagitatus in Neapolim Campaniã ciuitatem secedens
legatos mox ad Longobardos gẽtem dirigit: ut paupera Pãnoniũ rura defererent: & ad Ita-
liã cunctis repletis diuitiis possidendã uenirent. Simulq; multimoda p̄mog; genera: aliarũ
que rerum species: quã Italia ferax est mittit: quatenus eoꝝ ad ueniendũ aios possit allice-
re. Longobardi læta nuncia: & quã ipsi p̄cipitabant: gratanter suscipiunt. Deniq; futuris com-
modis aios atollunt: continuo ap̄ Italiã terribilia noctu signa uisa sunt: hoc est igneã aci-
es in cælo apparuerunt: eos qui postea effusus est sanguine cõfruscantes. Narfes uero de Cam-
pania Romam regressus: ibidem non post multum tempus ex hac luce subtractus est. Cu-
ius corpus positum in loello plumbeo cum omnibus eiusdem diuitiis Cõstantinopolim est
perlatum. Per hæc tempora apud Cõstantinopolim ut supra p̄missum est: Iustiniãnus
minor regnabat: uir in omni auaritia deditus: contemptor pauperum: senatorum spoliator
Cui tanta fuit cupiditatis rabies: ut archas iuberet ferreas fieri: in quibus ea quã rapiebat au-
ri talenta congregaret. Quem etiam ferunt in hæresim pelagianã delapsum. Hic cum a di-
uinis aurem cordis auerteret: iusto dei iudicio amisso rationis intellectu: amense effectus est:
Hic & Tiberium Cæsarem adsciuit: qui ei palatium uel singulas prouincias gubernaret: ho-
minẽ iustum: uilem: strenuum: sapientẽ: elemosynarium: in iudiciis æquum: in uictoriis
clare: & q̄ his oibus supereminet uerissimũ christianũ. Hic cum multa de thesauris: quos
Iustiniãnus aggregauerat: paupibus erogaret. Sophia Augusta frequentius increpabat eum:
quod temp. redegisset in paupertatem: dicens. Quod ego multis annis congregaui: tu intra
paucum tempus pdige dispergis. Aiebat autem ille. Confido in domino: quia non deerit
penuria filio nostro: tantum ut pauperes elemosynam accipiant: aut captiui redimantur: hoc
magnus thesaurus: dicẽte domino. Thesaurizate uobis thesauros in cælo: nbi neq; erugo: ne
que tinea corrumpit: & ubi fures non effodiunt nec furantur. Ergo de his quã dñs tribuit cõ-
gregemus thesauros in cælo: & dominus nobis augere dignabitur in sæculo. Cor. n. in quo sa-
pientiã & scientiã intellectus habitat: thesaurum uerum & summũ semper possidet. Ex ue-
ro autem sapientiã & scientiã intellectu caritas nascitur: quã cõmunicata quanto pluribus
fuerit: tanto crescit fortius: At ubi caritas creuerit: quomō ex deo: qui caritas est: materiale
communicatiuum deerit? Cap. iiii.

Agothienses ciuitas

Iustinianus minor

Vitales

Iustinus augustus

Sophia

Longinus

Cyngetiu

Longobardi sollicita ti a narfete italiam ingrediuntur

Prodigia

Tiberius cesar

Longobardi omnia uastant

Benedictus papa

Tiberius cõstantinus

Igitur cum Iustiniãnus. xi. annis regnasset: amentiam quam incurerat tandem cũ
uita finiuit. Bella sane quã per Narfesem patritium gothis uel frãcis illata superi-
us per anticipationem diximus: huius temporibus gesta sunt. Deniq; & qui Romã
temporibus Benedicti papã uastantibus omnia per circuitum Longobardis famis
penuria laboraret: multa frumẽtia milia nauibus ab Aegypto dirigens: eam sub studio miseri-
cordiã releuauit. Mortuo igitur Iustiniãno: Tiberius Constantinus Romanorum regũ quin-
quagesimus sumpsit imperium. Hic cum ut superius diximus Iustiniãno adhuc Cæsare pa-
latium regeret: & multas quoti die elemosynas faceret: magnam ei dominus copiã submini-
strauit. Nam deambulans per palatium uidit in pauimento domus tabulam marmoreã:
in qua erat crux dominica sculpra: & ait. Crucem domini qua frontem nostrã & pectora mu-
nire debemus: eam sub pedibus conculcamus: & dicto citius iussit eandem tabulam auferri
de fossa. Qua leuata atq; erecta inueniunt subter & aliam hoc signum hñtem: qui & ipam ius-
sit auferri. Quam nota reppererunt & tertiam: iussuq; eius cũ hæc fuisset ablata: inueniunt

magnum thesaurum habentem supra mille auri centenaria. Sublatumq; aurum paupibus
adhuc abundantius q̄ consuetus fuerat largitur. Narfes quoq; patritius Italiã cum in quadã
ciuitate intra Italiã domum magnam haberet: ad supra memoratam urbẽ aduenit: ibiq;
in domũ suã occulte cisternã magnã fodit: in qua multa milia centenariorũ auri atq; argenti
repositus: interfectusq; oibus confocis: uni tñ modo hoc p̄iuramentũ ab eo exigens commẽ-
dauit. Defuncto uero Narfete: supradictus senex ad Cæsarem Tiberiũ ueniens dixit. Si mi-
hi aliquid prodest inquit: magnam rem Cæsar dicam. Cui ille. Dic ait: quid uis: p̄derit. n-
tibi: si quod nobis profuturum esse narraueris. Thesaurum inquit Narfes reconditum ha-
beo: quod in extremo uitã positus celare non possum. Tunc Cæsar Tiberius gauisus mittit
usq; ad locum pueros suos. P̄cedente uero sene hi sequuntur attentis: peruenienteq; ad ci-
sternã: deopertãq; ingrediuntur: In qua tñ auri uel argenti reperitũ est: ut per multos dies
uix a deportantibus potuisset euacuari. Quã ille pene oia secundum morẽ suum erogatio-
ne largiflua dispensauit egenis. Hic cum augustalem coronã accepturus esset: eumq; secun-
dum consuetudinẽ ad spectaculũ cum populis expectaret: insidias ei p̄parauit Sophia Augu-
sta: ut Iustiniãnum Iustini nepotem ad dignitatem imperatoriam sublimaret. Itẽ per loca sa-
cta prius procedens: deinde uocato ad se pontifice urbis cum consulibus ac p̄fectis palatiũ in-
gressus indutus purpura: diademate coronatus: throno imperiali impositus: cum immensis
laudibus in regni gloria est confirmatus: quod eius aduersarii audientes: nihilq; ei qui in do-
minopem suam posuerat officere ualentes: magno sunt confusionis pudore cooperiti. Trã-
actis autem paucis diebus Iustiniãnus pedibus se proiecit imperatoris ob meritũ gratiã .xy.
ei auri centenaria deferens: quem ille secundum patientiã suã meritum colligens sibi in pa-
latio assistere iussit. Sophia uero Augusta immemor promissionis quam quondam in Tibe-
rium habuerat: insidias ei temptauit ingerere. P̄cedente autem eo ad uillam: ut iuxta ritũ
imperiale. xxx. diebus ad uindemiam iocundaretur. Vocato clãm Iustiniãno: uoluit eum
sublimare in regno: quo comperito Tiberius cursu ueloci Constantinopolim regressus: ap-
prehensamque Augustam omnibus thesauris expoliari: solum ei uictum quotidianum in
alimento relinquens. Segregatq; pueris eius ab ea: alios fidelibus suis posuit: qui ei pare-
rent. Mandans prorsus ut nullus de anterioribus ad eam haberet accessum. Iustiniãnum ue-
ro uerbis solummodo obligatum: tanto in posterum amore dilexit: ut filio eius filiam suã
promitteret: rursumq; filio filiam suã expeteret. Sed hæc res minime quam ob causam ne-
scio ad effectum peruenit. Huius exercitus ab eo directus per fas potentissime debellauit: ui-
ctorque regrediens tantam molem prædã cum uiginti pariter elephantis detulit: ut huma-
nã crederetur posse sufficere cupiditati. Ca. iiii.

Tiberius igitur Constantinus postquam imperium septem rexerat annis: sentiens si-
bi diem mortis imminere: una cum consilio Sophiã Augustã Mauritium genere
cappadocem uirum strenuum ad imperium elegit: ornataque suã filiam res-
galibus ornamentis eam tradidit ei dicens. Sit tibi imperium meum cum hac puel-
la concessum: utere eo felix: memor semper ut æquitate & iusticia delecteris. Hæc postquã
dixit de hac luce ad eternam patriam migravit. Magnum luctum populis de sua morte reli-
quens. Fuit enim summã bonitatis: in elemosynis promptus: in iudicio iustus: in uindicando
cautissimus: nullum despiciens: sed omnes in bona uoluntate complectens: omnes diligens:
ipse quoq; est dilectus a cunctis. Quo defuncto Mauritius indutus purpura: redimitus dia-
demate: ad curiã p̄cessit: acclamatisq; sibi laudibus: largita populo munera: primus ex grã-
corum gñe in impio confirmatus est. Hoc tpe Mauritius impator Chlidopto francoꝝ regi
l. milia solidos p̄ legatos suos direxit: ut cum exercitu sup longobardos irrueret: eosq; de Ita-
lia extermiaret: qui cum innumera francoꝝ multitudine in Italiã subito introiuit. Longo-
barði uero in ciuitatibus se cõmuniẽtes intercurrẽtib; legatis: oblatiisq; muneribus pacem
cum Chlidopto fecerunt. Qui cũ ad Gallias remeasset: cognito impator Mauritius: quia
cum Longobardis foedus inierat: qd̄ ei ob detrimentũ longobardos dederat: repetere cepit.
Sed ille itaq; uirtũ fretus potentia p̄ hac re nec rñsum reddẽ uoluit. His ita gestis Autheri
rex Brixillũ ciuitatẽ sup Padi marginẽ positã expugnare aggressus est: in q̄ Dociruph dux a
Longobardis confugerat: seq; partibus impatoris tradẽs: sociatus militibus Longobardorum
exercitui fortiter resistebat. Iste ex sueuorũ: hoc est alamanorũ gẽte oriundus inter Longobar-
dos creuerat: & quã erat forma idoneus: ducatus honorẽ meruerat. Sed occasione ulciscendã
suã captiuitatis repit: cõtra Longobardos ilico arma surrexit. Aduersus quẽ Longobardi gra-
ua bella gesserũt. Tandẽq; eum cũ militibus quos uuabat exupantes Raucennã cedere cõpu-
lerunt. Brixillus capta est: muriq; eius usq; ad solũ destrudi sunt. Post hæc Autheri rex cum
Smaragdo patritio: q̄ tunc Raucennã perat usq; in annum tertiu pacem fecit. Deniq; per Bene-
dictũ papam Pelagius Romanã ecclesiã p̄t̄ifex absq; iussione principis ordinatus est: eo

Augustalis corõ Sophia na imperatoris

Mauritius impator

Chlidoptus Mauritius p̄m ex grãco gen re impator factus

Autheri Dociruph Brixilly Sueui Alamani

Smaragdo Pelagius Brixillus

Hehas
Gregori)

Diluuu' q' post noe
no' fuit
Athehis fl.

Inguinaria pestilentia
ab inguinibus dicta
que precipue infesta
tur
Septiformis
letania

Augustinus
Melitus
Ioannes
Smaragdus
Ioannes
Vigili)
Pelagius
Seuerus
Vindemio
Antonius
Seuerus

Synodus in
maximi
ano

Summ' &
Auarres

quod Longobardi Romam per circuitum obsiderent: ne posset quisquam a Roma progre-
di. Hic Pelagius Heliae aquilegensi episcopo nolenti tria capitula Calcedonensi synodo su-
scipere epistolam satis utilem misit. Quam beatus Gregorius cum esset adhuc diaconus co-
scripsit. Rursum Mauricius Augustus legatos ad Childepertum mittens: eum ut contra Lo-
gobardos exercitum in Italiam dirigeret persuasit. Childepertus existimans suam adhuc ger-
manam apud Constantinopolim uiuere: legatis Mauricii acquiescens: ut suam possit forore
accipere: iterum aduersus Longobardos francorum exercitum ad Italiam direxit: contra quos
dum Longobardorum acies properarent. Franci & Alamani inter se dissensionem habentes
sine ullius coquisitione ad patriam sunt reuersi. Eo tempore fuit diluuium in finibus Vene-
tiarum & Liguria: seu ceteris regionibus Italiae: quale post Noe tempora creditur non fuisse.
Factae sunt lacunae possessiones seu uillae hominumque pariter & animatum magnus in-
reritus. Destructa sunt itinera: dissipatae uiae. Tantum tunc Athesis fluiuius excreuit: ut circa
basilicam sancti Zenonis martyris: quae extra Veronensis urbis muros sita est usque ad sup-
iores fenestras aquae pertingerent. Licet sicut beatus Gregorius postea papa scripsit: in eadem
basilicam aqua minime introiuit. Urbis quoque eiusdem Veronensis muri ex parte aliqua:
eadem sunt inundatione subrupti. Facta est autem haec inundatio sextodecimo kalendas no-
uembri. Sed & tanta corruscationes & tonitrua fuerunt: quanta fieri uix aestiuo tempore so-
lent. Post duos quoque menses eadem urbs ueronensis magna ex parte incendio concrema-
ta est: In hac diluuii effusione intantum apud urbem Romam fluiuius Tiberius excreuit: ut
aquae eius super muros urbis influerent: & maximas in ea regiones occuparent. Tunc per al-
ueum eiusdem fluminis cum multa serpentum multitudine draco etiam magnae miraeque
magnitudinis per urbem transiens: usque ad mare descendit. Subsecuta est statim hanc inun-
dationem grauissima pestilentia: quam inguinariam appellant: quae tanta populum stragi
destinavit: ut de inextimabili multitudine uix pauci remanerent. Primumque Pelagium pa-
pam uirum uenerabilem perculit: & sine mora extinxit. Deinde pastore interempto sepe
populum extedit. In hac tanta tribulatione beatissimus Gregorius: qui tunc leuita erat: a cu-
ris generaliter papa electus est: qui dum septiformem letaniam fieri ordinasset: unius pra-
spatio dum hi deum precaretur: octuaginta ex eis subito ad terram corruentes spiritum exha-
larunt. Septiformis autem letania dicta est: quia omnis urbis populosa beato Gregorio in se-
prem partibus deprecaturus dominum est diuisus. In primo namq; choro fuit omnis clerus:
in secundo omnes abbates cum monachis suis: in tertio omnes abbatis sae cum congregatio-
nibus suis: in quarto omnes infantes: in quinto omnes laici: in sexto uniuersae uidae: in se-
ptimo omnes mulieres coniugatae. Ideo autem de beato Gregorio plura dicere omittimus:
quia iam ante aliquot annos eius uitam deo auxiliante teximus: in qua ea quae dicenda erant
iuxta tenuitatis nostrae uires uniuersa descripsimus. Hoc tempore idem beatus Gregorius Au-
gustinum & Melitum & Ioannem cum aliis pluribus monachis timentibus deum in Britanniam mi-
sit: eorumque praedicatione ad Christum Anglos conuertunt. His diebus defuncto Helia aq-
legensi patriarcha: postquam quindecim annis se sacerdotem gesserat: Seuerus huic succe-
dens regendam suscepit ecclesiam: quem Smaragdus patritius ueniens de Rauenna in gradus
per semetipsum basilicam trahens Rauennam eum in curiam duxit: cum alijs tribus ex Histria
episcopis: id est Ioanne parentino & Seuero atq; Vindemio: necnon esset Antonio iam sene ec-
clesiae defensore: quibus comminans exilia atq; uiolentiam inferens communicare compulit:
Ioanne Rauennati episcopo trium capitulorum damnatori: quia tempore papae Vigili uel
Pelagii Romanae ecclesiae desuerant societate. Exempto uero anno e Rauenna ad gradus
reuersi sunt: quibus nec plebs communicare uoluit: nec ceteri episcopi eos receperunt. Sma-
ragdus patritius a daemone non iuste correptus successorem Romanorum patritius acci-
piens Constantinopolim remeauit. Post haec facta synodus decem episcoporum in Marti-
niano congregatur: Vbi receperunt Seuerum patriarcham Aquilegensem dantem libel-
lum erroris sui: quia trium capitulorum damnatoribus communicarat Rauennae. Nomina
vero episcoporum: qui se ab hoc scismate continerunt haec sunt: Petrus de Altino clarissi-
mus: Inge munus de Sabione: Angelus Tridentinus: Iunior Veronensis: Horontius Vicenti-
nus: Ruiticus de Trauigo: Fonteus feltrinus: Agellus de Altino: Laurentius belunensis: Ma-
tentius sulensis: & Adrianus polentis. Cum patriarcha autem communicauerunt isti epi-
scopi: Seuerus Parentinus: Ioannes patritius: Vindemius & Ioannes.

Caput quintum.

Igitur Mauricius Augustus postquam unum & uiginti annis rexit imperium cum
filiis Theodosio & Tiberio Constantinoque a Focacis: qui fuit strator patris pa-
tricii occiditur. Fuit aut utilis rei publicae: nam saepe contra hostes dimicans:
uictoriam obtinuit. Hunni quoque qui & Auarres appellantur: eius uirtute

deuicti sunt: His diebus defuncto Seuero patriarcha: ordinatur loco eius Iohannes abbas
patriarcha in Aquilegia uetere: cum consensu regis: etiam Giulius ducis. In gradus quo-
que ordinatus est a Romanis Candidianus antistes. Rursum mense nouembri: & decem-
bri stella cometes apparuit. Candidiano uero defuncto apud gradus ordinatur patriar-
cha Epiphanius: qui primicerius notariorum ab episcopis qui erant sub romanis: & ex illo te-
pore coeperunt esse duo patriarchae. Focacis igitur ut praemisum est extincto Mauritio eiusq;
filiis romanorum regnum inuadit. Per octo annorum curricula principatus est. Hic rogante
papa Bonifacio statuit sedem romanae ecclesiae: ut caput eorum omnium ecclesiarum: quia eccle-
sia constantinopolitana: primum se omnium ecclesiarum scribebat. Idem alio papa Bonifa-
cio petente iussit in ueteri fano quod pantheon uocabatur: ablatis idolatriae foribus: eccle-
siam beatae semper uirginis Mariae & omnium sanctorum martyrum fieri: ut ubi quondam
omnium non deorum: sed daemioniorum cultus agebatur: ibi deinceps omnium fieret memo-
ria sanctorum. Huius tempore parasimi & ueneti per orientem & aegyptum ciuile bellum fa-
ciunt: ac sese mutua caede prosternunt. Persae quoque aduersus rempublicam grauissima bella
gerentes multas romanorum prouincias & ipsam Hierosolimam auferunt: & destruentes ec-
clesias: sancta quoque profanantes: inter ornamenta locorum sanctorum uel communium:
etiam uexillum dominicae crucis abducunt. Contra hunc Focacem Heradianus: qui Afri-
cam uexabat: rebellauit: atque cum exercitu ueniens: eum uita regnoque priuauit: remque
publicam romanam Heradius eiusdem filius regendam suscepit. His diebus defuncto Hera-
dio Augusto apud Constantinopolim Heradoneus eius filius cum matre Martina regni iura
suscepit: rexitque imperium duobus annis. Quomodo descendente successit in loco eius Con-
stantinus germanus eiusdem filius Heradii: imperauitque mensibus sex. Hoc etiam mortuo
Constantinus eiusdem filius ad regni dignitatem ascendit: tenuitque regnum annis uiginti
octo.

Ioannes abbas
Giulius
Candidianus
Epiphanius
Focacis
Duo patriar-
che quod ca-
perunt es-
Pantheo tem-
pli diu-
maris
Focacis
Parasimi
Heradi
Veneti
Heradius
Heradoneus
Martina
Constantinus germanus
Constantinus
Cesara

Circa haec tempora regis persarum coniunx nomine Casara de perfide exiens cum
paucis suis fidelibus priuato habitu propter christianae fidei amorem Constantino-
polim uenit. Quae ab imperatore honorifice suscepta post aliquot dies ut desidera-
bat baptismum consecuta est: & ab Augusto de sacro fonte leuata est. Quod uir eius
persarum rex audiens: legatos Constantinopolim ad Augustum direxit: quatenus eadem uxore
sua redderet: qui ab imperatore uenientes: uerba regis persarum nunciant: qui requirebat su-
am reginam. Imperator hoc audiens: remque omnino ignorans eius responsum reddidit dicens.
De regina quam quaeritis fatemur nos nihil scire praeter quod ad nos haec aliqua mulier pri-
uato habitu aduenit. Legati uero responderunt dicentes. Si placet nostro conspectui uolumus
hanc quam dicitis mulierem uidere: quae cum iussu imperatoris aduenisset: mox ut eam le-
gati conspiciunt: ad eius uestigia prouoluuntur: eiq; uenerabiliter quia eam uir suus require-
ret suggerunt. Quibus illa respondit. Ite renunciate regi uestro & domino: quia nisi sicut ego
iam credidi ita & ipse in christum crediderit me iam ultra consortem tori habere non poterit
Quid multa? Legati reuersi ad patriam uniuersa quae audierat regi renunciant. Qui nihil
moratus cum sexaginta milibus uiris Constantinopolim pacifice ad imperatorem uenit: a quo
gratanter & satis digne susceptus est: qui cum uniuersis christum dominum credens pariter
cum omnibus sacri baptismatis unda perfusus: & ab Augusto de fonte leuatus catholica fide
confirmatus est multisq; muneribus ab Augusto honoratus: accepta sua coniuge laetus & gau-
dens ad suam patriam repedaui.

Caput septimum.

His diebus Constantinus: qui & Constans est appellatus: Italiam a Longobardo
rum manu eruere cupiens Constantinopolim egressus per littora iter habens: Athe-
nas uenit. Indeque mare transgressus Tarentum applicuit. Qui tamen prius ad so-
litarium quendam: qui prophetiae spiritum habere dicebatur abiit: studiose ab eo
sciscitans utrum gentem Longobardorum quae in Italia habitabat superare & obtinere posset
a quo cum seruus dei spatium unius noctis expetisset: ut pro hoc ipso dominum supplicaret:
facto mane ita eidem Augusto respondit. Gens Longobardorum superari modo ab aliquo
non potest: quia regina praedam ex alia prouincia ueniens: basilicam beati Ioannis baptistae
in Longobardorum finibus construxit: & propter hoc ipse beatus Ioannes pro Longobar-
dorum gente continuo intercedit. Veniet autem tempus quando ipsum oraculum habe-
bitur despectui: & tunc gens ipsa periet. Quod nos ita factum esse probauimus: quia ante
Longobardorum perditionem eandem beati Iohannis Basilicam: quae utique in loco: qui
Modieta dicitur est constituta: per uiles personas ordinari conspeximus: ita ut indignis
personis & adulteris non uita merito: sed praemio datione largiretur. Igitur ut dixi-
mus cum Constans Augustus Tarentum uenisset: egressus exinde Beneuentanorum fines

Constantinus q &
Constans dicitur
Ioannes bap-
ta longobar-
dorum pro
pugnator
Modieta

Luceria inuasit: omnesq; per quas pene uenerat Longobardorum ciuitates cepit. **Lucerianq;** opulentam Apuliae ciuitatem expugnatam fortius inuadens diruit; & ad solum usque proftrauit. **Agerentiam** sane propter munitissimam loci positionem capere minime potuit. Deinde cum omni suo exercitu Beneuentum circumdedit: & eam uahementer expugnare cepit. Vbi tunc **Romaldus** filius adhuc iuuentulus ducatum tenebat: qui statim ut imperatoris aduentum cognouit: nutrimum suum nomine **Sesualdum**; ad patrem **Grimoaldum** transpadum direxit. Obsecrans eum ut quantocius ueniret: filioq; suo ac beneuentanis; quos ipse nutrierat potenter succurreret. Quod **Grimoaldus** rex audiens: statim cum exercitu filio laturus auxilium Beneuentum pergere cepit. Quem plures ex Longobardis in itinere relinquentes: quia expo-lia sset palatium; etiam non reuersurus repeteret Beneuentum. Exercitus interim **Constantis** Beneuentum diuersis machinis uahementer expugnabat: & contra **Romaldus** cum Longobardis fortiter resistebat. Qui quanuis cum tanta multitudine congregi manu propter paucitatem exercitus non auderet: frequenter tamen cum expeditis iuuenibus hostium castra irrumpens: magnas eis dem inferebat undiq; clades. Cumq; **Grimoaldus** eius pater iam properaret eundem nutrimum eius: de quo praemisimus: ad filium misit: qui ei suum aduentum nunciaret: qui cum prope beneuentum uenisset a graecis captus: imperatori delatus est: qui ab eo unde ueniret requirens: ille se a **Grimoaldo** rege uenire dixit: eundemq; regem citius aduentare nunciavit. Statimq; imperator territus: consilium cum suis inuit: quatenus cum **Romaldo** de pacisceretur: ut Neapolim possit reuertii: acceptaq; obsequio de **Romaldo** forore: cui nomen **Gisafa** fuit: cum eodem pacem fecit. Eius uero nutrimum **Gesualdum**; ad muros duci praecipit: mortem eidem minatus: si aliquid **Romaldo** aut ciuibus de **Grimoaldi** aduentu nunciaret. Sed potius quidem asseueraret: eundem uenire minime posse. Quod ille se facturum ut ei precipiebatur promissit: sed cum prope muros aduenisset: uelle se **Romaldo** uidere dixit: quo cum **Romaldus** citius aduenisset: sic eum allocutus est. **Constantis** esto domine **Romalde**; & habens fiduciam: noli turbari: quia tuus genitor citius tibi praebiturus auxilium aderit. Na scias eum ista nocte iuxta **Saticum** fluuium cum ualido exercitu manere tantum obsecro: uim misericordiam exhibeas cum mea uxore & filiis: quia gens ista perfida me uiuere non sinet. Cumq; hoc dixisset: uisui imperatoris caput eius abscessum: atq; cum belli machina: quam petrarum uocant in urbem proiectum est. Quod caput **Romaldus** sibi iussit deferri: idque iachrymis osculatus: dignoq; in loco tumulari praecipit. Metuens subito **Grimoaldi** regis aduentum imperator: dimissa beneuenti obsidione Neapolim proficiscitur: cuius tamen exercitum **Micola** capuanus comes: iuxta fluenta caloris fluminis: qui usq; hodie pugna dicitur: uahementer attriuit. Postquam uero imperator Neapolim peruenit: unisex eius opimatus cui nomen **Saburrus** erat: ab Augusto ut fertur uiginti milia militum expetit. Seq; cu **Romaldo** pugnatum: uictoremq; sponndit. Qui cum accepto exercitu ad locum cui nomen **Foritius** est: aduenisset: ibiq; castra posuisset. **Grimoaldus** qui iam Beneuentum aduenerat: haec audiens: contra eum proficisci uoluit. Cum tunc **Romaldus**. Non est opus inquit: sed tantum nobis partem de uestro exercitu tribuite. Ego deo fauente cum eo pugnabo: & cum uice-ro maior utiq; gloria potentiae uestra ascribetur. Factumq; est ut accepta aliqua parte de patris exercitu: pariterq; cum suis hominibus contra **Saburrum** proficiscitur: qui prius q; bellum cum eo iniret: a quattuor partibus tubas insonare praecipit. Cumq; utraq; acies forti intentione pugnarent: tunc unus de regis exercitu nomine **Amangus**: qui contum regium ferre erat solitus: quendam Graeculum eodem contu utriq; manibus fortiter percutiens: de sella super quam equitabat sustulit: eumq; in aera supra caput suum leuauit. Quod cernens graecum exercitus: immenso pauore perterritus in fugam conuertitur: ultimaq; pernicie caesus: sibi fugiens mortem: **Romaldo** & Longobardis uictoriam peperit. Ita **Saburrus**: qui se imperatori suo uictoriae trophaeum de Longobardis promiserat patrare: ad eum cum paucis remeans: ignominiam deportauit. **Romaldus** uero patrata de inimicis uictoria: Beneuentum triumphans ingressus est: patriq; gaudium: & cunctis saeueritatem sublato hostium timore conuexit. At uero **Constantis** Augustus: cum nihil se contra Longobardos gessisse conspiceret: omnes saeueritiae suae minas contra suos: hoc est romanos controrsit. Nam ingressus Neapolim Romam perrexit: cui sexto ab urbe miliario **Vitalianus** papa cum sacerdotibus & romano populo occurrit. Qui Augustus cum ad beati Petri lumina peruenisset: obtulit ibi pallium auro textum: & manens apud Romam diebus duodecim omnia quae fuerant antiquitus instructa ex aere: in ornamentum ciuitatis deposuit in tantum ut etiam basilicam beatae Mariae: quae aliquando Pantheon uocabatur: & condita fuerat in honorem omnium deorum: & iam ibi per concessionem superiorum principum: locus erat omnium martyrum discoperiret: regulasq; aereas exinde auferret: easque simul cum omnibus aliis ornamentis Constantinopolim transmitteret. Deinde reuersus imperator Neapolim in itinere tyreno perrexit ciuitatem regiam.

Luceria
Agerentia
Romaldus
Sesualdus
Grimoaldus
Gisa
Gesualdus
Saticus fl.
Calor fl.
Saburrus
Foritius
Amangus
Vitalianus
Pantheon
Aerog tegule templi
pantheon

Ingressusq; Siciliam per in dictionem septimam habitauit Syracusas: & tales afflictiones in suo populo seu habitatoribus uel possessoribus Calabriae: Siciliae: Africae: atq; Sardiniae excuit: quales antea nunq; audita sunt: ita ut etiam uxores a maritis uel filia parentibus separentur. Sed & alia multa & inaudita harum regionum populi sunt perpeffi: ita ut alicui spes uitae non relinqueretur. Nam & uasa sacra: uel cimelia sanctarum dei ecclesiarum: imperia: li iussu: & graecorum auaritia sublata sunt. Mansit autem imperator in Sicilia ab in dictione septima: usq; in duodecimam. Sed tandem tantarum iniquitatum poenas luit. At qui dum se in balneo laualet: a suis extinctus est. Et ibidem magna cum solennitate a suis ut decuit tumulo traditus est: **Caput octauum.**

Interfecto igitur apud Syracusas Constante ipatore Meretius in Sicilia regnum arripuit. Sed absq; orientalis exercitus uoluntate: contra quem Italiae milites: alii p Histria: alii p ptes Capanae: alii uero a partibus Africae & Sardiniae uenientes: in Syracusas eum uita priuarunt. Multiq; ex iudicibus eius obruncati Constantinopolim pducti sunt: cu qbus pariter & falsi imperatoris caput est deportatum. Haec audiens gessarracenus: quae iam Alexandriae & aegyptu puaferat: subito cu multis nauibus uenientes: sicilia inuadit. Syracusas ingrediuntur multaq; stragem faciunt populog: uix paucis eui detribus p munitissima castra & iuga cofugerunt motiu Auferetes quoq; praedam nimiam & oem illu quem Constantis Augustus a Roma abstulerat ornatum i re & diuersis speciebus: sicq; Alexandria simul reuersi sunt. Porro regis filia: qua de Beneuento obsidis noie sublata diximus: Sicilia ueniens die suu clausit extremu. Igitur extincto ut diximus apud Sicilia Constante Augusto: punitoq; qui ei successerat Meretio tyrano: romanog; regnu Constantinus Constantii Augusti filius suscepit regedu: romanisq; principatus est annis decē & septē. Constantii sane temporibus Theodorus archiepiscopus & Adrianus histribus abbas extens: uir aequae doctissimus a Vitaliano tunc papa missi in Britannia: plurimas ecclesias Anglorum doctrinae ecclesiae fruge fecerunt. E qbus etia Theodorus archiepiscopus peccatiu iudicia qris. Sed pro uno quoq; peccato q; poenitere debeat: mirabili & discreta consideratione uenustissime ac multu notabiliter descripsit. Dum haec geruntur: haereticus apud Constantinopolim orta est: quae ita opinado errauit: quia una in dno nro iesu xpo uoluntate & operatione asseuerabat. Haec aut haereticus excitauit Gregorius patriarcha constantinopolitanus: Macharius Pirrus Paulus & Petrus. Qua ob cam Constantinus Augustus centum quinquaginta episcopos cogregari fecit: inter quos uerunt etia legati sanctae romanae ecclesiae missi ab Agathone papa Ioannes diaconus: & Ioanes Portuensis episcopus: qui oes eandē haereticus damnauerunt. Ea hora tantae araneae telae in medio populi ceciderunt: ut oes mirarentur: ac per hoc significatu est: quod sordes haereticus prauitatis depulsa sunt: & Gregorius quide patriarcha correctus est. Cateri uero in sua defensione perseuerates: anathematis sunt ultione copulsi. Eo tempore Damianus Tycinensis ecclesiae episcopus sub noie Mansueti Mediolanensis archiepiscopi: ac de causa satis uilem: rellaq; fidei epistola coposuit: quae in praefata synodo non medio cre suffragiu tulit. Recta autē & uera fides est: ut sicut in domino nostro iesu christo duae sunt naturae: hoc est dei & hominis: sic etia duae credantur esse uoluntates siue operationes. Vis audire de eo quod deitatis est: Ego inquit & pater unum sumus. Vis audire quod humanitatis: Pater maior me est. Certe secundum humanitatem cum euagelista ait: iesus autē dormiebat i puppi super ceruical. Vide diuinitatem: Tunc surgens imperauit uentis & mari: & facta ē tranquillitas magna. Haec est sexta synodus uniuersalis Constantinopoli celebrata: & graecorum sermone conscripta: tempore papae Agathonis: & obsequente & resistente Constantino principe intra septa palatii sui. **Caput nonum.**

Dehinc apud Constantinopolim imperator moritur Constantinus: & eius minor filius Iustinianus romanorum regnum suscepit: cuius per decem annos gubernacula tenuit: ac Africam a farracenis abstulit & cum eisdem pacem terra mariq; fecit. Hic Sergium pontificem: quia in errorem illius synodi: quam Constantinopoli fecerat: fauere & subscribere noluit: misso Zacharia protospatario suo iussit Constantinopolim deportari. Sed militia Rauennae: uicinarumq; partium: iussa principis nefanda contempnens: eundem Zachariam cum contumeliis ab urbe Roma & iniuriis expulit. Contra hunc Iustinianu Leo augustalem dignitatem arripens: eum imperio priuauit: regnumq; romanorum tribus annis regens: Iustinianum exulem in Ponto seruauit. Rursusq; Tyberius contra hunc Leonem insurgens: regnum eius inuasit. Eumq; toto quo ipse regnauit tempore in eadem ciuitate in custodia permaxima tenuit. Hoc tempore Aquilegiae ob imperitii fidei: quantum uniuersale concilium suscipere diffidit: donec salutaribus beati papae Sergii monitis instructa: & ipsa huic cum ceteris Christi ecclesiis annuere consentit. Facta est autem haec synodus Constantinopoli temporibus papae Iulii sub Iustiano principe contra Theodorum: & omnes haereticos: qui beatam Mariam solum hominem non deum: & hominem genuisse affir-

Inductio septima
Cimelia .i. reliquiae dicitur graeca
Meretius
Sarraceni
Constantinus constantij filius
Theodorus
Adrianus
Vitalianus
Gregorius patriarcha constantinopolitana
Macarius
Pyrrhus
Paulus
Petrus
Agatho papa
Ioannes diaconus
Ioannes portuensis
Damianus
Mansuetus
Synodus sexta constantinopolitana
Iustinianus
Sergius
Zacharias
Leo
Tyberius
In ponto
Sergius
Iulius
Theodorus haereticus
Synodus alia constantinopolitana

Anchis

Terebellus

Leo

Tiberius

In ponto

Gallicius

Cyrus

Philippus

Philippus

qui et

Dardanis

Constantinus

papa

Anastasius

Arthemius

Alexarchus

Scholasticus

Anastasius

Arca

Theodosius

Leo

Lintpradus

Paulus

Peredeo

Leo impator imaginis
formae concemari
fecit repugnante
germano patriarcha

Germanus

Anastasius

10. Iul. 467

mant: In qua synodo catholice est institutum: ut beata Maria semper uirgo Theothocos di-
ceretur: quia sicut catholica fides habet non solum hominem: sed uere deum & hominem genuit.
Hoc tpe apud Gallias in francog: regnu Anchis Arnulfi filius: qui de noie Anchise quoda tro-
iani creditur appellatus: sub noie maioris domus gerebat principatu. At uero Iustinianus qui
amisso principatu in pto exulabat: auxilio Terebelli Burgarog: regis regnu rursus recipiens
eos qui se expulerat patritios occidit. Leone quoq: & Tiberiu qui locu eius usurparat: cepit:
& in medio circo cora oi populo iugulari pcepit. Gallicinu uero patriarcha Costantinopoli-
tanu erutis oculis Romam misit: Cyruq: abbatem qui eu in pto exule aluerat: epm in loco Gallici-
ni constituit. Hic constantinu papa ad se uenire iubes: honorifice suscepit ac remisit. Quem pro-
stratus i terra pro suis peccatis itercedere rogas: cuncta eius ecclesie priuilegia renouauit. Qui
cu exercitu in pto mitteret: ad coprehedendu Philippu: que ibi relegauerat: multu eu idē
uenerabilis papa pbibuit: ne hoc facere deberet. Sed in inhibere no potuit. Exercitus quoque
missus contra Philippu fuerat ad parte se Philippici cotulit: euq: imparore fecit: qui Costanri-
nopolim contra Iustinianu ueniens: cu eo ab urbe miliario duodecio pugnauit: uicit & occidit:
regnuq: eius adeptus ē. Impauit autē Iustinianu cu filio Tiberio i hac se da uice annis sex: que
Leo i expulsioe illius nauibus detruncauit. Qui post itera assumpto ipio: quoties desuete gut-
ta reumatis manu dererit: pene toties aliquos ex his q contra eu fuerat: iugulari pcepit. Atue-
ro Philippicus q & Dardanis postq ipiali dignitate confirmatus ē. Cyre de quo dixeramus de
pontificatu eiecu ad gubernadu monasteriu suu: Ptozum redire pcepit. Hic Philippicus Con-
stantino papa Ihas prauu dogmatis direxit: quas ille cu apostolica sedis consilio respuit: & huius
rei ca fecit picturas i porticu sancti Petri: que & gesta sex sanctag: synodu uniuersalu cotiner-
na & huiusmodi pictura cu herentur in urbe regia Philippicus iusserat auferri. Statuit popu-
lus ne heretici ipatoris nomen aut charta aut figura solitas suscipent. Unde nec eius effigies i
ecclesia introducta est: nec nomen ad missarum solennia platum. Cap. x.

Hic cum annu unum & sex mensibus regnu gessisset: contra eu Anastasius: q & Arthemius
us dictus est insurges: eum regno expulit: oculisq: priuauit: nec in occidit. Hic Ana-
stasius Ihas Constantino papa Romam p scholasticum patritium & ex archu Italiae dire-
xit: quibus se fauore catholice fidei: & sancte sexte synodi uel cociliu pdicatorē esse
declarauit. Hoc tpe Anastasius ipator classe in Alexandria contra sarracenos direxit: cuius exer-
citus ad aliud uersus comu ab itinere medio Costantinopolitanu urbē regressus: Theodosiu
orthodoxu ingrens: ipatorē elegit. Atq: coactu in solio ipiali confirmauit. Qui Theodosius
apud Nicea ciuitate Anastasiu grau pmo uicit: datoq: sibi sacrameto eu clericu fieri: ac psby-
teru fecit ordinari. Ipse uero ut regnu suscepit: mox in regia urbe imaginē illa uenerada i qua
sanctae synodus erat depicta: & a Philippico fuerat deiecta: pristino in loco erexit. His die-
bus ita tiberis fluuius inundauit: ut alueu suu egressus: multa romanae fecerit exitia ciuitati:
ita ut uia lata ad unā & semis staturā excreceret. Atq: sci Petri usq: ad pote miliu aqua descē-
dētes cōtingerēt. Mā sit aut diebus septē: donec a genibus Ieremias crebras ciuibus octauo demū
die reuersa sunt. Inter hac defuncto ipatore Theodosio: q uno solū mō iperiu rexerat anno:
eius in loco Leo Augustus subrogatur. Hoc ē tpe eadē sarraceno gens cu imēso exercitu Co-
stantinopoli circū dedit: ac p cotinuū trieniū obsedit: donec ciuibus multa instatia ad deū cla-
mātibus: plurimi eog: fame & frigore: bello: pestilētia: fameq: pirēt: ac sic ptes obsidionis ab-
scenderēt. Qui inde egressi uulgarog: gentē: quae est supra danubiū: bello aggrediūtur: & ab
hac quoq: uicti: ad suas naues refugiūt. Qui cu altū peterēt: irruēte subita tēpestare plurimis
ēt meris siue cōtritis nauibus pierūt. Intra Costantinopolim uero trecēta milia pestilētia pie-
runt. Hac tēpestare Leo ipator apud Costantinopolim scōg: imagines de positas incēdit: roma-
noq: potifici similia facere si impialē gām hīe uellet: mādauit. Sed potifex hoc facere cōte-
psit: oēs quoq: Rauēnae exercitus uel Venetiag: talibus iussis uno aīo restiterūt: & nisi eos potifex
phibuisset: impatorē sup se constituere aggressi fuissent. Eo tpe Lōgobardog: rex Lintprā-
dus Rauennā obsedit: classem iuasit atq: destruxit. Tūc Paulus patritius extra Rauennā misit
qui potificē interimerēt. Sed Lōgobardis p se defēsiōe potificis repugnātibus: Spoletanis in
solario positus: & ex aliis ptibus Lōgobardis tuscis resistētibus: consiliū rauēnatū dissipatum
est. Rursus cu Rauennā Lintprādus regis nepos: & Peredeo Vicētinus dux obtinerent: irruētī-
bus subito Venetis: Lintprādus ab eis captus est. Peredeo uiriliter pugnās occubuit. Per idem
tēpus Leo Augustus ad peiora progressus est: ita ut cōpelleret omnes Constantinopolim habi-
tantes: tam ui q blandimentis: ut deponerent ubicunq: haberent imagines: tam saluatoris quā
eius sanctae genitricis uel omnium sanctorum: easq: in medio ciuitatis incendio concremari fe-
cit: & quia pleriq: e populo tale scelus fieri praepediebant: aliquanti ex eis capite truncati: alii
parte corporis mulēti sunt. Huius erroris Germanus patriarcha non consentiens: a propria
se de depulsus est: & eius in loco Anastasius praesbyter ordinatus est.

In hoc codice continentur uita imperatorum romanorum a diuo Iulio Caesare usque ad Nu-
merianum a diuersis auctoribus elegantissime compositae:

Caii Suetonii Tranquilli de uita. xii. Caesarum libri. xii:

- Hadriani uita per Helium Spartianum.
- Aelii Veri uita per Helium Spartianum.
- Antoninus Pius per Iulium Capitolinum.
- Marcus Antonius philosophus per Iulium Capitolinum.
- Verus per eundem Iulium Capitolinum.
- Didius Iulianus per Helium Spartianum.
- Commodus Antoninus per Helium Lampridium.
- Helius Pertinax per Iulium Capitolinum.
- Auidius Cassius per Vulcatium Gallicanum.
- Seuerus per Helium Spartianum.
- Pescennius Niger per Helium Spartianum.
- Antoninus Caracalus per Helium Spartianum.
- Antoninus Geta per Helium Spartianum.
- Antoninus Varius Heliogabalus per Helium Lampridium.
- Diadumenus Antoninus per Helium Lampridium.
- Opilius Macrinus per Helium Lampridium.
- Clodius Albinus per Helium Lampridium.
- Alexander Seuerus per Helium Lampridium.
- Miximinus pater & filius per Iulium Capitolinum.
- Gordiani tres per Iulium Capitolinum.
- Maximus siue Pupienus: & Balbinus per eundem.
- Valeriani duo per Iulium Capitolinum.
- Galieni duo per Iulium Capitolinum.
- Saloninus Galienus per Iulium Capitolinum.
- Triginta tyranni per Iulium Capitolinum.
- Cynades. Posthumi duo. Lollianus.
- Victorini duo. Marius. Ingenus.
- Regillanus. Aureolus. Macrini duo.
- Quietus. Odenatus. Herodes.
- Meonius. Balista. Valentes duo.
- Piso. Aemilianus. Saturninus.
- Tetrici duo. Trebellianus. Herennianus.
- Timolaus. Celsus. Zenobia.
- Victoria. Titus. Cenforinus.
- Diuus Claudius per Trebellianum Pollionem.
- Diuus Aurelianus per Flauium Vopiscum.
- Tacitus per eundem. Florianus per eundem.
- Probus per eundem. Firmus per eundem.
- Proculus per eundem. Bonofus per eundem.
- Carus per eundem. Carinus per eundem.
- Numerianus per eundem Flauium Vopiscum.

Eutropii: ac Pauli Diaconi de gestis romanorum historia ab urbe condita usq: ad Anastasii
tempora seriatim ac succincte notata:

Habescandi de lector Caesaru uitas paruo aere: quas olim anxius quaerebas maxima lucubra-
tione a uiris praestantissimis emendatas.
Quae omnia accuratissime Venetiis impressa sunt per Bernardinum nouariensem anno a na-
tali christiano. M. cccc. lxxxviii. Kal. octobribus.

F I N I S

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Main body of faint, illegible text, appearing as bleed-through from the reverse side of the page.

A list of names or terms, possibly bleed-through from the reverse side, arranged in two columns.

Faint text at the bottom of the page, likely bleed-through from the reverse side.

2 1 1 1 2

Blank page with significant foxing and staining, showing signs of age and wear.

